

OCAK 2023 / CİLT 9 / SAYI 16

ISSN 2149-7079

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI

SAHNE VE MÜZİK
EĞİTİM – ARAŞTIRMA E-DERGİSİ

16

Ankara Devlet Konservatuvarı

www.sahnevemuzik.hacettepe.edu.tr

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı
Sahne ve Müzik Eğitim Araştırma Dergisi / 2023 Ocak / Sayı: 16

İmtiyaz Sahibi
Prof. Metin Munzur

Editör
Doğan Çakar

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı/Müzik Bölümü

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Prof. H. Halil Levent Kuterdem

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı/Müzik Bölümü

ISSN 2149 – 7079

Yayın Türü: e-dergi / Süreli Yayın

Yayın Şekli: Yıllık

Dili: Türkçe

Yayın Kurulu
Prof. Metin Munzur

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı/Müzik Bölümü
Yayın Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Aytekin Albuz

Gazi Üniversitesi/Müzik Eğitimi Ana Bilim Dalı

Prof. Halil Levent Kuterdem

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı/Müzik Bölümü

Prof. Dr. Cenk Güray

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı/Müzik Bilimleri Bölümü

Dr. Öğretim Üyesi Yeşim Arsoy Baltacıoğlu

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı/Sahne Sanatları Bölümü

Doğan Çakar

H.Ü. Ankara Devlet Konservatuvarı/Müzik Bölümü

Editör Yardımcıları

Dr. Öğr. Üyesi Erkan Mehmet Karagülle

Öğr. Gör. Dr. Ahu Köksal

Öğr. Gör. Dr. Soner Uluocak

Yayın İdare Adresi:

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı 06500/Beytepe/Ankara

İnternet Adresi

www.sahnevemuzik.hacettepe.edu.tr

Web Sorumlusu

Dr. Öğr. Üyesi Erkan Mehmet Karagülle

Sahne ve Müzik Eğitim Araştırma e-Dergisi, (Ocak ve Temmuz) yılda iki kez yayımlanır.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Sahne ve Müzik Eğitim Araştırma e-Dergisi, **hakemli bir dergidir.**

Yazıların içeriğinden yazarlar sorumludur.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı
Sahne ve Müzik Eğitim Araştırma e-Dergisi'nde **kör hakem sistemi** uygulanmaktadır.

On Altıncı Sayı Yayın Danışma ve Hakem Kurulu

İsimler unvan ve alfabetik sıra ile yazılmıştır.

Prof. Dr. Abdullah AKAT

İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü

Prof. Bediz KINIKLI

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

Prof. Dr. Cenk GÜRAY

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü

Prof. Dr. Elif ÖNAL

Ankara Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

Prof. Eylem ÖNDER

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

Prof. Kamerhan TURAN

Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

Prof. Dr. Mehmet GÖKTEPE

Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Müzik Bölümü

Prof. Dr. Türev BERKİ

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. Ömer Can SATIR

Hitit Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Müzik Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi Ferhat ÇAYLI

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü

Dr. Öğr. Üyesi İsmet KARADENİZ

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Müzik Bilimleri ve Teknoloji Fakültesi
Çalgı Teknolojileri Bölümü

Dr. Ahu KÖKSAL

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü

Dr. Bülent YÜKSEL

Deniz Kuvvetleri Bando Komutanı

Dr. Emre DÜZENLİ

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Türk Müziği Bölümü

Dr. Gözde GÜRÜN DEMİRERİDEN

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü

YAYIN İLKELERİ

Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma Dergisi, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı tarafından yılda iki kez Ocak ve Temmuz aylarında yayımlanan hakemli bir yayındır. Yayın dili Türkçedir.

Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma Dergisi'nde yayımlanmak üzere önerilen yazılar, Yayın Kurulu tarafından yapılan bir ön değerlendirmeden geçtikten sonra, konunun uzmanı iki hakem tarafından değerlendirilir. Değerlendirmeler sonucunda gerekli görüldüğü takdirde belirtilen süre içinde yazar tarafından yapılacak düzeltmelerin ardından, makaleler ilgili sayıda yayımlanır. İki hakem raporunda çelişki görüldüğü takdirde Yayın Kurulu ilgili metni üçüncü bir hakeme yönlendirir.

Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma Dergisi'ne gönderilen yazılar daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış olmalıdır.

Yayın İlkelerine ve aşağıda belirtilen Makale Yazım Kurallarına uymayan makaleler değerlendirmeye alınmaz.

MAKALE YAZIM KURALLARI

Yazılar; dergimiz e-posta adresi ya da Dergipark yoluyla gönderilebilir.

Makalenin yazarı; e-postada adını, soyadını, görev yaptığı kurumu ve akademik unvanını, kendisiyle doğrudan iletişim kurulabilecek açık adresini, telefon numarasını ve elektronik posta adresini ayrıca tam olarak belirtmelidir.

- Tüm metin, *.doc formatında, Times New Roman yazı tipinde olmalıdır.
- Makalenin başında en çok 250 sözcükten oluşan, Türkçe ve İngilizce öz bulunmalıdır. Makalenin Türkçe ve İngilizce başlığı 12, takip eden Öz ve Abstract *İtalik* ve 10 punto yazılmalıdır. Türkçe ve İngilizce özlerin sonunda en az üç anahtar sözcük/keywords bulunmalıdır.
- Başlıklar ve ana metin 12 punto olmalıdır.

- Yazarın adı soyadı, kurum ve e-posta bilgileri, Türkçe başlık sonuna eklenecek bir dipnotta belirtilmelidir.
- Gerekli görüldüğü durumlarda yazılarda nota, tablo, şekil ve resim gibi görsel öğeler kullanılabilir. Kullanılan nota, tablo, şekil ve resimler metin içindeki yerleri belirtilerek ayrıca dosyalanarak epostada yer almalıdır. Her bir görsel 120 piksel/cm veya 304 piksel/inch çözünürlükte ve JPEG formatında olmalıdır.
- Metin içinde kullanılan görseller, Görsel 1., Görsel 2., ... biçiminde numaralandırılmalı ve görselin altına o görsele ait bilgiler (10 punto) yazılmalı, hangi kaynaktan alındığı belirtilmelidir.
- Doğrudan alıntılar, 3 satırdan az ise tırnak işareti içinde ve ana metin düzeninde, 3 satırdan uzun ise, satırın sağından ve solundan ikişer santimetre içerde, sola dayalı olarak, 9 punto ve tek satır aralığıyla verilmelidir. Bu durumda tırnak işareti kullanılmamalıdır.
- Dipnotlar sayfa altında numaralandırılarak verilmeli (10 punto) ve sadece açıklamalar için kullanılmalıdır.
- Metin içi göndermeler cümle sonuna (Soyad, Yayın Yılı, s. Sayfa Numarası) şeklinde yazılmalı ve “.” parantez sonrasına konulmalıdır. Örnek: (Baran, 2000, s.58). Metin içinde gönderme yapılan her kaynak kaynakçada yer almalı, kaynakçada yer verilen her kaynağa da metin içinde gönderme yapılmalıdır.
- Kaynakça, makalenin sonunda yer almalı ve kaynakçada yer alan kaynaklar aşağıdaki örneklere uygun olarak verilmelidir.

Örnekler:

Tek Yazarlı Kitap

Soyadı, A. (Yayın Yılı). *Kitap Adı*. Yayın Yeri: Yayınevi.

Çeviri Kitap

Soyadı, A. (Yayın Yılı). *Kitap Adı* (A.Soyadı, Çev.). Yayın Yeri: Yayınevi.

Editörlü Kitapta Bölüm

Soyadı, A. (Yayın Yılı). Yayın Adı. A.Editör (Haz./Ed.). *Kitap Adı* (s. Sayfa numaraları). Yayın Yeri: Yayınevi.

İki Yazarlı Kitap

Soyadı, A., Soyadı, B. (Yayın Yılı). Kitap Adı. Yayın Yeri: Yayınevi.

Çok Yazarlı Kitap

Soyadı, A., Soyadı. B., Soyadı, C. ve diğerleri. (Yayın Yılı). *Kitap Adı*. Yayın Yeri: Yayınevi.

Dergiden Makale

Soyadı, A. (Yayın Yılı). Makale Adı. *Dergi Adı*, cilt(sayı), sayfa numaraları.

Gazete Makalesi

Soyadı, A. (Gün Ay Yıl). Makale Adı. *Gazete Adı*, sayfa numaraları.

Yayımlanmamış Tez

Soyadı, A. (Yayın Yılı). *Tez Adı*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik Tezi/Raporu). Üniversite Adı, Yer.

Elektronik Kaynak-Makale

Soyadı, A. (Yayın Yılı). Makale Başlığı. *Dergi Adı*, cilt(sayı), sayfa numaraları. Erişim: Gün Ay Yıl, <http://ağ adresi>

Elektronik Kaynak-Anonim Ağ Sayfası

Kaynağın Adı. Erişim: Gün Ay Yıl, <http://ağ adresi>

Sunuş

Yılda iki kez olarak ocak ve temmuz aylarında yayımlanmakta olan dergimizin on beşinci sayısı, Temmuz 2022 tarihinde yayımlanmış ve okurlarımız ile buluşmuştur. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı *Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma e-Dergisi*, müzik, müzik bilimleri ve sahne sanatları ile ilgili araştırmalar yapan sanatçı ve akademisyen yazarları desteklemekte, akademik çalışmaların yayımlanabilmesini hedeflemektedir.

Günümüzde okuyucuya daha hızlı, güvenli ve kolay ulaşabilen e-dergilerin önemi artmıştır. *Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma e-Dergisi*, Dergi Park, Asos İndeks ve Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı web sayfalarında yer almaktadır. *Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma e-Dergisi*'nin Ocak 2023 tarihli On Altıncı Sayısı ile karşınızda olmanın mutluluğu içerisindeyiz. Bu sayımızda hakemlerimizden gelen raporlar ve Yayın Kurulu kararı ile seçilen 12 makale yer almaktadır. Bu sayımızda Ankara Devlet Konservatuvarı (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi'nde bulunan özgün el yazması derleme fişleri ve ilgili diğer yazılı arşiv belgeleri üzerinden üretilen makaleler ağırlık kazanmaktadır.

İlk makale, Fatih KİPER ve Doç. Dr. Ozan BAYSAL tarafından hazırlanan “ *Bologna Okulu ve Francesco Onofrio Manfredini'nin 10 Numaralı Mi Minör Sinfonia'sındaki Kompozisyonel Unsurların İncelenmesi* ” başlığını taşımaktadır. Bu makalede, Bologna Okulu stil özellikleri incelenmiş ve Bologna Okulu bestecisi Francesco Onofrio Manfredini'nin (1684 – 1762) kilise sonatı formundaki 10 numaralı Mi Minör Sinfonia'sının analizi aracılığıyla bu stil özelliklerinin yapıt içindeki yansımaları ve bütünlük sağlayıcı işlevleri ele alınmıştır. Makaleyi değerlendiren hakemler tarafından, müzikoloji bilimi alanında önemli bulunmakta, konu ile ilgili olarak literatürde Türkçe bir çalışmanın olmaması nedeniyle alana katkı yapacağına dikkat çekilmekte, söz konusu eser hakkındaki özgün ve detaylı analitik çözümlerlerin yanı sıra, *Bologna Okulu* geleneğine mahsus kompozisyonel teknikler hakkında da literatürden bilgi aktarılmaktadır.

İkinci makale, İrina NİKOTİNA tarafından hazırlanan “ *Charles Dancla Op: 73 Keman Metodundan Seçilmiş Üç Etüt İçin Çalışma Önerileri* ” adlı çalışmadır. Bu Makalede Dancla'nın op:73 keman metodundan birbirinden farklı teknik davranışlar içeren 3,4 ve 17 numaralı etütler seçilmiş, Betimsel çalışma yöntemi ile incelenmiş, çalışma öneri ve örnekleri ile oluşturulan makalenin öğrenmeye açık tüm kemancılara katkı sağlaması öngörülmüştür. Makaleyi değerlendiren hakemler, Keman eğitiminde sıklıkla kullanılan Dancla op:73 Keman Metodundan seçilmiş etütlere çalışma önerilerinin, keman yorumcularına ve bu alanda çalışma yapmak isteyen araştırmacılara kaynak olabilecek özellikler taşıdığına dikkat çekmişlerdir.

Üçüncü makale, Erdinç YALINKILIÇ ve Sevinç KESER VAROL tarafından yazılan “*Müzik Tarihinde Klasik-Romantik İkilemi: Franz Schubert’in Do-Minör Impromptusu (D.899 No.1) Üzerinden Bir İnceleme*” dir. Bu çalışmada, Franz Schubert’in Impromptu türünde bestelemiş olduğu Do minör (D.899 No.1) eseri ele alınarak, klasik ve romantik stil ikilemi açısından incelenmiştir. Schubert’in her iki stilin arasında bir noktada yer aldığına, Schubert’in sanatında Romantik ve Klasik eğilimlerin bir sentez oluşturduğuna dikkat çekilmektedir. Makalenin hakemlerince bu çalışma; müzik tarihi ve ilgili yan alanlara yaptığı katkılar bakımından değerli bir araştırma olup içerik ve kaynak zenginliği açısından okuyucu için aydınlatıcı niteliktedir.

Dördüncü makale, Prof. Dr. Ayten KAPLAN ve Begümhan KES tarafından yazılan, “*HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Tunceli 1944*” başlıklı çalışmadır. Bu çalışma ile 21-29 Temmuz 1944 tarihleri arasında Tunceli’de gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin olarak HÜADK Folklor Arşivi’nde bulunan yazılı ve görsel belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek durum saptama yöntemi ile aktarılması amaçlanmıştır. Makaleyi değerlendiren hakemlere göre bu çalışma, alan yazınına önemli bir katkı yapmakta, anılan arşivle ilgili araştırma yapmak isteyen ilgililer için son derecede yararlı, başarılı bir çalışma olarak değerlendirilmektedir.

Beşinci makale, Begümhan KES ve Prof. Dr. Ayten KAPLAN tarafından yazılmıştır. “*HÜADK Folklor Arşivi: Derleme Fişleri: İstanbul 1957 (1951)*” adını taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, HÜADK Folklor Arşivi’nde bulunan 13 Temmuz-3 Ağustos 1951 tarihleri arasında İstanbul’da gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılmasıdır. Makaleyi değerlendiren hakemlere göre Makale, HÜADK bünyesinde muhafaza edilmekte olan bir koleksiyonun gün yüzüne çıkartılmasını sağlayacak belgelemeye yönelik bir çalışma olması açısından bilime katkısı üst seviyededir. Çalışma, Koleksiyon bilgilendirici bir üslupla ele alınmış, içerik ve analizler tablolar yardımıyla anlaşılır kılınmıştır. Yapılan çalışma, HÜADK Derleme ve Ses Kayıtları Arşivi’nde, İstanbul’a ait derleme fişlerine ilişkin önemli veri ve bulguları gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu bakımdan, anılan arşivle ilgili araştırma yapmak isteyen ilgililer için son derecede yararlı, başarılı bir çalışma olarak değerlendirilmektedir

Altıncı makale, Günay GÜNAYDIN tarafından hazırlanan “*Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Çanakkale 1947*” başlığını taşımaktadır. Bu çalışma ile 28 Temmuz-2 Ağustos 1947 günleri arasında Çanakkale ve ilçelerinde gerçekleştirilmiş olan

derleme gezilerine ilişkin olarak HÜADK Folklor Arşivi'nde muhafaza edilen el yazısı ve daktilo ile yazılmış belgelerin bir araya getirilerek dijital ortama aktarılması ve tanıtılması amaçlanmıştır. Makaleyi değerlendiren hakemlerin görüşlerine göre; Ankara Devlet Konservatuvarı arşivleri etnomüzikoloji tarihimiz açısından oldukça önemlidir ve halen üzerine yapılan çalışmalar nicel bakımdan yeterli değildir. Bu nedenle söz konusu çalışma işlediği konu itibariyle alana katkı sunar niteliktedir. Bu çalışma alan yazınına önemli bir katkı yapmaktadır.

Yedinci Makale, Ozan CİVELEK tarafından hazırlanan "*HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Artvin (Çoruh) 1950*" başlığını taşımaktadır. Bu çalışma ile HÜADK Folklor Arşivi'nde bulunan 27 Temmuz 1950 ve 2 Ağustos 1950 tarihleri arasında Artvin'de yapılan derleme çalışmasına ilişkin belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılması amaçlanmıştır. Makaleyi değerlendiren hakemlerin görüşlerine göre; Yazı, arşiv verilerinin ortaya konması, saptanması ve sınıflandırılması ile ilgili olduğundan yapılan iş bir olgu sunumudur. Bu işlem, eserler üzerinde daha sonra yapılacak analizler için bir ön hazırlıktır. HÜADK bünyesinde muhafaza edilmekte olan bir koleksiyonun gün yüzüne çıkartılmasını sağlayacak belgelemeye yönelik bir çalışma olması açısından bilime katkısı üst seviyededir. Koleksiyon bilgilendirici bir üslupla incelenmiş, içerik ve analizler tablolar yardımıyla anlaşılır kılınmıştır.

Sekizinci makale, Dr. Gözde GÜRÜN DEMİRERİDEN ve Burcu TUNAKAN tarafından yazılan "*HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Denizli 1938*" başlığını taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, HÜADK Folklor Arşivi'nde bulunan 10-11 Temmuz 1938 tarihleri arasında Denizli'de gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin belgelerin tanıtılmasını ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılmasıdır. Çalışmada 35 adet derleme fişi bulunmakta, fişlerde 25'i sözlü, 10'u çalgısal toplam 35 adet eserin derleme bilgisi yer almaktadır. Makaleyi değerlendiren hakemlerin görüşlerine göre; HÜADK bünyesinde muhafaza edilmekte olan bir koleksiyonun gün yüzüne çıkartılmasını sağlayacak belgelemeye yönelik bir çalışma olması açısından bilime katkısı üst seviyededir. Koleksiyon bilgilendirici bir üslupla incelenmiş, içerik ve analizler tablolar yardımıyla anlaşılır kılınmış olup alan yazınına önemli bir katkı yapmaktadır.

Dokuzuncu makale, Dr. Öğretim Üyesi Ferhat ÇAYLI, Dr. Ahu KÖKSAL, Ozan CİVELEK ve Prof. Dr. Türev BERKİ tarafından yazılan "*HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Bayburt 1937*" başlıklı çalışmadır. Bu çalışmada, 1937 Bayburt derlemeleriyle ilgili 17 derleme fişinin mevcut olduğu tespit edilmiş; bu fişlerde, Bayburt derleme gezisi sırasında kayda alınan 22'si sözlü 2'si çalgısal

olmak üzere toplam 24 adet eser hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Hakemlerin tespitine göre makalenin bilime katkısı, konu edindiği 1937 tarihli derleme çalışmasında ulaşılmış olan bilgilere yönelik bir durum tespiti yaparak alan ile ilgili araştırmacılara tarihsel bilgiler sunmasından kaynaklanmaktadır. Derleme alanına ışık tutan bu özgün makale, tarihî değeri yüksek olan HÜADK Folklor Arşivi'ne ilişkin planlanan çalışma dizisinin bir parçası olarak önem arz etmektedir.

Onuncu Makale, Dr. Ahu KÖKSAL tarafından hazırlanan "*HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Samsun-Havza 1943*" başlığını taşıyan değerli bir çalışmadır. Bu çalışmada, 1943 Samsun-Havza derlemeleriyle ilgili 11 derleme fişinin mevcut olduğu tespit edilmiş; bu fişlerde, Samsun-Havza derleme gezisi sırasında kayda alınan 8'i sözlü 17'si çalgısal olmak üzere toplam 25 adet eser hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Hakemlere göre derleme alanına ışık tutan bu özgün makale, tarihî değeri yüksek olan HÜADK Folklor Arşivi'ne ilişkin planlanan çalışma dizisinin bir parçası olarak önem arz etmektedir. Makale, HÜADK Derleme ve Ses Kayıtları Arşivi'nde, Samsun-Havza'ya ait derleme fişlerine ilişkin önemli veri ve bulguları gün yüzüne çıkarmaktadır. Bu bakımdan, anılan arşivle ilgili araştırma yapmak isteyen ilgililer için son derecede yararlı, başarılı bir çalışma olarak değerlendirilmektedir.

On birinci makale, yine Dr. Ahu KÖKSAL tarafından hazırlanan "*HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Samsun-Ladik 1943*" başlığını taşımaktadır. Bu çalışmada, 1943 Samsun-Ladik derlemeleriyle ilgili 30 derleme fişinin mevcut olduğu tespit edilmiş; bu fişlerde, Samsun-Ladik derleme gezisi sırasında kayda alınan 33'ü sözlü 2'si çalgısal olmak üzere toplam 35 adet eser hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. Bu çalışma, hakem değerlendirmelerine göre arşiv verilerinin ortaya konması, saptanması ve sınıflandırılması ile ilgili olduğundan yapılan iş bir olgu sunumudur. Yapılmış olan, daha sonra yapılacak eser analizleri için bir ön hazırlık mahiyetinde olup alan yazınına önemli katkı yapmaktadır.

Bu sayımızda yayımlanması uygun bulunan On ikinci ve son makale ise Bora ATEŞYAKAN tarafından yazılan "*Bartók'un Gecenin Müziği Adlı Eserinde Pastoral Temaların Piyanoda Nasıl Yansıtıldığına Dair Bir İnceleme*" başlığını taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, genel çözümleme yapılarak müziğin düşünsel derinliğine inmek ve eseri çalışmak isteyenlere fikir verecek bir kaynak oluşturmaktır. Bu çalışmada, Bartók'un doğaya olan tutkusu ve hayranlığından doğan 'gece müziği' stili açıklanmış ve "Gecenin Müziği" başlıklı eser özelinde pastoral temaların yenilikçi müzik anlayışıyla ne şekilde ve ne ölçüde yansıtıldığı mercek altına alınmıştır. Hakemlerin değerlendirmeleri sonucunda bu çalışma, hem sütün içindeki bir parça olarak piyano tekniği, armonik detaylar ve semboller açısından incelenmiş, hem de kendinden önce John Field ile

başlayan ve F. Chopin ile zirveye ulaşan Nocturne mzk türü ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın, içerdiği pastoral motifleri ayrıntılı bir şekilde açıklayarak tanıtması ve ayrıca Bartok'un müziğindeki pastoral unsurların önemini vurgulaması bakımından özellikle piyanistler ve tüm müzisyenler için yararlı olacağı düşünülmektedir.

Dergimizin on altıncı sayısının oluşturulmasında yazar, hakem, yayın kurulu ve dergi ekibi olarak emek veren değerli meslektaşlarımıza teşekkür ediyor, bundan sonraki sayılarımıza siz değerli sanat ve bilim insanlarının çalışmalarını yayınlamak üzere bekliyoruz.

Temmuz 2023 tarihinde yayımlamayı planladığımız on yedinci sayımızda buluşmak umuduyla...

Doğan ÇAKAR

Sahne ve Müzik Dergisi Editörü

Özgün Makaleler**1 - 41**

Bologna Okulu ve Francesco Onofrio Manfredini'nin 10 Numaralı Mi Minör Sinfonia'sındaki Kompozisyonel Unsurların İncelenmesi

The Bologna School And The Examination of The Compositional Elements In Francesco Onofrio Manfredini's Sinfonia No.10 E Minor

Fatih KİPER, Doç. Dr. Ozan BAYSAL

Başvuru Tarihi: 19.07.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

42 - 54

Charles Dancla Op: 73 Keman Metodundan Seçilmiş Üç Etüt İçin Çalışma Önerileri

Study Recommendations For Three Etudes Selected From The Charles Dancla Op.73 Violin Method

İrina NIKOTINA

Başvuru Tarihi: 22. 11. 2022 / Kabul Tarihi: /19.01.2023 / Özgün Makale

55 - 80

Müzik Tarihinde Klasik-Romantik İkilemi: Franz Schubert'in Do-Minör Impromptusu (D.899 No.1) Üzerinden Bir İnceleme

The Classic-Romantic Dilemma In The History Of Music: An Observation On (D.899 No.1) C-Minor Impromptu Of Franz Schubert

Erdinç YALINKILIÇ, Sevinç KESER VAROL

Başvuru Tarihi: 22. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

81 - 166

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Tunceli 1944

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: Tunceli 1944

Prof. Dr. Ayten KAPLAN, Begümhan KES

Başvuru Tarihi: 22. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

167 - 228

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: İstanbul 1957 (1951)

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: İstanbul 1957 (1951)

Begümhan KES, Prof. Dr. Ayten KAPLAN,

Başvuru Tarihi: 22. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

229 - 271

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Çanakkale 1947

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: Çanakkale 1947

Günay GÜNAYDIN

Başvuru Tarihi: 23. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

272 - 405

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Artvin (Çoruh) 1950

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: Artvin (Çoruh) 1950

Ozan CİVELEK

Başvuru Tarihi: 24. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

406 - 442

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Denizli 1938

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: Denizli 1938

Gözde GÜRÜN DEMİRERİDEN, Burcu TUNAKAN

Başvuru Tarihi: 24. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

443 - 463

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Bayburt 1937

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: Bayburt 1937

Ferhat ÇAYLI, Ahu KÖKSAL, Ozan CİVELEK, Prof. Dr. Türev BERKİ

Başvuru Tarihi: 24. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

464 - 488

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Samsun-Havza 1943

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: Samsun-Havza 1943

Ahu KÖKSAL

Başvuru Tarihi: 25. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

489 - 532

HÜADK Folklor Arşivi Derleme Fişleri: Samsun-Ladik 1943

HÜADK Folklore Archive Compilation Forms: Samsun-Ladik 1943

Ahu KÖKSAL

Başvuru Tarihi: 25. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

533 -548

Bartók'un Gecenin Müziği Adlı Eserinde Pastoral Temaların Piyanoda Nasıl Yansıtıldığına Dair Bir İnceleme

The Classic-Romantic Dilemma In The History Of Music: An Observation On Franz Schubert's C-Minor Impromptu (D.899 No.1)

Bora ATEŞYAKAN

Başvuru Tarihi: 25. 11. 2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

BOLOGNA OKULU VE FRANCESCO ONOFRIO MANFREDİNİN 10 NUMARALI Mİ MİNÖR SINFONIA'SINDAKİ KOMPOZİSYONEL UNSURLARIN İNCELENMESİ¹

Başvuru Tarihi: 19.07.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Fatih KİPER²

Ozan BAYSAL³

ÖZ

Yüzyllardır müziği anlama ve uygulama gayretleri içine girmiş, bunun sonucu olarak kendi stilini yaratmış, akademilerini sistemleştirmiş ve klasik batı müziğinin gelişimine önemli katkılar sağlayan bestecileri bağrından çıkarmış bir şehir olan Bologna, bu anlamda batı müziği tarihinde özel bir konumda bulunmaktadır. Bologna şehrinin bu köklü müzik geçmişi ile ilişkili bir kavram olan Bologna Okulu terimi ise, 17.yy'ın ikinci yarısından sonra İtalya yarımadasının kuzeyinde bulunan bu kentte faaliyet göstermiş olan önemli besteciler ve onların çalışmalarına işaret etmektedir. Bu makalede, Bologna Okulu stil özellikleri incelenmiş ve Bologna Okulu bestecisi Francesco Onofrio Manfredini'nin (1684 – 1762) kilise sonatı formundaki 10 numaralı Mi minör Sinfonia'sının analizi aracılığıyla bu stil özelliklerinin yapıt içindeki yansımaları ve bütünlük sağlayıcı işlevleri açıklanmaya çalışılmıştır. Manfredini'nin 1709 tarihli bu yapıtı; beşli ilişkilerine dayanan armonik hareketler, bölümler içinde çok sık gözlenen sekvensler, yakın ton ilişkilerine dayanan modülasyonlar ve standart hale gelmiş kadans kalıpları ile barok dönemde artık iyice olgunlaşmaya başlamış ve kendinden sonraki klasik dönemde gittikçe gelişecek olan tonalite kavramını hissettirir niteliktedir. Konçerto formunun gelişimine önemli katkıları olması dolayısıyla kilise sonatı formu (sonata da chiesa) Bologna'ya özgü konçertolarla kimi zaman benzer stilistik özellikleri paylaşmaktadır. Bu özellikler; adım hareketleri, metrik pozisyon değişimi, doku özellikleri, hemiola ile Frigyen kadansa yönelme, final kadansının tonik açık beşli ile sonlandırılması, final kadans cümlelerinin tekrarı, 3/2'lik bölümler, uzun nota değerlerinin kullanımı ve dört bölümlü Bologna stili konçertolarda kullanılan metrik yapılar başlıkları altında anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler : İtalyan barok müziği, Bologna Okulu, Accademia Filarmonica, San Petronio, Kilise sonatı, Sinfonia.

¹ Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında tamamladığı “BOLOGNA OKULU KAPSAMINDA FRANCESCO ONOFRIO MANFREDİNİN 10 NUMARALI Mİ MİNÖR SINFONIA'SININ ANALİZİ” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Müzikoloji ve Müzik Teorisi Anabilim Dalı, Müzik Teorisi ve Kompozisyon Yüksek Lisans Programı mezunu.
E-mail: fatihkip1@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2702-2053

³ Doç. Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü, Müzikoloji Anabilim Dalı.
E-mail: ozanbaysal@itu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7271-9095

THE BOLOGNA SCHOOL AND THE EXAMINATION OF THE COMPOSITIONAL ELEMENTS IN FRANCESCO ONOFRIO MANFREDINI'S SINFONIA NO.10 E MINOR

ABSTRACT

The city of Bologna has a particular position in the history of western music, as it has created a unique musical style through its systematized musical institutions and brought out composers who have made significant contributions to the development of classical western music. The Bologna School, a term related to this deep-rooted musical history of Bologna, includes essential composers and their works who operated in this city located in the north of the Italian peninsula after the second half of the 17th century. This article examines the stylistic features of the Bologna School while explaining the reflections of these features and their coherent functions through the analysis of Francesco Onofrio Manfredini's (1684 - 1762) Sinfonia in E minor in church sonata form. This 1709 work of Manfredini reflects the developing concept of tonality with harmonic progressions based on fifth relationships between chords, frequently observed sequences in sections, modulations based on close tonal relationships, and standardized cadence patterns. Church sonatas (sonata da chiesa) sometimes share similar stylistic features with Bologna-specific concertos since they have significantly contributed to concertos' development in terms of form. These features can be categorized under different categories as; step- progression, metric displacements, texture features, a tendency for Phrygian cadence with hemiola, ending of the final cadence with tonic open fifth, repetition of final cadence sentences, use of 3/2 sections and long note values, and metric structures employed in four-part Bologna style concertos.

Keywords : *Italian baroque music, Bologna School, Accademia Filarmonica, San Petronio, church sonata (sonata da chiesa), sinfonia.*

GİRİŞ

Bologna Okulu barok dönemde 17. yüzyılın ikinci yarısından sonra İtalya yarımadasının kuzeyinde bulunan Bologna kentinde faaliyet göstermiş olan besteciler ve onların çalışmalarlarıyla ilgili olarak kullanılan bir terimdir. Tonalitenin *Napoliten Operası*'nda ve *Bologna Okulu*'nun enstrümantal müziğinde yaklaşık olarak aynı zamanda benzer şekillerde belirmesi, *Bologna Okulu*'nun tonalite kavramının gelişimi açısından tarihsel önemini ortaya koymaktadır (Bukofzer, 1947, s. 219). Bununla beraber *Bologna Okulu*'nun özellikle *sonat* ve *konçerto* formlarının gelişiminde, Christoph Willibald Gluck (1714 – 1787), Johann Christian Bach (1735 – 1782) ve Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791) gibi Avrupa müziğinin zenginleşmesinde büyük katkıları olmuş bestecilerin de yetişmesinde önemli rolü olmuştur.

Bologna Okulu'nun Batı müziği tarihi içindeki bu denli önemli konumuna rağmen, konu ile ilgili olarak Türkçe literatürde herhangi bir çalışma yapılmamış olması ve Türkçe literatüre bu konuda katkıda bulunma isteği bu makalenin yazılma nedenini oluşturmaktadır. Makalede öncelikle, *Bologna Okulu*'nun Batı müziği tarihi içindeki yerinin iyi anlaşılabilmesi ve yapılan analizin bu çerçevede içinde değerlendirilebilmesi için *Bologna Okulu* tarihi ve stilistik özellikleri hakkında bilgilendirme yapılacaktır. Daha sonra İtalyan barok dönem *Bologna Okulu* bestecisi Francesco Onofrio Manfredini'nin (1684 – 1762) *kilise sonatı (sonata da chiesa)* formundaki *op.2, 10 numaralı Mi minör Sinfonia*'sında kullandığı kompozisyonel teknikler belli bir stilin yansıtılması bakımından *Bologna Okulu* bağlamında ele alınacaktır. *Sinfonia*'nın bölümleri arasında bütünleştirici bir işleve sahip olan bu teknik özellikler analiz yoluyla açıklanmaya çalışılacaktır.

Analizde Manfredini'nin 10 numaralı *Mi minör Sinfonia*'sına ait 1867 ve 1934 tarihli iki adet notasyon kullanılmıştır. *Sinfonia*'nın 1934 tarihinde basılan partiyonunda klavsenin sağ el partisi dışındaki tüm enstrümanlara ait partiler, eserin 1867 tarihli orijinal baskısı ile aynı nota edisyonuna sahiptir. 10 numaralı *Sinfonia*'nın icrası, sürekli basta (*basso continuo*) klavsenin kullanıldığı 1934 tarihli edisyonun kaydından dinlendiği için analiz 1867 tarihli ilk edisyonu da göz önünde bulundurularak, 1934 tarihli edisyon baz alınarak yapılmıştır.⁴

⁴ Yapıtın, yukarıdan aşağıya sırasıyla, 1867 ve 1934 tarihli nota edisyonlarına aşağıdaki linklerden ulaşılabilir.

https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/c/ce/IMSLP341294-PMLP550389-manfredini_12_sinfonias_op2.pdf

<https://archives.nyphil.org/index.php/artifact/f6134166-e374-4cf6-9f95-a90e0d5f4470-0.1/fullview#page/2/mode/2up>

Bologna Okulu

Bugünkü İtalya sınırları içinde, İtalya yarımadasının kuzeyinde bulunan Bologna, Roma, Venedik ve Napoli ile beraber bölgenin önde gelen müzik merkezlerinden biri olması nedeniyle yüzyıllarca müzik sanatının gelişiminde etkisi olmuş bir şehirdir. *Konçerto*, *sonat* ve *opera* türlerinde uzmanlaşma gösteren bu merkezlerdeki okullar arasında *Bologna Okulu trio sonat*, *kilise sonatı*, *oda sonatı*, yaylı çalgılar ve trompetler için yazılmış *konçerto* ve *oratoryo*'nun gelişiminde önemli katkılara sahiptir.

Bologna'nın yüzyıllardır gelişmiş bir müzik yaşamına sahip olması birçok nedene bağlı olmuştur: coğrafi konumu itibarıyla dönemin önemli müzik merkezlerine yakın olması; yüzyıllardır yarımadayı birbirine bağlayan önemli yolların kavşak noktasında bulunması sebebiyle dönemin önde gelen ticaret ve ekonomi merkezlerinden biri olması (Surian ve Ballerini, 2001, s. 1); varlıklı bir üst sınıfın şehirdeki müzik dahil diğer sanatları desteklemesi (Heller, 2014, s. 173); Papalığa bağlı bir şehir olması nedeniyle şehirdeki müzik yaşamında etkin olan dini kurumların Papalığın imkanlarından faydalanması; şehirde bulunan dini kurumların ve akademilerin müziğin gelişiminde önemli rol oynaması; ve 11.yüzyılın sonuna doğru kurulan ve şehrin entelektüel yaşamına katkıda bulunan Avrupa'nın en eski üniversitesine sahip olması bu nedenler arasında yer alır. Ayrıca, 1088'de kurulan Bologna üniversitesi 12. ve 13. yüzyıllarda gerek dini ve dindışı hukuk eğitimi alan öğrenciler için temel bir merkez, gerekse Avrupa üniversitelerinin örgütlenmeleri için bir model olmuştur. Avrupa eğitim tarihinde önemli bir yer edinmiş olan Bologna Üniversitesinde 1450 yılında Papa V. Nicholas tarafından bir müzik bölümünün kurulması ise Bologna'da müzik yaşamının gelişimine önemli bir katkı sağlamıştır. 17. yüzyılın ilk yarısında akademilerin kurulmasıyla birlikte Bologna'da entelektüel tartışmaların teşvik edildiği bir ortamın yeşerdiği görülür. Bütün bunlar Bologna'da müziğin deneyimlendiği, tartışıldığı, eğitim kurumlarının da katkılarıyla ilerleme kaydettiği bir ortam oluşturmuş ve onu köklü bir müzik geleneğine sahip olan şehir haline getirmiştir.

17. yüzyılda Bologna'da müzikal yaşamın canlanması, tüm müzikal aktivitelerin desteklenmesi, harekete geçirilmesi ve pekiştirilmesi müzik akademilerinin kurulmasıyla aynı zamana rastlar. Bologna'da 1558'de ilk kurulan akademi *Accademia degli Ardenti*'dir. Bu kurum daha sonra 1586'da *Accademia del Porto* adını alır ve aristokrat gençlere fen bilimleri, edebiyat ve müzik eğitimi verir. Bologna'da sadece müzik eğitimi veren ilk kurum ise 1615'te kurulan *Accademia dei Floridi*'dir. Bu kurum, 1623 – 1624 yılları arasındaki aktiviteleri

kesintiye uğrayınca 1625'te *Accademia dei Filomusi* adıyla tekrar kurulur. Banchieri, Monteverdi ve Merula gibi dönemin önemli bestecilerinin de üyesi olduğu bu kurum 1630'da veba salgını nedeniyle kapanmıştır. Bologna'daki diğer bir akademi ise 1633'te kurulan *Accademia Filaschisi*'dir, 1666'da *Accademia Filarmonica* kurulunca onun üyelerinin çoğu bu kuruluşa geçmiştir. *Bologna Okulu*'nun en önemli akademilerinden biri olan ve bugün de varlığını sürdüren *Accademia Filarmonica*, Bologna aristokrasisi tarafından kuruma destek olması için teşvik edilen kont Vincenzo Maria Carrati'nin evinde toplanan elli müzisyen tarafından kurulmuştur (Surian ve Ballerini, 2001, s. 6 -7). Kurucu Carrati ailesi daha sonraki dönemlerde de *Accademia Filarmonica*'nın koruyuculuk fahri görevini sürdürmüştür. *Accademia Filarmonica*, Bologna'nın en seçkin müzisyenlerine üyelik veren bir kurumdu. Kurumda Bolognalı besteci ve icracıların çalışmalarının tanıtılması ve incelenmesi, bu çalışmaların üzerinde teorik tartışmaların yapılması ve çalışmaların dönemin akademisyenleri tarafından analiz edilmesinin sağlanması, ayrıca belli bir stilin yaratılması için standartların oluşturulması üzerine faaliyetler yürütülüyordu (Surian ve Ballerini, 2001, s. 7). Kurumun ayrıca üyelerinin refahını sağlamak için sosyal yardım⁵ amaçlı görevi de vardı. Kurum yapılan işleri ve korunan standartları denetleyen bir de yönetim kuruluna sahipti (Heller, 2014, s. 174). Yönetici topluluğu, her yıl Bologna'da oturan bestecilerin arasından seçilen başkan, sekreter ve danışmanlardan oluşurdu (Surian ve Ballerini, 2001, s. 7). Tüm üyeler *Accademia Filarmonica*'ya resmi anlamda kabul edilmeden önce bir deneme sürecinden geçmek zorundaydı (Heller, 2014, s. 174). *Accademia Filarmonica* besteciler, icracılar ve şarkıcılar olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştı (Surian ve Ballerini, 2001, s. 7). Kurum çatısı altında besteciler festival zamanları hariç haftada iki kez, icracılar ise bir kez toplanır çalışmalarını üzerinde değerlendirmeler yaparlardı. Üyelerden sadece bu toplantıları sürdürmeleri değil aynı zamanda kurumun kuralları gereği birbirlerine saygılı davranmaları, erdemli olmaları ve iyi alışkanlıklar edinmeleri şart koşulmuştu (Heller, 2014, s. 174).

Bologna'nın tarihinde müzik yaşamı sadece akademiler değil aynı zamanda dini kurumlar tarafından da geliştirilmiştir. Bunların arasında *Bologna Okulu*'na en önemli katkıyı yapan dini kurum *San Petronio* bazilikasıydı. *San Petronio* özellikle 17. ve 18. yüzyıllar arasında Orta ve Kuzey İtalya'da vokal ve enstrümantal müziğin etkili bir merkezi oldu (Surian ve Ballerini, 2001, s. 2-3). *S. Petronio solo sonat, trio sonat, kilise sonatı, yaylılar ve trompet odaklı konçerto* formunun gelişiminde önemli katkıları olan bu anlamdaki en önemli dini kurumdu. *S.*

⁵ *Accademia Filarmonica*'daki bu sosyal yardım sisteminde üyelerin yıllık ücretinden oluşturulan bir fon ile gelir düzeyi yetersiz üyelere ya da (eğer üye ölmüş ise) ailelerine yardım yapılıyordu.

Petronio'da zamanla aralarında Giuseppe Torelli'nin de (1650 – 1709) bulunduğu önemli bestecilerin uygulamalarında bir yaylı çalgılar ekolü gelişti ki bu ekol daha sonra keman konçertosu ve *konçerto grosso* formuna büyük katkılarda bulundu (Surian ve Ballerini, 2001, s. 4). *S. Petronio* zengin akustiği ve şehrin müzik yaşamında etkin bir rol oynayan kurum olması sebebiyle profesyonel müzisyenler için de cazip bir merkez olmuştur. Burada çalışan profesyonel müzisyenler özellikle barok *konçerto* ve *solo sonat* formlarının yanı sıra Bologna'daki müzik yaşamının gelişmesinde önemli rol oynamışlardır.

1657'de besteci Maurizio Cazzati'nin (1616 – 1678) bu kurumun müzik direktörlüğüne getirilmesi, *S. Petronio* için bir dönüm noktası olmuş ve bu dini kurumda gelişen enstrümantal müzik üzerine daha çok odaklanılmıştır. Cazzati buradaki çalışmalarında trompet ve yaylı çalgılarla icra edilen *S. Petronio*'ya özgü yapıtlarda, solo ve çalgı grupları arasında kontrast oluşturan *konçerto* benzeri formlara vurgu yapıyordu. Bu form Giacomo Antonio Perti ve Giuseppe Torelli gibi *S. Petronio* bestecileri tarafından daha da geliştirilecekti. Bu arada enstrümantal formların ve trio sonatın geliştirilmesi, belirgin hale getirilmesi, yapısal ve tematik tekniklerinin sağlamlaştırılmasında Cazzati ve öğrencisi Giovanni Battista Vitali'nin büyük katkıları olmuştur (Surian ve Ballerini, 2001, s. 4). Barok dönem sonatları olan *trio sonat*, *kilise sonatı*, *oda sonatı*, yaylı çalgılar ve trompetler için yazılmış *konçerto* ve *oratoryo*'nun gelişiminde önemli katkılara sahip olan Bologna'da, bu formların gelişiminde etkin olan bestecilerden en önemlileri Arcangelo Corelli (1653 – 1713), Giuseppe Torelli (1658 – 1709), Giacomo Antonio Perti (1661 – 1756) ve (Padre) Giovanni Battista Martini'dir (1716 – 1784).

Çok genç yaşlarda *Accademia Filarmonica*'nın üyeliğine kabul edilen besteci, kemancı ve *konçerto grosso* formunun yaratıcısı Corelli, çoğunlukla Roma'da bulunmasına rağmen Bologna ile iletişim halindeydi. Yaylı çalgılardan oluşan küçük bir grup (*concertino*) ile daha büyük bir grubun (*ripieno*) birbiri ardına dönüşümlü icralarına dayalı bir form olan *konçerto grosso* kendinden sonraki keman konçertolarının öncüsü olmuştur. Ayrıca trio sonatın gelişimi ve biçimlenmesinde de önemli bir rol oynamış olan besteci bu özellikleri nedeniyle hem kendi dönemindeki hem de kendinden sonraki kuşakların müziğini etkilemiştir (Britannica Compton's Genel Kültür Ansiklopedisi, 1992, s. 147). Corelli'nin başka bir özelliği de, müziğinde tam olgunlaşmış bir tonalite fikrini (yapıtları içinde) daha başlangıçta güvenli bir biçimde hissettirmesidir (Merriam – Webster's Collegiate Encyclopedia, 2000, s. 397).

Giacomo Antonio Perti ise 1696'dan ömrünün sonuna kadar *S. Petronio*'nun şefliğini yapmış olan, aynı zamanda tanınmış bir dini müzik, *oratoryo* ve *opera* bestecisiydi. Perti gerek

S. Petronio'da icra edilmesi için bestelediği missalar, motetler, psalmalar, ilahiler ve antifonlarla gerekse yetiştirdiği Giuseppe Torelli, Francesco Onofrio Manfredini (1684 – 1762), G.B.Martini (1706 – 1784), Gabrielli, Pistocchi, Aldrovandini ve P.P.Laurenti gibi bestecilerle Bologna'nın müzik yaşamına önemli etkileri olmuş bir besteci idi.

Accademia Flarmonica'nın da diğer bir üyesi olan *Bologna Okulu* bestecisi Giuseppe Torelli ise gerek kendi deneysel tekniklerini uyguladığı oda müzikleri aracılığıyla olgunluk seviyesine ulaştırdığı konçertolarıyla (*konçerto grosso* ve *solo konçerto*) gerekse yaylı çalgılar ve trompet için yazdığı Bologna'ya özgü müziklerle ve bu anlamda repertuvara yaptığı katkılarla önemli bir besteci ve keman virtüözüydü. (Schnoebelen ve Vanscheeuwijck, 2001, s. 1). Bunun yanı sıra Torelli, Girolamo Nicolo Laurenti (1678 – 1751), Pietro Bettinozzi ve Francesco Onofrio Manfredini gibi önemli müzisyenleri yetiştirmiştir (Schnoebelen ve Vanscheeuwijck, 2001, s. 2).

Giovanni Battista Martini ise *Accademia Filarmonica*'nın en önemli ve etkili üyelerinden biriydi. Martini kendi yaşadığı dönemde gerek İtalya yarımadası içinde, gerekse dışında kompozisyon konusundaki uzmanlığı kadar kompozisyon öğretmedeki ustalığı ile de meşhurdu. Martini yaşamını beste yapmaya, müzik öğretmeye ve *Storia della musica* (Müzik tarihi) isimli eserini oluştururken müzikle ilgili tarihsel değeri olan belgeleri toplamaya adanmıştı. Christoph Willibald Gluck (1714 – 1787), Johann Christian Bach (1735 – 1782) ve Wolfgang Amadeus Mozart (1756 – 1791) onun önemli öğrencileri arasındadır (Surian ve Ballerini, 2001, s. 7).

Bologna Okulu bestecileri arasında, bu makalenin konusu olan, 10 numaralı *Sinfonia*'nın bestecisi Francesco Onofrio Manfredini de bulunmaktadır. İtalyan besteci Manfredini, Pistoia şehrindeki Pistoia katedralinde görev yapan bir tromboncunun oğlu olarak dünyaya geldi. Manfredini gençlik döneminde besteci ve keman virtüözü Torelli ile keman, besteci Perti ile de kontrpuan çalıştı. Manfredini 1696'da muhtemelen *San Petronio*'nun orkestrasının dağılması nedeniyle kısa bir süre sonra Ferrara şehrine gitti ve oradaki bir kilisenin birinci kemancısı olarak görev yaptı. Bologna'daki orkestranın yeniden kurulması üzerine 1703'te tekrar Bologna'ya dönen Manfredini, bu orkestranın zaman zaman çalışan bir üyesi olduysa da 1709 – 1711 tarihleri arasında orkestranın daimi bir üyesi haline geldi. 1704'te *Accademia Filarmonica*'nın üyeliğine icracı olarak kabul edildi ve aynı yıl *Concertini* adı altında onun 12 oda sonatının bir set halinde baskısı yapıldı. 1711'de Manfredini müziksever Monako prensi Antoine I Grimaldi'nin sarayına besteci ve icracı olarak girdi. Bestecinin 1712 – 1723 yılları

arasında Monako prensliğinde görevli iken, Bologna'da 1718'de op.3 nolu konçertolarını yayımlatması ve kısa bir süre sonra da iki oratoryosunun orada icra edilmesi, onun Bologna ile yakın ilişkisini sürdürmüş ve muhtemelen birkaç kez de Bologna'yı ziyaret etmiş olabileceğini düşündürmektedir. 1724'te Pistoia'ya hareket eden Manfredini oradaki katedralin şefi oldu ve böylece bir besteci olarak Pistoia'daki yerel kiliselerde, yazdığı oratoryolarını icra ettirme olanağına kavuştu. Ayrıca katedral ve diğer dini kurumlarda ayin amaçlı olarak icra edilmesi için çok sayıda dini yapıt besteledi. Francesco Manfredini çok üretken bir besteci olmasına rağmen, ondan günümüze sadece birkaç el yazması halindeki enstrümantal eserleri kalmıştır. Ayrıca onun bestelediği ve dokuz tane olduğu bilinen oratoryolarının tümü kaybolmuştur (Talbot, 2001, s. 1).

Francesco Onofrio Manfredini'nin kendisi gibi besteci olan oğlu Vincenzo Manfredini'nin (1737 – 1799) *Sol majör 5 numaralı kuartet*'inin ikinci bölümünde ve 1769'da bestelediği *Si bemol majör piyano konçerto*'sunda 17. ve 18. yüzyıl başlarında görülen kontrpuan ağırlıklı Bologna stiline yerini homofonik Viyana stiline bıraktığı açıkça fark edilmektedir. Arada yalnızca bir kuşaklık süre olmasına rağmen baba ve oğul Manfredini'lerin eserleri arasında bulunan bu son derece derin fark, tonalitenin yerleşmesiyle beraber homofonik dokudaki müziğin, kontrpuan ağırlıklı barok dönem Bologna stili müziğin üzerinde ne kadar kısa bir süre içerisinde baskın olduğunun göstergesidir. Aslında, bu sadece Manfredini'lerde görülen bir durum değildir, Bach ailesinde de aynı durumu görmek mümkündür. Baba ve oğul Manfredini'lerle yaklaşık olarak aynı tarihlerde yaşamış olan Johann Sebastian Bach (1685 – 1750) ve onun en küçük oğlu Johann Christian Bach'ın (1735 – 1782) yapıtları arasında da tonalitenin yerleşmesiyle birlikte görülen bu son derece derin fark: Johann Sebastian Bach'ın kontrpuan içeren barok stildeki müziğine karşı oğlu Johann Christian Bach'ın homofonik dokudaki Viyana stili öğeler içeren müziğidir. Manfredini ailesinin müziğinde görüldüğü gibi Bach ailesinin müziğinde de görülen bu köklü değişikliklerin yalnızca bir kuşaklık süre içinde gerçekleşmesi, genel anlamda barok dönem müziğinin ne kadar kısa bir süre içinde yerini Viyana stili klasik dönem müziğine bıraktığının göstergelerinden biri olarak görülmektedir.

Bologna Okulu Stilistik Özellikleri

Manfredini'nin 10 numaralı *Mi minör Sinfonia*'sının Bologna'ya özgü stilistik özellikleri ne ölçüde yansıtan bir yapıt olduğunu anlayabilmek için öncelikle Sanford Earl Watts tarafından tespit edilen stilistik özelliklere⁶ değinmek gerekmektedir. Böylece yapıtın ait olduğu barok döneme ve Bologna'ya özgü stilistik özelliklerin eser üzerinde ne derece etkili olduğu konusunun açıklığa kavuşturulması mümkün olacaktır.

Watts çalışmasında barok dönem Bologna'lı bestecilerin yapıtlarını, majör ve minör çerçeve içinde yazılan eserlerin ilk örnekleri olarak kabul etmiş ve Bologna'ya özgü eserlerdeki en temel ögenin gelişmiş bir tonalite sistemi olduğunu belirtmiştir (Watts, 1964, s. 122). Bologna stili konçertoların el yazmalarındaki armonik faktörlerin araştırılması sonucunda, bu eserlerde aynı zamanda tamamıyla majör ve minör tonaliteye doğru bir yönelimin söz konusu olduğu görülmektedir. Bu tonaliteyi güçlendiren diğer hususlar ise kesin kadans formülleri ve armonik yürüyüşteki akor kökleri arasındaki beşli ilişkileridir. Dikkatlice işlenmiş bir ton planı, eserler içinde tonalite kavramının ne kadar derinlere nüfuz ettiğinin göstergesi olmuştur. Watts bunun tonalitenin kadans noktalarında uygulanan teknik bir işlem değil, aynı zamanda bölümün tüm yapısal planını da kontrol eden bir unsur olduğu gözlemlenmektedir (Ibid.). Watts'ın Bologna'ya özgü eserlerde tespit ettiği tipik stilistik özellikler sekiz başlık altında toplanabilir.

- Adım Hareketleri. (*Step-progression*).
- Metrik Pozisyon Değişimi. (*Metric Displacement*).
- Doku Özellikleri.
- Hemiola ile Frigyen Kadansa Yönelme. (*Cadential Hemiola*).
- Final Kadansının Tonik Açık Beşli ile Sonlandırılması.
- Final Kadans Cümlelerinin Tekrarı.
- 3/2'lik Bölümler ve Uzun Nota Değerlerinin Kullanımı.
- Dört Bölümlü Bologna Stili Konçertolarda Kullanılan Metrik Yapılar.

⁶ Watts, *The Stylistic Features of The Bolognese Concerto* ("Bologna'ya Özgü Konçertonun Stilistik Özellikleri") isimli doktora çalışmasında, Bologna'lı besteciler Perti, Torelli, Domenico Gabrielli (1651 ya da 1659-1690) (*Accademia Filarmonica* üyesi, bir süre bu kuruma başkanlık etti.), Giuseppe Maria Jacchini'nin (1663-1727) (1688'de *Accademia Filarmonica*'nın üyeliğine kabul edildi) *sinfonia* ve *sonat* başlığı altındaki *solo konçerto*, orkestra için yazılmış *konçerto* ve *konçerto grosso* formlarında yazılmış yapıtlarından ortak özellikler saptadığı sekiz tanesini seçmiş ve bu ortak özelliklere dayanarak Bologna Konçertolarının stilistik özelliklerini tespit etmeye çalışmıştır. Watts, çalışmasını sadece seçtiği sekiz eserle sınırlamamış yeri geldiğinde tespitlerini daha belirgin hale getirmek için seçilen yapıtlar dışında kalan diğer Bologna stili eserlerle de karşılaştırmıştır.

Watts çalışmasında ayrıca Bologna'ya özgü konçertoların köklerinin kiliseye ait olan ve *canzona* formundan türeyen bir tür olan 17.yy'ın ortalarındaki kilise sonatlarına dayandığını da belirtmektedir (Watts, 1964, s. 178). Aşağıdaki bölümde, gerek kilise sonatlarının Bologna stili konçertoların gelişimine olan katkıları, gerekse bu iki form arasındaki yakın ilişkiler nedeni ile Manfredini'nin kilise sonatı formundaki *Sinfonia*'sı, Bologna stilini yansıtmaması bakımından Watts'ın bu konudaki tespitleri üzerinden incelemeye alınmıştır.

Adım Hareketleri (*Step-progression*)

Bologna'ya özgü eserlerin tüm hızlı bölümlerinde, melodik ve melodik olmayan müzikal materyaller içinde iki tip dizisel adım hareketi gözlenmiş ve bunlar sekvensli ve arpejli adım hareketleri olarak iki grup altında toplanmıştır.

Sekvensli adım hareketi; sekvens halindeki motif kalıplarının içindeki bazı notaların çıkıcı ve inici olarak adım hareketleri oluşturmasıdır.

Arpejli adım hareketi ise; arpejlenen akorun uç seslerinin inici ya da çıkıcı olarak adım hareketleri oluşturması durumudur.

Görsel 1'de Perti'ye ait *Re majör Sinfonia*'dan (solo trompet konçertosu) kombine halde sekvensli ve arpejli bir adım hareketi örneği görülmektedir.

The image displays two musical staves in G major (one sharp) and common time. The first staff, labeled 'Arpejli Adım Hareketi', shows a sequence of notes with red circles highlighting specific notes. Above the staff, a bracket groups four notes with fingerings ^4, ^5, ^6, and ^5. The second staff, labeled 'Sekvensli Adım Hareketi', shows a sequence of notes with red circles highlighting specific notes. Above the staff, a bracket groups two notes with fingerings ^1 and ^2. The first staff also has a '1' above the first note and a 'D:' below the first staff.

Görsel 1. Perti, *Re majör Sinfonia* - Sekvensli ve arpejli bir adım hareketi örneği.⁷

⁷ Bu bölümdeki örneklerin bir kısmı Sanford E. Watts'ın *The Stylistic Features of The Bolognese Concerto* isimli doktora tezine dayanmaktadır (Watts, 1964, s. 51, 52, 129, 134, 136, 137, 176). Alınan örnekler, analiz bölümündeki örneklerle daha anlaşılır bir şekilde ilişkilendirilebilmesi ve bazı yanlış anlaşılmalara yol açabilecek gösterimlerin düzeltilmesi amacıyla uyarlamaya tabii tutulmuştur.

Görsel 2’de sekvensli ve arpejli adım hareketi örneğinin yapıtın bağlamı içinde kullanımı görülmektedir.

Görsel 2. Perti, *Re Majör Sinfonia* - Sekvensli ve arpejli adım hareketleri (Watts, 1964, s. 258).⁸

Görsel 3’te Torelli’ye ait *La minör Sinfonia*’dan (solo obua konçertosu) sekvensli adım hareketi örneği görülmektedir. Sekvens içindeki adım hareketleri, 31. ve 33. ölçülerde lacivert ve kırmızı renkli daireler içine alınarak ilgili dizi dereceleri ile birlikte gösterilmiştir. Sekvensi oluşturan motifler içinde lacivert renkli daireler içine alınan seslerin ölçüler içindeki vuruş başlarına denk getirildiği, sonrasında ise sıçrama hareketleri ile aynı dereceye dönüş yaptırıldığı, böylece kararlı bir şekilde altıncı dereceden başlayarak Sol majör dizisi içinde adım hareketlerinin meydana getirildiği görülmektedir. Sekvensi oluşturan motiflerin içinde kırmızı renkli daireler içine alınan seslerin de tepe noktaları oluşturarak dizinin ikinci derecesinden itibaren adım hareketlerine neden olduğu gözlenmektedir. Böylece sekvensin içinde lacivert ve kırmızı dairelerle gösterilen, dizinin farklı derecelerinden başlayan iki farklı hattın belirdiği, dolayısı ile sekvensin iki sesli adım hareketine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Görsel 3’te 31. ölçüden itibaren kutucuk içindeki derece işaretleri ile gösterilen altıncı derecenin adım hareketleri ile 33. ölçüde tekrar oktavda belirişi ve sonlanması görülmektedir. 33. ölçüdeki lacivert renkli

⁸Bu bölümde yer alan Perti ve Torelli’ye ait eserlerin üç ve dört sesli transkripsiyonları, Watts tarafından orijinal el yazmalarından modern notasyon uygulamalarına göre yapılmıştır.

çerçeveler içinde ise motifler içindeki sıçrama hareketlerinin altıncı dereceler arasında dizi oluşturulması adına oktavdaki altıncı dereceye doğru yönelme eğilimi görülmektedir.

Sekvensli Adım Hareketi

The image shows a musical score for 'Sekvensli Adım Hareketi' in G major. The score is written on a single staff with a treble clef and a common time signature. The key signature has one sharp (F#). The score starts at measure 31. The first measure has a green '1' above the first note. The second measure has a red '6' above the first note. The third measure has a red '2' above the first note. The fourth measure has a red '7' above the first note. The fifth measure has a red '3' above the first note. The sixth measure has a red '1' above the first note. The seventh measure has a red '4' above the first note. The eighth measure has a red '2' above the first note. The ninth measure has a red '5' above the first note. The tenth measure has a red '3' above the first note. The eleventh measure has a red '6' above the first note. The twelfth measure has a red '4' above the first note. The thirteenth measure has a red '7' above the first note. The fourteenth measure has a red '5' above the first note. The fifteenth measure has a red '6' above the first note. The sixteenth measure has a red '7' above the first note. The seventeenth measure has a red '1' above the first note. The eighteenth measure has a red '2' above the first note. The nineteenth measure has a red '3' above the first note. The twentieth measure has a red '4' above the first note. The twenty-first measure has a red '5' above the first note. The twenty-second measure has a red '6' above the first note. The twenty-third measure has a red '7' above the first note. The twenty-fourth measure has a red '1' above the first note. The twenty-fifth measure has a red '2' above the first note. The twenty-sixth measure has a red '3' above the first note. The twenty-seventh measure has a red '4' above the first note. The twenty-eighth measure has a red '5' above the first note. The twenty-ninth measure has a red '6' above the first note. The thirtieth measure has a red '7' above the first note. The thirty-first measure has a green '1' above the first note. The score is labeled 'G:' below the staff.

Görsel 3. Torelli, *La minör Sinfonia* - Sekvensli adım hareketi örneği.

Görsel 4'te sekvensli adım hareketleri ile altıncı dereceler arasında dizi oluşturulabilmesi için, 33. ölçüde yer alan yeşil renkli çerçeveler içinde lacivert renkli altıncı derece sesinin sürekli olarak nasıl kırmızı nota başlıklarına sahip komşu sesler tarafından hareket alanının daraltıldığı görülmektedir. 33. ölçüde gitgide daralan yeşil renkli çerçeveler altıncı derece sesinin komşu sesler tarafından daraltılan hareket alanını göstermektedir. Bu işlem Sol majör tonu içinde altıncı dereceler arasında oluşturulan dizinin vurgulanmasını sağlamıştır.

Hareket alanı daraltılan altıncı derece

The image shows a musical score for 'Hareket alanı daraltılan altıncı derece' in G major. The score is written on a single staff with a treble clef and a common time signature. The key signature has one sharp (F#). The score starts at measure 31. The first measure has a red '6' above the first note. The second measure has a red '7' above the first note. The third measure has a red '1' above the first note. The fourth measure has a red '2' above the first note. The fifth measure has a red '3' above the first note. The sixth measure has a red '4' above the first note. The seventh measure has a red '5' above the first note. The eighth measure has a red '6' above the first note. The ninth measure has a red '7' above the first note. The tenth measure has a red '6' above the first note. The score is labeled 'G:' below the staff.

Görsel 4. Torelli, *La minör Sinfonia* - Aşamalı olarak hareket alanı daraltılan altıncı derece.

Bologna stiline sahip yapıtlar içinde adım hareketlerinin yavaş bölümlere oranla, hızlı bölümlerde daha çok yer aldığı gözlenmiştir.

Görsel 5'te Pirro Capacelli Albergati'nin (1663 – 1735) Sol majör *Solo Kantat*'ından alınan, sekvens içeren pasajda iki sesli adım hareketleri görülmektedir. Kırmızı renkli daire içine alınan notalardan oluşan hat, üzerindeki dizi derecelerinden de anlaşılacağı gibi, sekvensin 9. ölçüde sonlanması ile birlikte Sol majör diziyi tamamlamaktadır. Nota başlarında bulunan lacivert

renkli daireler ve dizi derecelerinden oluşan diğer bir hat ise beşinci derece ile başlayıp sona ererek sekvens içindeki ikinci adım hareketini oluşturmaktadır. Görsel 6'da ise *Kantat*'ta yer alan sekvensin armonik ve metrik yapısı görülmektedir. Sekvenste 6. ölçünün üçüncü vuruşundaki motif ile aynı ölçüde birinci vuruşta başlayan motif aynı ritmik yapıya sahiptir. 6. ölçüde kırmızı daire içine alınan Sol sesinin hem bir akor sesi olması hem de metrik yapıya iyi uyum sağlamış bir motif içinde yer alması, sekvensin de etkisiyle üçüncü vuruşta kırmızı daire içine alınan La sesini bir geçit sesi olmasına rağmen varılacak hedef sesi gibi algılatmaktadır. Şekle dikkat edilirse sekvensin de etkisi ile kahverengi nota başlarına sahip sesler bir akor sesi olmayan fakat metrik yapıya iyi uyum sağlamış olan La sesine doğru bir yönelim eğilimindedir. Bu durum 9. ölçüyü de içine alacak şekilde kırmızı daire içine alınmış aynı pozisyondaki tüm sesler için geçerli olmakta ve sekvens içindeki Sol majör diziyi belirgin hale getirmektedir. Görsel 6'da yer alan Romen rakamlarının altındaki çizgi işaretleri, metrik birimlerin sekvensi oluşturan motiflerle olan uyumunun anlaşılmasına yardımcı olmak amacıyla kullanılmıştır. 6. ölçüde sekvensin ikinci vuruşu içinde yer alan, sıçrama hareketi yapan ve lacivert daire içine alınan Re sesi ise hem bir akor sesi olması hem de metrik yapıya uyumlu diğer bir motif içinde yer alması nedeniyle ikinci bir hattı başlatmaktadır. Aynı şekilde, bu durum da 9. ölçüyü de içine alacak şekilde lacivert daire içine alınmış aynı pozisyondaki tüm sesler için geçerli olmakta ve sekvens içindeki lacivert renkli hattı belirgin hale getirmektedir. Bologna'ya ait yapıtlarda gözlenen adım hareketlerinin bir stil özelliğini ortaya koymanın yanında, bazen bir amaca yönelik olarak dizi oluşturmaya da eğilimli oluşu *Bologna Okulu*'nun stil özelliğinin yansıtılması bakımından dikkate alınması gereken bir nitelik taşımaktadır.⁹

⁹ Ayrıca bu makale çalışması sırasında Watts'ın bulgularına ilave olarak, adım hareketlerinin sadece Bologna stili konçertolarda değil, aynı zamanda Bologna'ya özgü kilise sonatlarında ve vokal bir form olan kantatlarda da görülebileceği anlaşılmıştır.

Violino I e II
G:

Görsel 5. Albergati, *Sol majör Kantat* - Adım hareketleri.

Violino I e II
Alto Viola
Violone, Tiorba, Cembalo
G: I V I IV ii V III vi IV vii° V I vi ii vii° III

Görsel 6. Albergati, *Sol majör Kantat* - Adım hareketlerinin metrik yapı içinde değerlendirilmesi.

Metrik Pozisyon Değişimi (*Metric Displacement*)

Bologna stiline sahip yapıtlarda tespit edilen diğer bir unsur metrik yapı üzerindeki pozisyon değişimidir. Görsel 7’deki Perti’ye ait *Do minör Sinfonia*’da (orkestra için konçerto), bölümün birinci vuruşunda siyah çerçeve içinde kararlı bir şekilde başlayan ve sürdürülen metrik pozisyonun, kırmızı çerçeve içine alınan cümleden de anlaşılacağı gibi, bölümün ikinci yarısında 31. ölçüden itibaren tam bir tekrar olarak ve yarım ölçü yer değiştirerek üçüncü vuruşa getirilişi gösterilmektedir.

Görsel 7. Perti, *Do minör Sinfonia* - Metrik pozisyon değişimi.¹⁰

Ayrıca Bologna stilindeki yapıtlarda bölümün yaklaşık olarak orta kısımlarına denk gelen bir ölçüde üçüncü vuruşa denk gelen metrik pozisyon değişiminin beşinci derecede başladığı gözlenmiştir.¹¹

¹⁰ Görsel 7’de yer alan pasajlarda Do minör tonu, modal donanım işaretleri ile gösterildiği için donanımda sadece Si ve Mi bemol sesleri görülmektedir. La bemol ise yapıtın ölçüleri içinde belirtilmiştir. Watts tezinde, Perti’nin *Do minör Sinfonia*’sının transkripsiyonunu orijinal el yazmasındaki modal donanıma sahip hali ile yaptığını, yani donanımda Si bemol ve Mi bemol belirirken, La bemolün ölçü içinde görülmesini tercih ettiğini belirtmektedir (Watts, 1964, s. 245).

¹¹ Watts, Torelli’nin *Fa majör Sonatı*’nda (orkestra için konçerto) 4/4 metrik yapının ilk vuruşa pozisyonlandığını ve bunun tam bir tekrarının metrik pozisyon değişimi ile dominant üzerindeki üçüncü vuruştan başlatıldığını belirtmektedir. Ayrıca Watts, seçtiği yapıtlarda bu türden toplam altı tane pozisyon değişimi tespit etmiştir (Watts, 1964, s. 137). Makale çalışmaları sırasında Bologna stili yapıtlarda metrik pozisyon değişiminin Watts’ın belirttiği gibi sadece dominant üzerinde (majör beşinci derece armonisinde) değil, aynı zamanda minör beşinci derece armonisinde de duyurulduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle makalede, metrik pozisyon değişiminin başlatıldığı beşinci derecedeki majör ve minör tonlar için daha kapsayıcı bir ifade olarak *beşinci derece* ifadesinin kullanılması uygun görülmüştür.

Görsel 8’de Petronio Franceschini’nin (1651-1680) trompetler için bestelediği *Re majör Sonat*’ından alınan pasajda, eserin ikinci bölümünde birinci vuruşta Re majör tonunda başlayan cümlenin, 9. ölçüde La minör tonuna modülasyonun gerçekleşmesiyle birlikte metrik pozisyon değişimine uğratarak üçüncü vuruştan başlatılışı görülmektedir.

Metrik yapı ile uyumlu cümle

1 2 3 4

1 D :

9 1 2 3 4 Metrik Pozisyon Değişimi

a :

Görsel 8. Franceschini, *Re majör Sonat* - Metrik pozisyon değişimi.

Bologna stilindeki yapıtlarda gözlenen beşinci derecede oluşan metrik pozisyon değişimi Manfredini’nin 10 numaralı *Sinfonia*’sında da görülmektedir. Görsel 9’da yapıtın ikinci bölümünde, 1. ölçünün ilk vuruşunda Mi minör tonunda başlayan cümle, bölümün yaklaşık olarak orta kısımlarına denk gelen 20. ölçüde metrik pozisyon değişimine uğratarak üçüncü vuruştan itibaren başlatılmış ve aynı yerde modülasyonla beşinci derecede bulunan Si minöre gidilmiştir.

Metrik yapı ile uyumlu cümle.

1 2 3 4

1 e :

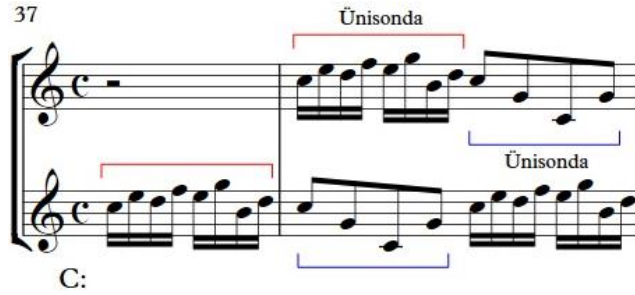
20 1 2 3 4 Metrik Pozisyon Değişimi.

b :

Görsel 9. Manfredini, *Mi minör Sinfonia* - Metrik pozisyon değişimi.

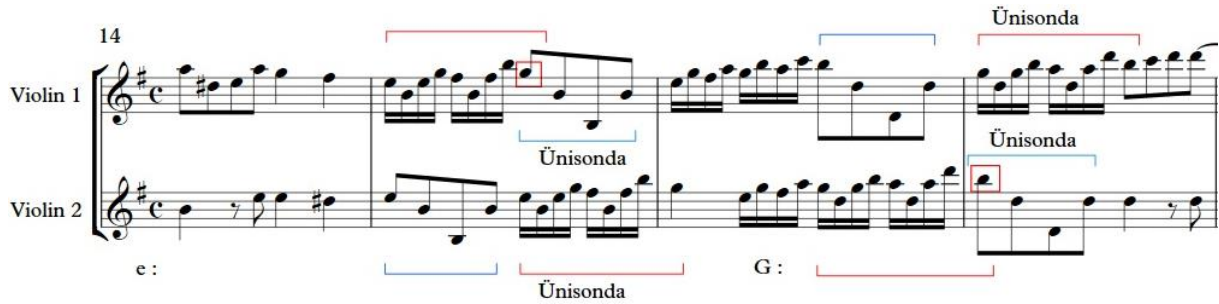
Doku Özellikleri

Watts, Bologna stili eserler içinde ister kontrapuntal dokudaki pasajlar olsun, isterse tüm bölüm kontrapuntal dokudan oluşmuş olsun, çok sık gözlenen tek kontrapuntal tekniğin ünison ve oktavdaki kanonik imitasyonlar olduğunu belirtmektedir (Watts, 1964, s.175). Görsel 10'da görülen Torelli'ye ait *La minör Sonatta (konçerto grosso)*, keman partilerinde ünisonda oluşturulan kanonik imitasyon, motiflerin üzerine ve altına getirilen kırmızı ve lacivert çizgilerle gösterilmektedir.

Görsel 10 . Torelli, *La minör Sonat* - Kanonik imitasyon.

Görsel 11'de Manfredini'nin *Mi minör Sinfonia*'sının ikinci bölümünden alınan pasajda kemanların sunduğu kanonik imitasyon görülmektedir. Keman partileri arasında bulunan taklit figürlerin üzerinde ve altında bulunan kırmızı ve lacivert çizgiler taklit unsurunun ünisondan gerçekleştiğini göstermektedir.¹²

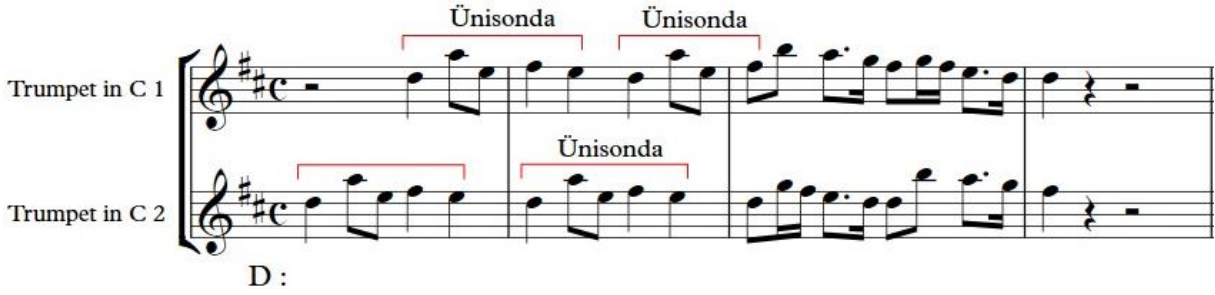

Görsel 11. Manfredini, *Mi minör Sinfonia* - Kanonik imitasyon.

Görsel 12'de Petronio Franceschini'nin *Re majör Sonat*'ından alınan pasajda, I. ve II. trompet partilerinde görülen ve üzerine konulan kırmızı çizgilerle daha belirgin hale getirilen figürün ünisondan taklitleri görülmektedir.

¹² Görsel 11'de Manfredini'nin kanonik imitasyonu oluştururken kullandığı motiflerin, Görsel 10'da gösterilen hocası Torelli'nin aynı uygulama için kullandığı motifler ile gösterdiği benzerlik oldukça dikkat çekicidir.

Bologna Okulu'nun still özelliklerinden biri olan, tercihen imitasyonların ünisonandan ve oktavdan gerçekleştirilmesi durumu, Manfredini'nin *Mi minör Sinfonia*'sında ve Franceschini'nin *Re majör Sonat*'ında da gözlenmektedir. Bu eserler incelendiğinde Watts'ın tespitlerinden farklı olarak imitasyonların büyük bir çoğunlukla ünisonandan gerçekleştirildiği, bunun yanı sıra tam beşli, tam dörtlü, üçlü ve altılı aralıklardan imitasyonların ise seyrek olarak kullanıldığı gözlenmiştir.

Görsel 12. Franceschini, *Re majör Sonat* - Kanonik imitasyon.

Hemiola ile Frigyen Kadansa Yönelme (*Cadential Hemiola*)

Bologna'ya ait yapıtlarda gözlemlenen diğer bir kompozisyon tekniği *hemiola*'dır.¹³ *Hemiola* ile Frigyen kadansa yönelme, kadansın hemen öncesinde nota değerlerinde uzamaya neden olmakta bu da, notaya alınmış *ritardando* etkisi oluşturmaktadır (Watts, 1964, s. 134). Görsel 13'te Giuseppe Maria Jacchini'ye (1663-1727) ait *Re majör Sonat*'ın (trompet konçertosu) ikinci bölümünde 45. ve 47. ölçüler arasında Frigyen kadansa *hemiola* ile yönelim görülmektedir.

Görsel 13 . Jacchini, *Re majör Sonat* - Kadansal hemiola'nın kullanımı. (Watts, 1964, s.134).

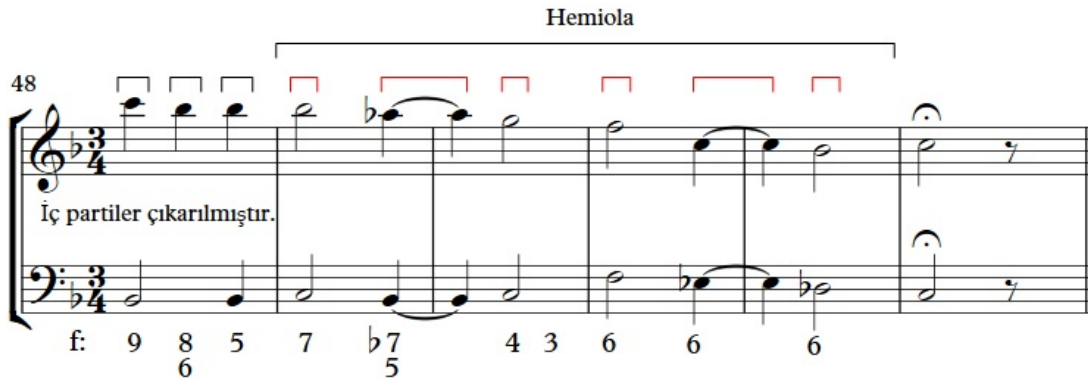
Görsel 14'te ise, Corelli'nin opus 6, 2 numaralı eserinde *kadansal hemiola*'yı yapıtının *adagio* bölümünü dominantta sonlandırır iken nasıl kullandığı görülmektedir.

¹³ *Hemiola*, 3 zamanlı vuruşlarla gruplanan metrik birimlerin 2 zamanlılara ya da 2 zamanlı vuruşlarla gruplanan metrik birimlerin 3 zamanlılara doğru dönüşüm gösterdiği metrik değişimdir.

Görsel 14. Corelli, *Fa majör Konçerto Grosso* - Kadansal hemiola'nın yapıtın bağlamı içinde kullanılması.¹⁴

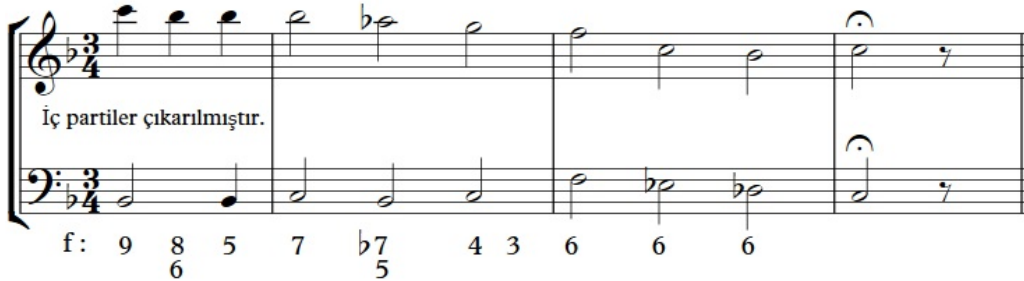
Görsel 15'te, Corelli'nin 2 numaralı eserinde bulunan *kadansal hemiola*'nın daha rahat görülebilmesi için, *hemiola*'nın olduğu kısım notasyonun üzerinde bulunan siyah çizgi ile belirginleştirilmiştir. Ayrıca *hemiola*'nın üç zamanlı eser içinde nasıl iki zamanlı metrik gruplamalar oluşturduğu, gruplanan notalar üzerindeki kırmızı çizgilerle ifade edilmiştir.

Görsel 15. Corelli, *Fa majör Konçerto Grosso* - Detaylandırılan hemiola örneği.

¹⁴https://s9.imslp.org/files/imglnks/usimg/d/d8/IMSLP418164-PMLP28008-Concerto_Grosso_Op._6,_N%C2%BA_2_-_Partitura_completa.pdf

Görsel 16'da ise, Corelli'nin 2 numaralı eserinde, *hemiola*, Frigyen kadansa yönelirken nota değerlerinde uzamaya neden olmakta, bu da daha önce bahsedilen ritardando etkisi meydana getirmektedir.

Görsel 16. Corelli, *Fa majör Konçerto Grosso* - Kadansal hemiola örneği (Watts, 1964, s.136).

Corelli ve Torelli'nin döneminden sonra, kadansal adagio Frigyen sonlanış geleneğinin Bach ve Handel'in yapıtlarında varlığını devam ettirmesine rağmen genel anlamda terk edildiği görülmektedir (Watts, 1964, s. 137).

Final Kadansının Tonik Açık Beşli ile Sonlandırılması

Watts, Bologna'ya özgü yapıtlarda gözlemlediği stil özelliklerinden birinin de final kadanslarında *tonik açık beşli*'nin kullanılması olduğunu belirtmiştir (Watts, 1964, s. 100). Watts'ın bu konudaki bulguları şunları içermektedir; Bologna'ya özgü seçilmiş yapıtlar içinde, sadece bir kadansta dominant yedili - tonik çözümü görülmektedir. Bu durumun ise, aslında Bologna stilineki yapıtlarda, neden final kadanslarının üçlüsü çıkarılmış *tonik açık beşli* ile sonlandırıldığına bir açıklaması olduğu belirtilmektedir.¹⁵ Çalışmada seçilen eserlerde 24 otantik final kadanstan 6'sında üçlünün kullanıldığından bahsedilmekte, ayrıca *tonik açık beşli*'nin Bach'ın *Brandenburg konçerto*'sunda yalnızca iki kez ve kök pozisyonda kullanıldığına altı çizilmektedir. Handel'in op.6 numaralı *Konçerto Grosso*'sunda bulunan 2 numaralı eserde sadece ikinci bölümünün *tonik açık beşli* ile sonlandırıldığı ifade edilmektedir (Watts, 1964, s. 99 – 100). İncelemeye alınmış Bologna stili konçertolarda 24 final kadansdan 18 tanesi *tonik açık beşli* ile sonlanırken, Bach'ın *Brandenburg Konçerto*'sunda bu sayı 2'ye, Handel'in op.6, 2 numaralı *Konçerto Grosso*'sunda ise bu sayının sadece 1'e düştüğü görülmüştür. Bu durumdan, final kadanslarında *tonik açık beşli*'yi en çok kullanan bestecilerin

¹⁵ Bilindiği gibi dominant yedili - tonik çözümü, dominant akorunun yedilisinin tonik akorunun üçlüsüne hareketi ile gerçekleşmektedir ve bu durum, Bologna stili yapıtların, üçlüsü çıkarılmış olan *tonik açık beşli* ile sonlanmasını engellemektedir. Bu nedenle Bologna stilineki yapıtlarda final kadanslarında dominant yedili yerine dominant beşlinin kullanımı tercih edilmiştir.

Bologna Okulu'na dahil olan besteciler olduğu saptanmıştır. Tüm bu incelemeler sonunda bir bölümün *tonik açık beşli* ile sonlandırılmasının eskiden kalma Bologna'ya özgü bir stil özelliği olduğu kanısına varılmıştır.¹⁶ Bologna stili konçertoların final kadanslarında *tonik açık beşli*'lerin tercih edilmesi, Bologna'nın eski geleneği sürdürmek adına müzikteki gelenekçi tutumunun, aynı zamanda onun bir stil özelliği olduğunun altını çizmektedir.¹⁷ Bu konuda şunu da belirtmek önemli olacaktır; final kadansının *tonik açık beşli* ile sonlanması Bologna stiline sahip eserlerin orijinal notasyonlarında aranması gereken bir özelliktir. Bologna stilindeki yapıtların transkripsiyonlarına sonradan akorun üçlüsü ilave edilebilmekte ve bu durum transkripsiyonlarda *tonik açık beşli*'nin tespit edilememesine neden olmaktadır. Bu makalede final kadansının *tonik açık beşli* ile sonlanışına Manfredini'nin *Mi minör Sinfonia*'sındaki birinci, ikinci ve dördüncü bölümlerin *tonik açık beşli* sonlanışları Bologna repertuarından bir örnek olarak verilmiştir.

Final Kadans Cümlelerinin Tekrarı

Final kadans cümlelerinin tekrar edilmesinin, Bologna'ya ait diğer bir stil özelliği olduğunu belirten Watts, bu konu ile ilgili olarak; seçilmiş çalışmalar içinde toplam yedi bölümde bu kompozisyon tekniğinin kullanıldığını, bu özelliğe tüm yavaş bölümler içinde sadece bir kez rastlaması sebebiyle, bu tekniğin hızlı bölümlere ait bir özellik olduğunun dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca seçilmiş eserlerde, incelenen bölümlerin üçünde bulunan tekrarlarda *piano* ifadesinin yer aldığı gözlenmiş ve bu tür tekrarların büyük bir olasılıkla *piano* olarak icra edildiği kanısına varılmıştır (Watts, 1964, s. 100).

3/2'lik Bölümler ve Uzun Nota Değerlerinin Kullanımı

Watts, bu konu ile ilgili olarak şu hususlara değinilmiştir; 17.yy'da bestelenmiş eserler içinde daha uzun nota değerlerinden daha kısa nota değerlerine doğru bir geçişin olduğu ve bu nota değerlerindeki kullanım değişikliğinin ikilik ve dörtlük nota değerlerinden, dörtlük ve sekizlik nota değerlerine doğru gerçekleştiğini belirtmektedir. Bu anlamda, bu durumun daha yenilikçi bir eğilimi temsil ettiği ifade edilmektedir. Fakat, böyle bir uygulama değişikliğinin 17.yy'ın son çeyreğinde tam anlamıyla tamamlanamadığı bunun da Corelli'nin yapıtlarındaki daha uzun

¹⁶ Watts, açık beşlilerin 17.yüzyıla kadar dini müzikte sıklıkla kullanıldığının iyi bilindiği ve tüm Bologna'ya özgü konçertoların dini bir kurum olan *San Petronio*'da icra edildiği düşünülürse, *açık kadans (tonik açık beşli* içeren kadans) kullanımının kilise geleneğinin korunması ile ilişkilendirilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir (Watts, 1964, s.101).

¹⁷ Final kadanslarında üçüncü derece sesinin atılıp sadece tam beşli ve oktav seslerinin tercih edilmesinin dönemin çalgılarında kullanılan akort sistemi ile ilişkilendirilmesi durumu ayrı bir araştırma konusu oluşturacak kadar geniş kapsamlı bir konu olması nedeni ile bu makalenin konusunun sınırlarını aşmaktadır.

değerli notaların yaygın olarak kullanımından anlaşıldığını belirtilmektedir. Watts, Bologna’da yetişmiş bir besteci olan Corelli’nin bu özelliği nedeniyle ile, Bologna’yı uzun nota değerlerinin kullanımda kalması konusunda bir uzlaşma noktası olarak görmektedir. Seçilen eserlerin hızlı bölümlerinin çoğunda daha kısa nota değerleri kullanılırken, iki 3/2’lik yavaş bölümde ise eski uygulamadaki gibi daha uzun nota değerlerinin kullanıldığı ve bu nedenle 3/2’lik bölümlerin daha uzun nota değerlerinin kullanımda kalması konusunda son sığınak görevi olarak görüldüğü ifade edilmektedir (Watts, 1964, s. 149 – 150). Bu açıdan bakıldığında, Bologna’nın daha uzun değerli notaların kullanımda kalması konusunda geleneksel bir tavıra sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Dört Bölümlü Bologna Stili Konçertolarda Kullanılan Metrik Yapılar

Watts, incelemek için seçtiği Bologna’ya özgü konçertoların çoğunda 4/4’lük ölçü biriminin kullanıldığını ve bu ölçü birimine eserlerin iç bölümlerinde de rastlansa da, en sık olarak dış bölümlerde özellikle de başlangıç bölümlerinde rastlandığını belirtilmektedir. Watts, incelemek için hem kendi seçtiği, hem de kendi seçimi dışında kalan Bologna stili konçertolarda özellikle son bölümlerde bestecilerin 6/8 ve 12/8’lik ölçü birimlerini tercih ettiklerini ifade etmektedir. Üç zamanlı ölçü birimlerine ara sıra ilk ve son bölümlerde rastlansa da en sık iç bölümler de rastlandığını belirtmiştir (Watts, 1964, s. 147).

Watts, çalışmasında ele aldığı üç ve dört bölümlü Bologna stili eser incelemelerinde, bölümlerin sahip olduğu metrik yapıları tespit ederek bunları görsel 17’de gösterildiği gibi açıklamıştır (Watts, 1964, s. 129).

Üç Bölümlü Eserler		
I	II	III
4/4	4/4	4/4
	veya (3/4)	veya (12/8)
	(3/2)	(6/8)
		(3/8)

Dört Bölümlü Eserler			
I	II	III	IV
4/4	4/4	4/4	4/4
		veya (3/4)	veya (12/8)
		(3/2)	(6/8)
			(3/8)

Görsel 17 . Bologna stiline sahip konçertolarda görülen ölçü birimleri.

Görsel 17'de Bologna stili konçertolarda bölümlerin sahip olduğu ölçü birimleri görülmektedir (Watts, 1964, s. 129.). (Görsel 17, Watts'dan alınan tablonun Türkçeye uyarlanmış halidir).

10 Numaralı Sinfonia'da Kompozisyonel Unsurlar

Önceki bölümde yapıtta bütünleyici bir işleve sahip olmamakla beraber, Manfredini'nin *Sinfonia*'sında Bologna'ya stilini yansıtan özelliklerden olan metrik pozisyon değişimi ve imitasyonların ünisonan gerçekleştirilmesine örnekler verilmişti. Bunun yanı sıra 10 numaralı *Sinfonia*'nın üçüncü bölümünün 3/2'lik ölçü birimine sahip olması ise yapıttın Bologna'ya özgü diğer bir stil özelliğini yansıtmaktadır. Diğer bir stilistik özellik olan *hemiola* ile Frigyen Kadansa Yönelmenin Corelli ve Torelli döneminden sonra Bologna stili yapıtlarda seyrelmeye başladığı görülür, bu stilistik özelliğin Manfredini'nin *Mi minör Sinfonia*'sında ise kullanılmadığı gözlenmiştir.

Makalenin bu bölümünde ise, yapıttaki bölümler arasında ortak kullanım özelliği göstererek eserde bütünleyici bir unsur oluşturan teknik özelliklere değinilecektir.

Manfredini'nin 10 Numaralı *Sinfonia*'sında bölümler arasında ortak kullanım özelliği göstererek eserde müzikal kompozisyon açısından bütünleyicilik sağlayan unsurlar dört ana başlık altında toplanabilir. Bunlar;

- *İambik* Kalıp .
- Adım Hareketleri.
- Final Kadans Cümlelerinin Tekrarı.
- Final Kadansının Tonik Açık Beşli ile Sonlandırılması.

İambik kalıp Bologna'ya ait bir stil özelliği olmasa da *Sinfonia*'da, bütünleyici bir işleve sahiptir. Yukarıda, *iambik* kalıp dışında kalan diğer üç özellik ise, Bologna stili yapıtlarda gözlenen stilistik özellikler içinde yer almaktadır.

İambik Kalıp :

10 numaralı *Sinfonia*'nın bölümleri arasında ortak kullanım özelliği gösteren ilk unsur *iambik* kalıbın kullanımınıdır. Sırasıyla bir kısa ve bir uzun nota değerinden oluşan ve Taruskin tarafından *iambic pattern* (*iambik* kalıp) olarak adlandırılan bu ritmik kalıp (Taruskin, 2011, s.

181), *Sinfonia*'nın birinci ve ikinci bölümleri arasında oluşturduğu aşinalıkla eser içinde bütünleyici bir işleve sahiptir.

Mi minör Sinfonia'nın birinci bölümü iki kesitten oluşmaktadır. Bu kesitlerin ilki, Mi minör tonunda bir kısa ve bir uzun zaman değeri içeren notaların oluşturduğu *iambik* kalıptan meydana gelen cümle ve bu cümlenin Si minöre aktarımından oluşmaktadır. *Mi minör Sinfonia*'nın ikinci kesiti ise sekizlik nota değerleri ile hareketlenen bas partisinin üzerine katmanlar halinde kurulan uzun gecikme zincirleri ve yedili akor çözümlerinden oluşmaktadır. Gecikme zincirleri ve yedili akor çözümleri ikinci kesit içinde müzikal ilerleyişi sağlarken, kimi zaman akorlar arasındaki beşli ilişkiler ise bu ilerleyişi armonik anlamda desteklemektedir.

Sinfonia X Francesco Manfredini

Görsel 18 . Mi minördeki cümle.

Görsel 18'den de anlaşılacağı gibi birinci bölümün açılış cümlesi, *iambik* kalıp ile başlamakta ve cümle yarım kadansla sonlanmaktadır. *İambik* kalıp birinci kemanda siyah çizgilerle, tüm partilerde ise mavi renkle işaretlenerek gösterilmiştir. Birinci kemanda 3. ölçüdeki Mi sesi üzerine getirilen kırmızı çizgi ise, her ne kadar bu ritim kalıbı 2. ölçünün sonunda kesintiye uğramış gibi görünse de aynı ölçülere denk gelen sürekli bas partisinde devam ettirildiğini göstermek için kullanılmıştır. Görsel 18'de ise, gibi bu kalıbın cümle boyunca devam ettiği, yine kırmızı çizgi kullanılarak sürekli basta gösterilmiştir. Açılış cümlesinin ilk iki ölçüsü tonik, predominant ve dominant fonksiyonlu akorlarla Mi minör tonaliteyi daha başlangıçtan itibaren hissettirmektedir. 4. ölçüde ise cümle $iv^6 - V$ akorları ile Frigyen kadans niteliğindeki yarım kadansla sonlanmıştır.

İambik kalıp

Yarım kadans

5

Violin 1

Violin 2

Viola

Harpsichord

b: i vii° i° i° ii° iv V V2 I° vii°/iv iv III° iv° V

Görsel 19 . Si minöre aktarılmış cümle.

Görsel 19’da ise, Mi minördeki cümlenin Si minöre aktarımı görülmektedir. 5. ölçüden başlayan aktarılmış cümle, açılış cümlesindeki Mi minör tonun daha başlangıçta hissettirilmesi, *iambik* kalıpta olması ve Frigyen kadans ile sonlanma gibi özelliklerin aynısını bu defa Si minör tonu üzerinde göstermektedir. Si minöre aktarılan bu cümlenin sonlanması ile birlikte birinci bölümün birinci kesiti de sona ermiştir.

İambik kalıbın *Sinfonia*’nın içinde görüldüğü diğer bir yer ise ikinci bölüm içindeki 14. ve 21. ölçüler arasındır. Görsel 20’de 14. ölçüde klavsen, viyolonsel, viyola, birinci ve ikinci kemanlarda mavi renk ile temsil edilen *iambik* kalıp, burada birinci bölümün birinci kesitindeki melodik anlamda kullanımının yerine, daha çok perküsyon anlamında, 20. ve 21 ölçülerdeki *iambik* kalıp ile başlayan *konu 3 ve karşıkonu* girişlerini hazırlamak amacı ile kullanılmıştır. *Epizot I*’de, bahsedilen ölçüler arasında kullanılan *iambik kalıp* aynı zamanda ritmik sıkışmaya da neden olarak yapıt içinde görülen armonik tansiyonun yanı sıra ritmik tansiyonun da oluşmasına olanak sağlamıştır.

14

Epizot I

Konu 3

Karşıkonu

Konu 2

Violin 1

Violin 2

Viola

Violoncello

Harpsichord

e: v⁶ v⁷ i⁴ iv⁴ v⁶ i⁴ v⁶ i⁴ v⁶ i⁴ G: v⁷ I v⁶ I v⁶ I i⁴ IV i⁴ v⁶ i⁴ i⁴ v⁶ I i⁴ v⁶ I v⁶ v⁶ ii⁴ v⁷ iii⁴ 4Tü 4Tü 2Tü 4Tü 4Tü 4Tü 2Tü 4Tü 4Tü b: i⁴ vii³ v⁷ i

MK

1. Birim

2. Birim

1. Birim

2. Birim

1. Birim

2. Birim

YMK

Görsel 20 . Epizot I'de yer alan iambik kalıp. ¹⁸

¹⁸ Görsellerde yer alan analizlerde, Mükemmel otantik kadans MK, Yarı mükemmel otantik kadans ise YMK şeklinde kısaltılarak gösterilmiştir.

Görsel 21’de *epizot I*’de mavi renkle gösterilen *iambik* kalıbın 14. ve 21. ölçüler arasında nasıl gittikçe yoğunlaşan bir ritmik sıkışmaya neden olduğu ritmik notasyonla gösterilmiştir. Görsel 21’de, dikkat edilirse, özellikle viyolonsel ve klavsende 14.,15., 16. ve 17. ölçülerdeki *iambik* kalıplar arasında daha büyük sus değerleri mevcut iken, 18. ölçüde bu değerlerin nasıl küçülmeye başladığı, 18. ölçünün üçüncü vuruşunun ortasından 21. ölçüye kadar ise birinci ve ikinci kemanda kombine halde bu ritmik yapının nasıl en yoğun haline ulaşarak kesintisiz bir ritmik sıkışmaya neden olduğu görülmektedir. Görsel 21’deki tekrarlanan ritmik yapıya bakılırsa, bu yapıların daha önce birinci bölümün ilk kesitinde Mi ve Si minördeki cümleleri oluşturmak için kullanılan *iambik* kalıp tipinde olduğu, yani aynı malzemeden oluşturulduğu görülecektir.

En yoğun haline ulaştırılan ritmik yapı

14

Violin 1

Violin 2

Viola

Violoncello

Harpsichord

Seyreltilmiş ritmik yapı

Gittikçe yoğunlaştırılan ritmik yapı

Görsel 21. 10 numaralı *Sinfonia* - ikinci bölüm ritmik yapıların gösterilmesi.

10 numaralı *Sinfonia*'da bölümler arasında ortak bir unsur olarak kullanılan *iambik* kalıbın görüldüğü diğer bir yer de İkinci bölümde yer alan 48. ve 53. ölçüler arasındadır. Görsel 22'de yapıtın zirve kısmında kırmızı çerçeve içinde gösterilen I. ve II. kemanlardaki değiştirilmiş konu motifi içinde yer alan *iambik* kalıbın oluşturduğu ritmik yapı görülmektedir. Böylece 48. ölçüden itibaren devam eden *iambik* kalıp niteliğindeki ritmik yapının hiç kesintiye uğratılmadan I. ve II. kemanlardaki değiştirilmiş konu içindeki motiflerde de duyurulması sağlanmıştır.

Değiştirilmiş Konu motifinin içinde 1. ve 2. keman partilerinde kombine halde duyurulan ritmik yapı

Zirve (Climax)

48

Violin I

Violin 2

Viola

Violoncello

Harpsichord

e : V³ i⁶ V³ ii⁶ V i⁶ VI⁶ V⁵/III III i IV⁶ V⁵ i VI ii⁶Sus4ii³i⁶ IV i Sus2 V i i⁶ iv V⁷ i Sus4 V i

MK MK

Görsel 22. Motif içindeki ritmik yapı (*iambik* kalıba ait ritmik yapı) kırmızı çerçeve içinde gösterilmiştir.

Görsel 23'te 48. ve 53. ölçüler arasındaki *iambik* kalıp niteliğindeki ritmik yapının daha açık bir şekilde görülebilmesi için bahsedilen ölçüler ritmik notasyonla gösterilmiştir.

Görsel 23. Ritmik yapının ritmik notasyonda gösterilmesi.

Adım Hareketleri:

Manfredini'nin 10 numaralı *Sinfonia*'sı içinde bölümler arasında göze çarpan diğer bir ortak kullanım unsuru ise bir önceki bölümde *Bologna* Okulu Stilistik Özellikleri başlığı altında bahsettiğimiz adım hareketleridir.

Görsel 24'te fügal özellikler taşıyan ikinci bölüm içindeki 6. ölçüde *cevap* ve *karşıkonu*'nun beraber girişiyile birlikte birinci ve ikinci kemanda dizinin tüm derecelerinin sırayla vurgulandığı ve böylece minör dizinin tamamının duyurulduğu görülmektedir. *Cevap* ve *karşıkonu* arasında *adım hareketleri*'yle oluşturulan Si minördeki dizi, kırmızı renkli oklar ve dizi derecelerini temsil eden rakamlarla gösterilmiştir. Manfredini'nin *Sinfonia*'sında *Bologna*'ya özgü *adım hareketleri* kendisinden önceki bestecilere göre daha karmaşık bir tasarıma sahiptir şöyle ki; *Sinfonia*'da motifler arasında *adım hareketleri* oluşturma özelliği, Watts'ın tespitlerinden biraz farklı olarak tek bir partide bulunan motiflerin içinde değil, birinci ve ikinci kemanın kombine halde oluşturduğu motiflerin içinde daha karmaşık bir yapıda görülmektedir. Görsel 24'te görüldüğü gibi birinci ve ikinci keman içinde *adım hareketleri* ile vurgulanan dizi dereceleri tek bir partide sıra ile ilerlememekte, dizi dereceleri, cümle boyunca I. ve II. kemanlar arasında karşılıklı bir şekilde sırayla yer değiştirerek oluşturulmaktadır.

6 Karşıkona
Violin 1
Violin 2
Harpsichord
b: i i[♯] ii[♯] vii[♯] V⁷ i III[♯] iv[♯] ii[♯] V⁷/III III ——— iv ——— V i[♯] iv[♯] V i
MK

Görsel 24. Cevap kısmındaki adım hareketleri.

Görsel 25'te görüldüğü gibi 48. ölçüden itibaren *zirve* kısmına geçilmiş ve yapıt böylelikle kapanışa hazırlanmıştır. İkinci bölümün sonuna doğru adım hareketleriyle Mi minör tonik akoruna doğru inici bir yönelim oluşmuş ve bu yönelim I. ve II. kemanlar arasında inici bir sırayla 48. ölçüden 53. ölçüye kadar adım adım dizi derecelerinin duyurulmasıyla gerçekleştirilmiştir. Yapıtın *zirve* kısmında, birinci ve ikinci kemanlar arasındaki motiflerin içinde kombine halde Mi minör dizisinin oluşturulmasıyla, Bologna'ya özgü genellikle hızlı bölümler içinde görülen *adım hareketleri*'nin bu kısımda tekrar kullanıldığı gözlenmektedir.

The image displays a musical score for the 'Zirve' section, starting at measure 48. The score is written for Violin 1, Violin 2, Viola, Violoncello, and Harpsichord. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is common time (C). The 'Zirve' section is marked with a red bracket and the word 'Zirve' in red. Fingerings are indicated by numbers 1-5 above notes. Chord symbols are provided below the Harpsichord part, including: e: V₁ i° V₃ ii° V i° V₇ V₃/III III i IV⁶ V₃ i VI ii°Sus4 ii° i° IV i Sus2 V i i° iv V₇ i Sus4 V i. The letters 'MK' are placed below the Harpsichord part at the end of the section.

Görsel 25. Zirve kısmında yer alan inici adım hareketleri.

Violin 1
Violin 2
Viola
Harpsichord

b: i ————— iv⁶ V i⁶ VI⁷ ii⁷ V⁷ i i⁶ N6 V iv⁶ iv V ————— i ————— iv⁶ V/III III ————— iv ————— ii⁶ V i ii⁷ ii⁷ V i

1. Birim 2. Birim

Beğli ilişkisi

1. Birim 2. Birim 3. Birim YMK

Görsel 26. Dördüncü bölümdeki adım hareketleri.

Görsel 26'dan anlaşılacağı üzere, Bologna'ya özgü *adım hareketleri* tekniği hızlı bir tempoya sahip olan dördüncü bölümde 11. ve 14. ölçüler arasında I. ve II. keman partilerindeki imitasyonlarda tekrar kullanılmaktadır. 11., 12.,13. ve 14. ölçüler arasında sekvens üzerine kurulan imitasyon içindeki Si minör dizisinin dereceleri, birinci ve ikinci kemanlar tarafından karşılıklı olarak vurgulanmaktadır. Görsellerden de anlaşılacağı gibi Bologna'ya özgü *adım hareketleri* tekniği, İkinci ve dördüncü bölümler arasında hem Bologna'ya ait bir stil özelliği, hem de *Sinfonia*'yı bütünleyici bir unsur olarak işlev görmektedir.

Final Kadans Cümlelerinin Tekrarı :

Bologna'ya özgü bir sonlanış stili olan *final kadansı tekrarı*'nın *Sinfonia* içinde işlevsel olarak, bölüm sonlanışlarında kadansı bir kez daha vurgulamanın yanında oktav değişimine de imkan tanıyan bütünleyici bir unsur olduğu gözlenmektedir.

Görsel 27'de ikinci bölümün sonlanışındaki *final kadansı tekrarı* görülmektedir. 52. ve 53. ölçülerdeki final kadansının 54. ve 55. ölçülerdeki tekrarı I. ve II. kemanlar ile viyolonsel ve klavsen partilerinde yer alan, lacivert, sarı ve kırmızı renkli çerçevelerde gösterilen motiflerle daha belirgin hale getirilmiştir. Birinci kemanda lacivert çerçeve içinde yer alan 52. ve 53. ölçülerdeki motifin, ikinci kemanda 54. ve 55. ölçülerdeki *final kadansı tekrarı* ile bir oktav aşağıdan duyurulduğu görülmektedir. Aynı durum ise ikinci kemanda sarı çerçeve içinde yer alan 52. ve 53. ölçülerdeki motifin, birinci kemanda 54. ve 55. ölçülerdeki *final kadansı tekrarı* ile bir oktav aşağıdan duyurulması ile gerçekleşmektedir. Bu uygulamayla hem partiler arasında bir değişim yapılmakta hem de *zirve* kısmında oldukça tiz bir bölgeye (register) ulaştırılan yapının *final kadans tekrarı*'nın sağladığı oktav değişimiyle yeniden başlangıç bölgesine ulaştırıldığı görülmektedir. Görsel 28'de ise dördüncü bölümün sonlanışındaki oktav değişimi yapılmayan final kadans tekrarı görülmektedir.

48

Zirve

Violin 1

Violin 2

Viola

Violoncello

Harpsichord

e: V₁ i V₃ ii V i V₆ V₃/III III i IV₆ V₃ i VI ii³Sus4ii³ i IV i Sus2 V i i iv V₇ i Sus4 V i

MK

MK

Görsel 27. İkinci bölümde final kadansı tekrarı.

19

Violin 1

Violin 2

Viola

Harpsichord

a: i e: V ü V ü V ü V ü V ü V ü V i Sus 4 V i V ü V ü V ü V i Sus 4 V i

Görsel 28. Dördüncü bölümde *final kadansı tekrarı*.

Final Kadansının Tonik Açık Beşli ile Sonlandırılması:

Sinfonia'nın 1867 tarihli orijinal notasyonundaki final kadansının Bologna stilinde bir sonlanmış olan *tonik açık beşli* ile sonlandığı görülmüştür. Çalışmada esas alınan 1934 tarihli notasyonda ise klavsenin sağ el partisinde yer alan tonik akorunun üçlüsü, yoruma açık olarak notasyona sonradan eklendiği için dikkate alınmamıştır. Bu nedenle, Bologna'ya özgü *tonik açık beşli* ile bitişin daha net görülebilmesi adına, görsel 29'da görüldüğü üzere, klavsenin sağ el partiside dışındaki partilerde yer alan notalar orijinal notasyonla aynı olduğu için, normal rengi ile bırakılırken, sağ el partiside soluklaştırılarak gösterilmiştir.

Görsel 29, 30 ve 31'de *tonik açık beşli* ile bitirilen Bologna'ya özgü final kadansları görülmektedir. Görsel 29'da birinci bölümün *tonik açık beşli* ile sonlandırılan final kadansı görülmektedir. Görsel 30 ve görsel 31'de ise sırasıyla. İkinci ve dördüncü bölümlerin kapanışında, *tonik açık beşli* ile bitirilen *final kadansı tekrarı* görülmektedir. Görsel 30'da görüldüğü üzere ikinci bölümün sonlanışındaki *final kadansı tekrarı*'nda oktav değişimi kullanılırken, görsel 31'deki dördüncü bölümün *final kadansı tekrarı*'nda oktav değişimi kullanılmamaktadır. Bu bölümlerin sonlanışları hem *final kadansı tekrarı* hem de *tonik açık beşli* ile sonlanmaları nedeni ile tipik bir şekilde Bologna'nın stilistik özelliklerini sergilemektedir.

17

Violin 1

Violin 2

Viola

Harpsichord

e: III iv V⁷ i v⁶ VI⁷ iv⁶ V⁷ vii⁷/V V i

Görsel 29. Birinci bölümün *tonik açık beşli* ile sonlanışı.¹⁹

¹⁹ Görsel 29'daki pasajda, bu bölümün başında değinilmiş olan, yapıtın birinci bölümünün ikinci kesitinde hareketlenen bas partisinin üzerindeki katmanlar halinde çözülen gecikme ve yedili akor sesleri görülmektedir.

Sonuç

Bu makalede *Bologna Okulu*'nun stilistik özellikleri ve bu stilistik özelliklerin *Mi minör Sinfonia*'daki bölümler arasında bütünlük sağlayıcı işlevleri yapıtta kullanılan kompozisyonel unsurların analizi yoluyla ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bologna şehrinin Batı müziğinin dönüşümünde rol oynayan önemli merkezlerden biri olmasına imkan sağlayan etkenler şu başlıklar altında toplanabilir;

- Bologna'nın coğrafi konumu itibarıyla dönemin önemli müzik merkezlerine yakın olması,
- Yüzyıllardır İtalya yarımadası'nı birbirine bağlayan önemli yolların kavşak noktasında bulunması sebebi ile dönemin ayrıca önde gelen ticaret ve ekonomi merkezlerinden biri olması,
- Varlıklı bir üst sınıf tarafından şehirdeki sanat yaşamının desteklenmesi,
- Papalığa bağlı bir şehir olması nedeni ile Bologna'da etkin olan dini kurumların Papalığın imkanlarından faydalanması,
- Bologna'da bulunan dini kurumların ve akademilerin müziğin gelişiminde önemli rol oynaması,
- 11.yüzyılın sonuna doğru kurulan ve şehrin entelektüel yaşamına katkıda bulunan Avrupa'nın en eski üniversitesine sahip olması.

Bologna Okulu'nun *Napoliten Operası* ile beraber tonalite kavramının belirişi ve tarihsel gelişimi açısından önemli bir merkez olması nedeni ile *Mi minör Sinfonia* tonalite kavramı ile ilişkisi bakımından da incelenmiştir. Bu makalenin *Bologna Okulu* stilistik özellikleri başlığı altında Watts'ın Bologna stili yapıtlarda gözlemlediği standart hale gelmiş kadans noktalarının tonalitenin eserler içinde lokal olarak vurgulandığı yerler olarak gördüğü belirtilmişti. Ayrıca aynı başlık altında Watts'ın Bologna stili eserler içinde dikkatlice işlenmiş bir ton planının, eserler içinde tonalite kavramının ne kadar derinlere nüfuz ettiğinin göstergesi olduğu tespitine yer verilmişti. Watts'ın bu tespitleri doğrultusunda, *Mi minör Sinfonia*'da görülen mükemmel otantik, yarı mükemmel otantik, yarım ve frigen kadanslar gibi standart hale gelmiş kadans türlerinin kullanımı yapıttın tonal niteliğini ön plana çıkaran unsurlar olmuştur. *Sinfonia*'nın özellikle dördüncü bölümünün küçük ikili formda (binary form) olması ise tonik ve beşinci derece akorları (V veya v) arasındaki beşli ilişkinin yalnızca yapıt içinde tonaliteyi güçlendiren otantik kadans noktalarında değil, aynı zamanda Watts'ın da belirttiği gibi eserin içinde tonal planı ve formu belirleyen bir unsur olarak işlev görmüştür. Akorlar arasındaki beşli ilişkileri

üzerine gecikme zincirleri kurulması Taruskin tarafından tonalitenin gelişimde önemli bir işaret olarak algılanmaktadır. Taruskin, dinamik *beşliler zinciri* armonisi ile armonik olarak desteklenen melodik sekvens ya da gecikmelerin kullanılmasının bundan böyle (Corelli dönemi ile birlikte) tüm tonal hareketlerin ölçülebildiği bir standart olarak işlev gördüğünü belirtmektedir (Taruskin 2011, s. 189). Taruskin bu iki uygulamanın (dinamik *beşliler zinciri* armonisi ile armonik olarak desteklenen melodik sekvens ya da gecikmelerin) tonal dönem denilen şeyin temeli olduğunu ifade etmektedir (Ibid). Bu bağlamda, Manfredini'nin *Mi minör Sinfonia*'sında birinci bölümde görülen akor kökleri arasında beşli ilişkilerine dayanan gecikme zincirleri, ikinci ve dördüncü bölümde görülen beşli ilişkileri içeren melodik sekvenslerin barok dönemde iyice olgunlaşmaya başlamış tonalite fikrinin yapıt içindeki göstergeleri olduğu anlaşılmıştır.

Mi minör Sinfonia ayrıca *Bologna Okulu*'na ait stilistik özellikleri içinde barındıran bir eserdir. Şöyle ki, birinci ve ikinci bölümleri 4/4'lük, üçüncü bölümü 3/2'lik ve dördüncü bölümü 12/8'lik ölçü birimlerine sahip olan bu yapıt, *Bologna Okulu* tarafından tercih edilen ölçü birimlerini içermektedir. Bununla birlikte, Manfredini'nin, Torelli ve Corelli gibi bestecilerden sonraki kuşağın bestecisi olması nedeniyle, 10 numaralı *Sinfonia*'da, dönemin genel eğilimi ile uyumlu bir şekilde Frigyen kadanslara *hemiola* ile yönelmeyi tercih etmediği gözlenmiştir. Bologna'ya ait bir stil özelliği olan ağırlıklı olarak imitasyonların ünison ve oktavdan gerçekleştirilmesi durumu, Manfredini'nin *Mi minör Sinfonia*'sında da sıklıkla gözlenmektedir. Yapıtta imitasyonların nadiren üçlüden ve tam beşliden, ağırlıklı olarak ise ünisondan gerçekleştiği görülmektedir. *Mi minör Sinfonia* içinde kullanılan metrik pozisyon değişimi ise belli bir stil özelliğini göstermenin yanında, klasik dönemde Haydn (1732-1809) ve Mozart (1756-1791) gibi bestecilerin de eserlerinde kullandıkları bu kompozisyon tekniğinin barok dönemdeki örneğini teşkil etmektedir.²⁰ Ayrıca, eser, *Bologna Okulu* stilistik özelliklerinden olan adım hareketleri, final kadans cümlelerinin tekrarı ve final kadansının *tonik açık beşli* ile sonlandırılması gibi kompozisyonel unsurları da bünyesinde barındırmaktadır. Adı geçen

²⁰ Danuta Mirka, *Metric Manipulations in Haydn and Mozart* (Haydn ve Mozart'ta metrik manüpilasyonlar) isimli kitabında metrik manüpilasyona bir kompozisyonun metrik yapısına farklı bir zamana ait metrik kalıbın yerleştirilmesinin neden olduğunu belirtmektedir (Mirka, 2009, s. 136). Ayrıca Mirka kompozisyonun içine yerleştirilen farklı bir zamana ait metrik yapının birbirini tekrar eden ritmik ve melodik birimler ("the repetition of a group and segment") oluşturabildiğini ifade etmektedir (Mirka, 2009, s. 137). *Sinfonia 10*'nun ikinci bölümünde 15. ölçüden başlayarak eserin dört zamanlı yapısı içine klavsen ve viyolonsel partilerinde perküsif anlamda yerleştirilmiş altı zamanlı birimler içeren bir kalıbın metrik pozisyon değişimine, Mirka'nın ifadesiyle metrik manüpilasyona neden olduğu ve bu manüpilasyonun ritmik sıkışma ve imitasyonlarla birlikte sırasıyla viyolaya, ikinci ve birinci kemana aktarıldığı, *konu 3*'ün 20. ölçüde birinci kemadaki metrik manüpilasyona uğratılmış girişinin ise bu şekilde sağlandığı görülmüştür.

unsurlar eser içinde Bologna stili ile örtüşmenin yanı sıra bölümler arasında kompozisyonel anlamda bütünleyici bir işlevi de yerine getirmektedir. Şöyle ki, adım hareketleri ikinci bölümde iki kez, dördüncü bölümde bir kez; final kadans cümlelerinin tekrarı ikinci ve dördüncü bölümlerin final kadanslarında ve final kadansının *tonik açık beşli* ile sonlandırılması ise yapıtın birinci, ikinci ve dördüncü bölümlerinin final kadanslarında kullanılmıştır. Tüm bu unsurlar eser içinde ortaklaşa kullanılan kompozisyon teknikleri olarak bölümler arasında bütünleyici bir işlevi yerine getirmektedir. Final kadans cümlelerinin tekrarının *Bologna Okulu*'na ait bir stil özelliği olmasının yanında, müzikal çizginin diğer oktavlara genişletilebilmesine de imkan tanıdığı anlaşılmıştır. Özellikle 10 numaralı *Sinfonia*'nın ikinci bölümünün sonlanışında final kadansının tekrarı, sonlanışta tiz bölgelere ulaştırılan I. ve II. kemanlardaki melodilerin bir oktav aşağı alınarak tonik sesi olan birinci oktavdaki Mi sesi (E⁴) ile bitirilmesine imkan sağlamıştır. *İambik* kalıp ise *Bologna Okulu*'na ait bir stil özelliği olmasa da barok döneme ait eserlerde çeşitli bestecilerin yapıtlarında çok sık görülen bir unsurdur. *İambik* kalıbın Manfredini'nin *Mi minör Sinfonia*'sındaki önemi ise, onun birinci bölümün açılış cümlesini oluşturan melodik ve ritmik bir materyal olmasının yanında, ikinci bölümde ritmik tansiyonu inşa eden perküsyif bir nitelik taşımasıdır. *İambik* kalıp yapıt içindeki bu özellikleri ile adım hareketleri, final kadans cümlelerinin tekrarı ve final kadansının *tonik açık beşli* ile sonlandırılması gibi bölümler arasında bütünleyici bir unsur işlevini yerine getirmektedir.

KAYNAKLAR

Bukofzer, Manfred Fritz. (1947). *Music in The Baroque Era*. United States of America: W.W.Norton & Company, Inc.

Compton's Laerning Company Division of Encyclopaedia Britannica, inc. (1992). *Britannica Compton's Genel Kültür Ansiklopedisi*. İstanbul: Ana Yayıncılık A. Ş. ve Encyclopaedia Britannica, inc.

Heller, Wendy. (2014). *Music in The Baroque: Western Music in Context*. United States of America: W. W. Norton & Company, inc.

Merriam-Webster incorporated. (2000). *Merriam Webster's Collegiate Encyclopedia*. Massachusetts: Merriam-Webster inc.

Mirka, Danuta. (2009). *Metric Manipulations in Haydn and Mozart*. New York: Oxford Universtiy Press.

Schoebelen, Anne ve Marc Vanscheeuwijck. (2001). "*Perti, Giacomo Antonio*". Oxford Music Online. Erişim: 08.06.2022, <https://doi.org/10.1093/gmo/9781561592630.article.21394>

Surian, Elvidio ve Graziona Ballerini. (2001). “*Bologna*”. Oxford Music Online. Erişim: 08.06.2022, <https://doi-org/10.1093/gmo/9781561592630.article.03453>

Talbot, Michael. (2001). “*Manfredini, Francesco Onofrio*”. Oxford Music Online. Erişim: 08.06.2022, <https://doi-org/10.1093/gmo/9781561592630.article.17622>

Taruskin, Richard. (2005). *The Oxford History of Western Music*. United States of America: Oxford Universty Press, Inc.

Watts, Sanford Earl. (1964). “*The Stylistic Features of The Bolognese Concerto*”. United States of America: Indiana University.

[https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/7/7a/IMSLP220333-WIMA.a938-F\(I\)Sco.pdf](https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/7/7a/IMSLP220333-WIMA.a938-F(I)Sco.pdf)
Erişim: 11.06.2022,

<http://v.mirror.imslp.org/files/imglinks/usimg/4/4a/IMSLP434804-PMLP706705-ALBERGATI Cantata Santa Brigida 1714.pdf> Erişim: 11.06.2022,

<https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/d/d8/IMSLP418164-PMLP28008-Concerto Grosso Op. 6, N%C2%BA 2 - Partitura completa.pdf> Erişim: 13.06.2022,

<https://s9.imslp.org/files/imglinks/usimg/c/ce/IMSLP341294-PMLP550389-manfredini 12 sinfonias op2.pdf> Erişim : 6.01.2023,

<https://archives.nyphil.org/index.php/artifact/f6134166-e374-4cf6-9f95-a90e0d5f4470-0.1/fullview#page/2/mode/2up> Erişim : 6.01.2023,

CHARLES DANCLA OP.73 KEMAN METODUNDAN SEÇİLMİŞ ÜÇ ETÜT İÇİN ÇALIŞMA ÖNERİLERİ

Başvuru Tarihi: 22.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

İrina NİKOTİNA¹

ÖZ

Keman, günümüzde ileri seviyede çalma tekniklerine ulaşmış, zengin bir eser literatürü yanı sıra yüzyıllardır kullanılan eğitim amaçlı metotlara sahip bir enstrümandır. 16. Yüzyıldan bu yana, farklı uluslardan besteci ve eğitimciler, eserler yazmış ve eğitim amaçlı metotlar hazırlamışlardır. Bu metotlardan biri de, 1817 doğumlu, Fransız besteci, yorumcu ve eğitimci Charles Dancla'nın Op. 73 "Keman için Yirmi Parlak ve Karakteristik Etüt" metodudur. Sık kullanılan, teknik ve müzikal olarak keman eğitiminde gelişime katkı sağlayan özellikler taşıyan bir metottur. Bir kemancı için, çalıştığı bir eser ya da etüt ile ilgili teknik ve müzikal olarak farklı bakış açıları taşıyan bilgilere ulaşmak besleyicidir ve çalışına olumlu katkılar sağlar. Dancla'nın op. 73 keman metodundan, birbirinden farklı teknik davranışlar içeren 3,4 ve 17 numaralı etütler seçilmiş, betimsel çalışma yöntemi ile incelenmiştir. Çalışma öneri ve örnekleri ile oluşturulan makalenin öğrenmeye açık tüm kemancılara katkı sağlaması öngörülmüştür.

Anahtar kelimeler: Dancla, keman, çalışma önerileri

STUDY RECOMMENDATIONS FOR THREE ETUDES SELECTED FROM THE CHARLES DANCLA OP.73 VIOLIN METHOD

ABSTRACT

The violin is an instrument that has reached advanced playing techniques today, has a rich literature as well as educational methodes that have been used for centuries. Since the 16th century, composers and educators from different nations have written works and prepared educational methods. One of these methods is Op.73 "Twenty Brilliant and Characteristic Etudes for Violin" method whom French composer, interpreter and educator Charles Dancla, born in 1817. It is a method that is frequently used and that contributes to the development of violin education technically and musically. For a violinist, accessing information that has different technical and musical perspectives on a piece or etude is nurturing and contributes positively to his or her work. Etudes 3,4 and 17 which contain different technical behaviors, were selected from Dancla's op. 73 violin method and examined with descriptive study method. It is foreseen that the article created with study suggestions and examples will contribute to all violinists who are open the learning.

Keywords: Dancla, violin, practising suggestions

¹ Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi
E-mail: irinanikotina@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-1604-6834

GİRİŞ

Etüt kavramını, çalgı eğitiminde, aşamalı olarak öğrenmeyi sağlamak, çalmaya ilişkin teknik becerileri kazandırmak amacı ile hazırlanmış müziksel yapıtlar ya da özel kompozisyonlar olarak tanımlayabiliriz (Delikara, 2013. s.1). Etütler çoğunlukla serbest yazım formunda, bir ya da birden fazla teknik davranışı kazandırmayı hedefleyen içerik taşırlar. Kemana ilişkin en eski ve güvenilir bilgi, Fransız, Jambe de Fer isimli bestecinin 1556 yılında hazırlanmış olduğu Epitone Musical isimli kitabında görülmektedir. Bilgiye göre, o tarihlerde keman dört telli formu ile akort edilebilir ve dans müziğinde ayakta çalınabilecek bir haldedir. (Ulucan Weinstein, 2011. s.4).

Kemanın bugün kullandığımız halini alması ise Rönesans'ın son dönemlerine rast gelmektedir. “1600’lü yıllarda basılmış ve bu dönemde keman öğretiminde kullanıldığı bilinen kaynakların ilki Marin Mersenne (1588-1648)’ye ait, 1636 yılında yazılan *Harmonie Universelle* adlı kitaptır.” (Taşdemir, 2020. s.14).

17. yüzyılda çeşitli keman metotları basılmış olmakla birlikte, hem usta çırak ilişkisinin geleneksel olarak sürdürüldüğü öğrenme şekline dolaylı hem de mesleki sırların korunması istendiğinden bu metotlar daha çok amatör müzisyenler tarafından kullanılmaktaydı (Demirci, 2022. s.16-17).

Enstrümanlara yönelik etüt kitaplarının ilk olarak 18.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıktığı görülmektedir. Keman çalıcılığındaki en eski etüt kitabı örneklerinden biri Leopold Mozart’ın 1756’da yazdığı “*Essay on the Fundamental Principles of Violin Playing*” (“*Keman Çalmanın Temel İlkeleri Üzerine Makale*”) adlı kitaptır.

1795’de Paris Konservatuarı’nın kurulmuş olması da etüt çalışmalarına hız vermiştir. Nitekim bu okulda görev yapan Rode, Baillot ve Kreutzer gibi kemancıların tamamı keman için etüd ya da kaprisler yazmışlardır (Kömürcü, 2009.).

Plastik sanatlarda daha çok karşımıza çıkan ekol kavramı müzik sanatında da kendini göstermektedir. Özellikle konunun ilgili olması açısından keman eğitiminde İtalya, Fransa, Alman, Fransa-Belçika ve Rus ekollerinden bahsetmek mümkündür. “Fransız Keman Okulu tüm kemancıların bildiği, tanıdığı büyük kemancılar tarafından kurulmuş ve döneminin en iyi öğrencilerini yetiştirmiştir.”

Fransız Keman Okulu’nun yetiştirdiği öğrenciler arasında Pierre Rode (24 Capriccios, 13 keman konçertosu), aynı zamanda çok iyi bir keman eğitimcisi olan Rodolphe Kruetzer (“42 Etudes ou Caprices”, baleleri ve operaları da vardır), ve Pierre Baillot (“L’art du Violon”), sayılabilir. Fransız Okulu’nda önemi yadsınamaz eserleriyle yer alan bu kemancılar keman edebiyatında büyük önem arz etmektedirler (Akin-Şişman, 2018, s.368).

Paris Konservatuarı’nın keman eğitimci ve yorumcuları arasında yer alan Dancla, Fransız Keman Okulu’nun önemli isimlerinden biridir.

JEAN BAPTISTE CHARLES DANCLA

Dancla 19 Aralık 1817 tarihinde, Fransa'nın Occitanie bölgesine bağlı Hautes -Pyrenees ilinde bulunan Bagneres de Bigorre isimli bir komünde doğmuştur. 10 Kasım 1907 tarihinde Tunus'ta vefat etmiştir.

Kemancı, besteci ve öğretmendir. Tüm ailesi müzisyen olan Dancla, ailenin en ünlü üyesidir. Yaşadığı çevrede keman hocası Dussert ile kemana başlamış, daha sonra emekli de olduğu Bordeaux'da henüz dokuz yaşında Pierre Rode'a çalma şansı olmuştur. Hem çalışı hem deşifresi çok iyi olan Dancla'ya, Pierre Rode, büyük kemancı ve eğitimciler Baillot, Cherubini ve Kreutzer ile tanışmasını sağlayan tavsiye mektupları yazmıştır.

Dancla 1828-1840 yılları arasında Paris Konservatuvarı'nda okumuş, Paul Guerin ve Baillot ile keman, daha sonra Havely ile Kontrpuan ve füg, Berton ile kompozisyon çalışmıştır.

Henüz öğrenciyken Paris Tiyatro Orkestrası'nda da çalan Dancla birinci kemancı olmuş, maddi geliri sayesinde, kardeşleri Arnaud Phillipe Dancla (1819 -1862), Jean Pierre Leopold Dancla (1822-1862) ve Alphonsine Geneviève Laure (1824-1880) Dancla'nın da aynı konservatuarda okumalarına olanak sağlamıştır.

1839 yılında kendi yaylı dörtlüsünü kurmuş, konser sezonlarında düzenli konserler yapmıştır.

Konservatuardaki iç politika nedeni ile 1842'de, Baillot'un yerine baş profesör olarak geçme isteği Habennet'in desteğine rağmen gerçekleşmemiştir. Operadaki koşullar nedeni ile görevini bırakmış ve Paris'ten ayrılmış ve bir komün yeri olan Cholet'e gitmiş, orada şef yardımcısı olarak iki yıl çalışmıştır. Keman çalmaya ve bestelemeye devam etmiştir. 1849 yılında Paris'te Dancla'nın Si bemol Majör 4. Kuarteti seslendirilmiş ve hakkında şöyle yazılmıştır; "koşullar onu bir edebiyatçı olmaya zorlasa da Dancla hâlâ iyi bir bestecidir". 1855 yılında konservatuarda profesör olan Dancla 75 yaşına kadar okulda çalışmış ve halk önünde konserlerine devam etmiştir. Dancla, Beriot'nun still ve zarafetinden etkilenmiş, Paganini'nin virtüözitesi altında ezilmiştir.

Dancla'nın rol modeli Wieuxtemps olmuştur. Kemancı olarak turneleri olmadığından, yaylı dörtlü için bestelemiş olduğu eserlerle ün yapmıştır. Besteci olarak 140 eseri tespit edilmiştir. Üretken bir besteci olmasına rağmen, didaktik çalışmalarından op:73 "20 Parlak ve Karakteristik Etüt" ve op:74 "Mekanizm Okulu" çalışma metotları ile bilinen Dancla, Fransız Keman Okulu'nun son temsilcisi olarak kabul edilebilir.

CHARLES DANCLA OP. 73 "KEMAN İÇİN 20 PARLAK VE KARAKTERİSTİK ETÜT" METOTU ÜZERİNE

Dancla'nın op. 73 etüt kitabında yer alan 20 etüdün 10'u Majör, 10'u minör tonda bestelenmiştir.

Her bir etütte detaşe, spiccato, staccato, martelé, legato, ricochet tekniklerinin kullanımı müzikal ifade içinde oluşturulmuştur. Teknik kullanımın müzikal ifadesidir denebilir. Seçilmiş olan 3 no'lu etüt, staccato ve çift ses, 4no'lu etüt staccato ve detaşe, 17 no'lu etüt, parmak uzatarak çalma içermektedir. Etütler 3 farklı teknik davranışın çalışması gözetilerek seçilmiştir.

Etütlerin tuş üzerinde pozisyonları öğrencinin sağlam bir şekilde yerlerini teknik, müziksel ve duyuşsal olarak geliştirici olduğu düşünülebilir.

Etütler tekrarlayan kalıplarından oluşsa bile içinde cümle barındırır, öğrenmede aşama taşır, alıştırmaya gibi değildir.

Aşağıda yer alan, seçilmiş üç etüt için verilen çalışma önerilerinin tamamı özgündür, herhangi bir kaynaktan alıntı yapılmamıştır.

ETÜT NO:3

Allegro moderato (Canlı ve orta hızda)

Ton: Re Majör

Ölçü bölünümü: 4/4'lük

Ritim kullanımı: Üçlemelerden oluşan, 1 ayrı iki bağlı ve 1 ayrı 5 bağlı staccato

Hedef davranış: Çift ses ve bağlı staccato tekniğini orta ileri seviyede çalabilme.

To be played at the nut of the bow.
Diese Etüde muss am Frosch des Bogens gespielt werden.

Allegro moderato.

3.

p

cresc. f

a tempo.

ritenuto poco a poco p

cresc. f

adm.

Görsel 1: Dancla 3. Etüt tamamı

Etüdü hazırlamadan önce, sağ ve sol eli ayrı olarak çalışmakta fayda vardır.

SOL EL (3no'lu etüt için)

Sol eli tuşa, esnek ve hafif kullanmak, çift seslerin temiz çıkmasına yardımcı bir etkidir. Bu etüdün akışında gelen üçlü, altılı aralıklara rastlanır ancak özellikle 9. ve 17. ölçülerde gelen beşli aralıklara daha dikkat göstermek gerekir.

1, 5, 11, 38, 43 ve 44. ölçülerde gelen pasajlar, başparmağın yerini değiştirmeden çalınmalıdır. Kromatik inişlerde pozisyondaki sabitliği kaybetmemek gerekir, sadece parmaklar gidip gelmelidir.

Aşağıda etüdün 1. ölçüsü için çalışma önerileri yer almaktadır.

Görsel 2 A: 3 no'lu etüdün 1. ölçüsü için çalışma önerisi 1, önce detaşe sonra martelé

Görsel 2 B: 3 no'lu etüdün 1. ölçüsü için çalışma önerisi 2

Görsel 2 C: 3 no'lu etüdün 1. ölçüsü için çalışma önerisi 3

Görsel 3: 3 no'lu etüdün 6. ve 39. ölçüleri

Görsel 4 A: 3 no'lu etüt, 6. ölçü için çalışma önerileri 1

Görsel 4 B: 3 no'lu etüt, 6. ölçü için çalışma önerileri 2

Aşağıda 3. Etüt 39.ölçü için çalışma önerileri bulunmaktadır. (Görsel 6 A ve 6 B)

Görsel 5 A: 3 no'lu etüt, 39. ölçü için çalışma önerisi 1

Görsel 5 B: 3 no'lu etüt, 39. ölçü için çalışma önerisi 2

Aşağıdaki çalışma önerisi 10. ölçüde gelen oktavlar içindir. Bu pasajda sol ele odaklanılmalıdır. 6. ve 39. ölçülerde olduğu gibi sol elin oldukça hızlı ve çevik hareketi gerekir. (Görsel 6)

Görsel 6: 3 no'lu etüt, 10. ve 43. ölçüde gelen oktavlar için çalışma önerisi

Görsel 7: 3 no'lu etüt, 28, 29, 30, 31 ve 32. ölçüler için çalışma önerileri

SAĞ EL (3 no'lu etüt için)

Etüdü çalarken yayın ortasına yakın dip kısmının kullanılması uygundur. Bu dip kısımdaki yeri çalıcı kendisi tayin etmelidir.

Nüanslara bağlı olarak bu dip kısım doğal olarak yer değiştirecektir, bu normaldir. İki sayfa devam eden etütte üçleme ritmi aksamadan korunmalıdır.

Görsel 8: 3. Etüt, 9. ve 10. ölçüler

Yukarıda, metodun 9. ölçüsünde sesler çift olarak gelmekte, 10. ölçüde tek sese düşünce nüans aynı kalmalı, büyük volüm ile çalmaya devam etmelidir.

Görsel 9: 3 no'lu etüt, 13. ölçü

13. ölçüde 4 tel birden aktiftir bu nedenle dirsek büyük bir kol hareketi ile etkin kılınmalıdır.

13. ölçüde gerçekleşecek kol hareketi için sağ bilek anahtar çevirir gibi dönmeli ve dirsek hareketi ile eş zamanlı olmalıdır. Bu hareket için 12. ölçüde zihnen hazırlanmak gereklidir.

Görsel 10: 3. etüt. 6. ölçü

6. ölçüde ve 13. ölçüde tempo değişmemelidir, bu hususa dikkat edilmelidir.

Teknik zorluk içeren pasajları doğru ritimle ve temiz çalmak çalışmanın en önemli bölümüdür. 3 no'lu etüt, zengin bir müzik yazısına sahiptir. Polifonik tını bu etütte çok net duyulur, konser parçası olarak iyi bir seçim olabilir.

ETÜT NO: 4

Allegro vivo molto (canlı ve çok hızlı)

Ton: Fa diyez minör

Ölçü Bölünümü: 4/4'lük

Ritim kullanımı: 4'lü onaltılık guruplardan oluşan bir rutinde.

Hedef davranış: Çoklu yay tekniği davranışlarını etüt üzerinde uygulama .

Tek sesli olan, aynı ritim karakterinde yazılmış bu etüt kesintisiz ve parlak seslerle çalınmalıdır.

Ritim akıcı olmalı, sol elde her parmak, tel ya da pozisyon değişikliğine rağmen tuşa tam zamanında basmalıdır.

Allegro vivo molto.

4. *f* At the middle of the bow. *dimin.*
in der Mitte des Bogens. die Bogen dicht an die Saiten schliessen.

f *reslez.* *p*

p e staccato. *f p e staccato.*

f *cresc.*

p *f* *dimin.*

f *p* *f* *p*

cresc. poco a poco *reslez.*

f *dimin.*

p *A String E String*

Görsel 11: Dancla etüt no 4

SOL EL (4 no'lu etüt için)

Sol el için motor beceriyi ilerletmek amacıyla, 4 ve 8 bağlı çalışmak tüm etüt için mümkün olmasa da mümkün olan yerlerde çok fayda sağlar. Parmakları kuvvetlendirir ve yerlerini öğretir.

SAĞ EL (4 no'lu etüt için)

Ritmik yay çalışmaları geliştirici ve yarar sağlayıcı olabilir.

Etüdü çalarken sol elin hareketinde serbest, çevik halini kazandıktan sonra sağ el çalışmasına geçilmelidir.

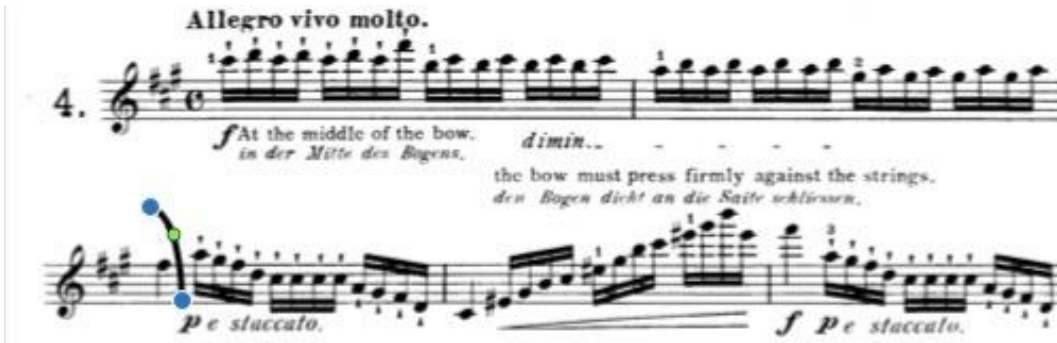
Etüt yayın orta kısmını ve ona yakın bölgelerin gelişmesini sağlar.

Etüdün bütününe baktığımızda birden fazla arşe tekniğinin art arda kullanıldığı görülmektedir. Martellato, spiccato, uzun detaşe -yayı kesmeden-, cantabile, çizgi olmayan detaşe gibi teknikler karışık olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm etüt baştan sona her bir tekniği kullanarak çalınırsa çok yararlı ve etüdü benimsetici bir sonuç elde edilir.

Görsel 12: 4. etüt, 1.ölçü

1. ölçüde, 2. vuruştan 3. vuruşa geçerken gelen pozisyona geçilirken yay hızı ve yay büyüklüğü değişmemelidir.

Görsel 13: 4 no'lu etüt ilk 5 ölçü

3. ölçünün 2. vuruşuna girmeden önce yeni bir cümle başladığı için 1. vuruştan itibaren bir bitirme yaparak yay staccato hareketini yapmak üzere yayın ortasına gelmelidir.

Görsel 14: 4 no'lu etüt 9. Ölçü

19.ölçüde, 3. vuruştan gelen, sonra da 4. vuruştan gelen oktavlar sol ve sağ elin eşgüdümlü hareketini öğretmesi açısından güzel bir örnektir.

Çalışmanın bir sonraki aşamasında müziği tamamlayan detaylar yer almalıdır. Orijinal dinamik nüanslar, farklı arş teknikleri geniş detaşeden zarif spiccatoya kadar. İyi bir tekniğin yanı sıra, notada yer alan tüm nüanslara dikkat etmek ve bunları doğru bir ifade ile çalmak etütteki müziği ortaya çıkarır.

No: 17

Allegro maestoso: Canlı ve Görkemli
(Parmakları uzatarak çalma)

Ton: Mi Majör / La bemol Majör / Mi Majör

Ölçü Bölünümü: 4/4'lük

Ritim kullanımı: On altılık dördlü gruplar (on altı bağlı)

Hedef davranış: 4. parmağı esnetmek, parmağı uzattıktan sonra pozisyonda doğru yere gelme, uzun bağlar içinde farklı telleri çalabilme.

Etüde für Ueberlangung des Fingers.
Allegro maestoso.

17. Vn. Vcl.

0 String, 1 String, 2 String, 3 String, 4 String, 5 String, 6 String, 7 String, 8 String, 9 String, 10 String, 11 String, 12 String, 13 String, 14 String, 15 String, 16 String, 17 String, 18 String, 19 String, 20 String, 21 String, 22 String, 23 String, 24 String, 25 String, 26 String, 27 String, 28 String, 29 String, 30 String, 31 String, 32 String, 33 String, 34 String, 35 String, 36 String, 37 String, 38 String, 39 String, 40 String, 41 String, 42 String, 43 String, 44 String, 45 String, 46 String, 47 String, 48 String, 49 String, 50 String, 51 String, 52 String, 53 String, 54 String, 55 String, 56 String, 57 String, 58 String, 59 String, 60 String, 61 String, 62 String, 63 String, 64 String, 65 String, 66 String, 67 String, 68 String, 69 String, 70 String, 71 String, 72 String, 73 String, 74 String, 75 String, 76 String, 77 String, 78 String, 79 String, 80 String, 81 String, 82 String, 83 String, 84 String, 85 String, 86 String, 87 String, 88 String, 89 String, 90 String, 91 String, 92 String, 93 String, 94 String, 95 String, 96 String, 97 String, 98 String, 99 String, 100 String.

Görsel 15: Dancla etüt no 17

17 numaralı etüt, 4. parmağı geliştirici bir etüttür. Çalışırken, 4. parmak uzatmaları rahat kas hareketleri ile yapılmalıdır. Sol el yumuşak ve esnek olmalıdır. Bu hususa dikkat etmek gerekir. Etüt boyunca bağ içinde 1 ile 9. pozisyon arası iniş çıkışlar vardır, tüm bu geçişler bağ içinde çok yumuşak duyulmalıdır. Telaşsız ve tempo değişikliği yapmadan çalınmalıdır.

Aşağıda yer alan uzatılmış seslerde vibrato yapılması parmağı rahatlatır. Çalışma etüdün ilk iki ölçüsü için verilmiştir örnek çalışmalar (Görsel 16: A, B, C, D, E, F, G).

Görsel 16 A

Görsel 16 B

Görsel 16 C

Görsel 16 D

Görsel 16 E

Görsel 16 F

Görsel 16 G

Dancla'nın Op. 73 "Keman İçin 20 Parlak ve Karakteristik Etüt" metodundan seçilmiş, 3, 4 ve 17 numaralı etütler için önerilmiş egzersizler çalanın ihtiyaç duyduğu çözümlere bağlı olarak kuşkusuz çoğaltılabilir.

Etüt kitabında yer alan hangi etüt olursa olsun, o etüdün gerektirdiği hedefe göre çok değişik çalışma önerileri oluşturmak mümkündür. Keman çalmanın, öğrenmenin çok uzun bir yolculuk olduğu düşünüldüğünde, bu makale bu tür çalışmalara ilişkin bir örnek niteliğindedir. Farklı bakış açıları ile yapılan çalışmalarda teknik daha yetkinleşebilir, müziğe bakış açısı zenginleşebilir. Benzer çalışmalar eğitim literatürüne muhakkak ki katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Akın-Şişman, Ö. (2018). *Dünyadaki Önemli Keman Ekolleri ve Türkiye'de Uygulanan Ekoller*. Eğitimde Kuram ve Uygulama, 14 (4), 361-375. doi: 10.17244/eku.420858, s.368

Delikara, Ali. (2013). Keman Eğitimine Yönelik Bir" Etüt Analiz Modeli". Sanat Eğitimi Dergisi, cilt1, (sayı 2) s.1

Demirci, Z. F.(2022). Başlangıç Keman ve Viyola Eğitiminde Basılı Parmak Yönteminin Sınanması (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara (s.16 -17)

Edition Peters "20 Etüdes Brillantes op 73 for Violin"

Kömürcü, A. (2009) Pietro Rovelli'nin Keman İçin 12 Kaprisinin İncelenmesi ve Teknik Çalışma Önerileri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul

Stanley Sadie, 200, p.389, The New Grove Dictionary of Music and Musicians, Volume 6. Second Edition

Ulucan Weinstein, S. (2011). Türk keman okulu'nun oluşumu (Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yaylı Çalgılar Sanat Dalı Keman Programı, İstanbul. (s.4)

MÜZİK TARİHİNDE KLASİK-ROMANTİK İKİLEMİ: FRANZ SCHUBERT'İN DO-MİNÖR IMPROMPTU'SU (D.899 NO.1) ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Başvuru Tarihi: 22.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Erdoğan YALINKILIÇ¹

Sevinç KESER VAROL²

ÖZ

Tarihin dönemlendirilmesi, araştırma ve eğitim açısından bazı kolaylıklar sağlamaktadır. Batı müziği tarihi de kendi içinde belirli tarihsel dönemlere ayrılır. Bazen dönemler birbirlerinin içine karışmakta ve sağlıklı bir dönemlendirme yapmak zorlaşmaktadır. Örneğin, geçiş dönemlerinde yaşamış kimi bestecilerin eserlerinin hangi döneme ait olduğunu saptamak, söz gelimi bu eserlerin klasik mi yoksa romantik mi olduğu ya da bestecinin hangi eserlerinin çağdaş ve hangisinin geleneksel üsluplara daha bağlı olduğu konusu güncelliğini korumaktadır. Bu konuya ilişkin akla gelen ilk bestecilerden biri Franz Peter Schubert (1797-1828)'tir. Schubert, eserlerinde pek çok yeni form ve stile yer vererek, Klasik ve Romantik dönemler arasında özel bir konuma sahip olmuştur. Bu çalışmada, Batı müziğinde Klasik ve Romantik ikilemini ele alan literatüre başvurulmuş ve örnek olarak Franz Schubert'in Do-minör Impromptu'su (D.899 No.1), Klasik-Romantik ikilemi açısından incelenmiştir. Ulaşılan sonuçların, müzik tarihi ve piyano literatürü bakımından daha geniş bir bakış açısı sunarak müziğin teorik, pratik ve estetik yönleriyle ilgilenenlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Franz Schubert, Klasisizm, Romantizm, Impromptu, stil

¹ Arş. Gör. Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müzik Bölümü
erdincyalinklic@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6425-7700

² Öğr. Gör. Başkent Üniversitesi Devlet Konservatuarı Müzik Bölümü Piyano, Arp, Gitar Anasanat Dalı
kesers@yahoo.com.tr
ORCID ID: 0000-0003-0003-6030

**THE CLASSIC-ROMANTIC DILEMMA IN THE HISTORY OF MUSIC:
AN OBSERVATION ON (D.899 NO.1) C-MINOR IMPROMPTU OF
FRANZ SCHUBERT**

ABSTRACT

The periodization of history allows for a focused approach to research and education. The history of Western music is also divided into certain historical periods. In the context of Western music, the history of this discipline is also divided into specific historical periods. However, the transition between these periods can be difficult to define, as some composers lived during transitional times and it is not always clear whether their works should be considered classical or romantic, or if they contain elements of both styles. One of the first composers that come to mind in this regard is Franz Peter Schubert (1797-1828). Schubert's works contain elements of both the Classical and Romantic periods, as he incorporated many new forms and styles into his compositions. In this study, the literature on the Classical and Romantic dichotomy in Western music is consulted and Franz Schubert's Impromptus in C minor (D.899 No.1) is analyzed in terms of the Classical-Romantic dilemma. It is thought that the results will contribute to those interested in the theoretical, practical, and aesthetic aspects of music by providing a broader perspective in terms of music history and piano literature.

Keywords: Franz Schubert, Classicism, Romanticism, Impromptu, style

1.Giriş

Müzik tarihinde Schubert'in, "Viyana Klasikleri" olarak adlandırılan Haydn, Mozart ve Beethoven ile birlikte bir "Klasik" olarak mı; yoksa Schumann, Chopin gibi bestecilerin yanında bir "Romantik" olarak mı değerlendirilmesi gerektiği sorusu güncelliğini korumaktadır.

Bu çalışmada, Klasik ve Romantik tanımları ve bu tanımların tarihsel konumlarına değinilerek, Schubert'in minyatür formlarından bir örnek olan D.899 Do minör Impromptu'su incelenmiştir.

1.1. Müzik Tarihinde Dönemlendirme, Klasik-Romantik İkilemi

Fransızca "période" yani "dönem" kavramı Yunanca "periodos" tan (çember çizen yol anlamında) türemiştir. Bu terimin kullanılışı 14-18.yy'larda "zaman aralığı" veya "asır" anlamındayken, 20.yy'da dönemlendirme "périodisation" kelimesinin de türemesini sağlamıştır. Bu anlamda müzik tarihindeki dönemlendirmeler, basit kronolojik olgular olarak değil, belirli geçiş noktaları olan, müzik değerlerine³ yönelik bir ifadeyi yansıtmaktadırlar. Bu sebeple müzikteki dönemlendirme; müzik stillerindeki değişimleri de yansıtmaktadır. Ancak müzik tarihinin, hiçbir dönemlendirme yapılmadan yalnızca "yüzyıl" ifadeleriyle ele alınması⁴, stil ve geleneklerin içeriğinin yeteri kadar anlaşılmasına sebep olur. Tarihçi Jacques Le Goff'ün "Tarihi Dönemlere Ayırmak Şart Mı?"⁵ (2015) adlı eserinde belirttiği üzere, tarihin dönemlendirilmesi, tarihi başlı başına bir bilim statüsüne taşıyan unsurlardan birisidir ve tarihçi açısından vazgeçilmez bir araçtır; ancak bunun sınırları ve esnekliğini sağlamak önemlidir.

Müzik tarihinde kalıplaşmış olan Klasik ve Romantik dönemlere ilişkin alternatif bir öneride bulunan ilk müzikologlardan biri Friedrich Blume'dir. Blume'ye göre (1970, s. vii-viii) Klasik ve Romantik dönem; aynı tarihsel dönemin ve aynı müzikal fenomenin iki yönünü ifade

³ Örneğin, "Klasik Dönem" adlandırmasındaki "Klasik" ifadesinin kendisinin bir değer taşıması gibi.

⁴ Örneğin Klasik Dönem yerine 18.yy müziği ya da 13.yy müziği...gibi. Le Goff'ün ifadesine göre (2015, s. 1-4,113-116); teorik olarak "yüz yıllık dönem" fikirleri ancak 16.yy'da ortaya çıkabilmiştir ve daha öncesindeki genel tarih yazımında Latince "saeculum" kelimesi sınırları iyi çizilmemiş ve tarihteki büyük şahsiyetlerin adını taşıyan dönemleri ifade etmektedir: Perikles asrı, Sezar asrı vb. Aslında tarihin dönemlendirilmesi Batı geleneği içinde Yunan düşüncesinin kökenleri (Herodotos, MÖ 5.yy) ve Eski Ahit (Daniel, MÖ 6.yy) dayanmakta olup günlük pratiğe yansımaları ise çok daha sonraları gerçekleşmiştir. Tarih 18 ve 19.yy'larda edebî bir tür olarak değerlendirilmekten çıkıp okullarda öğretilen bir derse dönüşmesiyle birlikte dönemlendirme fikri bir ihtiyacı karşılamak noktasında değeriyle başlamıştır. Bu anlamda, Batı eğitiminde dönemlendirme karakteristiktir.

⁵ "Faut-il vraiment découper l'histoire en tranches?"

etmekte ve birbirlerinden çok da kolay ayırt edilememektedir. Bu iki stil, aynı çağın iki yüzünü temsil eder. Müzikte tam olarak birbirlerinden ayrıştırılabilecek kesinlikte “Klasik” ya da “Romantik” bir dönemden bahsetmek mümkün olmadığı gibi, her iki stil sürekli bir arada bulunmakta ve iç içe karışmaktadır. Bu sebeple, Klasisizm ve Romantizm⁶ arasında, sınırlarının çizilebileceği net bir kronolojik çizgi bulunmamaktadır.

Müzik tarihindeki büyük dönemler eğer birisi onların arasında yalnızca yeni olarak ortaya çıkanı dikkate alır ve halen sürmekte olan eskiye de sırtını çevirirse ayırt edilebilirler. Ancak bununla birlikte bu dönemlerin bitişleri tanımlanamaz. Çünkü her dönem kendini takip eden dönemin altında yaşamaya devam eder (Blume, 1970, s. viii).

Blume'nin bu yaklaşımı ve Le Goff'un teorisi, müzik tarihinde Klasik ve Romantik dönemleri birlikte düşünmek ve Franz Schubert'i bu noktadan yeniden ele almak için bazı yeni fikirler sunmaktadır.

“Romantik Müzik” kitabının yazarı Arnold Whittall (1987) kitabına doğrudan Schubert'teki Klasik ve Romantik ikilemine dair bir soruyla başlamaktadır. Walter Vetter⁷ ve Alfred Einstein⁸ gibi müzik bilimciler, yazılarında Schubert'i Klasik veya Romantik-Klasik olarak tanımlamışlardır. Söz konusu bu ikilem ve tartışmaya Blume de işaret etmiş ve kendi sınıflandırmasıyla çözüm önermiştir.⁹ Ancak Blume'nin mevcut önerisinden sonra yayımlanan Charles Rosen'ın büyük eseri “The Classical Style” (1971) ve Leonard Ratner'in “Classic Music” (1980) gibi eserlerinde, bu öneri anlaşılmamış ya da tercih edilmemiştir. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde kesin sınırları çizilen “Viyana Klasik ekolü” ve bunun romantik müzikle olan tezatlığı sıklıkla yinelenmiştir (Plantinga, 1997, s. 95).¹⁰

⁶ Romantik dönem pek çok müzik-bilimci tarafından farklı şekilde alt dönemlere ayrılmıştır. Gültekin Oransay'ın (1977-1978, s. 29-30) bir dönemlendirme çalışması da şöyle örneklendirilebilir:

- Ön Romantik Evre (1780-1810)
 - “Kasırğa ve Atılım” (Sturm und Drang)
- Erken Romantik Evre (1810-1830)
- Doruk-Romantik Evre (1830-1850)
 - Ulusçuluk
- Romantikardı/Romantik Sonrası (Post-Romantik) Evre (1850-1910)
 - Yeni-Alman Okulu (1850)
 - Yeni Romantikçilik (1890)
 - İzlenimcilik (1890-1920)
 - Gerçekçilik (1890)

⁷ Der Klassiker Schubert (1953), Leipzig: C.F.Peters

⁸ Music in the Romantic Era (1947), New York: W.W.Norton

⁹ Sırasıyla “Die Musik in Geschichte und Gegenwart” ve sonrasında İngilizceye çevrilen yayınlarında Klasik-Romantik ikilemiyle ilgili eski paradigmayı revize etmiştir. Blume'nin söz konusu görüşlerine 1970'de M.D.Herter Norton tarafından İngilizceye çevrilen “Classic and Romantic Music: A Comprehensive Survey” kitabından ulaşılabilir.

¹⁰ Webster ilgili eserinde daha çok Joseph Haydn'ın müziğine odaklanmaktadır. “Haydn's ‘Farewell’ Symphony and the Idea of Classical Style (Cambridge: Cambridge University Press, 1991). Webster yapmış olduğu

19.yy'da Klasik-Romantik ikilemi Avrupa müziğinde özel bir problem teşkil etmiştir. Söz konusu kategorik ayırım ilk olarak, 1830'lu yıllarda ortaya konulmuştur. Mevcut ikilem; Schumann, Chopin, Liszt, Berlioz ile aynı dönemde yaşayan ancak onlara göre daha muhafazakâr besteciler ve eleştirmenler tarafından ortaya atılmıştır (Plantinga, 1997, s. 90). Müzik tarihinde Klasik dönemi saptayan, bunu romantik bir sapmayı betimlerken ortaya koyan ilk isimlerden biri Leipzig'li Amadeus Wendt (1783-1836) ve onun 1836 tarihli “Müziğin Özellikle Almanya'daki Mevcut Durumu ve Nasıl Olduğu: Eleştirel Bir Makale”¹¹ adlı yazısıdır. Wendt; Chopin ve Berlioz gibi “belirli bir düzeni olmayan” bestecileri eleştirirken, kendisinin onayladığı, makul ve dengeli olarak kabul ettiği müzik türü için Haydn, Mozart ve Beethoven'ın çalışmalarını model almıştır. Sözü ettiği üç Viyana bestecisinin müziği için, yüzyılın başından beri süregelen Almanya'daki hararetli edebi tartışmalardan yola çıkarak, zaten kullanılmakta olan “Klasik” terimini sürdürmüştür.¹² Söz konusu bakış açısı, üzerinde çok fazla tartışılmış olsa da belirli kıstaslardan dolayı tercih edilmeye devam etmiştir (Plantinga, 1997, s. 90-91). Bu kıstaslardan biri, sözü edilen modelin Klasik Apollonyen estetik anlayış ile örtüşmesi; diğeri ise, bu modelin Avrupa uluslararası müziğinin ortak yönlerini tanımlıyor olmasıdır. Yirminci yüzyılın başlarında Viyana'lı müzik tarihçileri, Guido Adler¹³ ve öğrencisi Wilhelm Fischer, “Klasik dönem” adı ve kavramına ilişkin anlayışı, müzik tarihinde önemli bir yere sabitlemiştir. Adler ve Fischer, Haydn ve Mozart'ın öncülleri olan bestecileri ve Viyana'lı üç ustanın (Haydn, Mozart, Beethoven) bazı erken dönem eserlerini bile “Klasik” tanımının içine yerleştirmek konusunda temkinli davranmıştır. Müzik tarihçisi Charles Rosen da (1971) “The Classical Style: Haydn, Mozart, and Beethoven” isimli kitabında bu geleneği sürdürmüştür. Böylelikle, Rosen tarafından devam ettirilen ve 1780 yılına tarihlendirilen “Müzikte Klasik Dönem” tanımında karar kılınmıştır. Bu tarih, Haydn'ın Yaylı Dörtlüsü Opus 33 ile hoş bir rastlaşma içermekte ve bu eserin (Op.33) ilk baskısına iliştilmiş

çalışmalarda Viyana Klasik Ekolü'nü deneysel bir isimlendirmeye söz konusu dönemi “Birinci Viyana-Avrupa Modern Stili” olarak önermiştir.

¹¹ “Ueber den gegenwärtigen Zustand der Musik besonders in Deutschland und wie er geworden: eine beurtheilende Schilderung”

¹² Tam olarak üç klasik besteci olması gerektiği ise kesinlikle Wendt'in müzik tarihini kavrayışından çok, genel Hegelci felsefi yönelimiyle ilgili bir özellik olmuştur. Hegelciler, diyalektiğin aşamalarına göre şeyleri üçlü olarak görme eğilimindediler; Hegelci görüşlerinden dolayı Wendt, Klasik bestecilerin üçlüsü hakkında yorumlarını bu yönde değerlendirmiştir (Plantinga, 1997, s. 90-91).

¹³ Modern müzikoloji ve müzik tarihi çalışmalarının kurucularından kabul edilen Guido Adler'in ünlü makalesi ve Erica Muggleston'e tarihsel bağlamdaki açıklamasını içeren yayının Türkçe çevirisi için bkz. Adler&Muggleston&Yalınkılıç. (2022). Modern Müzikolojinin Doğuşu: Guido Adler'in “Müzikolojinin Kapsamı, Yöntemi ve Amacı” (1885) Başlıklı Makalesinin Çevirisi ve Tarihi-Analitik Açıklaması (E. Yalınkılıç, Çev.), Sahne ve Müzik , 8 (15) , 1-29 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/smead/issue/71528/1151102>

tanıtım etiketiyle örtüşmektedir: "tamamen yeni ve farklı bir şekilde bestelendi." (Plantinga, 1997, s. 91)¹⁴.

1.2. Klasisizm, Romantizm ve Stiller

“Klasik” terimi, Antik Roma’da “en çok vergi veren, sınıfının en seçkini, örnek teşkil eden” anlamlarına gelmektedir¹⁵. Söz konusu terim müzik tarihinde 18.yy’ın ikinci yarısına ait olan Avrupa müziğini karakterize etmek için kullanılmaktadır. Ancak en genel anlamıyla “Klasik eser” denildiğinde bir model ya da standart bir düzen kastedilmektedir. Söz gelimi, Shakespeare eserleri geç Rönesans tiyatrosu için, Walt Whitman’ın şiirleri 19.yy Amerikan edebiyatı için, Palestrina polifonisi kontrpuan tekniği için standart klasik bir model oluşturmaktadır. Aynı şekilde Corelli’nin sonatları da 18.yy için bir klasiktir.

Sıfat olarak klasik, aynı zamanda tarihte “Klasik Antikite” ile ilişkili bir bağlamda kullanılmaktadır. Bu anlamda, stil olarak klasik bir sanat eseri, Antik Greko-Roman döneme öykünen bazı genel niteliklere sahip olmak zorundadır. Elbette Antik dönemde pek çok farklı sanatsal ifade içeren eserler üretilmiştir. Ancak “Klasik” ile kastedilen, Apollonyen estetiğe ait bir niteliktir. Apollonyen estetiğe ait kurallar arasında açıklık ve sadelik, simetri, denge, düzen ve objektivite yer almaktadır (Seaton, 2010, s. 234).

Bu kurallar, Pompeii ve Herculaneum’da ortaya çıkan eserler üzerinde çalışmış olan Alman arkeolog ve sanat tarihçisi Johann Joachim Winckelmann (1717-1768) tarafından ele alınmıştır. Winckelmann 1764’te yazmış olduğu *Antikçağ Sanat Tarihi* ("Geschichte der Kunst des Alterthums") isimli 18.yy’ın son çeyreğinde çok okunmuş olan kitabında Klasik Antik Sanatı *noble simplicity and quiet grandeur* şeklinde tarif etmektedir (Seaton, 2010, s. 234). Winckelmann’ın bu tanımına en uygun örneklerden biri, Atina Acropolis’de bulunan Parthenon olabilir.

Apolloniyen estetik bakış 1760-1800 arasında aktif olmuş pek çok alandan sanatçıyı etkilemiştir. Antik dönemlerin modellerinin kullanımına dair en uygun örnekler mimari

¹⁴ Benzer bir adlandırma Viyana müziğinde “İkinci Viyana Ekolü” olarak bu kez Schoenberg ve öğrencilerinin müziğinin yüceltilmesinde de kullanılmıştır. Bu kez klasik terimi, çağdaş bestecilik tekniklerine yönelik belirli bir ekolü öne çıkartmıştır.

¹⁵ (Etymonline, 2022) <https://www.etymonline.com/word/classic>

alanında kendisini göstermektedir¹⁶. Söz konusu dönem görsel sanatlar tarihinde “Neoklasik” olarak tarif edilerek, Antik Klasik Dönem’den ayrılmaktadır.¹⁷ Antik dönemden kalan eserler, 18.yy bestecileri için de ilham kaynağı olmuştur (Seaton, 2007, s.237).

Romantizm ise Sanayi Devrimine, aristokratik sosyal ve siyasi düzene, Aydınlanma Çağı ve Klasisizme tepki olarak doğmuş bir akımdır. Romantizmin ortaya çıkışında 1789 Fransız İhtilali sonrasındaki toplumsal, siyasal ve düşünsel yapının etkileri bulunur. 19.yy’a doğru burjuva sınıfının büyümesi ve kendi kültürel zevklerine yatırım yapmasıyla, yüzyılın ikinci yarısından itibaren müzisyenler için pek çok yeni olanaklar¹⁸ ortaya çıkmıştır.

“Romantik” teriminin kökeni¹⁹, 18.yy sonunda Alman yazarların Romanesk çağa (11-12.yy) duydukları özleme dayanmaktadır. Bu yazarlar içinde buldukları çağın sığ olduğuna olan inançlarından ötürü Orta Çağ’daki cesur şövalyeler, zarif hanımlar, inançlı keşişlerle dolu bir yaşama özenmişlerdir. İşledikleri konularda gizem, halk sanatı, mitoloji, serüven, karşı konulmaz felaket, kader ve sefalet gibi konulara yer verirler. Longman Sözlüğü’nün (1991, s. 583) “Romantik” maddesinde “güçlü aşk duygularını göstermek”, “uygulanması mümkün olmayan ve kimi zaman da kabul edilemeyecek düşüncelere, ideallere sahip olmak”; Oxford Sözlüğü’nde (1970, s. 769-770) ise “Romantik” ve “Romantisizm” terimleri “gerçekliğin ötesinde olmak”, “hayal gücünden derinden etkilenmiş olmak”, “hayal ve tutkularla hareket etmek, aşka bağlı olmak” şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu akım çok geçmeden müzikte de kendini göstermiştir. Romantizm, sanat akımı olarak bütün bir yüzyılı kapsayacak kadar büyük ve geniş bir kavramdır. Siyasi ve sosyal olayların ciddi bir yansıması olarak ortaya çıktığı söylenilebilir. Sanayi Devrimi’nin doğurduğu ekonomik değişimin sonucu olarak insanlar kırsal bölgelerden kentlere göç etmiş; yeni toplum seri üretim ve dağıtım üzerine kurulmuştur. Grout, Burkholder, ve Palisca’nın müzikteki

¹⁶ Fransız mimar Germain Soufflot Paris’de inşa ettiği ve Aziz Geneviève’ye ithaf ettiği eserini Roma’daki Pantheon’u model alarak tasarlamıştır. Amerika’da Thomas Jefferson Rickmond’daki Virginia State Capitol’ü antik tapınakları (Parthenon) örnek alarak dizayn etmiştir.

¹⁷ Fransız ressam Jacques Louis David (1748-1825) “Horas Kardeşlerin Yemini” (1784), “Sokrates’in Ölümü” (1787) ve “Liktörler Oğullarının Cesetlerini Brütüs’e Getirirken” (1789) gibi eserlerinde yalnızca konusunu Klasik Antikite’den almakla kalmamış; aynı zamanda içerikteki asalet, renkteki sükunet ve dizayndaki kontrol gibi Klasik estetiğe bağlı nitelikleri kullanmıştır.

¹⁸ Söz konusu olanaklar; büyüyen konser salonları, müzik notasyonunda daha fazla nüansa yer verilmesi, kullanılan armonilerdeki özgürlük ve yoğun kromatizm, formlarda ise özgün yaklaşımlar ve esneklik gibi unsurlarla kendini göstermektedir (Seaton, 2010, s. 338). Bu dönemde müzisyenler, tutkulu ve coşkulu hisleri yansıtabilmek için virtüöziteye büyük önem vermişlerdir.

¹⁹ (Etymonline, 2022)

[https://www.etymonline.com/word/romanticism#:~:text=romanticism%20\(n.\),spread%20to%20England%20and%20France.](https://www.etymonline.com/word/romanticism#:~:text=romanticism%20(n.),spread%20to%20England%20and%20France.)

değişimlere de değinmiş olduğu şekilde (2014, s. 560), orta-sınıf büyüyerek daha etkili hale gelmiş, müzik zevkleri farklılaşmaya başlamış; seri üretimin artmasının bir sonucu olarak müzik enstrümanlarına ulaşım kolaylaşmış ve yayıncılığın gelişmesiyle birlikte basılı müzikler, bir anlamda müzik-marketini evlere taşımış; orta-sınıfı çekmek için yeni stiller, türler geliştirmeye başlayan besteciler, amatörler için şarkı ve piyano parçaları yazmak konusunda cesaretlenmiştir.

...Romantik dönem müziği 19. Yüzyılın sonuna kadar devam etmiş, klasik dönemin katı denge ve oranları yerini, özünü insan ve doğadan alan bir müziğe bırakmıştır. Romantik dönem müziğinde farklı armoniler, yeni biçimler, virtüozite gerektiren müzikler ve piyano çalma tekniklerinde yeni gelişmeler söz konusu olmuş. Dönemin sanatçıları aynı zamanda, otoriteye ve baskıya karşı duygusal tepkilerini eserlerine yansıtmayı başarmışlardır. (Göktepe, 2020, s. 65)

Daha özgür olana ulaşmayı amaçlayan Romantizm akımı, sanatçının özgünlüğünü kısıtlayan tüm kuralları ortadan kaldırır. Tüm türler yenilenir ve özgürleşir. Aklın üstünlüğünü ve ölçülülük savunun Klasiklerin tersine, Romantikler için en büyük değer, insan duygularıdır ve ölçülülük yerine coşkuyu seçerler. Bundan dolayı, Romantik bestecilerin kullandığı müzikal dil ve ifade Klasik bestecilere göre stil kuralları açısından daha özgün ve bireysel olduğu söylenilebilir.

Geleneksel müzik tarihi sınıflandırmasında, Klasik Dönem; “Erken Klasik” ve “Yüksek Klasik” olarak ikiye ayrılmaktadır. Erken Klasik Dönem, 1770’lerden itibaren başlayarak, “Galant Stil” ve “Hassas Stil” olarak tabir edilen “Empfindsamkeit” a kadar uzanmaktadır. Yüksek Klasik Dönem ise Avrupa müziğinin gramer yapısı (armoni, ritim, melodi, form, türler) ve uluslararası bir stil olarak netlik kazandığı dönemi içerir. Bu anlamda, klasik formları oluşturan bestecilerin, içinde yer aldığı Yüksek Klasik Dönem, Birinci Viyana Okulu bestecilerini kapsar. Viyana Stili, Haydn’dan Brahms’a, Schönberg ve öğrencilerine değin süren Alman müzik dilinin temel yapı taşlarından biridir (Blume, 1970, s. 30-31).

Galant Stil, genelde Barok dönemin sonrası ve plastik sanatlarda “Rokoko” olarak adlandırılan döneme atıfta bulunur. Bu alanda resim ve dekoratif sanatlardaki paralellikler oldukça yakındır. Zarafet, dilsel hassasiyet aynı zamanda ironi ve melankoli, Galant Stil’deki müzikal kompozisyona ve özellikle onun “hassasiyet” (Empfindsamkeit) dönemiyle önemli benzerlikler içerir. Ancak bu paralellik, kronolojik açıdan pek eş zamanlı gitmemektedir.

Plastik sanatlarda Rokoko biçimleri doğrudan Geç-Barok biçimlerinden doğmuş, müzikte ise Galant üslubu, yeni dönem (Klasik) ile eski dönem (Barok) arasında kalan bir boşluğu doldurmaktadır. Malzemenin bilinçli olarak sınırlı tutulması, saf bir açık sözlülük, abartıdan uzak biçimde eşliklenen monodik bir melodinin/temanın önemszenmesi ve öne çıkarılması, bu stilin başlıca özelliklerindedir. Galant Stil'e hâkim olan ruh, Barok'tan çok Klasik estetiğe uygun düşmektedir (Blume, 1970, s. 30-31).

Plastik sanatlarda Rokoko, Klasik stilden ayrılmamakta ve klasik özellikleri bir bakıma içine almakta; müzikte ise Galant, doğruca kendi "hassas dönemine" geçmektedir. "Sturm und Drang" tarzı bir başlangıç ve ardından Yüksek Klasik Dönem gelir. Bir diğer değişle, "Hassas Stil" yani Sturm und Drang ve Yüksek Klasik herhangi bir şekilde Galant'ın bir zıttı olarak değerlendirilmemektedir. Buna karşın plastik sanatlarda Klasisizm genel itibarıyla Rokoko'nun bir zıttı olarak kabul edilir (Blume, 1970, s. 31).

Bunun yanı sıra "hassas" veya "Empfindsam" olarak adlandırılan dönemde, Galant Stil'deki hassasiyeti aktarmaya yönelik elementlere yapılan vurgu ön plandadır. "Sturm und Drang", Yüksek Klasik Dönem'den önce temiz ve sakin bir sessizliğin ardından büyük bir duygusal ifade ve tutkulu hislerle aktarıldığı kısa süren bir bölümdür (Blume, 1970, s. 31).

2. Franz Schubert, Biedermeier Dönemi ve Impromptu

Bir sanatçının yaratıcılığı bizi ne kadar etkilemiş olursa olsun, eserleri, içinde bulunduğu toplumun dışında değerlendirilemez. Franz Schubert'in eserlerinin büyüklüğü şüphesiz bizim için aynı zamanda büyük sorular da doğurmaktadır. Schubert'in müzikal yetenekleri ve yaratıcı dürtüsü sürekli olarak sosyal gerçeklikle çarpışmakta ve ondan giderek daha fazla güç almaktadır. Zorluklar, ıstıraplar ve hastalıklarla dolu hayatında, Schubert için dostluk, toplumsal baskılardan kurtulmanın tek sığınağı olmuştur. Besteci mütevazı, iddiasız, kısa ve yalnızca hayal kırıklıklarıyla dolu yaşamında, halktan bir insan olarak hayatını sürdürmüştür.

Schubert'in aile ortamında duyduğu halk şarkılarıyla olan bağı, yaratıcılığındaki önemini hiç yitirmemiştir. Besteci, en yenilikçi özelliklerini geleneksel halk müziğinden almaktadır (Анатољевна, 2017, s. 1). Şarkılar (lieder), dört el için piyano parçaları, halk danslarının aranjmanları (valsler, menüetler, laendler gibi), bestecinin yaratıcı imajını tanımlamada büyük önem taşır. Franz Schubert ona ün kazandıran vokal eserlerin (liederin) yaratıcısı olarak tanır. Bununla birlikte, Schubert'in enstrümantal müziği, içerik zenginliği ve çeşitli türleriyle öne çıkmaktadır.

Müzik tarihinde Franz Schubert'in eserlerinin Klasik ya da Romantik dönemin hangisine dahil edileceği konusu güncelliğini korumaktadır. Avusturyalı müzikolog Alfred Einstein, Schubert'in "Romantik bir Klasik" (Einstein, 1981, s. 270) (Einstein, 1947) olduğunu ifade eder. Yaşamı boyunca Klasik ve Romantik üsluplar ve arasındaki farkları tetkik etmiş Rus müzikolog Pavel Alexandrovich Vulfius'un Schubert üzerine yazdığı "Классические и романтические тенденции в творчестве Шуберта" (Schubert'in Eserlerinde Klasik ve Romantik Eğilimler) (Вульфийус, 1974, s. 11-12) başlıklı kitabındaki cümleleri son derece çarpıcıdır:

"Olgunluk dönemi eserlerinde dahi, Schubert'in tamamen bilinçli bir şekilde Klasiklerin deneyimine yöneldiği sayısız örnekle karşılaşılabılır. Bu yalnızca bir üslup bağımlılığı gerçeğinden ötürü değil aynı zamanda kavramsal düşünceler tarafından da dikte edilmektedir. **Schubert'deki Klasik ve Romantik özellikler arasındaki ilişki incelenirken oldukça dikkat edilmesi gerektiği bir kez daha açığa çıkar²⁰**. Bir bütün olarak sanat tarihi için en önemli olan stilistik/üsluptaki süreklilik yasası Schubert'te de kendini gösterir²¹. **Klasisizm ve Romantisizm arasındaki geçişler özellikle müzik alanında keskin sınırlarla çizilmiş değildir.**

Sonuç itibarıyla, özellikle 19.yy'ın ilk çeyreğinde, Romantik bestecilerin eserlerinde, Klasik ve Romantik eğilimlerinin iç içe geçmesi sonucu son derece açıklayıcı ve verimli bileşimler meydana gelir. **Bu durum, Klasik düşünce ile Romantik ifade araçlarının buluşmasıdır."**

Schubert'in herhangi bir eserini incelerken klasik ve romantik yönlerini tanımlayabilmek için şunlar göz önünde tutulabilir:

- 1.Schubert'in kişiliği, içinde yaşadığı Avusturya-Alman kültürü,
- 2.Eserlerinin Viyana klasik okulu çerçevesinde ele alınması,
- 3.Eserlerinde kullandığı stiller,
- 4.Eserlerindeki form, armoni ve tematik unsurlar incelenerek klasik geleneklerin sürekliliği ve olası yeniliklerin ortaya konulması.

²⁰ Alıntı metin içindeki vurgulamalar yazarlar tarafından yapılmıştır.

²¹ Klasik-Romantik eğilimler hususunda önemli çalışmaları olan Vulfius'ın da müzik tarihinde dönemlendirmenin kurucularından sayılabilecek Guido Adler'i takip eden bir müzikoloji anlayışı çerçevesinde "bir eserin tarihlendirilmesi/dönemlendirilmesi, araştırmacının, eseri tarihsel süreç içerisine yerleştirmesini ve sanatın yaratılmasını yöneten stil/üslup yasalarını belirlemesini" (Adler, Muggleston, & Yalınkılıç, 2022) şart koştuğu görülür.

Sonuç itibarıyla, Schubert'in her iki stilin arasında bir noktada yer aldığını söylemek mümkündür. Vulfius'a göre (Вульфийус, 1974, s. 11), Romantik ve Klasik eğilimler, bestecinin sanatında bir sentez oluşturmaktadır. Schubert'in stili bir bütündür, ancak burada iki ayrı kuvvet (Klasik ve Romantik) bir arada yer alır. Bu iki stilin bir arada bulunmaları bestecinin enstrümental özgünlüğünü açıklar. Ancak Romantik çizgiler daha baskındır. İdeal ve gerçeğin çatışması Schubert eserlerinin özünü oluşturur. Bu çatışmadaki esas amaç ise nihai bir çözüme vardırıılmaz. Einstein(1981) ve Vulfius'un(1974) mutabık kaldıkları şekilde, tutum ve üslup açısından Schubert, tüm romantiklerin en "Klasik" olanı sayılabilir.

2.1. Klasisizm ve Romantizm Arasında Geçen Biedermeier Dönemi Viyanası

Schubert'in Viyana Klasisizmine bağlılığı, idolü Beethoven'ın devrimci yenilikleriyle pek çok defa sarsılmıştır. Eski neslin bir temsilcisinin yenilikçiliğinin, genç neslin temsilcisinden daha akılda kalıcı ve daha parlak olması çelişkili bir durumdur. Bu olgunun açıklaması, Beethoven ve Schubert'in insani ve sanatçı kişilikleri arasındaki farklılıklarında, yaşadıkları dönem ve sosyal çevrede aranabilir.

Schubert'in tutumu; Mozart'ın netliği ve Beethoven'ın kararlılığından yoksundur. Arkadaşı Bauernfeld'in de belirttiği gibi Schubert, hayata karşı iyimser bakış açısıyla melankoliyi birleştirmiştir ve Schubert'in bir sanatçı olarak görünüşündeki bu iki yönün Romantik bir dengesizliği yansıttığı söylenebilir (Вульфийус, 1974, s. 6).

Viyana'da Biedermeier Dönemi olarak tanımlanan 1815-1848 yılları, aynı zamanda Franz Schubert'in en üretken çağını kapsar. Müzikolog Carl Dahlhaus "Romantik und Biedermeier. Zur musikgeschichtlichen Charakteristik der Restaurationszeit" başlıklı makalesinde (1974), "Biedermeier" teriminin sıklıkla küçümseyici ve aşağılayıcı anlamda kullanıldığını belirtmiş; bu adlandırmanın ayırt edici bir stil ya da formdan ziyâde, daha çok orta-sınıfa ait bir sosyal görünüş ve betimleme olduğunu ifade etmiştir. "Biedermeier" döneminin başlıca özelliği baskıya karşı kültüre sığınıştır. Halkın çoğunluğu, Avusturya'nın dış çıkarlarını ileri süren yönetimin sert düzenine boyun eğerek göze batmamaya çalışmış, evine çekilmiştir (Pamir, 1998, s. 64). Bu sosyal yaşam ev ve salon müziğinin ilgi görmesine neden olmuştur. Yaygın olarak gece düzenlenen müzikli toplantılar orta sınıfın kitap, dans ve şiir okuma gibi kültürel ilgilerinin pekiştirilmesine olanak vermiştir. Sert kanunlarla yönetilen

Biedermeier dönemi Viyana'sında, Schubert'in dostlarıyla birlikte evde toplanması bu baskılardan uzaklaşabilmek içindir. Küçük yaştan beri ailesi ve yakın dostlarıyla beraber müzik yapmayı seven besteci, her yeni yapıtı dostlarıyla paylaşmayı gelenek haline getirmiştir. Biedermeier'in hayat ideali insanın kendi dar çevresinde faydalı olması ve küçük şeylerde mutluluk aramasında yatmaktadır (Pamir, 1998, s. 65).

Franz Schubert'in solo piyano eserlerinde kullandığı türler çok çeşitlidir. Bunlar arasında; Sonatlar, Fanteziler, Varyasyonlar, Impromptular, Moment-Musicaux, dans ve marşlar, iki ve dört el için piyano eserleri, çeşitli topluluk türleri için yazılan eserler (keman ve piyano, arpej ve piyano, yaylı ve piyano üçlüleri, yaylı ve piyano beşli, yaylı dörtlüer, sekizli), ve orkestra eserleri (uvertürler ve senfoniler) mevcuttur. Bununla birlikte Schubert'in minyatür formlara yönelmesi, içinde yaşadığı tarihsel dönem ile ilişkili görülmektedir.

Schubert'in arkadaşları da opera ve senfoniler bestelemesi gerektiğiyle ilgili baskı yapmış; ancak Schubert ne zaman büyük formda bir eser bestelese bu eserler ya teknik olarak zor, pazarlanamaz ya da yetersiz bulunmuştur. Dolayısıyla çevresinin beklentilerine uygun eserler verememiş olmasının yanı sıra, kendi beklentilerini de karşılayamamıştır. Çünkü orta-sınıf dinleyici, Schubert'in salon müziğini ciddi sanat müziği olarak görmek konusunda isteksizdi (Hanson, 1985, s. 187).

Schubert'in küçük formları tercih ederek piyano minyatürleri ve liedlere yönelmesi, Biedermeier dönemini yansıtır.

Schubert'in bestelediği minyatür formlardan bazıları şöyle sıralanabilir:

- Klavierstücke (Alm): Piyano Parçası (Apel, 1974, s. 455). (Schubert D. 946, *Drei Klavierstücke*)
- Ländler (Alm): 19. yy başlarında Vals egemenlik kazanıncaya kadar popüler olan ve Vals'e benzeyen yavaş bir Avusturya dansı. Mozart (K. 606), Beethoven (11 Mödlinger Taenze, 1819) ve Schubert'in (op. 171) Ländler koleksiyonları mevcuttur (Apel, 1974, s. 463).
- Albumblatt: (Alm) Fr. Feuille d'album; İng Albumleaf; Tr. Albüm Yaprağı. Genellikle kısa ve basit vokal veya enstrümantal parçalardan oluşan diziyeye verilen başlık (Aktüze, 2010, s. 15). (Schubert D.844)
- Lied: Almanca şarkı, ezgi. Kısa bir şiir üzerine bestelenmiş genellikle de piyano eşlikli şarkı olan ya da Almanca daha kesin tanımıyla Kunstlied (sanat şarkısı) halk şarkısı karşılığı kullanılan Volkslied türünden ayrılır. 19.yy da Alman romantik liedi ile özellikle 600 ü aşan örnek veren Schubert ile zirveye ulaşmıştır (Aktüze, 2010, s. 346). (Schubert, *Die Schöne Müllerin; Winterreise...*)

2.2. Impromptu Türü

Klasik Batı Müziği'nde "Impromptu" olarak adlandırılan türü ve bu türün müziğin diğer unsurlarıyla olan ilişkilerini anlayabilmek için, öncelikle terminolojisine ve etimolojik kökenlerine inmek gereklidir. Impromptu terimini çeşitli kaynaklar şu şekilde tanımlar:

Impromptu: (Fr.) “İçten geldiği gibi, hazırlanmaksızın”. Terimin kaynağında Latince in promptu: “hazır” sözcüğü vardır. Romantik dönemde doğaçtan bestelenmiş duygusu yaratan çalgı müziği parçası (Say, 2010, s. 99).

Impromptu: Lat. İn promptu: El altında, hazır anlamından. Genellikle lied formunda, içten doğarmış gibi, doğaçlama hissi veren tek bölümlü karakter parçası... (Aktüze, 2010, s. 272).

Impromptu: (fr) Zihne varid olan, içe doğan şey anlamına latince in promptu bileşiminden başka bir şey değildir. Tek kısım halinde, fantezi kabilinden ve irticali mahiyette olan bir musiki parça çeşitinin adı oldu (Gazimihal, 1959, s. 115).

Impromptu: Köken olarak, doğaçlama bir esere verilen isim; ama yazılı hale geldiğinde doğaçlama kabul edilen hiçbir eser yoktur. Terim, doğaçlama icra edilen (ya da doğaçlama karakterinde) piyano kompozisyonları için kullanılmaktadır (Grove, 1904, s. 462).

Bu tanımlardan yola çıkacak olursak, aslen Latince “In Promptu” (hazır, el altında bulunan) kelimesinden Fransızca’ya “Impromptu” olarak geçen kelimenin, örnekleri piyano enstrümanı için verilmek suretiyle, doğaçtan çalındığı yönünde bir izlenim uyandıran, solo enstrüman için yazılan bir kompozisyon çeşidi olduğu kanısına varılmaktadır. Tüm bu tanımlardaki “doğaçtan bestelenmiş duygusu yaratan”, “içten doğarmış gibi, doğaçlama hissi veren”, “irticali mahiyette”, “doğaçlama karakterinde” ifadeleri üzerine yoğunlaşırsa, neye doğaçlama denildiğini açıklamak gereklidir.

“Doğaçlama” sözcüğü, kelime anlamı itibariyle “çok düşünmeden, daha önce hazırlanmadan” anlamlarına karşılık gelmektedir. Say, doğaçlamayı şöyle tanımlamaktadır:

Doğaçlama: İçten geldiği gibi, hazırlıksız olarak beste yapma. Müzikal doğaçlama, bir anda doğan buluşların çalgıyla ya da şarkı söyleme yoluyla özgürce dile getirilmesi, bir melodinin genellikle belirli bir form anlayışı içinde geliştirilmesidir. Terim, Latince ex improviso: “hazırlıksız” sözcüğünden türetilmiştir; batı dillerinde yazım değişiklikleriyle improvisation (Say, 2010, s. 463-464).

Latince “hazırlıksız” anlamına gelen ve “ex improviso” teriminden türetilmiş doğaçlama; pek çok dilde benzer bir şekilde “Improvisation” (Alm. İng. Fr), “Improvisazione” (İt.), “emprovizasyon” gibi yazım şekilleriyle kullanılmaktadır (Aktüze, 2010, s. 272). Söz konusu doğaçlama olgusu, üzerinde doğaçlama yapılacak çalgıya (org veya piyano) hakim olmayı ve bestecilik kurallarında yetkin olmayı gerektirir (Gazimihal, 1959, s. 116).

Bu bilgiler ışığında, doğaçlama ve Impromptu türünün birbirleriyle olan bağlantısı görülmektedir. “18.yy’da doğaçlama yapmak konçerto kadansları sırasında özellikle yaylı sazlara tanınan bir serbestlik iken zamanla konçertoların kadansları da besteciler tarafından partiyonlarda yazılı hale getirilmiş ve bu doğaçlama imkanı kaybolmuştur” (Gazimihal, 1959, s. 116). Eski müzikte yer alan “cantus firmus”lar doğaçlama ile süslenecek icra edilmiş; enstrümantal müzikte ise “sürekli bas” partileri doğaçtan çalınmıştır. Barok dönemden itibaren klavye müziğinde Bach, Haendel, Mozart, Beethoven gibi büyük besteci ve icracılar doğaçlama

yarışmalarında, bu yeteneklerini ve enstrüman hakimiyetlerini ispat etmişlerdir (Aktüze, 2010, s. 272-273).

Gazimihal (1959) ve Aktüze (2010)'nin de belirttiği şekilde, Batı Müziği'nde doğaçlama fikrinin köklerinin 14. yy'daki Gregorien ilahilere dayanan "cantus firmus" 'ların²² ve Barok dönemin müziğinde eşlik yapısını oluşturan "basso continuo"²³ partilerinin; Klasik Dönem olarak adlandırılan 18. yy'da ise, konçerto kadanslarının çalıcının yeteneğini göstermek adına doğaçlama çalınarak icra edildiği gibi süreçlerden geçtiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte önceden verilen bir melodik tema üzerine varyasyon tarzında yapılan doğaçlamalar, hatta Barok dönemde Bach gibi büyük müzisyenlerin önceden kendilerine verilen bir tema üzerine füg doğaçladığı da bilinmektedir (Kirkindale, 1980, s. 88).

Bu bilgiler ışığında, zaman zaman belirli form ve armoni kalıpları, bir müzik partisinde verilen bas ya da ezgi üzerinde sınırlandırılmış biçimde, bir eserin kadans şeklinde adlandırılan özel bir bölümünde, icracıların doğaçlama yaptıkları sonucuna ulaşılmaktadır. Bütün bunlar Impromptu türünün terminolojisini incelerken kullanılan "doğaçlama karakterinde", "doğaçlama hissi veren", "doğaçtan bestelenmiş duygusu yaratan" ifadelerini anlamlandırmak açısından önem taşır.

Schubert'in Do minör Impromptu'su ele alınırken, "Impromptu" ve "Improvisation" terimlerinin anlamlarındaki paralellik, eserin değerlendirilmesinde önemli bir ipucu verecektir.

2.2.1. Impromptu'nun Form Özellikleri

19.yy Romantik Dönem piyano müziği ile ortaya çıkan Impromptu türünün en bilinen örnekleri, Schubert'in D.899 (op. 90) ve D.935 (op. 142) ve Chopin'in op. 29, 36, 51 ve 66 Impromptu'larıdır. Aktüze, Impromptu'nun oluşumuyla ilgili tarihsel süreci şöyle anlatır:

17. yy'da Fransa'da Moliere zamanında, örn. L'de Versailles (1663) gibi sahne eserlerinde o anda yazılan şiir ya da sahne arası parçaları için kullanılan deyim olan sözcüğü, Mattheson 1739'da, anında bestelenivermiş kanon için kullanmış; Liszt 1824'te s sur des themes de Rossini et Spontini (Rossini ve Spontini'nin temaları üzerine) ile türe yakın bir örnek vermiştir. 1800'lerde orkestra fantezisi anlamında kullanılan, 1822'de Bohemya'da J. Vaclav Vorisek tarafından piyano parçası olarak tanıtılan (p 76) tür, sonunda Schubert (D899,1827; D835, 1835) ve Chopin'in (Op. 29, 36, 51, 66) piyano eserlerinde doruğa ulaşmıştır (Aktüze, 2010, s. 272).

²² Kontrpuanla yazılmış bir parçaya bütünlüğünü veren ana ezgi.

²³ "Through Bass", "General Bass" gibi "Sürekli Bas" veya "Rakamlı Bas" isimleriyle de bilinir.

Impromptu adıyla görünen ilk piyano eseri, Viyana’da ikamet eden Çek besteci J. V. Vorisek’e aittir. Vorisek, minuet ve trio formunda altı Impromptu (Op.7) bestelemiştir (Ham, 2005, s. 7). Vorisek’i takiben daha çok operalarıyla tanınmış H.A. Marschner, 1820’lerin başlarında op. 22-3 numaralı iki set Impromptu yayınlamış ancak aynı ilgiyi görememiştir (Ham, 2005, s. 6). Impromptu belli bir formu olmamakla birlikte, çoğu zaman katlı şarkı formunda bestelenmektedir (Cangal, 2011, s. 93-94). Chopin’in 1837 yılında Op. 29 La Bemol Major, 1836 yılında Fa Diyez Major, 1843 yılında Sol Bemol Major, 1855 yılında da Do Diyez Minör Impromptuları yayınlanmıştır. Bunların tamamı üç bölmeli şarkı formundadır. Carl Czerny’nin Op.776 Sol Minör Impromptu Füg, Franz Liszt’in S.213 La Bemol Major Valse-Impromptu, Pyotr Tchaikovsky’nin Sol Major Impromptu-Caprice, Herbert Lanyon’ın Fa Major Impromptu-Mazurka, Konstantin Eiges’in Op.25 Impromptu-Etude, Julius Schulhoff’un Op. 33 Impromptu-Polka ve birçok bestecinin farklı türlerin karışımıyla Impromptu karakterini kullanarak yazdıkları eserler bulunmaktadır. Impromptu türüne günümüze yakın bir örnek olarak, Nikolai Kapustin’in caz armonilerini özgürce kullandığı Op. 66 Impromptuları verilebilir.

2.3. Schubert’in Impromptuları

Franz Schubert, her biri dörder eserden oluşan iki set halindeki (D.899 ve D.935) Impromptularını 1827 yılında bestelemiştir. İlk setin muhtemelen Ağustos ve Eylül ayları ikinci setin ise Aralık ayı gibi bittiği düşünülmektedir (Ham, 2005, s. 1). Viyanalı yayımcı Haslinger D.899 da yer alan iki Impromptu’yu 1927 Aralık ayında yayımlamıştır. Geriye kalan iki Impromptu ise Haslinger’in oğlu tarafından 1857 yılında yayımlanabilmiştir. Ancak dördüncü Impromptu orijinal olarak Sol bemol Majör tonalitesinden Sol Majör tonuna transpoze edilmiş, aynı zamanda Schubert’in çift alla breve olarak yazdığı ritim, tek alla breve şeklinde değiştirilerek yayımlanmıştır (Ham, 2005, s. 1)²⁴. D.935 Impromptuları ise ancak 1838 yılında Diabelli tarafından yayınlanabilmiştir. 19.yy’da yayımcılar amatör çalgıcı ve dinleyicilerin ilgisini çekebilmek adına eserlere ve yayınlara dikkat çekici isimler vermektedir (Grout, Burkholder, & Palisca, 2014). “Impromptu” adı, ilk setin iki eserini yayımlayan Haslinger

²⁴ Amatör piyanistlerin de daha rahat biçimde çalabilmesi için bu şekilde yayımlanmıştır.

tarafından verilmiş; Schubert, ikinci set olan D.935'i tamamladığında eserlerinde bu yeni başlığı kullanmıştır (Ham, 2005, s. 1).

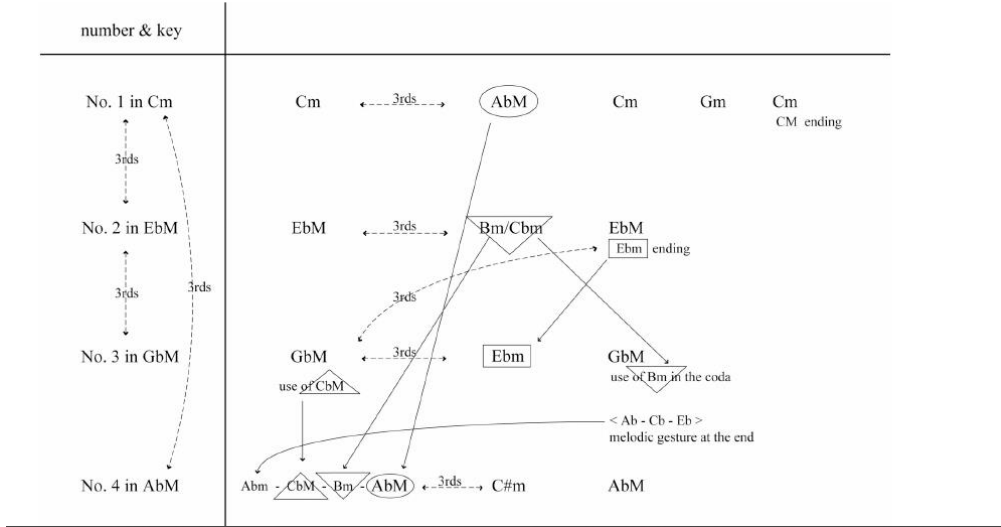
Her iki setin ilk ve son parçaları minör tonda bestelenmiştir. İkinci setteki son parça Fa minör tonundadır, ilk setteki son eser La bemol Majör tonunda işaretlenmiş olmasına rağmen alışılmışın dışında olan La bemol minör tonalitesiyle başlamaktadır. Her iki setteki ilk Impromptular epik bir karakterde ve neredeyse Ballad tarzında bestelenmişlerdir. Bunlar Impromptular arasında en uzunlarıdır.

Op.	D.	No	Tempo	Tonalite
90	899	1	Allegro molto moderato	C minör
		2	Allegro	Mi bemol Majör
		3	Andante	Sol bemol Majör
		4	Allegretto	La bemol Majör
142	935	1	Allegro moderato	Fa minör
		2	Allegretto	La bemol Majör
		3	Andante	Si bemol Majör
		4	Allegro scherzando	Fa minör

Görsel 1: Schubert'in Impromptuları

Schubert Impromptuları'nda yer alan tonal bağlantılar yakından düşünüldüğünde, bir bütün olarak icra edilmesi gerektiğine dair ikna edici kanıtlar bulunmaktadır (Ham, 2005, s. 44). Bu minyatürler, tıpkı Schubert'in liedlerindeki gibi bir şiirsel bütünlük içindedir. Söz konusu bütünlükten, tonalitelerin seçimleri ve tonal geçkiler bağlamında da söz edilebilir. Setlerdeki önemli armonilerin çoğu birbiriyle ilişkilidir. Setlerdeki eserler arasında üçlü armonik bağlar ve majör ve minör modların eşitliği söz konusudur (Ham, 2005, s. 45).

Table 1 The tonal design of Schubert's impromptu D. 899

Görsel 1: Schubert'in D.899 Impromptularında Armonik Şema (Ham, 2005, s. 28)

Vorisek ve Schubert Impromptuları, aralarındaki doku benzerliğine rağmen büyük farklar içerir. Vorisek Impromptuları daha sıkı biçimde Klasik stile ve hatta Barok geleneğine bağlıdır (Ham, 2005, s. 15). Vorisek Impromptuları 18.yy'ın bağımsız minuetlerini ve trio yazma geleneğinde son bir aşama olarak görülür ve Klasik 18.yy stiline daha yakındır. Başka bir deyişle, Vorisek'in doğaçlaması, bireyselleşme yönünde eğilim gösterirken (Ham, 2005, s. 15), Schubert 'in Impromptuları, 19.yy başlarındaki yeni yönelimlere işaret eder.

Schubert'in D.899 (Op.90) seti dört Impromptu'dan oluşur. Molla'ya göre (1997, s. 84) bu eserler, bir şarkı üzerine inşa edilmiş olan fantezi türünü çağrıştırmaktadır. Yapı olarak doğaçlamaya dayandığından, Impromptu türünü belirli bir formda değerlendirmek her zaman mümkün olmayabilir. Yine de birkaç istisna dışında formları açıkça görülebilmektedir.

3. D.899 No.1, Do minör Impromptu'nun Stil ve Form Açısından İncelenmesi

Do minör Impromptu'nun başlangıcında geniş bir aralığa yayılmış "Sol oktav"ları üzerindeki fermatadan sonra ilk temanın birinci cümlesi (2+2) en yalın haliyle, tek ses olarak bir şarkı gibi duyurulur. Birinci tema (ö.1-17 arasında) sekizer ölçüye tam olarak ayrılmış Klasik iki periodtan oluşmaktadır. Her iki period, Re perdesi etrafında dolaşan dominant etkisinde noktalı bir motifle (ö.2-5, 9-12) başlamaktadır.

Görsel 2: Birinci Temanın İlk Cümlesi²⁵(s.6)

Birinci periodun ikinci cümlesinde akor şeklinde duyurulmuş olan enerjik noktali ritimler, temaya bir marş karakteri kazandırır.

Görsel 3: Marş Karakteri Taşıyan Noktali Ritimler(s.6)

Schubert bu Impromptu'sunda diğerlerinde olduğu gibi homojen motiflerden oluşan bir materyal kullanarak bütünlüğü korumuştur. Eser, trajik ve epik karakteriyle diğer Impromptular'dan farklılık göstermektedir.

Eserde, birbirlerine yakın iki ana tema bulunmakta ve onların geliştirilmesi dışında yeni bir tematik materyale rastlanmamaktadır. Eserin geneline bakıldığında, zengin bir armoniyle desteklenen "mono-tematik"²⁶ bir yapıyla karşılaşılmaktadır.

İlk ve ikinci periodun birinci cümleleri tek parti olarak sunulmuş, sonrasında ikinci cümleler armonize edilmiştir. Bu akorlar, en az dört partiden oluşan bir koro etkisi yaratmaktadır (Bar-Elli, 2013, s. 1-2). Franz Schubert'in esas olarak bir şarkı bestecisi olması ve aynı zamanda küçüklüğünde kilisede korist olmasından dolayı, şarkı öğelerine sıklıkla rastlanır.

Her bir periodun armonize edilmiş ikinci cümleleri toniğe (Do minör) geri dönmektedir. İki periodun zengin ve kuvvetli bir armoniyle tekrarlandığı fakat simetri ve dengenin korunduğu

²⁵ Nota örnekleri G.Henle Verlag yayınevinin Schubert (Impromptus&Moment Musicaux) baskısından alınmıştır.

²⁶ Tek temadan oluşan.

görülmür (Bar-Elli, 2013, s. 2). Burada Schubert'e özgü tipik hüznü ve trajik karakteri görülmekle birlikte, Beethoven'da olduğu türden bir isyan duyulmaz. Derin bir hüznü ve gerçeğe boyun eğme, Schubert'in stiline en karakteristik yönleri olarak bu eserinde de hissedilmektedir.

Görsel 5: İkinci Tema (s.7)

Önceki periodların malzemesini kullanarak oluşturulmuş geçiş pasajı, eseri La-bemol Majördeki ikinci temaya ulaştırır. Daha serbest tasarlanmış ve üçlemelerden faydalanan ikinci tema, iniç altılıdan oluşan (F,Eb,Db,C,Bb,Ab) bir hat ile ilk temanın unsurlarını sergiler (ö.43-46).

Dominanttan toniğe doğru ilerleyen ilk temanın kapalı ve durağan karakteri; 4+4'ten ibaret net period yapısından farklı olarak, ikinci tema dört cümleden (5+5+4+5 ölçüden) oluşmaktadır (ö.42-60). Bunların tümü toniğe çözülmekte, yalnızca ikincisi medyantına (III derece, Toniğin Majör karşıtına-TK) gitmektedir.

Görsel 6: İkinci Temanın Karakteri(s.7)

İkinci temada yer alan sol eldeki üçleme kalıbı esere daha neşeli, sevimli ve canlı bir karakter katar. Bu sayede, ilk temanın armonik ve blok akorlarla duyurulması temaya daha durağan bir hal verirken, ikinci temanın sol eldeki üçlemelerle armoninin melodik olarak (kırık akor) sunulması, eserin iki bölümü arasındaki karakter farklılığını doğurur. İki elin rol değişimiyle (üçlemelerin sağ el ve temanın sol elde bulunduğu bölümde) aynı tema çeşitlendirilir.

Bu Impromptuyu bir tema ve onun varyasyonları olarak değerlendirmek mümkündür. Buna göre ikinci tema ve sonrasındaki cümleler onun çeşitlemesi olarak gösterilir. Yine Gilead Bar-Elli (2013) gibi bazı araştırmacılar, 74. ölçüden başlayan B bölümünü bir gelişme

(development, 74-160 arası) olarak da ele alabilmektedir. Böylece bir kez daha iki temanın uzlaştırıldığı görülmektedir. Buna göre, sol eldeki üçlemelerin akor şeklini aldığı (ölçü 74'ten başlayarak) görülmekte ve sağ eldeki melodi (75. ölçüden itibaren) La bemolün altıncısı Fa sesi üzerinden inici biçimde 78. ölçüde La bemol'e çözülmektedir. Bu gelişme bölümü 74-77 ve 78-81'inci ölçüler arası yine 4+4 ölçü yapısındadır.

Görsel 7: Bar-Elli'ye göre Gelişme Bölümü (s.8)

82-87'inci ölçülerde modülasyonlu (Ab Majör'den G Majör'e) bir geçiş pasajı bulunur. Pasajın ardından birinci temanın bu kez sol elde dramatik bir biçimde duyulmasıyla (ö.87-123) A bölümüne geçilir. Sağ eldeki "Sol" sesleri ise Schubert'in "Erlkönig" eserini çağrıştırmaktadır. 88-95'inci ölçüler arası yine (4+4) simetrik bir bölüm bulunmaktadır. İkinci cümle, birinci cümlenin oktav şeklindeki tekrarıdır. Her iki cümle de Do minörde çözülmektedir.

Görsel 8: Birinci Temanın Yeniden Duyulması (s.9)

A' bölümünün ikinci periodu 96. ölçüde başlamakta ve 103'de sona ermektedir. Tema bir kez daha simetrik bir periodik yapıdan oluşmuştur. Üçlemeler sol elde, melodi ise sağ elde duyulur. İkinci periodun ikinci cümlesi kromatik bir gelişmeyle ve partilerin sayısındaki artışla dramatik bir zirveye ulaşır.

Görşel 9: Kromatik gelişme örneği (s.10)

114-115'inci ölçülerde Napoliten kadans gelir. Aynı kadans bir codetta ile teyit edilerek bölüm sonlandırılır.

Görşel 10: Napoliten kadans örneği

119-123'üncü ölçülerde dominant akorlarıyla ilerleyerek 124'üncü ölçüde Sol minör tonalitesine geçiş yapılmıştır. Büyük ve uzun sayılabilecek "Sturm und Drang" (Fırtına ve Stress) etkisi altındaki pasajın ardından, 125'inci ölçüden itibaren bir rahatlama ve zıt karakterdeki "Galant Stili" andıran ikinci temanın bir varyasyonu duyulur. 125-133'üncü ölçüler arasında sol elde zayıf zamanlara gelen "staccato" sekizlikler, temaya heyecan ve "agitato" karakteri kazandırır. 152'nci ölçüden itibaren gelişme bölümü Sol Majör tonunda sekiz ölçülük sakin karakterde tamamlanır. 160'ıncı ölçüde sonlanan gelişme bölümü yerini ikinci temaya bırakır.

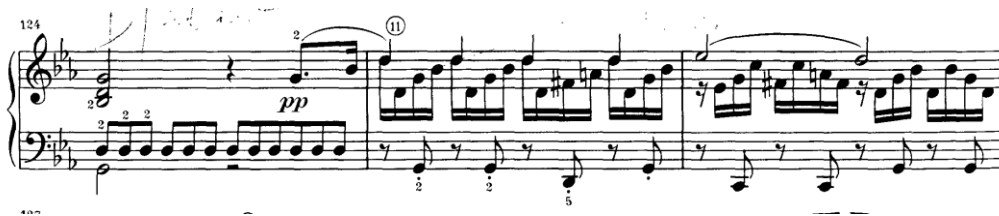
Sekizer ölçülük simetrik bir biçimde sıralanmış olan bölümde Do minör tonunda duyurulan ilk tema, ikinci kez tekrarlanışında, majör adaşı olan tonalite Do majörde duyurulur. Schubert, kendine özgü adaş tonlardaki geçişleri, bu eserinde de kullanmıştır. Minör tonalitede başlayan eser, Do Majör'de sakin bir karakterde son bulur.

FORM	ÖLÇÜ	TON MERKEZLERİ
A	1-41	C minör
B	42-81	Ab Majör
(Köprü)	74-87	

A' (Köprü)	88-110	G Majör
	111-123	
B' (Köprü)	124-151	G minör
	152-160	
A'' (Coda)	160-187	C minör – C Majör
	188-204	

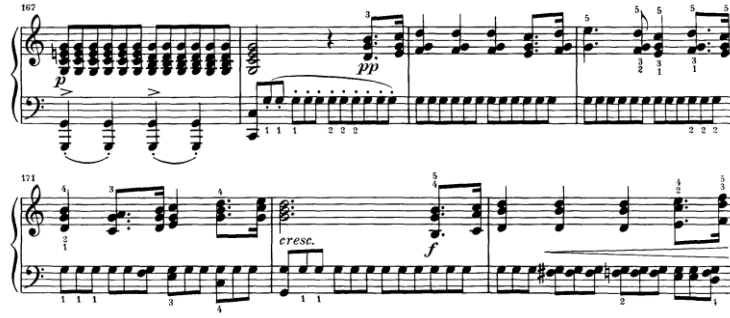
Tablo 1: Eserin Form Tablosu

Schubert, enstrümantal eserlerinde (fantaziler hariç) geleneksel biçim ve yapılarla şaşırtıcı derecede bağlılık göstermektedir ve bu enstrümantal eserlerin yapısı klasik normlara dayanmaktadır (Вульфийус, 1974, s. 4). Form açısından Klasik gelenekten fazla uzaklaşmayan Schubert'in müzik dili ve stili değerlendirildiğinde, şarkıya ve insan sesine önem verdiği açıkça görülür. Schubert'in yaşadığı dönemde piyano çalgısının gelişimiyle birlikte, bestecinin enstrümantal eserlerinde şarkı tematizmini kullanabilmesi sayesinde kendine özgü “uzun melodik cümleleri” duyurabilmesi mümkün olmuştur (Ham, 2005, s. 20). Dış partiler bu uzun melodileri çalarken, eşlikler iki el arasında paylaştırılmaktadır. Sağ el, aynı anda lirik melodiyi ve altındaki eşliğin bir kısmını çalmaktadır. Bu durumda, *legato* etkisi yaratabilmek için sağ pedalın (damper pedal) kullanılarak melodiyi desteklemesi beklenir.

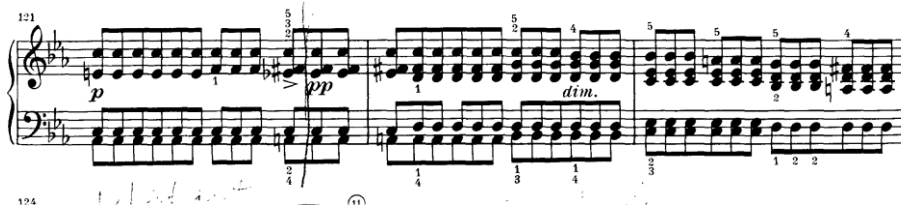
Görsel 11: Schubert'teki Doku Örneği (s.11)

Schubert, piyano eserlerinde zaman zaman orkestra tınısını yakalayabilmek için, orkestranın özelliklerini melodik parti ile birleştirerek, paralel aralıklarla orkestra ya da koro tınısını yakalamayı amaçlamaktadır. Armonik yapıda iç partilerde yer alan bir sesin genellikle melodiye paralel olarak hareket ettiği görülür.

Görşel 12: İç ve dış partilerin dengesi (s.13)

Tekrarlanan çok fazla nota ve akor, metrik birim değerine göre oluşmaktadır. Bu nedenle yavaş tempoda icra edilmesi, hızlı tempoda olduğu gibi zordur. “Pianissimo” nüansı pasajın çalınışını daha da zorlaştırmaktadır.

Görşel 13: “pp” nüansında tekrarlanan notalar (s.11)

Tekrarlanan figürlere genellikle bas notasından hızlı atlamalar eşlik eder. Bas notasından “pp” nüansında tekrarlanan akorlara zaman kaybetmeden hızla geçilmesi pasajdaki teknik zorluğu meydana getirir. Aynı zamanda *pianissimo* olarak yazılmış melodiye eşlik eden akorların temayı bastırmamaları beklenir.

Görşel 14: “pp” nüansındaki bas atlayışları

Majör tonalitede başlayan Impromptu, minör tonda sona erer. Schubert'in pek çok eserinde rastlanılan bu yönü, bestecinin majör ve minör tonalitelere eşit derecede önem verdiği dair bir örnektir²⁷.

Schubert'in diğer bir karakteristik özelliği ise piyano eserlerinde diatonik ve kromatik gamlara sıklıkla yer vermesidir. Ancak sözü edilen özellik, Do minör Impromptu'nun genelinde, kromatik aralık ve akorlar şeklinde karşımıza çıkar.

Chopin gibi Romantik bestecilerle karşılaştırıldığında, Schubert'in yazısı icracı için ilk bakışta piyanistik açıdan o kadar da uygun görünmeyebilir. Schubert'in müzikal fikirlerini uygularken, piyanistin karşılaştığı sürpriz kalıplar ve teknik problemler eserlerin zorluk derecesini artırır. Bu nedenle, piyanistlerin Schubert eserlerini çalarken karşılarına çıkan teknik problemleri çözmek için doğrudan bestecinin yazı stilini tanımaları gerekir (Ham, 2005, s. 18). Bu tür durumlarda piyanistler, müzikal ifadeye yoğunlaşarak teknik zorluklara çözüm üretirler.

4. SONUÇ

Schubert'in Klasik ve Romantik eğilimlerini tek bir eser üzerinden değerlendirmek tam anlamıyla mümkün değildir. Ancak bestecinin, "Klasik Viyana" müzik ekolü ile arasındaki benzerlikler (form, stil, armoni) yadsınamaz. Schubert'in, Klasik Ekol müzik dilini devam ettirdiği ve Biedermeier dönemi anlayışıyla (minyatür formlar) sentezlediği görülmektedir. Schubert'i farklı kılan yön; hayal gücünden kaynaklanan lirizmidir. Bestecinin şarkılarında karakteristik bir yer tutan bu lirizm, enstrümantal eserlerine de yansımıştır.

Araştırmada ele alınan "Impromptu"; "Romantik" dönemde ortaya çıkmış enstrümantal bir türdür. Daha önce bazı örnekleri bulunan türe, esas popülerliğini Schubert kazandırmıştır. Impromptu, özünü doğaçlama ve serbestlikten almakla birlikte, incelenmiş olan örnek eserin Klasik normlara bağlı kaldığı görülmüştür. Klasik geleneksel şemaya güvenmek, bestecinin kompozisyonda denge kurmasını kolaylaştırmıştır. Tematik materyali çeşitlendirilmesi, eserin özellikle orta kısımlarında dramanın uzamasına ve geliştirilmesine uygun bir zemin hazırlamıştır. Schubert'e özgü yumuşak, samimi dil, bestecinin lirik yanını ortaya koymuş ve onu Romantiklerle ilişkili kılmıştır.

²⁷ Minör tonda bir eserin majör tonda sona erdirilmesi Bach'ın kullandığı "picardi üçlüsü"ne kadar uzanmaktadır.

Müzik tarihinde çok önemli bir konumda bulunan Schubert'in incelenmesi, Klasik ve Romantik dönemlendirmeyi daha esnek bir tutumla incelememiz gerektiğini bize hatırlatmaktadır. Besteciler ele alınırken, sınırları keskin tek bir dönem içine hapsedilmeyerek özgün yönleri ortaya konulmalı ve eserlerine daha geniş bir bakış açısıyla yaklaşılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adler, G., Mugglestone, E., & Yalınkılıç, E. (2022). Modern Müzikolojinin Doğuşu. *Sahne ve Müzik*, 26-27.
- Aktüze, İ. (2010). *Ansiklopedik Müzik Sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Apel, W. (1974). *Harvard Dictionary of Music* (8th ed.). Cambridge, Massachusetts: The Belknap Press of Harvard University Press.
- Bar-Elli, G. (2013). Schubert: Impromptus. Retrieved from <http://www.bar-elli.co.il/>
- Blume, F. (1970). *Classic And Romantic Music*. New York: W.W.Norton&Company.
- Cangal, N. (2011). *Müzik Formları*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Dahlhaus, C. (1974). Romantik und Biedermeier. Zur musikgeschichtlichen Charakteristik der Restaurationszeit. *Archiv Für Musikwissenschaft*, 31(1), pp. 22-41.
doi:10.2307/930168
- Einstein, A. (1947). *Music in the Romantic Era*. New York: W.W. Norton.
- Einstein, A. (1981). *Schubert A Musical Portrait*. New York: Da Capo Press.
- Etymonline. (2022, 11 19). Retrieved from <https://www.etymonline.com/word/classic>
- Gazimihal, M. (1959). *Musiki Sözlüğü*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Goff, J. L. (2015). *Must We Divide History Into Periods?* New York: Columbia University Press.
- Göktepe, M. (2020). Romantizm Sanat Akımı ve Sanatçıları Üzerine Bir Değerlendirme. *Journal of Arts*, 3(1), 45-66. doi:10.31566/arts.3.005
- Grout, D. J., Burkholder, J. P., & Palisca, C. V. (2014). *A History of Western Music*. New York: W.W. Norton & Company.
- Grove, G. (1904). *Dictionary of Music and Musicians*. Massachusetts: Norwood Press.
- Ham, I. (2005). Franz Schubert's Impromptus D.899 and D.935: An Historical and Stylistic Study. University of Cincinnati.
- Hanson, A. M. (1985). *Musical life in Biedermeier Vienna*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Kirkindale, U. (1980). The Source for Bach's "Musical Offering": The "Institutio Oratoria" of Quintilian. *Journal of the American Musicological Society*, 33(1), 88-141.
doi:<https://doi.org/10.2307/831204>
- Longman Active Study Dictionary of English. (1991). *Longman Active Study Dictionary of English*. Essex: Longman Group.
- Molla, M. (1997). Schubert'in Solo Piyano Eserleri Üzerine Bir Araştırma. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı Piyano Programı.
- Oransay, G. (1977-1978). *Musiki Tarihi ve Stil Bilgisi*. Ankara: Yaygın Yükseköğretim Kurumu.
- Pamir, L. (1998). *Müzikte Geniş Soluklar*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Plantinga, L. (1997). Classic and Romantic Beethoven and Schubert. In R. Erickson, *Schubert's Vienna* (pp. 81-97). Yale University Press/New Haven&London.
- Rosen, C. (1971). *The Classical Style*. Viking Press.
- Say, A. (2010). *Müzik Ansiklopedisi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Schubert, F. (n.d.). *Impromptus&Moment Musicaux*. Berlin: G.Henle Verlag.
- Seaton, D. (2010). *Ideas And Styles In The Western Musical Tradition 4th edition*. Oxford: Oxford University Press.
- The Oxford English Dictionary. (1970). *The Oxford English Dictionary* (Vol. VIII). Oxford: Oxford University Press.
- Whittall, A. (1987). *Romantic Music*. New York: Thames and Hudson.
- Winckelmann, J. J. (2012). *Antikçağ Sanat Tarihi*. (O. Özügül, Trans.) İstanbul: Say Yayınları.
- Анатольевна, Т. А. (2017, 3 7). *Стилистические особенности фортепианного творчества Ф. Шуберта*. Retrieved from Образовательная социальная: <https://nsportal.ru/>
- Вульфийус, П. (1974). *Классические и романтические тенденции в творчестве Шуберта*. Москва: Музыка.

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ DERLEME FİŞLERİ: TUNCELİ 1944

Başvuru Tarihi: 22.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Ayten KAPLAN¹

Begümhan KES²

ÖZ

HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı) Folklor Arşivi, 1937-1952 yılları arasında, Türkiye'nin 67 ilinin 246 yerleşim merkezinde Muzaffer Sarısözen başkanlığında gerçekleştirilmiş 17 derleme gezisinden elde edilen Halk Müziği derleme kayıtları, dökümanları, mum ve taş plaklarından oluşan önemli bir müzik arşividir.

Bu çalışmanın amacı, 21-29 Temmuz 1944 tarihleri arasında Tunceli'de gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin olarak HÜADK Folklor Arşivi'nde bulunan yazılı ve görsel belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek durum saptama yöntemi ile aktarılmasıdır. Derleme fişlerinde yer alan bilgilere göre Tunceli 1944 derleme gezisinde bütün eserler Halil Bedii Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen'den oluşan bir ekip tarafından derlenmiştir.

Arşivde Tunceli derlemeleri ile ilgili 5 adet belge bulunmaktadır. Çalışmada mercek altına alınan söz konusu 5 belge şunlardır: 1) Tunceli 1944 derleme fişlerinin adlarının ve plak numaralarının yer aldığı derleme fişleri listesi, 2) 39 adet Tunceli 1944 derleme fişi, 3) Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi, 4) Arşiv Derleme Plakları Kataloğunda yer alan Tunceli 1944 listesi, 5) F. Arşivinin derlediği plaklar No:3-983-1450 Demirbaş listesinde yer alan Tunceli 1944 derleme listesi.

Bu listelerde yer alan eserler, plak numaralarını, listelerdeki benzerlikleri ve farklılıklar bir tabloda gösterilmiştir.

Derleme fişleri incelenirken, çalışmaya konu olan eserlerin başlığı, hangi derleme fişinde yer aldığı, plak numarası, plaktaki yeri, fişte yer alan kaynak kişi künyesi ile eser sözlerine ve derleyici yorumlarına ilişkin bilgiler, aslına sadık kalınarak aktarılmış, ulaşılan sonuçlar tablo ve grafik gösterimleriyle sergilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Arşiv, HÜADK Folklor Arşivi, Ankara Devlet Konservatuarı, Tunceli 1944.

¹ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzik Bilimleri Bölümü,
E-posta: aykap@hacettepe.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5500-6790

² Öğr. Gör., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzik Bilimleri Bölümü,
E-posta: begumhankes@hacettepe.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9886-4584

HUASC FOLKLORE ARCHIVE COMPILATION FORMS: TUNCELİ 1944

ABSTRACT

HUASC (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive is an important music archive consisting of Folk Music compilation records, documents, wax records and gramophone records collected from 17 compilation trips conducted by Muzaffer Sarısözen in 246 settlements in 67 provinces of Turkey between 1937-1952.

This study aims to introduce the written and visual documents in the HUADK Folklore Archive regarding the compilation trip that was carried out in Tunceli between 21-29 July 1944, and to bring together the information recorded in the mentioned documents about the compiled works by means of situation determination method. According to the information in the compilation forms, all the works were compiled by a team consisting of Halil Bedii Yönetimken, Muzaffer Sarısözen and Rıza Yetişen during the 1944 compilation trip to Tunceli.

There are 5 documents related to Tunceli compilations in the archive. The 5 documents in question in the study are as follows: 1) List of compilation forms containing the names and record numbers of the Tunceli 1944 compilation forms, 2) 39 Tunceli 1944 compilation forms, 3) List of the Records Compiled by the Archival and Market, 4) In the Archive Compilation Records Catalogue. Tunceli 1944 list included in the list, 5) Tunceli 1944 compilation list included in the F. Archives' list of records No: 3-983-1450.

The works in these lists, their record numbers, the similarities and differences in the lists are shown in a table.

While examining the compilation forms, the title of the works that are the subject of the study, the compilation form it is in, the record number, the place on the record, the information about source person, the information about the words of the work and the compiler's comments in the form was transferred faithfully to the original, and the results were displayed in tables and graphics.

Keywords: Archive, HÜADK Folklore Archive, Ankara State Conservatory, Tunceli 1944.

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 21-29 Temmuz 1944 tarihleri arasında Tunceli’de gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin olarak HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi’nde³ bulunan yazılı ve görsel belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek durum saptama yöntemi ile aktarılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi’nde muhafaza altında bulunan yazılı ve görsel belgeler arasında Tunceli derlemeleriyle ilgili olanlar tespit edilmiş ve söz konusu belgelerin orijinal nüshaları titizlikle incelenmiştir. Arşivde Tunceli derlemeleri ile ilgili 5 adet belge bulunmaktadır. Çalışmada mercek altına alınan söz konusu 5 belge şunlardır;

- Tunceli 1944 başlıklı, plak numaraları ve plaktaki yerleri ile birlikte türkülerin adlarının bulunduğu, el yazısı ile yazılmış bir liste ve listenin ikinci sayfasında Tarihsel 1944 başlıklı 21-22-26-27-29 Temmuz 1944 tarihlerinin belirtildiği ayrı bir liste⁴
- “Tunceli-1944-Plak No: 1241-1266 Band No:-” başlıklı 60 numaralı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş 39 adet derleme fişi
- “*Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi*” başlıklı dosyada bulunan, daktilo ile yazılmış bir adet ayrıntılı liste
- “*Arşiv Derleme Plakları Kataloğu*” başlıklı dosyada yer alan eser listesi
- “*F. Arşivinin derlediği plaklar No:3-983-1450*” başlıklı *Ankara Devlet Konservatuvarı Demirbaş Defteri*

2. YÖNTEM

Bu listelerde yer alan eserler, plak numaralarını, listelerdeki benzerlikleri ve farklılıkları belirlemek amacıyla bir tablo oluşturulmuştur (Tablo 1). Bu tabloda yer alan “Derleme Fişleri Listesi” oluşturulurken; dosyanın başında yer alan el yazısı listede olmayıp derleme fişlerinde yer alan eserler kalın (bold) harflerle gösterilmiştir. Arşiv Derleme Plakları kataloğunda yer almayan eserler, “Derleme Fişleri Listesi”nde altı çizili olarak belirtilmiştir. “Arşiv Derleme

³ Çalışma içinde bundan böyle “Arşiv” ifadesi kullanılacaktır.

⁴ Listede belirtilen tarihlerin derlemelerin yapıldığı günleri belirtmek amacıyla listelendiği düşünülmektedir. Bu listede derleme fişlerinin bazılarında yer alan eserlerin bulunmadığı tespit edilmiştir. Tüm eserler “Derleme Fişleri Listesi”nde toplu halde sunulmuştur.

Plakları Kataloğu”nda olup “Derleme Fişleri Listesi”nde yer almayan eserler italik olarak belirtilmiştir. “Folklor Arşivinin Derlediği Plaklar No:3 983-1450” adlı defter Demirbaş Defteri’nde kayıtlıdır ve burada bulunup “Derleme Fişleri Listesi”nde yer almayan eserler italik olarak belirtilmiştir.

Oluşturulan diğer bir tabloda ise bu listeler arasında eser isimlerinde ve plak numaralarında gözlenen farklılıklar gösterilmiştir (Tablo 2). Derleme fişlerinde olup dosyanın başındaki “Derleme Fişleri Listesi”nde olmayan eserler (----) şeklinde gösterilmiştir.

Eserlerin ayrıntılı derleme bilgileri Tunceli-1944 dosyasında bulunan 39 adet derleme fişinde mevcut olan toplam 107 eserde yer almaktadır. Dosyanın başında el yazısı ile yazılmış 39 eserin kayıtlı olduğu bir liste vardır. Söz konusu eserlerin listesi ve ilgili ses kayıtlarının arşivdeki yerini belirten plak/bant numaraları Tablo 1’de sunulmuştur. Tabloda “DF” sütunu derleme fişleri sayısını belirtmektedir. Sayılar dosyada yer alan fişlerin yer aldığı sıraya göre yazılmıştır. Bir derleme fişinde birkaç eser bilgisi olan fişler vardır. Bu eserler “DF” sıralamasında yer aldığı fişin numarası ile adlandırılmış ve sıralama ayrımı kesik çizgi ile yapılarak ait olduğu fişin içinde olduğu belirtilmiştir.

“DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN ESERLER” başlıklı bölümde her bir eser kendi adını taşıyan başlık altında tek tek incelenmiştir.

Derleme fişlerinde bütün eserler Halil Bedii Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen’den oluşan bir ekip tarafından derlenmiştir. Derleyici isimleri, fişlerde “H.B.”, “H.B.Y.”, “H.Bedii”, “Halil B.” “M.S.”, “M.S.Sözen”, “R.Y.”, “R.Yetişen”, “Rız” kısaltmalarıyla belirtilmektedir.

Derleyenler tarafından el yazısı ile doldurulmuş olan fişlerde söz konusu eserler hakkında not edilmiş olan bilgiler incelenerek fişe kaydedildiği şekliyle (yazımda herhangi bir düzeltme veya değişiklik yapılmadan) detaylı olarak aktarılmıştır.

Derleme fişlerinde yer alan kaynak kişi bilgileri tablolar oluşturularak açıklanmış ve eser sözlerine ve derleyici yorumlarına ilişkin bilgiler de her bir eserin kendi adını taşıyan başlığı altında tek tek incelenmiştir.

Bazı derleme fişlerinde Kürtçe, Zazaca, Osmanlıca sözcükler ve metinler yer almaktadır. Metinlerin okunmasında güçlükler yaşanması ve çeviri durumunda türkü sözlerinde anlam kayması olma olasılığı nedeniyle uzman görüşleri ışığında aslının korunması amacıyla fotoğraf olarak yerleştirme yöntemi tercih edilmiştir.

Derleme fişlerinde kaynak kişilerin yaşlarını tespit ederken Rumi takvimde yazılmış olan doğum tarihleri Miladiye çevrilmiş, Miladi takvimde Rumi takvimin karşılığı olarak verilen iki yılın (Örn. 1920/1921) birincisi (1920) kabul edilerek yaş belirlenmiştir. Kaynaklık eden kişilerin meslek ve yaş dağılımları tespit edilmiş ve grafiklerle açıklanmıştır.

Elde edilen bulgular sonuç bölümünde değerlendirilmiştir.

Tablo 1. Derleme fişlerinde yer alan eserler ve plak/bant numaraları, Arşiv Derleme Plakları Kataloğu, Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi, Demirbaş Defterinde Kayıtlı Eserler

DF	Derleme Fişleri Listesi ⁵		Arşiv Derleme Plakları Kataloğu	
	Eserin Başlığı	Plak Nr/ Bant Nr	Eserin Başlığı	Plak Nr/ Bant Nr
1	Ben Bugün Yarimi Gördüm	1241/a1	Ben Bugün Yarimi Gördüm	1241/a1
1	Kendi Ayağı Üzerine	1241/a2	<i>Kendi Ayağı Üzerin</i>	<i>1241/a2</i>
1	Sefil Sıtkıdan	1241/a3	<i>Sefil Sıtkıdan</i>	<i>1241/a3</i>
2	Levzer	1241/B1	Levzer	1241/b1
2	Garaçor	1241/B2	Garaçor	1241/b2
2	Eşi (Ayşe)	1241/B3	Eşi (Ayşe)	1241/b3
3	Hal Böyle	1241/B4	<i>Samah</i>	<i>1241/b4</i>
3	Güllü (Eminedek E.)	1242/A1	Hal böyle	1241/b4
4	Kangal Havası	1242/B2	<i>Bozuk (Hafif...?)</i>	<i>1242/a1</i>
4	Kangal Havası	1242/B3	Vapurdan Çıktım –(38)deki Tartal- (Eserin ismi sözlerin ilk sətirından hareketle yazılmıştır.)	1242/a2
5	(38)deki Tartal (Dosyanın başında yer alan listede)	1242/a2	Zey Olmuş	1242/a3

⁵ Dosyanın başında yer alan el yazısı listedeki eser sırasını belirtmektedir.

	eserin adı “Hozat” olarak kaydedilmiştir.)			
6	Zey Olmuş	1242/a3	Göynü Verdik	1242/b1
6	Göynü Verdik	1242/B1	<i>Derin Dere</i>	<i>1242/b2</i>
7	Mecnun-Leyla	1243/a2	Kangal Havası	1242/b3
8	Dost Kapıya	1243/a1	Dost Kapıya	1243/a1
9	<u>Kosoğlu Hacıağa</u>	1243/B2	Mecnun-Leyla	1243/a2
9	Koçkiri	1243/B2	Munzur	1243/b1
10	Munzur	1243/B1	Koçkiri	1243/b2
11	Karaçor	1244/a1	Rakaçu	1243/a3
11	Üç Ayak	1244/a2	Kol Oyunu	1243/b3
11	Delilo	1244/a3	Karaçor (Halay)	1244/a1
11	Tamzara	1244/a4	Üç Ayak	1244/a2
11	Horon	1244/a5, 1243-a5	Delilo	1244/a3
11	Rakaçu	1244/124 3-6/A:3	Tamzara	1244/a4
11	Bir Kol Oyunu	1244/124 3-7/B:3	Horan	1244/a5
12	Gönül Gibi	1244/B1	Gönül Gibi	1244/b1
12	Nanay	1244/B2	Nanay	1244/b2
13	Aşık İsen	1245 /a1	Aşık İsen	1245/a1
13	Aşkın Şerabini	1245/a2	Aşkın Şarabını	1245/a2
13	Egdi Karamuk	1245/a3	Egdi Karamuk	1245/a3
14	Siyah Perçemlerin	1245/B1	Siyah Perçemlerin	1245/b1
14	Takdimlisi	1245/B2	Takdimlisi	1245/b2
14	Pertek	-	Ezel Bahar	1246/a1
15	Ezel Bahar	1246/a	<i>Hep Ruzişep</i>	<i>1246/B</i>
16	Adımı Bilemedi	1246/B1	<i>Vardım Dostum Bahçasına</i>	<i>1247/B</i>
17	Gül	1247/B	Gül	1247/B
17	<u>Bir Saz Eseri</u>	<u>1247/a</u>	<i>Saz Eseri</i>	<i>1247/B1,B 2</i>

18	Oyun Havası (Halay)	1255/a1	<i>Gurbet Havası</i>	1248/a1
18	Oyun Havası	1255/a2	<i>Ali</i>	1248/a2
19	Mustafa Türküsü	1255/a3	<i>Eğin</i>	1248/b
19	Sabahdan Ugradım	1258/B3	<i>Elezber</i>	1249/a
20	Gelin Ağlatma	1255/B1	<i>Kesik</i>	1249/b
21	Yol Üstünde	1255/B2	<i>Kesiğin Bağlantısı</i>	1250/a1
21	Sarı Kilim	1255/B3	<i>Şirvan</i>	1250/a2
22	Peşref	1256/B1	<i>Şirvan Bağlantısı</i>	1250/b1
22	Ağır Hava	1256/B2	<i>Dersim</i>	1250/b2
22	Üç Ayak	1256/B3	<i>Bağrı Yanık</i>	1251/a
22	Güzeller	1257/a1	<i>O Günler</i>	1251/b1
22	Eski Hamam Tasıyam	1257/a2	<i>Bir Türkü</i>	1251/b2
22	Yol Havası	1257/a3	<i>Bağ Altına</i>	1252/b1
22	Düğüncü Toplama	1257/B1	<i>Necibe</i>	1252/a1
22	Gelin Ağlatma	1257/B2	<i>Geline Bak</i>	1252/a2
22	Delilo	1257/a4	<i>Hayriyem</i>	1252/b2
22	Büyük Cevizin Dibi	1258/a1	<i>Oyun Havası</i>	1253/a1
22	Hostadan Geci Geldi	1257/B3	<i>Bozuk</i>	1253/a2
22	Evleri Var Modaya	1257/B4	<i>Kürdi</i>	1253/b1
22	(Heraî ?)	1258/a2	<i>Yol Havası</i>	1253/b2
22	Köroğlu	1258/a3	<i>Gelin Havası</i>	1254/b1
22	At Oyunu	1258/a4	<i>İndim Yarın Bahçesine</i>	1254/b2
22	Anom Anom	1258/B1	Gece Çıktım Dışarı (Halay) – Oyun Havası (Halay)- (Eserin ismi sözlerin ilk satırından hareketle yazılmıştır.)	1255/a1
22	Dovzeri	1258/B2	Çıkmaz Oldu –Halay- (Eserin ismi sözlerin ilk satırından hareketle yazılmıştır.)	1255/a2
23	Akşam Oldu	1256/a1	Mustafa Türküsü	1255/a3
23	Sıra Koydum (Vay Dağlar)	1256/a2	Gelin Ağlatma	1255/b1
23	Gözler Bahçasına	1256/a3	Yol Üstünde	1255/b2

24	Kapın Kapuma Bakar	1258/B4	Sarı kilim	1255/b3
25	Perçin Basdım (Halay, Oyun Havası)	1259/a1	Akşam Oldu	1256/a1
25	Oyun Havası Kadın Halay	1259/a2	Sıra Koydum	1256/a2
25	Herai	1259/a3	Gözler Bahçesinde	1256/a3
25	Kahve Koydum (Kadın Halayı)	1259/a4	Peşref (Cezayir)	1256/b1
26	Hapanosdan	1259/B3	Ağır Hava	1256/b2
26	İndim Dost (Kadın Halay Havası)	1259/B4	Üç Ayak	1256/b3
26	Bahçada	1259/B5	Güzeller	1257/a1
26	Küp İçinde	1259/B6	Eski Hamam Tasıyam	1257/a2
27	Eğler (Ninni)	1260/a1	Yol Havası	1257/a3
27	Ağılın Başı	1260/a2	Düğüncü Toplama	1257/b1
38	Giderim Yolum Dağdır	1266/a1	Gelin Ağlatma	1257/b2
28	Babüko	1262/a1	Hostadan Geci Geldi	1257/b3
28	Dilo	1262/B1	Evleri Var Modaya	1257/b4
39	Lorge	1266/a3	Delilo	1257/a4
39	Berde	1266/a3	Büyük Cevizin Dibi	1258/a1
39	Fatey	1266/A4	Heraî	1258/a2
29	Seyit Şah Haydar	1262/B2	Köroğlu	1258/a3
29	Güllü-Süleyman	1262/B3	At Oyunu	1258/a4
30	Fatma	1263/a1	Anom Anom	1258/b1
31	Şah Yusuf	1263/a2	Devzeri (Kürt Havası)	1258/b2
31	Sevli	1266/B1	Sabahtan Uğradım	1258/b3
32	Köroğlu	1263/a3	Kapın Kapuma Bakar	1258/b4
32	Garaçöre	1263/a4	Halay (Derleme fişlerinde adı eserin ilk satırından yola çıkarak yazılmıştır.)	1259/a1
32	Gol Havası	1263/B1	Kadın Halay Havası	1259/a2
32	Kaval Havası	1263/B2	Hera'i	1259/a3
32	Diyarbakir	1263/B3	Kadın Halayı	1259/a4

32	Üç ayak	1263/B4	<i>Oyanı Pembe</i>	1259/b1
32	Zaney Zaney (Canım Canım)-Cane Cane	1264/a1	<i>Asıl Leylim</i>	1259/b2
32	Bıçağoyunu	1264/a2	Hapanosdan	1259/b3
32	Gövendi	1264/a3	İndim Dost	1259/b4
32	Çoban Goyun Havası	1264/a4	Bahçede Bazım Geldi	1259/b5
32	Cezair	1264/B1	Küp İçinde Bulgurum	1259/b6
32	İstanbul Gitmiş Orda Ölmüş Olan Birisinin Havası	1264/B2	Eyler (Ninni)	1260/a1
32	Esküketek Üzerine	1264/B3	Ağılın Başı	1260/a2
32	Sevli	1266/B1	<i>Mamoş</i>	1260/a3
33	Kendi Derdi Üzerine Kalan	1265/a1	<i>Garadutun Dalını</i>	1260/b1
34	Kemal Çavuş	1265/a2	<i>Bir Türkü</i>	1260/b2
36	İki Ayak Hava Dilinge	1265/B1	<i>Harput Mayası</i>	1261/a
36	Keriboz-Birayak	1265/B2	<i>Harput Hoyratı</i>	1261/b
35	Vilik (Oyun Havası)	1265/a3	Babuko	1262/a1, a2
37	Hançere ile Tayyar	1265/B3	Dilo	1262/b1
37	Ayşe	1265/B4	Seyit Şah Haydar	1262/b2
			Güllü	1262/b3
			Fatma	1263/a1
			Şah Yusuf	1263/a2
			Köroğlu	1263/a3
			Garaçöre	1263/a4
			Gol Havası	1263/b1
			Kaval Havası	1263/b2
			Diyarbakır	1263/b3
			Üçayak	1263/b4
			Cane Cane Cane (Derleme fişlerinde “Zaney Zaney (Canım Canım)-Cane Cane” şeklinde geçmektedir.)	1264/a1

			Bıçak Oyunu	1264/a2
			Gövendi	1264/a3
			Çoban Goyun Havası	1264/a4
			Cezair	1264/b1
			Ağıt (Derleme fişlerinde “İstanbul’a Gitmiş Orda Ölmüş Olan Birisinin Havası” şeklinde geçmektedir.)	1264/b2
			Esküketek Üzerine	1264/b3
			Kendi Üzerine	1265/a1
			Kemal Çavuş	1265/a2
			Vilik	1265/a3
			İki Ayak	1265/b1
			Keriboz	1265/b2
			Hançere ile Tayyar	1265/b3
			Ayşe	1265/b4
			<i>Giderim</i>	<i>1266/a1</i>
			<i>Lorge</i>	<i>1266/a2</i>
			<i>Berde Berde</i>	<i>1266/a3</i>
			<i>Fatey</i>	<i>1266/a4</i>
			<i>Versah</i>	<i>1267/a3</i>
			<i>Müstezat</i>	<i>1267/b1</i>
			<i>Oyun Havası</i>	<i>1267/b2</i>
Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi			Demirbaş Defterinde Kayıtlı Eserler (Folklor Arşivinin Derlediği Plaklar No:3 983-1450 Adlı Defter)	
Eserin Başlığı	Plak Nr/ Bant Nr	Eserin Başlığı	Plak Nr/ Bant Nr	
Ben Bugün Yarimi Gördüm	1241/a1		Defterde	
<i>Kendi Ayağı Üzerin</i>	<i>1241/a2</i>			
<i>Sefil Sıtkıdan</i>	<i>1241/a3</i>			
Levzer	1241/b1			

Garaçor	1241/b2	Diğer listelerde 1241 Plak Numarası ile başlayan liste Defterde 1243-b1'den itibaren kayıtlıdır. Önceki numaralardaki eserler kayıtlı değildir.	1243-b1'den sonraki Eserler kayıtlı
Eşi (Ayşe)	1241/b3		
<i>Samah</i>	<i>1241/b4</i>		
Hal böyle	1241/b4		
<i>Bozuk (Hafif...?)</i>	<i>1242/a1</i>		
Vapurdan Çıktım -38deki Tartal- (Eserin ismi sözlerin ilk satırından hareketle yazılmıştır.)	1242/a2		
Zey Olmuş	1242/a3		
Göynü Verdik	1242/b1		
<i>Derin Dere</i>	<i>1242/b2</i>		
Kangal Havası	1242/b3		
Dost Kapıya	1243/a1		
Mecnun-Leyla	1243/a2		
Munzur	1243/b1		
Koçkiri	1243/b2	Koçkiri	1243
Rakaçu	1243/a3	Rakaçu	1243
Kol Oyunu	1243/b3	Kol Oyunu	1243
Karaçor (Halay)	1244/a1	Karaçor (Halay)	1244
Üç Ayak	1244/a2	Üç Ayak	1244
Delilo	1244/a3	Delilo	1244
Tamzara	1244/a4	Tamzara	1244
Horan	1244/a5	Horan	1244
Gönül Gibi	1244/b1	Gönül Gibi	1244
Nanay	1244/b2	Nanay	1244
Aşık İsen	1245/a1	Aşık İsen	1245
Aşkın Şarabını	1245/a2	Aşkın Şarabını	1245
Eğdi Karamuk	1245/a3	Eğdi Karamuk	1245
Siyah Perçemlerin	1245/b1	Siyah Perçemlerin	1245
Takdimlisi	1245/b2	Takdimlisi	1245
Ezel Bahar	1246/a1	Ezel Bahar	1246
<i>Hep Ruzişep</i>	1246/B	Hep Ruzişep	1246

<i>Vardım Dostum Bahçasına</i>	1247/b	<i>Vardım Dostum Bahçasına</i>	1247
Gül	1247/b	Gül	1247
<i>Saz Eseri</i>	1247/b	<i>Saz Eseri</i>	1247
<i>Gurbet Havası</i>	1248/a1	<i>Gurbet Havası</i>	1248
Ali	1248/a2	<i>Ali</i>	1248
Eğin	1248/b	<i>Eğin</i>	1248
Elezber	1249/a	<i>Elezber</i>	1249
Kesik	1249/b	<i>Kesik</i>	1249
Kesiğin Bağlantısı	1250/a1	<i>Kesiğin Bağlantısı</i>	1250
Şirvan	1250/a2	<i>Şirvan</i>	1250
Şirvan Bağlantısı	1250/b1	<i>Şirvan Bağlantısı</i>	1250
Dersim	1250/b2	<i>Dersim</i>	1250
Bağrı Yanık	1251/a	<i>Bağrı Yanık</i>	1251
O Günler	1251/b1	<i>O Günler</i>	1251
Bir Türkü	1251/b2	<i>Bir Türkü</i>	1251
Bağ Altına	1252/b1	<i>Bağ Altına</i>	1252
Necibe	1252/a1	<i>Necibe</i>	1252
Geline Bak	1252/a2	<i>Geline Bak</i>	1252
Hayriyem	1252/b2	<i>Hayriyem</i>	1252
Oyun Havası	1253/a1	<i>Oyun Havası</i>	1253
Bozuk	1253/a2	<i>Bozuk</i>	1253
Kürdi	1253/b1	<i>Kürdi</i>	1253
Yol Havası (<i>Arşiv Derleme Plakları Kataloğu</i>)	1253/b2		
Havuz Başının Gülleri	1254/a2	<i>Havuz Başının Gülleri</i>	1254
Gelin Havası	1254/b1	<i>Gelin Havası</i>	1254
İndim Yarın Bahçesine	1254/b2	<i>İndim Yarın Bahçesine</i>	1254
Gece Çıktım Dışarı (Halay) –Oyun Havası (Halay)- (Eserin ismi sözlerin ilk satırından hareketle yazılmıştır.)	1255/a1	<i>Gece Çıktım Dışarı</i>	1255

Çıkılmaz Oldu –Halay- (Eserin ismi sözlerin ilk satırından hareketle yazılmıştır.)	1255/a2	<i>Çıkılmaz Oldu</i>	1255
Mustafa Türküsü	1255/a3	Mustafa Türküsü	1255
Gelin Ağlatma	1255/b1	Gelin Ağlatma	1255
Yol Üstünde	1255/b2	Yol Üstünde	1255
Sarı kilim	1255/b3	Sarı kilim	1255
Akşam Oldu	1256/a1	Akşam Oldu	1256
Sıra Koydum	1256/a2	Sıra Koydum	1256
Gözler Bahçesinde	1256/a3	Gözler Bahçesinde	1256
Peşref (Cezayir)	1256/b1	Peşref (Cezayir)	1256
Ağır Hava	1256/b2	Ağır Hava	1256
Üç Ayak	1256/b3	Üç Ayak	1256
Güzeller	1257/a1	Güzeller	1257
Eski Hamam Tasıyam	1257/a2	Eski Hamam Tasıyam	1257
Yol Havası	1257/a3	Yol Havası	1257
Düğüncü Toplama	1257/b1	Düğüncü Toplama	1257
Gelin Ağlatma	1257/b2	Gelin Ağlatma	1257
HostadanGeci Geldi	1257/b3	HostadanGeci Geldi	1257
Evleri Var Modaya	1257/b4	Evleri Var Modaya	1257
Delilo	1257/a4	Delilo	1257
Büyük Cevizin Dibi	1258/a1	Büyük Cevizin Dibi	1258
Heraî	1258/a2	Heraî	1258
Köroğlu	1258/a3	Köroğlu	1258
At Oyunu	1258/a4	At Oyunu	1258
AnomAnom	1258/b1	Anom Anom	1258
Devzeri (Kürt Havası)	1258/b2	Devzeri (Kürt Havası)	1258
Sabahtan Ugradım (<i>Arşiv Derleme Plakları Kataloğu</i>)	1258/b3	Kapın Kapuma Bakar	1258
Kapın Kapuma Bakar	1258/b4		

Halay (Derleme şişlerinde adı eserin ilk satırından yola çıkarak yazılmıştır.)	1259/a1	Halay (Derleme şişlerinde adı eserin ilk satırından yola çıkarak yazılmıştır.)	1259
Kadın Halay Havası	1259/a2	Kadın Halay Havası	1259
Hera'i	1259/a3	Hera'i	1259
Kadın Halayı	1259/a4	Kadın Halayı	1259
<i>Oyanı Pembe</i>	<i>1259/b1</i>	<i>Oyanı Pembe</i>	<i>1259</i>
<i>Asıl Leylim</i>	<i>1259/b2</i>	<i>Asıl Leylim</i>	<i>1259</i>
Hapanosdan	1259/b3	Hapanosdan	1259
İndim Dost	1259/b4	İndim Dost	1259
Bahçede Bazım Geldi	1259/b5	Bahçede Bazım Geldi	1259
Küp İçinde Bulgurum	1259/b6	Küp İçinde Bulgurum	1259
Eyler (Ninni)	1260/a1	Eyler (Ninni)	1260
Ağılın Başı	1260/a2	Ağılın Başı	1260
Mamoş	1260/a3	Mamoş	1260
Garadutun Dalımı	1260/b1	Garadutun Dalımı	1260
Bir Türkü	1260/b2	Bir Türkü	1260
Harput Mayası	1261/a	Harput Mayası	1261
Harput Hoyratı	1261/b	Harput Hoyratı	1261
Babuko	1262/a1, a2	Babuko	1262
Dilo	1262/b1	Dilo	1262
Seyit Şah Haydar	1262/b2	Seyit Şah Haydar	1262
Güllü	1262/b3	Güllü	1262
Fatma	1263/a1	Fatma	1263
Şah Yusuf	1263/a2	Şah Yusuf	1263
Köroğlu	1263/a3	Köroğlu	1263
Garaçöre	1263/a4	Garaçöre	1263
Gol Havası	1263/b1	Gol Havası	1263
Kaval Havası	1263/b2	Kaval Havası	1263
Diyarbakır	1263/b3	Diyarbakır	1263
Üçayak	1263/b4	Üçayak	1263

Cane Cane Cane (Derleme fişlerinde “Zaney Zaney (Canım Canım)-Cane Cane” şeklinde geçmektedir.)	1264/a1	CaneCaneCane (Derleme fişlerinde “ZaneyZaney (Canım Canım)-CaneCane” şeklinde geçmektedir.)	1264
Bıçak Oyunu	1264/a2	Bıçak Oyunu	1264
Gövendi	1264/a3	Gövendi	1264
Çoban Goyun Havası	1264/a4	Çoban Goyun Havası	1264
Cezair	1264/b1	Cezair	1264
Ağıt (Derleme fişlerinde “İstambula Gitmiş Orda Ölmüş Olan Birisinin Havası” şeklinde geçmektedir.)	1264/b2	Ağıt (Derleme fişlerinde “İstambula Gitmiş Orda Ölmüş Olan Birisinin Havası” şeklinde geçmektedir.)	1264
Esküketek Üzerine	1264/b3	Esküketek Üzerine	1264
Kendi Üzerine	1265/a1	Kendi Üzerine	1265
Kemal Çavuş	1265/a2	Kemal Çavuş	1265
Vilik	1265/a3	Vilik	1265
İki Ayak	1265/b1	İki Ayak	1265
Keriboz	1265/b2	Keriboz	1265
Hançere ile Tayyar	1265/b3	Hançere ile Tayyar	1265
Ayşe	1265/b4	Ayşe	1265
Giderim	1266/a1	<i>Giderim</i>	<i>1266</i>
Lorge	1266/a2	Lorge	1266
Berde Berde	1266/a3	Berde Berde	1266
Fatey	1266/a4	Fatey	1266
Versah	1267/a3	<i>Versah</i>	<i>1267</i>
Müstezat	1267/b1	<i>Müstezat</i>	<i>1267</i>
Oyun Havası	1267/b2	<i>Oyun Havası</i>	<i>1267</i>
Koçeri (derleme fişlerinde yok)	1268/a1	<i>Koçeri (derleme fişlerinde yok)</i>	<i>1268</i>
Gövend	1268/a2	<i>Gövend</i>	<i>1268</i>
Çapukay	1268/a3	<i>Çapukay</i>	<i>1268</i>
Harrani	1268/a4	<i>Harrani</i>	<i>1268</i>
Sekme	1268/b1	<i>Sekme</i>	<i>1268</i>

Temurağa	1268/b2	<i>Temurağa</i>	1268
Yol havası	1268/b3	<i>Yol havası</i>	1268
Oynar	1268/b4	<i>Oynar</i>	1268
Çaçan	1269/a1	<i>Çaçan</i>	1269
Pampole	1269/a2	<i>Pampole</i>	1269
Cezair	1269/a3	<i>Cezair</i>	1269
Karakoyun	1269/b1	<i>Karakoyun</i>	1269
Davarı suya indirme	1269/b2	<i>Davarı suya indirme</i>	1269
Kocakarı	1269/b3	<i>Kocakarı</i>	1269
Hım hıma	1269/b4	<i>Hım hıma</i>	1269
Şafak Havası	1270/a1	<i>Şafak Havası</i>	1270
Koç Havası	1270/a2	<i>Koç Havası</i>	1270
Koyun Havası	1270/a3	<i>Koyun Havası</i>	1270
Gurbet Havası	1270/a4	<i>Gurbet Havası</i>	1270
Gede Türküsü	1270/b1	<i>Gede Türküsü</i>	1270
Babi Seyro	1270/b2	<i>Babi Seyro</i>	1270
Bego	1270/b3	<i>Bego</i>	1270
Gelin Kaynana Kavgası	1270/b4	<i>Gelin Kaynana Kavgası</i>	1270
Çoban köpeği	1271/a1	<i>Çoban köpeği</i>	1271
Çoban köpeği	1271/a2	<i>Çoban köpeği</i>	1271
Çepiş Oyunu	1271/a3	<i>Çepiş Oyunu</i>	1271
Asker Türküsü	1271/a4	<i>Asker Türküsü</i>	1271
Leblebi koydum tasa	1271/b1	<i>Leblebi koydum tasa</i>	1271
Ağam gel beni sudan geçir	1271/b2	<i>Ağam gel beni sudan geçir</i>	1271
Deriko hoy hoy	1271/b3	<i>Deriko hoyhoy</i>	1271
Yado	1271/b4	<i>Yado</i>	1271
Lavik	1272/a1	<i>Lavik</i>	1272
Lore	1272/a2	<i>Lore</i>	1272
Tek ayak	1272/a3	<i>Tek ayak</i>	1272
		<i>Bu dağın arasında</i>	1272
		<i>Su gelir daşa değer</i>	1272
		<i>Düğün havası</i>	1273

	<i>Dağlar</i>	1273
	<i>Lorge</i>	1273
	<i>Kebap ince</i>	1273
	<i>Memedi Beyaz</i>	1273
	<i>Kaşların karasına</i>	1274
	<i>Yeşil yaprak</i>	1274
	<i>Sanay Gelin</i>	1274
	<i>Karşiki dağda</i>	1274
	<i>Gelin havası</i>	1274
	<i>Yürü dilber</i>	1274
	<i>Fidan</i>	1274
	<i>Hoyrat</i>	1275
	<i>Başında fesi</i>	1275
	<i>Suya gider</i>	1275
	<i>Lavik</i>	1275
	<i>Lemila</i>	1275
	<i>Gazal kaye</i>	1276
	<i>Daybegasanü</i>	1276

Tablo 1'deki verilere dayanarak Arşiv Derleme Plakları Kataloğu ve Demirbaş Defteri'nde olup, derleme fişleri dosyasının listesinde yer almayan eserler aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Listeler arasında eser isimlerinde ve plak numaralarında gözlenen farklılıklar

Derleme Fişinde		Derleme Fişleri Dosyası Başında ki Liste	Arşiv Derleme Plakları Kataloğunda Olup Derleme Fişleri Dosyasının Listesinde Olmayan Eserler		Demirbaş Defterinde Kayıtlı Olup Derleme Fişlerinde Kayıtlı Olmayan Eserler	Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesinde Olup Derleme Fişlerinde Kayıtlı Olmayan Eserler	
(38)deki Tartal	1242 /a2	Hozat 1242/a2	Kendi Ayağı	1241 /a1	Derleme Fişlerinde kayıtlı olan 1241-	Eski Hamam Tasiyam	1257 /a2

			Üzerinde		1243 a1, a2 bu listede yok.		
Göynü Verdik	1242 /a2		Sefil Sıtkıda n	1241 /a3	Hep Ruzişep	1246	<i>Giderim</i> /a1 1266
Koçkiri	1243 /B2		Samah	1241 /b4	Vardım dostun Bahçasına	1247	<i>Lorge</i> /a2 1266
Nanay	1244 /B2		Bozuk Hafif... ?	1242 /a2	Gurbet Havası	1248	<i>Berde Berde</i> /a3 1266
Aşkın Şerabini	1245 /a2		Derin Dere	1242 /b2	Ali	1248	<i>Fatey</i> /a4 1266
Egdi Karamuk	1245 /a3		Hep Ruzişep	1246 /B	Eğın	1248	<i>Versah</i> /a3 1267
Takdimlisi	1245 /B2		Vardım Dostun Bahçasına	1247 /B	Elezber	1249	<i>Müstezat</i> /b1 1267
<u>Bir Saz Eseri</u> (<i>Arşiv Derleme Plakları farklı numara ve isimde küçük farklılık var.</i>)	1247 /a		Saz eseri	1247 / B1, B2	Kesik	1249	<i>Oyun Havası</i> /b2 1267
Sabahdan Ugradım (<i>Demirbaş defterinde yok</i>)	1258 /B3		Gurbet Havası	1248 /a1	Kesiğın Bağlantısı	1250	<i>Koçeri (Derleme fişlerinde yok)</i> /a1 1268
Sarı Kilim	1255 /B3		Ali	1248 /a2	Şırvan	1250	<i>Gövend</i> /a2 1268
Ağır Hava	1256 /B2		Eğın	1248 /b	Bağrı Yanık	1251	<i>Çapukay</i> /a3 1268
Üç Ayak	1256 /B3		Elezber	1249 / a	O Günler	1251	<i>Harrani</i> /a4 1268
Güzeller	1257 /B3		Kesik	1249 /b	Bir Türkü	1251	<i>Sekme</i> /b1 1268
Eski Hamam Tasıyam	1257 /a2		Kesiğın Bağlantısı	1250 /a2	Bağ Altına	1252	<i>Temurağa</i> /b2 1268
Yol Havası	1257 /a3		Şırvan	1250 /a2	Necibe	1252	<i>Yol havası</i> /b3 1268
Düğüncü Toplama	1257 /B1		Şırvan Bağlantısı	1250 /b1	Geline Bak	1252	<i>Oynar</i> /b4 1268

Gelin Ağlatma	1257 /a4	Dersim	1250 /b2	Hayriyem	1252	Çaçan	1269 /a1
Delilo	1257 /a4	Bağrı Yanık	1251 / a	Oyun Havası	1253	Pampole	1269 /a2
Büyük Cevizin Dibi	1258 /a1	O Günler	1251 /b1	Bozuk	1253	Cezair	1269 /a3
Hostadan Geci Geldi	1257 /B3	Bir Türkü	1251 /b2	Kürdi	1253	Karakoyun	1269 /b1
Evleri Var Modaya	1257 /B4	Bağ Altına	1252 /b1	Havuz Başının Gülleri	1254	Davarı Suyu İndirme	1269 /b2
(Heraî ?)	1258 /a2	Necibe	1252 /a1	Gelin Havası	1254	Kocakarı	1269 /b3
Köroğlu	1258 /a3	Geline Bak	1252 /a2	İndim Yarın Bahçesine	1254	Hım Hıma	1269 /b4
At Oyunu	1258 /a3	Hayriyem	1252 /b2	Gece Çıktım Dışarı	1255	Şafak Havası	1270 /a1
Anom Anom	1258 /B1	Oyun Havası	1252 /a1	Çıkmaz Oldu	1255	Koç Havası	1270 /a2
Dovzeri	1258 /B2	Bozuk	1253 / a1	Oyanı Pembe	1259	Koyun Havası	1270 /a3
Sıra Koydum (Vay Dağlar)	1256 /a2	Kürdi	1253 /b1	Asıl Leylim	1259	Gurbet Havası	1270 /a4
Gözler Bahçasına	1256 /a3	Yol Havası	1253 /b2	Giderim	1266	Gede Türküsü	1270 /b1
Oyun Havası (Kadın)	1259 /a2	Gelin Havası	1254 /b1	Versah	1267	Babi Seyro	1270 /b2
Heraî	1259 /a3	İndim Yarın Bahçesine	1254 /b2	Müstezat	1267	Babi Seyro	1270 /b2
Kahve Koydum (Kadın Halayı)	1259 /a4	Mamoş	1260 /a3	Oyun Havası	1267	Bego	1270 /b3
İndim Dost (Kadın Halay Havası)	1259 /B4	Garadutun Dalını	1260 /b1	Koçeri	1268	Gelin Kaynana Kavgası	1270 /b4
Bahçada	1259 /B5	Bir Türkü	1260 /b2	Gövende	1268	Çoban köpeği	1271 /a1
Küp İçinde	1259 /B6	Harput Mayası	1261 /a	Çapukay	1268	Çoban Köpeği	1271 /a2
Ağılın Başı		Harput Hoyratı	1261 /b	Harrani	1268	Çepiş Oyunu	1271 /a3
Dilo	1262 /B1	Giderim	1266 /a1	Sekme	1268	Asker Türküsü	1271 /a4

Berde	1266 /a3		Lorge	1266 /a2	Temurağa	1268	<i>Leblebi Koydum Tasa</i>	1271 /b1
Fatey	1266 /A4		Berde Berde	1266 /a3	Yol havası	1268	<i>Ağam Gel Beni Sudan Geçir</i>	1271 /b2
Garaçöre	1263 /a4		Fatey	1266 /a4	Oynar	1268	<i>Deriko Hoy Hoy</i>	1271 /b3
Gol Havası	1263 /B1		Versah	1267 /a3	Çaçan	1269	<i>Yado</i>	1271 /b4
Kaval Havası	1263 /B2		Müstez at	1267 /b1	Pampole	1269	<i>Lavik</i>	1272 /a1
Diyarbakir	1263 /B3		Oyun Havası	1267 /b2	Cezair	1269	<i>Lore</i>	1272 /a2
Üçayak	1263 /B4		Oyanı pembe	1259 /b1	Karakoyun	1269	<i>Tek ayak</i>	1272 /a3
Zaney Zaney (Canım Canım)-Cane Cane	1264 /a1		Asıl Leylim	1259 /b2	Davarı suya indirme	1269		
Biçağoyunu	1264 /a2				Kocakarı	1269		
Gövendi	1264 /a3				Hım Hıma	1269		
Çoban Goyun Havası	1264 /a4				Şafak Havası	1270		
Cezayir	1264 /B1				Koç Havası	1270		
İstanbul Gitmiş Orda Ölmüş Olan Birisinin Havası	1264 /B2				Koyun Havası	1270		
Esküketek Üzerine	1264 /B3				Gurbet Havası	1270		
Sevli (<i>Demirbaş defterinde yok</i>)	1264 /B1				Gede Türküsü	1270		
Keriboz- Birayak	1265 /B2				Babi Seyro	1270		
Ayşe	1265 B4				Bego	1270		
					Gelin Kaynana Kavgası	1270		

			Çoban köpeği	1271	
--	--	--	--------------	------	--

Listeler karşılaştırıldığında birbiri ile örtüşmediği görülmektedir. Tunceli 1944 dosyasının başındaki el yazısı listede 39 adet eser kayıtlı iken; Arşiv Derleme Plakları Kataloğu'nda 136 eser, Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesinde 171 eser, Demirbaş Defterinde 175 eserin kayıtlı olduğu görülmektedir. Plak numaralarının yazılışında da bir tutarlılık görülmemektedir. Derlemelere ilişkin ayrıntılı bilgilerin yer aldığı “Derleme Fişleri”nde ise 107 adet eser kayıtlıdır.

Arşiv Derleme Plakları Kataloğunda 1248-1255 plak numaraları arasında yer alan ve 1260/a3, b1, b2; 1261/a, b; 1267/a3, b1, b2 plak numaraları ile belirlenmiş eserlerin üzeri çizilmiş ve “Kayıt Elazığı’da var” notu düşülmüştür.

Bütün listelere bakıldığında, Tunceli derleme plak numaraları 1241’den başlamakta ve 1271’e kadar devam etmektedir. Eser metinlerinin yer aldığı derleme fişlerinde ise plak numaraları 1266’da sonlanmaktadır. Ancak, bu sıralamada 1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1261 numaralı plak numaralarında kayıtlı eser görülmemektedir. Diğer listelerde ise bu numaralarda kaydedilmiş eserler bulunmaktadır. Demirbaş listesinde plak numaraları 1246’dan başlamakta. Derleme fişlerinde kayıtlı olan 1241 ile 1243 a1, a2 arasındaki eserlerin Demirbaş listesinde yer almadığı görülmüştür. Bu defterde, derlemelerin Arşivce yapıldığı belirtilmekte ve derleyen kişilerin ismi yer almamaktadır. Derleme yılının belirtilmediği defterde yalnızca kaynak kişilerin isimleri bulunmaktadır.

Bu farklılıkların nedeni tespit edilememiştir.

3. DERLEME FİŞLERİNDE KAYITLI OLAN BİLGİLER

3.1. Birinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf yerinde 3 rakamı ve “Refa” sözcüğü yer almaktadır.

3.1.a. Ben Bugün Yarimi Gördüm

21 Temmuz 1944’te Hozat’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 3’te sergilenmektedir:

Tablo 3. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kâzım Yağmur (S/Ç)
Yaş	35
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Hozat/Zankirek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kitaptan almış Askerlikte subaydan (Asım bey)

Derleme fişinde, eser için şu sözler kaydedilmiştir:⁶

Ben bugün yarimi gördüm afitabi nüran gibi :|
Gül cemalini seyreyledim Mah ile taban (teban) gibi :|
Cemalin (Cemmalin) ümmül kitaptır dört kitap ani vesfeder
Kuran içinden okunan ol sereyyirahman (sereyhirahman) gibi

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.1.b. Kendi Ayağı Üzerine

21 Temmuz 1944'te Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 4'te sergilenmektedir:

Tablo 4. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kazım Yağmur (S/Ç)
Yaş	35
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Hozat/Zankirek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kitaptan almış Askerlikte subaydan (Asım bey)

Derleme fişinde, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Yeddi dağ üzerinde (tağ üstünde) guran mirbi (mirabi)
Benim bu derdimin dermanin veresin

⁶ Derleme fişinde sözlerin yazımı esnasında kullanılmış olan “:|” simgesi, kendisinden önce yazılan sözcük ya da sözcük grubunun iki kez tekrar edileceğini göstermektedir.

Ersurrahman cümle âlemin sahibi

Benim bu

Bana böyleymiş hakkın emri

Varsam tabibe açar yarami

Bu derdimin varmi sizden dermani

Kavuştak

Eserin düşünceler kısmında kurşun kalemle yazılmış olduğu için net olarak okunamayan bir not bulunmaktadır:

“Şu gözlerim aka akar durulur. Yel vurdukça yaralanır.”

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.1.c. Sefil Sıtkıdan

21 Temmuz 1944'te Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5'te sergilenmektedir:

Tablo 5. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kazım Yağmur (S/Ç)
Yaş	35
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Hozat/Zankirek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kitaptan almış Askerlikte subaydan (Asım bey)

Derleme fişinde, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Meyil verdim dilber eranlare

Emsalî bulunmaz devran içinde

Gözlerin açıp hup cemalin görenler

Bir azîm pasadır Türkiye içinde

Sefil Sıtkı seyreyledi cemali

*Mısıra kayıt geldi Yusuf misali
Doldur badeyi abi Kevseri
Hüriler gilimyanlar hayal içinde*

*Gözlerin yaşların sebbel merani
Sulesi şerek verir günü mekâni
Garemani bağuşlu Huriler Sultani
Zülfikar oynadı çanı meçinde*

Üçüncü dördlük kurşun kalemle sonradan eklenmiştir.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır

3.2. İkinci Derleme Fişi

Derleme fişinin sağ üst köşesinde bulunan fotoğraf yerinde 3 rakamı ve “E” harfi yer almaktadır.

3.2.a. Levzer Oyun Havası

Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 6’da sergilenmektedir:

Tablo 6. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Veli Yıldız (Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1337: Miladi 1927
Meslek	Rençber
Memleketi	T./Hozat/Taçkirek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Tavuk köyünden dayısı Ali Çakmak’dan

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında herhangi bir söz bulunmadığı gibi, esere ilişkin başka bir açıklamaya da rastlanmamıştır.

3.2.b. Garaçor Oyun Havası

Derleme fişinde derleme tarihi ve yeri belirtilmemiştir. Sağ üst köşede bulunan fotoğraf yerinde 3 rakamı ve E harfi yer almaktadır.

Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7’de sergilenmektedir:

Tablo 7. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Veli Yıldız (Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1337: Miladi 1927
Meslek	Rençber
Memleketi	T./Hozat/Taçkirek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Tavuk köyünden dayısı Ali Çakmak’dan

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında herhangi bir söz bulunmadığı gibi, esere ilişkin başka bir açıklamaya da rastlanmamıştır.

3.2.c. Eşi (Ayşe) Oyun Havası

Derleme fişinde derleme tarihi ve yeri belirtilmemiştir. Sağ üst köşede bulunan fotoğraf yerinde 3 rakamı ve E harfi yer almaktadır.

Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 8’de sergilenmektedir:

Tablo 8. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Veli Yıldız (Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1337: Miladi 1927
Meslek	Rençber
Memleketi	T./Hozat/Taçkirek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Tavuk köyünden dayısı Ali Çakmak’dan

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında herhangi bir söz bulunmadığı gibi, esere ilişkin başka bir açıklamaya da rastlanmamıştır.

3.3. Üçüncü Derleme Fişi

Derleme fişinin sağ üst köşesinde bulunan fotoğraf yerinde E harfi yer almaktadır.

3.3.a. Halbeyle*

Derleme fişinde derleme tarihi ve yeri belirtilmemiştir. Eser bilgileri Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Baran (S)** ve Memil Ateş (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1334: Miladi 1918	1335: Miladi 1919
Meslek	R.	-
Memleketi	T./Hozat/Bargini	“/”/İn
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-	-

* Derleme fişinde eserin adının üzeri çizilmiştir.

** Derleme fişinde verilen söyleyen kişi ile ilgili bilgilerin üzeri çizilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında üzeri çizilmiş olan şu sözlere yer verilmiştir:

Hal böyle ehval böyle

Var güzel dosta bir habar eyle

Benim yarem derindir

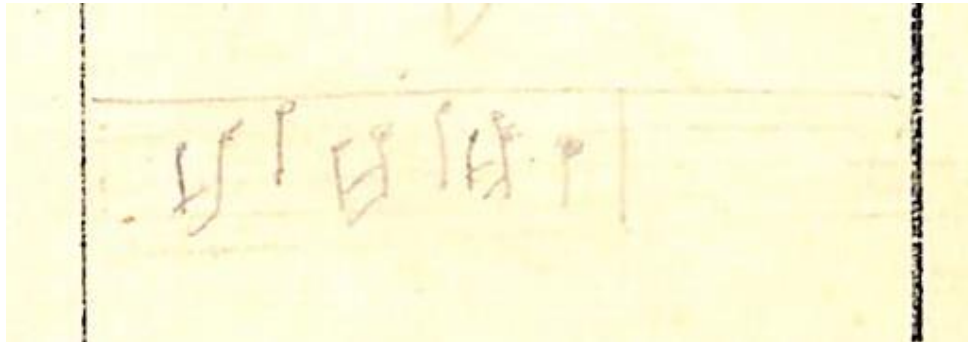
Yareme merhem eyle

Yüce dağbaşı garsız dumansız

Ben seni severem şeksiz gümansız

Eserin plak numarasının yanında kurşun kalemle “sözleri varmış ...” yazmakta ve bu yazı bir ok ile Görsel 1’deki notaları işaret etmektedir.

Eserin düşünceler kısmında kurşun kalemle çizilmiş notalar yer almaktadır:

Görsel 1. Halbeyle

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.3.b. Güli (Eminedek E.)

Derleme fişinde derleme tarihi ve yeri belirtilmemiştir. Eser bilgileri Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Baran (S)** ve Memil Ateş (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1334: Miladi 1918	1335: Miladi 1919
Meslek	R.	-
Memleketi	T./Hozat/Bargini	“/”/İn
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-	-

** Derleme fişinde verilen söyleyen kişi ile ilgili bilgilerin üzeri çizilmiştir.

Eserin sözleri fişte yer almamaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.4. Dördüncü Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.4.a. Kangal Havasi

Hozat’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11’de sergilenmektedir:

Tablo 11. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Fındık Ateş (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1326: Miladi 1910/1911
Meslek	Değirmenci
Memleketi	Tunceli/Hozat/İn
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kangalli Yarım, ? ⁷

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

⁷ Derleyen kişi tarafından çalan kişi kısmının öğrenilen yer/kişi/zaman bölümüne soru işareti konulmuştur.

Derin derenin çıkmaz dumanî
Yardan ümut var kesmem gumanî
İkimizin gün göreceğ zemanî
Esdî bir rüzgâr (gül) ayırdı bizi

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.4.b. Kangal Havası

Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 12'de sergilenmektedir:

Tablo 12. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Fındık Ateş (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1326: Miladi 1910/1911
Meslek	Değirmenci
Memleketi	Tunceli/Hozat/İN
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kangalli Yarım, ? ⁸

Derleme fişinde, eserle ilgili herhangi bir söz ya da açıklama yer almamaktadır.

3.5. Beşinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.5. (38)deki Tartal

21.07.1944'te Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 13'te sergilenmektedir:

Tablo 13. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Memil Ateş (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1335: Miladi 1919
Meslek	Değirmenci
Memleketi	T./Hozat/İN
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Şurdan burdan-Gardaşım Fındık Ataşdan

⁸ Derleyen kişi tarafından çalan kişi kısmının öğrenilen yer/kişi/zaman bölümüne soru işareti konulmuştur.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Vapurdan (vapurden) çıhdım potinim gaydi (kaydi)://
İpekli mendilim ellere galdi
Ellerde galmasın goynumda galsin
Sılaya varmadım goymadı felek (Kurşun kalemle sonradan eklenmiş)*

*Mektepten çıkdım oldum yüzbasi
Mezerim üstünde cebrail (zebrail) tasi
Cebrail değil de gabrimin tasi*

Eserin düşünceler kısmında “Burada bitirdi hatırlayamadı” şeklinde bir ek bilgi verilmiştir.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.6. Altıncı Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi ve 2 rakamı yer almaktadır.

3.6.a. Zey Olmuş

21.7.1944’te Hozat’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 14’te sergilenmektedir:

Tablo 14. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Baran (S/Ç) ve Ali Aktepe (S/Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1336: Miladi 1920	1334: Miladi 1918
Meslek	-	-
Memleketi	T./Hozat/Barceni	T./Hozat/Barceni
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendileri	Burada babalarında

Kaynak kişi isimlerinin üstüne “söz ve söz” yazılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Zey olmuş kâkili anber misali
Bağı gülistandır güzelsin güzel*

*Gızarılmış vechinden yüzleri alır
Büyü ergavandan güzlerin güzel*

*Yüzlerin yeşil pak aşikâr olmuş
Çekilmiş gaşların zülfigar (zülfikar) olmuş
Gaşların âleme hükümdar olmuş
Möhrü Süleymandan güzelsin*

Düşünceler kısmına kurşun kalemle “sazların birisi düşük” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.6.b. Göynü Verdik

21.7.1944'te Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15'te sergilenmektedir:

Tablo 15. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Baran (S/Ç) ve Ali Aktepe (S/Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1336: Miladi 1920	1334: Miladi 1918
Meslek	-	-
Memleketi	T./Hozat/Barceni	T./Hozat/Barceni
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendileri	Burada babalarında

Kaynak kişi isimlerinin üstüne “söz ve söz” yazılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Göynü verdik Murtazâya
Dost emeği verme zaya
Ricam odur güzel şaha (şaya)
Yetişdire hak abaya*

*Ağla bu gözlerim ağla
Cihanın yasını bağla*

(Hatırlayamadılar notu düşülmüştür)

Gidan gider geri gelmez

Çalışmayan murad almaz

Biz mevlayi pek severiz

Son dörtlükteki sözler kurşun kalemle sonradan eklenmiştir.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.7. Yedinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “E” harfi yer almaktadır.

3.7. Mecnun Leyla

21.7.1944’te Hozat’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 16’da sergilenmektedir:

Tablo 16. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	P. İbiş Eşil (Ç/Saz)
Yaş	10
Meslek	R.
Memleketi	T./Hozat/Sevindik (Sevendik) (aslı Segedik)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babasından

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında söz bulunmamaktadır.

Düşünceler kısmında “Küçüklüğüne göre çok iyi bir istidad var” açıklamasına yer verilmiştir.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.8. Sekizinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.8. Dost Kapıya

21.7.1944’te Hozat’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17’de sergilenmektedir:

Tablo 17. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Bakır (S) ve Memil Ateş (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1309: Miladi 1893/1894	1335: Miladi 1920
Meslek	R.	-
Memleketi	T./Hozat/Bargeni	T./Hozat/În
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

‖:Dost kapıya gelmiş gitmiş:‖ *ben hâberdar olmamışım*

Çağır çığırılmış gelmiş “ “ “

‖:Uyan ala gözlüm uyan:‖ (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük) *yuhu sana (sene)*

haram olsun

Dost hatırı sormaya gelmiş ben haberdar “ “

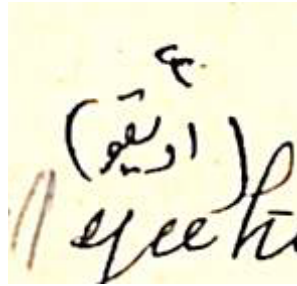
Dostumun köyüne vardım dost mene eylemez rağbet

Dost yüzün cevirme benden, ben haberdar olmamışım

Bedestâne saldım tene giz sırlarını söylerim sana

Aleme destan eyleme, ben hâberdar olamamışım

Eser içinde yer alan (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük) aşağıda verilmiştir:

Görsel 2. Dost Kapıya

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.9. Dokuzuncu Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi ve 2 sayısı yer almaktadır.

3.9.a. Kosoğlu Hacığa

21.7.1944'te Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 18'de sergilenmektedir:

Tablo 18. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hıdır Baykuş (S/Ç-Saz ve Söz)
Yaş/Doğum Tarihi	1318 (âmâ): Miladi1902/1903
Meslek	Kemancı
Memleketi	T./Hozat/Zımık
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski aşıklardan kemeni Collik den

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Desimdür derler elimize

Bülbül gondu dalımıza

Anam südün helâl eyle

Bugün misafirim size

~~*Anam ağlasın gelsin odada*~~

Hacığa yanımdadır

Mühübbeti canımdadır

Duman dutar gülâbiyi (Kurşun kalemle eklenmiştir)

Vebalı boynumdadır (Kurşun kalemle eklenmiştir)

Çifte davul dögülüyor

Düğün işi görölüyor

Ecel gelmiş eyvah eyvah can ağlıyor (“eyvah eyvah” kurşun kalemle eklenmiştir)

Aman aman can alıyo (Kurşun kalemle eklenmiştir)

Arka sayfada “akoğul” notuyla belirtilmiş ve üzeri çizilmiş bir dördlük yer almaktadır.

~~*Konağın öğünde değirman bendi*~~

~~*Bana sebep olan yar yar oğlum Efendi*~~

~~*Der Mevlam bize verdi bu zalim derdi*~~

~~*Yansın Hozat yansın*~~

Üstü çizgili sözler derleme fişinde yer aldığı biçimde buraya aktarılmıştır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.9.b. Koçkiri

21.7.1944'te Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19'da sergilenmektedir:

Tablo 19. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hıdır Baykuş (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1318 (âmâ): Miladi 1902/1903
Meslek	Kemancı
Memleketi	T./Hozat/Zımık
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski aşıklardan kemeni Collik den

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Eserin birinci dörtlüğünün üzeri çizilmiştir.

~~Goçkirinin aşireti
Zabteyledi memleketi
Hozat çekmez gayreti
Aman aman aman
Cihan girtiberfi Duman~~ } K

Goçkiriden oldi sefer
Angaradan geli asker
Tarih 337 de
Haydar Bekden geldi haber

K {

Begler girdi dayrasına
Ağlari aldı arasına
Evvel ağaları vurdiler

Sonra döndüler fukarasına

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.10. Onuncu Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.10. Munzur

12.7.1944’te Hozat’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 20’de sergilenmektedir:

Tablo 20. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hıdır Baykuş (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1318: Miladi 1902/1903
Meslek	Kemancı
Memleketi	T./Hozat/Zımık
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden, Kemani Collik den

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Gönül gel gezelim Munzur dağını

Seyran eyliyelim Sultan bağını

Ne hoş memleket (ey ey ey) Dersimin gülü (gülü dersimin)

Evliyası çohdur geline dahinur

Cümle âleme (eleme) yardım tohanur

Havariçler işledür (ey ey ey) devlet sahinur

Bir gül bitürdüm gülmedi canım

Neçe padişahlar geldi cihâna

Dersimi almah için düşdüler gümane

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.11. On Birinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “E” harfi yer almaktadır.

3.11. Halay

Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 21’de sergilenmektedir:

Tablo 21. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mahmut Özger (Ç, Zurna) ve Müslim Özger (Ç, Davul)	
Yaş/Doğum Tarihi	1294: Miladi 1878/1879	1926
Meslek	-	-
Memleketi	T./Hozat/Tarnoti	T./Hozat/Tarnoti
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Askerde	Babasından

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında söz yer almamaktadır. Halay başlığı altında “a.1. Karaçar, a.2. Üç ayak, a.3. Delilo, a.4. Tamzara, a.5. Horon, 6. Rakoçer, 7. Bir kol oyunu” eserleri kaydedilmiştir.

Derleme fişinde, eserlere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.12. On İkinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.12.a. Gönül Gibi

21.7.1944’te Hozat’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22’de sergilenmektedir:

Tablo 22. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Çelik (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	R.
Memleketi	T./O./Zerenik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Gönül gibi nazik nesne bulunmaz

*Verme rüzğara savrulur gider
Öyle nazikdirki alınmaz ve satılmaz (alıp satılmaz)
Ateslere verme gavrulur gider*

*Hayatini bu yola feda etmeli
Onu tanı postuyla herşey etmeli
Oni dutan adam şehi dutmalı
Şehi dutmazsan darılır gider*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.12.b. Nanay

21.7.1944'te Hozat'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'te sergilenmektedir:

Tablo 23. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Çelik (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	R.
Memleketi	T./O./Zerenik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

“ hanım “ (Kurşun kalemle eklenmiştir)
1-Böyük ceviz derüldi nanay canım nanay yar
2-El oğludur sarıldı
3- “ “ “
4-Anam bana darıldı

Herge başına iz olur
Mavu savlar toz olur “
Günüz gelme gece gel
Eller duyar söz olur

Tabağa (tabaka) goydum duzi

Ahdi sahil ildızı “
Uyan uyan sevdiğim
Doğdu sabah ildizi “

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.13. On Üçüncü Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.13.a. Aşık İsen

21.7.1944’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 24’te sergilenmektedir:

Tablo 24. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ali Çelik (S/Keman) ve Hüseyin Ekici (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1902/1903	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Renç.	-
Memleketi	T./Ovacık/Zerenik	T./Ovacık/Zerenik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Aşık isen ara bul cenanini
Canan bahçesinde can aranılmaz
Gavrulup haşlıyıp benim şu hayatım
Cevahir yanında tunç aranılmaz

Gül kokusu neymiş onun yanında
O beni yakıyor onsuz mevcut teninde
Tokalı gayış (kayış) (da) ince belinde
Selvi zemininde çali aranılmaz (ey)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.13.b. Aşkın Şerabını

21.7.1944’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25’te sergilenmektedir:

Tablo 25. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ali Çelik (S/Keman) ve Hüseyin Ekici (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1902/1903	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Renç.	-
Memleketi	T./Ovacık/Zerenik	T./Ovacık/Zerenik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Aşkın şerabını içenler dilber

Mecnun gibi gezer sergerdan olur

Hüsnün görüp candan geçenler dilber

Ferhat misal döner perisan olur

Gaşların (kaşların) zülfigar (zulfikar) çekermane (

Mahremetin çohdur gelir imane

Dilber yüzün benzer Şemsü tabâna

Örtme zülüflerin seyristan olur

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.13.c. Eğdi Karamuk

21.7.1944’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 26’da sergilenmektedir:

Tablo 26. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ali Çelik (S/Keman) ve Hüseyin Ekici (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1902/1903	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Renç.	-
Memleketi	T./Ovacık/Zerenik	T./Ovacık/Zerenik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Egdi garamuh eğdi

Dallari yere değdi

Sevdim sevdim yar sevdim

Yararım (yerarım) kime değdi

*Al pusu ganat ganat
Ben söylerim sen annat
Kemalide Sultan melek
Yarım sana emanat*

*Al puşuyu egdiğim
Hatirine degdiğim
Dünya dolu yar olsa
Sensin benim sevdiğim*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.14. On Dördüncü Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.14.a. Siyah Perçemlerin (Sefil Sıtki)

22.7.1944’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 27’de sergilenmektedir:

Tablo 27. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Kaya (S, Keman) ve İsmail Oğuz (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1319: Miladi 1903/1904	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Rençber	Rençber
Memleketi	Tunceli/Pertek/Ulupınarköy	Tunceli/Hozat/Yalnızagaç
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden şurdanburdan Büyük gardaşından (yirmi sene evvel ölmüş, elli yaşında)	

Derleme fişinde plak numarası ve yeri olarak (1245) [B:1], (1247) [a] olmak üzere 2 numara verilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Siyah perçemlerin gonca yüzlerin
Garip bülbül gibi zar eyler beni
Hilal ebrûlerin ahû gözlerin*

Tiği sevda ile yaralar beni

*Sevdayı aşkınla ahüzar oldum
Galmadi tehammül bi garar oldum
Cemalin görelî sevdakâr oldum
Gorkarım ki bu dert paralar beni*

*Elif gömetine heyran olduğum
Gece gündüz hâyâline döndüğüm
Hep seni içindir boyun eğdiğim
Yoksa zabttedemez bu yerler beni*

Eserin düşünceler kısmında “Her ikisi de az okur yazar yeni ve eski harflerle. Önce Pertek Halkevine gelmişler ve bu parçayı hem saz hem ses olarak kendi kendilerine söylüyorlardı. Hey’ette Başkan H. Bedi, Aza Muzaffer ve Teknisyen Rıza vardı.” şeklinde bir ek bilgi verilmiştir.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.14.b. Takdimlisi

22.7.1944’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 28’de sergilenmektedir:

Tablo 28. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Kaya (S, Keman) ve İsmail Oğuz (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1319: Miladi 1903/1904	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Rençber	Rençber
Memleketi	Tunceli/Pertek/Ulupınarköy	Tunceli/Hozat/Yalnızagaç
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden şurdanburdan	Büyük gardaşından (yirmi sene evvel ölmüş, elli yaşında)

Derleme fişinde, esere ilişkin metin veya açıklama bulunmamaktadır.

3.14.c. Pertek

22.7.1944'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 29'da sergilenmektedir:

Tablo 29. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Kaya (S, Keman) ve İsmail Oğuz (Ç)	
Yaş/Doğum Tarihi	1319: Miladi 1903/1904	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Rençber	Rençber
Memleketi	Tunceli/Pertek/Ulupınarköy	Tunceli/Hozat/Yalnızagaç
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden şurdan burdan	Büyük gardaşından (yirmi sene evvel ölmüş elli yaşında)

Eserin plak numarası ve yeri derleme fişinde belirtilmemiştir.

Fişin sağ üst kısmında bulunan “Plağa alınırken müzik öğretmeni Onur Pancar da bulunmuştur” açıklamasının altında Onur Pancar’ın imzası yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Başında pirlanta süpügçe dağın
Öpmede gahraman murat ayağın
Bir ucdan bir uca bahçasıla bağın
İnanki cennetten güzelsin pertek*

*Diz çökmüş önüne yedi gat dağlar
Dörtyanın buz gibi sulari çağlar
Yüzünü görenler sana bel bağlar
İnanki cennetten gözelsin pertek*

*Hele bir ilkbahar günlerin gelsin
Gül kokusu yerlerden göğe yükselsin
Bağrını rengârenk çiçek bezesin
Seyrine doyulmaz güzelsin pertek*

*Gumruler dem çeker, öter bülbüller
Mehtapta gizlice soyunur güller
Bin renkli gurubun bir kez görenler
Onulmaz aşkına düşerler pertek*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.15. On Beşinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.15. Ezel Bahar

22.7.1044’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 30’da sergilenmektedir:

Tablo 30. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Kaya (S, Keman) ve İsmail Oğuz (Ç, Saz Bağlama düzeni)	
Yaş/Doğum Tarihi	1319: Miladi 1903/1904	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Rençber	-
Memleketi	T./Pertek/Ulupınarköy	T./Hozat/Yalnızagaç
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden şurdan burdan	Büyük gardaşından

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Ezel bahar yaz ayları gelince
Akar derelerde sel yavaş yavaş
Bülbüller ötüşür hup avaz ile
Açılır bahcede gül yavaş yavaş*

*Mecnuna çoh sitem eyledi Leyla
Hiç kimseye baki değil bu yayla
Kişinin nasibin verici mevla
Ara nasibini bul yavaş yavaş*

*Hatıra dokunur sözün akkâmi
Muhannet babına basma gademi (kademi)
Emsiliyle gonuş (konuş) miyan ada mi
Altun adın eder pul yavaş yavaş*

*Hatıra tokenma (tokenme) haddini (heddini) tani
Gişinin ettiği galır (kalır) mi yani*

*En aziz dostundan sakla sen seni
Fırsatın güdüyor el yavaş yavaş*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.16. On Altıncı Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.16. Adını Bilemedi (Elezber gibi)

22.7.1944’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 31’de sergilenmektedir:

Tablo 31. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Kaya (S) ve İsmail Oğuz (Ç, Bağlama)	
Yaş/Doğum Tarihi	1319: Miladi 1903/1904	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Rençber	-
Memleketi	T./Pertek/Ulupınarköy	T./Hozat/Yalnızagaç
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden	Büyük gardaşından

Eser başlığı kısmına Ezel bahar yazılmış ve üzeri çizilmiştir. Yanına ise (Adını bilemedi), (Elezber gibi) notları düşülmüştür.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ah

Her ruzüşeb hayâlina (heyâlina) yandığım

Esirim (esirem) bu veyranda care gel gel (ikinci “gel” in üzeri çizilmiştir)

Kisbükâr edinmiş hasret çektiğim

Gol ganat gırılmış (şikest ol) mimare (lığe) gel gel (ikinci “gel” in üzeri çizilmiştir)

Her dem rava mıdır böyle ahü vah

Medet mürvet sende ey cûdü seha

Püştü ponahım sensin eyleme cefa

Gurtar bu mezbiyetten imdada gel gel

İntizar bırakdın misali Mecnun

*Eşgin (eşkın) ataşıyla olmuşam cünün
Gözümün yaşlari manendi ceyhun
Yıkılmış göynlümü küşada gel gel*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.17. On Yedinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde “R” harfi yer almaktadır.

3.17.a. Gül

22.7.1944’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 32’de sergilenmektedir:

Tablo 32. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Kaya (S, Keman) ve İsmail Oğuz (S/Ç, Bağlama-Söyliyen)	
Yaş/Doğum Tarihi	1319: Miladi 1903/1904	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Rençber	Rençber
Memleketi	Tunceli/Pertek/Ulupınar	Tunceli/Hozat/Yalnızagaç
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden Büyük kardeşinden (sağlığında Ellilik varmış yirmi seneye yakın ölmüş)	

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Vardım dostun bahçasına
Dost bağçası güldü güldür
Oturmuş tahtı serayında
Tahtı serayi küllü güldür*

*Gülden terazi yaparlar
Gülü gülünen tartarlar
Gül alana gül satarlar
Çarşı pazar küllü güldür*

Eserin düşünceler kısmında “Hem sazlar; hem sesler iki dir. Bu parçayı kendiliklerinden söylediler. Heyetten başka müzik öğretmeni Onur Pancar ve halk sanatkarlarında mütahhit paşa

sıfatıyla Maruf İsmail Hakkı da bulunmuştur.” açıklaması yer almaktadır. Hem Onur Pancar'ın hem Maruf İsmail Hakkı'nın imzaları mevcuttur.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.16.b. Bir Saz Eseri

22.7.1944'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 33'te sergilenmektedir:

Tablo 33. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Kaya (S, Keman) ve İsmail Oğuz (S/Ç, Bağlama-Söyliyen)	
Yaş/Doğum Tarihi	1319: Miladi 1903/1904	1317: Miladi 1902/1903
Meslek	Rençber	Rençber
Memleketi	Tunceli/Pertek/Ulupınar	Tunceli/Hozat/Yalnızagaç
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden Büyük kardeşinden (sağlığında Ellilik varmış yirmi seneye yakın ölmüş)	

Derleme fişinde, esere ilişkin metin veya başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.18. On Sekizinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 2 sayısı yer almaktadır.

3.18.a. Oyun Havası (Halay)

26.7.1944'te Çemişkezek'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 34'te sergilenmektedir:

Tablo 34. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mehmet Aydın (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1336: Miladi 1920
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Bahçacık
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Gece çıkdım dışarı da

*Sıyrdım bıçağımı
Gelin ömrün çoğolsun
Doldurdum goçağımı*

*Ay vurdu gıraçlara da
Şevgu vurdu daşlara
Nişanlın gurban olsun
Arkandaki saçlara*

*Duman alttan yohni da
Girdi daşın altına
Yar yasduğun yok ise de
Golum başın altına*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.18.b. Oyun Havası

26.7.1944'te Çemişkezek'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 35'te sergilenmektedir:

Tablo 35. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mehmet Aydın (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1336: Miladi 1920
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Bahçacık
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

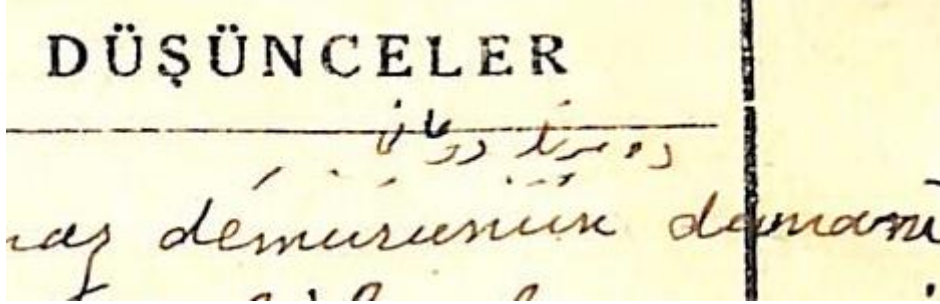
Çihmaz olmuş demürünün dumani (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük)
Oskemişem sevli boylu sunami
Söyle güzel söyle sinem dağlıdır } K
Benim başım bir güzele bağlıdır }

Aşağıdan gelir saçı sırmadan

Ya ben nere gidem yâri sarmadan

K {

Eser metninde yer alan Osmanlıca sözcük aşağıda verilmiştir:

Görsel 3. Oyun Havası

Arka sayfada bir dizi eser isimleri ve numaralar yer almaktadır:

Ay güzeller 1

Le le le gırş vurdum 2

(Ağır hava) Üç Ayak 3

Delilo 4

Eski hamamın üstü (of nanay) 5

Gelin ağlatma 6

Gece çıkdım dışarı/M. Aydın a1

Zurna ile yol havası (Heraidir) 7

(Zurnaci) Dügüncü toplama 8

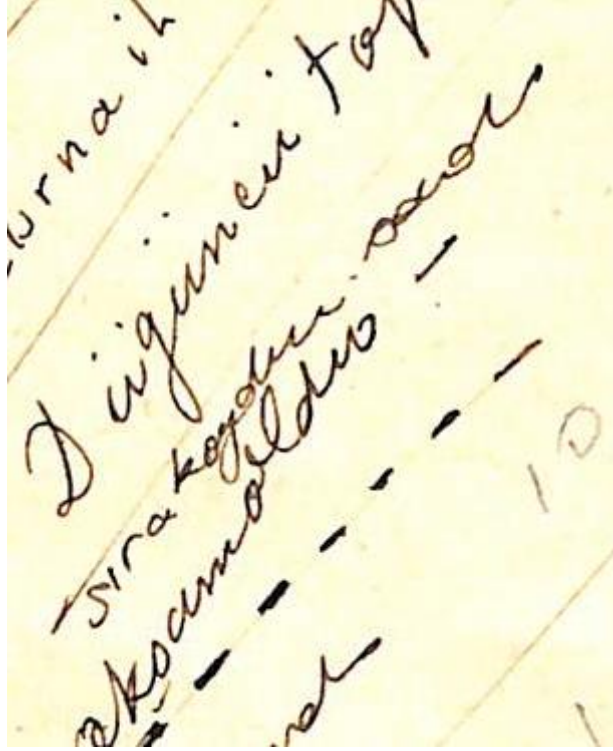
(Hürhan Aşkın) Sıra koydum (okunamayan sözcük) akşam oldu 9

Hatun pınarında 10

Bilal: yol üstünde 11

Gözler bahçasında 12

Eser isimleri arasında yer alan okunamayan sözcüğün görseli aşağıda verilmiştir:

Görsel 4. Sıra Koydum

Derleme fişinde, eserlere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.19. On Dokuzuncu Derleme Fişi

3.19.a. Mustafa Türküsü

26.7.1944'te Cem'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 36'da sergilenmektedir:

Tablo 36. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nadir Aydın (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1926
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Pulur
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Altun piharında vuruldum ana (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük)

Sırma bıyıkların bölendi kana, bölendi (Antep deki gibi)

Yahya kardaşım da kıymazdı bana

Sen beni vurdurdun hay zalım ana

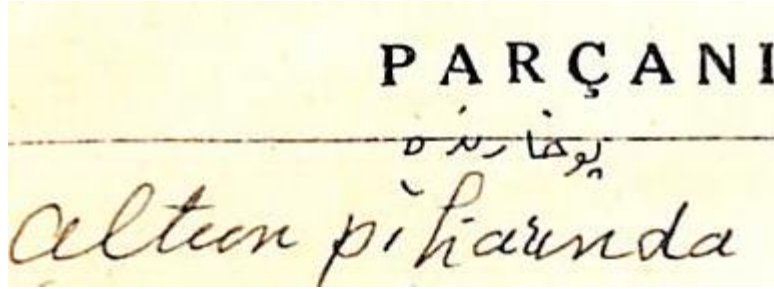
Payamlı gızına da deyin dama çıkmasın (çihmasın):||

Yavrular küçüktür ||:gozup getmesin:||

Yavrum gelir diye yola bakmasın

(Bu kadar eşitmiş)

Eser metninde yer alan Osmanlıca sözcük aşağıda verilmiştir:

Görsel 5. Mustafa Türküsti

Eserin düşünceler kısmında “Antep deki gibi” notu bulunmaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.19.b. Sabahtan Uğradım

26.7.1944'te Cem'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 37'de sergilenmektedir:

Tablo 37. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nadir Aydın (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1926
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Pulur
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, parça adının üstüne “kardaşı vurmuş” şeklinde bir not yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Sabahdan uğradım ben bir güzele

Uyan güzel uyan uyhum tezele (yele)
Saradı gül benzim döndü gazel zeye leye
Uyan güzel “ “ “

Deryalar mirekep ağaçlar galem leyem
Derdimi söyleyem ağlasın alem

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.20. Yirminci Derleme Fişi

3.20. Gelin Ağlatma

26.7.1944'te Çemişkezek'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 38'de sergilenmektedir:

Tablo 38. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hükmü Akbağ (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1322: Miladi 1906/1907
Meslek	Rençber
Memleketi	T./Çemişkezek/Germülü nahiyesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Annen yoğurdunu ayran eğlesin
Çıksın yücelere anam seyran eylesin
Annen (anan) kızı vardır anam seni neylesin
Çıksın yücelerde ...

Sana bir at gelmiş eğeri gümüş
Senin ağa baban genç iken ölmüş
Anami anami benim anami
Çarşamba gecesi yahin gınami

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.21. Yirmi Birinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 2 rakamı yer almaktadır.

3.21.a. Yol Üstünde

26.7.1944'te Çom.'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 39'da sergilenmektedir:

Tablo 39. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Bilal Diriöz (S)
Yaş/Doğum tarihi	1322: Miladi 1906/1907
Meslek	Eğitmen
Memleketi	T./Çemişkezek/Mamsa
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden çocukluğunda

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Yol üstünde biten gülü dermezler yaman dermezler

‖:Sen cahilsin sana meyil vermezler:‖

Yolu üstünde bir çiçek açılmış

‖:solup duruyor:‖

Bir eyiyi bir kötüye vermişler – yaman vermişler

‖:Ağlayıp göz yaşını silip duruyor:‖

Düşünceler kısmında “Eğitmen” kelimesi yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.21.b. Sarı Kilim

26.7.1944'te Çom.'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 40'ta sergilenmektedir:

Tablo 40. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Bilal Diriöz (S)
Yaş/Doğum tarihi	1322: Miladi 1906/1907
Meslek	Eğitmen

Memleketi	T./Çemişkezek/Mamsa
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden çocukluğunda

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Sarı kilim örmeli:!
Yarı nerde görmeli:!
Yarı gördüm diyenin:!
Ellerinden (gözlerinden) öpmeli

Sarı kilim saçağı
Kından çekdim bıçağı
Atdi de vuramadi
İgitlerin alçağı
(Bar havasi)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.22. Yirmi İkinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 17 rakamı yer almaktadır.

3.22. 1256 No’lu Plaktaki Eserler

(1256) [B:1] Peşref (Cezayir)

(1256) [B:2] Ağır Hava

(1256) [B:3] Üç Ayak

1257 No’lu Plaktaki Eserler

(1257) [a:1] Güzeller

(1257) [a:2] Eski Hamam Taşiyam

(1257) [a:3] Yol Havasi

(1257) [a:4] Delilo

(1257) [B:1] Dügüncü Toplama

(1257) [B:2] Gelin Ağlatma

(1257) [B:3] Hastadan gece geldi

(1257) [B:4] Evleri var modaya

1258 No'lu Plaktaki Eserler

(1258) [a:1] Büyük cevizin dibi (çok ağırmış)

(1258) [a:2] (Herai?)

(1258) [a:3] Köroğlu

(1258) [a:4] At oyunu

(1258) [B:1] Anom Anom=sözleri alınacak

(1258) [B:2] Devzeri (Kürt havasıymış)

(1258) [B:3] 1255 de

Eserlerin kaynak kişi bilgileri Tablo 41'de sergilenmektedir:

Tablo 41. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Saadettin Akbay (Ç, Zurna) ve Hükmü Akbağ (Ç, Davul)	
Yaş/Doğum Tarihi	1334: Miladi 1920	1322: Miladi 1906/1907
Meslek	Zurnacı	Davulcu (Rençber)
Memleketi	T./Çemişkezek/Germil (nahiyesi) T./Çemişkezek/Germil (nahiyesi)	
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden	Eskilerden

Derleme fişinde, eserlere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.23. Yirmi Üçüncü Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 3 rakamı yer almaktadır.

3.23.a. Akşam Oldu

26.7.1944'te Çemiş'ten derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 42'de sergilenmektedir:

Tablo 42. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Bürhan Aşkin (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1313: Miladi 1897/1898
Meslek	Tamirci
Memleketi	T./Çemişkezek/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden Huduiden (miş)

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Akşam oldu niçin güneş açmıyor:|
:Deli gönül bildiğinden şaşmıyor vah:|
Sorun yarım niçin benden geçi...
Benim yarım, sorun, benden geçmiyor
Ben bilirem her kabâhat bendedir.

Elindeki ayva mıdır nar mıdır
Karşımdaki gelin midir yar mıdır
Acep yarın gövnü bende var mıdır
Ben, bilirem kendümedir kabahat

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.23.b. Sıra Koydum (Uy Dağlar)

26.7.1944'te Çemiş'ten derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 43'te sergilenmektedir:

Tablo 43. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Bürhan Aşkin (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1313: Miladi 1897/1898
Meslek	Tamirci
Memleketi	T./Çemişkezek/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden Huduiden (miş)

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Sıra koydum sandığı

Yalandır yarin yandıği

Duş müdür hayal mıdır

Yarın bize geldiği

Vuy dağlar

Vay dağlar yeşil dağlar

Vay dağlar galın dağlar

Al geymiş kara bağlar

Al geymiş kare bağlar

İşlik işlik üstüne

Bu işliğin aslı ne

Ağam işlik göndermiş

Ağ memeler üstüne

Vuy ...

...

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.23.c. Gözler Bahçasında

26.7.1944'te Çemiş'ten derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 44'te sergilenmektedir:

Tablo 44. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Bürhan Aşkin (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1313: Miladi 1897/1898
Meslek	Tamirci
Memleketi	T./Çemişkezek/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden Huduiden (miş)

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

||:Gözler bahçasında akif gül kuçak kucak (guçak gucak):||

||:Akifim belinde anam tabanca bıçak:||

Aman akif yandım akif beni vuracak

Aman akif, yangın akif, sen vurdun beni

Kızıl kan içinde sen koydun (goydun) beni

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.24. Yirmi Dördüncü Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde (28) rakamı yer almaktadır.

3.24.a. Kapın Kapıma Bakar

26.7.1944'te Çemişkezek'ten derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 45'te sergilenmektedir:

Tablo 45. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Şinasi Sızan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1341: Miladi 1925
Meslek	Rençber
Memleketi	T./Çemişkezek/Germil (Nahiye)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

‖:Kapın kapıma bakar:‖

‖:Ateşin beni yakar:‖

‖:Ben size çoh gelmedim:‖

‖:Anan başıma gahar:‖

‖:Evlerinin önü nane:‖

‖:Ben kül oldum yana yana:‖

‖:Anası da çirkin kızını bana:‖

‖:Aman şimdi yaman şimdi:‖

‖:Dağlar başı duman şimdi:‖

Düşünceler bölümünde “Dikkat (parçanın melodisi değişmeye) başlamış” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.25. Yirmi Beşinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 6 rakamı yer almaktadır.

3.25.a. Perçin bastım (Halay Oyun Havası Kadın)

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 46'da sergilenmektedir:

Tablo 46. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nazır Saraçoğlu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1901/1902
Meslek	Öğretmen
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çok eskiden

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Parçin basdım, yol açtım nenni yar, gülüm yar
İnce bele dolaşdım (lave lave)
Bir gonca gül olmadan " "
Osmanlı (Osmanni) geldi kaçtım (lave lave)*

*Perçinin altı duvar, nenni yar, gülüm yar
Ekdiğin gülü suvar (lave, lave)²
Hem suvar hem suvarma ... "
Senin bir bildiğin var*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.25.b. Oyun havası Kadın Halay

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 47'de sergilenmektedir:

Tablo 47. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nazır Saraçoğlu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1901/1902
Meslek	Öğretmen
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/-

Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çok eskiden
--------------------------------	-------------

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Üç kûşciğaz seke seke

Endi bağlar arasına

Aman kızlar merhem edin

Suna “ “ “

‖:Şu yiğidin yarasına:‖

‖:Aman kızlar, suna kızlar:‖

‖:Ölüyorum imansızlar:‖

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.25.c. Hera,i

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 48'de sergilenmektedir:

Tablo 48. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nazır Saraçoğlu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1901/1902
Meslek	Öğretmen
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çok eskiden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Heraidir kızın adı herai [Hurai]

Gün doğmadan şeki vurur (ovayı)

Bir ku,acı geldi endi harmana

Akdı da çeşmim yaşı döndü ummana

Kur,aci kuracı gadan (kadan) alurum

Bedel ister isen, bedel verürüm

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.25.d. Kadın Halay Kahve Koydum

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 49'da sergilenmektedir:

Tablo 49. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nazır Saraçoğlu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1317: Miladi 1901/1902
Meslek	Öğretmen
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çok eskiden

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Kahve koydum kurusuna daralarilam

El vurmayın durula " "

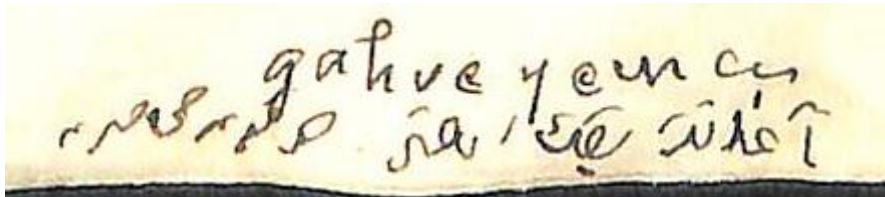
Hangi (hanki) kitab buyurmuş " "

Bekâr kızlar dul ala

Azap kızlar dul ala

Gayve yemen

Metnin altında Osmanlıca bir cümle bulunmaktadır:

Görsel 6. Kadın Halayı Kahve Koydum

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

Derleme fişinin arka sayfasında iki eserin sözleri daha yer almaktadır.

5. (1259) [B.1] numaralı eserin sözleri:

Oyani penbe gülüm bu yanı penbe

Çöz bendi şalvar aya malum gönlüm var sende

Oyani atlas gülüm bu yanı atlas

*Çöz bendi şalvar (ayamalım)_
_İğneler batmaz*

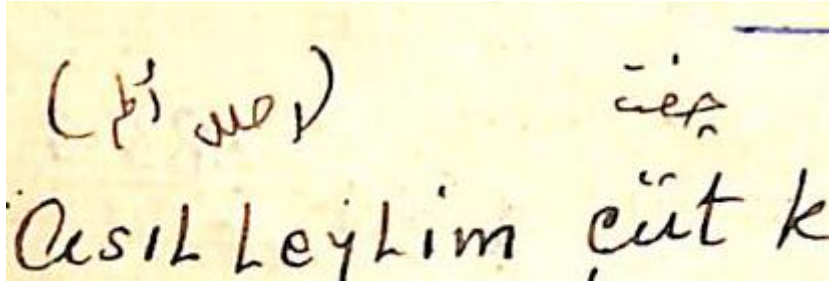
El vurma

Diz kırma

Sinam yaralı

6. (1259) [B.2] numaralı eserin sözleri:

Sözlerin başında iki (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük) bulunmaktadır:

Görsel 7. (1259) [B.2] numaralı eser

‖:Asıl leylim çüt kayalık:‖
‖:Kız sen olmuşsun mayalık:‖
‖:Verelerdi seni bana:‖
‖:Olaydım sana halayık:‖

} Bu kadar

3.26. Yirmi Altıncı Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 4 rakamı yer almaktadır.

3.26.a. Hapanostan

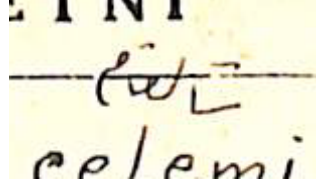
26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 50'de sergilenmektedir:

Tablo 50. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nevzat Kañçal (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1323: Miladi 1907/1908
Meslek	Esnaf
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Başekrek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Parçanın metninin üstünde (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük) bulunmaktadır:

Görsel 8. Hapanosdan

Hapanosdan yüklediler çelemi amman amman

Kar yağa ki düğüncüler ölemi “

Hapanosun önünden mi geçtiler “

Şu güzeli sürüden mi içetiler “

Hapanosun talları ekildi, amman amman

Nazlı yarm mezar daşı tikildi “

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.26.b. Kadın Halay Havasi (İndim Dost)

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 51'de sergilenmektedir:

Tablo 51. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nevzat Kañçal (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1323: Miladi 1907/1908
Meslek	Esnaf
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Başekrek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

İndim dost bahçasına kara-tut parmak (barmah) gibi

Eminem amman amman Fadimem amman amman

Şöydür sallanalım böyledür sallanalım

(Başka hatırlayamadı)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.26.c. Bahçada

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 52'de sergilenmektedir:

Tablo 52. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nevzat Kañçal (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1323: Miladi 1907/1908
Meslek	Esnaf
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Başekrek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Bahçada bazım galdi

Elimde sazım galdi

Öldüğümü aramam

Karnımda kuzum galdi

{ *Eli bilekli gelin*
Kolu küleklı gelin
Nasıl kıydın (vurdun) öldürdün
Gâvur yürekli gelin

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.26.d. Küp içinde

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 53'te sergilenmektedir:

Tablo 53. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nevzat Kañçal (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1323: Miladi 1907/1908

Meslek	Esnaf
Memleketi	Tunceli/Çemişkezek/Başekrek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Küp içinde bulurum (bulgurum):||

Gız saçların vurgunum:||

Ben de seni almazsam:||

Kendimi vurdururum:||

Çay aşşığı çaylama

Kömür gözlüm ağlama

Ben buralı değilim

Bana meyil bağlama

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.27. Yirmi Yedinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde iki tane 2 rakamı yer almaktadır.

3.27.a. Eyler (Eğler) (Ninni)

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 54'te sergilenmektedir:

Tablo 54. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nevzat Kançal (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1323: Miladi 1907/1908
Meslek	Esnaf
Memleketi	T./Çemiş/Başekrek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Eyle guzum eyler eyler eyler

Beşiğim bağıyam (Osmanlıca sözcük) gülün dalına

Yel esdikçe eğler eğler çağıra

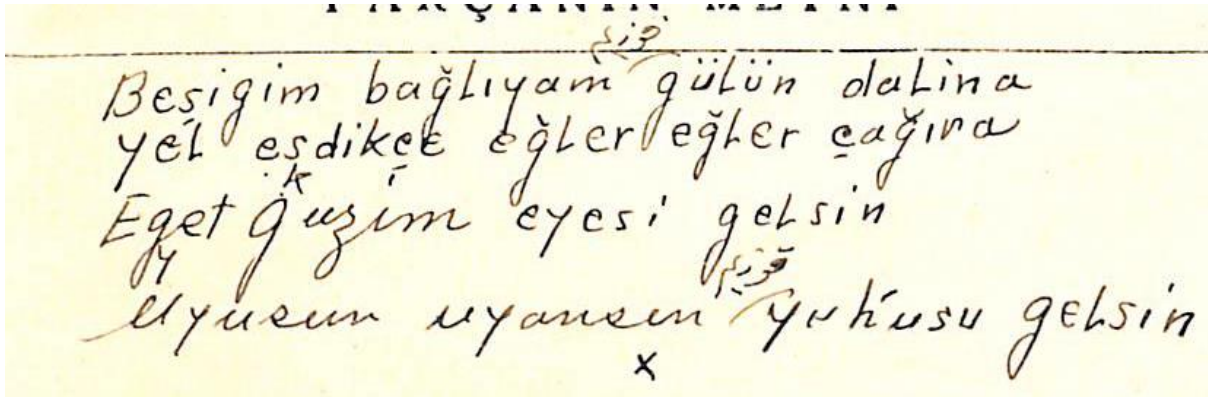
Eget (eyet) guzim (kuzim) eyesi gelsin

Uyusum uyansın (Osmanlıca sözcük) yuhusu gelsin

Uyu kguzim gine şimşek çakıyor

Hümar gözler aman yüzüne bakıyor

Eserin metni arasında (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük) yer almaktadır:

Görsel 9. Eyler

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.27.b. Ağılın Başı (Asker olana söylenirmiş)

26/27.7.1944'te Çemiş'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 55'te sergilenmektedir:

Tablo 55. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nevzat Kaňal (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1323: Miladi 1907/1908
Meslek	Esnaf
Memleketi	Tunceli/Çemiş/Başekrek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Eser adının altında "Asker olana söylenirmiş" notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ağılın başı tiken

Yaktın beni güliken
Eğler eğler arslan (asker) oğlan
Mevlam da Allah da seni yahsin
3 günlük geliniken

Çay aşığı çaylama
Kömür gözlüm ağlama
Ben buralı değilim
Bana meyil bağlama

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.28. Yirmi Sekizinci Derleme Fişi

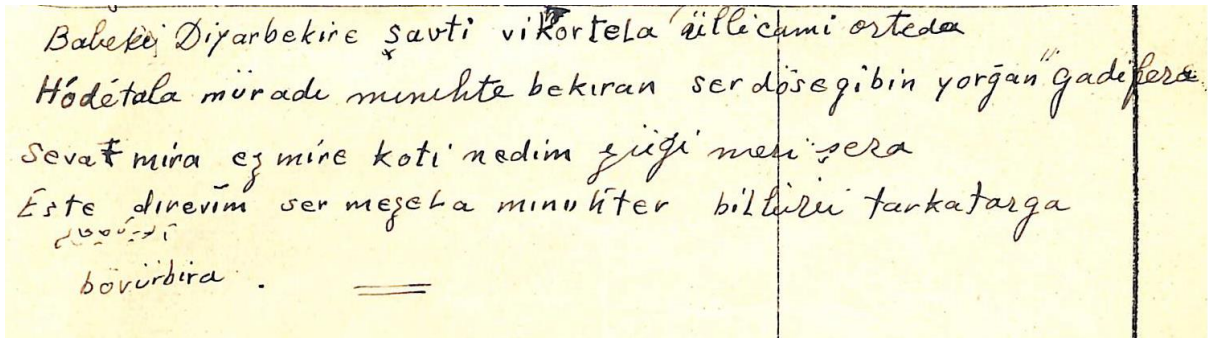
3.28.a. Babuko

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 56'da sergilenmektedir:

Tablo 56. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (S/Ç) ve Veli Kodan (Ç, Yine keman)	
Yaş/Doğum Tarihi	20	1305: Miladi 1889/1890
Meslek	Çalgıcı (Kemancı)	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Milli	Tunceli/Kalan/Türüsmek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babasından	Babası saz çalarmış. Bu da kemana heves etmiş

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında Kürtçe metin bulunmaktadır. Metnin üstünde de Türkçe olarak *gurban* (kurban), *yanmış*, *ulucami*, *mübarek* kelimeleri yer almaktadır.

Görsel 10. Babüko

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

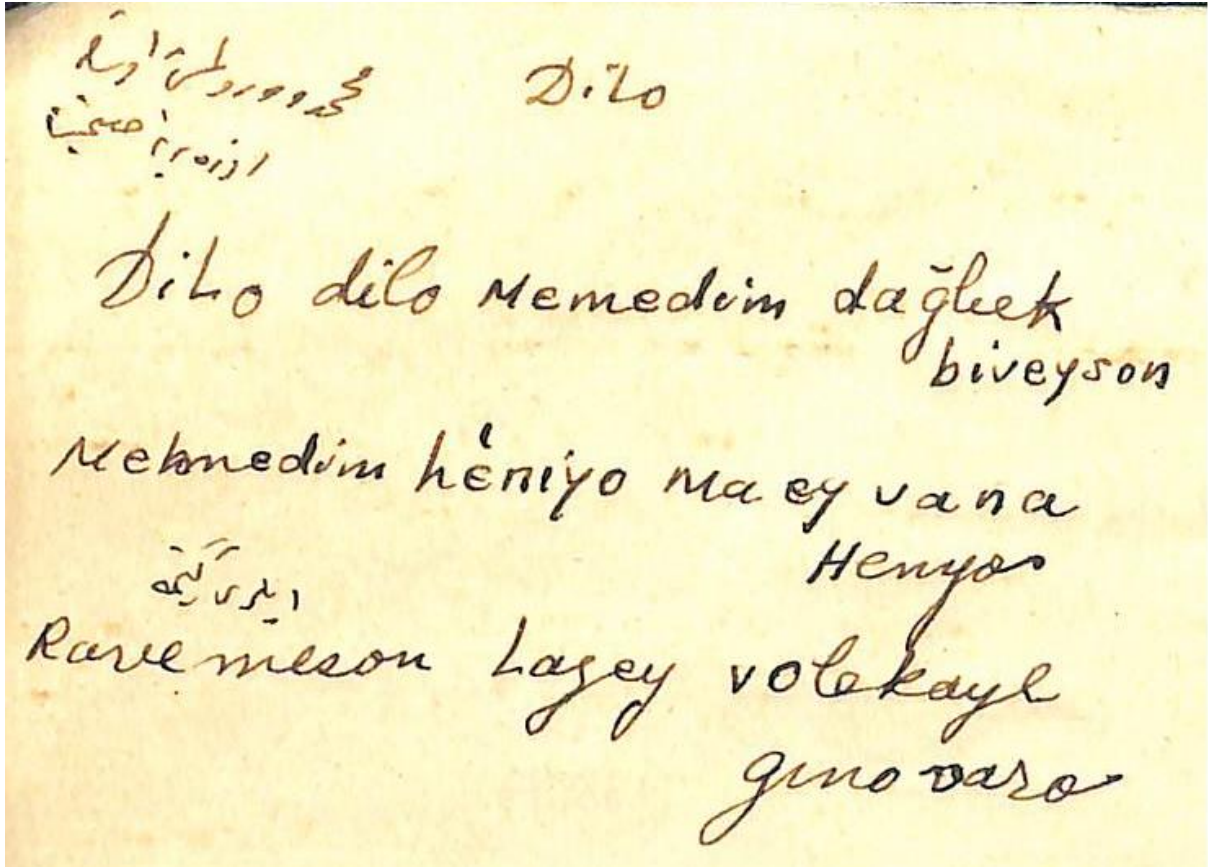
3.28.b. Dilo

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 57'de sergilenmektedir:

Tablo 57. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (S/Ç) ve Veli Kodan (Ç, Yine keman)	
Yaş/Doğum Tarihi	20	1305: Miladi 1889/1890
Meslek	Çalgıcı (Kemancı)	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Milli	Tunceli/Kalan/Türüsmek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babasından	Babası saz çalarmış. Bu da kemana heves etmiş

Derleme fişinin arka sayfasında yer alan esere ait Kürtçe metin aşağıdadır:

Görsel 11. Dilo

3.29. Yirmi Dokuzuncu Derleme Fişi

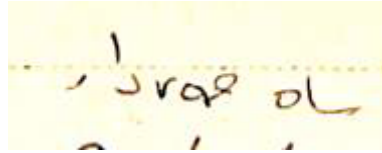
3.29.a. Seyit Şah Heydar Türküsü

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 58'de sergilenmektedir:

Tablo 58. Kaynak Kişi Künyesi

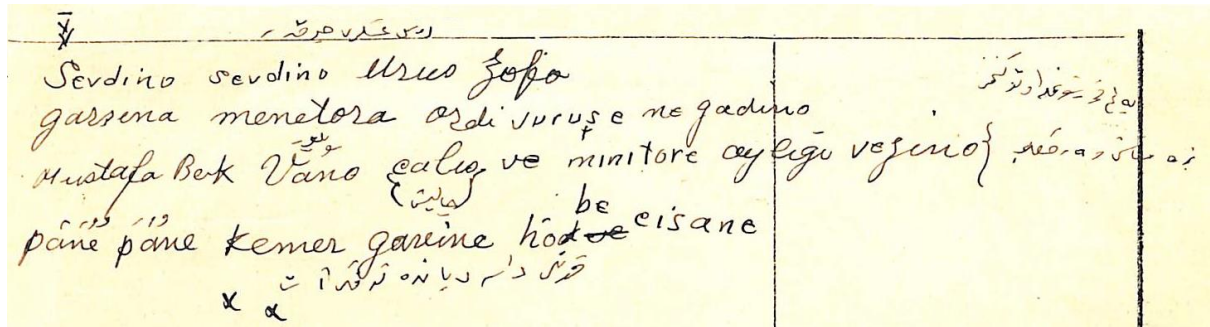
Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (Ç) ve Veli Kodan (S)	
Yaş/Doğum Tarihi	20	1305: Miladi 1889/1890
Meslek	Kemancı	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Milli	T./K./Türüsmek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babasından	Babası saz çalarmış

Eser başlığının üstünde (Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük) bulunmaktadır:

Görsel 12. Seyit Şah Heydar Türküsü Başlık

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında Kürtçe ve Eski harfli Türkçe/Osmanlıca metinler bulunmaktadır:

Görsel 13. Seyit Şah Heydar Türküsü

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

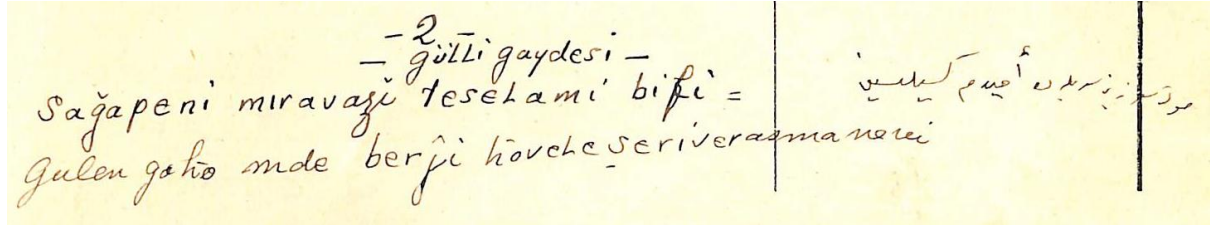
3.29.b. Gülli Süleyman

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 59'da sergilenmektedir:

Tablo 59. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (Ç) ve Veli Kodan (S)	
Yaş/Doğum Tarihi	20	1305: Miladi 1889/1890
Meslek	Kemancı	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Milli	T./K./Türüsmek
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babasından	Babası saz çalarmış

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında Kürtçe ve Eski harfli Türkçe/Osmanlıca metinler bulunmaktadır:

Görsel 14. Gülli Süleyman

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.30. Otuzuncu Derleme Fişi

3.30. Fatma

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 60'ta sergilenmektedir:

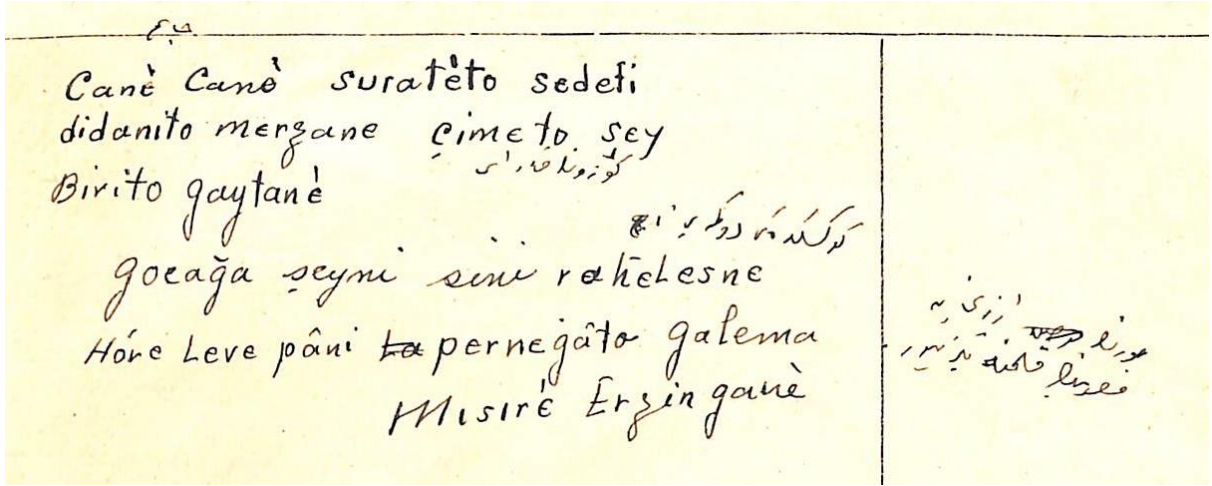
Tablo 60. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Veli Kodan (S) ve Süleyman Doğan (Ç) ⁹	
Yaş/Doğum Tarihi	1305: Miladi 1889/1890	-
Meslek	Rençber	-

⁹ Derleyen kişi tarafından "Beraberce çalan" şeklinde not düşülmüştür.

Memleketi	Tunceli/Kalan/Türüsmek	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babası saz çalarmış	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında Kürtçe ve Eski harfli Türkçe/Osmanlıca metinler bulunmaktadır.

Görsel 15. Fatma

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.31. Otuz Birinci Derleme Fişi

3.31.a. Şah Yusuf

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 61'de sergilenmektedir:

Tablo 61. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (S) ve Veli Kodan (Ç) ¹⁰
Yaş/Doğum Tarihi	20 -
Meslek	Kemancı -
Memleketi	Tunceli/Kalan/Mili -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman ¹¹	Babası çalan -

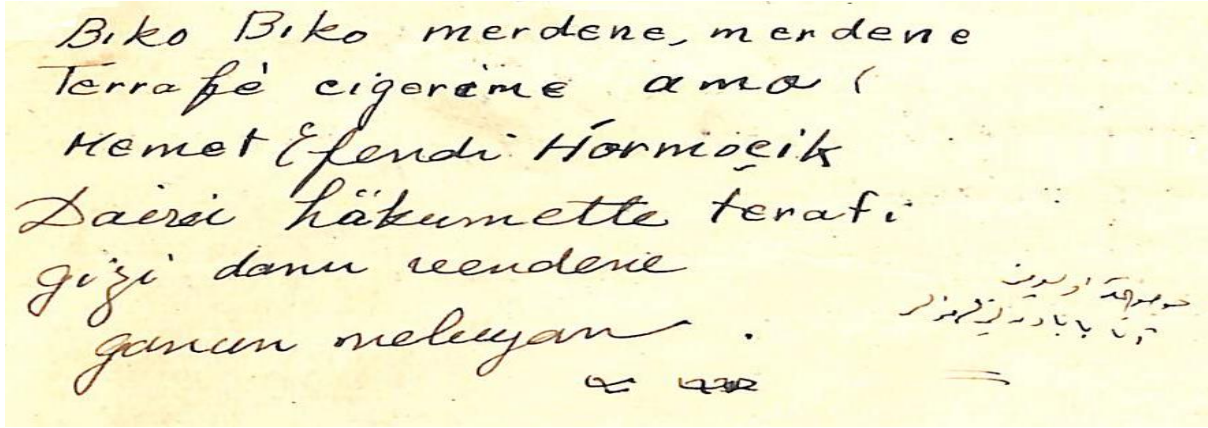
¹⁰ Derleyen kişi tarafından “(Veli beraber çaldı)” notu düşülmüştür.

¹¹ Derleyen kişi tarafından “muazzam” notu düşülmüştür.

Düşünceler bölümünde “Elazığ orta mektebinde ölen bir çocuk için söylenilmiş. Nazimiyeli imiş. (Ağıt)” şeklinde açıklamalar yer almaktadır.

Eser metninin üstünde Türkçe olarak *Memet Efendi, oğul oğul, ölüm, ölüm* kelimeleri yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eserin Kürtçe metni bulunmaktadır.

Görsel 16. Şah Yusuf

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.31.b. Sevli

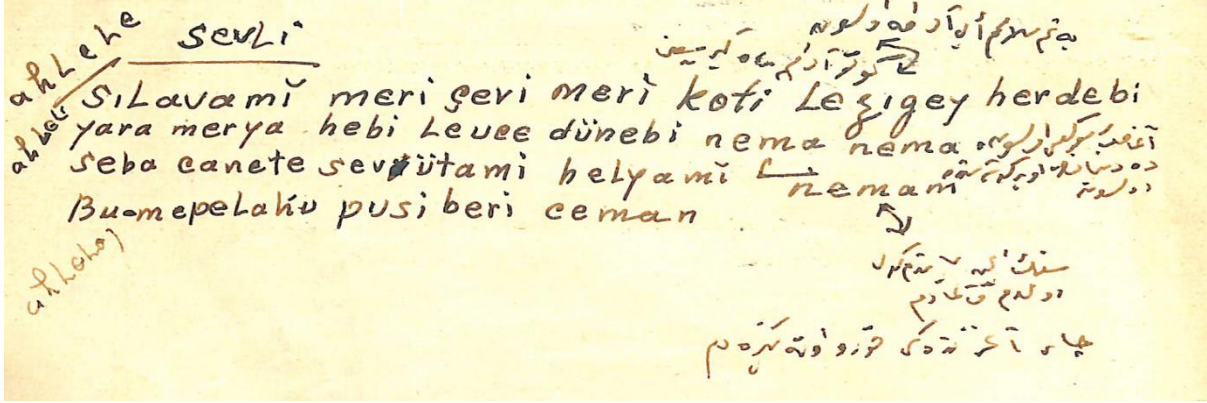
29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 62'de sergilenmektedir:

Tablo 62. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (S) ve Veli Kodan (Ç) ¹²
Yaş/Doğum Tarihi	20 -
Meslek	Kemanci -
Memleketi	Tunceli/Kalan/Mili -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babası çalan -

¹² Derleyen kişi tarafından “(Veli beraber çaldı)” notu düşülmüştür.

Derleme fişinin arka sayfasında yer alan eserin Kürtçe metni bulunmaktadır. Otuz ikinci derleme fişinde ise aynı eser ismi (Sevli) ve plak numarası bilgisine (1266/B1) yer verilmiş, eser metni tekrar yazılmamıştır.

Görsel 17. Sevli

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.32. Otuz İkinci Derleme Fişi

3.32. 1263 No'lu Plaktaki Eserler

(1263) [a:3] Köroğlu (Enstrüman)

(1263) [a:4] Garaçöre

(1263) [B:1] Gol (Kol) Havasi

(1263) [B:2] Kaval Havasi (Çift oynanır)

(1263) [B:3] Diyarbekir (Malum)

(1263) [B:4] Üç Ayak

1264 No'lu Plaktaki Eserler

(1264) [a:1] Zaney Zaney (Canım canım) (CaneCane)

(1264) [a:2] Bıçağ Oyunu-Bıçak Oyunu

(1264) [a:3] Gövendi

(1264) [a:4] Çoban Goyun (Koyun) Havası

(1264) [B:1] Cezair

(1264) [B:2] İstanbul gitmiş orda ölmüş olan birisinin havası

(1264) [B:3] Esküketek Üzerine

1266 No'lu Plaktaki Eser

(1266) [B:1] Sevli

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserlerin kaynak kişi bilgileri Tablo 63'te sergilenmektedir:

Tablo 63. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Çelik (Ç/Saz)
Yaş/Doğum Tarihi	1321: Miladi 1905/1906
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Merhu
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Amcası oğlu çalarmış. Ondan öğrenmiş

Eserin düşünceler kısmında “Sesi olmadığı için söylemiyor. Yalnız sazla çalıyor” şeklinde bir açıklama yer almaktadır.

Derleme fişinde, eserlere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.33. Otuz Üçüncü Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 21 rakamı yer almaktadır.

3.33. Kendi Derdi Üzerine

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 64'te sergilenmektedir:

Tablo 64. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Yıldırım (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1307: Miladi 1891/1892
Meslek	Ticaret
Memleketi	Tunceli/Kalan/Körkis
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Göhil mahmurlama bir gün ölürsün

Ettiğin islerde pusman olursun (olursiyn) hey

Pisman olmissan cana ne fayda

Düyna malın olsun cana ne fayda

Keyfeninin biçen (biçer) getir evinde:!

Hak kelamin kesme tatli dilinde

Kortulus olmaz azrail elinde

Gine olsun malın cana ne (dünya ne -buranın üzeri çizilmiştir-) fayda

Düşünceler kısmında “Hava malum. Sözler kendisi tarafından, kendi derdi üzerine söylenmiş” şeklinde açıklamalar yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.34. Otuz Dördüncü Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 22 rakamı yer almaktadır.

3.34. Kemal Çavuş

29.7.1944’te Kalan’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 65’te sergilenmektedir:

Tablo 65. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Arslan (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1310: Miladi 1894/1895
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/(Pah-Şögeyk) nahiye
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Herkesten-Heydar adında biri çıkarmış o da ölmüş Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında Kürtçe ve eski harfli Türkçe/Osmanlıca metinler yer almaktadır.

PARÇANIN METNİ داسو اوسل زول	DÜŞÜNCELER
Bane pituğ gamiso Murdam vastiyeto bākiso geza mamæki Zabiti Kemal Çavuş ifade mayeno Osman Çavuş Zope çalmıs Ken Hasan Çavuş	<i>Başka şeyler okudu</i> = Hasan Çavuş halen burada Kunduracı

Görsel 18. Kemal Çavuş

Düşünceler kısmında “{Başka şeyler okudu}” açıklaması yer almaktadır. Metnin son cümlesinin yanına *Hasan Çavuş halen burada Kunduracı* notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.35. Otuz Beşinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 1 rakamı yer almaktadır.

3.35. Vilik (Oyun Havasi)

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 66'da sergilenmektedir:

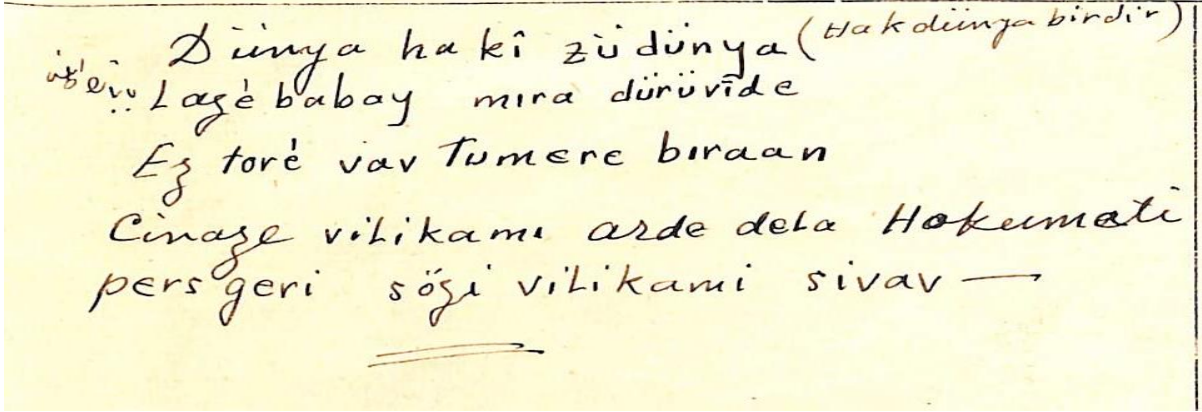
Tablo 66. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hüseyin Doğan (Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1336: Miladi 1920
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Pikân
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	? ¹³

Fişin sağ yanında “(Hava malum Pertekte alındı)” şeklinde bir not bulunmaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eserin sözleri Eski harfli Türkçe/Osmanlıca ve Kürtçe olarak yazılmıştır.

¹³ Derleyen tarafından bu işaret konulmuştur.

Görsel 19. Vilik

Düşünceler kısmında “Sözlerinin Süleyman Doğan söyledi ve keman çaldı” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.36. Otuz Altıncı Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 2 rakamı yer almaktadır.

3.36.a. İki Ayak-Hava Dinging (Dilinge)

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 67'de sergilenmektedir:

Tablo 67. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Sevin (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1328: Miladi 1912/1913
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Şögeyk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden kendi kendine

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eserin sözleri bulunmamaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.36.b. Keriboz-Birayak

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 68'de sergilenmektedir:

Tablo 68. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Sevin (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1328: Miladi 1912/1913
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Şögeyk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden kendi kendine

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eserin sözleri bulunmamaktadır.

Düşünceler kısmında “Keriboz yarım kesildi. (İkinci dönüşten sonrası)” şeklinde bir açıklama yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.37. Otuz Yedinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 27 rakamı yer almaktadır.

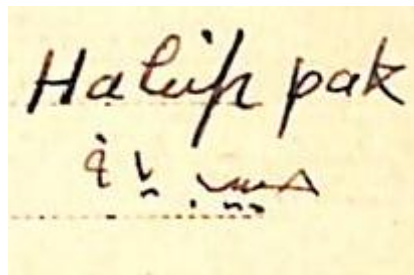
3.37.a. Hançere ile Tayyar

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 69'da sergilenmektedir:

Tablo 69. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Geko Yörük (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	-
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Halihpak (Osmanlıca sözcük)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Kaynak kişinin memleketi olan “Halihpak” Eski harfli Türkçe/Osmanlıca olarak da yazılmıştır:

Görsel 20. Halihpak

Eser adının yanında “(Enstrüman. Sözlerini bilmiyor)” ifadesi yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.37.b. Ayşe

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 70'te sergilenmektedir:

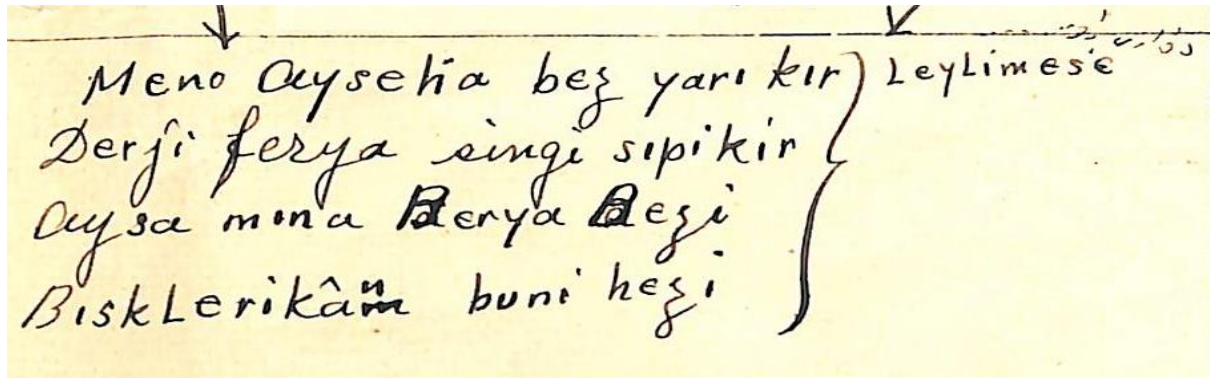
Tablo 70. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Geko Yörük (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	-
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Kalan/Halihpak (Osmanlıca sözcük)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Kaynak kişinin memleketi olan “Halihpak” Osmanlıca olarak da yazılmıştır (Görsel 20).

Metnin üstünde “Süleyman Doğan tarafından” şeklinde not yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eserin sözleri Kürtçe olarak yazılmıştır.

Görsel 21. Ayşe

Düşünceler kısmında “{Sözlerini Süleyman Doğan söyledi}” açıklaması yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.38. Otuz Sekizinci Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 27 rakamı yer almaktadır.

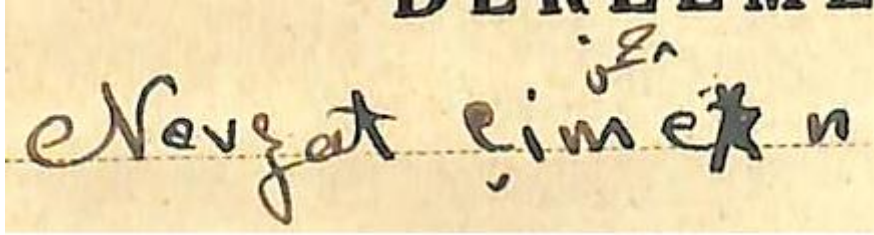
3.38. Giderim Yolum Dağdır

29.7.1944'te Kalan'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 71'de sergilenmektedir:

Tablo 71. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nevzat Çimen (S) (Osmanlıca Sözcük)
Yaş/Doğum Tarihi	1336: Miladi 1920
Meslek	Rençber
Memleketi	Tunceli/Pertek/Havsik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Elazığ'da ... Eskilerden

Kaynak kişinin isminin üzerinde Eski harfli Türkçe/Osmanlıca sözcük yer almaktadır:

Görsel 22. Nevzat Çimen

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eserin sözleri yer almaktadır:

‖:Giderim (giderem) yolum dağdır:‖

‖:Sinem heyvalı bağdır:‖

‖:Beklerim yar yolunu:‖

Neçeki (niçeki) canım sağdır_

‖:Yar yad oldu yad oldu:‖

‖:Yar yolu bağda buldu:‖

Héyrin barin görmedim

O da bana derd oldi (yi)

Kara Erik Çağala

Yeki yaran sağala
Hanki kitap yazıyor
Ben seven ellerala

Düşünceler kısmında “Küçük bir farkla Elazığ’da da alınmıştı” şeklinde açıklama bulunmaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.39.Otuz Dokuzuncu Derleme Fişi

Sağ üst köşede fotoğraf bölümünde 27 rakamı yer almaktadır.

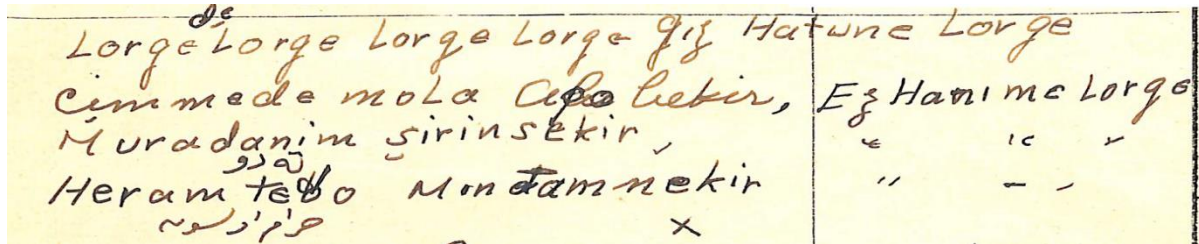
3.39.a. Lorge

Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 72’de sergilenmektedir:

Tablo 72. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1337: Miladi 1921
Meslek	Kemanici
Memleketi	Tunceli/Kalan/Milli
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eserin sözleri Kürtçe olarak yazılmıştır.

Görsel 23. Lorge

Düşünceler kısmının üstünde “Esmerey Lorgey” kelimeleri yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

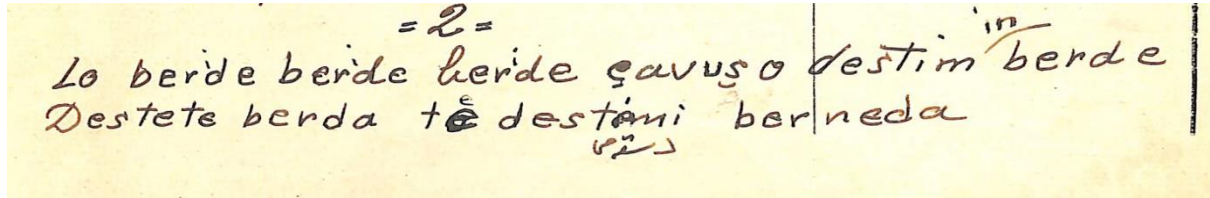
3.39.b. Berde

Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 73'te sergilenmektedir:

Tablo 73. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1337: Miladi 1921
Meslek	Kemanici
Memleketi	Tunceli/Kalan/Milli
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında eserin sözleri Kürtçe olarak yazılmıştır.

Görsel 24. Berde

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

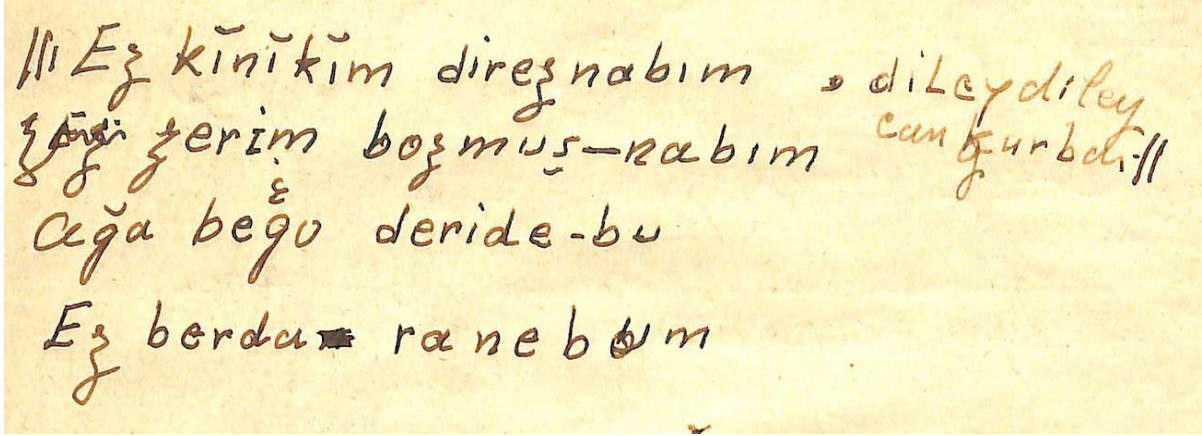
3.39.c. Fatey

Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 74'te sergilenmektedir:

Tablo 74. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Doğan (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1337: Miladi 1921
Meslek	Kemanici
Memleketi	Tunceli/Kalan/Milli
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözleri Kürtçe olarak yazılmıştır.

Görsel 25. Fatey

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2. SONUÇ

1944 yılında Tunceli’de gerçekleştirilen ve beş gün süren derleme çalışmasına ilişkin olarak Arşiv’de 39 adet derleme fişi bulunmakta ve bu fişlerde toplam 107 eserin derlenmesine dair bilgiler yer almaktadır. Derlenen 107 eserin 97 tanesi sözlü eserdir. Fişlerde bulunan 14 sözsüz eserin 8 tanesi Oyun Havası olup, 4 tanesi ise sözleri derleyen kişi tarafından yazılmamıştır. Toplam 11 eser Kürtçe ve Zazaca’dır ve görsel olarak çalışmaya eklenmiştir. Eserler kaydedilirken saz, keman, davul, zurna ve bağlama gibi enstrümanlar, solo ya da sözlere eşlik olarak kullanılmıştır.

Derleme fişlerinde birden fazla eser bulunabilmektedir. En fazla esere sahip olan derleme fişleri; çift kişi tarafından seslendirilen 18 eser içeren 22 numaralı derleme fişi ve tek kişi tarafından 14 eser içeren 32 numaralı derleme fişidir.

Derleme fişlerinde eser sözlerinin genellikle duyulduğu şekilde yazılmış olduğu dikkat çekmekte, bu durum anlaşılma güçlü yaratmaktadır. Yerel söyleyiş biçimini korumaya özen gösterilmiş; ancak yer yer aynı sözcük bir başka yerde farklı şekilde yazılmış olduğu için hangi sözcüğünün aslı olduğu bilinemediği için yazılmış olan her biçim aynen korunmuştur.

Bu farklılık listelere de yansımış, başlığı okunamayan ya da farklı yazılan eserler, yanında yer alan plak numarası açık ve ayrıntılı okunabiliyorsa birbirleriyle örtüştürmek mümkün olmuştur.

Derleme fişlerindeki bilgilere göre, Tunceli’de gerçekleştirilen bu derleme çalışmasındaki tüm kaynak kişiler Tunceli ili’nin farklı ilçe ve nahiyelerindedir.

Kaynak kişilerin söz konusu eserleri kimden ve ne zaman öğrenmiş oldukları hakkında verdikleri bilgiler sonucunda, askerlikte öğrenilen 4 eser ve Kangallı'dan öğrenilen 2 eser dışındakilerin; “*Tunceli’de; eskilerden, şurdan burdan, kardaşından, dayısından, babasından, eski aşıklardan*” olarak ifade edildiği görülmektedir. 9 eser için söz konusu yer bilgisi boş bırakılmıştır.

Kayıt altına alınan 107 eserden 23 tanesi iki kişi tarafından, geri kalanı ise tek kişi tarafından seslendirilmiştir.

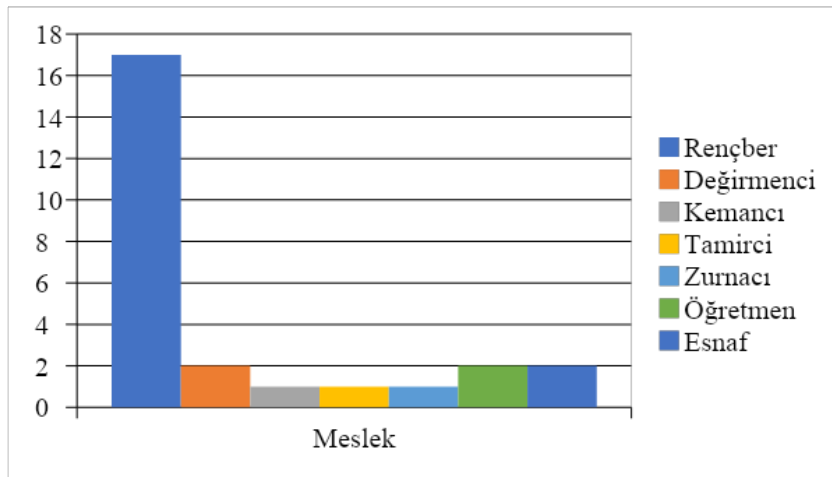
Kaynak kişilerin yaşları, meslekleri ve kaç esere kaynaklık ettikleri Tablo 74’te özetlenmektedir. Derleme fişlerinde kaynak kişilerin yaşlarının tespitinde yıl olarak yazılmış olan yaş olarak hesaplanmış; Rumi takvimde yazılmış olan yıllar Miladiye çevrilmiş; Miladi takvimde Rumi takvimin karşılığı olarak verilen iki yılın (Örn. 1920/1921) birincisi (1920) kabul edilerek yaş belirlenmiştir.

Tablo 75. Kaynak kişiler, yaşları, meslekleri ve bu kişilerden derlenen eser sayısı

Ad Soyadı	Yaş	Meslek	Söylediği/Çaldığı Eser Sayısı
Kazım Yağmur	35	Rençber	3
Veli Yıldız	17 (1927)	Rençber	3
Hüseyin Boran	26 (1918)	Rençber	3
Memil Ateş	27 (1919)	Değirmenci	3
Fındık Ateş	34 (1910)	Değirmenci	2
Ali Aktepe	26 (1918)	-	2
İbiş Eşil	10	Rençber	1
Hüseyin Bakır	51 (1893)	Rençber	1
Hıdır Baykuş	42 (1902)	Kemancı	3
Mahmut Özger	66 (1878)	---	7
Müslim Özger	18 (1926)	---	7
Hüseyin Çelik	42 (1902)	Rençber	1
Ali Çelik	42 (1902)	Rençber	3
Hüseyin Ekici	42 (1902)	--	3
Süleyman Kaya	43 (1903)	Rençber	6
İsmail Oğuz	42 (1902)	--	6
Mehmet Aydın	24 (1920)	Rençber	2

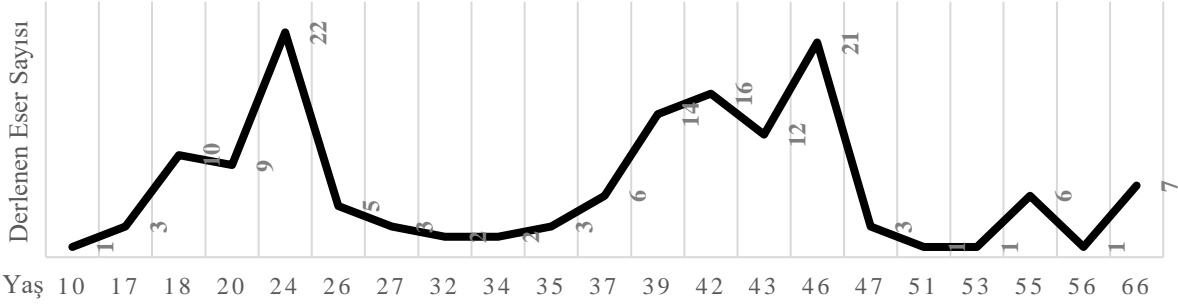
Nadir Aydın	18 (1926)	Rençber	2
Hükmü Akbağ	46 (1906)	Rençber	19
Bilal Diriöz	46 (1906)	Eğitmen	2
Saadettin Akbay	24 (1920)	Zurnacı	18
Burhan Aşkın	47 (1897)	Tamirci	3
Şinasi Sızan	18 (1925)	Rençber	1
Nazır Saracoğlu	43 (1901)	Öğretmen	6
Nevzat Kañçal	37 (1907)	Esnaf	6
Süleyman Doğan	23 (1923)	Kemancı	9
Veli Kodan	55 (1889)	Rençber	6
Süleyman Çelik	39 (1905)	Rençber	14
Hasan Yıldırım	53 (1891)	Ticaret	1
Hüseyin Arslan	56 (1894)	Rençber	1
Hüseyin Doğan	24 (1920)	Rençber	1
Hasan Sevin	32 (1912)	Rençber	2
Geko Yörük	--	Rençber	2
Nevzat Çimen	24 (1920)	Rençber	1

Tablonun sonucunda kaynak kişilerin meslek gruplarını ve yaş dağılımını içeren grafikler oluşturulmuştur (Görsel 26, Görsel 27).

Görsel 26. Kaynak kişilerin meslek grafiği

Grafikte görüldüğü üzere, derlemelere kaynaklık eden kişilerin çoğunluğu “rençber” olarak kaydedilmiş olup, bunun dışında “esnaf”(2), “öğretmen”(2), “değirmenci”(2), “tamirci”(1), “kemancı”(1) ve “zurnacı”(1) olanlar da bulunmaktadır.

Görsel 27. Derlenen eserlere kaynaklık eden kişilerin yaş dağılımı

Grafikte görüldüğü gibi derlenen eserlerin kaynak kişilerinin yaşları 10-66 arasındadır. 24 ve 36 yaşlarındaki kaynak kişilerin çaldığı/söylediği eser sayısındaki fazlalık dikkat çekicidir (Görsel 27).

Derleme sırasında eşlik eden çalgıların, “davul”, “zurna” (11. ve 40. derleme fişinde yer alan eserler); “keman” (13., 14., 28. derleme fişlerinde yer alan eserler); “bağlama” (16. derleme fişindeki eserler); “keman ve bağlama” (17. derleme fişindeki eserler) olduğu belirtilmiştir. 32. derleme fişinde ise çalgı olarak “saz” ifadesi yer almakta bundan “bağlama” çalgısına gönderme yapıldığı düşünülmektedir. Saadettin Akbay (zurnacı), Süleyman Doğan (kemancı) şeklinde yazılan künyelerde çalgı ile eşlik edenlerin, bunu bir meslek olarak değil, ek iş ya da hobi olarak icra ettikleri düşünülmektedir.

Kaynakça

Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, Tunceli 1944 Dosyası

Arşiv Derleme Plakları Kataloğu

Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi

“F. Arşivinin derlediği plaklar No:3-983-1450” başlıklı Ankara Devlet Konservatuvarı Demirbaş Defteri

Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzu (t.y.). Erişim Tarihi: 26.10.2022, <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>.

Tunceli-1944-Plak No: 1241-1266 Band No:-

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ: DERLEME FİŞLERİ: İSTANBUL 1957 (1951)¹

Başvuru Tarihi: 22.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Begümhan KES²
Aytan KAPLAN³

ÖZ

HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı) Folklor Arşivi, 1937-1952 yılları arasında, Türkiye'nin 67 ilinin 246 yerleşim merkezinde Muzaffer Sarısözen başkanlığında gerçekleştirilmiş 17 derleme gezisinden elde edilen Halk Müziği derleme kayıtları, dökümanları, mum ve taş plaklarından oluşan önemli bir müzik arşividir. Derleme gezilerine Muzaffer Sarısözen, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedii Yönetken, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu ve Rıza Yetişen gibi önemli isimler derleyici olarak katkı sağlamışlardır.

Bu çalışma, HÜADK Folklor Arşivi'nde bulunan 13 Temmuz-3 Ağustos 1951 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin "İSTANBUL 1957 1951" dosyasındaki belgelerin tanıtılmasını ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılmasını amaçlamaktadır. İstanbul 1957 1951 dosyasında bulunan 29 adet derleme fişi incelenirken, çalışmaya konu olan eserlerin başlıkları, hangi derleme fişinde yer aldıkları, plak numaraları, plaktaki yerleri, fişte yer alan kaynak kişi künyesi ile eser sözlerine ve derleyici yorumlarına ilişkin bilgiler, aslına sadık kalınarak aktarılmış, ulaşılan sonuçlar tablo ve grafik gösterimleriyle sergilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: HÜADK Folklor Arşivi, Ankara Devlet Konservatuarı, Arşiv, İstanbul.

¹ Ankara Devlet Konservatuarı Derleme ve Ses Kayıtları Arşivi İstanbul derleme fişi dosyasının ilk sayfasındaki el yazısı listede "1957 İST. dosyasında 1957 yerine 1951'li fişler var" notu yer almaktadır.

² Öğr. Gör., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzik Bilimleri Bölümü,
E-posta: begumhankes@hacettepe.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9886-4584

³ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzik Bilimleri Bölümü,
E-posta: aykap@hacettepe.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5500-6790

HUASC FOLKLORE ARCHIVE COMPILATION FORMS: İSTANBUL 1957 (1951)

ABSTRACT

HUASC (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive is an important music archive consisting of Folk Music compilation records, documents, wax records and gramophone records collected from 17 compilation trips conducted by Muzaffer Sarısözen in 246 settlements in 67 provinces of Turkey between 1937-1952. Important names such as Muzaffer Sarısözen, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedii Yöken, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu and Rıza Yetişen contributed to the compilation trips as compilers.

This study aims to introduce the documents in the "İSTANBUL 1957 1951" file of the compilation trip carried out in İstanbul between 13 July-3 August 1951 in the HUASC Folklore Archive and to bring together and convey the information recorded in the said documents about the collected works. While examining the compilation forms in the İstanbul 1957 1951 file, the titles of the works that are the subject of the study, which compilation form they are included in, their record numbers, their places on the record, the information about source person, the information about the words of the work and the compiler's comments was transferred faithfully to the original, and the results were displayed in tables and graphics.

Keywords: *HUASC Folklore Archive, Ankara State University, Archive, İstanbul.*

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 13 Temmuz-3 Ağustos 1951 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin olarak, HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi'nde⁴ bulunan yazılı ve görsel olarak kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Arşiv'de muhafaza altında bulunan yazılı ve görsel belgeler arasında İstanbul derlemeleriyle ilgili olan orijinal nüshalar incelenmiştir.

Çalışmada;

- “İstanbul 1957 1951 Plak No 1689-1700 Band No 35” başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş 29 adet derleme fişi,
- Dosyanın kapağına tutturulan plak numaraları, eser numaraları, eser adları, 13-16-23-24-25-27-28-31 Temmuz 1951, 1-3 Ağustos 1951 tarihleri ve “1957 İST. Dosyasında 1957 yerine 1951’li fişler var” notunun yer aldığı el yazısı ile yazılmış liste

mercek altına alınmıştır.

2. YÖNTEM

Çalışmada ele alınan orijinal nüshalara *Giriş* bölümünde; çalışmaya konu olan eser başlıkları, bunların hangi derleme fişinde yer aldıkları, plak numaraları ve plaktaki yerleri ise *Derleme Fişlerinde Yer Alan Bilgiler* bölümünde tabloda verilmiştir.

Fişlerde yer alan kaynak kişi bilgileri, eser metinleri, nota ve notlar *Derleme Fişlerinde Yer Alan Bilgiler* başlıklı bölümün devamında ele alınmış, her eser kendi adını taşıyan başlık altında incelenmiştir. Derleme fişlerinin dosyada bulunduğu sıra korunmuş, bu sıraya göre numaralandırma yapılmıştır.

Derleyenler tarafından el yazısı ile doldurulmuş olan fişler ve ilgili açıklamalar yazımda herhangi bir düzeltme veya değişiklik yapılmadan detaylı olarak aktarılmıştır.

⁴ Çalışma içinde bundan böyle “Arşiv” ifadesi kullanılacaktır.

Derleme fişleri; *Kaynak Kişi Bilgileri*, *Parçanın Teksti ve Düşünceler* olmak üzere 3 kısımdan oluşmaktadır. İstanbul 1957-1951 dosyasında her sayfada bir ya da birden fazla eserin yer alabilmesi nedeniyle sayfaların arka kısmı da eser sözleri ve çeşitli notlar için kullanılmıştır.

Kaynak kişi bilgileri, çalışma içerisinde *Kaynak Kişi Künyesi* tablolarında verilmiştir. Ad Soyad'ın yanında parantez içinde yer alan "S" harfi "söyleyen", "Ç" harfi "çalan" anlamına gelmektedir.

Fişlerde yer alan simgeler dip notlarla açıklanmıştır. Eski harfli Türkçe yazılmış ya da yazımı anlaşılabilen sözcük ve metinler "*", "***" işaretleri ile belirtilmiş, orijinal nüshalar taratılarak görsel olarak ilgili eserin sonuna eklenmiştir. Fişlerde, vokal ya da çalgısal performanslarla ilgili porte üzerine çizilen notalar, görsel olarak çalışmaya eklenmiştir.

Fişlerde kaynak kişilerin yaş bilgilerinin; hali hazırda bulunulan yaş, hicri takvim yılı ve Miladi takvim yılına göre karışık olarak verilmesi nedeniyle, önce tüm Hicri tarihler Miladi takvime göre çevrilmiş, sonra yaş hesaplaması yapılarak tablo ve grafik olarak *Sonuç* bölümünde paylaşılmıştır.

3. DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN BİLGİLER

İstanbul-1957 1951 dosyasında 29 adet derleme fişi ve 1 eser listesi bulunmakta ve bu fişlerde toplam 60 adet eserin derlenmesine dair bilgiler yer almaktadır. Derleme fişlerinde belirtildiğine göre bütün eserler Halil Bedii Yönetken, Rıza Yetişen ve Muzaffer Sarısözen'den oluşan bir ekip tarafından derlenmiştir. Derleyici isimleri, fişlerde "H.B.", "H.B.Y.", "R.Y." ve "M.S." kısaltmalarıyla belirtilmektedir.

Eser başlıkları, derleme fişlerinde ve İstanbul dosyasının başında bulunan el yazısı listede farklılıklar göstermektedir. Dosyada yer alan tüm eserler ve ilgili ses kayıtlarının plak numaraları/yerleri; dosyaya eklenme sırasına göre listelenmiş, Tablo 1'de toplu halde sunulmuştur. Aynı derleme fişinde yer alan eser başlıkları kesik çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. Derleme fişlerinde bulunup el yazısı ile yazılmış listede bulunmayan eserler ise kalın harflerle belirtilmiştir.

Tablo 1. İstanbul dosyası eser listesi

DF ⁵	Eserin Başlığı	Plak Nr.	Plakta ki Yeri
1	<i>Karga</i>	1689	B4
2	<i>Kına Havası</i>	1690	a1
2	<i>Oturdum Çeşme Başına</i>	1690	a2
3	<i>Bugün Bitap⁶</i>	1690	b2
3	<i>Karşılama</i>	1690	a3
3	<i>Ben Bir Molla Şahinim</i>	1690	b1
4	<i>Anadolu Havası</i>	1690	b3
4	<i>Karşılama</i>	1691	a1
5	<i>Gelini Hamamda Soyarken</i>	1691	a2
6	<i>Tepeler Tepeler</i>	1691	a3
6	<i>Bir Giderde Beş</i>	1691	a4
7	<i>Mani</i>	1691	a5
7	<i>Oyun Havası</i>	1691	-⁷
7	<i>(Eserin Adı Yok)⁸</i>	1691	b2
7	<i>Eşiraf</i>	1691	b3
8	<i>Feslikân (Fesliğen)</i>	1692	a1
8	<i>Kayalar</i>	1692	a3
9	<i>Yalova'nın Denizi</i>	1692	a2
10	<i>Ayanoş (Taklidi Oyun Havası)</i>	1692	a4
10	<i>Ayanoşun Oyun Kısmı</i>	1692	b1.2
11	<i>Kürdün Kızı</i>	1693	a2
11	<i>Hamam Dönüşü</i>	1693	b1.2
11	<i>Kaşık Havası</i>	1693	a1
12	<i>Heyamola</i>	1694	a1
12	<i>Ya Aley</i>	1694	a2
13	<i>Öksüz Çoban</i>	1694	b1

⁵ "DF" Derleme Fişi'nin kısaltmasıdır. Derleme fişlerinin dosyaya eklendiği sırayı göstermektedir. Metinlerde Derleme Fişi ifadesi geçmemektedir.

⁶ Derleme fişinde eserin adı "Bugün Birtap" olarak geçmektedir.

⁷ Eserin adına ilişkin herhangi bir plak numarası yazmamaktadır.

⁸ Eserin adı bulunmamaktadır. İlgili metnin ilk satırı "Gahve yemenden gelir" cümlesiyle başlamaktadır.

13	Bozacı	1695	a1
14	<i>Tamburam Yedi Telden</i>	1694	b2
14	Falçı	1694	b3
15	<i>Kına Havası</i>	1695	a2
16	<i>Gelin Getirme Havası</i> ⁹	1695	b1
16	(İstanbul) Güreş Havası	1695	b2
16	Güreş Havası (Rumeli)	1696	a1
16	Koşu Havası	1696	a2
17	<i>Koşma (Deruni Ahmetten)</i>	1696	a3, b1
17	Bir Semai	1696 ¹⁰	b2
18	<i>Bir Divan (Deruni Ahmetten)</i>	1697	a2
18	Mani (Gidayi Babadan)	1697	b1
19	<i>Bir Gezinti</i>	1697 ¹¹	B3
20	<i>Tuna Türküsü</i>	1698	a2
20	Budin Türküsü	1698	B1
21	<i>Genç Osman</i>	1698	B2
22	<i>Bir Yunus İlahisi</i>	1698	B3
23	<i>Nohudunu Yedin Mi?</i> ¹²	1699	a1
24	<i>Tabancam Atılmaya</i>	1699	a2
24	Düğün Havası	1699	a3
25	<i>Mahmudun Türküsü</i>	1699	a4
25	Anthalan (Oyun H.)	1699	b1
25	İzrail Havası (Oyun)	1699	b2
25	Aşık Ömer Oyun Havası	1699	b3
26	<i>Istavruzda Havuz</i> ¹³	1699	b4
26	Küçücekten	1699	b5
27	<i>Anne Ben Hastayım</i>	1699	b6
27	Hamam Kapısı	1700	a1

⁹ Derleme fişinde eserin adı bulunmamaktadır.

¹⁰ Derleme fişinde ikinci bir numara olarak 1697 a1 kaydı yer almaktadır.

¹¹ Derleme fişinde ikinci bir numara olarak 1698 a1 kaydı yer almaktadır.

¹² Eser adının yanına *Domanç Türkçesi* notu düşülmüştür.

¹³ Bu eser el yazısı listede “İstanbulda Havuz” olarak geçmektedir.

27	<i>Şinanay</i>	1700	a2
27	<i>Ya Rumeli</i>	1700	a3
27	<i>Evlerinin Önü</i>	1700	a4
27	<i>Ahmet Mehmedi</i>	1700	a5
28	<i>Ayak Asmak=Muamma (Ahterik)</i>	1700	a6
29	<i>Arpa Ektim</i>	1700	a7
29	<i>Anne Ben Hastayım</i>	1700	b1
29	<i>Hamam Kapısı Vuruldu</i>	1700	b2
29	<i>Efe ile Rıza Kol Kola Gezer</i>	1700	b3
29	<i>Kara Deniz Coştı da Derler Coşmamış</i>	1700	b4
29	<i>Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu</i>	1700	b5

3.1. Karga

13.7.1951'de Üsküdar'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'de sergilenmektedir:

Tablo 2. Karga Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Lütfi Toprak (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1299
Meslek	Emekli Öğretmen
Memleketi	İstanbul/Üsküdar/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskiden burada

Derleme fişinde, esere ilişkin söz bulunmamaktadır.

3.2. Kına Havası

13.7.1951'de Üsküdar'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 3'te sergilenmektedir:

Tablo 3. Kına Havası Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Eşref Çiftel* (S), Cemal Söyler (S) ve Behice Çekener (tefçi)
Yaş/Doğum Tarihi	1306, 1330 ve (45)
Meslek	-, ve tefçi

Memleketi	Şeker Serçe 16/Üsküdar, - ve -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Buralarda, - ve -

Düşünceler kısmında “Geline kına yakarken söylenir”, “Cemal Söyler söyledi” açıklamaları bulunmaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

||: ¹⁴ Vurun gelin kınası :||

||: Ağlasın garip anası :||

Güveyinin kaynanası

B { Şen olsun dağlar şen olsun
Yeşersin dağlar yeşersin

||: Ana (anne) hamama vardın mı?

||: Yunduğun yeri gördün mi?

Yana yana ağladın mi?

B {

Gelin koçu su tellidir

İçinde gelin bellidir

Güveyi urum ellidir

B {

* Eski harfli Türkçe sözcük:

DERLEME FİŞİ

Esref Çiftçi 1306

Söyliyenin adı ve yaşı : Cemal Söyler 1330

Mesleği : Behice çekener (45) — tepeci

Memleketi : vilayeti Şeker Serçe kazası 16 Üsküdar köyü

Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği : Buralarda

Görsel 1. Kına Havası (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

¹⁴ Derleme fişinde sözlerin yazımı esnasında kullanılmış olan “||:” simgesi kendisinden sonra, “||” simgesi ise kendisinden önce yazılan sözcük ya da sözcük grubunun iki kez tekrar edileceğini göstermektedir.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.3. Oturdum Çeşme Başına

13.7.1951’de Üsküdar’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 4’te sergilenmektedir:

Tablo 4. Oturdum Çeşme Başına Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Eşref Çiftel* (S), Cemal Söyler (S) ve Behice Çekener (tefçi)
Yaş/Doğum Tarihi	1306, 1330 ve (45)
Meslek	-, - ve tefçi
Memleketi	Şeker Serçe 16/Üsküdar, - ve -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Buralarda, - ve -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Oturdum çeşme de başına amman amman

Arka verdim taşına

Gelen geçen (nazlıda) yarımı amman amman

*Bakmaz gözüün yaşına ** a canım*

Atladım bahçene girdim (amman amman amman)

Gül kopardım kokmıya

Gülü tikenden ayırdım ()

*Al yanaya ** takmaya, a canım*

Atladım bahçene girdim aman

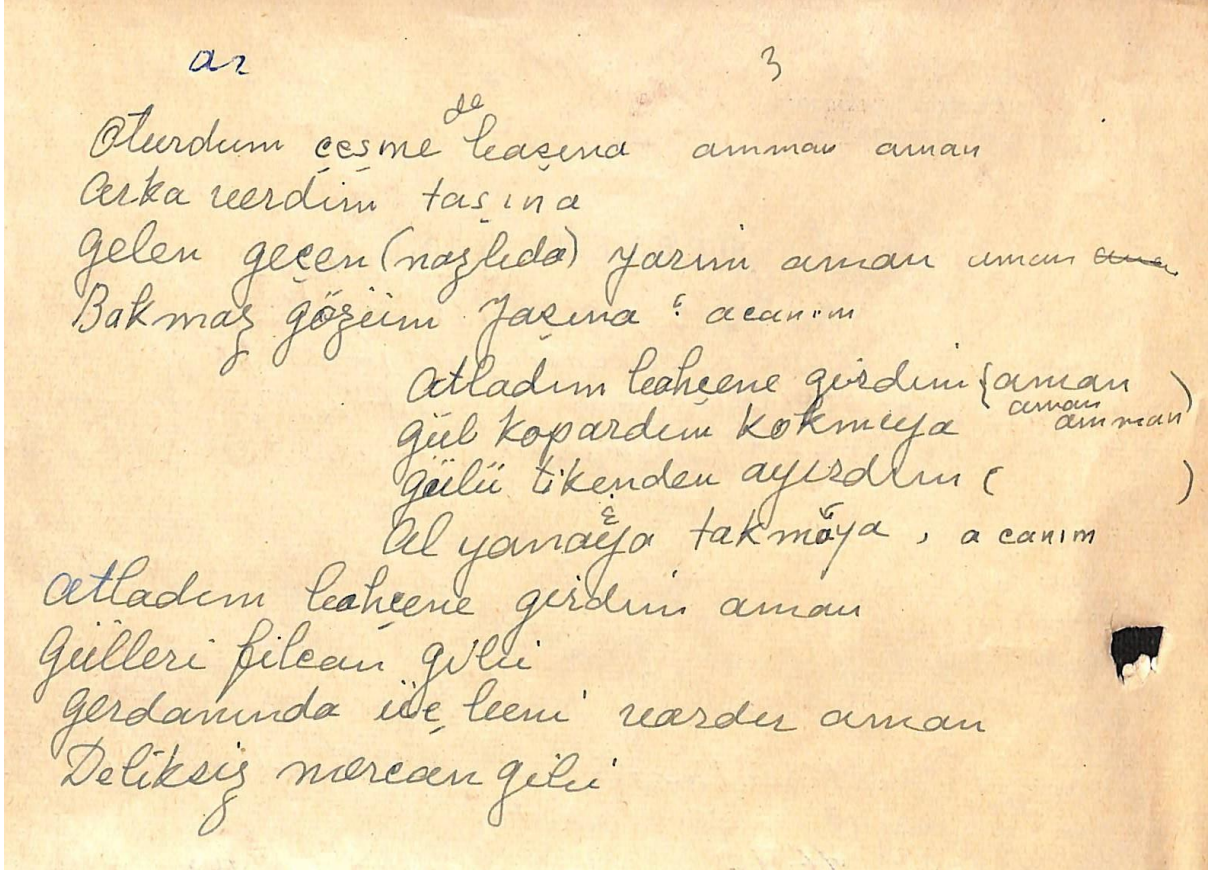
Gülleri filcan gibi

Gerdanında üç beni vardır aman

Deliksiz mercan gibi

* Eski harfli Türkçe sözcük, Görsel 1’de yer almaktadır.

** Eski harfli Türkçe sözcükler:

Görsel 2. Oturdum Çeşme Başına (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.4. Bugün Birtap

13.7.1951'de Üsküdar'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5'te sergilenmektedir:

Tablo 5. Bugün Birtap Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Eşref Çiftel (S), Cemal Söyler (S) ve Behice Çekener (tef)
Yaş/Doğum Tarihi	1306, 1330 ve (45)
Meslek	-, - ve tef
Memleketi	Şeker Serçe (16)/Üsküdar, - ve -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Buralarda eskilerden, - ve -

Eser adının yanına "Güveyi kapatırken" notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Bugün birtap (bitap) göynüm aman { *Hayallah*
Bitap gelin oldum aman { *Maşallah*
Bir hocalım? var
Hani şu kızın anası { *Gelinle güveyinin şerefine*
Elinde mumlar yanası (5) }

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.5. Karşılama

13.7.1951'de Üsküdar'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 6'da sergilenmektedir:

Tablo 6. Karşılama Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Eşref Çiftel (S), Cemal Söyler (S) ve Behice Çekener (tef)
Yaş/Doğum Tarihi	1306, 1330 ve (45)
Meslek	-, - ve tef
Memleketi	Şeker Serçe (16)/Üsküdar, - ve -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Buralarda eskilerden, - ve -

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Yerden aldım keseri
Vuramadım enseri, vuramadım enseri
Bir babamın göynünü
||: *Yapamadı serseri* :||

B { *Aman Kürd Ali*
Canım Kürd Ali
Oynasana Kürd Ali (4)

Çarşıdaki elmalar
||: *Kaçı gidiyor kaçı* :||
Gönderdiğim mektuplar

B { ||: *Boşa gidiyor boşa* :||

Kürdalimin saçları
Pırıl pırıl parlıyor
Kürdaliyi görenler
Hungur hungur ağlıyor

B {

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.6. *Ben Bir Molla Şahinim*

13.7.1951’de Üsküdar’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7’de sergilenmektedir:

Tablo 7. Karşılama Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Eşref Çiftel (S), Cemal Söyler (S) ve Behice Çekener (tef)
Yaş/Doğum Tarihi	1306, 1330 ve (45)
Meslek	-, - ve tef
Memleketi	Şeker Serçe (16)/Üsküdar, - ve -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Buralarda eskilerden, - ve -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ben bir molla şahin idim aman
Uçtum yuvadan aman amman
Gözünüze hor göründüm aman

Çıktım aradan
Kismetimi versin yaradan (dostlar), aman aman*
Ya kalmışım gurbet elde (aman

}
} *Cemal Söyler*

Bir soranım yok

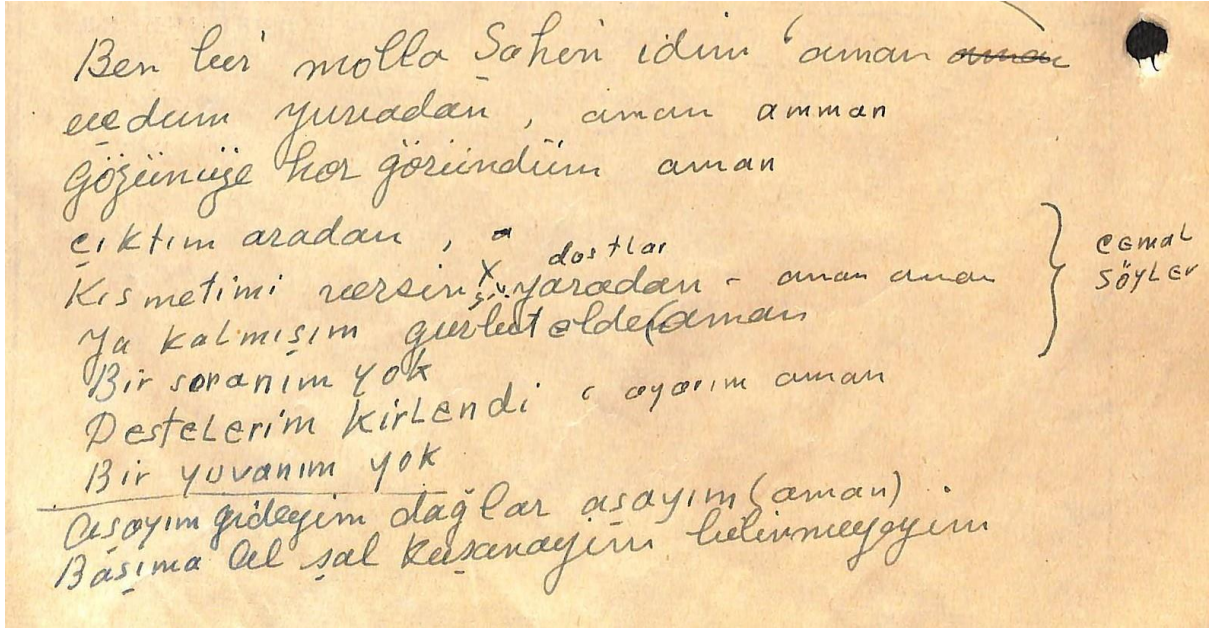
Destelerim kirlendi, ayarım aman

Bir yuvanım yok

Aşayım gideyim dağlar aşayım (aman)

Başıma al şal kuşanayım bilinmeyeyim

* Eski harfli Türkçe sözcük:

Görsel 3. Ben Bir Molla Şahinim (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.7. Anadolu Havası

16.7.1951'de Şile'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 8'de sergilenmektedir:

Tablo 8. Anadolu Havası Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İhsan Ulukaya (Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1317
Meslek	Klarnetçi
Memleketi	İstanbul/Şile/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski klarnetçilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında söz bulunmamaktadır.

Düşünceler kısmında eserle ilgili “*Oyun havası, Anadol havası denilirmiş, Tek ve çift oynanırmış*” şeklinde ayrıntılar verilmiştir. Kayıt anındaki performansla ilgili “*Önce klarnetçi heyecanlandı sonraları normalleşti*” notuna rastlanmıştır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.8. Karşılama

16.7.1951’de Şile’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9’da sergilenmektedir:

Tablo 9. Karşılama Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İhsan Ulukaya (Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1317
Meslek	Klarnetçi
Memleketi	İstanbul/Şile/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski klarnetçilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında söz bulunmamaktadır. Eser adının yanında “*Malum, Zeybek süratli çalınıyor. Küçük varyasyonlar da yapılıyor*” açıklamaları yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.9. Gelini Hamamda Soyarken

16.7.1951’de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10’da sergilenmektedir:

Tablo 10. Gelini Hamamda Soyarken Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Adil Gündöndü (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1309
Meslek	Kunduracı
Memleketi	İstanbul/Şile/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Küçükken Şile düğünlerinde

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Yeşil başlı ördek olsam (ah-

*Su içmezdim gölünüzden (ah
Ah yalnız vah yalnız (ah-)
Yine mi kaldınız yalnız (*

Düşünceler kısmına “*Hatırladığı bu kadar. Hemen her temas ettiğimiz kimseler güfteleri unuttuklarını söylüyorlar*” notları düşülmüştür.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.10. Tepeler Tepeler

16.7.1951’de Tepeler Tepeler Şile’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11’de sergilenmektedir:

Tablo 11. Tepeler Tepeler Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Direk (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1328
Meslek	Rençber
Memleketi	İstanbul/Şile/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskiden beri buralarda

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Tepeler tepeler yüksek tepeler (aman aman amanım amman)
Orda yağmur yağar (eşim) burda sepeler
Sandıkta paslandı elmas küpeler (aman aman amanım amman)
Orda yağmur yağar (eşim) burda sepeler*

Metnin altında “*Bu kadar hatırladı*”, “*Oyunu da varmış*” açıklamaları bulunmaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.11. Bir Giderde Beş

16.7.1951’de Şile’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 12’de sergilenmektedir:

Tablo 12. Bir Giderde Beş Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Süleyman Direk (S)
-----------------	--------------------

Yaş/Doğum Tarihi	1328
Meslek	Rençber
Memleketi	İstanbul/Şile/-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskiden beri buralarda

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Alınmadı 2 { *Bir giderde beş ardıma bakarım*
Gözlerinden kanlı yaşlar dökerim

1 { *Annem benim sandıcağımı açmasın*
Açıp açıp dört yanına saçmasın
Kızım gelir (cek) diye yollarıma bakmasın

Metnin altına “*Bu kadar hatırladı*” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.12. Mani

23.7.1951’de Yalova’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 13’te sergilenmektedir:

Tablo 13. Mani Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdullah Ön (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1340
Meslek	Öğ
Memleketi	Konya/Akşehir/Doğanhisar
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi memleketinde küçükken

Kaynak kişinin bilgileri arasında “*Mandolin öğrenmiştir. Saz da çalar*” şeklinde notlar yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Bulgardağı çatal matal
Arasında aslan yatar (aman hey)

*Bir yiğide bir yar yeter
İk olunca hor görünür (aman hey)*

Düşünceler kısmında “*Yolma tarlasından veya kırdan çapadan dönerken kadınlar söylerlermiş*” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.13. Oyun Havası

23.7.1951’de Yalova’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 14’te sergilenmektedir:

Tablo 14. Oyun Havası Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdullah Ön (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1340
Meslek	Öğ
Memleketi	Konya/Akşehir/Doğanhisar
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi memleketinde küçükken

Kaynak kişinin bilgileri arasında “*Mandolin öğrenmiştir. Saz da çalar*” notları yer almaktadır.

Eser adının altında “*B1 Boş*” ifadesi bulunmaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında söz veya açıklama yer almamaktadır.

3.14. Eser Adı Yok (İlk satır: *Gahve yemenden gelir*)

23.7.1951’de Yalova’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15’te sergilenmektedir:

Tablo 15. Eser Adı Yok (İlk satır: *Gahve yemenden gelir*) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdullah Ön (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1340
Meslek	Öğ
Memleketi	Konya/Akşehir/Doğanhisar
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi memleketinde küçükken

Kaynak kişinin bilgileri arasında “*Mandolin öğrenmiştir. Saz da çalar*” notları yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Gahve yemenden gelir (aman aman)

Bülbül çimenden gelir (vay vayi ...

Ak topuk beyaz gerdan (aman aman)

Her gün hamamdan gelir (vay vayi...)

Gahvenin telveleri (aman aman)

Olmuşum yar delisi (gel gel “

Güzellerin içinde “ “

Sevilir cilveleri “ “

Kalaküllerin sürmeli “ “

Nere gider

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.15. Eşiraf*

23.7.1951’de Yalova’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 16’da sergilenmektedir:

Tablo 16. Eşiraf Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdullah Ön (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1340
Meslek	Öğ
Memleketi	Konya/Akşehir/Doğanhisar
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi memleketinde küçükken

Kaynak kişinin bilgileri arasında “*Mandolin öğrenmiştir. Saz da çalar*” notları yer almaktadır. Eser adının yanında “*Eşref oğulları. Derebeylik zamanına ait bir parça olduğu rivayet edilmektedir*”, eser sonunda ise “*Kadın havası. Kadınlar söylermiş*” açıklamaları bulunmaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Eşrefin hamaylı * boynunda*

Eşref Bey de anasının goynunda

Gevşek olur Yalovacın arkası

Yer(lere) gelsin Eşref beyin arkası*

Dar sokaktan kestirdiler önümü

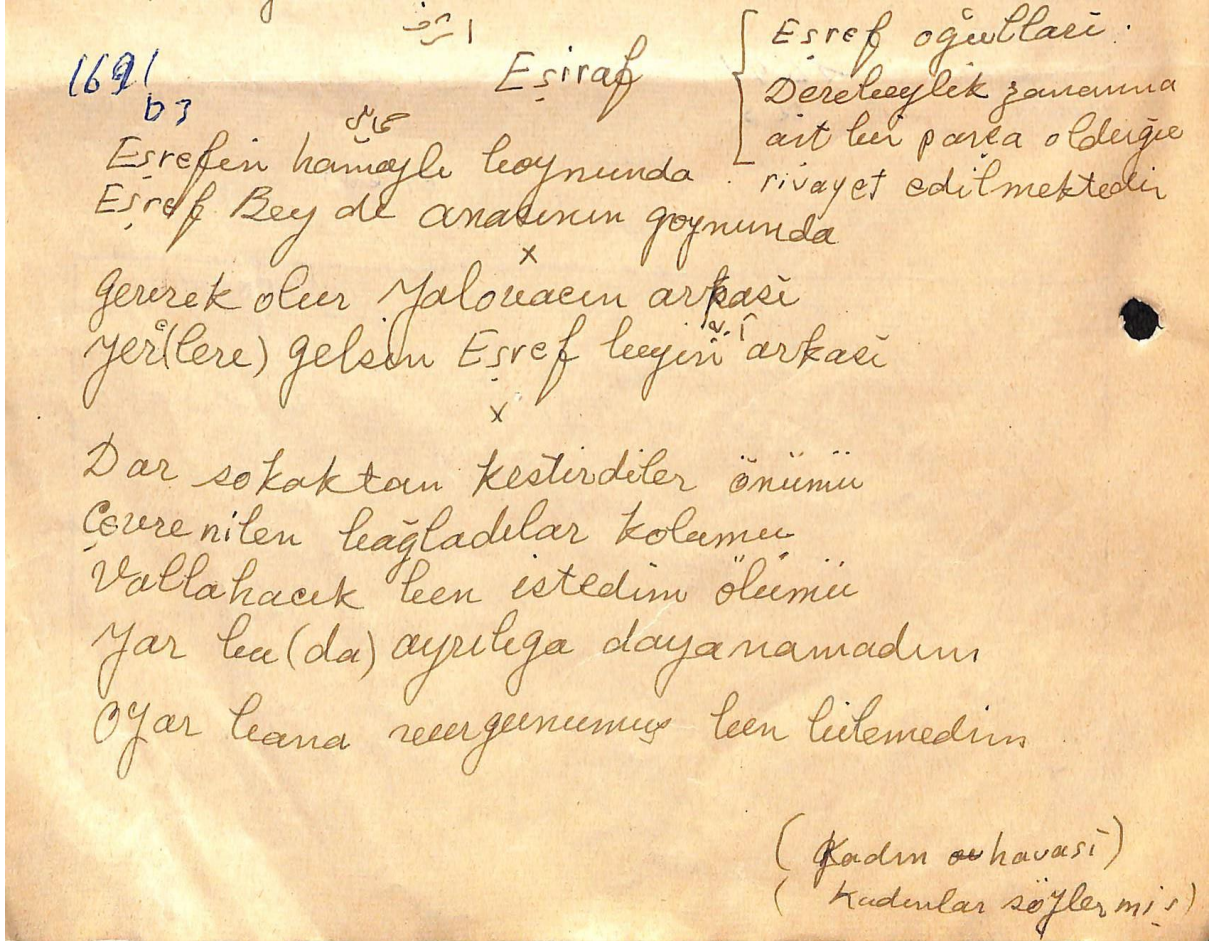
Çevrenilen bağladılar kolumu

Vallahacık ben istedim ölümü

Yar bu (da) ayrılığa dayanamadım

O yar bana vurgunumuş ben bilemedim

* Eski harfli Türkçe sözcükler:

Görsel 4. Eşiraf (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.16. Feslikân (Fesliğin)

23.7.1951’de Yalova’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17’de sergilenmektedir:

Tablo 17. Feslikân (Fesliġen) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdullah Ön (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1340
Meslek	Öğ
Memleketi	Konya/Akşehir/Doğanhisar
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Küçükken Doğanhisarda

Kaynak kişinin bilgileri arasında “*Mandoline vakıftır. Nota bilir. Saz da çalar*” notları yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Feslikân ekdim yalıya (yalıya
Yaprağı döndü çalıya*

*Be varmam berber Aliye, Aliye
Varan dilber ah eyledi*

*Ah eyledi ah eyledi, eyledi
Ağam bana gül yolladı*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.17. Kayalar

23.7.1951’de Yalova’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 18’de sergilenmektedir:

Tablo 18. Kayalar Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdullah Ön (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1340
Meslek	Öğ
Memleketi	Konya/Akşehir/Doğanhisar

Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Küçükken Doğanhisarda
--------------------------------	-----------------------

Kaynak kişinin bilgileri arasında “*Mandoline vakıftır. Nota bilir. Saz da çalar*” notları yer almaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ayrı { *Kayalar, kayalar (amanın) merdim kayalar*
(aman aman) da kaşları keman da
Haykız dayanmam hey

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.18. Yalova'nın Denizi

23.7.1951'de Yalova'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19'da sergilenmektedir:

Tablo 19. Yalova'nın Denizi Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Talebeler
Yaş/Doğum Tarihi	-
Meslek	-
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Yalovanın denizi

Süt mavidir benizi

Yalovanın kızları

Gösterin kendinizi

Duvarda elek midir?

Şu gelen melek midir?

Yalovanın kızları

Dondurma bebek midir?

*Gel çıkalım dağlara
Çiçekli yaylalara
Hanğimiz güzelmişiz?
Bakalım aynalara*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.19. Ayganoş (Taklidi Oyun Havası)

24.7.1951’de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 20’de sergilenmektedir:

Tablo 20. Ayganoş (Taklidi Oyun Havası) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Huriye Şenses (S)
Yaş/Doğum Tarihi	35
Meslek	İst./Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Hey ayganoş ey ayganoş
Hamama gider Hayganoş
Başını yıkar Hayganoş
Hayganoşun nesi var
Koyunda memesi var
Tahta siler Hayganoş
Çamaşır yıkar Hayganoş
Yayık doğer Hayganoş
Yağ çıkarır Hayganoş
Çeketini bırakır Hayganoş
Başını tarar Hayganoş
Masaları kurar Hayganoş
Ah ne de güzel Hayganoş*

Düşünceler kısmına “Bahriye Dilekçe Mükerrer Üstün ses de eşlik ettiler” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.20. Ayganoşun Oyun Kısmı

24.7.1951’de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 21’de sergilenmektedir:

Tablo 21. Ayganoşun Oyun Kısmı Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Huriye Şenses (S)
Yaş/Doğum Tarihi	35
Meslek	İst./Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında herhangi bir söz veya esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.21. Kürdün Kızı

24.7.1951’de Sulukule’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22’de sergilenmektedir:

Tablo 22. Kürdün Kızı Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Huriye Şenses (S)
Yaş/Doğum Tarihi	35
Meslek	İstanbul/Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Kürdün kızı kürdün kızı

“ “ *un eliyor*

Kürdün kızı

Türkmen kızı hamur da açıyor (Türkmen kızı

“ “ “ *kesiyor*

“ “ *inek sağıyor*

“ “ *süt pişiriyor*

Düşünceler kısmında “Üç kişi okudu” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.22. Hamam Dönüşü

24.7.1951’de Sulukule’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23’te sergilenmektedir:

Tablo 23. Hamam Dönüşü Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Huriye Şenses (S)
Yaş/Doğum Tarihi	35
Meslek	İstanbul/Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Gelin oldum aman kalk selamet nazlı yarım

Bir yana sen bir de ben

Altımızda altın toprak, üstün yaprak

Ne de garip sen misin?

(Bir hocalım var, şerefi güzel düğüne

Halallah bey!

Bir hocalım var, gelinle damat şerefine

Gelin oldum gider oldum

Gelin oldum gelin oldum

Ey gaziler yol göründü ne de garip sen misin serime

Dağlar taşlar dayanamaz benim ahu yarım

Bir hocalım var ...

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.23. Kaşık Havası

24.7.1951'de Sulukule'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 24'te sergilenmektedir:

Tablo 24. Kaşık Havası Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Huriye Şenses (S)
Yaş/Doğum Tarihi	35
Meslek	İstanbul/Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Şu karşıdan sürü sürü kız gelir
Hepsi güzel hangisinden geçilir
Aşabilsen şu dağları dağları
Viran ettim bahçeleri bağları
a güzelim*

*Aşk gülünde ben bir günah işledim
Öptüm ben o yarı düşledim
Aşabilsem ...*

...

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.24. Heyamola

24.7.1951’de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25’te sergilenmektedir:

Tablo 25. Heyamola Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Huriye Şenses (S)
Yaş/Doğum Tarihi	35
Meslek	İst./Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Besmeyleyen başlayalım
Baştan saray taşlayalım
Bu yıl burda kışlayalım
Besmeyleyen çıktım yola
Heyamo heyamo
Selam verdim sağa sola
Düğünün mübarek ola
Ah heyamola şu damadın şerefine*

*Yeni açıldı çarşılar
Turfanda çıktı turşular
Çorbanın üstü belli
Şimdi kızlar terelelli*

*Şu Bursanın kestanesi
Okka çeker beş tanesi
Sulu Kulede semtimiz
Güzel çalar her birimiz*

Düşünceler kısmında “Sabaha karşı düğünde söylenirmiş” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.25. Ya Aley

24.7.1951’de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 26’da sergilenmektedir:

Tablo 26. Ya Aley Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Huriye Şenses (S)
Yaş/Doğum Tarihi	35
Meslek	İst./Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ya aley

Yandı aley

Bu kimin aleyi

Düğün sahibinin aleyi

Gelin güzel

Damat güzel

Zerdesi bal

Pilavı bal

Yağlı pilav

Tatlı zerde

Birası bal

Rakısı bak

...

...

Bir hacalim var

Düğün sahibinin şerefine

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.26. Öksüz Çoban

24.7.1951’de Sulukule’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 27’de sergilenmektedir:

Tablo 27. Öksüz Çoban Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ümmügül Özbingül (S)
Yaş/Doğum Tarihi	50
Meslek	İstanbul/Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Öksüz çoban hem yalnız

Sabahtan beri

Beyhude ben gezerim

Ben bu yerleri

Çoban kızı ben sevdim seni

Annen baban nerde ise isterim seni

Anadan öksüz babadan yetim

Küçücükten kimsesizim yetimim yetim

Bir çoban kızı gördüm su kenarında

Bir kızın ...

...

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.27. Bozacı

24.7.1951’de Sulukule’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 28’de sergilenmektedir:

Tablo 28. Bozacı Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ümmügül Özbingül (S)
Yaş/Doğum Tarihi	50

Meslek	İstanbul/Fatih/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ah Darıdan boza yaparım

Sokaklarda ben satarım

Satıp satıp tukenince

Odamda ben keyf çatarım

ah { *Ekşide var tatlıda var*
İstersen tarçında var

Boyacılıktır zanatım

Boza satmaktır merakım

Müşterilerim çoğaldı

Güğümde bozam kalmadı

{

Metnin altında “*Bu havaya eskiden güğümlerle oynarlarmış*” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.28. *Tamburam Yedi Telden*

24.7.1951’de Sulukule’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 29’da sergilenmektedir:

Tablo 29. Tamburam Yedi Telden Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ümmü Gül Özbıngül (S)
Yaş/Doğum Tarihi	50
Meslek	İstanbul/-/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Tamburam yedi telden
Ne tez osandın benden
Osandığımı bileydim
Düşünürdüm evvelden*

*Sen orada tın tınnı tın tınnı
Ben burada “ “ “
Bu sözüme (lafıma) kızdın mı kızdın mı?*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.29. Falcı

24.7.1951’de Sulukule’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 30’da sergilenmektedir:

Tablo 30. Falcı Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ümmü Gül Özbingül (S)
Yaş/Doğum Tarihi	50
Meslek	İstanbul/-/Sulukule
Memleketi	-
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

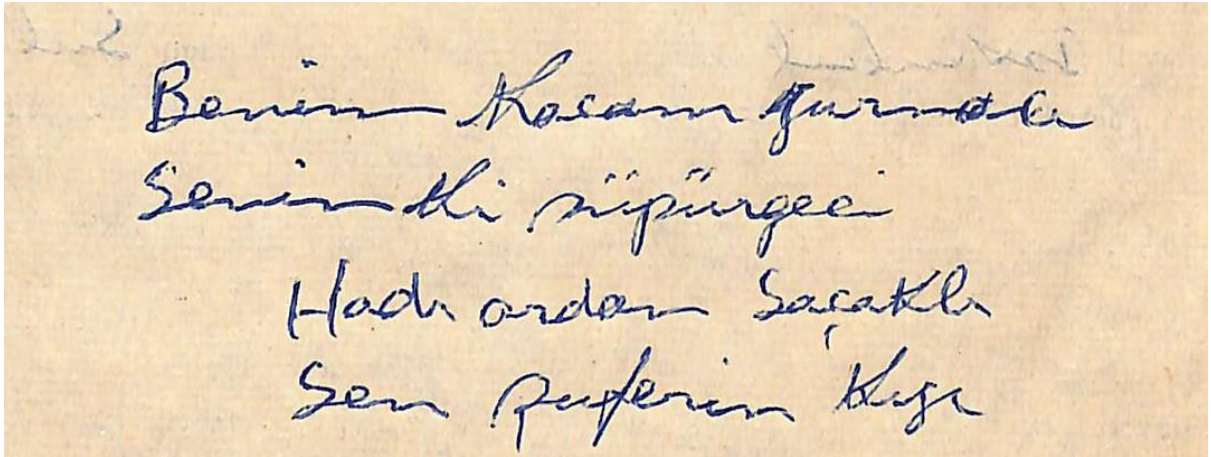
*Koluna sepet takar
Sokak sokak fal bakar
Güzel olayım diye (yallah)
Başına çiçek takar*

*Benim kocam zurnacı
Senininki süpürgeci*

*Hadi ordan saçaklı
Sen * kızı
Kocam seni beğenmez
Asla sözüne kanmaz
Kocama göz mü koydun
Tu.. seni gidi utanmaz

Ah benim kocam suludur
Karı süngü koludur
Habzanlıktan ne haber
Bende mangiz doludur*

* Okunamayan sözcük:

Görsel 5. Falcı (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.30. Kına Havası

24.7.1951'de Sulukule'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 31'de sergilenmektedir:

Tablo 31. Kına Havası Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ümmügül Özbingül (S) ve Birsen Tavukcu (Ç, Zil)
Yaş/Doğum Tarihi	50 ve 17

Meslek	İst./Fatih/Sulukule ve -
Memleketi	- ve -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- ve -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Kına yakmış eline
Nazar değmesin geline
Bakın şu ince beline
Nazar değmesin geline
Çengi köçek yallah desin
Hoş yaratmış allah desin
Görenler maşallah desin
Nazar değmesin geline

Yürü hakkın nuru gibi
Yuvadaki kumru gibi
On beşinde yavru gibi
Nazar değmesin geline

Düşünceler kısmında “*Geline kına konulurken*” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.31. Eserin Adı Yok

24.7.1951’de Sulukule-Fatma Sultan (eski adı Neslişah mahallesi)’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 32’de sergilenmektedir:

Tablo 32. Eserin Adı Yok Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nuri Gültek (Çifte n çalan) ve Sami Kokça (Zurna)
Yaş/Doğum Tarihi	1327 ve 1320
Meslek	- ve Zurnacı
Memleketi	- ve İstanbul/Fatih/Şehiremini

Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- ve Zurnacı Emin üstadıymış (Meşhur zurnacı İbo Sami'nin babasını yetiştirmiş o da zurnacı Emin'i)
--------------------------------	---

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser adları listelenmiştir:

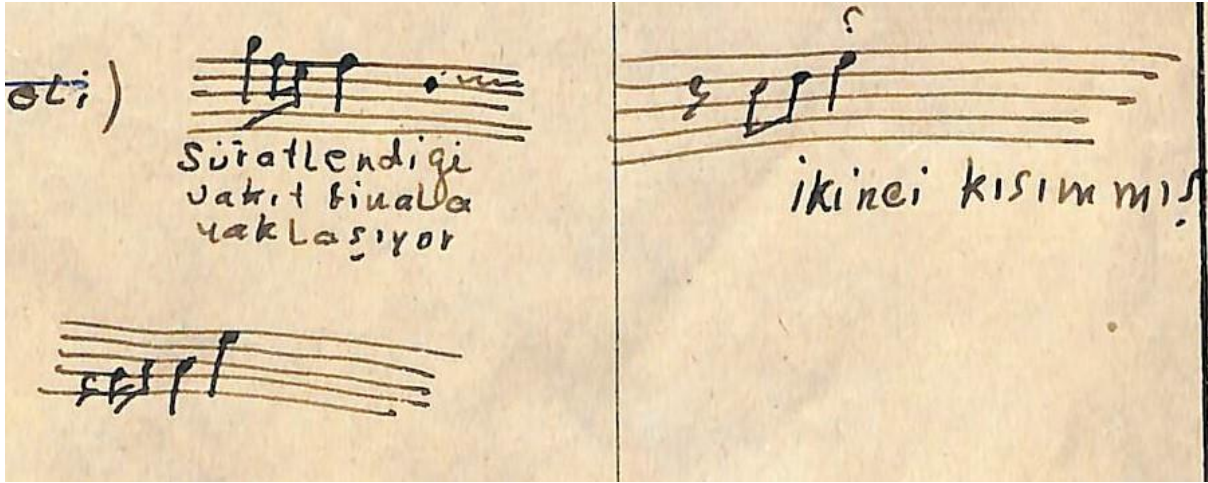
1695 b1: Gelin Getirme Havası

1695 b2: (İstanbul) Güreş Havası

1696 a1: Güreş Havası (Rumeli)

1696 a2: Koşu Havası

* Eserlere ilişkin üç ayrı nota motifi ve “Süratlendiği vakit finale yaklaşıyor”, “İkinci kısım mıs” şeklinde iki küçük not yer almaktadır:

Görsel 6. Nota Motifleri (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, eserlere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.32. Koşma (Deruni Ahmetten)

25.7.1951'de Beyoğlu'ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 33'te sergilenmektedir:

Tablo 33. Koşma (Deruni Ahmetten) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Cevat Yazgan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1309
Meslek	Hammal Kâtibi
Memleketi	İstanbul

Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-
--------------------------------	---

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

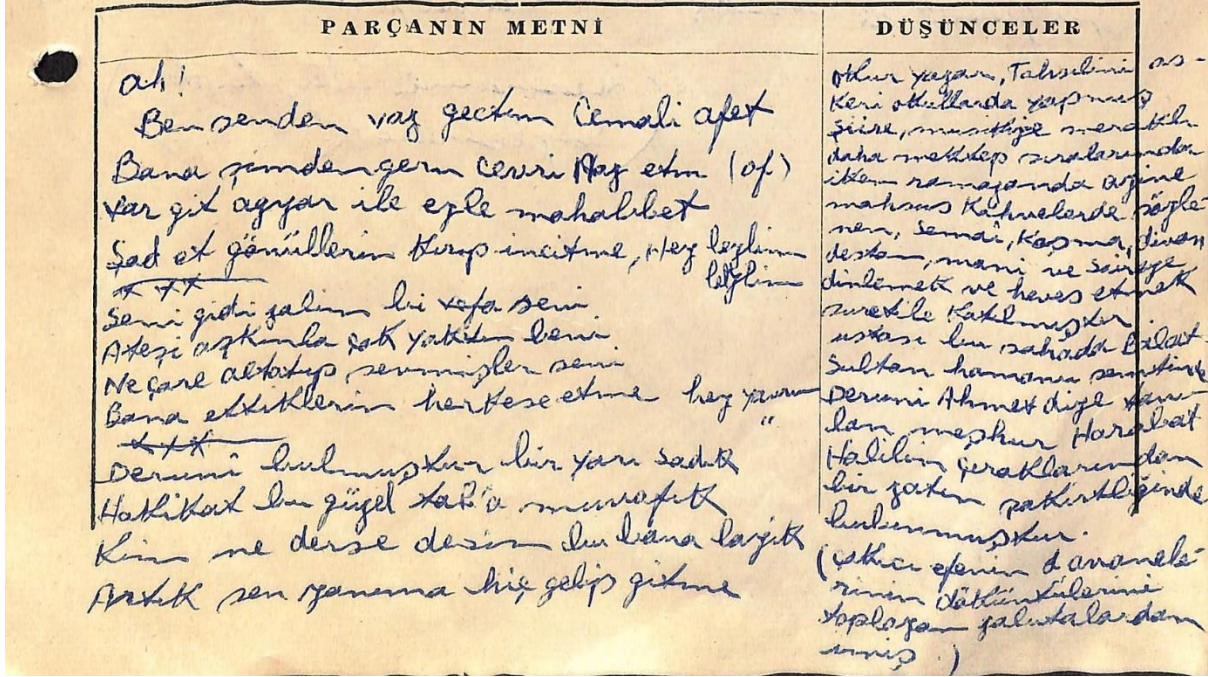
Ah!
Ben senden vazgeçtim Cemali afet
*Bana şamdan * cevri naz etme (of)*
Var git agyar ile eyle mohabbet
Şad et gönüllerin kırıp incitme, Hey leylim leylim

Seni gidi zalim bi vefa seni
Ateşi aşkınla çok yaktın beni
Ne çare aldatıp sevmişler seni
Bana ettiklerin herkese etme hey yavrum yavrum

Deruni bulmuştur bir yarı sadık
Hakikat bu güzel tabâ muvafık
Kim ne derse desin bu bana layık
Artık sen yanıma hiç gelip gitme

Düşünceler kısmında şu açıklama yer almaktadır: “Okur yazar, tahsilini askeri okullarda yapmış şiire, musikiye meraklı daha mektep sıralarında iken ramazanda * mahsus kahvelerde söylenen, semai, koşma, divan, destan, mani ve saireye dinlemek ve heves etmek suretle katılmıştır. Ustası bu sahada Balat Sultan hamamı semtinde Deruni Ahmet diye tanınan meşhur Harabat Halilin çıraklarından bir zatın * bulunmuştur. (Çakıcı efenin * döküntülerini toplayan zabitalardan imiş.)”.

* Okunamayan sözcükler:

Görsel 7. Koşma (Deruni Ahmetten) (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.33. Bir Semai

25.7.1951'de Beyoğlu'ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 34'te sergilenmektedir:

Tablo 34. Bir Semai Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Cevat Yazgan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1309
Meslek	Hammal Kâtibi
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Arka sayfada eserin adı “Semai (Cemâl Babadan)” olarak yazılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Efendim yoktur emsalin bulunmaz bir güzelsin sen

Nedir maksudun ey canım beni böyle üzersin
* hem * gezersin sen
Seni ben sevmişim candan velâkin bi habersin sen

B { Durursam * selâm vermez geçersin sen
Görünce bendeni yavrumsu neden çeşmin süzersin sen yavrumsu

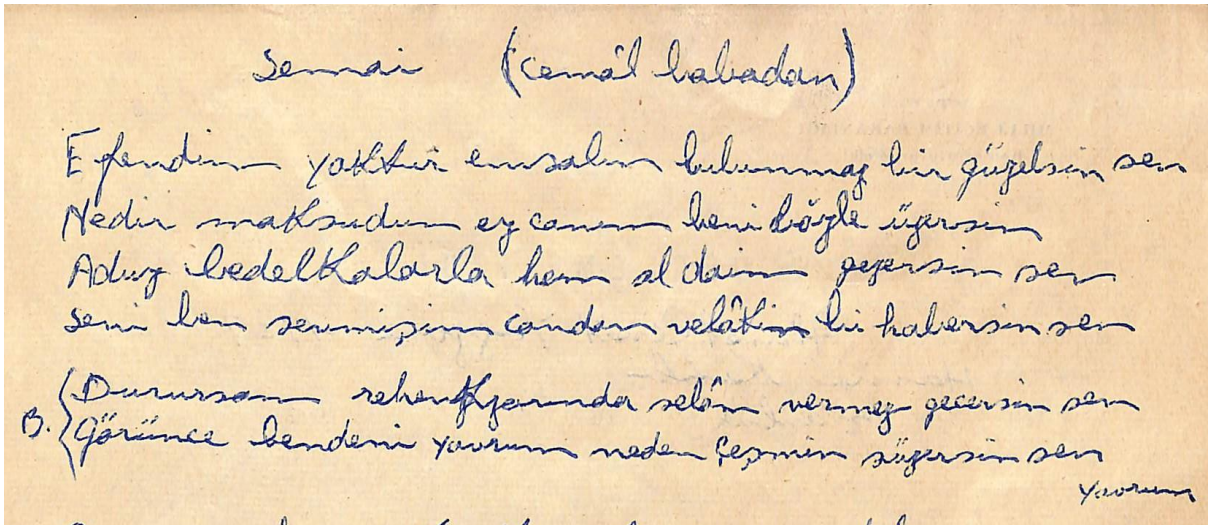
Aramızda husumet yok neylersin ey şehibanım
Aziz başım içim olsun yıkma gel kalb-i-viranım
Kuzum söylesene ömrüm mürüvet eyle sultanım
Düşündüm hatıra gelmez neden küsmüş benim canım

B {

Gidüp ağyara yar oldum benim halim harap oldu
Güzellen bade nuş etmek bana artık yasak oldu
Seninle içtiğim meyler beyim marî fîrak oldu
Şu günlerde senin tavrın bana gayet merak oldu

Sözlerin altında “Araname başta da söylenecek” notu yer almaktadır.

Okunamayan sözcükler:

Görsel 8. Bir Semai (Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.34. *Bir Divan (Deruni Ahmetten)*

25.7.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 35’te sergilenmektedir:

Tablo 35. Bir Divan (Deruni Ahmetten) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Cevat Yazgan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1309
Meslek	Hammal Kâtibi
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Eserin adının yanında “*Balkan harbinde ölmüş*” notu bulunmaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Of, of!

Şemi hüsnün narına pervaneyim ben sen nesin

Narı zülfün bendine divaneyim ben “ “

Cemi aşkı evvela piri mugandan nuş edüip

Desti sakiden karar mestaneyim ben sen nesin

Bir canım var ta ezelden vad edüp kıldım feda

Yadıma sabit kalan merdaneyim ben sen nesin

Hüsnüne meftun olan eftedegânım sed hezar

Uğruna candan geçen bir taneyim ben sen nesin

Bi vefa beyhude zar etme figan ve ahuma

Bahri aşkta şair dürdaneyim ben sen nesin

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.35. *Mani (Gidayi Babadan)*

25.7.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 36’da sergilenmektedir:

Tablo 36. Mani (Gidayi Babadan) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Cevat Yazgan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1309
Meslek	Hammal Kâtibi
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Eserin adının yanında “*Balkan harbinde ölmüş*” notu bulunmaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Amman amman

Gözetle

Suni hakka dikkat eyle yapışıkını göz etle

Al göz ile hakikat rahını gel gözetle

Bülbüldemi

Görünce gonca neşi

Etmezmi bülbül demi

Kimse bilmez kabahat

Gülde mi bülbüldemi

Kadı Köye

Dost düşman her ne ise

Geldik biz Kadı Köye

Müfti var iken orada

Ne yapar Kadı Köye

Eserin altında şu açıklama yer almaktadır:

“Köçtü kervan buradan zannmca in divana

Şu maninin peşinden bağlayıver divana

Balatlı Etem böyle söylemiş”.

Sözlerin yanına “*Mani tek olarak söylenmez, koşma veya divandan sonra söylenirmiş*” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.36. *Bir Gezinti*

25.7.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 37’de sergilenmektedir:

Tablo 37. Bir Gezinti Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Cevat Yazgan (S/Çığırma)
Yaş/Doğum Tarihi	1309
Meslek	Hammal Kâtibi
Memleketi	İst.
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Eserin plak bilgilerine “*b2 boş*” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında söz bulunmamaktadır.

Düşünceler kısmında şu açıklama yer almaktadır: “*İstanbul çalgılı kahvelerinde okunan en çok parçalar: Semai-Divan-Koşma ve manidir. Bilhassa iki şair arasında tartışmalarda mani başta gelir. Atışmalar ve tartışmalar mani ile yapılır. Her çalgılı kahvede şairler arasında aranmak ve hâl edilmek üzere bir de muamma tertip edilir. Muammanın asılı bulunduğu yerde ayrıca bir çıkı içerisinde, onu hal eden zanatkâra verilecek hediye de vardır. Bu bir miktar paradır. Yalnız çalgıcıların yerleri bir az yüksektedir ve süslenmiştir. (Renkli kâatlar ve yeni dünya tabir edilen yuvarlaklarla)”*.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.37. *Tuna Türküsü*

27.7.1951’de Sarıyer’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 38’de sergilenmektedir:

Tablo 38. Tuna Türküsü Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Akınan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1307

Meslek	Emekli Öğretmen
Memleketi	Üsküp/Köprülü
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski adamlardan

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Yedi kerre ben Tunayı boyladım
El sözüyle yara selâm yolladım
Yolum düştü ben vatana uğradım*

*Senin için ben ölürüm kailim
On bir ayda bir selâma mailim*

*On bir aydır kıratımı beslerim
Beslerim de sefer sesi seslerim
Hem gazilik hem şehitlik isterim*

{

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.38. Budin Türküsü

27.7.1951’de Sarıyer’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 39’da sergilenmektedir:

Tablo 39. Budin Türküsü Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Akınan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1307
Meslek	Emekli Öğretmen
Memleketi	Üsküp/Köprülü
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski adamlardan

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Sabah namazında doğdu bir yıldız
Deftere yazıldı on iki bin kız
Aman padişahım gitti ırzımız*

*Duy padişahım bizi elden alsın
Din islâmda gayret çoktur bilesin*

*Üç kız idik bir derede tuttular
Saçımızda bilekçeler yaptılar
Esir deyu şol kafire kattılar*

{ ...
... }

*Sabah olur kilisesine götürür
Türlü türlü putlarını öptürür
Akşam olur karşısına çıkarır*

{ ...
... }

*Sabah namazında endik varuşa
Ne mutlular olsun sağ olan başa
Yaşa binler yaşa genç Ali paşa*

{ ...
... }

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.39. Genç Osman

27.7.1951’de Sarıyer’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 40’ta sergilenmektedir:

Tablo 40. Genç Osman Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Akınan (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1307
Meslek	Emekli Öğretmen
Memleketi	Üsküp/Köprülü
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Yaptırdık yaptırdık yüksek kuleler
Üstümüzden geçer keskin gülleler
Altımızda yatır nazlı kelleler*

*Şehitlere serdar gitti Genç Osman
Kelle koltuğunda göçti Genç Osman*

*Sabah namazında çıktık biz yola
Düşmanlar dizilmiş sağ ile sola
Kargi işlemedi Hazreti pala*

{
...
...}

*Döğüşe döğüşe indik bir düze
Şınladı kılıçtan kan çıktı dize
Urun gazilerim nam olsun size*

{

*İbrail görünmez tozdan dumandan
Allah ayırmasın dinden imandan
Şehitler mezarı görünmez kandan*

{ ...
... }

*Boğdan dedikleri bir kara yaka
Susadı genç Osman su getir saka
Bizler duacıyız Hazreti Hakka*

{ ...
... }

Düşünceler kısmında “1030’daki¹⁵ Hotin¹⁶ seferindeki Genç Osman olmak ihtimali varmış” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.40. Bir Yunus İlahisi

28.7.1951’de Eyüp’ten derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 41’de sergilenmektedir:

Tablo 41. Bir Yunus İlahisi Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Eyübi Rüştü Öztekin (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1292
Meslek	Evkaftan Emekli
Memleketi	İstanbul/Eyüp
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	*

¹⁵ Hicri Takvim 1030=Miladi Takvim 1620/1621

¹⁶ Hotin, XIV. yüzyılın ortalarında Kuzey Moldova’da Dinyester Dniester Nehri kıyısına inşa edilmiş olan kaledir. Osmanlı Devleti tarihinde sıklıkla adı geçmektedir (<https://islamansiklopedisi.org.tr/hotin>).

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Benim adım derdli dolap
Suyum akar yalap, yalap
Böyle emreylemiş çolap
Anın için ben ağlarım
Derdim vardır inilerim
Beni bir dağda buldular
Kolum kanadım kırdılar
Dolaba lâyük gördüler
Anın için ben ağlarım
Derdim vardır inilerim
Suphan allah
Sultan allah
Her derdlere
Derman allah*

Eserin alındığı yerin yanında bulunan “Kendi evlerinde” notunda kaydın yapıldığı yerin kastedildiği düşünülmektedir.

* Okunamayan sözcükler:

Söyliyenin adı ve yaşı : *Eyüp* *Rustu* *Öz* *Öz* *Tek* 1292
Mesleği : *Erişirlik* *Emekli*
Memleketi : vilâyeti *Edirne* kazası *Eyüp* köyü
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği : *Amirah* *Seyyid* *Ölmez*
Çalının adı ve yaşı : *İkinci* *Zade* *el* *Plerou* *Edirne* *Keskin* *İsmail* *Har*
Arkasıncı *peşekiar* *hane* *berdalar*

Görsel 9. Bir Yunus İlahisi (Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.41. Nohudunu Yedin Mi? (Domanıç Türkisi)

28.7.1951’de Eyüp’ten derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 42’de sergilenmektedir:

Tablo 42. Nohudunu Yedin Mi? (Domaniç Türkisi) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hamdi Sümer (S/Ç)
Yaş/Doğum Tarihi	1324
Meslek	-
Memleketi	Bozüyük
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Domaniç’ta bir yerliden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Nohuduğu yediğmi
Derdiği ellere dediğmi
Derdiği ellere demadın
Boynuğu urgana vediğmi
Aman dağlar canım dağlar
Öldürecek sızdıracak biz gaharlar

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.42. Tabancam Atılmıyor

Eserin alındığı yer belirtilmemiş olup kaynak kişi bilgileri Tablo 43’te sergilenmektedir:

Tablo 43. Tabancam Atılmıyor Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hamdi Sümer (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1324
Meslek	Bankacı (Eski Öğretmen)
Memleketi	Bilecik/Bozüyük
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Bozüyük’te Ali Mehmet Sarı’dan (Domaniç)tan

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Tabancam atılmıyor

*Bahalı satılmıyor
Geceler ayaz olmuş
Yalığz yatılmıyor*

*İlaman ilmanı buz gibi
Genç dulları sarmuş kız gibi*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.43. *Düğün Havası*

Eserin alındığı yer belirtilmemiş olup kaynak kişi bilgileri Tablo 44’te sergilenmektedir:

Tablo 44. Düğün Havası Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hamdi Sümer (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1324
Meslek	Bankacı (Eski Öğretmen)
Memleketi	Bilecik/Bozüyük
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Bozüyük’te Ali Mehmet Sarı’dan (Domaniç)tan

Eserin metninde başlık olarak “*Bozüyük düğün oyun havası*” yazmaktadır.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Buzlu da dereden geçtinmi
Guzuyada yonca biçtinmi
Yolladım entarimi
Ağada örmek biçtin mi*

*Hadı yarım (üzüm olsun²)
Düğünümüz (güzün olsun²)
Hadı yarım (ilemanmı²)
Yar ölürse (Bulamanmı²)*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.44. Mahmudun Türküsü

31.7.1951'de Yalova'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 45'te sergilenmektedir:

Tablo 45. Mahmudun Türküsü Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdülvahhap Avardağ (Ç, Kumuz)
Yaş/Doğum Tarihi	40
Meslek	Marangoz
Memleketi	Timurhanşura/Unukulu/Aşıta
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Aşık Omer'den

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında eserin sözleri yerine "B2_İzrail havası (Oyun). İzrail bir adam adı. Oyun kadın ve erkek olarak iki kişi", "B3_Aşık Omer, oyun h." notları bulunmaktadır.

Eserin düşünceler kısmında ise şu açıklamalar yer almaktadır: "Mahmut ölmüş. Dağistanda çalış meşhurmüş, bu türkiyü o yapmış. Sevgi üzerine imiş. Söyleyen Şafi imiş".

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.45. Anthalan (Oyun H.)

31.7.1951'de Yalova'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 46'da sergilenmektedir:

Tablo 46. Anthalan (Oyun H.) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Abdülvahhap Avardağ (Ç, Kumuz)
Yaş/Doğum Tarihi	40
Meslek	Marangoz
Memleketi	Timurhanşura/Unukulu/Aşıta
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Aşık Omer'den

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında söz yer almamaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.46. Istavruzda Havuz

1.8.1951’de Şehzadebaşı’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 47’de sergilenmektedir:

Tablo 47. Istavruzda Havuz Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mürüvet Gazi (S)
Yaş/Doğum Tarihi	65
Meslek	Ev Kadını
Memleketi	Bursa/Soğukpınar/Bağlı
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çocukluğunda Hünkâr suyunda duymuş (Sarıyer)

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Istavruzda havuz
Etrafı yıldız
Önümüzde birlik şişe
Mezesiz karpuz*

*Elinde desti
Yuvarlandı düştü
Kasım paşa puştu
Peşime düştü*

Düşünceler kısmında “*I. Havuzu İstanbulda Beylerbeyindedir*” notu yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.47. Küçücekten

1.8.1951’de Şehzadebaşı’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 48’de sergilenmektedir:

Tablo 48. Küçücekten Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mürüvet Gazi (S)
Yaş/Doğum Tarihi	65
Meslek	Ev Kadını

Memleketi	Bursa/Soğukpınar/Bağlı
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çocukluğunda Hünkâr suyunda duymuş (Sarıyer)

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Kücücekten bir yar sevdim amanın dostlar pek çok sevdim
Annem beni vermem deyir...*

*Varacağım anneciğim varacağım ben
A cici bici yarımı saracağım ben
A cici bici yarımaya varacağım ben*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.48. Anne Ben Hastayım

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 49’da sergilenmektedir:

Tablo 49. Anne Ben Hastayım Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ercüment Ekrem Talu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1886
Meslek	Muharrir (Emekli Öğretmen)
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Gençliğinde eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Anne ben hastayım marul isterim
Haftalar başında düğün isterim
{ Anne ben vuruldum ona yanarım
Tekirdağlı Cemil beyden imdat umarım*

*Alçacık duvardan atlayamadım
Silâhlarım düştü toplayamadım*

{

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.49. *Hamam Kapısı*

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 50’de sergilenmektedir:

Tablo 50. Hamam Kapısı Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ercüment Ekrem Talu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1886
Meslek	Muharrir (Emekli Öğretmen)
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Gençliğinde eskilerden

Eser derleme fişinin arka sayfasında “2” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Hamam kapusu vuruldu

İçerde (İçeriye) meclis kuruldu (Ayol)

Hamamcı hanımı sorarsan

Külhancıya vuruldu ayol

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.50. *Şinanay*

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 51’de sergilenmektedir:

Tablo 51. Şinanay Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ercüment Ekrem Talu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1886

Meslek	Muharrir (Emekli Öğretmen)
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Gençliğinde eskilerden

Eser derleme fişinin arka sayfasında “3” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Aman şinanay şinanay şinanay

Aman “ “

Hop hop “ “

Aman aman “ “

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.51. Ya Rumeli

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 52’de sergilenmektedir:

Tablo 52. Ya Rumeli Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ercüment Ekrem Talu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1886
Meslek	Muharrir (Emekli Öğretmen)
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Gençliğinde eskilerden

Eser derleme fişinin arka sayfasında “4” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Yarumeli yarumeli yarumeli aman

Vay vay aman

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.52. Evlerinin Önü

3.8.1951'de Beyoğlu'ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 53'te sergilenmektedir:

Tablo 53. Evlerinin Önü Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ercüment Ekrem Talu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1886
Meslek	Muharrir (Emekli Öğretmen)
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Gençliğinde eskilerden

Eser derleme fişinin arka sayfasında “5” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Evlerinin önü mersin

Mevlam seni bana versin

Geç kalmasın akşam gelsin

Şillifim millifim dudu dillerin

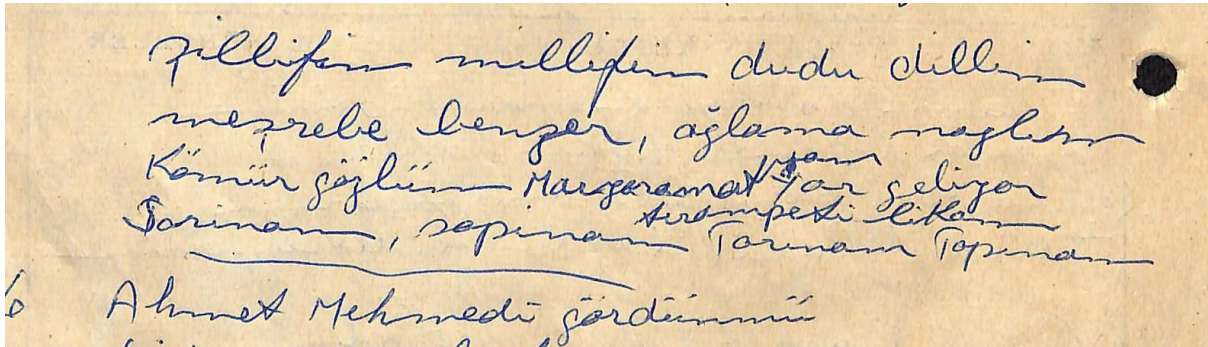
Meşrebe benzer, ağlama nazlım

*Kömür gözlüm * yar geliyor*

*

Sarinam, sapınam tarınam tapınam

* Okunamayan sözcükler:

Görsel 10. Evlerinin Önü (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.53. Ahmet Memedi

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 54’te sergilenmektedir:

Tablo 54. Ahmet Memedi Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ercüment Ekrem Talu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1886
Meslek	Muharrir (Emekli Öğretmen)
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Gençliğinde eskilerden

Eser derleme fişinin arka sayfasında “6” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ahmet Mehmedi gördünmü
Şikastaki elakanda
Tamelim canaki
Minda valis pirya

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.54. Ayak Asmak=Muamma (Ahterik)

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 55’te sergilenmektedir:

Tablo 55. Ayak Asmak=Muamma (Ahterik) Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ercüment Ekrem Talu (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1886
Meslek	Muharrir
Memleketi	İst.
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskilerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Adam aman ahterik

Adam aman aman

Yüz kadar adam aman

Aman aman ahterik

Bir dilbere gönül verdik

Gece gündüz ah derik

Biz eskiden bakkaldık

Şimdik ise ahterik

Düşünceler kısmında “*Semai kahvelerinde asılmış bir muammadır. Vaktiyle semai kahvelerinde zurna ve saz bulunur. Klarnet daha sonraları başladı*” açıklamaları yer almaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.55. Arpa Ektim

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 56’da sergilenmektedir:

Tablo 56. Arpa Ektim Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kevser Alas (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1871
Meslek	-
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

1-Arpa ektim - darı çıktı

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.56. *Anne Ben Hastayım*

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 57’de sergilenmektedir:

Tablo 57. Anne Ben Hastayım Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kevser Alas (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1871
Meslek	-
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Eser derleme fişinin arka sayfasında “2” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Anne ben hastayım marul isterim

Haftanın başına düğün isterim

Anne ben vuruldum ona yanarım

Tekirdağlı Cemil beyden imdat umarım

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.57. *Hamam Kapısı Vuruldu*

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 58’de sergilenmektedir:

Tablo 58. Hamam Kapısı Vuruldu Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kevser Alas (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1871
Meslek	-
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Eser derleme fişinin arka sayfasında “3” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Hamam kapusu vuruldu
İçin de meclis kuruldu ayol
Doldur Fetimem ben içeyim
O nazik eller yoruldu ayol*

*Ayol ayol al beni
Al da sinene sar beni ayol*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.58. Efe ile Rıza Kol Kola Gezer

3.8.1951’de Beyoğlu’ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 59’da sergilenmektedir:

Tablo 59. Efe ile Rıza Kol Kola Gezer Kaynak Kişi Künyesi

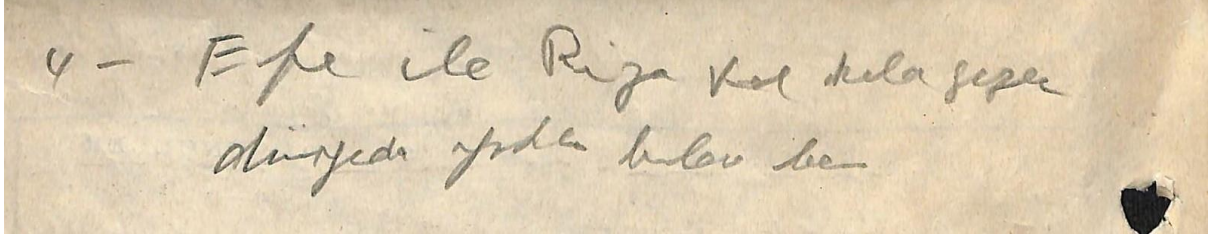
Ad Soyadı (S/Ç)	Kevser Alas (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1871
Meslek	-
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Eser derleme fişinin arka sayfasında “4” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Efe ile Rıza kol kola gezer
Dünyada yada **

Okunamayan sözcük:

Görsel 11. Efe ile Rıza Kol Kola Gezer (Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.59. *Kara Deniz Coştuda Derler Coşmamış*

3.8.1951'de Beyoğlu'ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 60'ta sergilenmektedir:

Tablo 60. Kara Deniz Coştuda Derler Coşmamış Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kevser Alas (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1871
Meslek	-
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

Eser derleme fişinin arka sayfasında "5" olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Karadeniz coştuda derler çeşmam
Ali benden de geçti derler de geçmem
Zaptiye halimden anlamazmısın?
Bu gece yanımda da yar olmazmısın?*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.60. *Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu*

3.8.1951'de Beyoğlu'ndan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 61'de sergilenmektedir:

Tablo 61. Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Kevser Alas (S)
Yaş/Doğum Tarihi	1871
Meslek	-
Memleketi	İstanbul
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-

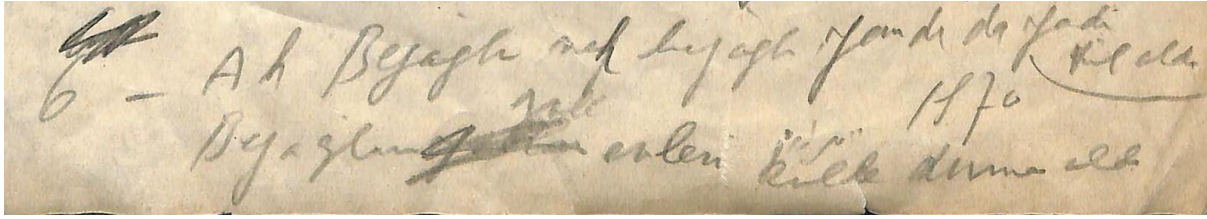
Eser derleme fişinin arka sayfasında “6” olarak gösterilmiştir.

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Ah Beyoğlu vah Beyoğlu yandı da yandı kül oldu

*Beyoğlu * evleri külle * duman oldu*

Eski harfli Türkçe ve okunamayan sözcükler:

Görsel 12. Ah Beyoğlu Vah Beyoğlu (Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası)

Eser metninin içinde yer alan “1870” notu ile 1870’te gerçekleşen Beyoğlu yangının kastedildiği anlaşılmaktadır.

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

4. SONUÇ

İstanbul-1957 1951 dosyasında 29 adet derleme fişi ve bu fişlere kaydedilmiş toplam 60 adet eser bilgisi yer almaktadır. Dosyanın başında yer alan el yazısı eser listesinde ise 29 adet eser görülmektedir. Derleme fişleri incelendiğinde, birden fazla eser bilgisinin yer aldığı fişler el yazısı listeye geçirilirken, sadece ilk sıradaki eser adının yazıldığı saptanmıştır.

Eser metinlerinde; Yunus Emre İlahisi, 1870 Beyoğlu Yangını, Hotin Seferi gibi konulara rastlanmıştır. Söz yazımında yerel söyleyiş tarzının korunmaya çalışılması dikkat çekicidir.

Eser sözlerinin duyulduğu şekilde yazılması nedeniyle derleme fişleri ile el yazısı liste arasında bazı yazım farklılıklarının ortaya çıktığı görülmüştür. Derleme esnasında anlaşılabilen eser sözleri, derleyen kişi tarafından tire ve nokta işaretleriyle gösterilmiş, çalışmaya aynı şekilde aktarılmıştır.

Derleme fişlerinde eser ve başlık tekrarlarına da rastlanmaktadır. *Anne Ben Hastayım ve Hamam Kapısı (Vuruldu)* başlıklı eserler farklı kaynaklar tarafından iki defa, çok az farklılıklarla seslendirilmiştir. Dosyada yer alan *Mani* başlıklı iki eser ise birbirinden tamamen bağımsız sözlere sahiptir.

Eserlerin altı tanesinde birden fazla çalan/söyleyen bilgisi yer almaktadır. Bir derleme fişinde kaynak kişi isimleri kısmında yalnızca talebeler notu bulunmaktadır. Diğer bir derleme fişinde ise eser adı belirtilmemiş olup, bazı plak/yer numaraları ve eser adları (1695 b1: *Gelin Getirme Havası*, 1695 b2: *(İstanbul) Güreş Havası*, 1696 a1: *Güreş Havası (Rumeli)*, 1696 a2: *Koşu Havası*) yer almaktadır.

Derleme fişlerinde aktarılan bilgilere göre kaynak kişilerin yaşları, meslekleri ve kaç esere kaynaklık ettikleri, Tablo 62’de özetlenmektedir.

Tablo 62. Kaynak kişiler, yaşları, meslekleri ve kaynaklık ettiği eser sayısı

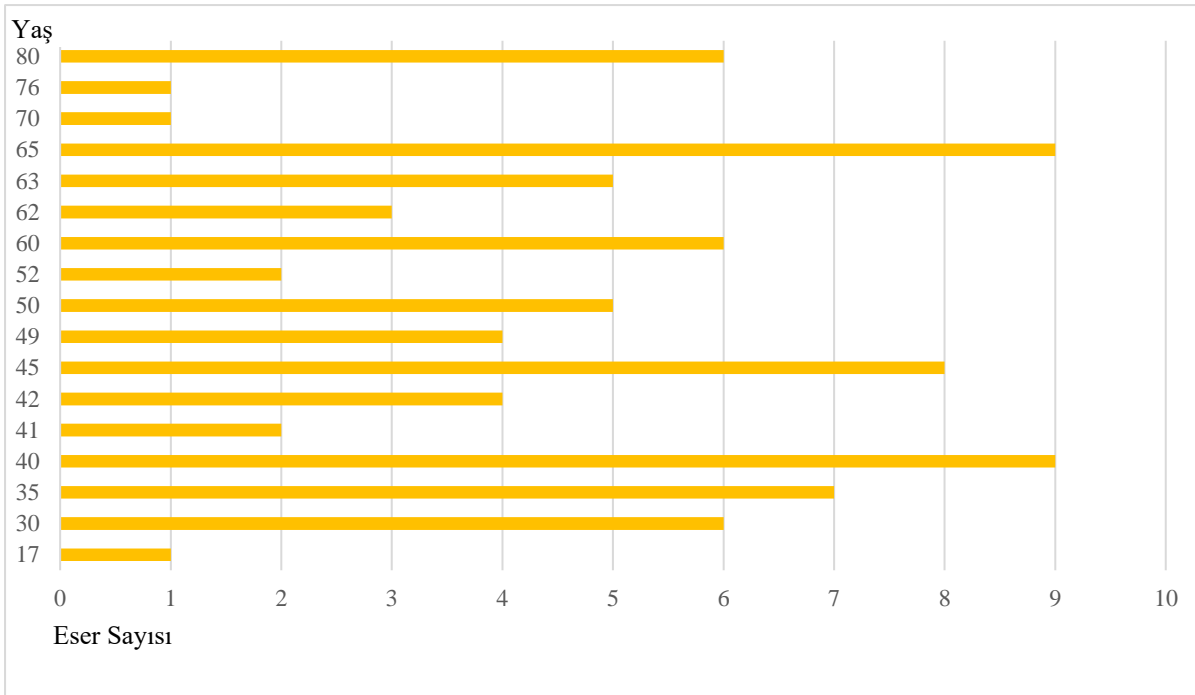
Ad Soyadı	Yaş/ Doğum Yılı	Meslek	Söylediği/Çaldığı Eser Sayısı
Lutfi Toprak	1299 (H) ¹⁷ 1881/82 (M) ¹⁸	Emekli Öğretmen	1
Eşref Çiftel	1306 (H) 1888/89 (M)	-	5
Cemal Söyler	1330 (H) 1911/12 (M)	-	5
Behice Çekener	45	Tefçi	5

¹⁷ Hicri Takvim
¹⁸ Miladi Takvim

İhsan Ulukaya	1317 (H) 1899/1900 (M)	Klarnetçi	2
Adil Gündöndü	1309 (H) 1891/92 (M)	Kunduracı	1
Süleyman Direk	1328 (H) 1910/11 (M)	Rençber	2
Abdullah Ön	1340 (H) 1921/22 (M)	Öğretmen	6
Huriye Şenses	35	-	7
Ümmügül Özbingül	50	-	5
Birsen Tavukcu	17	Zil	1
Nuri Gültek	1327 (H) 1909/1910 (M)	-	4
Sami Kokça	1320 (H) 1902/03 (M)	Zurnacı	4
Ahmet Cevat Yazgan	1309 (H) 1891/92 (M)	Hammal Kâtibi	5
Hasan Akınan	1307 (H) 1889/1890	Emekli Öğretmen	3
Eyübi Rüştü Özbek	1292 (H) 1875/76 (M)	Evkaftan Emekli	1
Hamdi Sümer	1324 (H) 1906/07 (M)	Bankacı (Eski Öğretmen)	3
Abdülvahhap Avardağ	40	Marangoz	4
Mürüvet Gazi	65	Ev Kadını	2
Ercüment Ekrem Talu	1886 (M)	Muharrir (Emekli Öğretmen)	7

Kevser Alas	1871 (M)	-	6
-------------	----------	---	---

Tablo 62’de derlemelere kaynaklık eden 21 kişiden çoğunluğun öğretmen olarak kaydedildiği görülmektedir. Çalan/söyleyen kaynak kişilerin hicri takvime göre verilmiş olan doğum tarihleri önce Miladi takvim yılına çevrilmiş¹⁹, daha sonra yaş hesaplaması yapılmıştır. Elde edilen kaynak kişilerin yaşları ve yer aldıkları eser sayısı Görsel 13’teki grafikte verilmiştir.

Görsel 13. Derlenen eserlere kaynaklık eden kişilerin yaş dağılımı

Yukarıdaki grafikte, kaynak kişilerin yaşlarının 17 ile 80 arasında değiştiği ve her bir kişinin en az 1, en fazla 9 esere kaynaklık ettiği anlaşılmaktadır.

Künye bilgileri incelendiğinde kaynak kişilerin memleketinin *İstanbul, Konya, Yalova, Üsküp, Bozüyük, Timurhanşura* ve *Bursa* olduğu saptanmıştır. Derlemelerde yöre bilgilerine yer verilmiş, eserlerden üçü ile ilgili *Domaniç’li bir yerliden, Domaniç Türkçesi* şeklinde açıklamalar not edilmiştir.

¹⁹ Hicri takvim yılına karşılık gelen Miladi takvim yılının ilk değeri (örn. 1906/07 ise 1906) ele alınmıştır.

Eserlerin öğrenildiği yer/kişi/zaman bilgileri; *eskiden buralarda (Üsküdar)*, *eski klarinetçilerden*, *küçükken Şile düğünlerinde*, *eskiden buralarda (Şile)*, *kendi memleketinde küçükken (Konya/Doğanhisar)*, *zurnacı Emin üstadıymış*, *eski adamlardan*, *eskilerden*, *Domaniç'ta bir yerliden*, *Bozüyük'te Ali Mehmet Sarı'dan (Domaniç'ten)*, *çocukluğunda Hünkâr suyunda duymuş (Sarıyer)*, *gençliğinde eskilerden* notlarıyla belirtilmiştir. Toplam 60 eserin 24 tanesi için öğrenildiği yer/kişi/zaman bilgisi boş bırakılmıştır.

Dosyada yer alan 60 eserin 51 tanesi sözlü eserdir. Geriye kalanlar arasında *Anadolu Havası*, *Karşılama*, *Eserin Adı Yok*, *Bir Gezinti*, *Mahmudun Türküsü*, *Anthalan (Oyun H.)* başlıklı 6 adet enstrümantal eserin, kaynak kişiler tarafından *kumuz*, *çığırma*, *çifte*, *zurna* ve *klarinet* ile çalındığı kaydedilmiştir. *Karga*, *Oyun Havası*, *Ayganoşun Oyun Kısmı* başlıklı 3 eserin kaynak kişi bilgileri “*söyleyen*” bölümüne kaydedilmiş olmasına rağmen eser metnine rastlanmamıştır.

Oyun Havası ve *Bir Gezinti* başlıklı eserlerin plak/yer numaralarının yanına “*boş*” notu düşülmüştür.

Metni yarıda kalan üç eserde “*Hatırladığı bu kadar*”, “*Hemen her temas ettiğimiz kimseler güfteleri unuttuklarını söylüyorlar*” şeklinde notlara rastlanmıştır.

Kaynakça

Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, İstanbul 1957 1951 Dosyası

İslam Ansiklopedisi (t.y.). Erişim Tarihi: 16.11.2022, <https://islamansiklopedisi.org.tr/hotin>.

Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzu (t.y.). Erişim Tarihi: 26.10.2022, <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ANKARA DEVLET KONSERVATUVARI FOLKLOR ARŞİVİ DERLEME FİŞLERİ: ÇANAKKALE 1947

Başvuru Tarihi: 23.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / zgn Makale

Günay GNAYDIN¹

Z

Bu çalışmanın amacı, 28 Temmuz-2 Ağustos 1947 günleri arasında Çanakkale ve ilçelerinde gerçekleştirilmiş olan derleme gezilerine ilişkin olarak HADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi'nde² muhafaza edilen el yazısı ve daktilo ile yazılmış belgelerin bir araya getirilerek dijital ortama aktarılması ve tanıtılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Arşiv'de muhafaza edilen yazılı belgeler arasında Çanakkale derlemeleriyle ilgili olanlar tespit edilmiş ve söz konusu belgelerin orijinal nüshaları titizlikle incelenmiş, herhangi bir değişiklik yapılmadan dijital ortama aktarılmıştır.

Çalışmanın sonucunda küçük bir hata dışında el yazısı ve daktilo ile yazılmış olan belgelerin doğru ve birbirleri ile tutarlı olduğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: anakkale, Ankara Devlet Konservatuvarı, Folklor Arşivi

¹ Öğr. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzik Bilimleri Bölümü, Müzikoloji Anabilim Dalı.

E-posta: gunaydin@hacettepe.edu.tr / gunay_gunaydin@yahoo.com

ORCID ID: 0000-0003-3487-8754

² alışma içinde bundan böyle "Arşiv" ifadesi kullanılacaktır.

HACETTEPE UNIVERSITY ANKARA STATE CONSERVATORY FOLKLORE ARCHIVE COMPILATION FORMS: CANAKKALE 1947

ABSTRACT

The aim of this study is to bring together the handwritten and typewritten documents, which are kept in the Folklore Archive of HÜADK (Hacettepe University Ankara State Conservatory), regarding the compilation trips carried out in Çanakkale and its districts between 28 July and 2 August 1947, to digitize and introduce them.

For this purpose, among the written documents kept in the Archive, those related to the Çanakkale collections were identified and the original copies of the said documents were meticulously examined and transferred to digital media without any changes.

As a result of the study, it was determined that the handwritten and typewritten documents were correct and consistent with each other, except for a small error.

Key Words: Çanakkale, Ankara State Conservatory, Folklore Archive

1- GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 28 Temmuz-2 Ağustos 1947 günleri arasında Çanakkale ve ilçelerinde gerçekleştirilmiş olan derleme gezilerine ilişkin olarak HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi'nde muhafaza edilen el yazısı ve daktilo ile yazılmış belgelerin bir araya getirilerek dijital ortama aktarılması ve tanıtılmasıdır.

Ankara Devlet Konservatuvarı'nda muhafaza edilen Folklor Arşivi etnomüzikoloji tarihimiz açısından oldukça önemlidir ve halen üzerine yapılan çalışmalar nicel bakımdan yeterli değildir. Bu nedenle söz konusu çalışma işlediği konu itibarıyla alana katkı sunar niteliktedir.

Bu amaç doğrultusunda, Arşiv'de bulunan yazılı belgeler arasında Çanakkale derlemeleriyle ilgili olanlar tespit edilmiş ve söz konusu belgelerin orijinal nüshaları titizlikle incelenmiştir.

Çalışmada mercek altına alınan söz konusu belgeler şunlardır:

- “Çanakkale 1947” başlıklı dosyada bulunan, el yazısı ile doldurulmuş 31 adet derleme fişi,
- “Arşivce Derleme Plaklar Kataloğu” başlıklı dosyada yer alan, daktilo ile yazılmış bir adet ayrıntılı liste,
- “Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi” başlıklı dosyada yer alan, daktilo ile yazılmış bir adet ayrıntılı liste
- “Ankara Devlet Konservatuvarı Demirbaş Defteri”nde yer alan, el yazıyla yazılmış bir adet ayrıntılı liste

2. DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN BİLGİLER

Çanakkale-1947 dosyasında 31 adet derleme fişi bulunmakta ve bu fişlerde toplam 68³ adet eserin derlenmesine ait bilgiler yer almaktadır. Derleme fişlerinde belirtildiğine göre bütün eserler Halil Bedii Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve teknisyen Rıza Yetişen'den oluşmuş bir ekip tarafından derlenmiştir. Derleyenlerin isimleri derleme fişlerinde “H. B. Y., M. S. ve R. Y.” kısaltmaları ile belirtilmektedir. Derleme fişlerinde, kaynak kişilerin bilgileri, kayda alınan eserlerin bilgileri, (varsa) metinleri ve çeşitli notlar yer almaktadır.

³ 67 sıra numaralı derleme fişinde “Güvey Övmesi” ve “Gemi” isimli olmak üzere iki adet eser, 68 sıra numaralı derleme fişinde ise “Destan” isimli eser yer almaktadır. “Arşivce Derleme Plaklar Kataloğu”na yanlılıkla “Güvey Övmesi” 67, “Gemi” 68 ve “Destan” 69 sıra numarası ile kaydedildiği için söz konusu katalogda 1 adet fazla olmak üzere 69 eser görünmektedir. Doğrusu 68 olmalıdır.

Söz konusu eserlerin listesi ve ilgili ses kayıtlarının arşivdeki yerini belirten plak/bant numaraları Tablo 1'de sunulmuştur. Bazı derleme fişlerine birden fazla eser kaydedildiği görülmüştür. Hangi eserin hangi derleme fişinde yer aldığına anlaşılması için, tablonun ilk sütununda DF1⁴, DF2 gibi kısaltmalarla gösterilmiştir.

Tablo 1. Derleme Fişlerinde Yer Alan Eserler: Başlık, Plak ve Band Numaraları

DF	Eserin Başlığı / İl ya da İlçe	Plak No	Band No
DF1	Arabın Evleri / Akçakoyun	1472/a-1	38
“	Akçakoyun / Akçakoyun	1472/a-2	“
“	Bursa Damları (Zeybek) / Akçakoyun	1472/a-3	“
“	Tahtaköylü Fatma / Akçakoyun	1472/a-4	“
“	Edremit Güvendesesi / Akçakoyun	1472/b-1	“
“	Alay Oyunu / Akçakoyun	1472/b-2	“
“	Esgi Güvende / Akçakoyun	1472/b-3	“
“	Edremit Güvendesesi / Akçakoyun	1472/b-4	“
“	Sabah Güvendesesi / Akçakoyun	1473/a-1	“
“	Eski Bir Zeybek / Akçakoyun	1473/a-2	“
DF2	Eminem / Akçakoyun	1473/a-3	“
DF3	Tavşan Gelir / Akçakoyun	1473/a-4	“
DF4	Sayalara Gidersin / Akçakoyun	1473/a-5	“
DF5	Evlerinin Önü / Akçakoyun	1473/b-1	“
DF4	Yüce Dağ Başında / Akçakoyun	1473/b-2	“
DF6	Akçadağ Havası /	1473/b-3	“
DF7	Garınca / Akçakoyun	1473/b-4	“
“	Dömeke / Akçakoyun	1473/b-5	“
DF8	Tahtaköylü Fatma / Akçakoyun	1474/a-1	“
DF9	Evlerinin Önü / Akçakoyun	1474/a-2	“
“	Yağmur Yağar / Akçakoyun	1474/a-3	“
DF10	Bir Uzun Hava / Akçakoyun	1474/a-4	“
“	Cemile / Akçakoyun	1474/a-5	“
DF11	Varın Söylen / Akçakoyun	1474/b-1	“
DF12	Alay Havası / Ezine	1474/b-2	“

⁴ DF, Derleme Fişi sözcüklerinin kısaltması olarak tarafımızca kullanılmıştır. Derleme fişlerinin asıllarında bu ibare yoktur.

“	Kaba Güvende / Ezine	1474/b-3	“
“	Alay (Toplu Zeybek) / Ezine	1475/a-1	“
“	Çaparlı (Zeybek) / Ezine	1475/a-2	“
“	Mavili / Ezine	1475/a-3	“
DF13	Kocakule Ateş Almış / Ezine	1475/b-1	“
“	İhsan Çavuş / Ezine	1475/b-2	“
DF12	Cengi Harbi / Ezine	1475/b-3	“
DF14	Gelin Ağlatma / Ezine	1476/a-1	“
DF15	Gelinin Kınasını Çezerler / Ezine	1476/a-2	“
DF16	Bir Karşılama / Ezine	1476/a-3	39
DF17	Bir Karşılama / Ezine	1476/b-1	“
“	Eski Zeybek / Ezine	1476/b-2	“
DF18	Yüksek Evler Yaptırdım / Ezine	1476/b-3	“
“	Kiremitten Su Damlar / Ezine	1476/b-4	“
“	Bir Uzun Hava / Ezine	1476/b-5	“
DF19	İndim Kuyu Dibine / Bayramiç	1477/a-1	“
DF20	Horazım / Bayramiç	1477/a-2	“
DF21	Bindallı / Bayramiç	1477/a-3	“
DF22	Kına Havası / Bayramiç	1477/a-4	“
DF23	Ey Şişeler / Bayramiç	1477/b-1	“
DF24	Ali Osman / Bayramiç	1477/b-2	“
DF25	Kaba Güvende / Bayramiç	1477/b-3	“
“	Çan İşi Zeybek / Bayramiç	1477/b-4	“
“	Çan İşi Küreş Havası / Bayramiç	1478/a-1	“
“	Bodrumun Gerisi Bayramiçmiş / Bayramiç	1478/a-2	“
DF26	Gelibolu Karşılması / Çanakkale	1478/a-3	“
“	Keşan Karşılması / Çanakkale	1478/a-4	“
“	Eski Alay Havası / Çanakkale	1478/b-1	“
“	Rumeli Karşılması / Çanakkale	1478/b-2	“
“	Kaba Güvende / Çanakkale	1478/b-3	“
“	Çanakkale Zeybeği / Çanakkale	1478/b-4; 1479/a-1	“
DF27	Gelin Havası / Biga	1479/a-2	“
DF28	Çift Oyun Havası / Biga	1479/a-3	“

DF29	Kardan Beyaz (Türkü) / Biga	1479/b-1	“
“	Tabancalı (Zeybek) / Biga	1479/b-2	“
“	Evciler / Biga	1479/b-3	“
“	Süzme (Karşılama) / Biga	1479/b-4	“
“	Kına Havası Yahut Arzu-Kanber / Biga	1479/b-5	“
“	Küreş Havası / Biga	1480/a-1	“
“	Cengerme (Cengi Harbi) / Biga	1480/a-2	“
DF30	Güvey Övmesi / Biga	1480/a-3	“
“	Gemi / Biga	1480/a-4	“
DF31	Destan / Biga	1480/a-5	“

3. YÖNTEM

Derleme fişleri ve fişlerde yer alan eserler dosyalama sırasına göre incelenerek numaralandırılmış ve dijital ortama aktarılmıştır. Derleyenler tarafından el yazısı ile doldurulmuş olan fişlerde söz konusu eserler hakkında not edilmiş olan bilgiler incelenerek, fişe kaydedildiği şekliyle (yazımda herhangi bir düzeltme veya değişiklik yapılmadan) detaylıca aktarılmıştır. Bazı derleme fişlerinde el ile alınmış eski harfli notlar ve eser metinleri yer almaktadır. Söz konusu eski harfli metinlerin ve notların eski harfli olduğu belirtilerek yeni harflere aktarılmış, tarafımızca okunamayan sözcükler “okunamadı” ibaresiyle belirtilmiştir. Yeni harfli olup, okunamayan kimi sözcüklerde de aynı yöntem izlenmiştir. Derleme fişlerinin “Düşünceler” başlığı altına alınmış notlar da olduğu gibi dijital ortama aktarılmıştır.

Her ne kadar Tablo 1’in ilk sütununda hangi eserin hangi derleme fişinde yer aldığı belirtilmiş olsa da okurlara kolaylık olması bakımından, derleme fişlerinde yer alan eserler ve bilgiler dijital ortama tek tek aktarılırken eser başlığının yanına, eserin yer aldığı derleme fişi numarası da eklenmiştir.

4. ÇANAKKALE 1947: DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN ESERLER VE ESERLERE İLİŞKİN BİLGİLER

4.1.1 Arabın Evleri (DF1)

28.07.1947’de Akçakoyun’dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2’de belirtilmektedir:

Tablo 2. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Mehmet Ekici (Ç)	9	?	Çanakkale/Akçakoyun	
Salih Ekici (?)	44	?	?	
Mehmet Çalgıcı (Ç)	50	?	Çanakkale/Akçakoyun	
Süleyman Çalgıcı (Ç)	?	?	Çanakkale/Akçakoyun	
Mehmet Davulcu (Ç)	?	?	?	
İsmail Karagün (Ç)	?	?	Balıkesir	

Derleme fişinde, Arabın Evleri için: “Zurnayı Mehmet Davulcu çaldı” ve Mehmet Ekici için de: “7 yaşında başlamış” notları düşülmüştür. Yine bu derleme fişinde davulu Mehmet Ekici ve Süleyman Çalgıcı'nın çaldığı belirtilmiştir. Derleme fişinde bu eserin isminin yanına “çalan ufak Memet” notu düşülmüştür.

4.1.2. Akçakoyun (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eserin isminin yanına “(kendilerininmiş) 9/4” notları düşülmüştür.

4.1.3. Bursa Damları (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eserin isminin yanına “zeybek” notu düşülmüştür.

4.1.4. Tahtaköylü Fatma (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eser için bir bilgi yoktur.

4.1.5. Edremit Güvendesesi (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eserin isminin yanına “zurna” notu düşülmüştür.

4.1.6. Alay Oyunu (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eser için “25-30 kişi oynarmış” notu düşülmüştür.

4.1.7. Esgi Güvende (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eser için “(Zeybekmiş)” notu düşülmüştür.

4.1.8. Edremit Güvendesesi (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eser için “(Klarnet)” notu düşülmüştür.

4.1.9. Sabah Güvendesesi (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

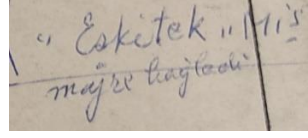
Derleme fişinde bu eser için: “İki defa” ve “tam bitmedi” notları düşülmüştür.

4.1.10. Eski Bir Zeybek (DF1)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eser için “Eski bir zeybek“ ve eski harflerle: “tek oynanırımış” notları düşülmüştür. Ayrıca bu notların altına yeni harflerle “Eskitek'miş (okunamadı)⁵ bağladı” açıklaması yapılmıştır.

⁵ Okunamayan sözcük için Bkz. Görsel 1.

Görsel 1

4.2. Eminem (DF2)

28.07.1947'de⁶ Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 3'de gösterilmektedir.

Tablo 3. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Mustafa Başol (S)	28	Marangoz	Çanakkale/Yenice/Bağlı	Kendi köylerinde eskiden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Emnem emnem dimekten
Ben kesildim yemekten (Emnem)⁷
Doktur gelse karetmez
Benim derdim yürekten (Emnem)
X
Aktaş aktaş üstüne
Pekâla baş üstüne⁸
Yardan selam gelmezse
Yar severim üstüne
X
Kocaçay⁹ harlıyor

⁶ Derleme fişine sehven 1944 yazılmıştır.

⁷ Bu dizenin yanına “Fadimem” yazılmış ve sonra karalanmıştır.

⁸ Derleme fişine bu dizenin yanına “İri fes gaş üstüne” dizesi de eklenmiştir.

⁹ Bu dizenin üstüne “ağonya çayı” notu düşülmüştür. “Avunya, (Agonya): Çanakkale'nin Yenice ilçesinden Balıkesir'in Gönen ilçesine kadar olan ve Kazdağları'nın arkasındaki bölgeye verilen antik isimdir. Avunya

Emine evde ağlıyor
Emne ne kadar ağlasa
Mehmet Fadimeyi¹⁰ eğliyor

4.3. Tavşan Gelir (DF3)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 4'de gösterilmektedir.

Tablo 4. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Mustafa Başol (S)	28	Çiftçi / Marangoz	Çanakkale/Yenice/Bağlı	Eskiden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Tavşan gelir ekine
Kulakları dikine
Annem beni satıyor (veriyor)
Yarım şinik ekine

Ne kardaşım ne babam
Kalmadı başıma¹¹
(Bu Kadarmış)

bugünkü Kayatepe eski adıyla Engeci olan köyden başlamaktadır. Bunun için oraya Avunya kapı adı da verilmektedir” (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Avunya> Erişim: 2.1.2023).

¹⁰ Doğrusu “Emineyi” olmalıdır.

¹¹ Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına, büyük olasılıkla eserin sözleri kastedilerek çok büyük boyutta bir soru işareti konulmuştur.

4.4.1. Sayalara Gidersin (DF4)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5'de gösterilmektedir.

Tablo 5. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Ali Karadeniz (S)	36	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice/Bekten	Eskiden köyde

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Sayalara gidersin
Ardıçları ezersin
Sevdiğini görünce
Telli uçkur çözersin

Mavi yüzük tel parmak
Muradım sana sarmak
Her bir gencin harcı mı
Kazanıp da kız almak

Üzüm Salkımı yeşil
Dibinde kahve pişir
A benim nazlı babam
Beni dengime düşür

4.4.2. Yüce Dağ Başında (DF4)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5'deki bilgilerle aynıdır.

Eserin metni 4 numaralı derleme fişinin arkasına yazılmış olup, şöyledir:

Yüce dağ başında bir ulu çınar
Çınarın dallarına (ganaryam) şahinler konar
Herkes sevdiğine böyle mi yanar
Ağla hay gözlerim ağla ayrılığın günüdür
Söyle hey dillerim söyle muhabbetin sonudur

4.5. Evlerinin Önü Arpa (DF5)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Evlerinin önü arpa
Atlar yiyor gırpa (da) gırpa (hey hey aman)
Mehmet Beyim at oynadır
Kollarını çırpa da çırpa (hey hey aman)
(Bu kadarmış)

4.6. Akçadağ Havası (DF6)

Eserin kaynak kişi künyesi Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Halil Rifat Demirbağ	?	Okunamadı	Malatya	

Bu derleme fişinde başka bilgi yoktur.¹²

¹² Akçadağ Malatya ilinin bir ilçesidir. Kaynak kişi Malatyalı olduğu için Akçadağ Havası'nı söylemiş, derleyenler Çanakkale'ye ait olmadığı için eseri kaydetmekten vazgeçmişlerdir. Bu nedenle derleme fişi boştur. Derleme fişinin atılması unutulmuş olmalıdır. Bu nedenle bu kaynak kişinin okunamayan mesleği dikkate alınmamış ve Tablo 28'de kaynak kişiye yer verilmemiştir. Celal Volkan Kaya'nın "Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Halk Müziği Alan Araştırmaları Kataloğu" başlıklı yüksek lisans tezinde bu esere ilişkin yalnızca plak numarası verilmiş, tablodaki diğer bilgi kısımları boş bırakılmıştır.

4.7.1. Garınca (DF7)

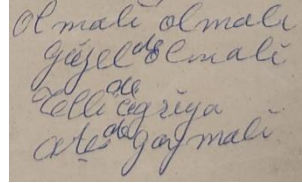
28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7. Kaynak kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
İbrahim Nenici	299 ¹³	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice/Akçakoyun	Eskiden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Hey garınca garınca
Beli boynundan ince
||: Hamamdan çıkmışlar sürmelim of
Gelin de görümce :||¹⁴
Olmalı olmalı
Güzel de olmalı
Telli de (okunamadı)¹⁵
Ateş goymalı

Görsel 2

Derleme fişinde Düşünceler başlığı altına “Eskişehirdekinden ayrı” notu düşülmüştür.

4.7.2. Dömeke (DF7)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7'deki bilgilerle aynıdır.

¹³ Derleme fişine doğum yılı 299 olarak yazılmıştır. Doğrusu Rûmî 1299 olmalıdır. Milâdi olarak 1883 yılına karşılık gelmektedir (<https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/> Erişim: 2.1.2023). Kaynak kişi 64 yaşındadır. Daha sonraki bütün rûmî yıllar bu web sayfası yardımı ile milâdi yıla çevrilmiştir.

¹⁴ ||: ve :|| işaretleri arasında kalan iki dize tekrar edilecektir.

¹⁵ Okunamayan sözcük için Bkz. Görsel 2.

Eserin metni 7 numaralı derleme şişinin arkasına yazılmış olup, şöyledir:

Dömeke yandı gene
Yolunu döne döne
Arkadaşım ben vuruldum
Bir yudum su ver bene
xx
Telgraflar kuruldu
Her düvele duyuldu
Yetişin arkadaşlar
Muharebe guruldu
xx
Taburlarım yürüdü
Çöl ovayı börüdü
Edirne ovasında
Beyaz tenlerim¹⁶ çürüdü
xx

Dömeke için derleme şişine “Dömeke muharebesine ait” notu düşülmüştür.¹⁷

4.8. Tahtaköylü Fatma (DF8)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Hüsnü Konuk	1338 ¹⁸	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice	Eskiden burada

Derleme şişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

¹⁶ Eserin güftesi 7 hecelidir. Bu sözcüğün doğrusu “tenim” olmalıdır.

¹⁷ “Dömeke Muharebesi, Osmanlı İmparatorluğu ile Yunanistan Krallığı arasındaki bir muharebe. Yunan-Türk Savaşı'nın (1897) bir parçasıydı” (https://tr.wikipedia.org/wiki/D%C3%B6meke_Muharebesi Erişim: 2.1.2023).

¹⁸ Mîlâdî olarak 1922 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 25 yaşındadır.

Şu dere aşmak ister (Aman Fatmam)
Al yanak aşmak ister
Şu benim cahil göynüm (Sürmeli gözlü Fatmam)
Yare gavuşmak ister
xx
Dere kunduzu musun¹⁹
Sabah yıldızı mısın
Aç gapını ben geldim²⁰
Miralay gızı mısın

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına dikine olarak “Dereler...” notu düşülmüştür.

4.9.1. Evlerinin Önü (DF9)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Hasan Öz	1291 ²¹	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice	Eskiden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Evlerinin önü iğde
İğdenin dalları yerde
Al tavanlı yümek²² evde
Sen gelin oldun hanım mı oldun hanım mı oldun

¹⁹ İlk dördlüğün birinci dizesine eklenen “Aman Fatmam” sözleri ikinci dördlüğün birinci dizesine de eklenmelidir.

²⁰ Birinci dördlüğün üçüncü dizesine eklenen “Sürmeli gözlü Fatmam” sözleri ikinci dördlüğün üçüncü dizesine de eklenmelidir.

²¹ Milâdî olarak 1875 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 72 yaşındadır.

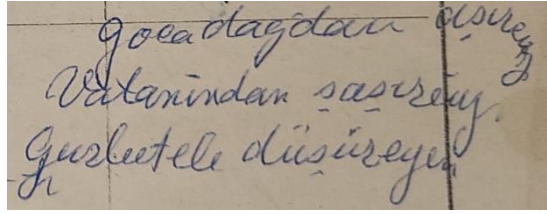
²² Doğrusu “yüksek” olmalıdır.

xx

Peçeye çek perde
Sen uğrattın beni (büyük) derde
Ben gidersem sen bu yerde
Durur mu sandın, galır mı sandın

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına son sözcükleri okunamayan şu üç dize karalanmıştır:

Goca dağdan (okunamadı)
Vatanından (okunamadı)
Gurbet ele (okunamadı)²³

Görsel 3

Derleme fişinin arkasına şu dört dize kaydedilmiştir:

(Koca) Yüce dağlar yüce olur
Gündüz gider gece olur
Gör bu ayrılık nice olur
Ayırayım gönül seni

4.9.2. Yağmur Yağar (DF9)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9'daki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin arkasına eserin metni şöyle kaydedilmiştir:

Yağmur yağar urgan urgan
Üstümüzde telli de (taka) yorgan

Yağmur yağar yer yaş olur (Aman)
Rakı da içen sarhoş olur
Kızın elbisesi (bir) hoş olur

²³ Okunamayan sözcükler için Bkz. Görsel 3.

Neyler de oldu a beyim duydun mu

4.10.1. Bir Uzunhava (DF10)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9'daki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Goca daylar daylar
Sıla(da) yarım aylar
Aylar ise bir gün aylar
Anam babam her gün aylar

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “ihtiyar ses düşüyor” notu kaydedilmiş.

4.10.2. Cemile (DF10)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9'daki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin arkasına şu sözler kaydedilmiştir:

- Ak gız topak gız
Gız nerden geliyon behey gız
2 Goyun da yaymaktan
1 İnek de sağmaktan geliyorum
Gelirim çapkın oğlan²⁴
Var git çapkın oğlan
Aman aman Kamile
Yandım aman Cemile
- Ak gız topak gız
Ben seni alacağım behey gız
Avucunu yala menendini²⁵ ara
Çapkın oğlan

²⁴ Bu dize sayfanın sol yanına eski harflerle yazılmıştır

²⁵ Aslı “mânend”. Mânend: benzer, eş (Devellioğlu, 2004: 691).

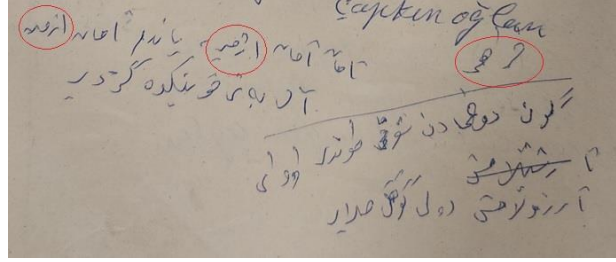
Aman aman (okunamadı) Yandım aman (okunamadı)²⁶

Al beni koynunda gezdir

(Okunamadı)²⁷

Gün doğmadan şavkı tutdu ovayı

Arzulamış deli gönül sılayı

Görsel 4

4.11. Varın Söyleyin Bubama (DF11)

28.07.1947'de Akçakoyun'dan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9'daki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Varın (gidin) söylen bubama	}	1
Beşbini tamam yapsın		
: O çıkarsın beni damdan : ²⁸		
Varın söylen nişanlıma	}	2
Halesin ²⁹ çezini ³⁰ satsın		
Beşbini tamam yapsın		
O çıkarsın beni damdan		

²⁶ Bu dize ve sonraki dize (toplam 2 dize) dize eski harflerle yazılmıştır. Okunamayan 2 sözcük (sol başta) kırmızı yuvarlak içerisinde alınmıştır. Bkz. Görsel 4.

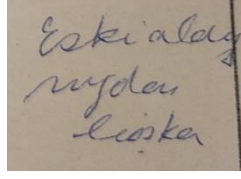
²⁷ Bu sözcük eski harflerle yazılmış olup tarafımızca okunamamıştır. Sözcüğün altına çizgi çekilmiş ve çizginin altına iki dize daha yazılmıştır. Eserin metninin genel anlamı dikkate alındığında bu iki dizenin Cemile türküsü ile ilgisi olmayabilir. Okunamayan sözcük (sağ başta) kırmızı yuvarlak içerisinde alınmıştır. Okunamayan sözcükler için Bkz. Görsel 4.

²⁸ Dizenin sonundaki tekrar işareti unutulmuş olmalıdır.

²⁹ Aslı "hâla" olmalıdır. Hâla: Hala, babanın kız kardeşi (Devellioğlu, 2004:376).

³⁰ Doğrusu "çeyizini" olmalıdır.

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Eski alay (okunamadı)³¹ başka” notu düşülmüştür.

Görsel 5

4.12.1. Alay Havası (DF12)

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10'da belirtilmektedir:

Tablo 10. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Rüştü Akkaş (Ç)	1333 ³²	Klarnetçi	Çanakkale/Ezine	Eski zurnacıardan
Ali Osman (Ç)	1315 ³³	Davulcu	?	?
Hasan Çayır (Ç)	1328 ³⁴	Klarnetçi	?	?
Mustafa Şentürk (Ç)	1317 ³⁵	Davulcu	?	?

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Deve küreşi, insan küreşi sırasında çalan çifte klarnet” notu düşülmüştür.

4.12.2. Kaba Güvende (DF12)

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10'daki bilgilerle aynıdır.

4.12.3. Alay (Toplu Zeybek) (DF12)

³¹ Okunamayan sözcük için Bkz. Görsel 5.

³² Milâdî olarak 1917 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 30 yaşındadır.

³³ Milâdî olarak 1899 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 48 yaşındadır..

³⁴ Milâdî olarak 1912 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 35 yaşındadır..

³⁵ Milâdî olarak 1901 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 46 yaşındadır.

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10'daki bilgilerle aynıdır.

4.12.4. Çaparlı (Zeybek) (DF12)

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10'daki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişine bu eser için “(kesikli) (gocarap³⁶) (garanlık dere)” notları düşülmüştür.

4.12.5. Mavili (DF12)

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10'daki bilgilerle aynıdır.

4.12.6. Cengi Harbi (DF12)

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10'daki bilgilerle aynıdır.

4.13.1. Kocakule Ateş Almış (DF13)

30.07.1947'de Ezine'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11'de belirtilmektedir:

Tablo 11. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Mustafa Şentürk (Ç)	1317 ³⁷	Davulcu	Çanakkale/Ezine	Eskilerden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Kocakule ateş almış ko yansın (ko yansın)
Nazlı da yarım uykusundan uyansın of anam uyansın

4.13.2. İhsan Çavuş (DF13)

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11'deki bilgilerle aynıdır.

³⁶ Yenice “Kocaarap Zeybeği” ile ilgisi olabilir.

³⁷ Mîlâdî olarak 1901 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 46 yaşındadır.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

1(Aman da İhsan Çavuş kuzum da İhsan Çavuş
2(Edremidi basan benim amma yemiliyim³⁸ söyleyemem
2(Güreyi de basan benim amma yemiliyim söyleyemem
1(Ayveşeyi³⁹ durduran sen misin yeminliyim söyleyemem
Hayır efendim koyu iftiradır söyleyemem iftira

4.14. Gelin Ağlatma (DF14)

30.07.1947'de Ezine'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 12'de belirtilmektedir:

Tablo 12. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Remziye Gülay	26	?	Çanakkale/Ezine	Eskilerden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

A benim kırmızı gülüm
Sağ yanım (aman) eğmiş dalım
Ah illerde vah dillerde
Adım kalsın aman şu yerlerde

Gökte yıldız yüz altmış
Yarım uykuya yatmış
Uyku değil meramı
Sevda onu bunaltmış

³⁸ Derleme fişinde bu ve 3. dizede “yemiliyim”, 4. dizede ise “yeminliyim yazılmıştır.

³⁹ Bu sözcüğün üzerine eski harflerle “ayvak” gibi okunan bir sözcük not edilmiştir. “Eyvah” anlamında kullanılıyor olmalıdır.

4.15. Gelinin Kınasını Çezerler (DF15)

30.07.1947'de Ezine'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 13'de belirtilmektedir:

Tablo 13. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Remziye Gülay (Ç)	26	Düğün Çalar	Çanakkale/Ezine	Eskilerden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Ben bir geyik gezer gördüm
||: Yavruları meler gördüm :||
Gelin oldum şimden sonra
El anasına ana diyeeem
El babasına baba diyeeem

Çekin çekin katırları
||: Yükletelim bakırları:||
Gelin bindi karaçora (Fayton demek)
Şavgu⁴⁰ vurdu bağa taşa

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Kına akşamının sabahı kınayı kınayı bu hava ile çezerlermiş” notu düşülmüştür.

4.16. Bir Karşılama (DF16)

30.07.1947'de Ezine'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 14'de belirtilmektedir:

Tablo 14. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
------------------	-----	--------	-----------	--------------------------------

⁴⁰ Sözcükteki “g” harfinin üzerine “k” harfi not düşülmüştür. Sözcüğün aslı “şavk” olduğu için eklenmiş olmalıdır.

Remziye Gülay	26	Düğünçü	Çanakkale/Ezine	Eskilerden
---------------	----	---------	-----------------	------------

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Ay içerler içerler:||
Orağı yandan biçerler (Her geçer
Yaylıma geç anam (yaylıma)
Kaç bana kucağını aç⁴¹ } B
||: Çarşıdan aldım pirinci :||
İzmirin (Ezinenin) kızları birinci
B {

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “buralardan” notu düşülmüştür.

4.17.1. Bir Karşılama (DF17)

30.07.1947'de Ezine'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15'de belirtilmektedir:

Tablo 15. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Remziye Gülay	26	?	Çanakkale/Ezine	Eskiden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Az duralım anam az duralım }
Kahvede mektup yazdıralım } 1
Oynayan hanımların kollarına
Bir maaşallah yazdıralım
Aralandı aralandı
Fakitin dikoltası paralandı
{

⁴¹ Bu dizedeki “aç” sözcüğünün üstüne “saralı aç” notu eklenmiştir.

1
Fakit çocuk yaparsa
Terbiye mektebine yazdıralım

4.17.2. Eski Zeybek (DF17)⁴²

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin arkasına şu sözler kaydedilmiştir:

Eşmem ben eşmem ben aman da yallah
Kütük dibi eşmem ben
Her⁴³ bir güzel seçmem ben
Aman da yallah
Tabancası belinde
Kahbenin çocuk⁴⁴
Bu kız da kimin elinde

4.18.1. Yüksek Evler Yaptırdım (DF18)

30.07.1947'de Ezine'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 16'da belirtilmektedir:

Tablo 16. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Hamza Beycan	1319 ⁴⁵	Boş	Çanakkale/Ezine	Bunu 15 yaşımda babamdan öğrendim

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Yüksek evler yaptırdım

⁴² Derleme fişinin ön yüzündeki "Eski Zeybek" başlığının üzerine "(okunamadı gibi?)" notu düşülmüştür.

⁴³ Bu sözcüğün üzerine "güzel" sözcüğü not düşülmüştür.

⁴⁴ Bu sözcüğün üzerine "dölü" sözcüğü not düşülmüştür.

⁴⁵ Milâdî olarak 1903 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 44 yaşındadır.

Camlarını daktırdım
Aşağı da mahleye giderken
Nişanlımı gaptırdım
Bal goydum bansın diye
Yüreği yansın diye
Nikahlımdan vaz geçdim
Eniştem alsın diye

4.18.2. Kiremitten Su Damlar (DF18)

30.07.1947'de Ezine'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17'de belirtilmektedir:

Tablo 17. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Hamza Beycan	1319 ⁴⁶	Boş	Çanakkale/Ezine	?

Derleme fişinin arkasına şu sözler kaydedilmiştir:

on beş yaşında babasından eşitmiş

2

Ak kiremitten su damlar⁴⁷Bir kız verin adamlar

Bir kız bize çok mudur?

Mahlemizde yok mudur?

Ah daracık daracık sokaklar

Yarım şeker ufaklar

⁴⁶ Milâdî olarak 1903 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 44 yaşındadır.

⁴⁷ Bu dizenin üzerine “on beş yaşında babasından eşitmiş” notu düşülmüştür.

4.18.3. Bir Uzun Hava (DF18)

30.07.1947'de Ezine'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin arkasına şu sözler kaydedilmiştir:

26/B:5
{ Bir Uzun Hava }
Şu dağların ardından
Gün doğmaz mı gün doğmaz mı
Açılan menekşe boyun eğmez mi
Ya gız senin bir gecene bir altın değmez mi
Ya gız senin bir gecelik işin var
Ertesi akşam kervan geçer yol olur

4.19. İndim Kuyu Dibine (DF19)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 18'de belirtilmektedir:

Tablo 18. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Yaşko Gökkaya ⁴⁸ (Ç)	27	Düğünlerde çalarmış	Çanakkale/Ezine	Eskiden

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

İndim kuyu dibine
Baktım suyun rengine
||: Yüz bin liralık kız idim
Düşemedim dengime :||

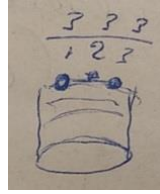
Ayarım neredesin
Gözlerime perdesin

⁴⁸ Derleme fişinde kaynak kişinin isminin üzerine “yaşamaktan gelen isim” notu düşülmüştür.

||: Çok aradım çok sordum
Varmadığım yerdesin:||

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Yarko 25 yıl önce Selanikten gelmiştir” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde Tef çalgısı için şu notlar kaydedilmiştir: “Tef: Bir tarafının derisi yok davul şeklindedir iç tarafta üçer zil var”. Ayrıca derleme fişinde tefin elle çizilmiş aşağıdaki resmi de yer almaktadır:

Görsel 6

Derleme fişinin arkasında şu sözler yer almaktadır⁴⁹:

El idersem cama gel
Göz edersem dama gel
Hiçbir şeyler bilmezsen
Destiyi al da suya gel

Çanakkale ipliği
Hanımın gömlek bağı
Orta yerde sekiyor
mesela ? (Cemal) Beyin kekliği

4.20. Horazım (DF20)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19'da belirtilmektedir:

Tablo 19. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman

⁴⁹ “İndim Kuyu Dibine” başlıklı eserin metninin devamı olmalıdır.

Yaşko Gökkaya (Ç)	27	Düğünçü	Çanakkale/Ezine	?
-------------------	----	---------	-----------------	---

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Horazımın tüyü kara
Sesi gider Üsküdar
Vay vili vili vili vili
Kuşum “ “ “ “
Tatlı dilli Horazım kayboldu
Gelin gibi al horazım kayboldu⁵⁰
Keskin bıçak cennetin olsun
Kalaylı tepsi talgırın⁵¹ olsun
Pirinç pilavı boğazına dursun
Vay vili vili “ “
Kuşum “ “ “

HOROZUMU KAÇIRDILAR

(İKİ ELTİ PİŞİRDİLER)

4.21. Bindallı (DF21)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19'daki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

B [Haydi gine haydi gine bindallı
[O da senin şahsına delikanlı
Umurbeyin dağları
Üzüm yapmaz bağları
Üzüm yapsa bağları
Evlenir oğlanları
{B}

Derleme fişinin arkasında şu sözler yer almaktadır:

Al giydim alsın diye

⁵⁰ Bu dizedeki “horazım kayboldu” sözcükleri eski harflerle yazılmıştır.

⁵¹ Doğrusu “tandırın” olmalıdır.

Mor giydim sarsın diye

İsteyene varmadım

Sevdiğim alsın diye

{B}

4.22. Kına Havası (DF22)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19'daki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin çalana ait bilgilerin olduğu bölüme “Tef (kendisi)”, parçanın kimler tarafından alındığı bölümünün karşısına da “Urumeli havası. Burda da söylüyormuş” notları düşülmüştür.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

||: gelin oldun şimden sonra :||

||: El annesine, el babasına :||

||: Varın sorun babasına :||

||: Babası der ki ben kıyamam⁵²

Varın sorun annesine

annesi der ki ben kıyamam

varın sorun kocasına

Kocası der ki yakın kınayı

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Evvelkinden farklı” notu düşülmüştür.

4.23. Ey Şişeler (DF23)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 20'de belirtilmektedir:

Tablo 20. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
------------------	------------	--------	-----------	--------------------------------

⁵² Bu dizenin sonunda “:|” işareti olmalıdır.

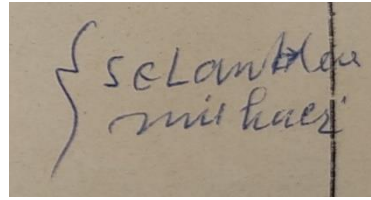
Emin Karabulut (Ç)	1339 ⁵³	Davulcu	Çanakkale/Bayramiç	Eski Selaniklilerden
İsmail Altuş (Ç)	1336 ⁵⁴	Davul Tef	?	?

Derleme fişinin parçaya ait bilgilerinin olduğu bölüme “pancar oyun havası ağız şehir” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Ey şişeler şişeler (aman)
gün vurmuş köşelere
Herkez yarini almış
Çekilmiş köşelere
Ben kaldım ---

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Rumeli havası imiş” ve “(okunamadı... okunamadı)⁵⁵” notu düşülmüştür.

Görsel 7

4.24. Ali Osman (DF24)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 21'de belirtilmektedir:

Tablo 21. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Yaşko Gökkaya (Tef)	27	Düğüncü	Çanakkale/Ezine	Eskilerden

⁵³ Milâdî olarak 1923 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 24 yaşındadır.

⁵⁴ Milâdî olarak 1920 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 27 yaşındadır.

⁵⁵ Okunamayan sözcükler için Bkz. Görsel 7.

Derleme fişinde, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Kara tiren yürüdü
Dağı duman bürüdü
ali osmanın annesi
Deli oldu yörüdü

(Fazla bilmiyormuş)
ah ne oldu ne oldu
ali osman ne oldu

Derleme fişinin Parçanın adı başlığının yanına “ağz şehir ağzı” notu düşülmüştür.

Yine derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Tiren altında kalmış ölmüş” ve “plağa Yaşko da karıştı” notları düşülmüştür.

4.25.1. Kaba Güvende (DF25)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22'de belirtilmektedir:

Tablo 22. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
İzzet Odalı ⁵⁶ (S)	?	Klarnetçi	Çanakkale/Bayramiç	Eskiden
İsmail Altuş (Davul)	?	Davulcu	Çanakkale/Bayramiç	?

Derleme fişinin Söyleyenin adı ve yaşı başlığının yanına "Bu parça çalınırsa Ezinedeki Klarnetçi ile birlikte Anons edilecek" notu düşülmüştür.

4.25.2. Çanişi Zeybek (DF25)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22'deki bilgilerle aynıdır.

Eserin yanına “(Daha ağır olacak)” ve “(Kız köyişi)” de derlermiş notları düşülmüştür.

⁵⁶ İsminin üzerine “(Küçük) izzet de derler” notu düşülmüştür.

4.25.3. Çanişi Küreş Havası (DF25)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22'deki bilgilerle aynıdır.

4.25.4. Bodrumun Gerisi Bayramiçmiş (DF25)

31.07.1947'de Bayramiç'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22'deki bilgilerle aynıdır.

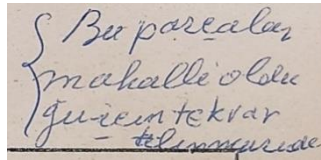
4.26.1. Gelibolu Karşılması (DF26)

01.08.1947'de Çanakkale'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'de belirtilmektedir:

Tablo 23. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
İbrahim Tokgöz (Klarnet)	1326 ⁵⁷	Klarnetçi	Çanakkale	Ağabeyisinden
Mülayim Çakar (Davul)	1319 ⁵⁸	Davulcu	Çanakkale/Bektaş	Eski ustalardan

Derleme fişinin Parçanın kimler tarafından alındığı başlığı yanına “Bu parçalar mahalli olduğu için tekrar (okunamadı)⁵⁹” notu düşülmüştür.

Görsel 8

Derleme fişinin Parçanın adı başlığı yanına “Çanakkale oyun havaları” notu düşülmüştür. Bu derleme fişinde Gelibolu karşılması dahil altı adet oyun havası kayıtlıdır.

⁵⁷ Milâdî olarak 1910 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 37 yaşındadır.

⁵⁸ Milâdî olarak 1903 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 44 yaşındadır.

⁵⁹ Okunamayan sözcük için Bkz. Görsel 8.

4.26.2. Keşan Karşılması (DF26)

01.08.1947'de Çanakkale'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'deki bilgilerle aynıdır.

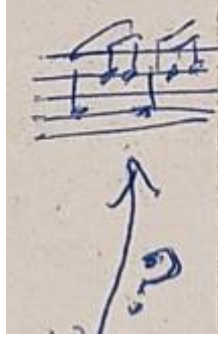
4.26.3. Eski Alay Havası (DF26)

01.08.1947'de Çanakkale'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'deki bilgilerle aynıdır.

4.26.4. Rumeli Karşılması (DF26)

01.08.1947'de Çanakkale'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eserin adının yanına okla çıkılarak soru işareti konulmuş ve şu notalar not edilmiştir:

Görsel 9

4.26.5. Kaba Güvende (DF26)

01.08.1947'de Çanakkale'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına bu eser için “Kaba güvende Çanakkale dolayının orijinal oyun havasıdır” notu düşülmüştür.

4.26.6. Çanakkale Zeybeği (DF26)

01.08.1947'de Çanakkale'de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde bu eserin adının yanına “(Bu Zeybeğin çok eskiden beri Çanakkalede çalındığı söyleniyor)” ve “(Yörükali de derlermiş)” notları düşülmüştür.

4.27. Gelin Havası (DF27)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 24'de belirtilmektedir:

Tablo 24. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Yaş	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Jale Mavili (Darbuka)	40	Düğün çalar	Çanakkale/Biga	Eskilerden

Derleme fişinde Çalanın adı ve yaşı başlığı yanına “Darbuka kendisi çaldı” notu düşülmüştür.

Derleme fişinin, Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

||: Gelin geldi evimize :||
||: Şenlik düştü mahallemize :||
Darısı hep evimize
*
B { Hoş geldin allı gelin
Sefa geldin pullu gelin
*
Gelinin duvağı sarkar
Güveyi yollara bakar
Alınca gıyamet kopar
*
B {
*
Gelinin duvağı aldır
Allı da yanağı ballı
Gelin bugünler ne haldır
Gelin sana bu ne cihandır
*
{ B

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Tek oyun” notu düşülmüştür.

4.28. Çift Oyun havası (DF28)

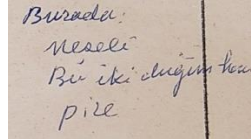
02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 24'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin Çalanın adı ve yaşı başlığı yanına “Darbukayı kendisi çaldı” ve parçanın kimler tarafından alındığı başlığı yanına da “Bu bayan daha yeni dümbelekçi oldum diyor” notları düşülmüştür.

Derleme fişinin Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Kareler giymiş idim aman man
||: Sevdalar bilmez idim :|| amman
Sevda ateşten gömlek
Bileydim giymezi idim aman aman
Saçım uzun galkmıyor aman aman
Yar yüzüme bakmıyor aman
Kopyala

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Burada neşeli Bir iki (3 sözcük okunamadı)⁶⁰ “ notu düşülmüştür.

Görsel 10

4.29. 1. Kardan Beyaz (DF29)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'de belirtilmektedir:

Tablo 25. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
------------------	------------	--------	-----------	--------------------------------

⁶⁰ Okunamayan sözcükler için Bkz. Görsel 10.

Hasan Mavili (Zurna)	1308 ⁶¹	Zurnacı	Çanakkale/Biga	Eskilerden
Hüseyin Bayramiç (Davul)	1335 ⁶²	?	Çanakkale/Biga	?

Derleme fişinin Parçanın adı başlığında “Kardan Beyaz (Türkü)” notu düşülmüştür. Bu derleme fişinde Kardan Beyaz dâhil yedi adet eser kayıtlıdır.

4.29.2. Tabancalı (Zeybek) (DF29)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'deki bilgilerle aynıdır.

4.29.3. Evciler (DF29)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde eserin adının yanına “[Edremit deyi Ezinede aldığımız]” notu düşülmüştür.

4.29.4. Süzme (Karşılama) (DF29)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinde eserin adının yanına “bemoller bozuk” notu düşülmüştür.

4.29.5. Kına Havası /yahut Arzu-Kanber (DF29)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'deki bilgilerle aynıdır.

4.29.6. Küreş Havası (DF29)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'deki bilgilerle aynıdır.

4.29.7. Cengerme (Cengi harbi) (DF29)

⁶¹ Milâdî olarak 1892 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 55 yaşındadır.

⁶² Milâdî olarak 1919 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 28 yaşındadır.

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'deki bilgilerle aynıdır.

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “Burda Kaba güvende de var” notu düşülmüştür.

4.30.1. Güvey Övmesi (DF30)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 26'da belirtilmektedir:

Tablo 26. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Sıtkı Burulday (?)	1329 ⁶³	?	Çanakkale/Biga	Eskiden beri burada söylenir
Mehmet Bağdaş (Ç)	1339 ⁶⁴	?	?	?

Derleme fişinin Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

İşte geldim koşa koşa
Ayağımı vurdum taşa
İki gözüm (isim söylenir) Efendi
Sen hanende binler yaşa
*
Şekerim var ezilecek
İnce tülbentten süzülecek
Çok bekletme (Mesela) Ahmet beyim
Çok yerim var gezilecek
*
Bahçelerde olur bakla
Gövercinler atar takla
İki gözüm
Kesenin dibini yolla

⁶³ Milâdî olarak 1913 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 34 yaşındadır.

⁶⁴ Milâdî olarak 1923 yılına karşılık gelmektedir ve kaynak kişi 24 yaşındadır.

Derleme fişinin Parçanın adı başlığının yanına “güvey gecesi evlerde dümbekle⁶⁵ el çırparak söylenirmiş”

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına maninin devamı olan şu dördlük de eklenmişti:

Aldım bahşişi giderim
Yollarda bayram ederim
Ahmet Beyim bahşiş verdi
Her yerde söyler giderim

4.30.2. Gemi (DF30)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 26'daki bilgilerle aynıdır.

Eserin sözleri derleme fişinin arkasına yazılmıştır:

(Parça yeni imiş)
Gemi gelir yandirek
Suyu nerden indirsek Bülbüller dile gelse
yare mektup göndersek

||: Oy gemi
Eyleme beni
Görmedim yarimi
Dün akşamdan beri :||

} B ?

Gemimin düzenleri
İçinde gezenleri
Asker olmuş gidiyor
Biganın güzelleri

} B

⁶⁵ Doğrusu “dümbekle” olmalıdır.

4.31. Destan (DF31)

02.08.1947'de Biga'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 27'de belirtilmektedir:

Tablo 27. Kaynak Kişi Künyesi

Adı Soyadı (S/Ç)	Doğum Yılı	Meslek	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Arif Dülger (S)	1928 ⁶⁶	?	Çanakkale/Biga	Eskilerden

Derleme fişinin Parçanın adı başlığının yanına “ağız şehir ağzı” notu düşülmüştür.

Derleme fişinin Parçanın Metni başlığı altına şu sözler kaydedilmiştir:

Dinleyin kardeşler destan dinleyin
Dertli sözlerime siz de ağlayın
Başımdan geçeni yalan sanmayın
Genç yaşta terk ettim fani dünyayı

*

Evimizin önünde var dut ağacı
Doktor bana verdi sevda ilacı
Fani dünya oldu bana yalancı
Meğer son günümmüş yandım ne çare

Derleme fişinin Düşünceler başlığı altına “parça yeni imiş Bigada yeni çıkmış” notu düşülmüştür.

Çanakkale 1947 başlıklı dosyada yer alan derleme fişlerindeki eserler ve eserlere ilişkin bilgilere göre kaynak kişilere ilişkin bilgiler Tablo 28’de gösterilmektedir:

Tablo 28. Kaynak Kişilerin Yaşları, Meslekleri ve Memleketleri

SIRA Nu.	ADI SOYADI (S/Ç)	YAŞI	MESLEĞİ	MEMLEKETİ
1	Mehmet Ekici (Ç)	9	?	Çanakkale/Akçakoyun

⁶⁶ Derlemenin yapıldığı 1947 yılında kaynak kişi 19 yaşındadır.

2	Salih Ekici (?)	44	?	Çanakkale/Akçakoyun
3	Mehmet Çalgıcı (Ç)	50	?	Çanakkale/Akçakoyun
4	Süleyman Çalgıcı (Ç)	?	?	Çanakkale/Akçakoyun
5	Mehmet Davulcu (Ç)	?	?	?
6	İsmail Karagün (Ç)	?	?	Balıkesir
7	Mustafa Başol (S)	28	Çiftçi/Marangoz	Çanakkale/Yenice/Bağlı
8	Ali Karadeniz (S)	36	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice/Bekten
9	İbrahim Nenici (?)	64	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice/Akçakoyun
10	Hüsnü Konuk (?)	25	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice
11	Hasan Öz (?)	72	Ziraatçi	Çanakkale/Yenice
12	Rüştü Akkaş (Ç)	30	Klarnetçi	Çanakkale/Ezine
13	Ali Osman (Ç)	48	Davulcu	?
14	Hasan Çayır (Ç)	35	Klarnetçi	?
15	Mustafa Şentürk (Ç)	46	Davulcu	Çanakkale/Ezine
16	Remziye Gülay (?)	26	Düğünkü	Çanakkale/Ezine
17	Hamza Beycan (?)	44	Boş	Çanakkale/Ezine
18	Yaşko Gökkaya (Ç)	27	Düğünlerde çalar (Tef)	Çanakkale/Ezine
19	Emin Karabulut (Ç)	24	Davulcu	Çanakkale/Bayramiç
20	İsmail Utuş (Ç)	27	Davul/Tef	Çanakkale/Bayramiç
21	İzzet Odalı (S)	?	Klarnetçi	Çanakkale/Bayramiç
22	İbrahim Tokgöz (Ç)	37	Klarnetçi	Çanakkale
23	Mülayim Çakar (Ç)	44	Davulcu	Çanakkale/Bektaş
24	Jale mavili (Ç)	40	Düğün çalar)Darbuka)	Çanakkale/Biga
25	Hasan Mavili (Ç)	55	Zurnacı	Çanakkale/Biga
26	Hüseyin Bayramiç (Ç)	28	?	Çanakkale/Biga
27	Sıtkı Burulday (?)	34	?	Çanakkale/Biga
28	Mehmet Bağdaş (Ç)	24	?	?
29	Arif Dülger (S)	19	?	Çanakkale/Biga

Çanakkale 1947 başlıklı dosyada yer alan derleme fişlerindeki bilgilere göre kaynak kişilerden alınan eser sayıları Tablo 29’da gösterilmektedir.

Tablo 29. Kaynak Kişilerden Alınan Eser Sayıları

SIRA Nu.	ADI SOYADI (S/Ç)	ALINAN ESER SAYISI
1	Mehmet Ekici (Ç)	10
2	Salih Ekici (?)	10
3	Mehmet Çalgıcı (Ç)	10
4	Süleyman Çalgıcı (Ç)	10
5	Mehmet Davulcu (Ç)	10
6	İsmail Karagün (Ç)	10
7	Mustafa Başol (S)	2
8	Ali Karadeniz (S)	3
9	İbrahim Nenici (?)	2
10	Hüsnü Konuk (?)	1
11	Hasan Öz (?)	5
12	Rüştü Akkaş (Ç)	6
13	Ali Osman (Ç)	6
14	Hasan Çayır (Ç)	6
15	Mustafa Şentürk (Ç)	8
16	Remziye Gülay (?)	5
17	Hamza Beycan (?)	3
18	Yaşko Gökkaya (Ç)	5
19	Emin Karabulut (Ç)	1
20	İsmail Utuş (Ç)	5
21	İzzet Adalı (S)	4
22	İbrahim Tokgöz (Ç)	6
23	Mülayim Çakar (Ç)	6
24	Jale mavili (Ç)	2
25	Hasan Mavili (Ç)	7
26	Hüseyin Bayramiç (Ç)	7
27	Sıtkı Burulday (?)	2
28	Mehmet Bağdaş (Ç)	2
29	Arif Dülger (S)	1

5. SONUÇ

Çanakkale-1947 dosyasında 31 adet derleme fişi bulunmakta ve bu fişlerde toplam 68 esere ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bazı derleme fişlerinde bir, bazı derleme fişlerinde ise birden fazla eser yer almaktadır.

Derleme fişlerinden edinilmiş bilgilere göre, Çanakkale ve ilçelerinde 28 Temmuz-2 Ağustos 1947 günleri arasında toplam yedi gün boyunca derleme gezileri yapılmıştır. Bu gezilerde sırası ile Akçakoyun, Ezine, Bayramiç, Çanakkale ve Biga'da derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu derleme sonucunda toplam olarak 68 eser derlenmiştir. Derleme fişlerinde belirtildiğine göre bütün eserler; Halil Bedii Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve teknisyen Rıza Yetişen'den oluşmuş bir ekip tarafından derlenmiştir.

“*Çanakkale 1947*” başlıklı derleme fişlerinin yer aldığı dosya, “*Arşivce Derleme Plaklar Kataloğu*” başlıklı dosya, “*Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi*” başlıklı dosya ve “*Ankara Devlet Konservatuvarı Demirbaş Defteri*”’nde yer alan, el yazıyla yazılmış bir adet ayrıntılı liste dikkatle incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda 2 numaralı dipnotta da belirtildiği üzere; 67 sıra numaralı derleme fişinde “Güvey Övmesi” ve “Gemi” isimli olmak üzere iki adet eser, 68 sıra numaralı derleme fişinde ise “Destan” isimli eser yer almaktadır. “Arşivce Derleme Plaklar Kataloğu”na yanlışlıkla “Güvey Övmesi” 67, “Gemi” 68 ve “Destan” 69 sıra numarası ile kaydedildiği için söz konusu katalogda 1 adet fazla olmak üzere 69 eser görünmektedir. Doğrusu 68 olmalıdır. Bunun dışında tutulan bütün kayıtların doğru ve birbirleri ile tutarlı olduğu saptanmıştır.

Tablo 28'de yer alan bilgilere göre:

- Yaşı belli olan kaynak kişilerin yaş ortalaması (889/25) yaklaşık olarak 35,5'dir.
- 5 kaynak kişinin yaşı belli değildir (%16,6).
- 10 kaynak kişinin mesleği belli değildir (%33,3).
- 14 kaynak kişi geçimini müzikle kazanmaktadır (%46,6).
- 4 kaynak kişi geçimini ziraatçilikle kazanmaktadır (%13,3).
- 1 kaynak kişi de hem çiftçilik hem de marangozlukla geçimini sağlamaktadır (%3,3).
- 1 kaynak kişinin memleketi Çanakkale değildir. (İsmail Karagün/Balıkesir) (%3,3).

Tablo 29’da yer alan bilgilere göre:

En çok eseri; Mehmet Ekici, Salih Ekici, Mehmet Çalgıcı, Süleyman Çalgıcı, Mehmet Davulcu ve İsmail Karagün’den oluşan topluluk seslendirmiş olup, bu topluluktan toplam on eser, Hüsnü Konuk, Emin Karabulut ve Arif Dülger isimli kaynak kişilerden de birer eser derlenmiş ve kayda alınmıştır.

KAYNAKÇA

Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, “Çanakkale 1947” başlıklı derleme fişleri dosyası.

Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, “*Arşivce Derleme Plaklar Kataloğu*” başlıklı dosya.

Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, “*Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi*” başlıklı dosya.

Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, “*Demirbaş Defteri*”.

Devellioğlu, F. (2004). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Kaya, C. V. (2014). “*Ankara Devlet Konservatuvarı’nın Halk Müziği Alan Araştırmaları Kataloğu*”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

WEB SAYFALARI

(<https://tr.wikipedia.org/wiki/Avunya> Erişim: 2.1.2023).

(<https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/> Erişim: 2.1.2023)

(https://tr.wikipedia.org/wiki/D%C3%B6meke_Muharebesi Erişim: 2.1.2023)

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ DERLEME FİŞLERİ: ARTVİN (ÇORUH) 1950 DOSYASI¹

Başvuru Tarihi: 24.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Ozan CİVELEK²

ÖZ

HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı) Folklor Arşivi, 1937-1952 yılları arasında Türkiye'nin 62 ilini kapsayan 17 derleme gezisi ile Folklor Arşivi'nde yapılan derlemeler sonucunda elde edilen derleme fişleri ve diğer dokümanlar ile mum ve taş plaklarından oluşan önemli bir müzik arşividir. Derleme çalışmalarında Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen, Rıza Yetişen, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu, Nurullah Şevket Taşkiran ve Mahmut Ragıp Kösemihal gibi önemli isimler derleyici olarak yer almışlardır. Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen'den oluşan bir heyet tarafından gerçekleştirilen 1950 yılındaki on beşinci derleme gezisinde Van, Ağrı, Kars ve Artvin illerinde derleme çalışmaları yapılmıştır.

Bu çalışmada HÜADK Folklor Arşivi'nde bulunan 27 Temmuz 1950 ve 2 Ağustos 1950 tarihleri arasında Artvin'de yapılan derleme çalışmasına ilişkin "Artvin (Çoruh) 1950" dosyasındaki belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılması amaçlanmaktadır. Çalışmada doküman analizi ve literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır. Artvin (Çoruh) 1950 dosyasında 34 adet derleme fişi bulunmakta, fişlerde 65'i sözlü, 34'ü çalgısal toplam 99 adet esere derleme bilgisi yer almaktadır. Derleme fişleri incelenirken, çalışmaya konu olan eserlerin başlıkları, hangi derleme fişinde yer aldıkları, plak numaraları, plaktaki yerleri ve sayı bilgileriyle birlikte, fişte yer alan kaynak kişi künyesi ile eser sözlerine ve derleyici yorumlarına ilişkin bilgiler, aslına sadık kalınarak aktarılmış, ulaşılan sonuçlar tablo ve grafik gösterimleriyle sergilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: HÜADK Folklor Arşivi, Ankara Devlet Konservatuarı, arşiv, Artvin, derleme.

¹ Dosyanın adının bu şekilde yazılmasının gerekçesi, ilin adının 1950 yılında Çoruh olarak geçmesi ve bunun sonucunda dosyanın Arşiv'de 19 Numaralı Çorum 1939 ve 21 Numaralı Edirne 1947 dosyalarının arasında yer almasıdır.

² Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel Türk Müzikleri Yüksek Lisans Programı Öğrencisi,
E-posta: ozancivelek92@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0773-4678

HUASC FOLKLORE ARCHIVE COMPILATION FORMS:

ARTVİN (ÇORUH) 1950 FILE

ABSTRACT

HUASC (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive is an important music archive consisting of Folk Music compilation records, other documents, wax records and gramophone records collected in 17 compilation trips in 62 provinces of Turkey between 1937-1952 and at the Folklore Archive. Important names such as Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu and Rıza Yetişen took part in the compilations as compilers. On the fifteenth collection trip, carried out by a committee consisting of Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen and Rıza Yetişen in 1950, collections had been made in Van, Ağrı, Kars and Artvin provinces.

This study aims to introduce the documents in the "Artvin (Çoruh) 1950" file of the collection carried out in Artvin between July 27, 1950 and August 2, 1950 in the HUASC Folklore Archive and to bring together and convey the information recorded in the documents about the collected works. Document analysis and literature search methods has been used in this study. There are 34 collection records in the Artvin (Çoruh) 1950 file, and the compilation information of a total of 99 works, 65 of which are verbal and 34 of which are instrumental. While examining the compilation forms, the titles of the works that are the subject of the study, which compilation form they are included in, their record numbers, their places on the record and the number information and the information about source person, the information about the words of the work and the compiler's comments was transferred faithfully to the original, and the results were displayed in tables and graphics.

Keywords: HUASC Folklore Archive, Ankara State Conservatory, archive, Artvin, compilation.

1. GİRİŞ

MÖ 8. bin yıla uzanan bir tarihe sahip olan Artvin, tarih boyunca pek çok kavmin, devletin ve imparatorluğun akınına maruz kalmıştır (Mutlu, 2019, s. 26). MÖ 2. bin yılın başlarında Hurriler'in denetiminde olan Artvin, MÖ 2. bin yılın sonlarına doğru Hititler'in akınına, MÖ 9. yüzyıldan itibaren Urartuların akınına uğramıştır (Mutlu, 2019, s. 27-29). Urartuların "Qulha" olarak adlandırdıkları Artvin yöresi, Kimmerlerin ve İskitlerin istilasına maruz kalmıştır (Mutlu, 2019; s. 28, s. 34-35). MÖ 6. yüzyıldan itibaren, yöreye "Kolkhis" adını veren Grekler gelmişlerdir (Mutlu, 2019, s. 22). MÖ 5. yüzyılda Perslere, kısa süreli bir bağımsızlığın ardından Büyük İskender'e tabi olan yöre, sonrasında Romalılara ve Bizanslılara tabi olmuştur (Mutlu, 2019, s. 41-43). MS 6. yüzyıldan itibaren Bagratlılarca "Klarjeti" olarak adlandırılan yöre önce Bizanslılar ve Sasaniler arasında el değiştirmiş, ardından MS 7. yüzyılla birlikte Arap akınlarına uğramıştır (Mutlu, 2019, s. 43; Subaşı, 2012, s. 2331-2332). MS 8. yüzyıldan 1000 yılına kadar Bagratlılar sayesinde önemli bir politik merkez olan Artvin bölgesi, 1064 yılında Selçuklu egemenliğine girmiştir (Subaşı, 2012, s. 2347). 13. yüzyılda Moğol ve İlhanlı istilalarına uğrayan Artvin, 15. yüzyılda Akkoyunlu egemenliğine ve 16. yüzyılda da Osmanlı egemenliğine girmiş ve "Livane" adıyla sancak yapılmıştır (Tuncel, 1991, s. 420). Artvin, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında Rusya'ya bırakılmış, ardından kısa süren bir Gürcü işgalinden sonra Türkiye'ye katılmış ve liva statüsünü almıştır (Gök, 2008, s. 90-91). 1924 yılında il statüsünü alan Artvin, 1933 yılında merkezi Rize olan Çoruh İli'ne dâhil edilmiş, ancak 1936 yılında Rize ve Çoruh illerinin ayrılmasıyla birlikte Çoruh İli'nin merkezi olmuştur. 1956 yılındaysa tekrar Artvin adını almıştır (Tuncel, 1991, s. 420).

Cumhuriyet'in halk müziği temelinde bir ulusal müzik yaratma amacı doğrultusunda Ankara Devlet Konservatuarı (ADK) tarafından 1937-1952 yılları arasında halk müziği derleme çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar kapsamında Türkiye'nin 62 ilini kapsayan 17 derleme gezisi yapılmıştır. Derleme gezilerine ek olarak Folklor Arşivi'nde de derleme yapıldığı bilinmektedir. Hem derleme gezilerinde hem de Arşiv'deki derleme çalışmalarında dönemin önemli isimlerinin yer aldığı bilinmektedir. Bu isimlere örnek verilebilecek ilk örnekler Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen'dir. Bu isimlere ek olarak Hasan Ferit Alnar'ın, Necil Kazım Akses'in, Cevad Memduh Altar'ın, Tahsin Banguoğlu'nun, Nurullah Şevket Taşkiran'ın ve Mahmut Ragıp Kösemihal'in adları örnek verilebilir. Derleme

gezilerinde ve Folklor Arşivi'nde derlenen eserler ile bunlara ilişkin veriler barındıran derleme fişleri ve diğer belgeler ile mum plaklar ve taş plaklar günümüzde Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi'nde yer almaktadır.

1950 yılında ADK tarafından dört ilde derleme çalışması yapılmıştır. İlk olarak 7-14 Temmuz 1950 tarihleri arasında Van'da, ardından 16-19 Temmuz 1950 tarihleri arasında Ağrı'da ve sonrasında 19-25 Temmuz 1950 tarihleri arasında Kars'ta derleme çalışmaları yapılmıştır. 1950 yılının son derleme çalışması 27 Temmuz 1950 ve 2 Ağustos 1950 tarihleri arasında Artvin'de (Çoruh) yapılmıştır. Artvin'de yapılan derleme çalışmaları; Halil Bedi Yönetken, Rıza Yetişen ve Muzaffer Sarısözen'den oluşan bir heyetçe yürütülmüştür. Çalışmalar kapsamında 27-28 Temmuz 1950 tarihlerinde Artvin'de, 30 Temmuz 1950 tarihinde Borçka ilçesine bağlı bir nahiye olan Murgul'da³, 1 Ağustos 1950 tarihinde Hopa'da ve 2 Ağustos 1950 tarihinde Fındıklı'da⁴ derleme çalışması yapılmıştır.

Bu çalışma, ADK Folklor Arşivi'nde yer alan Artvin (Çoruh) 1950 dosyasındaki derleme fişlerindeki unsurların ortaya konulması ve analizi amacıyla yapılmıştır. Çalışmada doküman analizi ve literatür taraması yöntemleri kullanılmıştır. Makalede önce dosya hakkında genel bilgiler verildikten sonra derleme fişlerindeki eserlerin adlarının, plak numaralarının ve plaktaki yerlerinin gösterildiği bir liste sunulmuştur. Ardından her derleme fişi özelinde başlıklar açılarak öncelikle derleme fişindeki eserlerin adları sayıldıktan sonra derleme fişlerindeki eserlerin kaynak kişileri hakkında veriler tablolar halinde sunulmuştur. Söz konusu tablolarda; öncelikle kaynak kişilerin ad ve soyadları belirtilmiştir. Kaynak kişi eseri söylemişse ad ve soyadının yanına "(S)" ibaresi, çalmışsa ad ve soyadının yanına "(Ç)" ibaresi ve hem çalıp hem söylemişse ad ve soyadının yanına "(S ve Ç)" ibaresi konulmuştur. Ardından kaynak kişilerin yaşlarına/doğum tarihlerine, mesleklerine ve eseri; kimden, nerede ve ne zaman öğrendiklerine ve çaldıkları enstrümana ilişkin bilgiler verilmiştir. Sonrasında eserlerin sözleri ile derleyenlerin notları ortaya konulmuştur. Eserlerin sözleri ile söz konusu verilerin ve notların derleme fişlerinden makaleye aktarımında orijinal metinler korunmuş, yazım yanlışları düzeltilmemiştir. Devamında ortaya konulan verilerin analizi yapılarak buradan hareketle kaynak kişiler ve eserler hakkında değerlendirmeler yapılmıştır.

³ Murgul, 1987 yılında çıkarılan 3392 Sayılı 103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun'la birlikte ilçe statüsünü almıştır (T.C. Resmî Gazete, 4 Temmuz 1987).

⁴ Fındıklı, 1953 yılında Çoruh İli'nden alınarak Rize İli'ne bağlanmıştır (Doğanay ve Orhan, 2014, s. 5).

2. ARTVİN (ÇORUH) 1950 DOSYASINDA YER ALAN MATERYALLER VE ESERLER

ADK Folklor Arşivi'nde yer alan Artvin (Çoruh) 1950 dosyasında 34 derleme fişi bulunmaktadır. Ayrıca iki derleme fişine iliştirilmiş dört belge de yer almaktadır. Ek olarak bir yarım sarı A4 boyutundaki bir kâğıtta derlenen eserlerin adları, plak numaraları ve plaktaki yerleri ile derleme çalışmalarının yapıldığı tarihlere de yer verilmiştir. Derleme fişlerinde, derleme çalışmalarını yürüten heyetin üyeleri olan Halil Bedi Yönetken, Rıza Yetişen ve Muzaffer Sarısözen'in adları; "H.B.Y.", "R.Y.", "M.S." ve "M." kısaltmalarıyla ve "Halil Bedi Yönetken", "H. B. Yönetken", "R. Yetişen", "Muzaffer Sarısözen" ve "M. Sarısözen" şeklinde geçmektedir. Bir derleme fişinde ise üç ismin de adları bulunmamaktadır⁵.

Tablo 1'de Artvin'deki derleme çalışmalarında derlenen tüm eserlerin adları ve plak numaraları ve plaktaki yerlerine yer verilmiştir.

Tablo 1: Derleme Fişlerinde Yer Alan Eserler ile Eserlerin Plak Numaraları/Plaktaki Yerleri

Eserin Başlığı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Toplu oyun havası</i>	1657/B2
<i>(Kobak) Basma(sı)</i>	1657/B3
<i>Delihoron</i>	1657/B4
<i>Düz horon</i>	1657/B5
<i>sta sta Sasa</i>	1657/B6
<i>Sarıçiçek</i>	1658/A1
<i>Atabarı</i>	1658/A2
<i>Kız oyunu (Karşıberi)</i>	1658/A3
<i>Maradit Koşması (nanayda)</i>	1658/A4
<i>gelin kaldırma</i>	1658/A5

⁵ Söz konusu derleme fişi Derleme Fişi Nr. 22'dir.

<i>(Kızoyunu) (Kız Oyunu)</i>	1658/B3 ⁶
<i>(Dik)-Divani</i>	1658/B1
<i>Derbeder</i>	1658/B2 ve 1659/A1
<i>Keremden (Yanık Kerem)</i>	1659/A2
<i>Kesik Kerem</i>	1659/B1
<i>Gelin kaldırma</i>	1659/B2
<i>Karşeberi</i>	1659/B3
<i>Karsıberi</i>	1660/A2
<i>Düzdivani</i>	1660/A1
<i>Ağırbar (Ağırbar)</i>	1660/A3 ⁷
<i>Köroğlu</i>	1660/B1
<i>Gül Ali;den bir parça</i>	1660/B2
<i>Beyatî</i>	1660/B3
<i>garip</i>	1661/A1
<i>Kurbaniden</i>	1661/A2
<i>Ağır Bar ve çapuğu</i>	1661/A3
<i>Deli horon</i>	1660/A4
<i>Gönül varma</i>	1661/B1
<i>Döney</i>	1661/B2
<i>orta Batum</i>	1661/B3
<i>artvin Düz horamı</i>	1661/B4

⁶ Bu eserin plak numarası, bulunduğu fişten iki sıra sonraki fişteki eserler ile ardışık olsa da derleme fişlerindeki sıralamanın özgünlüğünü korumak adına burada yer verilmiştir.

⁷ Derleme fişinde eserin plak numarası ön sayfada “1660/A3” iken arka sayfada “1661/A3”tür. Dosyaya bakıldığında “1661/A3” eserin *Ağırbar ve çapuğu* adlı eserin plak numarası olduğu tespit edilince bu eserin plak numarası “1660/A3” olarak alınmıştır.

<i>Kobak</i>	1661/B5
<i>Karabağ</i>	1661/B6
<i>Posof Ağır ayak</i>	1662/A1
<i>Sarı çiçek</i>	1662/A2
<i>Teketek</i>	1662/A3
<i>Aşık Ömerden</i>	1662/B1
<i>Keremden</i> ⁸	
<i>Sedayi</i>	1662/B2
<i>Zulfetin türküsü</i>	1662/B3
<i>Zulfetin türküsü</i>	1663/A1
<i>Yağlı Köyü tulum Havası</i>	1663/A2
<i>Toptüfek türküsü</i>	1663/A3
<i>Geminun sereninde</i>	1663/A4
<i>Bir uzun hava</i>	1664/A1
<i>Deli Horon</i>	1664/A2
<i>stasta (sasa)</i>	1663/B5
<i>Atlama</i>	1664/A3
<i>Tamara</i>	1664/A4
<i>Bir Türkü (Hemşin)</i>	1664/B1
<i>Sih Rize</i>	1664/B2
<i>yüksek Hemşin</i>	1664/B3
<i>yali</i>	1664/B4

⁸ Derleme fişinde eserin plak numarası ve plaktaki yerine ilişkin veri yer almamaktadır.

<i>papilat</i>	1665/A1
<i>Çilveloy Nanayna</i>	1663/B1
<i>Düz Horom</i>	1663/B2
<i>Atabar</i>	1663/B3
<i>Coşkun</i>	1663/B4
<i>Aşık Osman ölü anında</i>	1665/A2
<i>Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)</i>	1665/A3
<i>Düğün türkülerinden</i>	1665/A4
<i>gelin türküsü</i>	1665/A5
<i>Gürcüce (Türkçe) bir türkü</i>	1665/B1
<i>“Merom asezor mıgvars”⁹</i>	1665/B2
<i>Murad Oyunu</i>	1665/B3
<i>Kız Horonu</i>	1665/B4
<i>Kovalama (yahut-Atma)</i>	1666/A1, 1666/A2 ve 1666/A3
<i>Destan</i>	1666/B1
<i>Bir türkü</i>	1666/B2
<i>Hay burası</i>	1667/A2 ve 1667/A3 ¹⁰
<i>Hemşin horoni (Üçayak)</i>	1666/B3
<i>Noğume horoni Kız horonu</i>	1666/B4
<i>“Fatma Fatma Lo Lo”</i>	1666/B5 ve 1666/B6 ¹¹
<i>Arhaviden bir halk türküsü</i>	1667/A1

⁹ Eserin özel bir adı olmadığından dolayı eserin ilk dizesi, eserin adı olarak kullanılmıştır. Bu durum, çalışmanın geri kalanında da adları tırnak içerisinde verilen diğer eserler için de geçerlidir.

¹⁰ Derleme fişinde ön sayfada “[1667]A:2 önce söylend” şeklinde bir not yer almaktadır. Bundan dolayı eserin plak numarası için “1667/A2 ve 1667/A3” denilmiştir.

¹¹ Bu iki plağın, aynı eserin kaydında kullanıldığı düşünülmektedir.

<i>Erhavi Laz Horonu</i>	1667/A4
<i>Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)</i>	1667/A5
<i>in dereye</i>	1667/B1
<i>Bir destan</i>	1667/B2
<i>(Bir)koyalama</i>	1667/B3
<i>Bir arhavi türküsü</i>	1667/B4
<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	1668/A1
<i>İstanbuldan gezerken</i>	1668/A2
<i>Al elune kalemi</i>	1668/A3
<i>Kız nereye?</i>	1668/A4
<i>pencere kanadına</i>	1668/B1
<i>Viçe horon havası</i>	1668/B2
<i>Rize horon havası</i>	1668/B3
<i>Gelin havası</i>	1668/B4
<i>Kemençe ile tulum havası</i>	1667/B5
<i>Aşık destanı</i>	1669/A1
<i>Destan</i>	1669/A2
<i>Ayrı bir destan</i>	1669/A3
<i>Destan (Lazca)</i>	1669/B1
<i>Karşılama Türkü</i>	1669/A3
<i>yürürken Karşılıklı söyleme</i>	1669/A4
<i>Sirtustine</i>	1669/B2 ve devamı
<i>Neni Neni</i>	1670/A2

<i>Yörürken</i>	1669/B5
<i>Bir horon türküsü</i>	1670/A1

Buradan itibaren derleme fişlerinde yer alan kaynak kişilere ait veriler, eserlerin sözleri ve derleyenlerin notları derleme fişi ölçeğinde sunulacaktır.

2.1. Derleme Fişi Nr. 1

Bu derleme fişinde *Toplu oyun havası* adlı eserin sözleri ile derleyenlerin günlük hayata ve bir halk dansının icrasına ilişkin bir not yer almaktadır. 27.7.1950 tarihinde Artvin’de derlendiği belirtilen eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 2’de verilmiştir:

Tablo 2: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Adil Özder (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1323 (Miladi (M.) 1907/1908) ¹²
Mesleği	Öğre ¹³
Memleketi	Artvin/yusufeli/Erkinis
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Aynı köyde düğünlerde oynarlarmış

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Aman aman nenni ~~nen~~ neni
ardıç kesdim düzdededir
aman ” ” ”
top zülüfler yuzdedir
” oniki gelin sevdim
” yine gönlüm kizdadır

Derleme fişinde “*Düşünceler*” kısmında şu notlara yer verilmiştir:

¹² Burada kaynak kişilerin doğum tarihleri Miladi takvime çevrilirken doğum tarihlerinin Rumi takvim yılı olduğu esas alınmıştır ve Rumi takvimden Miladi takvime çeviri işlemi yapılmıştır. Çeviri işlemlerinde Türk Tarih Kurumu’nun internet sayfasındaki Tarih Çevirme Kılavuzu kullanılmıştır, bkz. <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>.

¹³ Bunun “öğretmen”in kısaltması olduğu ve kaynak kişinin mesleğinin de öğretmen olduğu düşünülmektedir.

Horom: Bu civarda ot demetinin bükülmüş şekli. On kilo kadar gelirmiş.

Yonca da Horom yapılır. Ot da.

5-7-9 kişi deli horom

2.2. Derleme Fişi Nr. 2

Dosyadaki ikinci derleme fişinde “Parçanın adı” kısmında *Oyun Havaları* yazmaktadır. Bu fişte *Oyun Havaları* başlığı altında; *(Kobak) Basma(sı)*, *Delihoron*, *Düz horon*, *sta sta Sasa*, *Sarıçiçek*, *Atabarı*, *Kız Oyunu (Karşıberi)*, *Maradit Koşması (nanayda)*, *Gelin Kaldırma* ve *(Kızoyunu) (Kız oyunu)* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar mevcuttur. 10 eser de 27.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenmiştir. Eserlerin kaynak kişilerinden ikisine ilişkin bilgiler açık bir şekilde verilmekle birlikte üçüncü kaynak kişiye ilişkin derleme fişinde yalnızca tulum çaldığına ve Gümüşhaneli olduğuna ilişkin bir bilgi bulunabilmiştir. Tablo 3’te yer almaktadır:

Tablo 3: Kaynak Kişi Künyesi¹⁴

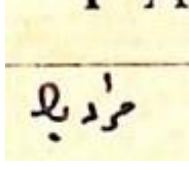
Kaynak Kişilerin Ad ve Soyadları (S/Ç/S ve Ç)	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çaldığı Enstrüman
Murad Coşkun (S)	1316 (M. 1900/1901)	Memur	Artvin	Eskidenberi bu civarda	
Hasan Çıtak (Ç)	1321 (M. 1905/1906)	Müzik öğ.	Artvin	Bu civarda eşitmiş	
			Gümüşhane		Tulum

Buradan itibaren eserlerin sözleri ve eserlere ilişkin notlara yer verilmiştir.

2.2.1. *(Kobak) Basma(sı)*

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not ve “*Yusufeli*” notu mevcuttur. Eski harflerle yazılmış not Görsel 1’de yer almaktadır.

¹⁴ Kaynak kişi sayısının birden fazla olduğu durumlarda bu şekildeki gösterim tercih edilecektir.

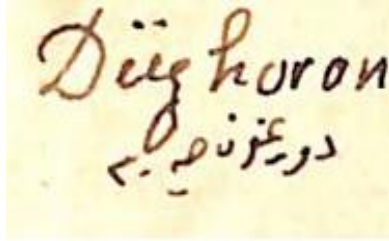
Görsel 1: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.2.2. Delihoron

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin “*coşkun horon*” şeklinde bir not mevcuttur.

2.2.3. Düz horon

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not mevcuttur.

Görsel 2: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.2.4. sta sta Sasa

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış “*Gürcü*” şeklinde bir not mevcuttur.

Görsel 3: Eski Harflerle Yazılmış “*Gürcü*” Şeklindeki Not

2.2.5. Sarıçiçek

Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin “*Kız erkek iki kiş*” şeklinde bir not mevcuttur.

2.2.6. Atabarı

Derleme fişinde esere ilişkin söz ve not yer almamaktadır.

2.2.7. Kız Oyunu (Karşıberi)

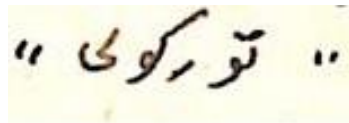
Derleme fişinde esere ilişkin söz yer almamaktadır. Esere ilişkin derleme fişinin ön sayfasında “ikili erkek dişi” ve arka sayfasında “Karşı beri (Tulumdaki Gümüşhaneli)” şeklinde bir not mevcuttur.

2.2.8. Maradit Koşması (nanayda)¹⁵

Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

- Bir sen söyle bir de ben oy nanayda
Cilveloy nanaynda
- nay da na oy nidayna oy nanay da
Cilveloy nanay da
- İndim bahçe düzüne oy nanay da
Cilveloy nanay da

Derleme fişinin ön sayfasında esere ilişkin eski harflerle yazılmış “türküsü” şeklinde bir not mevcuttur.

Görsel 4: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış “türküsü” Şeklindeki Not

¹⁵ Derleme fişinin arka sayfasında bu eserin sözlerinin başında “(nanayda)” ibaresinin olduğu görülmüş ve bu ibare de başlığa eklenmiştir.

2.2.9. Gelin Kaldırma

Derleme fişinin arka sayfasında olduğu tespit edilen eserin sözleri aşağıdadır:

1 Dağda kırarlar kırdaşi

Hanı gelinin kardaşi

Dağda kırarlar fincanı

Kalmadı gelinin canı

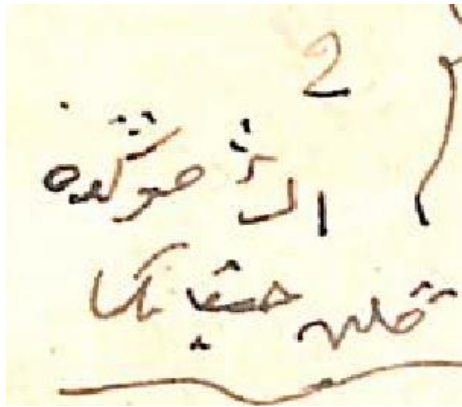
Gelin atladı eşigi

Sofrada kaldı kaşığı

2 Haydi gel gel gelin gidelim

Düğün kurup toy edelim

Esere ilişkin “(Türkülü)” şeklinde bir not yer almaktadır. Ayrıca derleme fişinin arka sayfasında esere ilişkin olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış bir not mevcuttur.

Görsel 5: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.2.10. (Kızoyunu) (Kız Oyunu)¹⁶

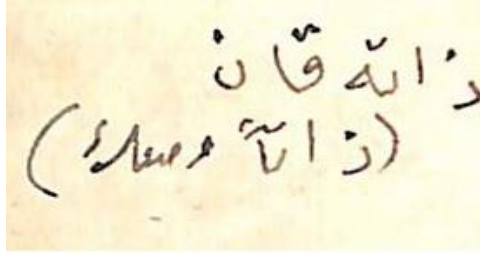
Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözleri yer almaktadır:

1-Kız belin incedir ince

3-Memeler benzer turunca

2-Za te kan inceder inca

Derleme fişinin arka sayfasında esere ilişkin olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış notlar mevcuttur.

Görsel 6: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.3. Derleme Fişi Nr. 3

Bu derleme fişinde (Dik)-Divani adlı eser ile esere ilişkin bir not yer almaktadır. 28.7.950 tarihinde Artvin’de derlenen eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 4’tedir:

Tablo 4: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevrî Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Saz sanatkârı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskal Derviş den

¹⁶ Derleme fişinin ön sayfasında eserin adı (Kızoyunu) şeklinde geçmekte iken arka sayfasında (Kız oyunu) şeklinde geçmektedir. Bundan dolayı eser adında her iki şekil de gösterilmiştir.

Çaldığı Enstrüman	Mey
-------------------	-----

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Geyin sallan gel cenanım al benim göynümcedir

Başı turma kişmirîsi şal benim göynümcedir (gel

Mıyların menekşe kokar halların nergiz çalar

Deste deste dız buhaa gül benim göynümcedir (gel

Sonalar bir yana üzer, yeşil başlar bir yana

Ebrular bir yana çeker hilâl gaşlar bir yana (gel

Gözlerin canıma cellat Kiprik yaşlar bir yana

Her nederler goydesinler yar benim göynümcedir (gel

Hasta Hasan serde durmaz akli bi¹⁷ karar gibi

Ne dökmüşsun dal gerdana susamış maral gibi

//: ¹⁸ *Kipriklerin cenk eyliyer 17 kral gibi*

Mıyların altın temelin, tel benim göynümcedir ://

Derleme fişinde “Parçanın adı” kısmının yanında “(Hasta Hasan)dan” şeklinde bir not mevcuttur.

2.4. Derleme Fişi Nr. 4

¹⁷ Burada “bi” ifadesinin altında “bir” ifadesi yer almaktadır ancak dizinin ifade etmek istediği yargı düşünüldüğünde burada “bi” ifadesinin kullanılmasının isabetli olacağı görülmüştür.

¹⁸ Derleme fişinde yer alan “//:” ve “://” işaretleri, ilgili kısımdaki sözlerin tekrar edileceğini göstermektedir.

Bu derleme fişinde *Derbeder*, *Keremden (Yanık Kerem)* ve *Kesik Kerem* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazcı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş den
Çaldığı Enstrüman	Mey

3 eserin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıda bulunmaktadır.

2.4.1. Derbeder

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

of
yine bahar oldi ötti bülbüller ey yar ey ey bülbüller
Firgati göynümü aldı bu gece yi bu gece
yardan ayrılanın ey galmaz garası ha...
Alışdı döşeğim ey yandı bu gece y. yeye bu gece

yar elinde galdi dolu gadehler
Beni kül eyledi bah bu merahlar
Her daim yanardi şam’a çiraklar
Felek ganad vurdi söndü bu gece

gam hırhasın geymiş garali gibi
Sinam hançer ile paralı gibi
oh degmiş Mahmuda yaralı gibi
yatmadi bir yana dondi bu gece

Esere ilişkin “(yaralı Mahmut)dan” ve “Radyo ya da” şeklinde iki not mevcuttur.

2.4.2. Keremden (Yanık Kerem)¹⁹

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Dinlesinler bir mevlayı sevenner²⁰
Hep budur halımız bir yare sebebep oy seyi bep
//: Günüz alışirem gice yanarem²¹
Gözlerim gan ağlar bir yare sebep ://

Nola bir kez görsem yarin yüzünü
Egile öpeydim elâ gözünü
Her olur olmazın sitem sözünü
Basarem bağrıma bir yâre sebebep

Kare ey der gelir geçerim
El uzadır gögsün bendiri açarım
Zehir olsa yar elinden içerim

¹⁹ Bu eser için derleme fişinin ön sayfasında “Keremden” denilmekteyken arka sayfada, sözlerin başında “Yanık Kerem” denilmektedir.

²⁰ Derleme fişinde burada hem “sevenner” hem de “sevenler” ifadesi yer almaktadır. Ancak yörenin ağız özelliklerini daha iyi yansıtabileceği düşünülerek “sevenner” şeklindeki kullanım tercih edilmiştir.

²¹ Burada hem “yanarem” hem de “yanarım” ifadeleri yer almaktadır. Ancak yörenin ağız özelliklerini daha iyi yansıtabileceği düşünülerek “yanarem” ifadesi tercih edilmiştir.

Goy desinler ölmüş bir yare sebep

Esere ilişkin ön sayfada “yanık” şeklinde bir not yer almaktadır.

2.4.3. Kesik Kerem

Eserin sözleri aşağıdadır:

*gah gidelim sofi gardaş/yollar şebenem (...)*²²

ala haşhaş mor menekşe / giyer bizim dağlar //: şimdi ://şi

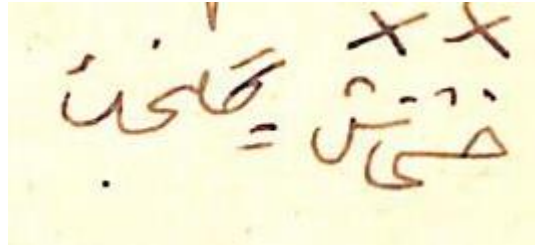
Aşgın badesini içdim / Hayıf gurbet ele düşdüm

//: Ben bu yerde çoğeyleşdin/ Kömür gözlüm ağlar //: şimdi ://

*Kerem eydür*²³ *bahar gitti / Ahım ser rakımı tuttu*

Öten öldi ha unuttu / gözler yolum sağlar //: şimdi ://

Esere ilişkin arka sayfada bulunan eski harflerle yazılmış bir not mevcuttur:

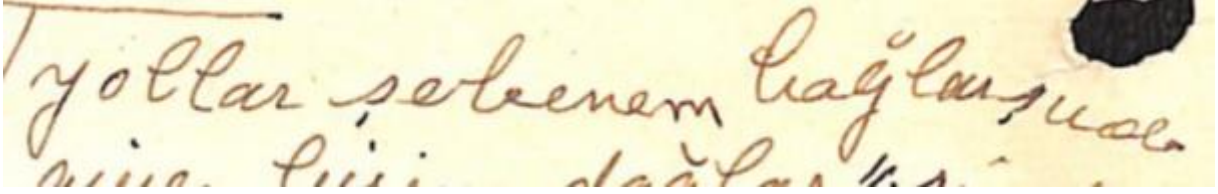

Görsel 7: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

Ayrıca eserini ilk dizesinde yer alan okunamayan kısım da aşağıda yer almaktadır:

²² Bu ibare, araştırmacının derleme fişinde okuyamadığı sözcükleri/kısımları belirtmektedir (a.n.).

²³ Burada “eydür” sözcüğüyle ilgili hem “dür” hem de “der” hecesi yer alsa da “dür” hecesinin kullanımının daha isabetli olacağı sonucuna varılmıştır.

Görsel 8: İlk Dizedeki Okunamayan Kısım

2.5. Derleme Fişi Nr. 5

Bu eserin bulunduğu dosyadaki beşinci derleme fişinde *Karşeberi*, *Gelin Kaldırma* ve *Karsıberi* adlı eserlere ilişkin bilgiler ve eserlerin sözleri yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 6’da verilmiştir:

Tablo 6: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazende
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş den
Çaldığı Enstrüman	Mey

Eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlara aşağıda yer verilmiştir.

2.5.1. *Gelin kaldırma*

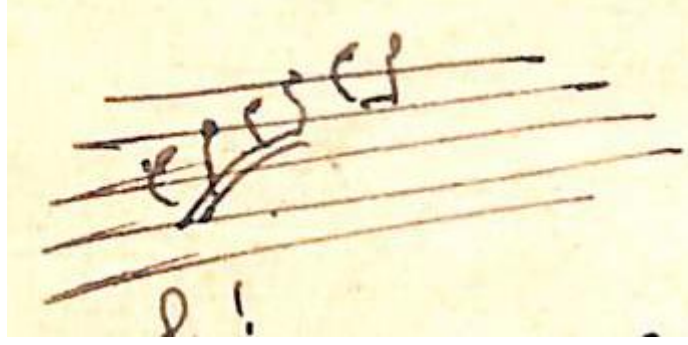
Derleme fişinin arka sayfasında yer alan eserin sözleri şunlardır:

ah!

Harsetle ayrıldım nazlı yarımından

getme deyi yar boynuma sarıldı a leyli leyli leylam

Hasret didelerim doldu yaşınan

Görsel 10: Esere İlişkin Nota Örneği

2.5.2. Karşeberi

Eserin sözleri aşağıdadır:

//: Bizim yerler dutludur ://

//: Dibi çimen otludur ://

//: gurban olduğum allah ://

//: El oğli ne datlidir ://

Başındaki çit çenber

Ağzında gohar enber

Bu yatış yatış değil

Yüzünü bna dönder

Derin evler derindir

Yük ayvanlar serindir

Goç yiğidin eğlencesi

Turunç memeli gelindir

Esere ilişkin “Baştaki saz tekrarlanac” şeklinde bir not yer almaktadır.

2.5.3. Karsıberi

Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözleri yer almaktadır:

Kekliğin ganadi sari

Ben ağlarem zari zari

Gayıbettim nazli yari

B²⁵ Öt benim ala kekliğim ://

Dilin var olsun kekliğim

Kekligin ganadi yeşil

At golun boynumdan aşır

Sahoşum dilim dolaşır

Öt ..

Kekligin ganadi çöğen

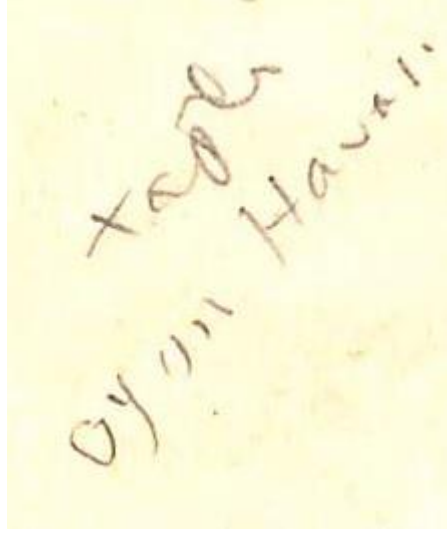
gel bizim yerleri beğen

namerd olsun sana değen

B

Esere ilişkin ön sayfada “Keklik” arka sayfada “(...) oyun Havası” şeklinde iki not yer almaktadır. Okunamayan kısmın bulunduğu kesit aşağıda yer almaktadır.

²⁵ Burada bu kısmın eserin bağlantı kısmı olduğunu belirten “B” harfi yer almaktadır. Bu durum, ibarenin görüldüğü her yerde geçerlidir.

Görsel 11: Okunamayan Kısımın Bulunduğu Kesit

2.6. Derleme Fişi Nr. 6

Bu derleme fişinde *Düzdivani*, *Ağırbar (Ağırbar)* ve *Köroğlu* eserlerinin sözleri ve eslere ilişkin notlar yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin de kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 7’de sunulmuştur:

Tablo 7: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazıcı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş
Çaldığı Enstrüman	Mey

3 eserin sözleri ile eslere ilişkin notlar aşağıda yer almaktadır.

2.6.1. *Düzdivani*

Eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Ey ağalar size tarif eyliyem

ahmi başımdan aldı bu gelin

1 *yedi ikl çarköşede bulunmaz*

Yusufu Zelhanın ey tayi bir gelin vay

Narman gazasında Urcuh yolunda

Bir gelin gedeyer orah elinde

terlemiş yanahlar hal buhacında

Dili gaymah dudahları bal gelin

Tüketti ömrümi goydi yariya

2 *Nasıl gıydi yolladılar tarlaya*

//: *magrıpdan maşrika sana çariya*

Hüriler payesi bugün ag gelin

Der Aşık Summani bu benim olsa

Bu bir meleksima bu benim olsa

Dilerim hudadan gız yarım olsa(n)

Istemem dünyada mali ağ gelin

Esere ilişkin “(sözler Sümmani ’nin)” notu mevcuttur.

2.6.2. Ağırbar (Agırbar)²⁶

Derleme fişinin arka sayfasında yer alan eserin sözleri şunlardır:

Çeper çekdim yol açdım

gızıl güle dolaşdım

²⁶ Bu eser için derleme fişinin ön sayfasında “Ağırbar” denilmekteyken arka sayfada, sözlerin başında “Agırbar” denilmektedir. Bundan dolayı “Agırbar” ibaresine eserin adında da yer verilmiştir.

yağmur yağma yel esme (bala

//: Ben yarime gavuşdum bala ://

Bizim bağa giren oğlan

Üç güvercin vuran oğlan

gül başbağı bulan oğlan

getir benim gül başmağı

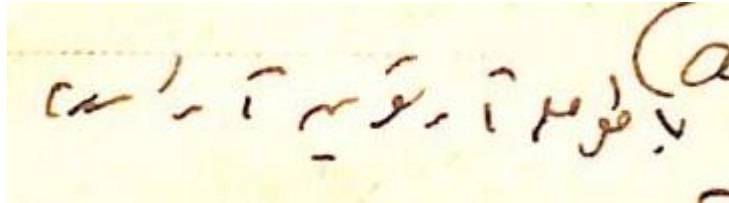
Sizin bağa girmemişim

Uç göğercin vurmamışım

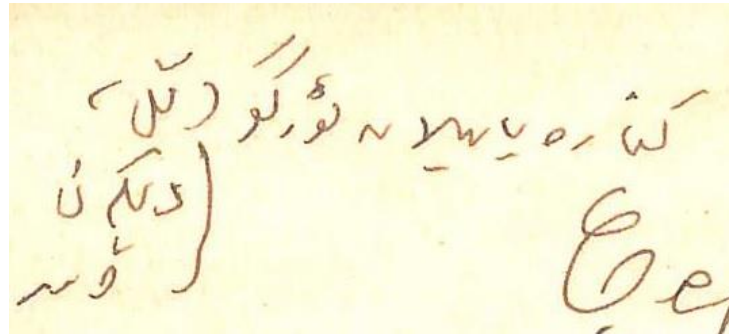
gül başmağın bulmamışım

Bende yohdur gül başmağın

Esere ilişkin ön sayfada “(acarada oynarlarmış)” şeklinde bir not ve hem ön hem de arka sayfada eski harflerle yazılmış notlar yer almaktadır.

Görsel 12: Esere İlişkin Ön Sayfadaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

Görsel 13: Esere İlişkin Arka Sayfadaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

2.6.3. Köroğlu

Derleme fişinin arka sayfasındaki eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

haykırdi cehdi meşeden

gür dutuldi temaşadan yar yar

//: *Heç gorkmaz Beyden paşadan ://-*

B ayvaz bu gelen bu gelen

yar “ “ “ “

Arab atın üstündedir

Elâ gözler mestindedir

Şirin cannar gastindedir

B

Han donem ahıtma yaşı

Yandı yüreğimin başı

Kör oğlunun Kan kardaşı

B

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.7. Derleme Fişi Nr. 7

Bu eserin yer aldığı dosyadaki yedinci derleme fişinde *Gül Ali;den bir parça, Beyatî ve garip* eserlerine dair bilgiler ve eserlerin sözleri yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin de kaynak kişisine ilişkin veriler Tablo 8’de verilmiştir:

Tablo 8: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Saz sankarı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş

2.7.1. *Gül Ali;den bir parça*

Eserin sözleri aşağıdadır:

Bir güzelki çihar ey ey yey... gülşan seyrine

ya yeşil geyinir ey ya da gırmızı

//: *yeşilinen ohşadığım sonama*

Şirin olur sade geyse gırmızı yeye ://

Uğri olan yoli gitmez düz bedüz

namerd olan sözi demez yüz beyüz

Oturaydım cananinen diz bediz

İçeydim aşgına bade gırmızı

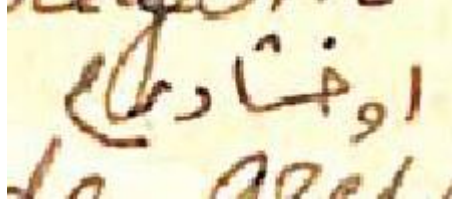
Sefil Gül Alinin ey yeyeye vardır emeli

gudreti yezdandan buldum Kemali yeyey

//: *Bana bi yar lazim esmer simali*

Ne sari, ne beyaz nede gırmızı ://

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır. “*ohşadığım*” sözcüğün altında eski harflerle yazılmış “*ohşardım*” ibaresi bulunmaktadır.

Görsel 14: Eski Harflerle Yazılmış “ohşardım” Şeklindeki İbare

2.7.2. Beyatî

Derleme şişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Dağlar aşarsan bir gün

yolun şaşarsan bir gün

iki gözün kör olsun ey ye yey

Bensiz yaşarsan bir gün ey ey eye

ayeyim

Dağ dağa yük olur mi ?

Bağdan büyük olur mi ?

Bir can bir canı sevse ?

Sevdası yük olur mi ?

Aşık der ki gül açar

yaz gelende gül açar

yar yarı تنها bulsa

veran bağlar gülaçar

Esere ilişkin ön sayfada “*saz baştakinin aynı*” şeklinde bir not yer ve arka sayfada “*mayamsı*” ve “*Dağ ve yayla havasını da ardır*” notlar yer almaktadır.

2.7.3. *garip*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

Kömür gözlüm ben gurbete gidende

Hoşça geçin yareninen eşinen

Gurbet elde kem haberin duyarsam

Döğünürüm gara bağrım daşınan

Daşa çaldım namusumu arımı

Hare eyleyim elde olan varımı?

Kim ağlatmış benim nazlı yarımı?

top top olmuş kiprikleri yaşınan

Der Garibî ben bir hata işledim

Gam bırakıp gasâvete başladım

Elma sandım al yanahdan dişledim

Agzındaki çürüyecah dişinen

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8. Derleme Fişi Nr. 8

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde; *Ağırbar ve çapuğu, Kurbaniden, Gönül varma, Döney, Deli horon, orta Batum, Düz horamı, Kobak, Karabağ, Posof Ağırayak, Sarı çiçek ve Teketek*

adlı eserler yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 12 eserin de kaynak kişisine dair bilgilere Tablo 9’da yer verilmiştir:

Tablo 9: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Saz cı
Memleketi	Çoruh/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş

12 esere dair notlar ve eserlerin sözleri aşağıda sunulmuştur.

2.8.1. Ağırbar ve Çapuğu

Derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında “*Parçanın adı*” kısmındaki “*Çapuğu*” sözcüğünden ok çizilerek belirtilen eserin “*Çapuğu*” kısmının sözleri alttadır:

Suya giden sürmeli kız kimindir?

gögsü beyaz düğmeli kız kimindir?

Derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında eserin “*Ağırbar*” kısmının sözleri olduğu düşünülen kısım aşağıdaki gibidir:

Garşida elmalılılar

Suda oynar balılılar

ne böyle sevda gördüm

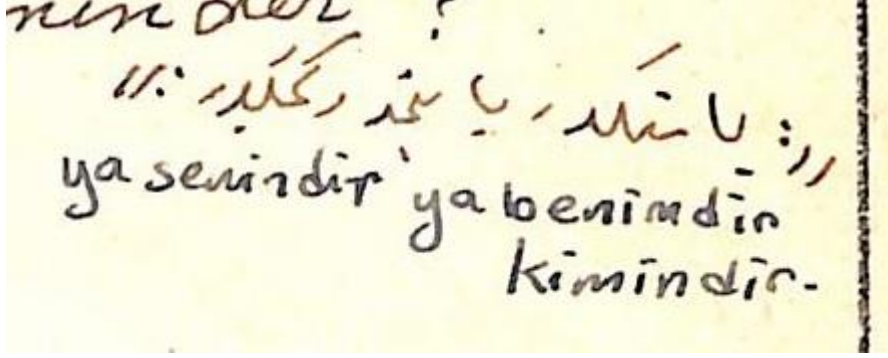
ne böyle ayrılılılar

garşida gördüm seni

gülünen derdim seni

*Derdin, belan ben çekdim
yadlara verdim seni*

Derleme fişinde esere ait “çeper çektim” notu ile hem eski harflerle hem de yeni harflerle yazılmış “ya senindir yan benimdir kimindir” adlı bir not yer almaktadır.

Görsel 15: Hem Eski Harflerle Hem de Yeni Harflerle Yazılmış “ya senindir yan benimdir kimindir” İbaresinin Olduğu Kısım

2.8.2. Kurbaniden

Derleme fişinin arka sayfasında yer alan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

gıyam edin dostlar galhın ayağa

Edalet şahının ey fermanı geldi

İstikbal eyleyin ey²⁷ durun selama

Serteser âlemin ey hubanı geldi

Meclis zinet bulsun şemalar yansın

Ehli hizmet olan gullar uyansın

Sakiler şad olsun gadeh dolansın

ğamı defetmenin zamanı geldi

Gurbanî gussedən galkmıyor başım

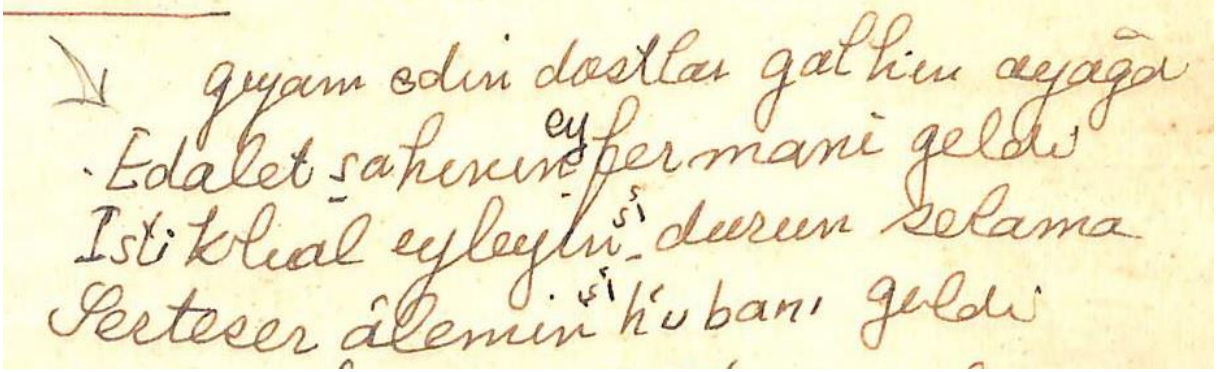
²⁷ Derleme fişinde buradaki “ey” ile bir sonraki dizedeki “ey” eski harflerle yazılmıştır.

Dem vurup gamine artmada coşum

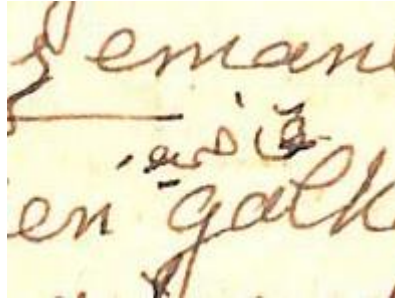
Hayali yarinen görülmez işim

Bu hasta göynümün Lokmanı geldi

Derleme fişinde, 27 numaralı dipnotta belirtilen eski harflerle yazılmış “ey” ibaresi ile eserin sözlerinin arasında yer alan eski harflerle yazılmış bir sözcük yer almaktadır.

Görsel 16: Eski Harflerle Yazılmış “ey” İbarelerinin Bulunduğu Kısım

Görsel 17: Eski Harflerle Yazılmış Sözcük

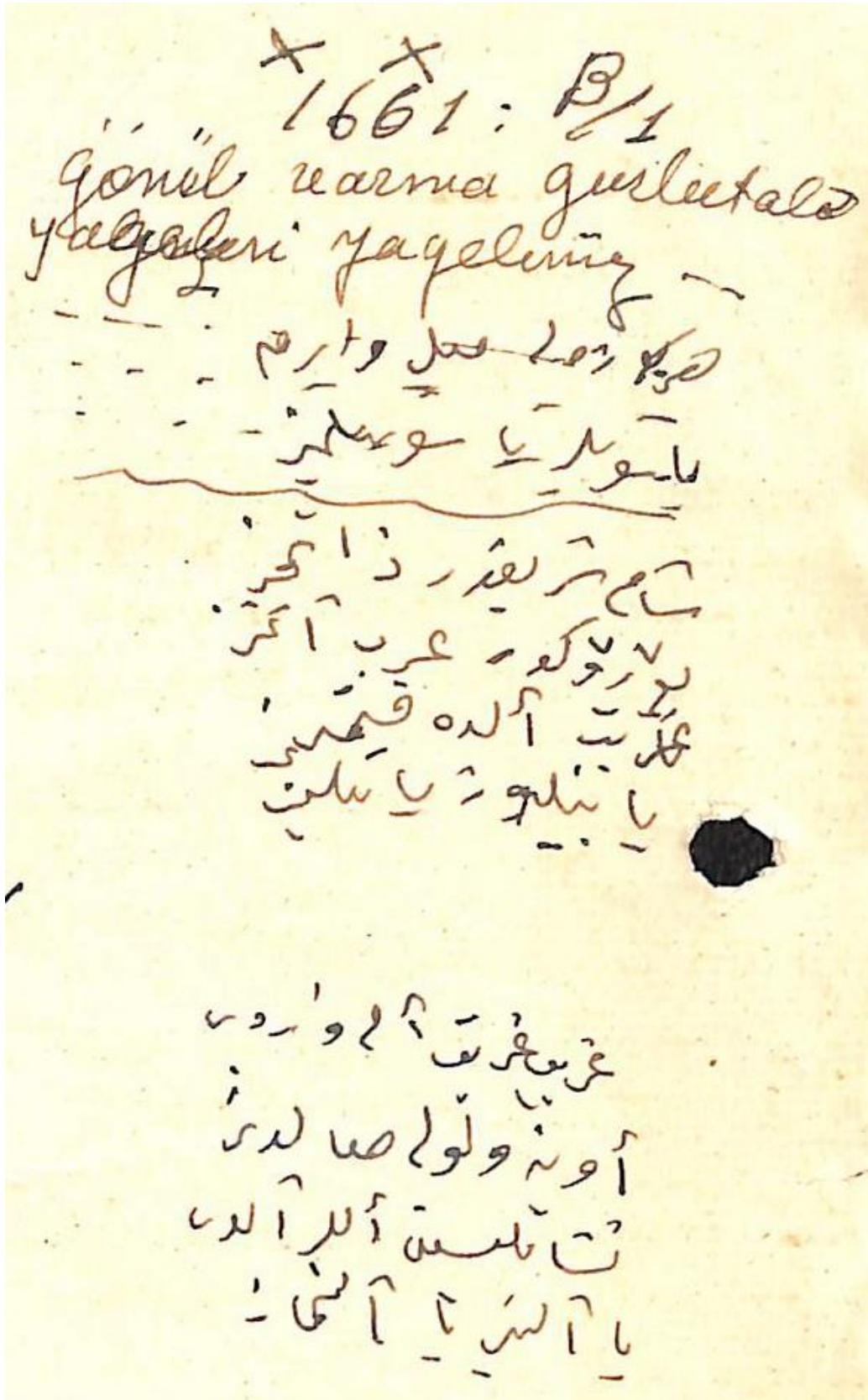
2.8.3. Gönül varma

Derleme fişinin arka sayfasında eserin şu sözleri yer almaktadır:

gönül varma gurbetala

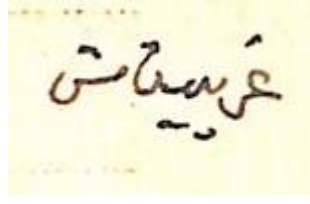
ya geliri ya geliniz

Eserin sözlerinin devamının eski harflerle yazıldığı görülmüştür. Eski harflerle yazılmış kesiti içeren görsel bir sonraki sayfada bulunmaktadır.

Görsel 18: Eserin Sözlerinin Eski Harflerle Yazılmış Olduğu Kısım

Esere ilişkin ön sayfada eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 19: Ön Sayfadaki Eski Harflerle Yazılmış Not

2.8.4. Döney

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

ay döne döne döne

gelin mi oldun yine

gelin olduğun gece

oynarım döne döne

gidersen yolun olim

getme gurbanın olim

Her nereye gedersen

Agzında dilin olim

2.8.5. Deli horon

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.6. orta Batum

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.7. artvin Düz horamı

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.8. Kobak

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.9. *Karabağ*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.10. *posof Ağırayak*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.11. *Sarı çiçek*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır ve esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.8.12. *Teketek*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıdaki gibidir:

yalıdayım yalıda

ayağım yemenide

gemici gemiyi eğlet

//: Nişannım var gemide ://

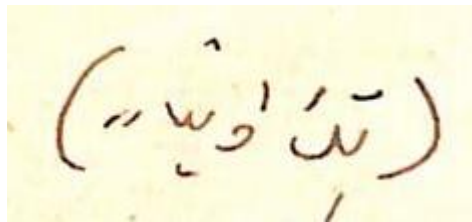
Memeler bala haydi memeler

yar goynunda memeler

olaydım körpe guzu

Emeydım gül memeler

Derleme fişinde esere ilişkin eski harflerle yazılmış “*Tek oyunu*” şeklinde bir not mevcuttur.

Görsel 20: Eski Harflerle Yazılmış “*Tek oyunu*” Şeklindeki Not

2.9. Derleme Fişi Nr. 9

Bu derleme fişinde *Aşık Ömerden*, *Keremden* ve *Sedayi* eserleri yer almaktadır. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine ait bilgiler Tablo 10’dadır:

Tablo 10: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Cevri Altıntaş (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1302 (M. 1886/1887)
Mesleği	Sazcı
Memleketi	Artvin/Şavşat
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ahıskalı Derviş den
Çaldığı Enstrüman	Mey

Derleme fişinde kaynak kişi Cevri Altıntaş’a ilişkin “*Ceri “Poşa” lardandır*” şeklinde bir not yer almaktadır.

Eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıda yer almaktadır:

2.9.1. *Aşık Ömerden*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Ey hamamcı bu hamama :// gözellerden kim gelir?

Bende bilmem benim yarım günde yüz bin can gelir ah can gelir

//: Bu hamam eller hamamı :// gelene gelme demem

//: Arap acem külli Türkman neçe yüz bin can gelir :// ah can gelir

Bu hamamın adrafından gelir geçer adular

İnsan oğli edna guldur yer yüzünde dediler

Sevdiğimin muylarından asılıp dur dadılar

Bu ölkenin padişahi bir uli sultan gelir

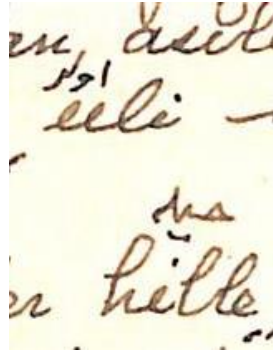
yigit odur: doğru söyler hille gatmaz sözüne

72 nur yağıyor sevdiğimin yüzüne

Der Ömeri müptelayım hem gaşınan gözüne

Hazreti Yakubun oğlu Yusufü Kenan gelir

Derleme fişinde “Parçanın Metni” kısmında eski harflerle yazılmış “uli” ve “hille” sözcükleri bulunmaktadır.

Görsel 21: Eski Harflerle Yazılmış “uli” ve “hille” Sözcükleri

2.9.2. Keremden

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan ve eski yazıyla yazılmış şiirin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Gel gönül gel fikr eyleme

Bir derdi beş olan gönül

Gece bulut gündüz yağmur

Habarı kış olan gönül

Yarım açmış odasını

Ben alaydım (...)

(...) (...) badesini

(...) serhoş olan gönül

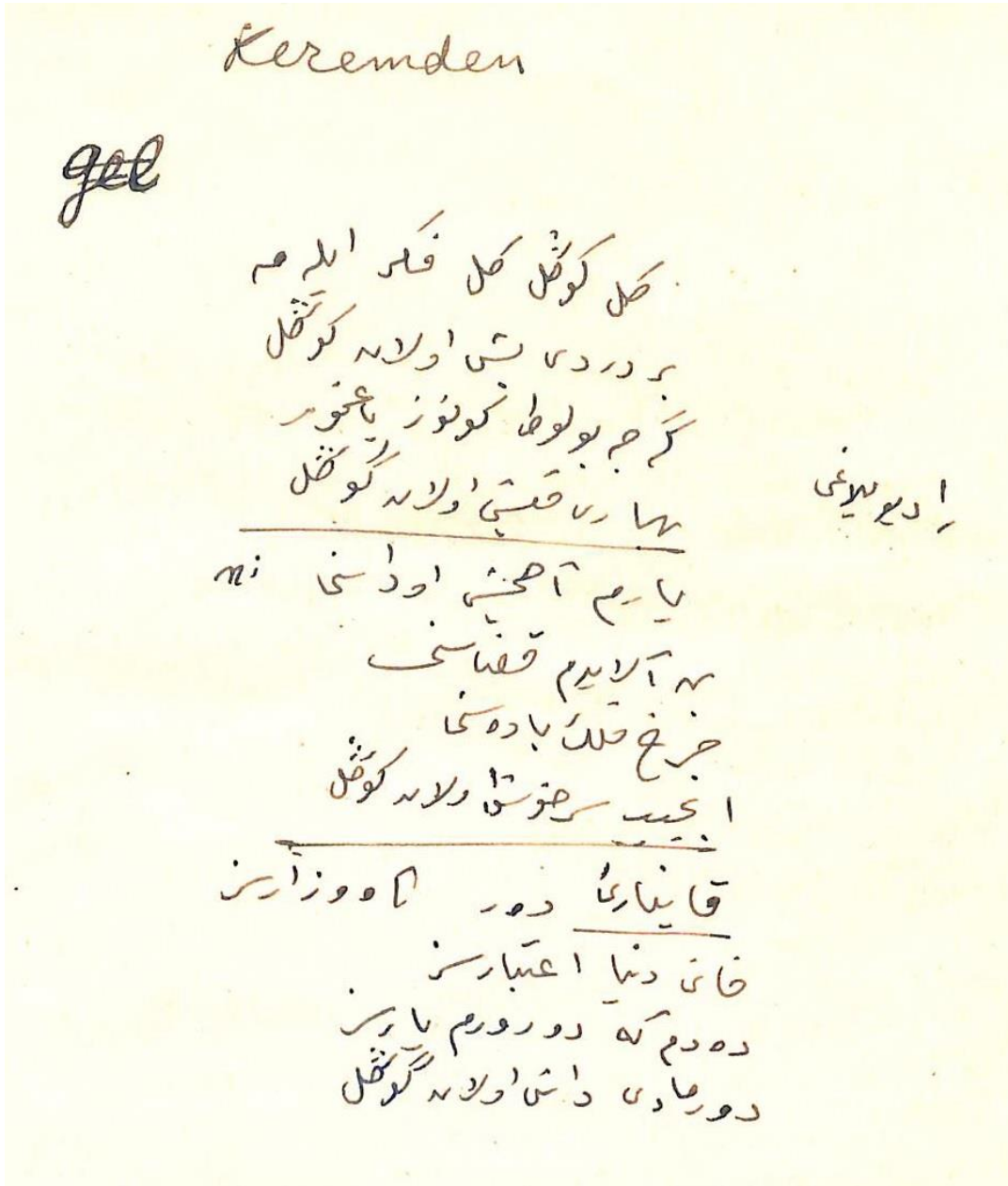
Kaynarî der (...)

Fani dünya itibarsız

Dedimki dururum yarsız

Durmadı daş olan gönül

Şiirin sözleri ile şiire ilişkin eski harflerle yazılmış “*radyo (...)*” şeklinde bir notun yer aldığı görsel bir sonraki sayfada yer almaktadır:

Görsel 22: Şiirin Sözlerinin ve Şiire İlişkin Notun Yer Aldığı Kesit

2.9.3. Sedayi

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Bir divani ternif ettim hevesine filan kesin

görmezden müptela oldum sesine filan kesin

Siyah mıylar tavla perçem tökülüptür her yana

gör me maşallah yazılmış fesine filan kesin

Gudretullahdan yaratmuş gaşların goyaların

Al yanağın çevresinde zilifin burmaların

nice canlar helekeyler gözünü şıhnaların

Gül mi benzer siması simasına filan kesin

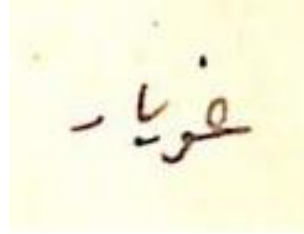
Der Sedaî dudi dillim destina gına goyar

gömleği handız bürüncük eğnine libas giyer

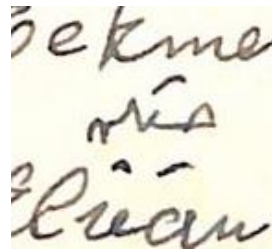
Çekmen atlas semür kürk safi som sırma geyer

Elvan elvan renk verilmiş yüzüne felan kesin

Eserin sözlerinin arasında eski harflerle yazılmış “goyar” sözcüğü ile okunamayan başka bir sözcük yer almaktadır.

Görsel 23: Eski Harflerle Yazılmış “goyar” Sözcüğü

Görsel 24: Eski Harflerle Yazılmış Sözcük

2.10. Derleme Fişi Nr. 10

Bu eserin bulunduğu dosyadaki onuncu derleme fişinde *Zulfetin türküsü*, *Zulfetin türküsü* ve *Yağlı Köyü tulum havası* eserleri mevcuttur. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen 3 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 11’dedir:

Tablo 11: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İdris Dursun (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1332 (M. 1916/1917)
Mesleği	Berber
Memleketi	Artvin/Şavşat/Yağlı
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	10-12 sene evvel eşitmiş Halasından (Şavşatlı)

Burada *Zulfetin türküsü* ve *Zulfetin türküsü* adlı eserler ilişkin ortak bir not yer almaktadır: “Zülfat, Şavşatlı, şair bir kadın”.

3 eserin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıdadır:

2.10.1. *Zulfetin türküsü*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Ateşim var külüm yok

Bülbül oldum dilim yok ://

//: Ben yardan ayrı düşdüm

Ağlamamış günüm yok ://

//: peşkir asdım direkden

Bir yar sevdim yürekden ://

//: Keşke sevmaz olaydım

Acı çıkmaz yürekden ://

Degirman altı haşhaş

Küsülüysan barışah

//: *yolumuz uzak duşdü de*

mektubula gonaşah ://

yol üstünde kedilar

Miyos Miyos dediler

//: *Zülfet suçun ney idi da*

Sakallıya verdiler ://

Derleme fişinde esere ilişkin not bulunmamaktadır.

2.10.2. Zulfetin türküsü

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.10.3. Yağlı Köyü tulum havası

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.11. Derleme Fişi Nr. 11

Bu derleme fişinde *Geminun sereninde* adlı eser mevcuttur. 30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen eserin kaynak kişisi Mevlut Altunbayrak'tır. Kaynak kişiye ilişkin veriler Tablo 12'de yer almaktadır:

Tablo 12: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mevlüt Altunbayrak (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1935
Mesleği	Marangoz
Memleketi	Artvin/Hopa/Potocur
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Köyünde esitmiş

Eserin sözleri altta yer almaktadır:

*Geminun sereninde
itirdum piçağumi
Aldiler sevduğumi
yiktiler ocağumi*

*geminun Serenine
Tanimadum geleni
Acap nerde gömerler
Sevdalıktan öleni*

Derleme fişinde esere ilişkin şu not vardır: “Mütereddin söyledi”.

2.12. Derleme Fişi Nr. 12

Bu derleme fişinde *Toptüfek türküsü* adlı eser mevcuttur. 28.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen eserin kaynak kişileri hakkındaki veriler Tablo 13’tedir:

Tablo 13: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad ve Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Ahmet Arslan (S)	1327 (M. 1911/1912)		Yusufeli	
Rifat Genç (S)	1326 (M. 1910/1911)		Çoruh	
Ahmet Cellat (S)	1327 (M. 1911/1912)		Çoruh	
Ali Baykal (S)	1340 (M. 1924)		Çoruh	

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: *Top da derki ben atarım*

Tozi dumana gatarım

//: *Vurduğum yeri yırtarım*

B Sen gel garanfilli gelin ://

Eli deste güllü gelin

Tüfek de der ben hezarım

Omuz başında gezerim

Uzakda düşman sezerim

B göksü zencifilli gelin

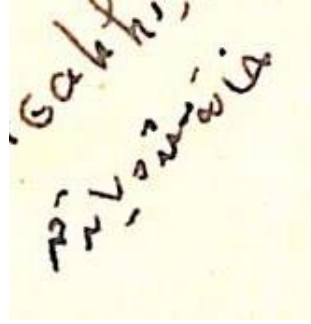
Ziverdeder ben Hizliyım

Koltuk altında gizliyim

her silahdan ben nazliyım

B

Derleme fişinin ön sayfasında esere ilişkin iki not vardır: “(oyun tüküsü)” ve “(ikişer vıya üçer, beşer ilah)”. Derleme fişinin arka sayfasında Latin alfabesiyle yazılmış iki not ve eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır. Arka sayfadaki Latin alfabesiyle yazılan notlar şunlardır: “Hamdi Kuru” ve “Müteahhi, Tüccar”. Arka sayfadaki eski yazıyla yazılmış not Görsel 25’tedir:

Görsel 25: Arka Sayfadaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

2.13. Derleme Fişi Nr. 13

“Parçanın adı” kısmında “Uzun hava ve oyun havaları” ibaresi yazılı olan bu derleme fişinde; *Bir uzun hava, Deli Horon, stasta (sasa), Atlama ve Tamara* adlı 5 eser yer almaktadır. Tümü 30.7.1950 tarihinde Artvin’de derlenen eserlerin kaynak kişi hakkındaki veriler Tablo 14’te verilmiştir:

Tablo 14: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Özbayrak (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1301 (M. 1885/1886) (67-imiş)
Mesleği	Ziraatçi
Memleketi	Artvin//Beşağıl
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

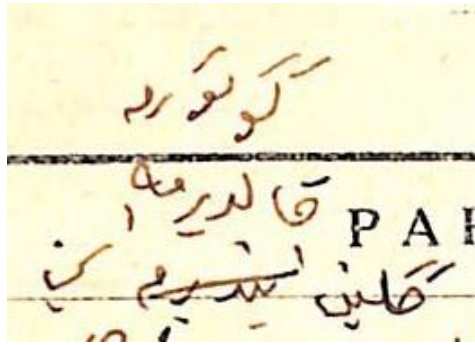
Derleme fişinde hem *Bir uzun hava* hem de *Deli Horon* eserine ilişkin şu not yer almaktadır: “uzun havanın peşine “Düz” vey “Deli” Horom gelirmiş”.

Ayrıca ikisi de 30.7.950 tarihinde kayda geçirilip alınmış Mehmet Ergin'den alınan bir eser ile Hüseyin Gürel'in yazdığı bir şiirin yer aldığı iki belge de derleme fişine toplu iğneyle iliştirilmiş halde bulunmaktadır.

5 eserin ve ek belgelerdeki eserin ve şiirin sözleri ile eserlere ve şiirlere ait bilgiler aşağıda yer almaktadır.

2.13.1. *Bir uzun hava*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış notlar yer almaktadır.

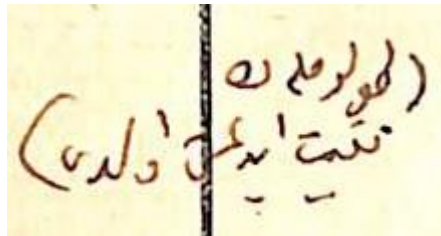
Görsel 26: Esere İlişkin Eski Yazıyla Yazılmış Notlar

2.13.2. *Deli horon*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin şu not yer almaktadır: “*Hüseyin Gürel Komut verdi*”.

2.13.3. *stasta (sasa)*

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 27: Esere İlişkin Eski Yazıyla Yazılmış Notlar

2.13.4. *Atlama*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.13.5. Tamara

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.13.EK-1. “I---: Bir nasihatım var zamana uygun”

Derleme fişine toplu iğneyle iliştirilmiş belgede yer alan, Murgul’da Mehmet Ergin PaşaAli oğlu’ndan²⁸ derlenen eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

I---: Bir nasihatım var zamana uygun

Tut sözümü yattıkça yat uyanma

Meşhur bir kelâmdır sen kazan sen ye

nafile el için ateşe yanma

2---: her nerya gidersen eyla talanı

oyle yap ki ağlatasın gülteni

bir saatta söyle yuzbin yalanı

elbir doğru söyler ise inanma

3---: Cabadan bir kahve verme ahbaba

evvel ahır seni verir kasaba

paran çok varısa yatır şaraba

olur olmaz sadakaya güvenme

4---: Kime ki iy dırsin darılır söger

²⁸ “PaşaAli oğlu” adının Mehmet Ergin’in sülalesinin adı olduğu düşünülmektedir.

*Muruvvet zamanı değildir meger
yanında bir kişi kesseler eger
Bir hançer de sen vur sonra utanma*

*5---: Bir yetim görürsen dökdür dişini
bozmağa çapala halkın işini
Günde yüz kişinin vur kır başını
Bir yaralı sarmak için yeltanma*

*6---: ananın erine çağırma peder
evvel ahır sana kötülük eder
kemlik et elinden geldiği kadar
sakın iyilik edip duşman kazanma*

Belgede Mehmet Ergin'in imzasının yanı sıra şu notlar yer almaktadır:

Bu da Murgulda eskidenberi okunmakta fakat kimin tarafından meydana getirildiği malum değildir.

MEHMET ERGİN

ve OĞULLARI

YILMAZ ve YAVUZ

Manifatura – Tuhafiye – Hırdavat

MURGUL

Derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş belgede yer alan, “yeşil Artvinin Sünbüllü köyünden Hüseyin gürel Meraloğlu²⁹” tarafından yazılmış, “30.7.950” tarihinde Murgul’da kendisinden alınan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Neş’eli gecemin tatlı ruyası

Cennettenmi geldi Cennettemiyim

Üç meliksimaya Allah duası

Semadanmı geldi Semadamıyım

Kapayıp gözlerim birdahi açtım

bir köprübaşında sardım dolaştım

bahtiyar insanım benki kavuştum

bilmemki buruya, ayandamıdım

Öndört yıldır tamam vatani gezen

dertli vatandaşa dermanlar yazan

her derdin dermanı Muzaffer Sözen

bende (sayın) Ustadımla beraberimdim

Ummadığım bir nür doğdu başıma

kimse bakmaz gözlerimin yaşına

iki Ustat ile köprübaşına

gelirde görürüz acap dermidim

²⁹ “Meraloğlu” adının Hüseyin Gürel’in sülalesinin adı olduğu düşünülmektedir.

yirmi dokuzla Otuz Temmuzda
iki gece kaldı Ustadım bizde
yaşlarım dürmüyor sevinçten gözde
Huseyin gürel bunu görecekmidim
Murgulda muradın alacakmydın

Belgede “*En derin saygılarımla*” notu ile birlikte Hüseyin Gürel’in imzası yer almaktadır.

2.14. Derleme Fişi Nr. 14

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Bir Türkü (Hemşin)*, *Sih Rize*, *yali*, *yüksek Hemşin* ve *papilat* eserlerinin sözleri ile eserlere dair notlar yer almaktadır. Tamamı 30.7.1950 tarihinde Murgul’da derlenen 5 eserin kaynak kişisine ilişkin bilgiler Tablo 15’te yer almaktadır:

Tablo 15: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Memet Kuru (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1929
Mesleği	zürra ³⁰
Memleketi	Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis ³¹
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	
Çaldığı Enstrüman	Tulum

Ayrıca derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş olarak, daktiloyla yazılmış, ikisi de Mehmet Ergin’den alınan bir cenaze duası ile bir atma türkü yer almaktadır.

Eserlerin, duanın ve türkünün sözleri ile eserlere, duaya ve atma türküye ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

³⁰ “Zürra” sözlükte “Çiftçiler” anlamına gelmektedir (Türk Dil Kurumu). Buradan hareketle kaynak kişinin çiftçilik yaptığı sonucuna ulaşılmaktadır.

³¹ Doğru yazılışı “Makrevis” şeklindedir. Günümüzde Rize’nin Çamlıhemşin İlçesi’ndeki Konaklar Mahallesi’nin eski adıdır.

2.14.1. Bir Türkü (Hemşin)

Derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hadi gidelim haydi

Dereyinen aşağı

on beş kırmızı verdim

Belindeki kuşağa

Armudi budamazlar

Elmanın dalı gibi

Seni benim bilirdim

Babamın malı gibi

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.2. Sth Rize

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.3. yali

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.4. yüksek Hemşin

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.5. papilat

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.14.EK-1. Cenaze Duası

Derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş belgede yer alan, Murgul’da 30.7.950 tarihinde Mehmet Ergin’den alınan cenaze duasının metni aşağıda yer almaktadır:

(Eğuzubillahı mineşşeytanırrəcim Bismillahirrahmanurrehim)

Nebbiu badı enni enlafururrehim. İşfeğlena yevmel eresatı Biebdike) Amin

1--: Ya ilahı vücudumu üç alamet kabladi ne hikmettir sana ayan medet senden

yarebbi

ecelimin sebebisin razıyım emrine ben rıcam budur kolay ayır canı tenden

yarebbi

2--:mutlak anıyyun kerimsin hem afururrehimsin aztevbemi kabul eyle günahım çok

Bilirsin

mağrifet şanıdadır ikrarında olursun imanım sana emanet etme benden yarebbi

3--:Yallahı sendenbaşka kapum yok yalvaracak günahım çok utanırım yarın sensin

soracak

aşıkların aşığı cemalını görecek senki aziz bir hekimsin kurtar dertten yarebbi

4--:gönderdin hatem enbiya rahmetten lilalemin itikadım var ısmına çektin kudret

kalemin

senden destur olmayınca her kul çeker elemin tevbekâra kıl muyesser şefaatten yara

bbi

5--:nekadar enbiya mursel varısa cenabında sahihi sende mevcuttur ne isa hitabında

yazılanlar hüremetiçin senin dört kitabında Osmander rıcamı kabul kıl rahmetten

yarebbi

6--:cenazemde cemağetten herkim bulunurise bu mevtadan razımısız suval olunurısa

hulusile biz razıyız eger denilir ise akıbetlerin hayreyle afiyetten yarebbi

7--:halal olunacak hakkı halalettım cümleye onlarda halal etsinler brakmasınlar hame

leye

yuz rahmetin var herbirin ğerkeder bir damlaya tevbekârlar acız kalsun kifayetten

yarebbi

8--:sen buyurdun innedine indellahlıslamın az huluslı tamyerine kayım eylemuslim

in

zerre kadar imanı valideynibeni neslimi imanımdan solduşurma kînattan yarebbi

9--:cehennem ehlin delili halkeyledin şeytanı ğafil insan aldanupta söyler ğaybet

bühtanı

günahına mukur olup sana yuzı tutanı meğfiretkil yadeyleme mumınattan yarebbi

10--:bu cahıllık bende iken yok omrumdan bildiğim müddetini sen bilirsin ben namızaç

olduğum

*bilirimki her yolsuzdur ağladığım güldüğüm günahım çok halı brakma kifayetten
yareb*

II--:Cenazemde cemaata tebliğ olsun selamım bundan maada hatmoldu dunyaile kelimim

iriştim can telaşına erdi derdi elemim eyla kabır sualımlı teshilattan yarebbi

Duaya ilişkin belgede şu notlar yer almaktadır:

*(Murgul:Eski ismi Zansul yeni Damar KöyündenPaşa ali oğlu Aşık osmanın 1316 Yılında
ölüm döşğinde Oğlu Süleyman efendiye yanına isteyerek ben ölüyorum kalemi kâğıdı al ben
söyleyim sen yaz yarın cenaze merasımında Çiroz oğlu hafız memet efendi halk okusun)*

Ve ertesi günü cenazesi zuhur ederek okundu)

30/7/950

Yazan Murgulun Damar Köyünden Paşa ali oğlu aşık osman torunnu Mehmet Ergin

MEHMET ERGİN

ve OĞULLARI

YILMAZ ve YAVUZ

Manifatura – Tuhafiye – Hırdavat

MURGUL

2.14.EK-2. Atma Türkü

Derleme fişine toplu iğneyle iliştilmiş belgede yer alan, Murgul'da Mehmet Ergin'den derlenen eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Aldı aşık osman: Benden aşınasına nasihat etsem muteberli sözüüm kolay tutulmaz

On paydan birine hissedarolsan hiç biri elimden daha kurtulmaz

Aldı Kız Halime: Ayağım ulaşıya yedikat yere gözüüm semavata çıkardı seyre

eger yetük olsam her hayrı şerre arşı âlâ üzerime ortulmaz

“ *Osman: ılı nucum ile duşup kalkaydım ilmi hikmet ile dünyay çalkaydım*

ilmi tabıplara biraz salkaydım marifetten efdal daha meholmaz

“ *Kız : hervakit insanı güldürmez felek buldum maksudumu eylemem dilek*

bir insan görünse hürile melek gönül sevmeyince ondan betolmaz

“ *Osman: içerimde emraz kalmaz kusanda işitsin kulağın kalsın lısand*

kötü hüü olunca bazı insanda terk etmege tevbe ile şartolmaz

“ *Kız : ulfetsiz insanın varmam yanına demem günah oldu girsem kanına*

bazıları benzer cennet konuna şaz vakıta kem sözleri sert olma

z

“ *Osman: sevilir meşrebin değılsin humar sana malıkolan merhamet umar*

bir insanın cinsi oluca humar ikram ile sahibına at olmaz

“ *Kız : ey maşukum bildim aşık olmuşsun arzedip vatandan burya gelmiş*

ben seninim sende benim olmuşsun imtihanısız bu aşıklık (sin

“ *matolmaz*

“ *Osman: söyle ey sevdiğim ne ki bilirsin sual cevabını bende bulursun*

hak emrile sonra benim olursun ele geçen fırsat kolay fevtolmaz

“ *Kız : ol Nedirki birbirile cenklaşır gâh biri yenilir bazı denklaşır*

gah ayrılır gah başları ekleşir akıl fikir birbirine katılmaz

“ *Osman: akıl fikir birbirile cenklaşır gah biri yengilir bazı denklaşır*

gâh ayrılır gâh başları ekleşir akıl fikir birbirine katılmaz

“ *Kız : ol nedir insana haktan verilir hulus eden dergâhine gerilir*

nicesi var hirs dünyayçın erilir ol nedirki kuldan kula satılmaz

“ *Osman: ol nedir insana haktan verilir hulus eden dergâhine gerilir*

akılsızlar hirs dünyayçın erilir teknil akıl kuldan kula satılmaz

“ *Kız : ol nedir göz görmez braksan ayp olur düşmanı çok gözetmezsen gayb*

(olur

saklasan bir kabak ona kab olur kullandıkçe yenilanır yırtılmaz

“ *Osman: ol nedir göz görmez braksan ayıb olur düşmanı çok gözetmezsen*

(gaybolur

kabak baştır akıl saklar kabolur kullandıkçe yenilanır yırtılmaz

“ *Kız : olnedirki satsam etmez akçeyi atsam kayalığa yapar bahçeyi*

kaldırır kimini yıkar niçeyi olnedirki hiç bir şeyle tartılmaz

“ *Osman: ol akıldır satsam etmez akçeyi atsam kayalığa yapar bahçeyi*

kaldırır kimini yıkar niçeyi az çok akıl hiç bir şeyle tartılmaz

“ *Kız: sözün sahihını söyledim elbet yalandan birşeyi eylemem gaybet*

sen buyur efendim verildi nobet der halime onsuz kolay çatılmaz

“ *Osman: kibirlerin yenilmesi bet olur tatlı huyu azar sonra sertolur*

kırıldığı teli yeddi kat olur öylesine pek derinden kertilmez

“ *Kız: Mescitte yapılır mıhrab menberlik pak kalbima verilmiştir dilberlik*

öyle bilki yoktur ben de kibirlik alçak gönül yengilince atılmaz.

Aldı aşık Osman: Ecel irişince insan sersilir ruh derc olur boğazında kısılır

Fevt olunca her ğemeli kesilir nedir üç sevabı işler kitolmaz
Aldı kız Halime: kaldık bir adada sudan geçildi benden bilgilisin şimdi seçildi
buyurun konağa yolun açıldı der Halime aramızda sırt olmaz
“ *Osman: kurtardım yasdan düşğün hastanı ikimiz birlikte yazdık destanı*
Osman derki tanıdınmı ustanı oynlu Tavşan bir canlıdan altolmaz

Belgede esere ilişkin şu notlar yer almaktadır:

(Murgul Damar Köyünden Paşa Ali oğlu Aşık Osmanın Maşukası ile İlk Buluştuğunda karşılama söyledikleri bağlamalar. yanı imtihan ederek birbirlerini tanımak için bade içtiklerinde ancak birbirlerini ayne içerisinde gördüklerinden türkü ile tanışacaklardır)

Zaten kız a ruyasında sana kim galip gelirse sen onun nasibisin işte bade içirirken sana aynada gösterdiğimiz aşkın ozattır. burada halime aşık osmanın bağlamasını çözemayınca bildirdikleri adam bu olduğunu anlamış ve kapuyu açarak evine kabul etmiştir.

Mehmet Ergin Paşa Ali oğlu Damar Köyü

Murgul

MEHMET ERGİN

ve OĞULLARI

YILMAZ ve YAVUZ

Manifatura – Tuhafiye – Hırdavat

MURGUL

2.15. Derleme Fişi Nr. 15

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Çilveloy Nanayna*, *Düz Horom*, *Atabar* ve *Coşkun* adlı eserlere ilişkin sözler ve notlar yer almaktadır. 4 eserin de kaynak kişisi Ahmet Özbayrak'tır. Kaynak kişi hakkındaki bilgiler Tablo 16'da yer almaktadır:

Tablo 16: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Özbayrak (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1337 (M. 1921)
Mesleği	Memur (Zürrâ ³²)
Memleketi	Artvin/Beşagıl
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hasan Özbayrak ³³

30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen 4 esere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

2.15.1. *Cilveloy*³⁴ *Nanayna*

Derleme fişinde eserin sözleri yer almamaktadır. Esere ilişkin “(oyun havası)” şeklinde bir not bulunmaktadır.

2.15.2. *Düz Horom*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.15.3. *Atabar*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.15.4. *Coşkun*

³² Buradaki parantez içindeki “zürrâ” ifadesinin kişinin ziraat memuru olduğuna mı yoksa memurluğun yanı sıra çiftçilik de yaptığını mı işaret ettiği anlaşılamamıştır.

³³ Derleme fişinde Derleme Fişi Nr. 13'teki eserlerin kaynak kişisi Hasan Özbayrak'ın, Ahmet Özbayrak'ın amcaoğlu olduğu belirtilmektedir.

³⁴ “*Cilveloy*” sözcüğü, derleme fişinde parçanın adının verildiği kısımda geçmese de aşağıda parçanın adının plak numarası ile verildiği kısımda geçmektedir.

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.16. Derleme Fişi Nr. 16

Bu derleme fişinde *Aşık Osman ölü anında* ve *Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen iki eserin de kaynak kişisine dair bilgiler aşağıdaki tablodadır:

Tablo 17: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Memet Ergin (PaşaAlioğlu) (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1313 (M. 1897/1898)
Mesleği	Ticaret
Memleketi	Artvin/Borçka/Murgul/Damar (Zansul)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Babasından eşitmiştir (Büyük babası Aşık Osman diye tanınmış, şöhretli halk şairlerindedir.

Derleme fişinde, derleme çalışmalarının neden ilçe merkezi olan Borçka yerine Murgul'da yapıldığına dair şu not yer almaktadır: “*Fabrikada edildi bu civarın muhtelif semtlerinden, işçi vardır. Bu itibarla, çalışma merkezi olarak Borkaya tercih.*”

Eserlerin derleme fişinde yer alan sözleri ile eserler hakkındaki açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

2.16.1. *Aşık Osman ölü anında*

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

ya ilâhi vücudumi üç alâmet kapladı

Ne hikmetdür, sana ayan medet senden yarabbi

Ecelimun sebebisin, razıyum emrine ben

Ricam budur golay ayır canı tenden yarabbi

Derleme fişinde eser hakkında şu açıklamalar yer almaktadır:

(Eûzü besmele)den sonra Allahda mağfret dileyen iki cümlelik bir de Âyet vardır.

11 kıtadır

En son dakikalarında oğlu Süleymanı yanına çağırmiş ve bu beyitleri ona yazdırmıştır.

(Turoni Mehme Ergin)den alındı

2.16.2. Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)

Eserin derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

aldı osman

Benden asnasına nasihat etsam

Muteberli sözüm golay dutulmaz

en paydan birine hissedar olsam

Hiç biri elumden dahi gurtulmaz

aldı gız helime

ayağım ulaşa yedi gat yera

gözüm semavata çıkardı seyre

Eger yetuk olsam her hayrı şerra

arşı âla üzeruma ortulmaz

Derleme fişinde eser hakkında şu açıklamalar yer almaktadır: “(Bağlamalı karşılaşma)”, “-23-kıta,-“

2.17. Derleme Fişi Nr. 17

Bu derleme fişinde 30.7.1950 tarihinde Murgul'da derlenen *Düğün türkülerinden* eserinin sözleri ile Murgul yöresindeki düğün adetleri ve düğün türkülerine ilişkin notlar bulunmaktadır. Eserin kaynak kişileri hakkındaki bilgiler Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 18: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Memet Ergin (PaşaAlioğlu) (S)	1313 (M. 1897/1898)			
Osman Şener (S)	1301 (M. 1885/1886)			
Osman Acar (S)	1328 (M. 1912/1913)			
Yusuf Turan (S)	1330 (M. 1914/1915)			
Mehmet Şener (S)	1298 (M. 1882/1883)			

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

heyomola heyamola

goçi gelsun //:teremola://

Ehe he he he ehe hehe

Heyamola heyam olla

Tavan gitti teremola

Heyamola heyamola

Tez getirin teremola

Heyamola heyamola

yıhaceyiz teramola

Esere ilişkin şu not yer almaktadır: “(Molla) gibi”.

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan, Murgul yöresindeki düğün adetleri ve düğün türküleri şu sözlerle anlatılmaktadır:

Koç geldi meydana etrafını kız tarafı delikanlıları alıyor:

Gece gelin gelir. Sabahleyin yemek yer Kız tarafı türkü ile bahşiş ister. Mesela, inek, halı, Koç ve saire. Fakat yine geline hediye edilir. Yani gelin için hediye istenir.

Erkek taraf çabuk cevap vermez ki, türkü uzasın diyi. Uzatınca: tabanca atacağız ve saire...

sonra da gelin hediyeye göre türkünü demeleri değişir ve devam eder.

Koç süslenmiştir. Üzerinde kama-dabanca ve sıvri vardır. Bunlarda türküye mevzu olur. Koçun tabancası da varmış. Boynozunda elması da varmış. ve saire...

Birtarf- Bu kuçunun buynuzundan

Saçlar için tarağolur

o bür delikanlılar

Buynuzunda elma bitmiş

Sahibisi zurrağolur

Mesela bir Keçi tekesi hediye verilmiş ona da bakalım ne demişler:

Birtaraf – Bu tekenin buynuzlari

Burme burme, burulmuşdur

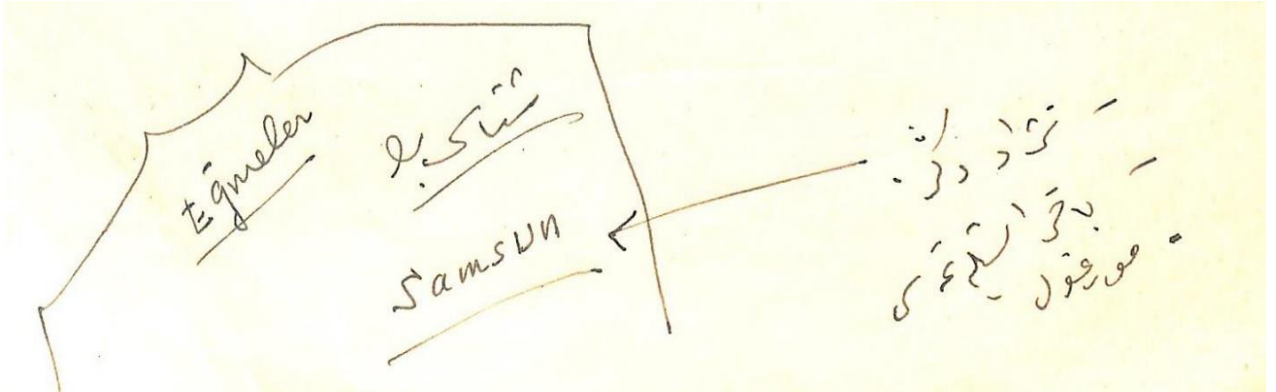
öbür taraf – Mehmet buna suval sorsun

Kaç keçiye sarılmışdur...

2.18. Derleme Fişi Nr. 18

Bu derleme fişinde *gelin türküsü*, *Gürcüce (Türkçe) bir türkü* ve “*Merom asezor mıgvars*” dizesiyle başlayan eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 30.7.1950 tarihinde Murgul’da derlenen 3 eserin de kaynak kişileri derleme fişinde “*Evvelkiler (Beş zat)*” şeklinde belirtilmiştir. Eserlerin kaynak kişilere ait bilgiler Tablo 18’de yer almaktadır.

Derleme fişinin arka sayfasında “*Eğmeler*” ve “*Samsun*” adlı iki not ile bunlarla ilişkilendirilmiş eski harflerle yazılmış notlar da yer almaktadır. Bu kısım Görsel 28’de yer almaktadır:

Görsel 28: “*Eğmeler*” ve “*Samsun*” şeklindeki İki Not ile Bunlarla İlişkilendirilmiş Eski Harflerle Yazılmış Notlar

Eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin notlar aşağıda yer almaktadır:

2.18.1. *gelin türküsü*

Bir kısmı Türkçe bir kısmı da Gürcüce olan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

gelino gelino da gelin senin duvağın

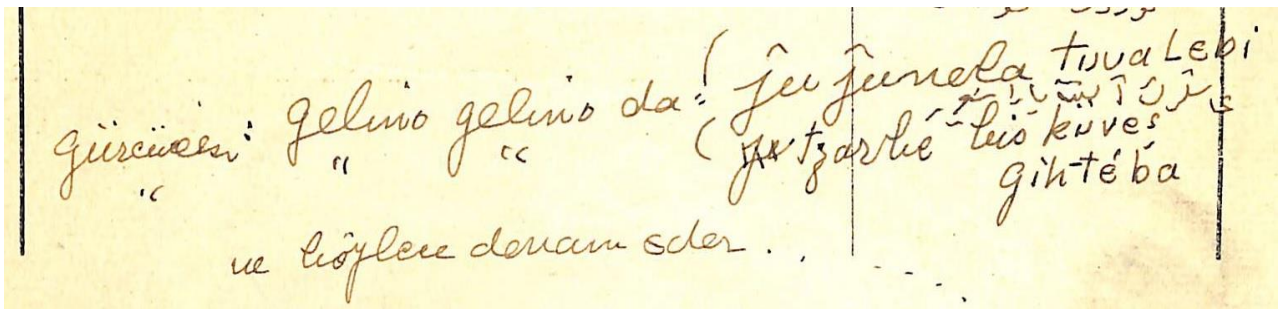
“ “ “ *yuzuna ortuludur*

“ “ “ parmağunda yüzükler
“ “ “ gaşlari elmasdandır

gürcücesi: gelino gelino da: (ju jumela tuvalebi

“ “ tzarbe bis küveş
gihtebe

Eserin sözlerinin Gürcüce kısımlarının derleme fişindeki yazılı şekli aşağıdaki görselde yer almaktadır:

Görsel 29: Eserin Sözlerinin Gürcüce Kısımlarının Derleme Fişindeki Yazılı Şekli

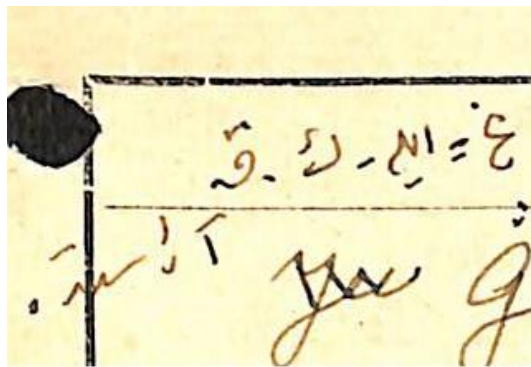
Esere ilişkin derleme fişinde yer alan notlar şunlardır:

Kızlar geline söylemiş (gelin ayakda durur) yüzü dovaklıdır

aynı şeydevamıdır

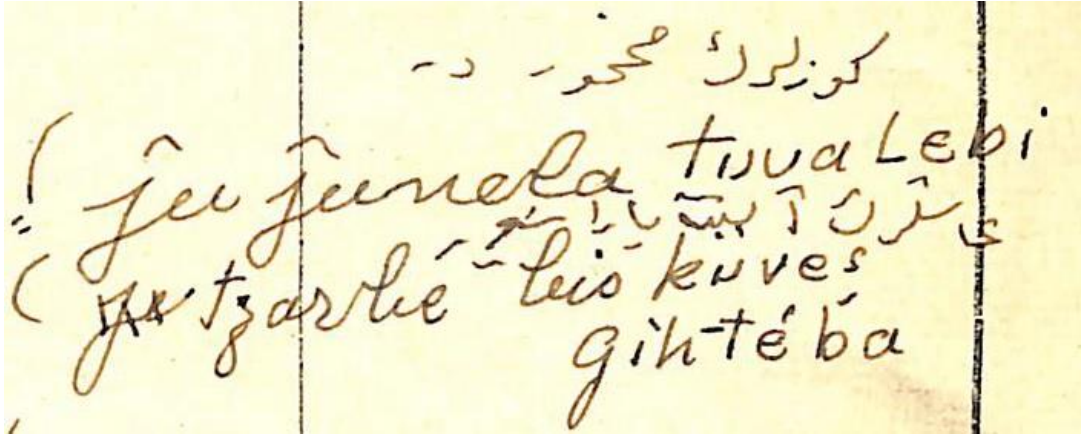
ve böylece devam eder

Ek olarak esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 30: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

Ayrıca Gürcüce sözlerin tercümesi olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış notlar da mevcuttur:

Görsel 31: Gürcüce Sözlerin Tercümesi Olduğu Düşünülen Eski Harflerle Yazılmış Notlar

2.18.2. Gürcüce (Türkçe) bir türkü³⁵

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Gozumden yaş ahiyer

//: *Fundığım deni gadar* ://

//: *Bilurum giymetin çoh* ://

Vardır uç benı gader

Ben mi böyleyim yohsa

Duniyami hastadur

Bana çırah olanlar

³⁵ Eserin adı derleme fişinin ön sayfasında “gürcüce bir türkü”, arka sayfasında ”Türkçe bir türkü” şeklinde geçmektedir. Bundan dolayı

Şimdi benden ustadı

Minare bozuh amma

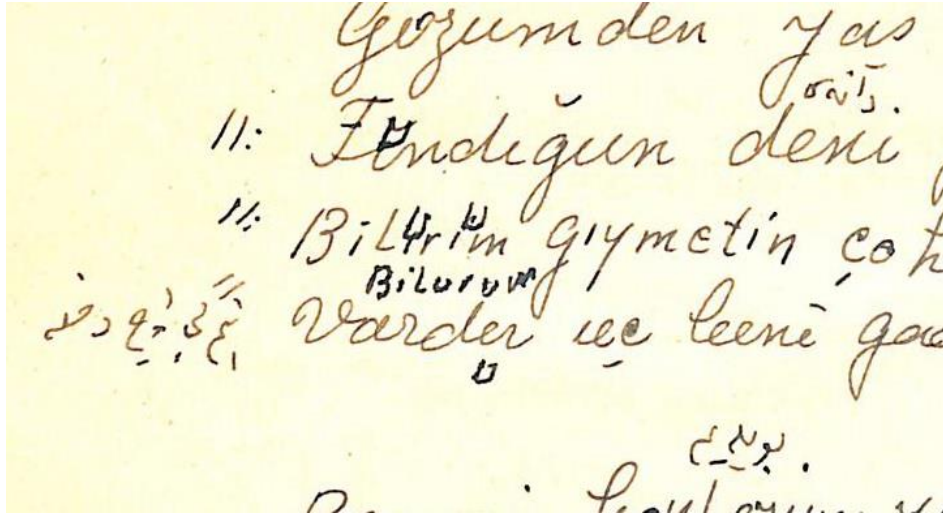
Ezan esgi sesdedir

Derleme fişinin arka sayfasında eserin sözlerinin bir bölümüne ilişkin okunabilen “*danesi*”, “*böyleyim*” notları ile okunamayan eski harflerle yazılmış notlar yer almaktadır. Ayrıca şu notlar da yer almaktadır:

yalınız okumak yokmuş

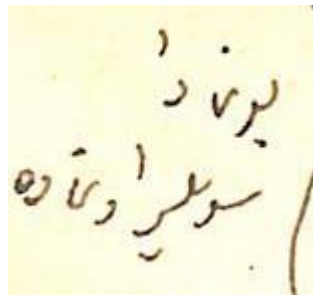
bu Türkçe

du-ni-ya mi

Görsel 32: Eski Yazıyla Yazılmış “*danesi*” ve “*böyleyim*” Notları ile Eski Yazıyla Yazılmış Okunamayan

Not

Görsel 33: Eski Yazıyla Yazılmış Okunamayan Not

2.18.3. “Merom asezor migvars”

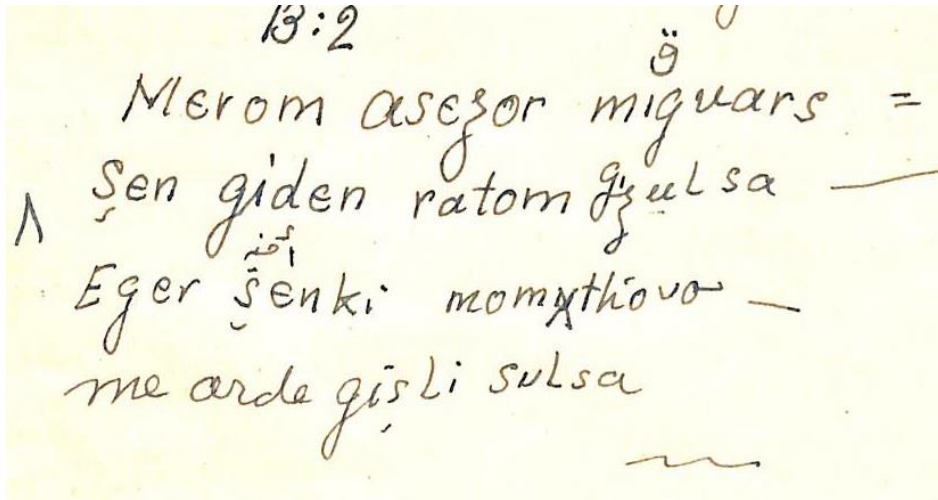
Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri Gürcücedir. Sözler ile sözlerin derleme fişindeki özgün hali aşağıda yer almaktadır:

Merom asezor migvars

Şen giden ratom gızulsa

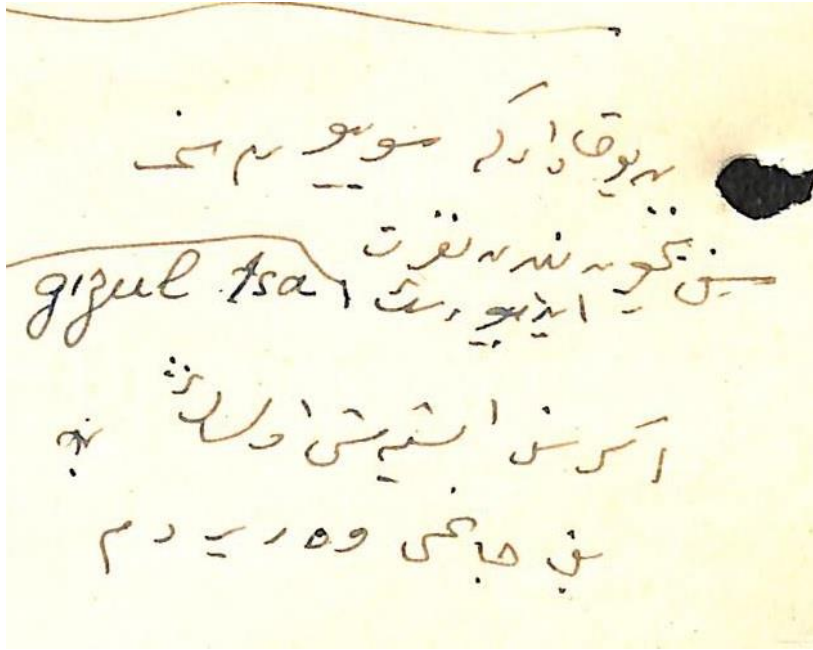
Eger şenki mamthovo

me arde gişli sulsa

Görsel 34: Eserin Sözlerinin Gürcüce Kısımlarının Derleme Fişindeki Yazılı Şekli

Ek olarak derleme fişinin arka sayfasında eserin sözlerinin tercümesi olabileceği düşünülen eski harflerle yazılmış bir kesit de bulunmaktadır:

Görsel 35: Eserin Sözlerinin Tercümesi Olabileceği Düşünülen Eski Harflerle Yazılmış Bir Kesit

Derleme fişinin arka sayfasında esere ilişkin “gürçüce” şeklinde bir not yer almaktadır.

2.19. Derleme Fişi Nr. 19

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Murad Oyuni* ve *Kız horonu* adlı eserlere dair bilgiler yer almaktadır. 30.7.1950 tarihinde Murgul’da derlenen 2 eserin de kaynak kişisi hakkındaki bilgiler Tablo 19’da yer almaktadır:

Tablo 19: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şentürk (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1327 (M. 1911/1912)

Mesleği	Ziraatçı
Memleketi	Artvin/Borçka/Muratlı
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Derleme fişinin arka sayfasında “BI” ibaresi yer almaktadır ancak bu ibarenin neden burada yer aldığı anlaşılamamıştır.

Derlenen her iki esere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

2.19.1. *Murad Oyunu*³⁶

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.19.2. *Kız Horonu*

Derleme fişinde eserin sözleri ile esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.20. Derleme Fişi Nr. 20

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *Kovalama (yahut-Atma)* adlı eserin sözleri ile esere ve kaynak kişilere ilişkin notlar yer almaktadır. Eser için derleme fişinde “Plaktaki yeri” kısmında “*parçalı*” denilmektedir. Bu da derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan sözlerin, farklı plaklarda olmasına karşın aynı esere ait olduğunu göstermektedir.

Eserin kaynak kişilerine ilişkin derleme fişinde “*Hendek Köylüleri*” ve “*Hemşinliler*” şeklinde iki not bulunmaktadır. Kaynak kişilere ilişkin bilgiler Tablo 20’de yer almaktadır:

Tablo 20: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Veysel Topal (S)	1926			
Mehmet Topal (S)	1930			

³⁶ Derleme fişinde “*Parçanın adı*” kısmında eserin adı “*Murad oyunu*” şeklinde de yazılmıştır ancak derleme fişinde “*Parçanın Metni*” kısmında yer alan, yöresel dil ve ağız özelliklerine uygun yazılış şekli tercih edilmiştir.

Fevzi Topal (S)	1931			
Zıya Topal Topal (S)	1341 (M. 1925)			
Zıya Topal Topal (S)	1340 (M. 1924)			
Tahsin Uzunkay (S)	1926			

Eserin “1666/A1” numaralı plaktaki sözleri aşağıda yer almaktadır:

he

1-y Atma tûrki atarum

ocanuni yakarum

hey Eski çaruhlerini

Boğazına takarum

2- hey(Akoşkalarun cami

Sayma beni acami

hey(yaslandun pencereye

Bekliyorsun akşamı

1 – Ahor dibi yol oldi

Ben geçdum da ne oldi

Eller bakardi sana

Ben bakdumda ne oldi

2 - *cigarami yandurdum*
pencereye gondurdum
o güzel yanaklari
optumde uyandırdum

Eserin derleme fişinin arka sayfasında yer alan “1666/A2”³⁷ numaralı plaktaki sözleri aşağıda yer almaktadır:

1- *Türkenun*³⁸ *başlamasi*

Soyleyum yana yana

Bu dur karşilamasi da

Soyle derduni bana

- *Uzak yoldan gelmişler*

Dağlara gana gana

Çok rahatsız oldiler

Onida deyim sana

- *acep kaç gişi durler*

Haber verseler bana

Musafir gondururum

Yabancı gelse bana

³⁷ Derleme fişinin arka sayfasında “1666/A2” ibaresinin yanında “(a3)” yazmaktadır. Bir sonraki derleme fişindeki bilgilerden yola çıkılarak buradaki “(a3)” ibaresinin, “1666/A3” plak numaralı eserle ilişkilendirme amaçlı olduğu düşünülmektedir.

³⁸

- yokmudur ana baba
ağlasun yana yana

İkinci

grup - Dağlari aşup geldi

Musafir oldi bana

Desam tûkenmez Beyim

Daha ne deyim sana

nehene

2 – yaylanun çimenine

Çimenluğun varmidur

H o kız boyuna göre :// (da

güzellüğün varmidur?

H hahali

1 – Oda da yeşil hali

Boyun karenfil dali

goren maşalla desin da

yar Kimun var boyle yari

Derleme fişinde “Düşünceler” kısmında eserin icrasına dair şu not yer almaktadır:

Üçer üçer ayrıldılar. Karşılıklı oturdular. İçlerinden birisi mihver oluyor, diğer ikisi onun agzına göre sözleri ve melodiyi idare ediyorlar.

Bir grup söyleriken diğer grup hemen aralarında yavaşça konuşarak verecekleri cevabi, yahut söyleyecek sözleri kararlaştırıyorlar.

Ayrıca eserin arka sayfasında “B2” ibaresi yer almaktadır ancak bu ibarenin neden burada yer aldığı anlaşılamamıştır.

2.21. Derleme Fişi Nr. 21

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Destan*, *Bir türkü* ve *Hay burası* adlı eserlerin sözleri ve eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 1.8.950 tarihinde Hopa’da derlenen üç eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 21’de yer almaktadır:

Tablo 21: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Sefer Demir (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1329 (M. 1913/1914)
Mesleği	Berber
Memleketi	Çoruh/Hopa
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskidenberi hopada eşitmiş. Rizeli kemençeci Mahmut’dan Kemeçe görmüş.
Çaldığı Enstrüman	Kemençe

Derleme fişinde ne olduğu anlaşılamayan bir not yer almaktadır:

“(K. Z

F

o y i”

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.21.1. *Destan*

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

*Burada çıkarsen fena işlerim
Daha bekârdurlar arkadaşlerim
Daima ağlarum başum koromaz
Ağırdur ikbalum daha yorulmaz
Seni alan uşak dünyada gülmez
gezerum peşine bırakmam yakani*

Derleme fişinde eserin icrasına dair olduğu düşünülen bir not yer almaktadır:

Kemençede.... La, biraz düşük

2.21.2. Bir türkü

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

*Şu dağlar yeşil dağlar
Sinopda yârim ağlar
Meyvesini guş yemiş
Meyvesiz galan dağlar

garanfil olacaksın
Sararup solacaksın
Ben ninene soruşdum
Sen benim olacaksın

Benim*

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.21.3. Hay burası

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hay burası ne bayır

Bayırda su çıkayır

Çok da güzel degilsin

yar Cilven beni yakayır

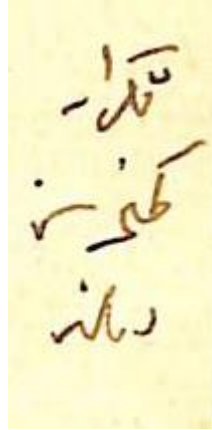
Karşuda Kürt evleri

Donanmış perdeleri

İçinde var bir güzel

terlemiş memeleri

Esere ilişkin, derleme fişinin ön sayfasında eski harflerle yazılmış not yer almaktadır.

Görsel 36: Esere İlişkin Derleme Fişinin Ön Sayfasındaki Eski Yazıyla Yazılmış Not

Ayrıca eserin bir önceki fişteki eserle ilişkilendirilebileceğini gösteren “A:3←A:2 önce söylend” adlı bir not da yer almaktadır.

2.22. Derleme Fişi Nr. 22

Bu eserin bulunduğu derleme fişinde *Hemşin horoni (Üçayak)*, *Noğume horoni (Kız horonu)* ve “*Fatma Fatma Lo Lo*” eserlerinin sözleri ve eserler hakkında notlar bulunmaktadır. 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen 3 eserin kaynak kişileri için “1666 daki *Hemşinliler (Henekliler)*” notu düşünülmüştür. Bu not ile “2.20. *Kovalama (yahut-Atma)*” başlığı altındaki Tablo 20’de verilen kaynak kişilerin eserin kaynak kişileri olduğu belirtilmektedir. Burada “*Çalan erhavili*” adlı bir not yer alsada da çalan kişiye dair bunun haricinde hiçbir bilgi bulunamamıştır.

Eserlerin sözleri ve eserler hakkındaki notlar aşağıda yer almaktadır.

2.22.1. *Hemşin horoni (Üçayak)*

Eserin icrası sırasında söylenen ve oyunu yönlendiren komutlardan oluşan sözler aşağıda yer almaktadır:

geç geç eşkin eşkin oyna
Hazırol geldum sallama
Beri bak Kişna geç !! geç
Hoyda
Ellim kazî, Hoyda
Madagellim
Banabak uşak, yerinde, Hiç bozma
Hazırol! Kr aşığa, geldim
yaşabe

Yukarıda kaynak kişi hakkında olduğu söylenen “*Çalan erhavili*” notu bu esere ilişkindir.

2.22.2. *Noğume horoni Kız horonu*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hay buradan aşığı vo nanay da
Ben inemem inemem
Küçücuksun sevduğüm

*Sozüne güvenemem naydanani nayda nani
nanayda*

Hayat gapusu dardur cilveloy nanayda

Hayattan bakan yardur

Doya doya baksana

Belki kismetun vardur

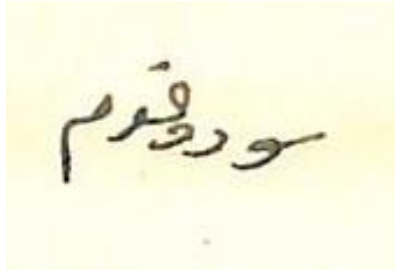
yayladan indurdiler

sankiz evlendirdiler

Ne evli da ne bekâr

Ateşe yandurdiler

Ayrıca “sevduğum” sözcüğünün eski harflerle yazılmış şekli yer almaktadır.

Görsel 37: “sevduğum” Sözcüğünün Eski Harflerle Yazılmış Şekli

2.22.3. “Fatma Fatma Lo Lo”

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Fatma Fatma Lo Lo

Ben Fatmayı almışem

Onbeş lira vermişem

15

Ben seni beslemişem

Senun için elmişem

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan esere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

Erkekler söylüyor (Kız kıyafetinde de başka bir erkek)

Erkek kız taklidi yapıyor

Bu parça böylece temsikli mahiyette devam eder saz ve tükü yok

2.23. Derleme Fişi Nr. 23

Bu derleme fişinde *Arhaviden bir halk türküsü*, *Erhavi Laz horonu* ve *Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)* adlı eserlerin sözleri ve eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 1.8.1950 tarihinde Hopa'da derlenen 3 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 22'de yer almaktadır:

Tablo 22: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Yaşar Turna (S ve Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1931
Mesleği	
Memleketi	Çoruh/Hopa/Arhavi ³⁹
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eski Ustalardan Arhavili Berber Sefer

Ayrıca *Erhavi Laz horonu* adlı eserin icrasında komutçunun Mehmet Özköse olduğu belirtilmiştir.

³⁹ Arhavi, söz konusu tarihte Hopa'ya bağlı bir nahiye iken 1954'te ilçe olmuştur (T.C. Resmî Gazete).

Eserlerin sözleri ile eserlere dair bilgiler aşağıda yer almaktadır:

2.23.1. Arhaviden bir halk türküsü

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

hey

//: Kemençemun telleri

Oymalidur oymali ://

//: olun dünya güzeli

Senden nasıl doymali ://

uy

pencere gapağına

Kim sürdü sarı boya

pencereden bakana

sarılısam doya doya

Fesumi

Şapkami satacayim

Seni donatacayim

güzel oda içine

seni oynadacayim

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.23.2. *Erhavi Laz horonu*

Bu eser her ne kadar enstrümantal bir eser olsa da derleme fişinde eserin icrasında oyunu yönlendirmek için söylenen komutlar bulunmaktadır. Söz konusu komutlar aşağıda yer almaktadır:

Komut

gel oğul gel

Şaşma, dikkat

Bir vur geliyorum

yerinde say

alver gülüm

ikidur geliyom

gene yerinde

ayaklar bir

çatpat

üç vur!!

Derleme fişinde eser hakkında şu nota yer verilmiştir: “*Komutu: ARHAVİLİ Mehmet Özköse dir*”.

2.23.3. *Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)*⁴⁰

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Neren ağrıyor neren

Başun ağrıyor başun ://

//: Başuna gurban olayım

yarın çarşıya varanda ://

Başuna başluk alayım

⁴⁰ Bu eser için derleme fişinin ön sayfasında “Bir türkü daha” denilmekteyken arka sayfada, sözlerin başında “Arhaviden bir türkü daha” denilmektedir.

*Başluk başda, sırma saçda,
gözlük göze, Kulak küpe, yüzün podra
gerdan beşluk, memen karpuz, kol bilezuk
Belun Kemer, ayağın potun, kız
senun sevdan
olayum*

*//: Neren ağrıyor neren
gözün ağrıyor gözün ://
/ gözüne gurban olayım
yarın çarşıya varanda
gözüne gözlük alayım*

*Başluk başda
.....*

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.24. Derleme Fişi Nr. 24

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde *in dereye* ve *Bir destan* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin bilgiler yer almaktadır. *in dereye* eserinin kaynak kişisi Avni Küçükkaya, *Bir destan* eserinin kaynak kişisi Feyzi Topal'dır. Feyzi Topal'a dair tek bilgi "*Hendekli*"⁴¹ olduğudur⁴². Kaynak kişi Avni Küçükkaya'ya dair bilgiler Tablo 23'te yer almaktadır:

Tablo 23: Kaynak Kişi Künyesi

⁴¹ Hendek, "2.20. *Kovalama*" başlığı altında belirtildiği üzere Hopa'nın bir köyüdür.

⁴² Buradaki "*Hendekli*" notundan yola çıkılarak Feyzi Topal'ın "2.20. *Kovalama*" başlığı altındaki Tablo 20'de hakkında bilgiler verilen Feyzi Topal olabileceği düşünülmektedir. Ancak bu konuda kesin bir bilgiye ulaşılamadığı için Feyzi Topal isminin de kaynak kişi olarak gösterilmesine karar verilmiştir.

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Doğum Yılı/Yaşı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çaldığı Enstrüman
Avni Küçükaya (S ve Ç)			Çoruh/Hopa/ Arhavi	Arhavide eşitmiş (Eskiden)	Kemençe
Feyzi Topal					

Her ikisi de 1.8.1950 tarihinde Hopa'da derlenen eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

2.24.1. *in dereye*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//. *İN dereye dereye* ://

yar ben da geliyorum

//: *Soyle kimun yarısun* ://

merakdan eliyorum

Batum usti dumandur

Duman değil yamandur

On beş yaşında kızlar

Ufak değil tamamdur

Derleme fişinde esere ilişkin bir not yer almamaktadır.

2.24.2. *Bir destan*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Hopadan yürüdüm çok fena hızlı

Ezrail geliyor gerumden gizli

Vermedum direksun hazain kızdı

yavrularım olsun size yadigar

Can kurtarandan bir geri bakdım

Orda jandarmaya merhaba çekdim

Nasil oldu yavrularımdan geçdim

yavrularım olsun size yadigar

Çıktım duz hanlara bir uzum yedim

Verdum parasini hemen yollandım

Hazaine dedim fena darlandım

yavrularım size olsun yadigar

Derleme fişinin ön sayfasında esere ilişkin “(ağıt)” adlı bir not yer almaktadır.

2.25. Derleme Fişi Nr. 25

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *(Bir)koyalama* eserinin sözleri ve esere ilişkin bir not bulunmaktadır. Eserin kaynak kişilerine dair bilgiler Tablo 24’te verilmiştir:

Tablo 24: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Sefer Demir (S)	1329 (M. 1913/1914)			
Veysel Topal (S)	1926			

Mehmet Topal (S)	1930			
Fevzi Topal (S)	1931			
Enver Topal (S)	1340 (M. 1924)			
Tahsin Uzunkay	1926			

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

- *Yeşil mintan geymişsin*

Yeşil güle donmuşsun

//: *yoğidun buralarda* ://

//: *Nerelerden gelmişsin* ://

- *yaylalar otli olur*

yar seven dertli olur

Kuçucükde yar seven

Daima mera klolur

Derleme fişinde esere ait şu not yer almaktadır: “*yanlışlıkla aynı kıtayı söyleor*”.

2.26. Derleme Fişi Nr. 26

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *Bir arhavi türküsü* eserin sözleri ile eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır. Eserin kaynak kişisi Mehmet Özköse’dir. Her ne kadar derleme fişinde “*Reşat Şatır da Katıldı*” şeklinde bir not yer olsa da Reşat Şatır’a ait bilgi bulunamamıştır. Mehmet Özköse’ye ait bilgiler Tablo 25’te yer almaktadır:

Tablo 25: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Doğum Yılı/Yaşı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Çaldığı Enstrüman

Mehmet Özköse (S)	1930		Çoruh/Hopa/ Arhavi	Arhavide eşitmiş (Eskiden)	Kemençe
Reşat Şatır					

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

Arhavinin deresi, ah aman aman aman

Şirin şirin akıyor, sevdiğim aman

Bu gızlara ne oldi “ “

Hep gozume bakıyor “ “

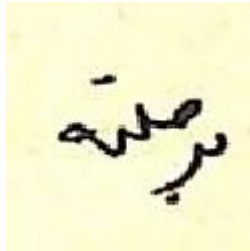
Sari saçların sari

Kim daryacak seni

Uy peşume gidelum

Kim arıyacak seni

Esere ilişkin eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 38: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.27. Derleme Fişi Nr. 27

Bu derleme fişinde 1.8.1950 tarihinde Hopa’da derlenen *Ağlama (Lazca) Bgâra* eserinin sözleri ile esere dair notlar yer almaktadır. Eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 26’da verilmiştir:

Tablo 26: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mehmet Özköse (S)
Yaşı/Doğum Yılı	1930
Mesleği	Terzilik
Memleketi	Çoruh/Hopa/Arhavi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan eserin sözleri şunlardır:

Kadri

- *Nerdeydiniz*

- *Samsunda*

- *Bizimkileri gordün mi?*

- *gormedim*

- *Doğru soyle gördünmü?*

nasildiler?

- *Diyemiyorum sana*

- *gurlayım sana, dogru söyle bana*

- *Gocanız sızlere omür deyince*

ağlamaya başlıyor

Moptâre yâdo momoğerdinido

Alisti var dölomikedinido....

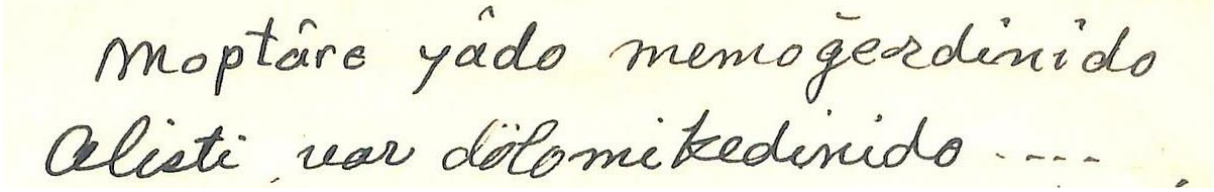
.....

geleceğim diye yalan söyledin da

Boğazına da sardırmadın

.....

Eserin Lazca sözlerinin derleme fişinde yazılı şekli aşağıdaki gibidir:

Görsel 39: Eserin Lazca Sözlerinin Derleme Fişinde Yazılı Şekli

Buradaki Lazca sözlerin Mehmedali Barış Beşli tarafından Laz alfabesiyle yazılmış şekli ve çevirisi şu şekildedir:

Moptare ya do momoğerdini do

Alis ti var dolomikidi do

(Çevirisi)

Geleceğin diye beni kandırdın da

Boynuma da sarılmadın da

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında yer alan esere dair notlar şunlardır:

(Lazca) Bgâra

sonra kızın babası da ağlıyor daha sonra herkes ağlıyor

Kaba sesle kayın baba ağlıyo

tekrar Kız başladı

tekrar gelin başladı

R

(Erkek sesini incelterek kadın rolü yuhut taklidi yaptı)

2.28. Derleme Fişi Nr. 28

Bu derleme fişinde *İstanbuldan gezerken*, *Al elune kalemi* ve *Kız nereye?* adlı eserlerin sözleri ile eserlere ilişkin bir not ve kaynak kişiye ilişkin bir not yer almaktadır. 2.8.1950

tarikhinde Fındıklı'da derlenen 3 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 27'de yer almaktadır:

Tablo 27: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hüseyin adındaki Kemençeciden

Derleme fişinde kaynak kişiye ilişkin şu not yer almaktadır: “İlkokul Beştem mezun”

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır.

2.28.1. İstanbuldan gezerken

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

İstanbulda gezerken

Cattum iki hanıma da

yavaş yavaş yaklaştım

Diz çokdum yanlarına

vardım bakdım içeri da

Kumaş mağazasında da

Cicekli başmalardan da

//: Doldurdum bohçasına ://

Dedum: esnaf Efendi

Nedur bunun parasi

Dedi bana laz oğlu

Beş Osmanli lirasi

Çıkardum kara cüzdan

Verdim onun parasi

Dedum esnaf Efendi

Evde kızun var midur?

Derleme fişinde esere ait bir not yer almamaktadır.

2.28.2. Al elune kalemi⁴³

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Al elune galemi ://

yazi yaz benim için

//: Ela gözlü sevdiğim

yanmışım senin için ://

Bu köy eyi köy amma

Usti duman olmasa

yıkardım ha bu köyi da

yarim burda olmasa

Bir dumanli dağum var da

Her gün ağlamağum var

//: Ha bu köyüm içinde da

Orta boylu yarim var ://

//: Kaşlari kalem durur ://

Boyun adam eldurur

//: Kız senin güzelliğün

⁴³ Bu eserin adı derleme fişinin arka sayfasında parantez içerisine alınmıştır.

Üç köyü söyündürur ://

Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.28.3. *Kız nereye?*⁴⁴

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Kız nereye gidersun

Boyle şehirden yani

Arkandaki sepetun

Ben olayim harmani

//. Sepetunun ipleri ://

Kesiyor omuzuni

Aşsana peştimali

//. Bir görayim yuzuni //

Depede vurdum gurdi

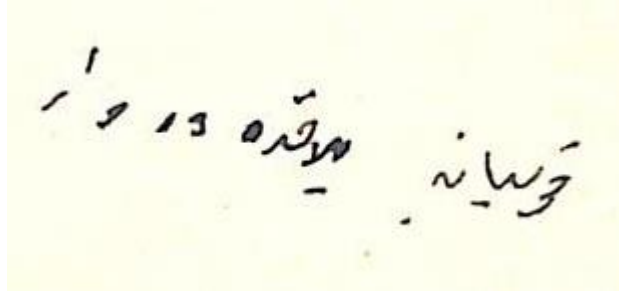
Endi derede durdi

Babamun akli olsa

Beni evlendirurdi

Derleme fişinin arka sayfasında, eserin sözleriyle ilişkili olduğu düşünülen eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

⁴⁴ Bu eserin adı derleme fişinin ön sayfasında *Kız nereye*, arka sayfasında ise *Kız nereye?* şeklinde geçmektedir. Arka sayfada geçen şekliyle alınmıştır.

Görsel 40: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Not

2.29. Derleme Fişi Nr. 29

Bu derleme fişinde *pencere kanadına*, *Viçe horon havası* ve *Rize horon havası* eserlerinin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı'da derlenen 3 eserin de kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 28: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kemençeci Hüseyinden

Derleme fişinde hem *Viçe horon havası* hem de *Rize horon havası* eserine dair şu notlar yer almaktadır:

Nazım Çalışan 1331

Mustafa Bayrakdar 1931 Komut

vererenler

Burada Horonu çok defa

iki kişi idare eder miş

geldi, vurdî

Hop, hop

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.29.1. *pencere kanadına*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: pencere kanaduna ://

Kim surdi sarı boya

pencereden bakana

Sarilsam doya doya

İstanbul sokakları

Hem genişdur hem dardur

Vapur yolçı doküyor

Rizeden gelen vardır

Göklerdeki yıldızı

Sayalum elli elli

Şerefli Fındıkluyi

Tapuladık besbelli

Hay miralay miralay

Askerin alay alay

Kızları al askere

Askerluk olsun kolay

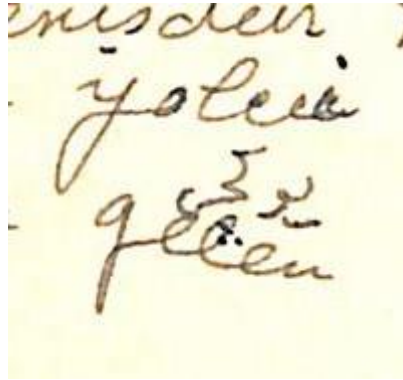
Merdiven basak basak

Çıkma yukarı yasak

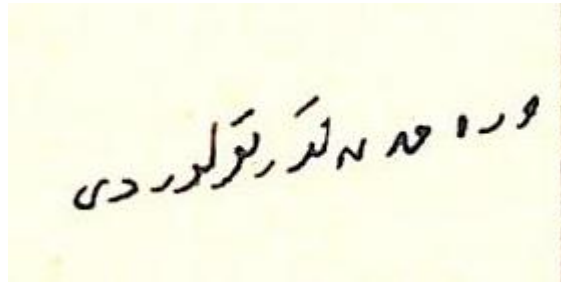
Hükümet emir verdi

Kızlara kocayasak

Derleme fişinde esere dair şu not yer almaktadır: “yaşardan farklı”. Bu not ile ifade edilmek istenen şey, eserin Hopa’da Yaşar Turna’dan alınan “Kemençemun telleri” dizesiyle başlayan *Arhaviden bir halk türküsü* adlı eserden farklı olduğudur. Ayrıca ikinci kıt’anın üçüncü ve dördüncü dizelerinin arasında eski harflerle yazılmış “yolçı” sözcüğü de bulunmaktadır. Derleme fişinde eski harflerle yazılmış bir not da birinci kıt’anın yanında yer almaktadır.

Görsel 41: Eski yazıyla Yazılmış “yolçı” Sözcüğü

Görsel 42: Esere İlişkin Eski Harflerle Yazılmış Bir Not

2.29.2. Viçe horon havası

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.29.3. Rize horon havası

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Derleme fişinde esere dair “*Fındıklıda oynanan*” notu yer almaktadır.

2.30. Derleme Fişi Nr. 30

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde *Gelin havası* ve *Kemençe ile tulum havası* eserlerinin sözleri ile eserlere ilişkin notlar yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 2 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 29’da yer almaktadır:

Tablo 29: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Eskiden beri buralarda bu hava

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.30.1. *Gelin havası*

Eserin derleme fişinde yer alan sözleri aşağıda yer almaktadır:

- *Gelurmola, gelmezmola?*

(damad) *Sica gelsun tiyamola*

- *Gelurmola? gelmezmola*

Gelin gelsun tiyamola

Eser bağlamında Fındıklı’daki düğün adetleri, derleme fişinin arka sayfasına uzanan şu sözlerle anlatılmıştır:

Bunlarla bütün misafirler yemeğe davet edilir. Yemekden biraz sonra da Horon başlar. Horonda damadın bulunması şarttır.

düğünde

Damadı yemeğe davet havası.

Damad hazırlanan sofraya damad gizlice gelir. Çünkü sofradaki ipekli nevinden bir hediyeyi kimseye kaptırmadan almak durumundadır. yemek ya, üst üste yığılmış böre tepsileri ve ya bir pişmiş tavuktur.

Tavuğu çalmak veya tepsiye kamayı saplamak damad için bir kız kaçırmak kadar şerefli bir iştir. Aynı zamanda cesaret, çeviklik bakımından da merguptur.

2.30.2. Kemeçe ile tulum havası

Derleme fişinde eserin sözleri bulunmamaktadır. Eserin icrasında dair şu not yer almaktadır: “*La biraz düştü*”.

2.31. Derleme Fişi Nr. 31

Bu eserin yer aldığı derleme fişinde *Aşık destanı, Destan, Ayri bir destan ve Destan (Lazca)* eserlerinin sözleri ile eserlere ilişkin notlar ile kaynak kişiye ilişkin bir not yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 4 eserin kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 30’da yer almaktadır:

Tablo 30: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Nazım Çalışan (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1331 (M. 1915/1916)
Mesleği	Rençber
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Derleme fişinde kaynak kişiye dair “*(Askerde çavuş olmuş)*” şeklinde bir not bulunmaktadır.

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.31.1. Aşık destanı

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Akar gözlerimden kan ile yaşım

Yüce dağlar gibi dumanlı başım

Bildin mi derdimi aziz kardaşım

Kızlar bu halime ağlasın gönül

sevdigün karayı

bağlasın gönül

Çal kemençem çal da için boşansın

Ağlaya ağlaya yüreğin yansın

Ey Nazim evelden gardur şansın

guz gelmeden güller solar mi gönül

her aşık saçını yolar mı gönül

Derleme fişinde esere ait bir not yer almamaktadır.

2.31.2. Destan

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Temam tarih 330

Dünya bir ateş aldı

Milyonlarca can girildi

İnsanın nisfi galdi

Nice insanlar ağlıyor

Niceler yetim galdi

Ne hikmetdir, bilemedik

Dokulali bu vatana

Derleme fişinin arka sayfasında esere dair “devam ediyor” adlı bir not yer almaktadır.

2.31.3. Ayri bir destan

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Başladım destane dünya halinden

Arzedeyim emrü nehir mevlamın

Sanki bulbul uçar servi dalından

Gençlik gider elde galmaz dermanım

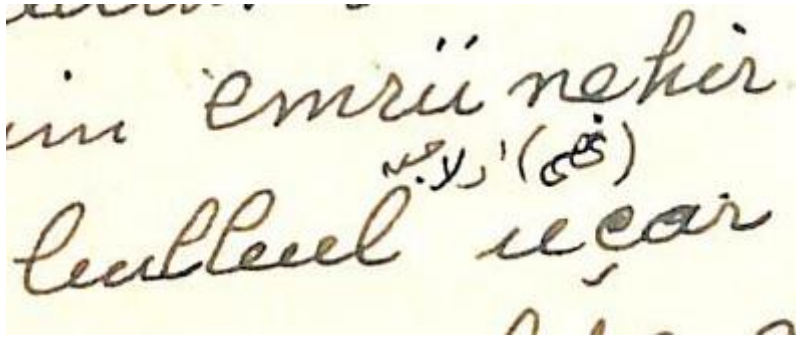
Sam ile selayı eda idelim

Hem nehir den bir elveda idelim

Efendimizin rahine gidelim

Fayida yok bize yalan dünyanın

Derleme fişinin arka sayfasında, ilk kıt'anın ikinci ve üçüncü dizeleri arasında eski harflerle yazılmış bir not yer almaktadır.

Görsel 43: Eski Harflerle Yazılmış Not

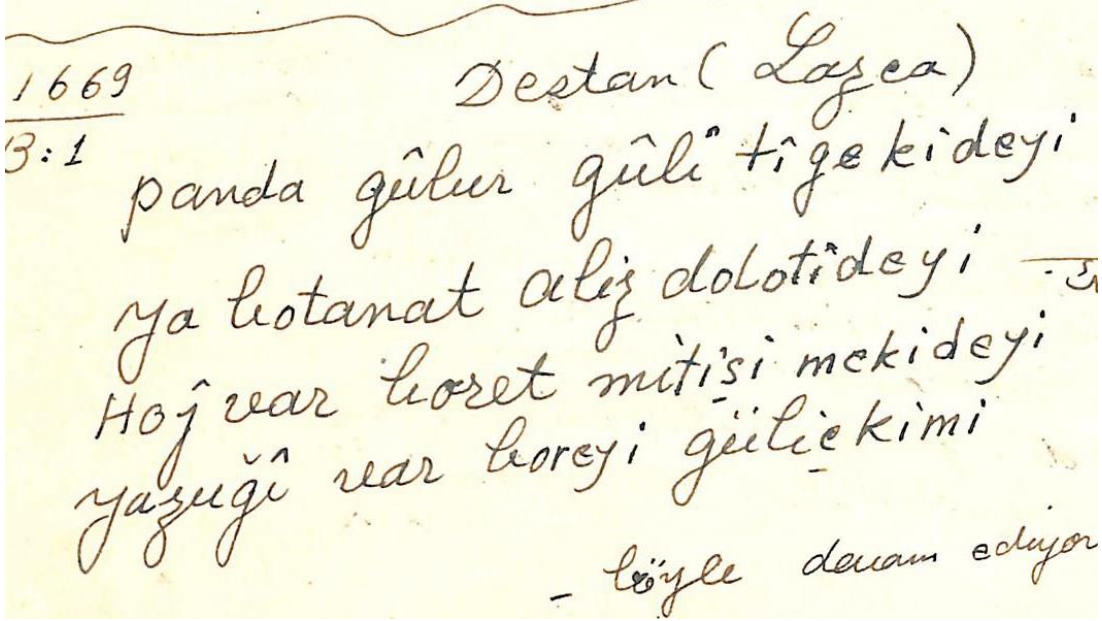
2.31.4. Destan (Lazca)

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri ve sözlerin derleme fişindeki yazılı hali aşağıda yer almaktadır:

panda gûlur gûli tîgekideyi

ya botanat aliz dolotideyi

*Hoj var boret mitişi mekideyi
yazuği var boreyi güliçkimi*

Görsel 44: Sözlerin Derleme Fişindeki Yazılı Hali

Eserin Mehmedali Barış Beşli tarafından Laz alfabesi ile yazılmış şekli ve çevirisi aşağıdaki gibidir:

Ėanda gulur gyuli tige kideyi

A botanat aliz dolokideyi

Xoş var boret mitişi mekideyi

Yazuği var boreyi gyuliçkimi

(Çevirisi)

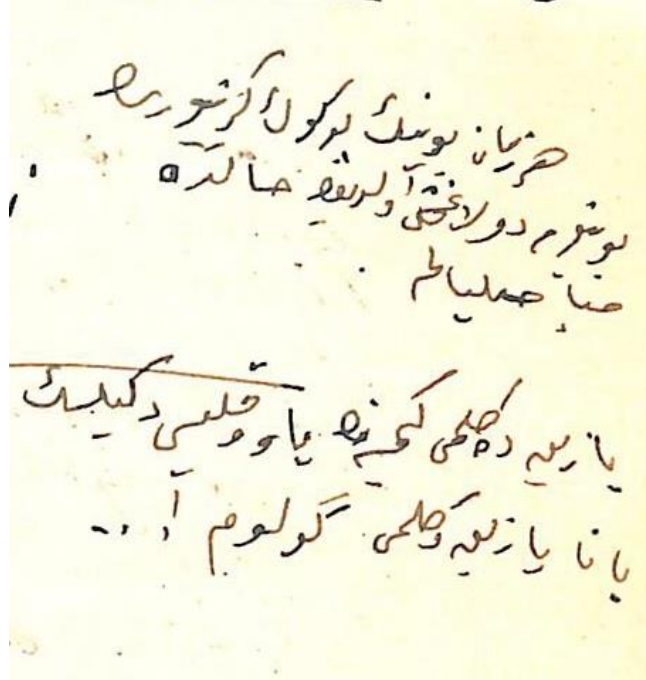
Her zaman geziyorsun gülüm başın bağlı

Sabahlayalım boyuna sarılmış

Hoş değiliz kimsenin başlısı

Yazık değil miyim gülüm

Ayrıca derleme fişinin arka sayfasında eserin sözlerinin tercümesi olabileceği düşünülen eski harflerle yazılmış bir kısım da bulunmaktadır:

Görsel 45: Eserin Sözlerinin Tercümesi Olabileceği Düşünülen Eski Harflerle Yazılmış Kısım

Derleme fişinin hem ön hem de arka sayfasında esere dair şu notlar yer almaktadır:

(Hacaloğlu Edhem'in destanı)

Lazca destan

- böyle devam ediyor ...

2.32. Derleme Fişi Nr. 32

Bu derleme fişinde *Karşilama Türkü* ve *yrrken Karşılıklı söyleme* adlı eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar bulunmaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı'da derlenen her iki eserin de kaynak kişilerine dair bilgiler Tablo 31'de yer almaktadır:

Tablo 31: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri ğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Reşit Pehlivan (S)	1314 (M. 1898/1899)			
Nazım alışan (S)	1328 (M. 1912/1913)			
Mustafa Bayrakdar (S)				
Ali zcan (S)				
Sabri Şişman (S)				
Mehmet Uğuz (S)				
Asaf Gümüş (S)				

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.32.1. *Karşilama Türkü*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

grup: 1

Hu.. Bu sene funduk yokdur ne olacak halumuz

2- Ne kredi kaldi bizde ne hanbarda malumuz

1- Bu iş boyle giderse Kalmadı imkânımız

2- Merak etme okadar idmanlıdır ganımız

- Ateş almış her taraf, batı ile yanımız

- Büyüklerin emrine feda olsun canımız

- Var olsun ittifaklar, şenlenmiş limanımız

- Başımızda güneş var kalkmuştur dumanımız

- Süngümüz gıavludur kuvvetli imanımız

- Türküz, şanımız büyük okunur fermanız

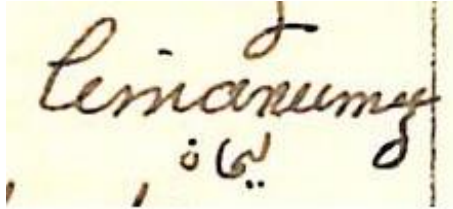
- Var olsun türk milleti dolu olsun hanımız

Derleme fişinde esere dair şu notlar yer almaktadır:

grubun birisi bir mısra söylüyor, diğer grup vezni ve kafiyeyi bozmadan (ve konuyu da bozmadan) devam ediyor.

Karşılaşmada günün ehemmiyetli hadiselerine de temas edilir ve düşünceler belirtilir.

Ayrıca sözlere ilişkin olduğu düşünülen, eski harflerle yazılmış “liman” sözcüğü de yer almaktadır.

Görsel 46: Eski Harflerle Yazılmış “Liman” Sözcüğü

2.32.2. yürürken Karşılıklı söyleme

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: Duman alçak gel, alçak ://

//: Hava bozdi yağacak ://

//: Karanlıkda bir güneş ://

//.- Ha doğdi ha doğacak ://

Güneş sıcak ay serin

gun gece bir olacak

Yaşasın türk gençleri

Boyle birlik olacak

Derleme fişinin arka sayfasında esere dair şu not yer almaktadır: “(sonunda hemen horona çevirirlermiş)”.

2.33. Derleme Fişi Nr. 33

Bu derleme fişinde *Sirtustine* ve *Neni neni* eserinin sözleri ile *Neni neni* eserine dair not ve bir nota örneği de yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 2 eserin de kaynak kişisine dair bilgiler Tablo 32’de yer almaktadır.

Tablo 32: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Mustafa Şişman (Ç)
Yaşı/Doğum Yılı	1932
Mesleği	Kemençeci
Memleketi	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Eserlerin sözleri ile eserlere dair notlar aşağıda yer almaktadır:

2.33.1 *Sirtustine*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır.

//: Sirt ustine tencere :// hoy

//: Kaynasun güneşile

İşik ile, ateşile hoy

Kemençem ne soylüyor

Soyleyin o gözele Hoy

Beniminen oynasun Hoy

Kemençem hoy kemençem

//: Bu dere büyük dere :// hoy

Kopri olsa geçerdum

Sevduğum senin için

Zehir olsa içerdum

Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.33.2. Neni neni

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Neni neni amam aman

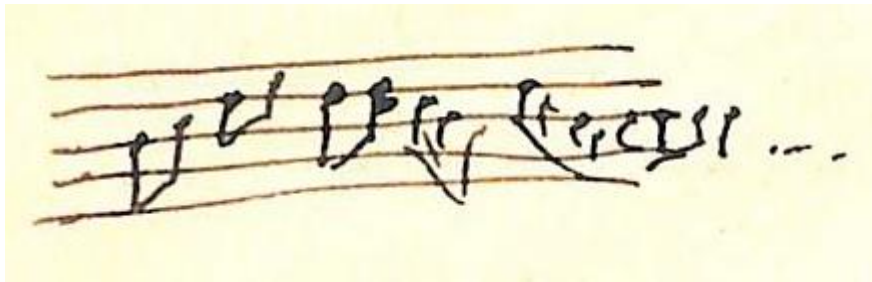
Bir bu yani baksana

Hay neni vay neni

Hay neni vay neni

Bir bu yana bak sana

Derleme fişinin ön sayfasında esere dair “Bir türkü” adlı bir not ve arka sayfasında esere ilişkin bir nota örneği yer almaktadır.

Görsel 47: Esere İlişkin Bir Nota Örneği

2.34. Derleme Fişi Nr. 34

Bu derleme fişinde *Yörurken* ve *Bir horon türküsü* adlı eserlerin sözleri ile esere ilişkin notlar yer almaktadır. 2.8.1950 tarihinde Fındıklı’da derlenen 2 eserin kaynak kişilerine dair bilgiler Tablo 33’te yer almaktadır.

Tablo 33: Kaynak Kişi Künyesi

Kaynak Kişilerin Ad/Soyadları	Yaşı/Doğum Yılı	Mesleği	Memleketi	Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman
Reşit Pehlivan (S)	1314 (M. 1898/1899)			
Mehme Oğuz ⁴⁵	1328 (M. 1912/1913)	Ziraatçi		

2.34.1. *Yörurken*

Eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

//: gezerum adim adim ://

E Hey Viçe dağlaruni

//: Seyret dum dağ başinden ://

//: O zomrut bağlaruni ://

Ne mutlu geçirenler

Dağlarda çağlarini

⁴⁵ Yapılan incelemede bu derleme fişindeki kaynak kişi “Mehme Oğuz” ile Derleme Fişi Nr. 32’de bilgileri verilen “Mehmet Uğuz” adındaki kaynak kişinin aynı kişiler olduğu tespit edilmiştir. Buradan hareketle söz konusu kaynak kişinin adı “Mehmet Oğuz” olarak kullanılacaktır.

*Tepelerde kurarlar
Atmaca ağlarını*

*Ey coşkun gönlüm senin
Bildüm her damarını
Anladım istediğın
Dünden eyi yârini
azmınla yurda sarıl
Temam ver gararını
Al da yanına yaşa
O neşeli yarını (Kırlı paslı yarını)*

*Sorma fani dünyaya
Kim yaptı ayarını
Vazifeye sevk eden
Musa ile Harunî*

*Bozduran denizlerde
Firavunla Kârûnî
Bu gibi zalimlere
Eksuk etme narunî*

Derleme fişinde esere dair bir not yer almamaktadır.

2.34.2. *Bir horon türküsü*

Derleme fişinin arka sayfasında bulunan eserin sözleri aşağıda yer almaktadır:

Eydi bahar ruzgârı

Bahçelar çiçek açar

Dokulur guvercinler

Aklım onlara kaçar

Dere akıyor dere

nere gidiyor nere

Ganduruyorlar beni

İstemeduğum yere

Derleme fişinin ön sayfasında eserin derleme fişindeki yerine dair “arkada” adlı bir not yer almaktadır. Arka sayfasındaysa esere dair “(H) n” ve “T li” notları yer almaktadır.

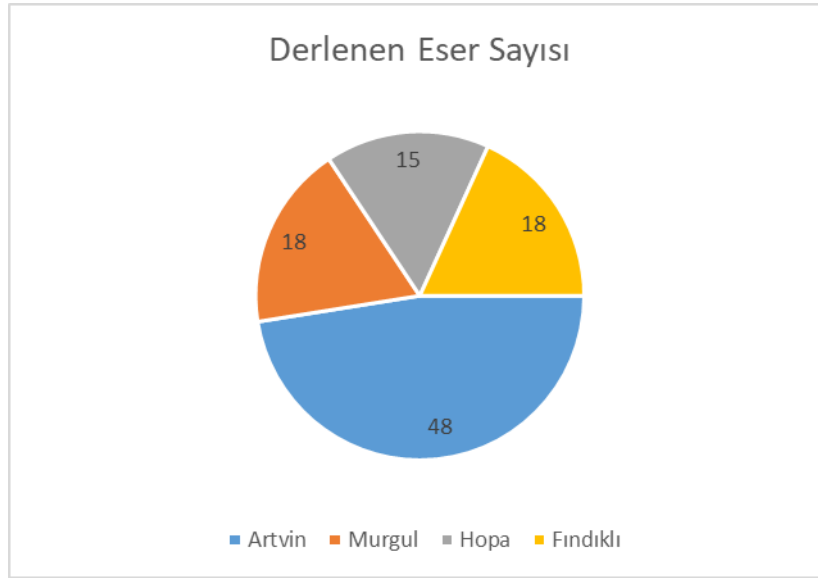
3. SONUÇ

Artvin’de 27 Temmuz 1950 ve 2 Ağustos 1950 tarihleri arasında Halil Bedi Yönetken, Rıza Yetişen ve Muzaffer Sarısözen’den oluşan heyet tarafından, Ankara Derleme Konservatuvarı adına yapılan derleme çalışması yapılmıştır. 27-28 Temmuz 1950 tarihlerinde Artvin’de, 30 Temmuz 1950 tarihinde Borçka ilçesine bağlı bir nahiye olan Murgul’da⁴⁶, 1 Ağustos 1950 tarihinde Hopa’da ve 2 Ağustos 1950 tarihinde Fındıklı’da yapılan derleme çalışmalarının sonucunda Artvin’de 48 eser, Murgul’da 18 eser, Hopa’da 15 eser ve Fındıklı’da 18 eser olmak üzere toplamda 99 eser derlenmiştir. Burada en fazla sayıda eserin Artvin’de, en az

⁴⁶ “2.2.17. Derleme Fişi Nr. 16” başlığı altında derleme çalışmalarının ilçe merkezi olan Borçka’da değil de Murgul’da yapılmasının gerekçesine ilişkin bir not yer almaktadır.

sayıda eserin ise Hopa'da derlendiği görülmektedir. Murgul ve Fındıklı'da derlenen eser sayılarının eşit olduğu da görülen bir diğer olgudur. Grafik 1'de derleme çalışması yapılan yerler ile ilgili yerde derlenen eser sayıları ile Tablo 34'te Artvin'de, Tablo 35'da Murgul'da, Tablo 36'da Hopa'da ve Tablo 37'de Fındıklı'da derlenen eserlerin adları ve plak numaraları yer almaktadır:

Grafik 1: Derleme Çalışmalarının Yapıldığı Yerler ile İlgili Yerde Derlenen Eser Sayısı

Tablo 34: 27-28 Temmuz 1950'de Artvin'de Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Toplu oyun havası</i>	1657/B2
<i>(Kobak) Basma(sı)</i>	1657/B3
<i>Delihoron</i>	1657/B4
<i>Düz horon</i>	1657/B5
<i>sta sta Sasa</i>	1657/B6
<i>Sarıçiçek</i>	1658/A1
<i>Atabarı</i>	1658/A2

<i>Kız oyunu (Karşıberi)</i>	1658/A3
<i>Maradit Koşması (nanayda)</i>	1658/A4
<i>gelin kaldırma</i>	1658/A5
<i>(Kızoyunu) (Kız Oyunu)</i>	1658/B3
<i>(Dik)-Divani</i>	1658/B1
<i>Derbeder</i>	1658/B2 ve 1659/A1
<i>Keremden (Yanık Kerem)</i>	1659/A2
<i>Kesik Kerem</i>	1659/B1
<i>Gelin kaldırma</i>	1659/B2
<i>Karşeberi</i>	1659/B3
<i>Karsıberi</i>	1660/A2
<i>Düzdivani</i>	1660/A1
<i>Ağırbar (Ağırbar)</i>	1660/A3
<i>Köroğlu</i>	1660/B1
<i>Gül Ali;den bir parça</i>	1660/B2
<i>Beyatî</i>	1660/B3
<i>garip</i>	1661/A1
<i>Kurbaniden</i>	1661/A2
<i>Ağır Bar ve çapuşu</i>	1661/A3
<i>Deli horon</i>	1660/A4
<i>Gönül varma</i>	1661/B1
<i>Döney</i>	1661/B2
<i>orta Batum</i>	1661/B3

<i>artvin Düz horamı</i>	1661/B4
<i>Kobak</i>	1661/B5
<i>Karabağ</i>	1661/B6
<i>Posof Ağır ayak</i>	1662/A1
<i>Sarı çiçek</i>	1662/A2
<i>Teketek</i>	1662/A3
<i>Aşık Ömerden</i>	1662/B1
<i>Keremden</i>	
<i>Sedayi</i>	1662/B2
<i>Zulfetin türküsü</i>	1662/B3
<i>Zulfetin türküsü</i>	1663/A1
<i>Yağlı Köyü tulum Havası</i>	1663/A2
<i>Toptüfek türküsü</i>	1663/A3
<i>Bir uzun hava</i>	1664/A1
<i>Deli Horon</i>	1664/A2
<i>stasta (sasa)</i>	1663/B5
<i>Atlama</i>	1664/A3
<i>Tamara</i>	1664/A4

Tablo 35: 30 Temmuz 1950'de Murgul'da Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Geminun sereninde</i>	1663/A4
<i>Bir Türkü (Hemşin)</i>	1664/B1

<i>Sih Rize</i>	1664/B2
<i>yüksek Hemşin</i>	1664/B3
<i>yali</i>	1664/B4
<i>papilat</i>	1665/A1
<i>Çilveloy Nanayna</i>	1663/B1
<i>Düz Horom</i>	1663/B2
<i>Atabar</i>	1663/B3
<i>Coşkun</i>	1663/B4
<i>Aşık Osman ölü anında</i>	1665/A2
<i>Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)</i>	1665/A3
<i>Düğün türkülerinden</i>	1665/A4
<i>gelin türküsü</i>	1665/A5
<i>Gürcüce (Türkçe) bir türkü</i>	1665/B1
<i>“Merom asezor mıgyars”</i>	1665/B2
<i>Murad Oyuni</i>	1665/B3
<i>Kız Horonu</i>	1665/B4

Tablo 36: 1 Ağustos 1950’de Hopa’da Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Kovalama (yahut-Atma)</i>	1666/A1, 1666/A2 ve 1666/A3
<i>Destan</i>	1666/B1
<i>Bir türkü</i>	1666/B2
<i>Hay burası</i>	1667/A2 ve 1667/A3
<i>Hemşin horoni (Üçayak)</i>	1666/B3

<i>Noğume horoni Kız horonu</i>	1666/B4
<i>“Fatma Fatma Lo Lo”</i>	1666/B5 ve 1666/B6
<i>Arhaviden bir halk türküsü</i>	1667/A1
<i>Erhavi Laz Horonu</i>	1667/A4
<i>Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)</i>	1667/A5
<i>in dereye</i>	1667/B1
<i>Bir destan</i>	1667/B2
<i>(Bir)koyalama</i>	1667/B3
<i>Bir arhavi türküsü</i>	1667/B4
<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	1668/A1

Tablo 37: 2 Ağustos 1950’de Fındıklı’da Derlenen Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Adı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>İstanbuldan gezerken</i>	1668/A2
<i>Al elune kalemi</i>	1668/A3
<i>Kız nereye?</i>	1668/A4
<i>pencere kanadına</i>	1668/B1
<i>Viçe horon havası</i>	1668/B2
<i>Rize horon havası</i>	1668/B3
<i>Gelin havası</i>	1668/B4
<i>Kemençe ile tulum havası</i>	1667/B5
<i>Aşık destanı</i>	1669/A1
<i>Destan</i>	1669/A2

<i>Ayrı bir destan</i>	1669/A3
<i>Destan (Lazca)</i>	1669/B1
<i>Karşılama Türkü</i>	1669/A3
<i>yörürken Karşılıklı söyleme</i>	1669/A4
<i>Sirtustine</i>	1669/B2 ve devamı
<i>Neni Neni</i>	1670/A2
<i>Yörürken</i>	1669/B5
<i>Bir horon türküsü</i>	1670/A1

Yapılan incelemelerde derlenen 99 eser arasından 65 eserin sözlü ve 34 eserin de çalgısal olduğu tespit edilmiştir. Eserlerin sözlü eser veya çalgısal eser sayılma ölçütü, eserin derleme fişinde sözlerinin olup olmadığıdır. Sözlü eserlerin adları ve plak numaraları Tablo 38’de, çalgısal eserlerin adları ve plak numaraları Tablo 39’da yer almaktadır:

Tablo 38: Sözlü Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Başlığı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>Toplu oyun havası</i>	1657/B2
<i>Maradit Koşması (nanayda)</i>	1658/A4
<i>gelin kaldırma</i>	1658/A5
<i>(Kızoyunu) (Kız Oyunu)</i>	1658/B3
<i>(Dik)-Divani</i>	1658/B1
<i>Derbeder</i>	1658/B2 ve 1659/A1
<i>Keremden (Yanık Kerem)</i>	1659/A2
<i>Kesik Kerem</i>	1659/B1
<i>Gelin kaldırma</i>	1659/B2

<i>Karşeberi</i>	1659/B3
<i>Karsıberi</i>	1660/A2
<i>Düzdivani</i>	1660/A1
<i>Ağırbar (Ağırbar)</i>	1660/A3
<i>Koroğlu</i>	1660/B1
<i>Gül Ali;den bir parça</i>	1660/B2
<i>Beyatı</i>	1660/B3
<i>garip</i>	1661/A1
<i>Kurbaniden</i>	1661/A2
<i>Ağır Bar ve çapuşu</i>	1661/A3
<i>Gönül varma</i>	1661/B1
<i>Döney</i>	1661/B2
<i>Teketek</i>	1662/A3
<i>Aşık Ömerden</i>	1662/B1
<i>Keremden</i>	
<i>Sedayi</i>	1662/B2
<i>Zulfetin türküsü</i>	1662/B3
<i>Zulfetin türküsü</i>	1663/A1
<i>Toptüfek türküsü</i>	1663/A3
<i>Geminun sereninde</i>	1663/A4
<i>Bir Türkü (Hemşin)</i>	1664/B1
<i>Aşık Osman ölü anında</i>	1665/A2
<i>Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma)</i>	1665/A3

<i>Düğün türkülerinden</i>	1665/A4
<i>gelin türküsü</i>	1665/A5
<i>Gürcüce (Türkçe) bir türkü</i>	1665/B1
<i>“Merom asezor mıgvars”</i>	1665/B2
<i>Kovalama (yahut-Atma)</i>	1666/A1, 1666/A2 ve 1666/A3
<i>Destan</i>	1666/B1
<i>Bir türkü</i>	1666/B2
<i>Hay burası</i>	1667/A2 ve 1667/A3
<i>Hemşin horoni (Üçayak)</i>	1666/B3
<i>Noğume horoni Kız horonu</i>	1666/B4
<i>“Fatma Fatma Lo Lo”</i>	1666/B5 ve 1666/B6
<i>Arhaviden bir halk türküsü</i>	1667/A1
<i>Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha)</i>	1667/A5
<i>in dereye</i>	1667/B1
<i>Bir destan</i>	1667/B2
<i>(Bir)kovalama</i>	1667/B3
<i>Bir arhavi türküsü</i>	1667/B4
<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	1668/A1
<i>İstanbuldan gezerken</i>	1668/A2
<i>Al elune kalemi</i>	1668/A3
<i>Kız nereye?</i>	1668/A4
<i>pencere kanadına</i>	1668/B1
<i>Gelin havası</i>	1668/B4

<i>Aşık destanı</i>	1669/A1
<i>Destan</i>	1669/A2
<i>Ayrı bir destan</i>	1669/A3
<i>Destan (Lazca)</i>	1669/B1
<i>Karşılama Türkü</i>	1669/A3
<i>yörürken Karşılıklı söyleme</i>	1669/A4
<i>Sirtustine</i>	1669/B2 ve devamı
<i>Neni Neni</i>	1670/A2
<i>Yörürken</i>	1669/B5
<i>Bir horon türküsü</i>	1670/A1

Tablo 39: Çalgısal Eserlerin Adları ile Plak Numaraları ve Plaktaki Yerleri

Eserin Başlığı	Plak Numarası/Plaktaki Yeri
<i>(Kobak) Basma(sı)</i>	1657/B3
<i>Delihoron</i>	1657/B4
<i>Düz horon</i>	1657/B5
<i>sta sta Sasa</i>	1657/B6
<i>Sarıçiçek</i>	1658/A1
<i>Atabarı</i>	1658/A2
<i>Kız Oyunu (Karşıberi)</i>	1658/A3
<i>Deli horon</i>	1660/A4
<i>orta Batum</i>	1661/B3
<i>artvin Düz horamı</i>	1661/B4
<i>Kobak</i>	1661/B5

<i>Karabağ</i>	1661/B6
<i>Posof Ağırayak</i>	1662/A1
<i>Sarı çiçek</i>	1662/A2
<i>Yağlı Köyü tulum Havası</i>	1663/A2
<i>Bir uzun hava</i>	1664/A1
<i>Deli Horon</i>	1664/A2
<i>stasta (sasa)</i>	1663/B5
<i>Atlama</i>	1664/A3
<i>Tamara</i>	1664/A4
<i>Sih Rize</i>	1664/B2
<i>yüksek Hemşin</i>	1664/B3
<i>yali</i>	1664/B4
<i>papilat</i>	1665/A1
<i>Çilveloy Nanayna</i>	1663/B1
<i>Düz Horom</i>	1663/B2
<i>Atabar</i>	1663/B3
<i>Coşkun</i>	1663/B4
<i>Murad Oyuni</i>	1665/B3
<i>Kız Horonu</i>	1665/B4
<i>Erhavi Laz Horonu</i>	1667/A4
<i>Viçe horon havası</i>	1668/B2
<i>Rize horon havası</i>	1668/B3
<i>Kemençe ile tulum havası</i>	1667/B5

Burada şu da belirtilmelidir. 1667/A4 plak numaralı *Erhavi Laz Horonu* eserinin bulunduğu Derleme Fişi Nr. 23'te horonu yönlendirmek için söylenen komutlara yer verilmiştir. Bu durum eserlerin çalgısal eser kategorisine alınmasına engel değildir çünkü horonu yönlendirmek için söylenen komutlar, eserin sözleri olarak değerlendirilmemektedir.

Derlenen sözlü eserlerin sözlerinin hangi dilde olduğu incelendiğinde 65 eserden 61 adedinin sözlerinin dilinin Türkçe olduğu görülmektedir. Sözlerinin dili tümüyle Gürcüce olan tek eser 1665/B4 numaralı "*Merom asezor mıgvars*" adlı eser ve tümüyle Lazca olan tek eser de 1669/B1 numaralı *Destan (Lazca)* adlı eserdir. 1665/A5 numaralı *gelin türküsü* adlı eserin sözlerinin bir kısmının Türkçe bir kısmının da Gürcüce, 1668/A1 numaralı *Ağlama (Lazca) Bgâra* eserinin sözlerinin de bir kısmının Türkçe bir kısmının da Lazca olduğu görülmüştür. Tablo 40'ta hangi eserin sözlerinin hangi dilde olduğu gösterilmektedir.

Tablo 40: Eserlerin Sözlerinin Dilleri

Sözlerinin Dili Türkçe Olan Eserler	<i>Toplu oyun havası, Maradit Koşması (nanayda), gelin kaldırma, (Kızıyunu) (Kız Oyunu), (Dik)-Divani, Derbeder, Keremden (Yanık Kerem), Kesik Kerem, Gelin kaldırma, Karşeberi, Karsıberi, Düzdivani, Ağırbar (Ağırbar), Köroğlu, Gül Ali;den bir parça, Beyatı, garip, Kurbaniden, Ağır Bar ve çapuşu, Gönül varma, Döney, Teketek, Aşık Ömerden, Keremden, Sedayi, Zulfetin türküsü, Zulfetin türküsü, Toptüfek türküsü, Geminun sereninde, Bir Türkü (Hemşin), Aşık Osman ölü anında, Aşık Osman ve Maşukası (Bağlamalı karşılaşma), Düğün türkülerinden, Gürcüce (Türkçe) bir türkü, Kovalama (yahut-Atma), Destan, Bir türkü, Hay burası, Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni Kız horonu, "Fatma Fatma Lo Lo", Arhaviden bir halk türküsü, Bir türkü daha (Arhaviden bir türkü daha), in dereye, Bir destan, (Bir)kovalama, Bir arhavi türküsü, İstanbuldan gezerken, Al elune kalemi, Kız nereye?, pencere kanadına, Gelin havası, Aşık destanı,</i>
--	---

	<i>Destan, Ayri bir destan, Karşilama Türkü, yürürken Karşılıklı söyleme, Sirtustine, Neni Neni, Yürürken, Bir horon türküsü</i>
Sözlerinin Dili Tümüyle Gürcüce Olan Eser	<i>“Merom asezor mıgvars”</i>
Sözlerinin Dili Tümüyle Lazca Olan Eserler	<i>Destan (Lazca)</i>
Sözlerinin Bir Kısımının Türkçe Bir Kısım Gürcüce Olan Eser	<i>gelin türküsü</i>
Sözlerinin Bir Kısımının Türkçe Bir Kısım Lazca Olan Eser	<i>Ağlama (Lazca) Bgâra</i>

Derleme çalışmalarında 40 kaynak kişiden eser derlendiği tespit edilmiştir. Kaynak kişilere ilişkin biyografik veriler Tablo 41’de, kaynak kişilerin yaşlarına göre dağılımı Grafik 2’de, kaynak kişilerin mesleklerinin dağılımı Tablo 42’de ve kaynak kişilerin memleketlerinin dağılımı Tablo 43’te yer almaktadır.

Tablo 41: Kaynak Kişilerin Biyografik Bilgileri

Kaynak Kişinin Adı ve Soyadı	Doğum Tarihi/Yaşı	Mesleği	Memleketi
Adil Özder	1323 (M. 1907/1908)/43 ⁴⁷	Ögre	Artvin/yusufeli/Erkinis
Murad Coşkun	1316 (M. 1900/1901)/50	Memur	Artvin
Hasan Çıtak	1321 (M.	Müzik öğ.	Artvin

⁴⁷ Rumi takvimden Miladi takvime çevrildiği zaman doğum yılı örnekteki gibi ardışık yıl çıkan kişilerin yaşları, ilk yıl doğdukları kabul edilerek hesaplanmıştır.

	1905/1906)/45		
Derleme Fişi Nr. 3'teki Adı Bilinmeyen Kişi			Gümüşhane
Cevrî Altıntaş	1302 (M. 1886/1887)/64	Saz sanatkârı, Sazcı, Sazende, Saz sankarı, Saz cı ⁴⁸	Artvin/Şavşat
İdris Dursun	1332 (M. 1916/1917)/34	Berber	Artvin/Şavşat/Yağlı
Mevlut Altunbayrak	1935/15	Marangoz	Artvin/Hopa/Potocur
Ahmet Arslan	1327 (M. 1911/1912)/39		Yusufeli
Rifat Genç	1326 (M. 1910/1911)/40		Çoruh
Ahmet Cellat	1327 (M. 1911/1912)/39		Çoruh
Ali Baykal	1340 (M. 1924)/26		Çoruh
Hasan Özbayrak	1301 (M. 1885/1886) (67-imiş)/65 ⁴⁹	Ziraatçi	Artvin///Beşagıl
Memet Kuru	1929/21	zürra	Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis

⁴⁸ Burada ilgili kaynak kişinin mesleği hakkında Derleme Fişi Nr. 3'te "*Saz Sanatkârı*", Derleme Fişi Nr. 4'te "*Sazcı*" ve Derleme Fişi Nr. 5'te "*Sazende*" denilmektedir. Bundan dolayı burada tüm farklı kullanımlar tabloya eklenmiştir. Bu yaklaşım, diğer kategorilerde ve bir sonraki tabloda da uygulanmıştır. Ancak grafikte karışıklık olmaması adına bunlar arasından "*saz sanatkârı*"

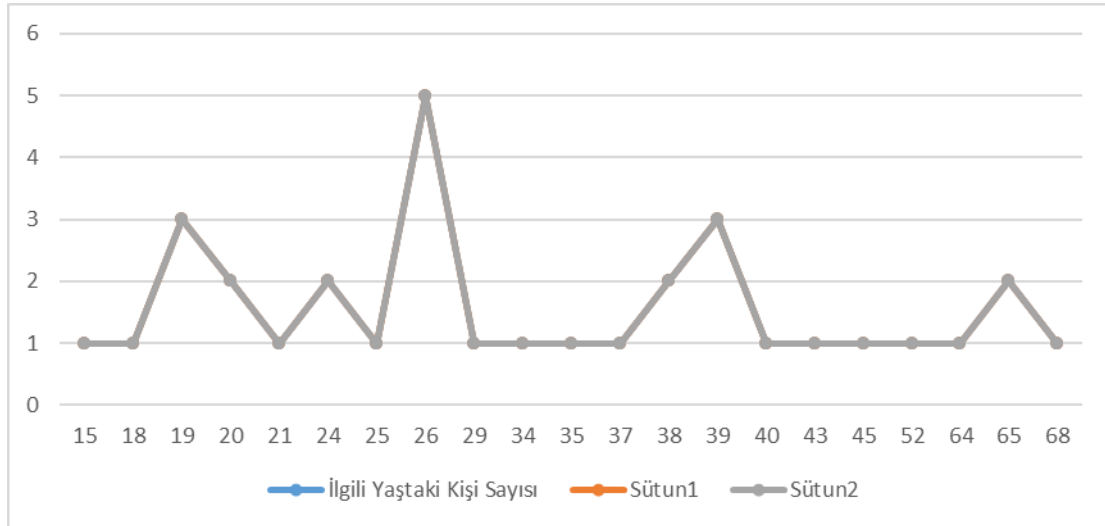
⁴⁹ Buradaki "(67-imiş)" ibaresi kaynak kişinin 67 yaşında olma ihtimalini öne çıkarsa da kaynak kişinin yaşı, doğum yılına göre hesaplanmıştır.

Ahmet Özbayrak	1337 (M. 1921)/29	Memur (Zürrâ)	Artvin/Beşâğıl
Memet Ergin (PaşaAlioğlu) ⁵⁰	1313 (M. 1897/1898)/53	Ticaret	Artvin/Borçka/Murgul/Damar (Zansul)
Osman Şener	1301 (M. 1885/1886)/65		
Osman Acar	1328 (M. 1912/1913)/38		
Yusuf Turan	1330 (M. 1914/1915)/36		
Mehmet Şener	1298 (M. 1882/1883)/68		
Mustafa Şentürk	1327 (M. 1911/1912)/39	Ziraatci	Artvin/Borçka/Muratlı
Veysel Topal	1926/24		
Mehmet Topal	1930/20		
Fevzi Topal	1931/19		
Zıya Topal Topal	1341 (M. 1925)/25		
Zıya Topal Topal	1340 (M. 1924)/26		
Tahsin Uzunkay	1926/24		
Sefer Demir	1329 (M. 1913/1914)/37	Berber	Çoruh/Hopa
Yaşar Turna	1931/19		Çoruh/Hopa/Arhavi
Avni Küçükkaya			Çoruh/Hopa/Arhavi
Feyzi Topal			Hendek

⁵⁰ Bu kaynak kişinin adı, Derleme Fişi Nr. 14'teki ek belgelerde ve Derleme Fişi Nr. 13'teki ilk ek belgede "Mehmet Ergin" olarak geçmektedir.

Enver Topal	1340 (M. 1924)/26		
Mehmet Özköse	1930/20	Terzilik	Çoruh/Hopa/Arhavi
Reşat Şatır			
Mustafa Şişman	1932/18	Kemençeci	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Nazım Çalışan	1331 (M. 1915/1916)/35	Rençber	Çoruh/Fındıklı/Sulak
Reşit Pehlivan	1314 (M. 1898/1899)/52		
Mustafa Bayrakdar	1931/19		
Ali Özcan			
Sabri Şişman			
Mehmet Uğuz	1328 (M. 1912/1913)/38	Ziraatçi	
Asaf Gümüş			

Grafik 2: Kaynak Kişilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Tablo 42: Kaynak Kişilerin Mesleklerinin Dağılımı

Meslek	İlgili Mesleğe Sahip Kişi Sayısı
--------	----------------------------------

Öğretmen ⁵¹	1
Memur ⁵²	2
Müzik öğ.	1
Saz sanatkârı	1
Berber	2
Marangoz	1
Ziraatçi	3
zürra	1
Ticaret	1
Terzilik	1
Kemençeci	1
Rençber	1

Tablo 43: Kaynak Kişilerin Memleketlerinin Dağılımı

Memleket	Kaynak Kişi Sayısı
Artvin/yusufeli/Erkinis	1
Artvin	2
Gümüşhane	1
Artvin/Şavşat	1
Artvin/Şavşat/Yağlı	1
Artvin/Hopa/Potocur	1
Yusufeli	1
Çoruh	3
Artvin//Beşağıl	2
Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis	1
Artvin/Borçka/Murgul/Damar (Zansul)	1
Artvin/Borçka/Muratlı	1

⁵¹ Buradaki “öğretmen” kategorisinde Derleme Fişi Nr. 1’deki kaynak kişi Adil Özder yer almaktadır.

⁵² Bu kategoride mesleği için “Memur (Zürâ)” denilen Ahmet Özbayrak da yer almaktadır.

Çoruh/Hopa	1
Çoruh/Hopa/Arhavi	3
Çoruh/Fındıklı/Sulak	2

Kaynak kişilerin yaşlarının dağılımı için Grafik 2'ye bakıldığında ilk görülen şey kaynak kişilerin geniş bir yaş skalasına sahip olduklarıdır. Kaynak kişilerden 5'inin 10'lu yaşlarında, 12'sinin 20'li yaşlarında, 8'inin 30'lu yaşlarında, 3'ünün 40'lı yaşlarında, 1'inin 50'li yaşlarında ve 4'ünün 60'lı yaşlarında olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kaynak kişilerin en gencinin 15, en yaşlısının 68 yaşında olduğu görülmüştür.

Kaynak kişilerin mesleklerinin dağılımı için Tablo 42'ye bakıldığında kaynak kişilerin mesleklerinin çeşitlilik gösterdiği açıkça görülmektedir. Kaynak kişilerin 3'ü *Ziraatçi*, 2'si *Memur* ve 2'si de *Berberdir*. Geriye kalan meslek gruplarının her birine 1 kaynak kişi düşmektedir.

Kaynak kişilerin memleketlerinin dağılımına bakıldığında kaynak kişilerden memleketleri “*Gümüşhane*” ve “*Rize/pazar/Hemşin nahiyesi Makravis*” olan iki kişi haricinde tamamının Artvin'den veya genel olarak Çoruh İli'nden olduğu görülmektedir.

Derleme fişlerinde yapılan incelemelerde 1 kaynak kişinin ad ve soyadı, 6 kaynak kişinin doğum yılı ve yaşı, 24 kaynak kişinin mesleği ve 19 kaynak kişinin memleketi hakkında bilgi bulunamamıştır.

Tablo 44'te kaynak kişilerden derlenen eserler ve bunların sayısı, kaynak kişilerin eserleri; kimden, nerede ve ne zaman öğrendikleri, kaynak kişilerin eseri icra ediş şekilleri ve çaldıkları çalgılara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 44: Kaynak Kişilerden Derlenen Eser/Eserler ve Sayısı, Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendikleri, Kaynak Kişilerin Eserleri İcra Edişleri ve Çaldıkları Enstrümanlar

Kaynak Kişi Adı (Yaşı)	Kaynak Kişiden Derlenen Eser/Eserler	Kaynak Kişiden Derlenen Eser Sayısı	Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendikleri	Kaynak Kişilerin Eserleri İcra Ediş	Çaldığı Çalgı
-------------------------------	---	--	---	--	----------------------

				Şekilleri	
Adil Özder (43)	<i>Toplu oyun havası</i>	1	Aynı köyde düğünlerde oynarlarmış	Söyleyen	
Murad Coşkun (50)	<i>(Kobak) Basma(sı), Delihoron, Düz horon, sta sta Sasa, Sarıçiçek, Atabarı, Kız Oyunu (Karşıberi), Maradit Koşması (nanayda), Gelin Kaldırma, (Kızoyunu) (Kız oyunu)</i>	10	Eskidenberi bu civarda	Söyleyen	
Hasan Çıtak (45)	<i>(Kobak) Basma(sı), Delihoron, Düz horon, sta sta Sasa, Sarıçiçek, Atabarı, Kız Oyunu (Karşıberi), Maradit Koşması (nanayda), Gelin Kaldırma, (Kızoyunu) (Kız oyunu)</i>	10	Bu civarda eşitmiş	Çalan	
	<i>(Kobak) Basma(sı), Delihoron, Düz horon, sta sta Sasa, Sarıçiçek, Atabarı,</i>	10			Tulum

	<i>Kız Oyunu (Karşiberi), Maradit Koşması (nanayda), Gelin Kaldırma, (Kızıyunu) (Kız oyunu)</i>				
Cevrî Altıntaş (64)	<i>(Dik)-Divani, Derbeder, Keremden (Yanık Kerem), Kesik Kerem, Karşiberi, Gelin Kaldırma, Karsıberi, Düzdivani, Ağırbar (Ağırbar), Köroğlu, Gül Ali; den Bir Parça, Beyatî, Garip, Ağırbar ve Çapuğu, Kurbaniden, Gönül varma, Döney, Deli horon, Orta Batum, Artvin Düz horamı, Kobak, Karabağ, posof Ağırayak, Sarı çiçek, Teketek, Aşık Ömerden, Keremden, Sedayi</i>	28	Ahıskal Derviş den, Ahıskalı Derviş den, Ahıskalı Derviş	Söyleyen, Söyleyen ve çalan	Mey
İdris Dursun (34)	<i>Zulfetin türküsü, Zulfetin türküsü,</i>	3	10-12 sene evvel eşitmiş Halasından	Söyleyen ve çalan	

	<i>Yağlı Köyü tulum havası</i>		(Şavşatlı)		
Mevlut Altunbayrak (15)	<i>Geminun Sereninde</i>	1	Köyünde esitmiş	Söyleyen ve çalan	
Ahmet Arslan (39)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Rifat Genç (40)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Ahmet Cellat (39)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Ali Baykal (26)	<i>Toptüfek türküsü</i>	1		Söyleyen	
Hasan Özbayrak (65)	<i>Bir uzun hava, Deli Horon, stasta (sasa), atlama, Tamara</i>	5		Çalan	
Memet Kuru (21)	<i>Bir Türkü (Hemşin), Sth Rize, yali, yüksek Hemşin, papilat</i>	5		Çalan	Tulum
Ahmet Özbayrak (29)	<i>Cilveloy Nanayna, Düz Horom, Atabar, Coşkun</i>	4	Hasan Özbayrak	Çalan	
Memet Ergin (PaşaAlioğlu)	<i>Aşık Osman ölü anında, Aşık Osman</i>	6	Babasından eşitmiştir (Büyük babası Aşık	Söyleyen	

(53)	<i>ve Maşukası (Karşılaşma) (Bağlamalı karşılaşma), Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>		Osman diye tanınmış, şöhretli halk şairlerindedir.		
Osman Şener (65)	<i>Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>	4		Söyleyen	
Osman Acar (38)	<i>Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>	4		Söyleyen	
Yusuf Turan (36)	<i>Düğün türkülerinden, gelin türküsü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>	4		Söyleyen	
Mehmet Şener (68)	<i>Düğün türkülerinden, gelin</i>	4		Söyleyen	

	<i>türkü, gürcüce (Türkçe) bir türkü, “Merom asezor mıgvars”</i>				
Mustafa Şentürk (39)	<i>Murad Oyuni, Kız horonu</i>	2		Çalan	
Veysel Topal (24)	<i>Kovalama (yahut- Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), “Fatma Fatma Lo Lo”, (Bir)kovalama</i>	5		Söyleyen	
Mehmet Topal (20)	<i>Kovalama (yahut- Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), “Fatma Fatma Lo Lo”, (Bir)kovalama</i>	5		Söyleyen	
Fevzi Topal (19)	<i>Kovalama (yahut- Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), “Fatma Fatma Lo Lo”, (Bir)kovalama</i>	5		Söyleyen	
Zıya Topal	<i>Kovalama (yahut-</i>	5		Söyleyen	

Topal (25)	<i>Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), "Fatma Fatma Lo Lo", (Bir)koyalama</i>				
Zıya Topal Topal (26)	<i>Koyalama (yahut-Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), "Fatma Fatma Lo Lo", (Bir)koyalama</i>	5		Söyleyen	
Tahsin Uzunkay (24)	<i>Koyalama (yahut-Atma), Hemşin horoni (Üçayak), Noğume horoni (Kız horonu), "Fatma Fatma Lo Lo", (Bir)koyalama.</i>	5		Söyleyen	
Sefer Demir (37)	<i>Destan, Bir türkü, Hay burası, (Bir)koyalama</i>	4	Eskidenberi hopada eşitmiş. Rizeli kemeñeci Mahmut'dan Kemeçe görmüş.	Söyleyen ve çalan	Kemeñe
Yaşar Turna (19)	<i>Arhaviden bir halk türküsü, Bir türkü daha (Arhaviden bir</i>	3	Eski Ustalardan Arhavili Berber Sefer	Söyleyen ve çalan	Kemeñe

	<i>türkü daha), Erhavi Laz horonu</i>				
Avni Küçükaya (-)	<i>in dereye</i>	1		Söyleyen ve çalan	Kemençe
Feyzi Topal (-)	<i>Bir destan</i>	1			
Enver Topal (26)	<i>(Bir)kovalama</i>	1		Söyleyen	
Mehmet Özköse (20)	<i>Bir arhavi türküsü, Ağlama (Lazca) Bgâra</i>	2		Söyleyen	
Reşat Şatır (-)	<i>Bir Arhavi Türküsü</i>	1			
Mustafa Şişman (18)	<i>İstanbuldan gezerken, Al elune kalemi, Kız nereye?, pencere kanadına, Viçe horon havası, Rize horon havası, Gelin havası, Kemençe ile tulum havası, Sirtustine, Neni neni</i>	10	Hüseyin adındaki Kemençeciden, Kemençeci Hüseyinden, Eskiden beri buralarda bu hava	Çalan	Kemençe
Nazım Çalışan (35)	<i>Aşık destanı, Destan, Ayri bir destan, Destan (Lazca),</i>	6		Çalan	

	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>				
Reşit Pehlivan (52)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme, Yörürken, Bir horon türküsü</i>	4		Söyleyen	
Mustafa Bayrakdar (19)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	
Ali Özcan (-)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	
Sabri Şişman (-)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	
Mehmet Oğuz (38)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme, Yörürken, Bir horon türküsü</i>	4		Söyleyen	
Asaf Gümüş (-)	<i>Karşılama Türkü, yörürken Karşılıklı söyleme</i>	2		Söyleyen	

Kaynak kişilerden derlenen eserlere ve sayılarına bakıldığında kendisinden 28 eser derlenen Cevrî Altıntaş'ın en fazla sayıda eserin kaynak kişisi olduğu görülmektedir. Cevrî Altıntaş'ı her birinden 10 eser derlenen Murad Coşkun, Hasan Çıtak, Derleme Fişi Nr. 2'de belirtilen

adı bilinmeyen kişi ve Mustafa Şişman izlemektedir. Ek olarak 2 kaynak kişiden 6 eserin, 8 kaynak kişiden 5 eserin, 8 kaynak kişiden 4 eserin, 2 kaynak kişiden 3 eserin, 6 kaynak kişiden 2 eserin ve 10 kaynak kişiden de 1 eserin derlendiği tespit edilmiştir.

Tablo 45'te hangi kaynak kişinin eseri kimden, nerede ve ne zaman öğrendiğine ilişkin veriler yer almaktadır.

Tablo 45: Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendiklerinin Sayısal Dağılımı

Kaynak Kişilerin Eserleri; Kimden, Nerede ve Ne Zaman Öğrendikleri	Kaynak Kişi Sayısı
Aynı köyde düğünlerde oynarlarmış	1
Eskidenberi bu civarda	1
Bu civarda eşitmiş	1
Ahıskal Derviş den, Ahıskalı Derviş den, Ahıskalı Derviş	1
10-12 sene evvel eşitmiş Halasından (Şavşatlı)	1
Köyünde esitmiş	1
Hasan Özbayrak	1
Babasından eşitmiştir (Büyük babası Aşık Osman diye tanınmış, şöhretli halk şairlerindedir.	1
Eskidenberi hopada eşitmiş. Rizeli kemeñeci Mahmut'dan Kemeçe görmüş.	1
Eski Ustalardan Arhavili Berber Sefer	1

Hüseyin adındaki Kemeñçeciden, Kemeñçeci Hüseyinden, Eskiden beri buralarda bu hava	1
---	---

Tabloda da görülebileceği üzere kaynak kişilerin eserleri birbirlerinden farklı şekillerde öğrendikleri tespit edilmiştir. Ancak genel hatlarıyla bakıldığında kaynak kişilerin eserleri en çok bir başka kişi vasıtasıyla öğrendikleri de görülmüştür.

Kaynak kişilerin eseri icra ediş şekillerine ve sayısal dağılımına ilişkin bilgiler Tablo 46'da yer almaktadır.

Tablo 46: Kaynak Kişilerin Eseri İcra Ediş Şekilleri ile Sayısal Dağılımı

Kaynak Kişilerin Eserleri İcra Ediş Şekilleri	İlgili Şekilde Eserleri İcra Eden Kaynak Kişi Sayısı
Söyleyen	25
Çalan	7
Söyleyen ve çalan	5
Söyleyen, Söyleyen ve çalan	1

Tabloda da görülebileceği üzere kaynak kişiler ağırlıklı olarak eserleri söylemişlerdir. Burada hem söyleyen hem de söyleyen ve çalan kategorisindeki tek isim Cevrî Altıntaş'tır.

Kaynak kişiler tarafından icrada kullanılan enstrümanlara bakıldığında icrada mey, tulum ve kemeñcenin kullanıldığı görülmüştür. Kemeñçe çalan kaynak kişiler; Sefer Demir, Yaşar Turna, Avni Küçükaya ve Mustafa Şişman'dır. Tulum çalan kaynak kişiler Memet Kuru ile Derleme Fişi Nr. 2'de belirtilen adı bilinmeyen kaynak kişidir. Mey çalan tek kaynak kişi

Cevrî Altıntaş'tır.

Yapılan incelemelerde 29 kaynak kişinin kaynak kişilerin eserleri; kimden, nerede ve ne zaman öğrendikleri hakkında, 3 kaynak kişinin kaynak kişilerin eseri icra ediş şekilleri hakkında, eserleri çalan 7 kaynak kişinin de icrada kullandıkları çalgı hakkında bilgi bulunamamıştır.

KAYNAKÇA

Doğanay H., Orhan F. (2014). Artvin İlinde Nüfusun Başlıca Özellikleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*. 19(31), 1-22.

Gök, N. (2008), Artvin Livası'nın Anavatan'a Katılışı Sırasındaki Durumuna İlişkin Belgeler. *Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*. 11(41), 89-104.

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, ARTVİN (ÇORUH) 1950 PLAK NO: 1257-1270 BAND NO DOSYA NO: 20.

Mutlu, G. (2019). Eskiçağ'da Artvin. N. Yavuz (ed.). *Artvin Tarihi Araştırmaları-1* (s. 17-58). İstanbul: Kriter Yayınevi.

Subaşı, Ö. (2012). Arap Fethinden Selçuklu Hâkimiyetine Artvin. *Turkish Studies*. 7(3), Summer 2012, 2329-2351.

Tarih Çevirme Kılavuzu, Erişim: 17.11.2022, <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>

Tuncel, M. (1991). Artvin. *İslam Ansiklopedisi 3. Cilt* (s. 420-422). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

T.C. Resmî Gazete (10 Mart 1954, Sayı: 8654), *Yeniden (21) kaza kurulması hakkında Kanun*, (Kanun No: 6324; Kabul Tarihi: 4.3.1954), Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/8654.pdf>

(4 Temmuz 1987; Sayı: 19507). *103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun*, (Kanun No: 3392; Kabul Tarihi: 19.6.1987), md. 1/8. Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/19507.pdf>

Türk Dil Kurumu Sözlükleri, Erişim: 17.11.2022, <https://sozluk.gov.tr/>

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ DERLEME FİŞLERİ: DENİZLİ 1938

Başvuru Tarihi: 24.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Gözde GÜRÜN DEMİRERİDEN¹
BURCU TUNAKAN²

ÖZ

HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı) Folklor Arşivi, 1937-1952 yılları arasında, Türkiye'nin 62 ilinin 246 yerleşim merkezinde Muzaffer Sarısözen başkanlığında gerçekleştirilmiş 17 derleme gezisinden elde edilen Halk Müziği derleme kayıtları, dokümanları, mum ve taş plaklarından oluşan önemli bir müzik arşividir. Derleme gezilerine Muzaffer Sarısözen, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedii Yönetken, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu ve Rıza Yetişen gibi önemli isimler derleyici olarak katkı sağlamışlardır. İlk derleme çalışması 1937 yılında Sivas, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Trabzon ve Rize illerinde yapılmış ve 588 halk ezgisi toplanmıştır. İkinci derleme gezisi ise 1938 yılında, Kütahya, Afyon, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir illerinden toplanan 604 adet ezgi ile gerçekleşmiştir.

Bu çalışma, HÜADK Folklor Arşivi'nde bulunan 10-11 Temmuz 1938 tarihleri arasında Denizli'de gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin "Denizli 1938" dosyasındaki belgelerin tanıtılmasını ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılmasını amaçlamaktadır. Denizli 1938 dosyasında 35 adet derleme fişi bulunmakta, fişlerde 25'i sözlü, 10'ü çalgısal toplam 35 adet eserin derleme bilgisi yer almaktadır. Derleme fişleri incelenirken, çalışmaya konu olan eserlerin başlıkları, hangi derleme fişinde yer aldıkları, plak numaraları, plaktaki yerleri ve sayı bilgileriyle birlikte, fişte yer alan kaynak kişi künyesi ile eser sözlerine ve derleyici yorumlarına ilişkin bilgiler, aslına sadık kalınarak aktarılmış, ulaşılan sonuçlar tablo ve grafik gösterimleriyle sergilenmiştir.

Çalışmada, Arşiv'de söz konusu dosya dışında kalan diğer belgeler de mercek altına alınıp derleme fişlerindeki bilgilerle karşılaştırılarak tespit edilen değişiklikler ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: HÜADK Folklor Arşivi, Ankara Devlet Konservatuarı, Arşiv, Denizli, Temmuz 1938.

¹ Araştırma Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzik Bilimleri Bölümü,
E-posta: gozdegurun@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2109-8804

² Öğretim Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Müzik Bilimleri Bölümü,
E-posta: meryemburcu.tunakan@hacettepe.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-7283-0615

HÜADK FOLKLORE ARCHIVE COMPILATION FORMS: DENİZLİ 1938

ABSTRACT

HUASC (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive is an important music archive consisting of Folk Music compilation records, documents, wax records and gramophone records collected from 17 compilation trips conducted by Muzaffer Sarısözen in 246 settlements in 62 provinces of Turkey between 1937-1952. Important names such as Muzaffer Sarısözen, Hasan Ferit Alnar, Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedii Yöken, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu and Rıza Yetişen contributed to the compilation trips as compilers. The first compilation study was made in 1937 in Sivas, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Trabzon and Rize provinces and 588 folk tunes were collected. The second compilation trip took place in 1938 with 604 melodies collected from Kütahya, Afyon, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir.

This study aims to introduce the documents in the "Denizli 1938" file of the compilation trip carried out in Denizli between 10-11 July 1938 in the HUASC Folklore Archive and to bring together and convey the information recorded in the said documents about the collected works. There are 35 compilation forms in the Denizli 1938 file, and the compilation information of a total of 35 works, 25 of which are verbal and 10 of which are instrumental. While examining the compilation forms, the titles of the works that are the subject of the study, which compilation form they are included in, their record numbers, their places on the record and the number information and the information about source person, the information about the words of the work and the compiler's comments was transferred faithfully to the original, and the results were displayed in tables and graphics.

In the study, other documents in the Archive, other than the aforementioned file, were also examined and compared with the information in the compilation forms, and the changes identified were revealed.

Keywords: HUASC Folklore Archive, Ankara State University, Archive, Denizli, July 1938.

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 10-11 Temmuz 1938 tarihleri arasında Denizli’de gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin olarak HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı) Folklor Arşivi’nde ³ bulunan yazılı belgelerin tanıtılması ve derlenen eserler hakkında söz konusu belgelerde kayıt altına alınmış bilgilerin bir araya getirilerek aktarılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Arşiv’de muhafaza altında bulunan yazılı belgeler arasında Denizli derlemeleriyle ilgili olanlar tespit edilmiş ve söz konusu belgelerin orijinal nüshaları titizlikle incelenmiştir. Çalışmada mercek altına alınan söz konusu belgeler şunlardır:

- *Denizli 1938* başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş 35 adet derleme fişi
- Kaynak kişilerin fotoğraflarının yer aldığı 2 adet sayfa
- “10.7.1938’den 11.7.1938’e Denizli” ibaresinin yer aldığı küçük bir not kâğıdı
- “Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi” başlıklı dosyada yer alan, daktiloyla yazılmış liste
- “F. Arşivinin derlediği plaklar No:1–410” başlıklı *Ankara Devlet Konservatuarı Demirbaş Defteri*’nde yer alan, el yazısıyla yazılmış liste

Dosyanın ilk iki sayfasında, kaynak kişilerin numaralandırılmış fotoğrafları, altlarında eski harfli Türkçe (Osmanlıca) el yazısıyla yazılmış ad ve soyadlarıyla birlikte yer almaktadır. Derleme fişlerinde sağ üstte yer alan fotoğraf boşluğunda bu numaralar belirtilmiştir. Ancak dosyada fotoğraf numarası verilmeyen fişler de mevcuttur; bu durumda kaynak kişinin ad ve soyad bilgilerinden fotoğraf görseline ulaşmak mümkündür. Söz konusu fotoğrafların yer aldığı 2 sayfa ve fotoğrafların temsil ettiği kişilerin günümüz Türkçe’ sine çevrilmiş ad ve soyadlarının yer aldığı liste, çalışmanın sonunda yer alan “EK” kısmında verilmiştir.

Denizli 1938 dosyasında 35 adet derleme fişi bulunmakta ve her derleme fişinde sadece 1 esere ait bilgiler sunulmaktadır.

³ Çalışma içinde bundan böyle “Arşiv” ifadesi kullanılacaktır.

Söz konusu eserlerin listesi, ilgili ses kayıtlarının arşivdeki yerini belirten plak numaraları, plaktaki yerleri ve sayı bilgileri Tablo 1’de sergilenmektedir:

Tablo 1. Derleme Fişlerinde Yer alan Eserler: Başlık, plak numarası, plaktaki yer ve sayı bilgileri

DF ⁴	Eserin Başlığı	Plak Nr.	Plaktaki Yeri	Sayı ⁵
1	<i>Davas Kırtı</i>	K/200	A1	176
2	<i>Koca Mustafa Türküsü</i>	K/200	a2	178
3	<i>Davas Zeybeği</i>	K/200	b1	177
4	<i>Denizli Türküsü ve Bergama Zeybeği</i>	K/200	b2	179
5	<i>Topalların Mehmedin</i>	K/200	b3	181
6	<i>Gündüz Bey Türküsü</i>	K/201	a1	180
7	<i>Davas Zeybeği</i>	K/201	a2	182
8	<i>Aşağıdan Gelir Akbaba Kuşlar</i>	K/201	b1	183
9	<i>Gittiğim Yollar Birinci Yoldur</i>	K/201	b2	184
10	<i>Köşkdere Zeybek Havası</i>	K/202	a1	187
11	<i>Ferai Zeybek Havası</i>	K/202	a2	188
12	<i>Seksileme</i>	K/202	a3	189
13	<i>Süvariler Aman Aman</i>	K/202	b1	185
14	<i>Denizli Üç Parmak Zeybek Oyunu</i>	K/202	b2	186
15	<i>Sarayköy Zeybeği</i>	K/203	a1	200
16	<i>Caminin İçinde Çınar Ağacı</i>	K/203	a2	201
17	<i>Serenler (Denizli Zeybeği)</i>	K/203	a3	203
18	<i>Peşrev (Kadın Oyun Havası)</i>	K/203	b1	202
19	<i>Alaylı Türküsü</i>	K/203	b2	204
20	<i>İğri de Büğrü Denizli’den Geçdin mi?</i>	K/203	b3	205
21	<i>İğri de Büğrü Denizli’nin Yolları</i>	K/204	a1	206
22	<i>Şu Çavdırda Bir Kuş Var</i>	K/204	a2	207
23	<i>Tefenni Oyun Havası</i>	K/204	b1	208

⁴ Eserin kaç numaralı “derleme fişi”nde olduğunu belirtmek üzere kullanılan kısaltmadır. Dosyada derleme fişlerine, derleyenler tarafından numara verilmemiştir; ancak bu çalışmada fişler, dosyada dizili bulunduğu sıra ile numaralandırılmış, bu sıraya göre incelenmiştir.

⁵ Derleme fişlerinin sol üst köşesinde “T.C. Kültür Bakanlığı Ankara Konservatuvarı Sayı:” ifadesi yer almaktadır; her fiş için bu ibarenin altında bir sayı numarası verilmiştir. Sütündeki “Sayı” ifadesi bu bilgiyi göstermektedir. Bu sayılar, fişlerin dosyada dizili olduğu sıraya göre aynen korunarak tabloya eklenmiştir,

24	<i>Ben Bilemedim Benim de Yarım Hangisi? (Oyun Havası)</i>	K/204	b2	209
25	<i>Bayhar Havası</i>	K/205	a1	210
26	<i>Zeybek</i>	K/205	a2	201
27	<i>Ovanın Darısını</i>	K/205	a3	203
28	<i>Emmim Oğlu</i>	K/205	b1	202
29	<i>Davas Zeybeği</i>	K/206	a1	204
30	<i>Kadın Oyun Havası</i>	K/206	a2	205
31	<i>Arabaya Taş Koşdum</i>	K/206	a3	206
32	<i>Adını da Sevdiğim (Afşar Beyleri)</i>	K/206	b1	207
33	<i>Dervent Dereleri Yol Vir Geçelim</i>	K/207	a	208
34	<i>Oğlanın Adı Hacı Mülazım</i>	K/207	b1	209
35	<i>Uzun Uzun Kavak Dallarında Fadimem</i>	K/207	b2	210

Derleme fişlerinde belirtildiği üzere, bütün eserler; Hasan Ferid Alnar, Cevad Memduh Altar, Tahsin Banguoğlu, Halil Bedii Yönetgen ve Rıza Yetişen'den oluşan bir ekip tarafından derlenmiştir. Derleyici isimleri, fişlerde soyadlarıyla belirtilmiştir.

2. YÖNTEM

Çalışmaya konu olan eserlerin başlıkları, hangi derleme fişinde yer aldıkları, plak numaraları, plaktaki yerleri ve sayı bilgilerinin “GİRİŞ” bölümünde, tek bir tabloda verilmesi uygun görülmüştür. Fişte yer alan kaynak kişi bilgileri ile eser sözlerine ve derleyici yorumlarına ilişkin bilgiler ise çalışmanın “DENİZLİ 1938: DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN ESERLER” başlıklı bölümünde ele alınmış, her bir eser kendi adını taşıyan başlık altında tek tek incelenmiştir.

Derleme fişleri, fişlerde yer alan eserler ve sayı numaraları dosyada dizili olduğu sıraya göre numaralandırılarak başlıklandırılmıştır.

Derleyenler tarafından el yazısı ile doldurulmuş olan fişlerde, söz konusu eserler hakkında not edilmiş olan bilgiler incelenerek fişe kaydedildiği şekliyle, yazımda herhangi bir düzeltme veya değişiklik yapılmadan, detaylı olarak aktarılmıştır. Bu aktarım sürecinde takip edilen işlem basamaklarını örnek bir derleme fişi üzerinden açıklamak yararlı olacaktır:

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Ankara Konservatuarı
Sayı: 178

Fotoğraf yeri

7

DERLEME FİŞİ

Söyleyenin adı ve yaşı: *Yönelim Nispet 50*
Mesleği: *Lokantörler Cemalçyör.*
Memleketi: vilâyeti *İstanbul* kazası *Merkez* köyü *Plakçı an. mbl.*
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği:
Hacı İsmail oğlunun iz.

Çalanın adı ve yaşı:
Mesleği:
Memleketi: vilâyeti _____ kazası _____ köyü _____
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: _____

Parçanın adı: *Koca Mustafa Türküsü*
Alındığı yer ve tarih: *İzmir (Merkez) 10. 7. 1938*
Plak numarası: *A/39-764 K/200*
Plakdaki yeri: *A 4 az 200 az*

Parçanın kimler tarafından alındığı:
Altın, Yönelim, Bouguoğlu, Akın, Yılmaz.

PARÇANIN TEKSTİ	DÜŞÜNCELER
<i>Galkar galkar yayalara dayandım Keten gömlek al garlara boyandı Galka gidelim ferit Mustafa dağlara Dağlar değil anar simbiyotik kaflara</i>	<i>?</i> <i>Parçanın refakatinde</i> <i>İzmir için</i> <i>Çoğun yok.</i>
<i>Bu kuruclar atar tar ^{üz} zaman Koca Mustafa dumanından duramaz Galka gidelim bu yer bize yaramaz Alle gelin sarım benim yarımı.</i>	

NOT: Uzun tektlere fişin arkasında da devam edilecektir.

Görsel 1. “Koca Mustafa Türküsü” Derleme Fişi

Örnek derleme fişinde görüldüğü üzere; sayfanın üst yarısında, kaynak kişiye ilişkin temel bilgiler verilir ardından eserin adı, alındığı yer ve tarih, plak numarası, plaktaki yeri ve hemen alt satırda da parçanın kimler tarafından alındığı, derleyenlerin soyadları verilerek belirtilmiştir. Sayfanın alt yarısında ise “PARÇANIN TEKSTİ” ve “DÜŞÜNCELER” başlıklarıyla ikiye ayrılmış bir düzende, eserin sözleri ve derleyenlerin yorumlarına yer verilmiştir. Bazı fişlerde, derleyenler, esere ait sözleri aktarırken sayfada yer kalmaması durumunda, “DÜŞÜNCELER” başlıklı kısmı ya da sayfanın arkasını da kullanmışlardır. Derlenen eserin çalgısal bir tür olduğu, yani herhangi bir söz içermediği durumlarda ise bu kısımlar sadece derleyen yorumları için

kullanılmıştır. Derleme fişlerinin bazılarında, eserler sözlü olmasına rağmen parça sözlerinin fişe kaydedilmediği durumlar da söz konusudur.

Çalışmada, derleme fişlerinde yer alan kaynak kişiye ilişkin bilgileri sunmak için “Kaynak Kişi Künyesi” başlıklı tablolardan yararlanılmıştır:

Tablo 2. Örnek: Koca Mustafa Türküsü Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	İsmail Uzun (S)
Yaş/Doğum Yılı	50
Meslek	Lokantada saz çalıyor
Memleketi	Denizli/Merkez, Fesliyan Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hapishane

Tablo 2’de birinci satırın ilk sütunundaki “Ad Soyad”ın yanında parantez içinde verilen “S” harfi “söyleyen”, “Ç” harfi “çalın” anlamına gelmekte olup icracının vokal ya da çalgısal performanslardan hangisini gösterdiğini anlatmak için kullanılmıştır. Birden fazla kaynak kişinin yer aldığı derleme fişlerinde, tablodaki sütun sayısı artırılıp kişiler hakkında buna göre bilgiler sunulmuştur.

Derleme fişlerinin bazılarında, “Söyleyenin/Çalanın Adı ve Yaşı” başlığının yanında, kaynak kişinin yaş bilgisi rakam olarak belirtilmişken bazılarında Rumi takvime göre doğum yılı verilmiştir. Böyle durumlarda Rumi takvim yılının yanına (R) ibaresi eklenip yanına Miladi takvim karşılığı yazılmıştır.

Kaynak kişi bilgilerini gösteren tablolardan sonraki paragrafta, “PARÇANIN TEKSTİ” VE “DÜŞÜNCELER” kısımlarında yer alan bilgiler, herhangi bir düzeltme yapmadan, olduğu gibi verilmiştir.

3. DENİZLİ 1938: DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN ESERLER

3.1. Davas⁶ Kırtı

10 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 3’te sergilenmektedir:

⁶ “Davas”ın, Denizli’nin bir ilçesi olan “Tavas”ı ifade ettiği düşünülmektedir.

Tablo 3. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	İsmail Uzun (S)
Yaş/Doğum Yılı	50
Meslek	Lokantada Sazende
Memleketi	Denizli/Merkez, Fesliyan Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Bir senedir mahpus yattığı hapisane

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*At bağladım “Denizli”nin hanına
Mekare tuttum güzellerin yanına
Pazar ettim şeftalinin onuna
Şeftali pazarı guruldu galdı
Güzelin uçkuru çözüldü galdı

Menekşeden martinimin demiri
Teslim olmam ölüm Allahın emri
Fransızdan gelmiş bunun emri
Avcular üstüne bazılan gelir
Yiğidin alnına yazılan gelir*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Bozuk⁷ refakatinde okudu. Dizelerinin çoğu yok” ifadeleri yer almaktadır.

3.2. Koca Mustafa Türküsü

10 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 4’te sergilenmektedir:

Tablo 4. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İsmail Uzun (S)
Yaş/Doğum Yılı	50
Meslek	Lokantada saz çalıyor

⁷ “Bozuk” bağlama benzeri bir telli çalgıdır, aynı zamanda bağlama düzenlerinden birine verilen isimdir (Gazimihal, 2001, s. 111-112).

Memleketi	Denizli/Merkez, Fesliyan Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hapishane

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Galkar galkar gayalara dayandım
Keten gömlek al ganlara boyandı
Galk gidelim Ferit Mehmet dağlara
Dağlar değil mor sümbüllü bağlara

Buhurcular atar atar uzamaz
Goca Mustafa dumanından duramaz
Galk gidelim bu yer bize yaramaz
Allı gelin sarsın benim yaremi*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Bozuk refakatinde. Dizelerinin çoğu yok” ifadeleri yer almaktadır.

3.3. Davas Zeybeği

10 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5’te sergilenmektedir:

Tablo 5. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İsmail Uzun (S)
Yaş/Doğum Yılı	50
Meslek	Lokantada saz çalıyor
Memleketi	Denizli/Merkez, Fesliyan Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hapishane

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Bozuk ile. Dizelerinin çoğu yok” ifadeleri yer almaktadır.

3.4. Denizli Türküsü ve Bergama Zeybeği

10 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 6’da sergilenmektedir:

Tablo 6. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İsmail Uzun (S)
Yaş/Doğum Yılı	50
Meslek	Lokantada saz çalıyor
Memleketi	Denizli/Merkez, Fesliyan Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hapishane

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Çaya girdim çizme ile
Yar bulamadım gezme ile
Çok gabadayılar aldattım
Giyisi oyalı yazma ile*

*Aman aman inanamıyorum ben
Sözlerine dayanamıyorum ben*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Bozuk ile. Dizelerinin çoğu yok” ifadeleri yer almaktadır.

3.5. Topalların Mehmedin Türküsü

10 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7’de sergilenmektedir:

Tablo 7. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İsmail Uzun (S)
Yaş/Doğum Yılı	50
Meslek	Sazcı
Memleketi	Denizli/Merkez, Fesliyan Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hapishane

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

(Haydi aman da haydi)

*İlimon kestim belinden
Nasıl gydın sen benim ölücek yanımdan
Sen de benim beş on senelik yârimsen
Golay aman golay da gurtulamazsın elimden*

Haydi aman da haydi aman

*İnek ile danası
Gızı bana da yanmış ne garişir anası*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Bozuk refakatinde. Dizelerinin çoğu yok” ifadeleri yer almaktadır.

3.6. Gündüz Bey Türküsü

10 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 8’de sergilenmektedir:

Tablo 8. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	İsmail Uzun (S)
Yaş/Doğum Yılı	50
Meslek	Lokantada saz çalar
Memleketi	Denizli/Merkez, Fesliyan Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hapishane

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Hışır hışır öter Sarı çayın dalları
Şingir mingir öter gıratımın nalları
Üstümüzden geçen bayram ayları
Dönmeyin doğuşelim de Gündüz Beyi
Sümbül sandım şu derenin otunu
Menekşeler beslesinler gıratımı*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Bozuk refakatinde. Dizelerinin çoğu yok” ifadeleri yer almaktadır.

3.7. Davas Zeybeği

11 Temmuz 1938’de Denizli’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9’da sergilenmektedir:

Tablo 9. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hacı M. Salih Çalgı (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1302 (R) 1886-1887 ⁸
Meslek	Mızıkacılık, Denizli Halkevi Bando Öğretmeni
Memleketi	Denizli/Denizli, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Harbiye Nezaret Bandosı, Halktan

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise

“Klarnet

a) oyun yeri

b) gezinme yeri” ifadeleri yer almaktadır.

3.8. Aşağıdan Gelir Akbaba Kuşlar

11 Temmuz 1938’de Denizli’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10’da sergilenmektedir:

Tablo 10. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Kalenderoğlu İbrahim (S)
Yaş/Doğum Yılı	80

⁸ Rumi takvim yılını Miladi takvim yılına çevirirken Türk Tarih Kurumu’na ait ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/ web adresine başvurulmuştur. Derleme fişlerinde, kaynak kişilerin doğum tarihlerine ilişkin ay ve gün bilgisi belirtilmediği için bazı durumlarda Miladi Takvim karşılığı olarak -“1886-1887” örneğinde olduğu gibi- iki ardışık yıl bilgisi verilmektedir.

Meslek	Manifaturacı
Memleketi	Denizli/Merkez, Altıntop Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Aşağıdan gelir akbaba guşlar
Gitmedi ileri tuttuğum yollar
Anadan babadan anmayan başlar
Gider diyar gurbete onar mı sandın?

Servinin dalları yere eğilmez
Garşından garşıya güzel sevilmez
Varup gapusuna gul olmayınca
Yanup ocağında kül olmayınca*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise türkünün devamı olduğu tahmin edilen aşağıdaki sözler yer almaktadır:

*A gız senin ile bir bağ tutalım
Üzümün yiyelim gülün kokalım
Sarılalım sarmaşalım yatalım
Sevisi mahşere vardı den varsın*

3.9. Gittiğim Yollar Birinci Yoldur

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11’de sergilenmektedir:

Tablo 11. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hüseyin Saygın (S)
Yaş/Doğum Yılı	1324 (R) 1908-1909
Meslek	Rençber
Memleketi	Denizli/Merkez, Kethüda Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Gittiğim yollar birinci yoldur
Tatar deresine varınca dizgini doldur
Sen nerenin Kürdüsün aslını bildir
Yakarım da canına ah der Mehmet Çavuş

Köroğlu da der ki bende bu yiğitlik kadim
Mersin dağlarında ünlenir adım
Senin gibi çok Mehmet Çavuş yedim
Yakarım da canına a da der Kürdoğlu*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında herhangi bir ifade yer almamaktadır.

3.10. Köşkdere Zeybek Havası

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 12’de sergilenmektedir:

Tablo 12. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hacı M. Salih Çalgı (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1302 (R) 1886-1887
Meslek	Denizli Halkevi Bando Öğretmeni
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Harbiye Nezareti Bandosu, Halktan

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Klarinet ile” ifadeleri yer almaktadır.

3.11. Ferai Zeybek Havası

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 13’te sergilenmektedir:

Tablo 13. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hacı M. Salih Çalgı (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1302 (R) 1886-1887

Meslek	Denizli Halkevi Bando Öğretmeni
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Harbiye Nezareti Bandosu, Halktan

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Klarinet ile” ifadeleri yer almaktadır.

3.12. Seksileme

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 14’te sergilenmektedir:

Tablo 14. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hacı M. Salih Çalgı (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1302 (R) 1886-1887
Meslek	Denizli Halkevi Bando Öğretmeni
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Harbiye Nezareti Bandosu, Halktan

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Klarinet ile” ifadeleri yer almaktadır.

3.13. Süvariler Aman Aman

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15’te sergilenmektedir:

Tablo 15. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hasan Hüseyin Sücüllü (S)
Yaş/Doğum Yılı	1319 (R) 1903-1904
Meslek	Borsa Kontrol Memuru
Memleketi	Denizli/Merkez, Musa Ağa Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Süvariler amanın aman inip gelir fidan boylum enişten
Goca da bıçak görünmüyor gümüştten
Benim de yârim aman aman yeni geldi fidan boylum cümbüşten

Vur davulcu davuluna (da) inlesin
Ben gidiyom yeşil deniz dinlesin

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında herhangi bir ifade yer almamaktadır.

3.14. Denizli Üç Parmak Zeybek Oyunu

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 16’da sergilenmektedir:

Tablo 16. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hacı M. Salih Çalgı (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1302 (R) 1886-1887
Meslek	Denizli Halkevi Bando Öğretmeni
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Harbiye Nezareti Bandosı, Halktan

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Klarinet ile” ifadeleri yer almaktadır.

3.15. Sarayköy Zeybeği

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17’de sergilenmektedir:

Tablo 17. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hacı M. Salih Çalgı (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1302 (R) 1886-1887
Meslek	Denizli Halkevi Bando Öğretmeni
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Harbiye Nezareti Bandosı, Halktan

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Klarinet ile” ifadeleri yer almaktadır.

3.16. Caminin İçinde Çınar Ağacı

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 18’de sergilenmektedir:

Tablo 18. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Nevzat Üreyil (S/Ç)
Yaş/Doğum Yılı	21
Meslek	Sazcı
Memleketi	Denizli/Merkez
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Saz ile okudu” ifadeleri yer almaktadır.

3.17. Serenler (Denizli Zeybeği)

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19’da sergilenmektedir:

Tablo 19. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Nevzat Üreyil (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	21
Meslek	Sazcı
Memleketi	Denizli/Merkez
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Yalnız saz ile” ifadeleri yer almaktadır.

2.18. Peşrev (Kadın Oyun Havası)

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 20’de sergilenmektedir:

Tablo 20. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Nevzat Üreyil (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	21
Meslek	Sazcı
Memleketi	Denizli/Merkez
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Yalnız saz ile” ifadeleri yer almaktadır.

3.19. Alaylı Türküsü

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 21’de sergilenmektedir:

Tablo 21. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Salih Sücüllü (S)
Yaş/Doğum Yılı	40
Meslek	Buğday Koruma Muhafaza Memuru
Memleketi	Denizli/Merkez, Sücüllü Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Nevzat Üreyil saz ile refakat etti. (Hüviyet için 193. fişe müracaat).” ifadeleri yer almaktadır.

3.20. İğri de Büğrü Denizli’den Geçdin mi?

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22’de sergilenmektedir:

Tablo 22. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Salih Sücüllü (S)
Yaş/Doğum Yılı	40
Meslek	Buğday Koruma Muhafaza Memuru
Memleketi	Denizli/Merkez, Sücüllü Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Nevzat Üreyil saz ile refakat etti. (Hüviyet için 193. fişe müracaat). Plak bozuk ve eksiktir.” ifadeleri yer almaktadır.

3.21. İğri de Büğrü Denizli'nin Yolları

11 Temmuz 1938'de Denizli Merkez'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'te sergilenmektedir:

Tablo 23. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Salih Sücüllü (S)
Yaş/Doğum Yılı	40
Meslek	Buğday Koruma Muhafaza Memuru
Memleketi	Denizli/Merkez, Sücüllü Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Nevzat Üreyil refakat etti. (Hüviyet için 193. fişe müracaat).” ifadeleri yer almaktadır.

3.22. Şu Çavdırda Bir Kuş Var

11 Temmuz 1938'de Denizli Merkez'den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 24'te sergilenmektedir:

Tablo 24. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Şükrü Atlay (S)
Yaş/Doğum Yılı	22

Meslek	Lise 10. sınıf talebesi
Memleketi	Denizli/Acıbadem ⁹ , Aşağı Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Şu çavdırda bir guş var (amanın)
Ganadında gümüş var (yandım)
O da gitti gelmedi (Haydi)
Bugün bunda bir iş var
Doldur, doldur Sürmeli gelin içelim aman
İçelim de düşmanları seçelim aman*

*Şu Çavdırın hanında
Garagolu yanında
Ortaklığın mı vardı?
Haydi Sarahmedin ganında
Nolacak Ferdun Beyim nolacak
Bizim ile taş damlar mı dolacak?*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Eğlence yerinde çalmak için. Saz ile okudu.” ifadeleri yer almaktadır.

3.23. Tefenni Oyun Havası

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25’te sergilenmektedir:

Tablo 25. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Sait Aydın (S)
Yaş/Doğum Yılı	1330 (R) 1914-1915 (M)
Meslek	Arabacı

⁹ Derlemeci, daha sonraki fişlerde Şükrü Atlay’ın memleketini “Denizli/Acıpayam” olarak yazmıştır. Denizli’nin bir ilçesi olan “Acıpayam”ın doğru bilgi olduğu, bu fişte bu bilginin yanlışlıkla “Acıbadem” olarak yazıldığı düşünülmektedir.

Memleketi	Burdur/Tefenni, Kır Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Tefenni/Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Evlerim evlerim bir uçtan uca

İçinde yatmadım üç gün aman¹⁰

Hanaylar yaptırdım yüksek galdırım

Galdırımdan düştüm beni galdırın

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Zenci. Denizli 51. Piyade Alayı 2inci Tb. 6. Bl. efradından. Saz refakatinde” ifadeleri yer almaktadır.

3.24. Ben Bilemedim Benim de Yarım Hangisi? (Oyun Havası)

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 26’da sergilenmektedir:

Tablo 26. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Sait Aydın (S)
Yaş/Doğum Yılı	1330 (R) 1914-1915 (M)
Meslek	Arabacı
Memleketi	Burdur/Tefenni, Kır Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Tefenni/Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Ben bilemedim benim de yarım hangisi?

Sürmelim, palazım, ceylanım

Gıcır gıcır da gelir yarin gağnısı

Aman aman

¹⁰ Derlemeci “aman” sözcüğünün yanına, parantez içinde (1) rakamı koyup fiş sayfasının altında “(1) “üç gece” olması lazım” açıklamasını dipnot olarak vermiştir.

Şirine yavrum şirine

Takıver zillerin dördünü

Hiçine yavrum hiçine

Yaylada gördüm göçüne

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Siyahi. Denizli 51inci Piyade Alayı 2inci Tb. 6. Bl. efradından. Saz refakatinde” ifadeleri yer almaktadır.

3.25. Bayhar Havası

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 27’de sergilenmektedir:

Tablo 27. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Şükrü Atlay (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	22
Meslek	Lise 10. sınıf talebesi
Memleketi	Denizli/Acıpayam, Aşağı Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Şu Bayhardan çıksın yan basa basa

Ta birliye geldim gan gusa guşa

Efelerde martin o da bizden olsa

Atma Yusuf atma ben yaralıyım

Aslımı sorarsan ben buralıyım

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Saz ile okudu” ifadesi yer almaktadır.

3.26. Zeybek

Derleme fişinde parçanın alındığı yer ve tarih belirtilmemiştir. Eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 28’de sergilenmektedir:

Tablo 28. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Nazmi Yürük (Ç) (klarinet)	Reşat Yürük (Ç) (cümbüş)
Yaş/Doğum Yılı	1312 (R) 1896-1897	1333 (R) 1917
Meslek	Muzikacı	Çalgıcı
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Asker iken	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Evlerinin önü gaya

Gayadan bakarlar aya

Avludaki goru taya

Bin gidelim emmim oğlu

Anan duyar, baban duyar

Arkamıza atlı goyar

Gelen atlı cana gıyar

Ben gidemem emmim oğlu

Anam duysun babam duysun

Arkamıza atlı goysun

Gelen atlı cana gıysın

Bin gidelim emmim oğlu

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “İki kardeşler. Klarnet” ifadeleri yer almaktadır.

3.27. Ovanın Darısını

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 29’da sergilenmektedir:

Tablo 29. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Nazmi Yürük (Ç) (klarinet)	Reşat Yürük (Ç) (cümbüş)
Yaş/Doğum Yılı	1312 (R) 1896-1897	1333 (R) 1917

Meslek	Muzikacı	Çalgıcı
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Asker iken	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Ovanın darısını
Sel yapmış yarısını
Aker oldum gidiyom
Helallaşalım gayrı*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Kadın oyun havası. Klarnet” ifadeleri yer almaktadır.

3.28. Emmim Oğlu

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 30’da sergilenmektedir:

Tablo 30. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hilmi Ersan (S)
Yaş/Doğum Yılı	26
Meslek	Lise İngilizce öğretmeni
Memleketi	Denizli/Merkez, Saltak Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Saz refakati” ifadesi yer almaktadır.

3.29. Davas Zeybeği

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 31’de sergilenmektedir:

Tablo 31. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Nazmi Yürük (Ç) (klarinet)	Reşat Yürük (Ç) (cümbüş)
Yaş/Doğum Yılı	1312 (R) 1896-1897	1333 (R) 1917
Meslek	Muzikacı	Muzikacı
Memleketi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi	Denizli/Merkez, Kaybanlar Mahallesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Asker iken	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Klarnet. Oyun” ifadeleri yer almaktadır.

3.30. Kadın Oyun Havası

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 32’de sergilenmektedir:

Tablo 32. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Cafer Çoban (S)	İbrahim Akşit (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1333 (R) 1917	1334 (R) 1918
Meslek	Bağırşakçı	Rençberlik
Memleketi	Denizli/Merkez, Çukurköy	Denizli/Acıbayam, Yumrutaş Köyü
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine	Kendi kendine ve babasından

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Üçünü de yavrum üçüne
Yaylada gördüm göçüne
Dakınver durur gız zillerin çiftini
Oyna da meydan senindir

Derdine yavrum derdine
Öldüm sürüne sürüne¹¹*

¹¹ Derlemeci “sürüne” sözcüğünün yanına, parantez içinde (1) rakamı koyup fiş sayfasının altında “(1) yanlıştır. M. S.” açıklamasını dipnot olarak vermiştir. M. S. kısaltmasının Muzaffer Sarısözen olduğu tahmin edilmektedir.

*Takınver dur Hanım dördüne
Oyna da meydan senindir*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Yalnız saz ile: (Virtuoz) Mahpushaneden. Akşit: Katilden mevkuf. Cafer: Katilden 7,5 seneye mahkum” ifadeleri yer almaktadır.

3.31. Arabaya Taş Koşdum

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 33’te sergilenmektedir:

Tablo 33. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Cafer Çoban (S)	İbrahim Akşit (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1333 (R) 1917	1334 (R) 1918
Meslek	Rençberlik	Rençberlik
Memleketi	Denizli/Acıbayam, Yumrutaş	Denizli/Acıbayam, Yumrutaş Köyü
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine	Kendi kendine ve babasından

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında herhangi bir söz bulunmamaktadır. “DÜŞÜNCELER” başlığı altında ise “Saz ile. (Virtüoz) Mahpushaneden. Akşit: Katilden mevkuf. Cafer: Katilden 7,5 seneye mahkum” ifadeleri yer almaktadır.

3.32. Adımı da Sevdiğim (Afşar Beyleri)

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 34’te sergilenmektedir:

Tablo 34. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	İbrahim Akşit (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1334 (R) 1918
Meslek	Rençberlik
Memleketi	Denizli/Acıbayam, Yumrutaş
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine ve babasından

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Adını(da) sevdiğim Avşar Beyleri {aman beyleri
Ya size de bir Vezirlik yakışır {of aman efem
Kusan da harbini asın çifteni
Garşinde kötü düşmanların {ah getip durur aman efendim*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Saz refakatinde okudu (Virtüöz): Mahbushaneden: Katilden 7,5 seneye mahkum” ifadesi yer almaktadır.

3.33. Dervent Dereleri Yol Vir Geçelim

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 35’te sergilenmektedir:

Tablo 35. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Muttalip Omur (S)	Hüseyin Kırdök (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	1338 (R) 1922	34
Meslek	Rençberlik	Rençberlik
Memleketi	Denizli/Çal, Ortaköy	Denizli/Davaz, Yarangüme (Kaledavaz)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Derventleri yol ver geçelim
Sılaya gidecek yolları açalım
Gelin arkadaşlar biz bu yoldan vaz geçelim
Dervent dereleri dar geldi bana
Genç yaşında ölüm şen geldi bana*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Mahpushaneden. Her ikisi de katilden mevkuf ve muhakeme ediliyorlar. Saz ile okudular” ifadeleri yer almaktadır.

3.34. Oğlanın Adı Hacı Mülazım

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 36’da sergilenmektedir:

Tablo 36. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hüseyin Kırdök (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	34
Meslek	Rençberlik
Memleketi	Denizli/Davaz, Yarangüme (Kaledavaz)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Oğlanın adı Hacı Mülazım
(Ben) Çarşıya gidiyorum neler ilazım
Ufak para olsa da o da ilazım
Şingir mingir metelik topla da gel*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Mahpushaneden. Katilden mevkuf, muhakeme ediliyor. Saz ile okudu” ifadeleri yer almaktadır.

3.35. Uzun Uzun Kavak Dallarında Fadimem

11 Temmuz 1938’de Denizli Merkez’den derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 37’de sergilenmektedir:

Tablo 37. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad (S/Ç)	Hüseyin Kırdök (Ç)
Yaş/Doğum Yılı	34
Meslek	Rençberlik
Memleketi	Denizli/Davaz, Yarangüme (Kaledavaz)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kendi kendine

Derleme fişinde “PARÇANIN TEKSTİ” başlığı altında, eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Uzun uzun gavak dalların da Fatmam
Gazellerin dökülün, Hasbahçenin içinde gül memeleri öpsün
Anagız, anagız eremedim oynuna
Küçücükten alışmışsın giremedim goynuna*

Derleme fişinde “DÜŞÜNCELER” başlığı altında “Mahpushaneden. Katilden mevkuf, muhakeme ediliyor.” ifadeleri yer almaktadır.

4. DENİZLİ 1938 DOSYASINA İLİŞKİN DİĞER BELGELERDE YER ALAN BİLGİLER

Arşiv’de, 1938 yılında Denizli’de derlenen eserlerle ilgili olarak, yukarıda ele alınan derleme fişlerinin dışında, bu derlemelerin ses kayıtlarını içeren plak numaralarının not edildiği, biri daktiloyle diğeri ise el yazısıyla yazılmış iki adet liste bulunmaktadır.

Daktiloyle yazılmış olan listede,¹² 36 adet eser kayıt altına alınmış, söz konusu eserlerin plak numaraları ve plaktaki yerleri belirtilmiş ve eserler için 761’den 795’e kadar sıra numarası verilmiştir. Söz konusu listede, *Emmim Oğlu* türküsünden sonra 789 sıra numarasıyla, plak numarası 205, plak yeri b2 olarak gösterilen *Kadın Oyun Havası Peşrefi* adlı türküye ilişkin derleme fişi *Denizli 1938* başlıklı dosyada bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu listedeki eser sayısı, derleme fişlerinin yer aldığı dosyadaki eser sayısından bir adet fazladır.

Daktiloyle yazılmış listede *Süvariler Aman Aman* adlı eserin yanına “V” yazılmış; *Davas Zeybeği, Köşdere Zeybek Havası, Ferai Zeybek Havası, Seksileme, Denizli Üç Parmak Zeybeği, Sarayköy Zeybeği, Serenler (Denizli Zeybeği), Peşrev (Kadın Oyun Havası), Zeybek ve Davas Zeybeği için* “E” kısaltması; geriye kalan eserler için ise “R” kısaltması kullanılmıştır. İlgili satırlardaki “V” kısaltmasının “vokal” (sözlü) eserler için, “E” kısaltmasının “enstrümantal” (çalgısal) eserler için, “R” kısaltmasının ise “refakat”¹³ (eşlikli) eserler için kullanılmış olduğu düşünülmektedir. Enstrümantal ve eşlikli eserlerin kısaltmalarının yanına hangi enstrüman olduğu açıkça yazılarak belirtilmiştir. Sadece Zeybek adlı eserin yanına “Ut, Kl.” ibaresi yazılmıştır. Buradaki “Kl.”nin “klarinet” olduğu anlaşılmaktadır.

¹² Söz konusu liste, “*Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi*” başlıklı dosyada yer almaktadır.

¹³ Derleme fişlerinde saz eşliği için “refakat” sözcüğü kullanılmaktadır, bu sebeple “R” harfinin “refakat”in kısaltmasına işaret ettiği anlaşılmaktadır.

Listede, enstrüman bilgilerinin yanında kaynak kişilerin ad ve soyadları verilmiştir.

El yazısıyla doldurulmuş olan diğer listede,¹⁴ “Sıra no”, “Eşyanın Adı ve Vasıfları”, “Miktarı”, “Ne suretle geldiği” ve “İzahat” başlıklarında bilgi verilmiştir. Söz konusu formda, derlenen eserlerin plak numaraları “Sıra no” olarak verilmiş, her bir sıra (plak) numarası için miktar “1” olarak belirtilmiş, “Ne suretle geldiği” sütununa sayfa başlarında birer kez “*arşivce derleme*” yazılmış ve geri kalan satırlara denden işareti konulmuştur. “İzahat” satırlarında, *Süvariler Aman Aman* adlı eser için “V” kısaltması; *Davas Zeybeği*, *Köşdere Zeybek Havası*, *Ferai Zeybek Havası*, *Seksileme*, *Denizli Üç Parmak Zeybeği*, *Sarayköy Zeybeği*, *Serenler (Denizli Zeybeği)*, *Peşrev (Kadın Oyun Havası)*, *Zeybek* ve *Davas Zeybeği* için “E” kısaltması ve geriye kalan eserler için ise “R” kısaltması belirtilmiştir. Ayrıca yine aynı satırda, enstrüman isimleriyle birlikte kaynak kişilerin ad soyadları not düşülmüştür.

El yazısıyla doldurulmuş olan söz konusu listede 36 adet eser kayıt altına alınmıştır. Tıpkı daktiloyla yazılmış olan listedeki gibi bu listede de *Emmim Oğlu* türküsünden sonra gelen *Kadın Oyun Havası Peşrefi* adlı türküye ilişkin derleme fişi, *Denizli 1938* dosyasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu listedeki eser sayısı da derleme fişlerinin yer aldığı dosyadaki eser sayısından bir adet fazladır.

5. SONUÇ

10-11 Temmuz 1938 tarihleri arasında Denizli’de gerçekleştirilmiş olan ve iki gün süren derleme çalışmasına ilişkin olarak Arşiv’de 35 adet derleme fişi bulunmakta, söz konusu fişlerde toplam 35 adet eserin derleme bilgisi yer almaktadır.

Derleme fişlerindeki bilgilere göre, Denizli’de gerçekleştirilen bu derleme çalışmasında 2’si Burdur’lu diğerleri Denizli’li olmak üzere toplam 16 kaynak kişi yer almıştır.

Kaynak kişiler tarafından, 2 adet eserin Burdur Tefenni ilçesinde, geriye kalan 33 adet eserin ise Denizli’de öğrenildiği belirtilmiştir. Derleme fişlerinde kaynak kişilerin bu eserleri kimden, nerede ve ne zaman öğrenmiş oldukları konusuna ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 38’de sergilenmektedir:

¹⁴ Söz konusu liste, “*F. Arşivinin derlediği plaklar No:1-410*” başlıklı *Ankara Devlet Konservatuvarı Demirbaş Defteri*’nde yer almaktadır.

Tablo 38. Eserin öğrenildiği yer, kişi ve zaman bilgilerinin kaynak kişi sayısına dağılımı

Eserin Öğrenildiği Yer/Kişi/Zaman	Kaynak kişi sayısı
Hapishane	1
Harbiye Nezareti Bandosu, Halktan	1
Kendi kendine	12
Asker iken	1
Kendi kendine ve babasından	1

Tablo 38’de görüldüğü üzere, 16 kaynak kişiden 12’si, yani kaynak kişilerin % 75’i, eserleri “kendi kendine” öğrenmiştir.

Derleme fişlerinde aktarılan bilgilere göre kaynak kişilerin yaşları, meslekleri ve kaç esere kaynaklık ettikleri, Tablo 39’da özetlenmektedir:

Tablo 39. Kaynak kişilerin yaşları, meslekleri ve bu kişilerden derlenen eser sayısı

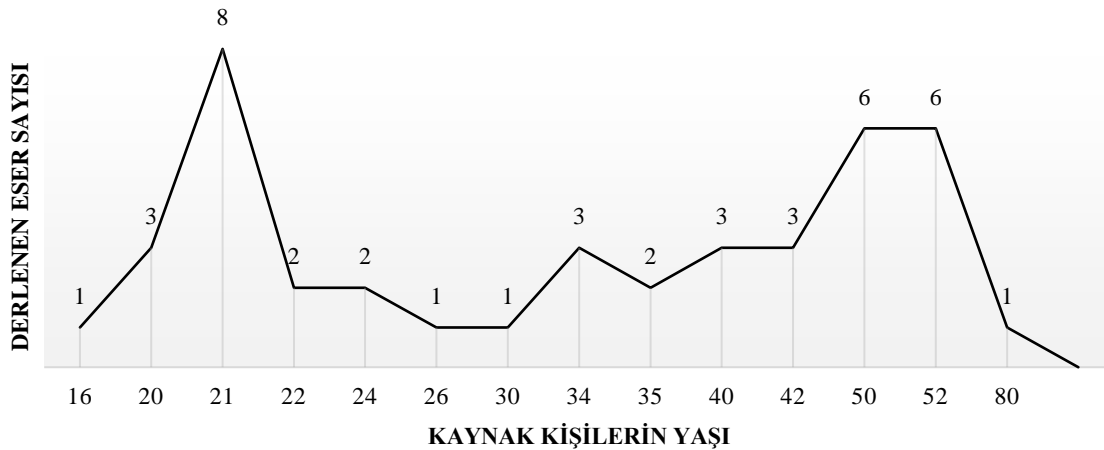
Ad Soyad	Yaş ¹⁵	Meslek	Söylediği/Çaldığı Eser Sayısı
İsmail Uzun	50	Lokantada Sazende	6
Hacı M. Salih Çalgı	52	Mızıkacı, Denizli Halkevi Bando Öğretmeni	6
Kalenderoğlu İbrahim	80	Manifaturacı	1
Hüseyin Saygın	30	Rençber	1
Hasan Hüseyin Sücüllü	35	Borsa Kontrol Memuru	2
Nevzat Üreyil	21	Sazcı	3
Salih Sücüllü	40	Buğday Koruma Muhafaza Memuru	3
Şükrü Atlay	22	Lise 10. sınıf talebesi	2
Sait Aydın	24	Arabacı	2
Nazmi Yürük	42	Muzikacı	3
Reşat Yürük	21	Çalgıcı	3

¹⁵ Doğum yılı Rumi takvime göre verilen ve Miladi takvim karşılığı Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzu’na göre iki ardışık yıl olarak çıkan kaynak kişilerin yaşı, ilk yıl göz önünde tutularak hesaplanmıştır. Örneğin, Miladi takvim karşılığı 1886-1887 olduğunda, söz konusu kaynak kişinin yaşı hesaplanırken doğum yılı 1886 olarak kabul edilmiştir.

Hilmi Ersan	26	Lise İngilizce Öğretmeni	1
Cafer Çoban	21	Bağırsakçı	2
İbrahim Akşit	20	Rençber	3
Muttalip Omur	16	Rençberlik	1
Hüseyin Kırdök	34	Rençberlik	3

Tablo 39’da görüldüğü üzere; Kaynak kişilerin en genci 16, en yaşlısı 80 yaşındadır. Bunların dışında; 2 kişi 50’li yaşlarda, 2 kişi 40’lı yaşlarda, 3 kişi ise 30’lu yaşlardadır. 16 kaynak kişinin 7’si, yani % 43,75 gibi bir çoğunluğunun 20’li yaşlarda olması dikkat çekicidir.

Tablo 39’da sergilenen bilgiler ışığında, derlemelere kaynaklık eden kişilerin yaş bilgilerinin derlenen eser sayısına dağılımı Görsel 2’deki grafikte gösterilmektedir:

Görsel 2. Kaynak kişilerin yaş bilgilerinin derlenen eser sayısına dağılımı

Grafikte görüldüğü üzere, derleme fişlerinde yer alan 35 eserin 12’sinin 50’li yaşlardaki kaynak kişiler tarafından, 8’inin ise 21 yaşındaki kaynak kişilerden derlenmiş olduğu dikkat çekicidir. Geri kalan yaş gruplarının 1 ila 3 adet esere kaynaklık ettiği görülmektedir.

Tablo 39’da sergilenen bilgilere göre; derlemelere kaynaklık eden 16 kişiden 5’i müzisyen, 4’ü rençberdir. Bunun dışında; öğretmen, memur, manifaturacı, talebe, arabacı ve bağırsakçı olanlar da bulunmaktadır. Buna göre, kaynak kişilerin herhangi bir meslek grubunda çoğunluk göstermeyip, farklı farklı mesleklere sahip olmaları ilgi çekicidir.

Derlenen 35 eserin 25'i sözlü eserdir. Bunların 3'ü eşiksiz icra edilmiş olup 22'sine *bozuk*, *saz* ya da *klarinet* çalgılarıyla eşlik edilmiştir. Bu eserlere ait derleme fişlerinde eser sözlerinin genellikle duyulduğu şekilde aktarılmış olduğu dikkat çekmekte, bu duruma bağlı olarak bazı eser sözlerinin yazımında özellikle yerel söyleyiş tarzının kâğıda olduğu gibi yansıtılmasına gayret edilmiş olduğu dikkat çekmektedir.

Derlenen eserlerin 10'u çalgısal olup derleme fişlerinde bu eserlerin *bozuk*, *klarinet*, *saz* ve *cümbüş* çalgılarıyla icra edilmiş olduğu belirtilmiştir.

Arşiv'de Denizli 1938 dosyasına ilişkin diğer belgelerden daktiloyle yazılmış olan listede ve el yazısıyla yazılmış olan listede *Adını da Sevdiğim* adlı eserin kaynak kişileri Muttalıp Umur ve Hüseyin Kırdök olarak yazılmışken *Denizli 1938* başlıklı dosyada yer alan söz konusu esere ait derleme fişinde kaynak kişi İbrahim Akşit olarak belirtilmektedir.

Söz konusu iki listede yer alan ilk 6 eserin bağlama eşliğinde icra edilmiş olduğu belirtilmiştir. Derleme fişlerinde ise bu eserlere ilişkin “bozuk refakatinde” ya da “bozuk ile” gibi ibareler kullanılmıştır.

Söz konusu iki listede yer alan *Zeybek* adlı esere ut ve klarinet enstrümanlarının eşlik ettiği belirtilmişken, derleme fişinde bu eserin eşlik enstrümanları *cümbüş* ve *klarinet* olarak gösterilmiştir. Yine adı geçen listelerde *Ovanın Darısı* adlı esere eşlik eden enstrümanın ut olduğu belirtilirken, derleme fişinde bu eserin eşlik enstrümanları *cümbüş* ve *klarinet* olarak gösterilmiştir.

Anılan listeler ile derleme fişleri karşılaştırıldığında hem bazı eser başlıklarının hem de bazı kaynak kişi adlarının yazımında küçük farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Söz konusu farklılıklar, Tablo 40'ta karşılaştırmalı olarak sergilenmektedir:

Tablo 40. Derleme fişleriyle listeler arasında eser ve kaynak kişi isimlerinde gözlenen farklılıklar

Derleme Fişinde	El yazısıyla yazılmış olan listede	Daktilo ile yazılmış olan listede
<i>Davas Kırtı</i>	<i>Davas Kuru</i>	<i>Davas Kuru</i>
<i>Köşkdere Zeybek Havası</i>	<i>Köşkdere Zeybek Havası</i>	<i>Köşkdere Zeybek Havası</i>
<i>İğri de Büğrü Denizli'den</i>	<i>Eğri de Büğrü Denizli'den</i>	<i>Eğri de Büğrü Denizli'den</i>
<i>İğri de Büğrü Denizli'nin Yolları</i>	<i>Eğri de Büğrü Denizli'nin Yol</i>	<i>Eğri de Büğrü Denizli'nin Yol</i>
<i>Şu Çavdırda Bir Kuş Var</i>	<i>Şu Çadırda Bir Kuş Var</i>	<i>Şu Çavdırda Bir Kuş Var</i>
<i>Dervent Dereleri</i>	<i>Devent Dereleri</i>	<i>Devent Dereleri</i>

Nevzat Üreyil	Nevzat Uzeyil	Nevzat Üzeyil
Şükrü Atlay	Şükrü Altay	Şükrü Altay

15 طلب ادور

14 جعفر فردوسی

73 ابراهیم آقایی

76 سید فردوسی

EK: FOTOĞRAFLARDA YER ALAN KAYNAK KİŞİLER

Fotoğraf 1. İsmail Uzun

Fotoğraf 2. Salih algı

Fotoğraf 3. İbrahim Kalender

Fotoğraf 4. H¼seyin Saygın

Fotoğraf 5. Hasan H¼seyin S¼c¼ll¼

Fotoğraf 6. Nevzad Üreyil

Fotoğraf 7. Salih S¼c¼ll¼

Fotoğraf 8. Ő¼kr¼ Atlay

Fotoğraf 9. Sacid Aydın

Fotoğraf 10. Nazmi Y¼r¼k

Fotoğraf 11. Reşad Y¼r¼k

Fotoğraf 12. Hilmi Ersan

Fotoğraf 13. İbrahim Akşid

Fotoğraf 14. Cafer oban

Fotoğraf 15. Muttalib Umur

Fotoğraf 16. H¼seyin Kırd¼k

KAYNAKÇA

Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi, Denizli 1938 Dosyası,
Plak No: 200-207, Dosya No: 26

Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi

“F. Arşivinin derlediği plaklar No:3–983-1450” başlıklı Ankara Devlet Konservatuarı
Demirbaş Defteri

Gazimihal, M. R. (2001). *Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Sazlarımız*. Ankara: T. C. Kültür
Bakanlığı Yayınları

Türk Tarih Kurumu Tarih Çevirme Kılavuzu (t.y.). Erişim: 03.11.2022,
<http://ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ DERLEME FİŞLERİ: BAYBURT 1937

Başvuru Tarihi: 24.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Ferhat ÇAYLI^a

Ahu KÖKSAL^b

Ozan CİVELEK^c

Türev BERKİ^d

ÖZ

Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Mehmet Arif Etikan'dan oluşan bir heyet tarafından 1937 yılında Bayburt'ta çeşitli yöresel müzikler derlenmiştir. Bu çalışmada, söz konusu derleme gezisine ilişkin HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi'nde bulunan özgün el yazması derleme fişleri ve ilgili diğer yazılı arşiv belgeleri incelenmektedir. Söz konusu arşivde, 1937 Bayburt derlemeleriyle ilgili 17 derleme fişinin mevcut olduğu tespit edilmiş; bu fişlerde, Bayburt derleme gezisi sırasında kayda alınan 22'si sözlü 2'si çalgısal olmak üzere toplam 24 adet eser hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. İncelemeler sonucunda, bu eserlerin çoğunun 30 yaş altı kişilerden derlendiği anlaşılmış, ayrıca söz konusu derleme çalışmasındaki kaynak kişilerin çoğunun memur/işyar olarak görev yapmakta olduğu görülmüştür. Arşivdeki belgeler arasında rastlanan Muzaffer Sarısözen imzalı bir notta, iki gün sürmüş olan bu derleme gezisinden istenilen verimin alınmadığı belirtilmiş, bu durumun zaman kısıtlılığından ve personel eksikliğinden kaynaklandığı ifade edilmiştir. Ayrıca, her ne kadar bütün kaynak kişiler Bayburtlu olsa da, derlenen eserler arasında Bayburt'un yerel müzik kültürünü yansıtan eser sayısının çok az olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Ankara Devlet Konservatuvarı Folklor Arşivi, Yöresel Müzik Derlemeleri, Arşiv Belgeleri, Bayburt Türküleri.

^a Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzik Bilimleri Bölümü, Müzik Teorileri Anabilim Dalı.
Dr. Öğr. Üyesi.
E-mail: ferhatcayli@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0511-6208

^b Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzik Bilimleri Bölümü, Müzikoloji Anabilim Dalı.
Öğr. Gör., Dr.
E-mail: koksalahu@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5813-0877

^c Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Geleneksel Türk Müzikleri Yüksek Lisans Programı Öğrencisi.
E-posta: ozancivelek92@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-0773-4678

^d Hacettepe Üniversitesi, Ankara Devlet Konservatuvarı, Müzik Bilimleri Bölümü, Müzikoloji Anabilim Dalı.
Prof. Dr.
E-posta: tberki@hacettepe.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-5170-0240

HUADK FOLKLORE ARCHIVE COMPILATION FORMS: BAYBURT 1937

ABSTRACT

In 1937, a committee consisting of Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen and Mehmet Arif Etikan recorded various folk songs in the Bayburt region. This study examines the authentic manuscripts and other relevant written documents in the HUADK (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive related to this field trip. In the archive, it was found that there are 17 compilation forms containing detailed information about 24 folk songs (22 vocal and 2 instrumental) recorded during this field trip. It was observed that most of these folk songs were compiled from individuals under the age of 30, and it was also understood that most of these informants were civil servants. In a note written by Muzaffer Sarısözen, it was stated that the desired efficiency could not be obtained during this two-day field trip due to limited time and the lack of the desired personnel. Although all of the folk songs were compiled from native individuals, it was concluded that there are only a few works reflecting the local music culture of Bayburt among the recordings.

Keywords: *Ankara State Conservatory Folklore Archive, Folk Music Collections, Archive Documents, Bayburt Folk Music.*

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 11-12 Eylül 1937 tarihleri arasında Bayburt yöresinde gerçekleştirilen derleme gezisiyle ilgili olarak HÜADK¹ Folklor Arşivi'nde muhafaza altında tutulan el yazması derleme fişlerindeki ayrıntıların ortaya çıkarılması, söz konusu gezide derlenen eserlere ilişkin arşivdeki diğer dokümanlarla derleme fişlerinin karşılaştırılması ve sonuç olarak 1937 Bayburt derlemeleri ile ilgili arşiv belgelerine yönelik toplu bir değerlendirme yapılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda, HÜADK Folklor Arşivi'nde muhafaza edilen yazılı belgeler taranarak 1937 Bayburt derleme gezisiyle ilgili olanlar tespit edilmiş ve söz konusu belgelerin orijinal nüshaları titizlikle incelenmiştir. Çalışmada mercek altına alınan söz konusu belgeler şunlardır:

- “Gümüşhane 1937 Plak no: 82-86” başlıklı klasör dosyada yer alan derleme fişleri²
- “F. Arşivinin derlediği plaklar No:1-410” başlıklı Ankara Devlet Konservatuarı Demirbaş Defteri'nin 19.-20. sayfaları arasında yer alan, el yazısıyla doldurulmuş bir adet ayrıntılı liste³
- “Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi” başlıklı klasör dosyada yer alan, daktilo ile yazılmış bir adet ayrıntılı liste⁴
- “Arşiv Derleme Plakları Kataloğu – Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler” başlıklı klasör dosyada yer alan, daktilo ile yazılmış bir adet ayrıntılı liste⁵

Anılan belgeler arasında, öncelikle, “Gümüşhane 1937” dosyasında bulunan derleme fişleri incelenmiş ve söz konusu derleme fişlerinde el yazısı ile kayıtlı olan bilgiler çözümlenerek aktarılmıştır. Derlenen eserin kayda alındığı yer ve tarih, eseri çalan/söyleyen kişi veya kişilere ilişkin ayrıntılar, derleme işinin kimler tarafından gerçekleştirildiği ve kayda alınan eserlerin sözleri gibi bilgiler içeren, bunun yanında, kayda alınan eserle, eserin icrasıyla veya genel olarak derleme gezisiyle ilgili bazı yorumlar da barındıran söz konusu belgelerdeki metinlerin, yazıldıkları şekilde -düzeltme yapılmadan- makaleye aktarılmasına özen gösterilmiştir. Derleme fişlerinin ardından, yukarıda anılan diğer arşiv belgelerindeki ayrıntılar ortaya koyulmuş ve derleme fişleri ile bu belgeler arasındaki farklılıklara dikkat çekilmiştir.

¹ HÜADK: Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı

² HÜADK Folklor Arşivi. “Gümüşhane 1937 Plak no: 82-86”. [Dosya no:30]. (Klasör dosya).

³ HÜADK Folklor Arşivi. “Ankara Devlet Konservatuarı Demirbaş Defteri (F. Arşivinin derlediği plaklar No:1-410)”. (Klasör dosya).

⁴ HÜADK Folklor Arşivi. “Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi”. (Klasör dosya).

⁵ HÜADK Folklor Arşivi. “Arşiv Derleme Plakları Kataloğu – Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler”. (Klasör dosya).

Çalışmanın sonuç bölümünde ise, derleme fişleri ile diğer yazılı arşiv belgelerinin karşılaştırmalı şekilde incelenmesi yoluyla ulaşılmış olan bulgular özetlenmiş ve 1937 Bayburt derleme çalışması hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

2. DERLEME FİŞLERİNİN İNCELENMESİ

1937 yılında gerçekleşen Bayburt yöresi derleme çalışması ile ilgili derleme fişleri, HÜADK Folklor Arşivi'ndeki "30" numaralı klasör dosyanın içinde yer almaktadır. Söz konusu klasör dosyanın sırt kartında "Gümüşhane 1937 Plak no: 82-86 Band No:" ifadesi yer almaktadır. Derleme çalışmasının yapıldığı dönemde Bayburt, Gümüşhane iline bağlı olduğu için,⁶ dosya adının "Bayburt" yerine "Gümüşhane" olarak kaydedilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Zira söz konusu dosyada yer alan 17 adet derleme fişinin tamamının Bayburt yöresinden derlenen eserlere ait olduğu görülmekte, dosyada özel olarak Gümüşhane'den derlenmiş herhangi bir esere rastlanmamaktadır.

Söz konusu klasör dosyada yer alan 17 adet derleme fişinde toplam 24 adet esere dair bilgiler bulunmaktadır. Derleme fişlerinin topluca değerlendirilmesi sonucunda oluşturulmuş olan Tablo 1'de, söz konusu eserlerin listesi ve ilgili ses kayıtlarının arşivdeki yerini belirten plak numaraları sunulmaktadır.

Tablo 1. Derleme fişlerinde yer alan eserler ve plak/bant numaraları

Eserin Başlığı	Plak No	
Karaguş Yuva Yapmış	K/82/a1	A/64/b2
Zeytinlik Deresi Bulanık Akar	K/82/a2	A/64/b3
Tatyan Havası ("Derdin Elinden Baş Eğmem Badei Gülfame Ben")	K/82/a3	A/64/b4
Servi Kavak	K/83/a1	A/64/a4
Tek Kadın Oyun Havası ("Sarı Kavunun Dilimi")	K/83/a2	A/64/b1
Samanlık Sarı Saman	K/84/a1	A/65/b3
Zöhrem ("Köprü Altı Tiken")	K/84/a2	A/65/b4
Malasa Gedikleri	K/84/a3	A/65/b5
Demürağa ("Kaleden Kaleye Şahin Uçurdum")	K/84/b1	A/64/a1
Bayburt Barı ("Sallandım Girdim Bağa")	K/84/b2	A/64/a2
"Çalı Koydum Ocağa"	K/84/b3	A/64/a3
Yunus Emreden Bir Parça ("... Ey Padişah")	K/85/a1	A/65/a1
Bayburtlu Celâli'den Bir Parça ("Dün gece seyrinde mahşer yerinde")	K/85/a2	A/65/a2
Bayburtlu Celâli'den Bir Parça ("Yedi Hamim Yazmış Nekkaşı Billah")	K/85/a3	A/65/a3
Yılan İnceden Öter	K/85/b1	A/65/a4
Baytar Havası ("Güzel Medhedeyim Senin Halların Böyle")	K/85/b2	A/65/b1

⁶ Bayburt'un il statüsüne sahip olması 1989 yılında gerçekleşmiştir (T.C. Resmî Gazete, 21 Haziran 1989).

Yüce Dağ Başında Leyli Leyli	K/85/b3	A/65/b2
Bayburt Barı (“Bir Serçe Vurdum Uçtu”)	K/86/a1	A/78/a1
Bir Bölük Kazlar	K/86/a2	A/78/a2
Veysel Barı (sözsüz)	K/86/a3	A/78/a3
Mehmet Turan Barı (sözsüz)	K/86/a4	A/78/a4
Ak Koyun Meler Gelir	K/86/b1	A/78/b1
Bu Günlerde Cumadır Cuma	K/86/b2	A/78/b2
Tek Oyun Havası (“Karamandan Gelirken”)	K/86/b3	A/78/b3

Derleme fişlerinde belirtildiğine göre bütün eserler Hasan Ferit Alnar, Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sözen (Sarisözen) ve Mehmet Arif Etikan’dan oluşan bir heyet tarafından derlenmiştir. Derleme fişlerinde Hasan Ferit Alnar’ın ismi “Hasan Ferit”, “Hasan F.” veya “H. F.” kısaltmalarıyla belirtilmiş; benzer şekilde Halil Bedi Yönetken’in ismi “Halil Bedi”, “Halil B.” veya “H. B.” şeklinde; Muzaffer Sarısözen’in ismi “Muzaffer S.”, “M. Sözen”, veya “M. S.” şeklinde, Mehmet Arif Etikan’ın ismi de “Arif E.”, “A. E.”, “M. Arif” veya “M. A.” şeklinde not edilmiştir.

Derleyenler tarafından el yazısıyla derleme fişine kaydedilmiş olan bilgiler, derlenen eserlerin her biri için aşağıda detaylı olarak aktarılarak açıklanmıştır:

2.1. Karakuş Yuva Yapmış

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 2’de sergilenmektedir:⁷

Tablo 2. Kaynak kişi künyesi (Karakuş Yuva Yapmış)

Ad Soyadı :	Talip Okumuş (S)
Yaş :	35
Meslek :	İşyar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, eser için şu sözler kaydedilmiştir:⁸

Karakuş :|| yuva yapmış

Armudun :|| (armudun) oyuğunda

⁷ Derleme fişlerinde, kaynak kişilerin eseri “söyleyen” kişi mi yoksa “çalan” kişi mi oldukları bilgisi yer almaktadır. Buna bağlı olarak, çalışmada sunulan “Kaynak Kişi Künyesi” başlıklı tablolarda, eğer derlenen eserde kaynak kişinin vokal icrası kaydedilmişse isminin yanına “S” (söyleyen) kısaltması koyulmuş, eğer kaynak kişinin çalgısal icrası kaydedilmişse isminin yanına “Ç” (çalan) kısaltması koyulmuştur.

⁸ Derleme fişinde sözlerin yazımı esnasında kullanılmış olan “:||” simgesi, kendisinden önce yazılan sözcük ya da sözcük grubunun iki kez tekrar edileceğini göstermektedir.

*Ya nasıl :|| ben yatayım?
Bu gışın :|| sovuğunda.*

Eser için “toplu oyun havası” açıklaması yapılmıştır. Ayrıca derleme fişinde, “M.S.” (Muzaffer Sarısözen) imzasıyla, Gümüşhane gezisi hakkında genel bir değerlendirme notu yazılmıştır: “Vaktin darlığı ve istenilen elemanların buldurulamamış olması yüzünden G.- Bayburt muhiti derleme işi eksik kalmıştır. Derlenen parçalarda mahalli müzik rengini gösteren türküler de pek azdır.”

2.2. Zeytinlik Deresi Bulanık Akar

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 3’te sergilenmektedir:

Tablo 3. Kaynak kişi künyesi (Zeytinlik Deresi Bulanık Akar)

Ad Soyadı :	Talip Okumuş (S)
Yaş :	35
Meslek :	İşyar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Zeytinlik deresi bulanık akar
Amande pencereden –aman oy– gırata bakar
Gıratın üstünden alganlar akar
Aman arkadaşlar –aman oy– salımdan tutun
Görpe guzularım aman oy galdılar yetim*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.3. Tatyán Havası

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 4’te sergilenmektedir:

Tablo 4. Kaynak kişi künyesi (Tatyán Havası)

Ad Soyadı :	Dede Gültekin (S)
Yaş :	40
Meslek :	Memur
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:⁹

Aman, aman, aman
Derdin elinden baş egmem badeî gülfame ben
yar, yar, yar, bir tanem gel
Saye î piri muğanda minnet etmem came ben
adi leyli, leylim, bir tanem gel!
Anberi zülfin getirdi başıma sevdaları
Yoksa nerden duş olurdum bu hâyali hâme ben?

Derleme fişinde M. S. imzasıyla şu değerlendirme yapılmıştır: “Parça; bir ‘Gazel’in halk melodisine uydurulmasını göstermektedir. Bu bakımda enteresandır.”

2.4. Servi Kavak

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5’te sergilenmektedir:

Tablo 5. Kaynak kişi künyesi (Servi Kavak)

Ad Soyadı :	Dede Gültekin (S)
Yaş :	40
Meslek :	Memur
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Servi de kavağım oğul oğul ey çıkar seni budaram
Yar başımı alıp terki diyar giderem
Yar elinden oğul oğul ey avu olsa yutaram
Daglar taşlar cemi guşlar kanağlar
Şimdiki kızlar hovardaya da baş bağlar

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.5. Tek Kadın Oyun Havası

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 6’da sergilenmektedir:

⁹ Derleme fişine “Derdin elinden” şeklinde yazılmış olan ifade, gazelin aslında “Devr-i la’inde” olarak geçmektedir (Ayhan, 2018, s. 79).

Tablo 6. Kaynak kişi künyesi (Tek Kadın Oyun Havası)

Ad Soyadı :	Zekeriya Peksert ¹⁰ (S) ve Remzi Çavuldak (S)
Yaş :	27 ve 22
Meslek :	-
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Sarı kavunun dilimi
dost dilimi dilimi
Şu kadın giysin mendilimi
dilimi
Giderem bende bende
Bir ayvam galdı sende
Ayva gibi sarardım
Din, iman yok mu sende?*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.6. Samanlık

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7’de sergilenmektedir:

Tablo 7. Kaynak kişi künyesi (Samanlık)

Ad Soyadı :	Zekeriya Peksert ¹¹ (S) ve Remzi Çavuldak (S)
Yaş :	27 ve 22
Meslek :	-
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Samanlık sarı saman
ağam yar, paşam yar
Gel sarılalım bir zaman
digel, gel
Düşmanlar baş kaldırmış “ “
Gel gezinek bir zaman “ “*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

¹⁰ Demirbaş defterlerindeki listelerde “Zâkir Peksert” adıyla kaydedilmiştir.

¹¹ Demirbaş defterlerindeki listelerde “Zâkir Peksert” adıyla kaydedilmiştir.

2.7. Zöhrem

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 8’de sergilenmektedir:

Tablo 8. Kaynak kişi künyesi (Zöhrem)

Ad Soyadı :	Zekeriya Peksert ¹² (S) ve Remzi Çavuldak (S)
Yaş :	27 ve 22
Meslek :	Memurlar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:¹³

*Köprüünün altı tiken
Zöhrem Yaktın beni gül iken
Allah da seni yaksın
Z. Üç günlük gelin iken
Mest ettin de canım da Zöhrem mest ettin
Eloğluna sen kendini dost ettin
Merdane de Hanım da canım merdane
Bal mı yakdın ağ gerdane gerdane*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.8. Malasa Gedikleri

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9’da sergilenmektedir:

Tablo 9. Kaynak kişi künyesi (Malasa Gedikleri)

Ad Soyadı :	Zekeriya Peksert ¹⁴ (S) ve Remzi Çavuldak (S)
Yaş :	27 ve 22
Meslek :	Memurlar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*1 Malasa gedikleri
- Anam ay, ninem ay*

¹² Demirbaş defterlerindeki listelerde “Zâkir Peksert” adıyla kaydedilmiştir.

¹³ İkinci ve dördüncü mısralarda yer alan “Zöhrem” ve “Z.” ifadeleri, derleme fişinde ilgili mısraların sol başına sonradan eklenmiştir.

¹⁴ Demirbaş defterlerindeki listelerde “Zâkir Peksert” adıyla kaydedilmiştir.

2 - Şekerdir yedikleri

Anam

3- Hiç aklımdan çıkmıyor

Anam

4 - Yarimin dedikleri

o yarin

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.9. Demürağa

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10’da sergilenmektedir:

Tablo 10. Kaynak kişi künyesi (Demürağa)

Ad Soyadı :	Nazım Gücer (S)
Yaş :	26
Meslek :	Memur
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Kaleden kaleye şahin uçurdum

Ah ile vah ile ömüm geçirdim

Yan Temürağa dön Temürağa

Bir daban üstüne dön Temürağa

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.10. Sallandım Girdim Bağa (Bayburt Barı)

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlenen eserin kaynak kişisi olarak özel bir isim belirtilmemiştir; derleme fişinde “Söylenin adı” hanesine “Bayburtlular (Koro)” şeklinde bir not düşülmüş, “memleket” bilgisi olarak da “Gümüşhane-Bayburt” yazılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Sallandım girdim bağa

Başım değdi yaprağa

Dedim bir murat alim

Tez koydular toprağa

Derleme fişinde, sözlerin her birinin “dört defa (grup grup)” seslendirileceği belirtilmiştir.

2.11. Çalı Koydum Ocağa¹⁵

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlenen eserin kaynak kişisi olarak özel bir isim belirtilmemiştir; derleme fişinde “Söylenin adı” hanesine “Bayburtlular (Koro)” şeklinde bir not düşülmüş, “memleket” bilgisi olarak da “Gümüşhane-Bayburt” yazılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Çalı koydum ocağa
Şevki vurdu bucağa
Yavrum ne çok büyüdün?
Sığmıyorsun kucağa*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.12. Yunus Emre’den Bir Parça

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11’de sergilenmektedir:

Tablo 11. Kaynak kişi künyesi (Yunus Emre’den Bir Parça)

Ad Soyadı :	Şevket Ayar (S)
Yaş :	32
Meslek :	Esnaf
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	- / - / Eskiden öğrenmiş

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:¹⁶

*Ey Padişah!
Lehdî lehû limen yeşa,
Şerikin yok senin haşa!
Suçlu kimdir, azab nedir?*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.13. Bayburtlu Celali’den Bir Parça

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 12’de sergilenmektedir:

¹⁵ Bu esere ait bilgiler, “Sallandım Girdim Bağa (Bayburt Barı)” başlıklı eserle aynı fişte yer almaktadır. Söz konusu fişte bu eserin başlığı ayrıca belirtilmemiş olduğu için, başlık olarak tarafımızca eser sözlerinin ilk dizesi kullanılmıştır.

¹⁶ Yunus Emre’ye ait olduğu belirtilen sözlerin aslı şöyle geçmektedir: “Sen ayıttın ey pâdişah Yehdi’llühü li men yeşa’ // Şerikin yok senin ey şah suçlu kimdir itap nedir” (Gölpınarlı, 2010, s. 192)

Tablo 12. Kaynak kişi künyesi (Bayburtlu Celali'den bir parça)

Ad Soyadı :	Şevket Ayar (S)
Yaş :	32
Meslek :	Esnaflık
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Dün gece seyrinde mahşer yerinde
Halayık meydanda hep harab oldu
Cenneti gurdular Sırat yolunda
Evliya, enbiya hep harab oldu*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.14. Bayburtlu Celali'den Bir Parça “Yedi Hamim Yazmış Nekkaşı Billah”

11 Eylül 1937'de Bayburt'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 13'te sergilenmektedir:

Tablo 13. Kaynak kişi künyesi (Yedi Hamim Yazmış Nekkaşı Billah)

Ad Soyadı :	Şevket Ayar (S)
Yaş :	32
Meslek :	Esnaflık
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

Yedi hamim yazmış nekkaşı billah

Derleme fişinde, “(Tekst anlaşılamadı)” notu düşülmüştür.

2.15. Yılan İnceden Öter

11 Eylül 1937'de Bayburt'tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 14'te sergilenmektedir:

Tablo 14. Kaynak kişi künyesi (Yılan İnceden Öter)

Ad Soyadı :	Arslanoğlu Arslan (S)
Yaş :	42
Meslek :	Ziraatçi
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt/Cardış Köyü
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Köyünde / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Yılan inceden öter
İnciri gavakta biter
Çok sallanma sevdiğüm
Cahilem ahlım biter*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.16. Baytar Havası

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15’te sergilenmektedir:

Tablo 15. Kaynak kişi künyesi (Baytar Havası)

Ad Soyadı :	Zakir Peksert (S)
Yaş :	27
Meslek :	-
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Güzel medhedeyim senin halların böyle
Âleme destandır dillerin
Kemere yakışır bellerin senin,
Altundandır aman aman dişlerin senin
Sırmadandır, saçların senin,
Baytarda bir güzel, bir meral gördüm
Ebruler yüzüne daralı gördüm
Meralı gördüm*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.17. Yüce Dağ Başında Leyli Leyli¹⁷

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 16’da sergilenmektedir:

¹⁷ Bu esere ait bilgiler, “Baytar Havası” başlıklı eserle aynı fişte yer almaktadır. Söz konusu fişte bu eserin başlığı ayrıca belirtilmemiş olduğu için, başlık olarak tarafımızca eser sözlerinin ilk dizesi kullanılmıştır.

Tablo 16. Kaynak kişi künyesi (*Yüce Dağ Başında Leyli Leyli*)

Ad Soyadı :	Zakir Peksert (S)
Yaş :	27
Meslek :	-
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Yüce dağ başında Leyli leyli
aleylam
amanın bir tanem
Ekerler biçerler görürler kari
Leyli...*

Derleme fişinde şu açıklama yer almaktadır: “Unutmuş ve noksan söylemiştir.”

2.18. Bayburt Barı

Bayburt’tan derlenen¹⁸ eserin kaynak kişisi olarak özel bir isim belirtilmemiştir; derleme fişinde “Söylenin adı” hanesine “Koro halinde Bayburtlular” şeklinde bir not düşülmüş, “memleket” bilgisi olarak da “Gümüşhane-Bayburt” yazılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Bir serçe vurdum uçtu
Tüyü dağlara düştü
Güzele duzah gurdum
İkbala çirkin düştü*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.19. Bir Bölük Gazlar

Bayburt’tan derlenen¹⁹ eserin kaynak kişisi olarak özel bir isim belirtilmemiştir; derleme fişinde “Söylenin adı” hanesine “Koro halinde Bayburtlular” şeklinde bir not düşülmüş, “memleket” bilgisi olarak da “Gümüşhane-Bayburt” yazılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Bir bölük iki bölük
Üç bölük gazlar
Meydanı sazlar*

¹⁸ Derlendiği tarihe ilişkin bilgi yer almamaktadır.

¹⁹ Derlendiği tarihe ilişkin bilgi yer almamaktadır.

*Nişanlı kızlar
Yolları gözler*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.20. Veysel Barı

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17’de sergilenmektedir:

Tablo 17. Kaynak kişi künyesi (Veysel Barı)

Ad Soyadı :	Remzi Çavuldak (Ç) ve Zakir Peksert (Ç)
Yaş :	-
Meslek :	İşyar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Çalgısal olması nedeniyle herhangi bir sözün bulunmadığı eserin derleme fişinde, icrayla ilgili “Şehir Musiki âletlerle” şeklinde bir açıklama yer almaktadır.

2.21. Mehmet Turan²⁰ Barı

11 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 18’de sergilenmektedir:

Tablo 18. Kaynak kişi künyesi (Mehmet Turan Barı)

Ad Soyadı :	Remzi Çavuldak (Ç) ve Zakir Peksert (Ç)
Yaş :	-
Meslek :	İşyar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Çalgısal olması nedeniyle herhangi bir sözün bulunmadığı eserin derleme fişinde, icrayla ilgili “Şehir Musiki âletlerle” şeklinde bir açıklama yer almaktadır.

2.22. Ak Koyun Meler Gelir

12 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19’da sergilenmektedir:

²⁰ Derleme fişinde “Mehme Turan” şeklinde yazılmıştır.

Tablo 19. Kaynak kişi künyesi (Ak Koyun Meler Gelir)

Ad Soyadı :	Zakir Peksert (S)
Yaş :	27
Meslek :	İşyar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	-

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Ak koyun meler gelir
Dağları deler gelir
Hakikatli yar olsa
Geceyi böler gelir*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

2.23. Bugün Günlerde Cuma

12 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 20’de sergilenmektedir:

Tablo 20. Kaynak kişi künyesi (Bugün günlerde cuma)

Ad Soyadı :	Zakir Peksert (S)
Yaş :	27
Meslek :	İşyar
Memleketi :	Gümüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	-

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Bugün günlerde cumadır, cuma
Hamama gidersen saçını yuma
Ben seni sevmişem ellere deme
Garada camış yareledi benim yarımı
Eğdi de boynuzunu döktü kanımı*

Sözlerin dördüncü mısraında “benim yarımı” sözünden önce “[...] gelmiş göremedim” yazılmış fakat sonradan bu ifadenin üzeri çizilerek kurşun kalemle “Garada camış yareledi” sözleri eklenmiştir. “Eğdi de boynuzunu” sözünün olduğu yer de önce boş bırakılmış, sonradan kurşun kalemle eklenmiştir.

Derleme fişinde, eser hakkında “Alaturka ile ilgili” şeklinde bir not yer almaktadır.

2.24. Tek Oyun Havası

12 Eylül 1937’de Bayburt’tan derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 21’de sergilenmektedir:

Tablo 21. Kaynak kişi künyesi (Tek Oyun Havası)

Ad Soyadı :	Zakir Peksert (S)
Yaş :	27
Meslek :	İşyar
Memleketi :	Gümüüşhane/Bayburt
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman :	Bayburt / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Teksti” başlığı altında şu sözlere yer verilmiştir:

*Karamandan gelirken
Haydi nayğıma batdı tiken
Bu ayrılık benim belimi de büken
Hoplama civanım Çeçen kızı
Sen allar giy ben kırmızı
Çift çikalım dağlar başına
Sen gülü topla ben nergizi
Sürü sürü sürü sürmeli kızlar
Göğsü de çapraz düğmeli kızlar*

Derleme fişinde, esere ilişkin başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3. DEMİRBAŞ DEFTERLERİNDE YER ALAN BİLGİLERİN İNCELENMESİ

HÜADK Folklor Arşivi’ndeki yazılı belgeler arasında, 1937 yılında Bayburt’tan derlenmiş olan eserlere ilişkin ses kayıtlarının yer aldığı plak numaralarını belirten, ikisi daktiloyla biri ise el yazısıyla yazılmış üç adet liste bulunmaktadır.

Daktiloyla yazılmış olan listeler,²¹ birbiriyle aynı bilgileri içermektedir. Anılan listelerde 25 adet eser kayıt altına alınmış, söz konusu eserlerin plak numaraları ve plaktaki yerleri belirtilmiş ve eserler için 357’den 381’e kadar sıra numarası verilmiştir. Bu listelerde, Veysel Barı ve Mehmet Turan Barı dışındaki bütün eserlerin yanına “V” yazılmış; Veysel Barı ve Mehmet Turan Barı için ise “E” kısaltması kullanılmıştır. İlgili satırlardaki “V” kısaltmasının “vokal” (sözlü) eserler için, “E” kısaltmasının ise “enstrümantal” (çalgısal) eserler için kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır. Listelerde ayrıca, Veysel Barı’nın yanına parantez içinde “Cümbüş-K.”

²¹ Söz konusu listelerin biri “Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi” başlıklı klasör dosyada, diğeri de “Arşiv Derleme Plakları Kataloğu – Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler” başlıklı klasör dosyada yer almaktadır.

yazılmış, Mehmet Turan Barı için de “Saz” hanesine “C.K.” kısaltması not edilmiştir; icrada kullanılan çalgıları belirten bu kısaltmanın “Cümbüş-Keman” anlamına geldiği düşünülmektedir.

Daktiloyla yazılmış olan söz konusu listelerde, derleme fişlerinde yer alan 24 eserin dışında, “Yoğurt koydum” başlığını taşıyan bir eserin daha kayıt altına alınmış olduğu dikkat çekmektedir; bu eser “82/b1” plak numarasıyla kaydedilmiş olup “Çalan veya Söyliyen” hanesine “Kangallı Ahmet Başar” yazılmıştır.

El yazısıyla doldurulmuş olan listede,²² “Sıra no”, “Eşyanın Adı ve Vasıfları”, “Miktarı”, “Ne suretle geldiği” ve “İzahat” başlıklarında bilgi verilmiştir. Söz konusu formda, derlenen eserlerin plak numaraları “Sıra no” olarak verilmiş, her bir sıra (plak) numarası için miktar “1” olarak belirtilmiş, “Ne suretle geldiği” sütununa sayfa başlarında birer kez “arşivce derleme” yazılmış ve geri kalan satırlara denden işareti konulmuştur. “İzahat” satırlarında, Veysel Barı ve Mehmet Turan Barı dışındaki bütün eserler için “V” kısaltması yazılmış; Veysel Barı’nda “E”, Mehmet Turan Barı’nda ise “E. C. K.” kısaltması kullanılmış, Veysel Barı için ayrıca el yazısıyla “gümüş ve K.” şeklinde bir not düşülmüştür.

El yazısıyla doldurulmuş olan söz konusu formda 27 adet eser kayıt altına alınmıştır. Derleme fişlerindeki 24 eserin ve daktilo edilmiş listede ilaveten yer alan “Yoğurt Koydum” başlıklı eserin dışında, bu listede 2 farklı eserin daha yer aldığı dikkat çekmektedir. Söz konusu eserlerin biri “Elinde Düldül” başlığıyla, diğeri de “Kangaldan Uzun Hava” başlığıyla kaydedilmiştir.

“Elinde Düldül” başlıklı eserin, 82 numaralı plakta “Yoğurt Koydum” başlıklı eserden sonra yer aldığı belirtilmiş ve “İzahat” satırına “R. Saz” ve “M. Sarısözen” ifadeleri not edilmiştir. Bu ifadelerden, eserin kaydında Muzaffer Sarısözen’in saz ile refakat etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca söz konusu satırda, eserin Gümüşhane’de (Bayburt’ta) değil Arşiv’de derlenmiş olduğu da belirtilmektedir.

“Kangaldan Uzun Hava” başlığını taşıyan eserin ise 83 numaralı plağa kaydedildiği belirtilmiş, eserle ilgili “İzahat” satırında yine “R. Saz” ifadesi yazılmış, kaynak kişi olarak da “Ahmet Başaran” ismi not edilmiş, ayrıca bu eserin de Arşiv’de derlenmiş olduğu ifade edilmiştir.

Derleme fişlerinde bulunmadığı halde listelerde yer alan bu üç eserin Bayburt gezisi esnasında değil, Arşiv’de derlendiği anlaşıldığı için söz konusu eserler, çalışmamıza dahil edilmemiştir.

²² HÜADK Folklor Arşivi. “Ankara Devlet Konservatuarı Demirbaş Defteri (F. Arşivinin derlediği plaklar No:1–410)”. s. 19-20.

Anılan listeler ile derleme fişleri karşılaştırıldığında hem bazı eser başlıklarının hem de bazı kaynak kişi adlarının yazımında küçük farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. Söz konusu farklılıklar, Tablo 22’de karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Tablo 22. Derleme fişleriyle listeler arasında eser ve kaynak kişi isimlerinde gözlenen farklılıklar

Derleme Fişinde	El yazısıyla yazılmış listede	Daktilo edilmiş listelerde
Tatyan Havası	Tatvan Havası	Tatyan Havası
Servi Kavak	Selvi Kavak	Selvi Kavak
Zöhrem	Zührem	Zührem
Demürağa	Demir Ağa Bar Türküsü	Demir Ağa Bar Türküsü
Bayburt Barı	Bir Serçe Vurdum Uçtu	Bir Serçe Vurdum Uçtu
Mehme Turan Barı	Mehmet Turan Barı	Mehmet Turan Barı
Bugün Günlerde Cüma	Bu Günlerden Cumadır Cuma	Bu Günlerden Cumadır Cuma
Tek Oyun Havası	Karaman’dan Gelirken	Karamandan Gelirken
Arslanoğlu Arslan	Eraslan Eraslan	Arslan Arslan

4. SONUÇ

HÜADK Folklor Arşivi’nde yapılan tarama çalışması sonucunda, 1937 yılında Bayburt’ta gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin 17 adet derleme fişinin bulunduğu saptanmış, söz konusu fişlerde toplam 24 adet esere ait derleme bilgisine rastlanmıştır. Fişlerdeki bilgilere göre, bütün eserlerin Bayburt’ta derlendiği ve kayıt altına alınan eserleri çalan veya söyleyen bütün kaynak kişilerin Bayburtlu olduğu anlaşılmıştır.

Derlenen eserlerden 4 tanesi, “koro halinde Bayburtlular” tarafından seslendirilmiş olduğu için bu eserlerde detaylı kaynak kişi bilgileri yer almamaktadır. Geriye kalan eserlerin çoğunun, kaynak kişiler tarafından Bayburt’ta öğrenildiği belirtilmiş, sadece 2 eser için söz konusu yer bilgisi boş bırakılmıştır. Derleme fişlerinde kaynak kişilerin, bu eserleri kimden ve ne zaman öğrenmiş oldukları belirtilmemiş; sadece bir eser için,²³ kaynak kişi tarafından “eskiden” öğrenildiği bilgisi aktarılmıştır.

Derleme fişlerinde aktarılan bilgilere göre kaynak kişilerin yaşları, meslekleri ve kaç esere kaynaklık ettikleri, Tablo 23’te topluca gösterilmektedir.²⁴

²³ “Yunus Emre’den Bir Parça” başlığıyla kaydedilmiş olan eser.

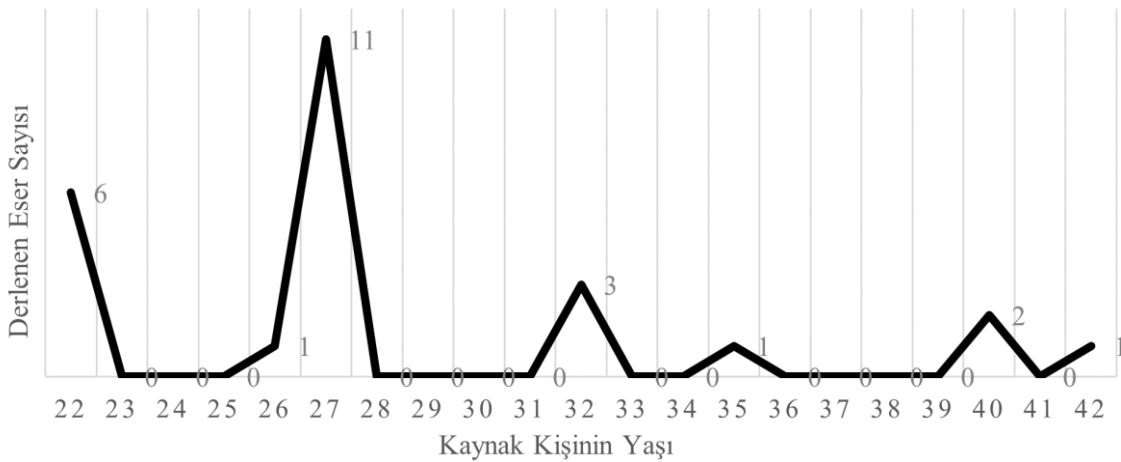
²⁴ Derleme fişlerinde kaynak kişisi “Zekeriya Peksert” olarak not edilmiş olan eserler için, demirbaş defterlerindeki listelerde kaynak kişi olarak “Zâkir Peksert” yazılmıştır. Derleme fişlerinde hem “Zakir Peksert” için hem de “Zekeriya Peksert” için verilen yaş ve meslek bilgileri de aynıdır. Bu durum, söz konusu iki ismin aynı kişiyi kastediyor olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 23. Kaynak kişiler, yaşları, meslekleri ve bu kişilerden derlenen eser sayısı

Ad Soyadı	Yaş	Meslek	Söylediği/Çaldığı Eser Sayısı
Zakir Peksert	27	Memur	7
Zekeriya Peksert	27	Memur	4
Remzi Çavuldak	22	Memur	6
Şevket Ayar	32	Esnaf	3
Dede Gültekin	40	Memur	2
Talip Okumuş	35	İşyar	1
Arslanoğlu Arslan	42	Ziraatçı	1
Nazım Gücer	26	Memur	1

Kayıt altına alınan eserlerin çoğunlukla “memur/işyar” olarak görev yapan kişilerden derlenmiş olduğu dikkat çekmektedir. Kaynak kişiler arasında memur/işyar olmayan sadece iki kişi bulunmakta, bu kişilerden de birinin esnaf, diğerinin ziraatçı olduğu belirtilmektedir.

Derleme fişlerinde aktarılan bilgiler topluca değerlendirildiğinde, kayıt altına alınan eserlerin çoğunlukla 30 yaşından genç kişilerden derlenmiş olduğu göze çarpmaktadır. Kaynak kişilerin yaşı ile söz konusu kişilerden derlenen eser sayısı arasındaki dağılım, Görsel 1’de sunulmuştur:

Görsel 1. Derlenen eserlere kaynaklık eden kişilerin yaş dağılımı

Derleme fişlerinde yer alan 24 eserin 22 tanesi sözlü eserdir. Bu eserlere ait derleme fişlerinde eser sözlerinin genellikle duyulduğu şekilde yazılmış olduğu dikkat çekmekte, bu duruma bağlı olarak da bazı eser sözlerinin “anlaşılamadığı için” eksik yazıldığı, bazı eser sözlerinin yazımında ise hatalar bulunduğu görülmektedir. Ayrıca, söz yazımında özellikle yerel söyleyiş tarzının kâğıda yansıtılmasına gayret edilmiş olduğu dikkat çekmektedir. Eser sözlerinin yazımında yerel söyleyiş biçimlerinin korunmasına bağlı olarak, derleme fişleri ile diğer listeler arasında bazı küçük yazım farklılıklarının ortaya çıktığı görülmektedir.

Derlenen eserlerin sadece 2 tanesi çalgısal olup derleme fişlerinde bu eserlerin “şehir musiki aletleriyle” icra edilmiş olduğu belirtilmektedir. Listelerde yer alan bilgilerle karşılaştırıldığında, kastedilen çalgıların cümbüş ve keman olduğu anlaşılmaktadır.

Derlenen 24 eser arasında, birinin sözleri Yunus Emre’ye, ikisinininki Bayburtlu Celali Baba’ya ait olmak üzere 3 adet eserin dinî musiki repertuarına ait olduğu görülmekte, ayrıca divan edebiyatından alınmış bir gazelin “halk melodisine uydurulmasını” örnekleyen bir “tatyân havası” bulunmakta, bunlar dışında, bir eser için de “Alaturka ile ilgili” yorumu yapılmaktadır. Derleme fişleri dosyasındaki ilk fişin²⁵ üzerine Muzaffer Sarısözen tarafından yazılmış olan “Vaktin darlığı ve istenilen elemanların buldurulamamış olması yüzünden G.- Bayburt muhiti derleme işi eksik kalmıştır. Derlenen parçalarda mahalli müzik rengini gösteren türküler de pek azdır.” notu, söz konusu derleme gezisinin tatmin edici olmadığını ve kayıt altına alınan eserler arasında Bayburt’un yerel müzik kültürünü yansıtanların çok az olduğunu ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

Ayhan, A. N. (2018). *Ankara Millî Kütüphane Yazmalar Koleksiyonu’nda 06 Mil Yz A 10103 Yer Numaralı Mecmû’a-i Eş’âr (İnceleme-Karşılaştırmalı Metin)*. [Yüksek Lisans Tezi]. Düzce Üniversitesi.

Gölpınarlı, A. (2010). *Yunus Emre: Hayatı ve Bütün Şiirleri*. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

HÜADK Folklor Arşivi. “Gümüşhane 1937 Plak no: 82-86”. [Dosya no:30]. (Klasör dosya).

HÜADK Folklor Arşivi. “Ankara Devlet Konservatuarı Demirbaş Defteri (F. Arşivinin derlediği plaklar No:1-410)”.

HÜADK Folklor Arşivi. “Arşivce ve Piyasaca Derlenen Plakların Listesi”. (Klasör dosya).

HÜADK Folklor Arşivi. “Arşiv Derleme Plakları Kataloğu – Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler”. (Klasör dosya).

T.C. Resmî Gazete (21 Haziran 1989; Sayı: 20202). *4 İl ve 5 İlçe Kurulması Hakkında Kanun*, (Kanun No: 3578; Kabul Tarihi: 15.6.1989), md. 2/3. Erişim: <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20202.pdf>

²⁵ “Karakuş Yuva Yapmış” başlıklı eser hakkında bilgi içeren derleme fişi. (HÜADK Folklor Arşivi. “Gümüşhane 1937 Plak no: 82-86”. [Dosya no:30])

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ

DERLEME FİŞLERİ: SAMSUN-HAVZA 1943

Başvuru Tarihi: 25.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Ahu KÖKSAL¹

ÖZ

Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken ve Rıza Yetişen'den oluşan bir heyet tarafından 1943 yılında Samsun-Havza yöresinden çeşitli türküler derlenmiştir. Bu çalışmada, söz konusu derleme gezisine ilişkin HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi'nde bulunan özgün el yazması derleme fişleri ve ilgili diğer yazılı arşiv belgeleri incelenmektedir. Söz konusu Arşiv'de, 1943 Samsun-Havza derlemeleriyle ilgili 11 derleme fişinin mevcut olduğu tespit edilmiş; bu fişlerde, Samsun-Havza derleme gezisi sırasında kayda alınan 8'i sözlü 17'si çalgısal olmak üzere toplam 25 adet eser hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. İncelemeler sonucunda, kaynak kişilerin çoğunun rençber ve mehteran olarak görev yapmakta olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Samsun-Havza derlemeleri, Folklor Arşivi, Havza halk müziği

HUADK FOLKLORE ARCHIVE

COMPILATION FORMS: SAMSUN-HAVZA 1943

ABSTRACT

In 1937, a committee consisting of Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken and Rıza Yetişen recorded various folk songs in the Samsun-Havza region. This study examines the authentic manuscripts and other relevant written documents in the HUADK (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive related to this field trip. In the archive, it was found that there are 11 compilation forms containing detailed information about 25 folk songs (8 vocal and 17 instrumental) recorded during this field trip. It was understood that most of these informants were plowmen and janissary band members.

Keywords: Samsun-Havza field trip, Folklore Archive, Havza folk music

¹ Öğr. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü Müzikoloji Anabilim Dalı.

E-posta: koksalahu@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-5813-0877

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 10-18 Temmuz 1943 tarihleri arasında Samsun'da gerçekleştirilmiş olan derleme gezilerinden 10 Temmuz 1943 tarihli Havza derlemelerine ilişkin HÜADK Folklor Arşivi'nde² bulunan derleme fişlerinin incelenerek ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkartılması, söz konusu geziye dair Arşiv'de yer alan diğer dokümanlarla derleme fişlerindeki eser bilgilerinin karşılaştırılması ve 10 Temmuz 1943 tarihli Havza derlemelerine dair genel bir değerlendirme yapılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi'nde muhafaza edilen yazılı belgeler arasında Samsun-Havza derlemeleriyle ilgili olanlar tespit edilmiş ve söz konusu belgelerin orijinal nüshaları titizlikle incelenmiştir. Çalışmada mercek altına alınan söz konusu belgeler şunlardır:

- “Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No³ / [Dosya No] 53⁴” başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş, derlemelerin yer aldığı plak numaralarını gösteren yarım sayfalık liste⁵
- “Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No / [Dosya No] 53” başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş 11 adet derleme fişi⁶
- “F. Arşiv'inin derlediği plaklar No: 3 983-1450” başlıklı demirbaş defterinin 27 ve 28. sayfasında bulunan liste⁷
- “Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler” başlıklı klasörde bulunan liste⁸.

2. YÖNTEM

10 Temmuz 1943 tarihinde Samsun'un Havza ilçesinde derlenen eserlerin listesi; okuyucuların çalışma içeriğine ulaşımını kolaylaştırmak amacıyla araştırmadaki sıra numarası, derleme fişi sıra numarası, eser başlıkları, eserlere ilişkin ses kayıtlarının Arşiv'deki yerini belirten plak

² Çalışmanın geri kalanında Arşiv olarak anılacaktır.

³ Samsun Dosyasında *Band No* boş bırakılmıştır.

⁴ 53 rakamının önünde bir açıklama bulunmamaktadır ancak diğer dosyalarla karşılaştırıldığında bunun Arşiv'deki sırayı gösteren dosya numarası olduğu anlaşılmaktadır.

⁵ HÜADK Folklor Arşivi. “Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No / [Dosya No] 53”.

⁶ a.g.e.

⁷ HÜADK Folklor Arşivi. “F. Arşiv'inin derlediği plaklar No: 3 983-1450”.

⁸ HÜADK Folklor Arşivi. “Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler”.

numaraları ve eserlerin plaktaki yerleri ile birlikte, tek bir tablo içinde üçüncü bölümün başında sunulmuştur.

Derleme fişlerinde yer alan kaynak kişi bilgileri, eser sözleri ve derleme yorumlarına ilişkin bilgiler de yine üçüncü bölümde ele alınmıştır. Fişlerde yer alan her bir eser kendi adını taşıyan başlık altında tek tek incelenmiş ve bu inceleme, fişlerin dosyadaki sırası gözetilerek yapılmıştır.

Derleme fişlerinin düzeni ve derleyenler tarafından nasıl doldurulduğu Görsel 1'deki örnekte görülebilir:

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi
Sayı : _____

DERLEME FİŞİ

Söyleyenin adı ve yaşı: Ali İpek 1307
Mesleği : R.

Memleketi : vilâyeti Van kazası Harza köyü Eymir
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği : Çalık Musa Arslan'dan iç içe
şane şenel - Hava Harzalı'nın

Çalanın adı ve yaşı : _____
Mesleği : _____
Memleketi : vilâyeti _____ kazası _____ köyü _____
Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği : _____

Parçanın adı : Esma ile Zeycan
Alındığı yer ve tarih : 10-7-1943 Harza
Plak numarası : 1174
Plakdaki yeri : B.1

Parçanın kimler tarafından alındığı :
H. S. R. J.

PARÇANIN METNİ	DÜŞÜNCELER
<u>İstemem talebi, Lokmanı baldım</u> <u>Gizli yaralarımda dedim ne derim ?</u> <u>Halkın hikmetinden ummana daldım</u> <u>Bakar seli gibi coşdum ne derim ?</u>	<u>dedim ef!</u>
<u>Şefam verdim şefamından aletler</u> <u>Gönümdeki meradımı bildiler</u> <u>Doldurup bir fadef zeki verdiler</u> <u>Arzın laalemini istedim ne derim ?</u>	<u>verdikler</u>

Görsel 1. *Esmeye ile Zeycan* başlıklı türkünün Derleme Fişi

Yukarıda görülebileceği üzere derleme fişlerinde;

- fişin Arşiv'deki sıra numarası,
- söyleyen ve çalan kaynak kişilerin fotoğraflarıyla birlikte isim, yaş, meslek, memleket bilgileri ve söyledikleri ve/veya çaldıkları eseri nerede/kimden öğrendiklerine dair bilgiler,
- eserin adı, derlendiği yer ve tarih, kaydedildiği plak ve derleyenlere ait bilgiler,
- eser sözlü ise metni ve esere dair derleyenlerin düşünceleri yer almaktadır.

Zaman zaman derleme fişinin arka yüzü de notalar veya sözler için kullanılabilir.

Derleme fişlerinde yer alan kaynak kişi ve/veya kişilere ilişkin bilgiler, “Kaynak Kişi Künyesi” başlıklı tablolarda sunulmuştur:

Tablo 1. Örnek: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad	
Yaş/Doğum Yılı	
Meslek	
Memleketi	
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Tabloya Ad Soyad yazılırken derleme fişindeki bilgiler doğrultusunda *söyleyen* hanesine yazılı isimler için (S), *çalan* hanesine yazılı isimler için (Ç) kısaltmaları kullanılmıştır. Birden fazla kaynak kişinin yer aldığı derleme fişlerinde, bilgiler arasına “,” konulmuştur. Kaynak kişilerin yaşlarına dair bilgiler yaş, Miladi takvime göre doğum tarihi, Rumi takvime göre doğum tarihi olarak yazılabilmektedir. Bu durumlarda derleme fişindeki gösterim aynen korunmuştur. Sonuç kısmında kaynak kişilerin yaşları hesaplanırken Türk Tarih Kurumu'nun “Tarih Çevirme Kılavuzu” internet sitesinden⁹ yararlanılmıştır.

Derleme fişlerine sonradan kurşun kalemle yazılmış olan plak numaraları, “Derleme Fişlerinde Yer Alan Bilgiler” bölümünün girişindeki tabloda toplu bir halde verilmiştir.

Fişlerde yer alan tüm sözler ve notlar, herhangi bir düzeltme veya değişiklik yapılmadan kaydedildiği şekliyle aktarılmıştır.

⁹ <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>

3. DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN BİLGİLER

Arşiv’de 53 dosya numarasıyla kayıtlı olan “Samsun-1943” klasöründe 87 adet derleme fişi bulunmakta ve bu fişlerden 11 tanesinde, Samsun’un Havza ilçesinde derlenen 25 esere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Söz konusu eserlerin listesi; araştırmadaki sıra numarası, derleme fişi sıra numarası, eser başlıkları, eserlere ilişkin ses kayıtlarının Arşiv’deki yerini belirten plak numaraları ve eserlerin plaktaki yerleri ile birlikte Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Derleme Fişlerinde Yer Alan Eserler

Eser Nr ¹⁰	DF ¹¹	Eserin Başlığı	Plak Nr./Yeri
1	1	<i>Ela Gözlerini</i>	1139/a1
2	2	<i>Dolambaç</i>	1139/a2
3	3	<i>Esmeye ile Zeycan</i>	1139/b1
4	4	<i>Bülbül</i>	1140/a1
5	5	<i>Havza için</i>	1140/a2
6	6	<i>Yüzün Gördüm</i>	1140/b1
7	7	<i>Kızılmak</i>	1140/b2
8	8	<i>Davarı Suya</i>	1142/b1
9	8	<i>Gelin</i>	1142/b2
10	8	<i>Yeni simsim</i>	1142/b3
11	8	<i>Daşova Havası</i>	1141/b3
12	8	<i>Sarıktız</i>	1140/a3
13	8	<i>Karlıdağ üstünde</i>	1143/a1
14	8	<i>Paçalı</i>	1143/a2
15	9	<i>Gelini ata bindirme</i>	1123/a2
16	9	<i>Yol havası</i>	1130/a2
17	9	<i>Karşılama</i>	1131/a2
18	9	<i>Gelin ağlatma</i>	1141/a2

¹⁰ Samsun dosyası içinde yer alan bazı derleme fişleri birden fazla esere ait bilgi barındırmaktadır. Doğal olarak Derleme Fişi numarası ile eser sayısı eşit değildir. Derleme fişlerinde yer almayan bu sayılar, ilgili dosyada kaç eser bulunduğunun kolay görülebilmesi için eklenmiştir.

¹¹ DF: Derleme Fişi. Derleyenler tarafından numara verilmemekle birlikte çalışmada derleme fişleri dosyada buldukları sıraya göre numaralandırılarak incelenmiştir.

19	9	<i>Pehlivan havası ağırlaması ve şiplemesi (Yeldirmesi)</i>	1141/b2
20	9	<i>Simsim</i>	1139/b2
21	10	<i>Boz gedik havası</i>	1141/a3
22	10	<i>Dörtayak halay</i>	1142/a1
23	10	<i>Endim gürgen dibine</i>	1142/a2
24	10	<i>Aşurma</i>	1142/a3
25	11	<i>Ağırlama ve yeldirme</i>	1141/a1

Samsun 1943 derleme gezisi Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken ve Rıza Yetişen tarafından gerçekleştirilmiş olup bu isimler derleme fişlerinde genellikle M. S., H. B. Y. ve R. Y. Şeklinde kısaltılarak gösterilmiş veya hiç belirtilmemiştir.

3.1. Ela Gözlerini

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 3'te sergilenmektedir:

Tablo 3. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Bekir Bülbül (S/Ç)
Yaş	1318
Meslek	Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza / Mursal
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Kızıoğlu/ Bayburtlu Dursun / -

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir¹²:

(ñ) Ala gözlerini (de yar yar) sevdiğüm dilbe(a)r ah-ah-....

Ben senin(ñ) garşuña (da) divana geldim (ñě.. oy)

(giz) Seni her (ħħ) dertlere (de yar) derman demişler (ah-ah-)

Ben onu saña (da ñě) sormağa geldim (oy...)

Ben yara Mecnunum yar bana Leyla

Hasiretlik cana galur mu böyle

Şu gara gaşlardan sen iksan eyle

¹² Parantez içine alınmış harf, hece ve/veya sözcükler sonradan kurşun kalemle yazılmıştır.

Şu garip göynümü sar gara gözlüm

Eserle ilgili “Düşünceler” başlığının yanına “Dikkat” yazılarak “toniği “ah-ah-” diye tutuyor” açıklaması yapılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı altında, H.B.Y., M.S. ve R.Y. kısaltmaları yazılmış; başlığın üzerine ise yine kurşun kalemle “alındı” notu düşülmüştür.

3.2. Dolambaç

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 4’te sergilenmektedir:

Tablo 4. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Bekir Bülbül (S/Ç)
Yaş	1318
Meslek	Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza / Mursal
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / Eskiden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Dolambaç dolambaç yolun olayım

Açılmış bağçada gülün olayım

Sen gözelsin senin kölen olayım

Yağmur yağar su bağlanur göllere

Gurban olam datlı dillere

Ben ölürüm de seni vermem ellere

Gel bana gel güzelim aman

Bu yıllık da böyle gezelim

Gezip düşmanlar bağın ezeyim

Eserle ilgili “Düşünceler” başlığının altına -sonradan- kurşun kalemle “sazla uygun gitmiyor (acemilikden)” açıklaması yapılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı altında, H.B.Y., R.Y. ve M.S. kısaltmaları yazılmış; başlığın üzerine ise yine kurşun kalemle “alındı” notu düşülmüştür.

3.3. Esme ile Zeycan

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5’te sergilenmektedir:

Tablo 5. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ali İpek (S/Ç)
Yaş	1307
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Havza / Eymür
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Hava Havza'nın/ Aşık Musa Arslan'dan / üç beş sene evvel

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*İstemem tâbibi, Lokmanî buldum
Gizli yarelerim (de) deştim ne dersin(ñ)?
Hakgın (/Hâkîñ) hikmetinden ummana daldım
Bahar seli gibi (de) coşdum ne dersin (dersin ey!)*

*Selam verdim selamımdan aldılar
Gönümdeki muradımı bildiler
Doldurayı bir gadefrakı verdiler (verdiler)
Aşgın badesini içdim ne dersin?*

Derleme fişinde, “Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı altında, H.B., M.S. ve R.Y. kısaltmaları yazılmış; başlığın üzerine ise kurşun kalemle “alındı” notu düşülmüştür.

3.4. Bülbül

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 6'da sergilenmektedir:

Tablo 6. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ali İpek (S/Ç)
Yaş	1307
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Havza / Eymür
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / eskiden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*(of) Ne ağlarsın dertli dertli
D(ah) dayanamam zare bülbül
Benim derdim bana yeter*

Bir dertde sen etme bülbül

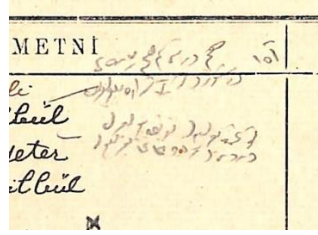
Yağmur yağar sular ahar

Cümle mahluk saña bahar

Dertlilerin bağrın yahar

Dertli dertli ötme bülbül

Eserin ikinci satırındaki “bülbül” sözcüğüne iki çizgi çekilerek eski harflerle notlar alınmıştır.

Görsel 2. *Bülbül* adlı esere ilişkin eski harfli notlar

Eserle ilgili “Düşünceler” başlığının altına kurşun kalemle “sazı çalamadığı için sesle ayrı gidiyor” açıklaması yapılmıştır.

Derleme fişinde, “Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı altında, H.B.Y., R.Y. ve M.S. kısaltmaları yazılmış; başlığın üzerine ise yine kurşun kalemle “alındı” notu düşülmüştür.

3.5. Havza için

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7’de sergilenmektedir:

Tablo 7. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ali İpek (S/Ç)
Yaş	1307
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Havza / -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / Sözler kendininmiş

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Hah te ala emretmiş gaynayup coşar

Yücelerden aşar Havzanın Yolu

(ah) Sırmıdır, evliyamıdır ahıllar şaşar

Sobane yücelerden aşar Havzanın yolu

*Tunçdandır gurnalarının demiri
Hah te âla emir etmiş böyle emiri
Çorumlu gelirse saçar kömürü
Dertlere dermandur gölü (g)havzanın*

*Her gelenler şifa bulur başına
Özür olmaz yapusuna daşına
Bakmaz mısınız kız gözünün kaşına
Dertlere dermandur gölü Havzanın*

Derleme fişinde, “Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı üzerine kurşun kalemle “alındı” notu düşülmüştür.

Derleme fişi üzerindeki “Fotoğraf yeri”nde Fotoğraf sözcüğünün üzeri çizilmiş ve Ahmet Kuru yazılmıştır.

3.6. Yüzün gördüm

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 8’de sergilenmektedir:

Tablo 8. Kaynak Kişi Künyesi

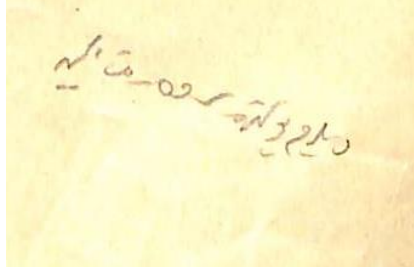
Ad Soyadı	Sadık Kurt (S/Ç)
Yaş	1307
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Havza / Yukarı Susuz
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / eski büyüklerden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*(ay) Yüzün gördüm dedim (de) elhamdu ullah (da) elhamdû lulla
Erişdik vafına Elhöküm ullah (sebbelmesani)
Cemalın suresi olgaddin gameti Der gulufallah
Muhammet saçının (da) her bir telinde (de) her bir telidir
O hunun âyeti Mansur Eminallah
Veranı hakikat Ali evladına*

Olubdur şakiri bir ismi allah

Eserle ilgili “Düşünceler” başlığının altına kurşun kalemle, eski harflerle notlar alınmıştır.

Görsel 3. *Yüzün Gördüm* adlı esere ilişkin eski harfli notlar

Derleme fişinde, “Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı üzerine yine kurşun kalemle “alındı” notu düşülmüştür.

3.7. Kızılırmak

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9’da sergilenmektedir:

Tablo 9. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Mustafa Canaz (S), Ömer Canaz ¹³ (Ç)
Yaş	1330, 1322
Meslek	Rençber, R. Eğitimci
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yaucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / eskilerden, evelki

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Allah allah dedük ata bindürdük

Hayir düa ile yola gönderdik

Leyli Leyli yareli durmam

Köprüye varmadan köprü yihildi

360 atlı suya döküldü

(of) Nice yiğitlerin beli büküldü

Nettin Kızılırmak allı gelini

Çevresi oyalı telli gelini

¹³ Ömer Canaz’ın çaldığı çalgı olarak “Kaval” yazılmış ancak sonra kurşun kalemle üzeri çizilerek yanına “söyleyen” denilmiştir.

Leyli leyli yareli durmam

Derleme fişine, kurşun kalemle “sesler arasında açıklık var” notu düşülmüştür. “Düşünceler” başlığının yanına ise, yine kurşun kalemle “ihtiyar” yazılmıştır.

3.8. Davarı Suya

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10’da sergilenmektedir:

Tablo 10. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ömer Canaz (Ç) (Kaval)
Yaş	1322
Meslek	Eğitmen
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yavucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Hasan onbaşidan / -

Eserle ilgili “Düşünceler” başlığının altına “Davarı suya indirirken köpek havlaması taklidi yapıyor. Ustası “şu baş parmağı galdırırsan köpek havlamasi olur” demiş” açıklaması yapılmıştır. Ardından kurşun kalemle “itidalini gaybetti normal değil.¹⁴” notu düşülmüştür.

Derleme fişinde, “Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı altında, H.B.Yö., R.Yetişen ve M. Sözen yazılmıştır. İsimlerin yanına kurşun kalemle yazılmış “170” sayısı bulunmaktadır. Ayrıca aynı derleme fişine yazılmış eserlerin yanına plak numaralarına göre sıralanmak kaydıyla yine kurşun kalemle numaralar verilmiştir. Derleme fişinin sağ üst kısmında yer alan ve içinde “Fotoğraf yeri” yazan kutuya ise “7” yazılmıştır¹⁵. Bu eser için verilen sıra numarası “3”tür.

3.9. Gelin

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11’de sergilenmektedir:

Tablo 11. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ömer Canaz (Ç) (Kaval)
Yaş	1322
Meslek	Eğitmen

¹⁴ Sondaki harf okunamamıştır.

¹⁵ Bu bilgiler aynı derleme fişine kaydedilmiş 8, 9, 10, 11, 12, 13 ve 14 numaralı eserler için de geçerlidir. Kurşun kalemle verilen numaralar her eser için ayrıca belirtilmiştir.

Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yavucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Hasan onbaşidan / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “4” sıra numarası verilmiştir.

3.10. Yeni simsim

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 12'de sergilenmektedir:

Tablo 12. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ömer Canaz (Ç) (Kaval)
Yaş	1322
Meslek	Eğitmen
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yavucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Hasan onbaşidan / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “5” sıra numarası verilmiştir.

3.11. Daşova Havası

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 13'te sergilenmektedir:

Tablo 13. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ömer Canaz (Ç) (Kaval)
Yaş	1322
Meslek	Eğitmen
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yavucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Hasan onbaşidan / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “2” sıra numarası verilmiştir.

3.12. Sarıkız

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 14'te sergilenmektedir:

Tablo 14. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ömer Canaz (Ç) (Kaval)
Yaş	1322
Meslek	Eğitmen
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yavucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Hasan onbaşıdan / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “1” sıra numarası verilmiştir.

3.13. *Karlıdağ Üstünde*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15'te sergilenmektedir:

Tablo 15. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ömer Canaz (Ç) (Kaval)
Yaş	1322
Meslek	Eğitmen
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yavucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Hasan onbaşıdan / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “6” sıra numarası verilmiş, “Zurna aynı adam” notu yazılmıştır.

3.14. *Paçalı*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 16'da sergilenmektedir:

Tablo 16. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Ömer Canaz (Ç) (Kaval)
Yaş	1322
Meslek	Eğitmen
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşağı Yavucuk
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Hasan onbaşıdan / -

Bu eser dolma kalemle yazılmış listede bulunmamaktadır. Sonradan kurşun kalemle eklenmiştir. Eser başlığının yanına ise yine kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “7” sıra numarası verilmiş ve “zurnaile” notu yazılmıştır.

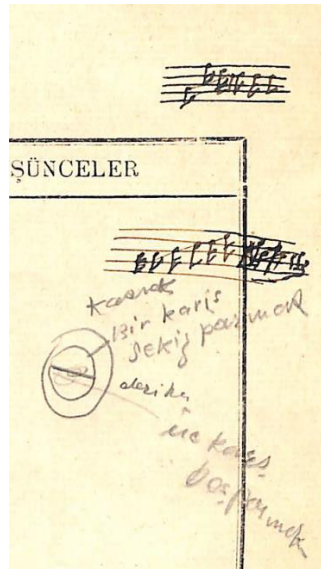
3.15. *Gelini ata bindirme*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17'de sergilenmektedir:

Tablo 17. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Sadık Şahin (Zurnacı), Bekir Bülbül (Davul)
Yaş	1324, 1318
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza /
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / -

Eserle ilgili "Düşünceler" başlığının üstü ve altına iki dizek çizilerek notalar yazılmış ve kurşun kalemle bir şema çizilmiştir:

Görsel 4. Gelini Ata Bindirme adlı esere ilişkin notalar, şema ve notlar

Aynı derleme fişine yazılmış eserlerin yanına plak numaralarına göre sıralanmak kaydıyla kurşun kalemle numaralar verilmiştir. Derleme fişinin sağ üst kısmında yer alan ve içinde "Fotoğraf yeri" yazan kutuya ise "6" yazılmıştır¹⁶. Bu eser için verilen sıra numarası "1"dir.

3.16. Yol Havası

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 18'de sergilenmektedir:

¹⁶ Bu bilgiler aynı derleme fişine kaydedilmiş 15, 16, 17, 18, 19 ve 20 numaralı eserler için de geçerlidir. Kurşun kalemle verilen numaralar her eser için ayrıca belirtilmiştir.

Tablo 18. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Sadık Şahin (Zurnacı), Bekir Bülbül (Davul)
Yaş	1324, 1318
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza /
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “2” sıra numarası verilmiştir.

3.17. Karşılama

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19’da sergilenmektedir:

Tablo 19. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Sadık Şahin (Zurnacı), Bekir Bülbül (Davul)
Yaş	1324, 1318
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza /
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “3” sıra numarası verilmiştir.

3.18. Gelin ağlatma

10 Temmuz 1943’te Havza’da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 20’de sergilenmektedir:

Tablo 20. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Sadık Şahin (Zurnacı), Bekir Bülbül (Davul)
Yaş	1324, 1318
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza /
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “5” sıra numarası verilmiştir.

3.19. Pehlivan Havası ağrlaması ve şiplemesi= (Yeldirmesi)

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 21'de sergilenmektedir:

Tablo 21. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Sadık Şahin (Zurnacı), Bekir Bülbül (Davul)
Yaş	1324, 1318
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza /
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak "6" sıra numarası verilmiştir.

3.20. *Simsim*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22'de sergilenmektedir:

Tablo 22. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Sadık Şahin (Zurnacı), Bekir Bülbül (Davul)
Yaş	1324, 1318
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza /
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak "4" sıra numarası verilmiştir.

3.21. *Boz gedik havası*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'te sergilenmektedir:

Tablo 23. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Osman Şahin (Zurna), Ali Bıyık
Yaş	1308, 1327
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza / Martaz
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Eskilerden / -

Eserle ilgili “Düşünceler” başlığının altında, “Çığırtaç tel Sazın orta telinin birisini ortadaki bir teşkilatla bir oktav tiz yapmaya “çığırtaçtel” dediler” açıklaması ile birlikte aşağıdaki çizime yer verilmiştir:

Görsel 5. *Boz Gedik Havası* adlı esere ilişkin çizim

Aynı derleme fişine yazılmış eserlerin yanına plak numaraları ve bu numaralara göre sıralanmak kaydıyla yine kurşun kalemle sıra numaraları verilmiştir.¹⁷ Bu eser için verilen sıra numarası “1”dir. Yine bu eserin yanına kurşunkalemle “(Kırşehirin Burçak tarlası gibi)” ve “zurna falsolu” notları düşülmüştür.

3.22. *Dörtayak halay*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 24'te sergilenmektedir:

Tablo 24. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Osman Şahin (Zurna), Ali Bıyık
Yaş	1308, 1327
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza / Martaz
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Eskilerden / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “2” sıra numarası verilmiştir.

3.23. *Endim gürgen dibine*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'te sergilenmektedir:

Tablo 25. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Osman Şahin (Zurna), Ali Bıyık
-----------	--------------------------------

¹⁷ Bu bilgiler aynı derleme fişine kaydedilmiş 21, 22, 23 ve 24 numaralı eserler için de geçerlidir. Kurşun kalemle verilen numaralar her eser için ayrıca belirtilmiştir.

Yaş	1308, 1327
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza / Martaz
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Eskilerden / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “3” sıra numarası verilmiştir. Ayrıca yine kurşun kalemle “halay değil” ifadesi yazılmıştır.

3.24. *Aşurma*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 26'da sergilenmektedir:

Tablo 26. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Osman Şahin (Zurna), Ali Bıyık
Yaş	1308, 1327
Meslek	Mehter, Mehter
Memleketi	Samsun/ Havza / Martaz
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Eskilerden / -

Eser başlığının yanına kurşun kalemle plak numarası ve yeri yazılarak “4” sıra numarası verilmiştir.

3.25. *Ağırlama ve Yeldirme*

10 Temmuz 1943'te Havza'da derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 27'de sergilenmektedir:

Tablo 27. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı	Memet Turhan (S), Salih Çimen (Ç)
Yaş	1342, 1342
Meslek	R., R.
Memleketi	Samsun/ Havza / Aşşağı Susuz
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / babasından

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Pınarın başında yeşil destiler

Aşağıdan gelen (aman aman) eğer o yarsa

Ahdi bütün bir ikrara durursa

Gadir mevlam yâri bana verürse

Bakar bakar (da) yar gönümü eğlerim

Meşşelidir bizim dağlar meşşeli

Üç gün oldu yar sevdaña düşeli

Haydi gedek kızım hane döşeli

Döşemesi başdan başa gırmızı

“Düşünceler” başlığı altında “ “Karara çıkış Enteresan” olduğu için alındı” yazılmıştır.

4. KLASÖRÜN İLK SAYFASINDA VE DEMİRBAŞ DEFTERLERİNDE YER ALAN BİLGİLERİN İNCELENMESİ

Arşiv'deki yazılı belgeler arasında, 1943 yılında Samsun'da derlenmiş eserlere ilişkin ses kayıtlarının yer aldığı plak numaralarını belirten, ikisi el yazısıyla birisi daktiloyla yazılmış üç adet liste bulunmaktadır.

Bu listelerden ilki, Samsun derleme gezilerine ait fişlerin bulunduğu klasörün ilk sayfasıdır. Dikey bir şekilde ikiye kesilmiş yarım sayfa üzerine el yazısıyla yazılmış bu listede eser adlarına ve/veya başka bir bilgiye yer verilmeden derlemelerin yer aldığı plak numaraları yazılmıştır:

Tablo 28. “Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No/ [Dosya No] 53” başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş, derlemelerin yer aldığı plak numaralarını gösteren yarım sayfalık liste

1161	a3		1154	b3		" ¹⁸	b1
1161	a1		1153	b2 ¹⁹		"	a1
1159	b2		1153	a4		"	a2
1160	b2		1152	b4		1147	b3
1160	b1		"	b3		"	b1
1160	a2		"	b2		1146	b3
1160	a1		1152	a3		"	b2
1159	a2		1147	a4		"	b1
1159 ²⁰	a1		1152	b1		"	a2
1158	b2		1151	a3		"	a1
1159	b1		1152	a2		1145	b2
1158	b1		"	a1		"	b1
1143	b1		1151	b2		"	a2
1158	a3		"	b1		"	a1

¹⁸ 1148 sayısı için konulmuş işarettir.

¹⁹ Burada “(Numarasız 16.7.1943 Bafra fotoğraf yeri No 14)” notu bulunmaktadır.

²⁰ 1158 b2 ile birlikte parantez içine alınmıştır.

1158	a2		"	a2		1144	b5
"	a3		"	a1		"	b3
"	a2		1150	b3		"	a5
"	a1		"	b2		"	a4
1157	b3		"	b1		"	a123
"	b2		"	a3		1142	b1
"	b1		1150	a2		1123	a2
"	a3		"	a1		1141	a3
"	a2		1149	b3		"	a1
"	a1		"	b2		1140	b2
1156	a3		"	b1		"	b1
"	b2		"	a3		"	a2
"	b1		"	a2		"	a1
"	a1		"	a1		1139	b1
1155	a2		1148	b3		"	a2
"	a1		"	b2		"	a1

Bu listenin hemen altına “Tarihsel 1943” başlığı yazılarak Samsun ili derleme tarihleri alt alta listelenmiştir:

10.7.1943

11. ". "

13. ". "

16. ". "

17. ". "

18. ". "

Fişler incelendiğinde bu tarihlerin sırasıyla Havza (10 Temmuz), Vezirköprü (11 Temmuz), Ladik (13 Temmuz), Bafra (16 Temmuz), Samsun (17 Temmuz) ve Çarşamba'da (18 Temmuz) yapılan derlemelerin tarihleri olduğu görülmektedir.

Demirbaş defteri ve klasöründeki listeler Tablo 29 ve Tablo 30'da sergilenmektedir:

Tablo 29. “F. Arşiv’inin derlediği plaklar No: 3 983-1450” başlıklı demirbaş defterinin 27 ve 28. sayfalarında bulunan liste²¹

		Eşyanın		
--	--	---------	--	--

²¹ Boş bırakılan satırlar orijinal belgelerde de boş bırakılmıştır.

Demirbaş Defteri Sayfa No	Sıra No.	Adı ve Vasıfları	Miktarı	Ne suretle geldiği	İzahat
27	1139	<i>Ela gözlerine</i>	1	arşivce derleme	R ²² . saz Samsun Bekir Bülbül
		<i>Dolambaç</i>		" "	R. saz " "
		<i>Esmâ ile Zevcan</i>		" "	R. saz Ali İpek
		<i>Simsim</i>		" "	E. D. Z. ²³ S. Şahin, Bekir Bülbül
	1140	<i>Bülbül</i>	1	" "	R. saz Ali İpek
		<i>Havza için</i>		" "	" "
		<i>Sarı Kız</i>		" "	E. Kaval Ömer Canaz
		<i>Yüzün gördüm</i>		" "	R. Saz Sadık Kurd
		<i>Kızılmak</i>		" "	R. Kaval Mustafa Canaz, Kaval Canaz
	1141	<i>Ağırlama ve yeldirme</i>	1	" "	R. Mehmet Dural, Salih Çimen
		<i>Gelin ağlatma</i>		" "	E. D. Z. Sadık Şahin; Bekir Bülbül
		<i>Boz gedik havası</i>		" "	E. D. Z. Osman Şahin, Ali Bıyık
		<i>Pehlivan havası</i>		" "	E. D. Z. S. Şahin, B. Bülbül
		<i>Daşova "</i>		" "	E. Kaval Ömer Canaz
	1142	<i>Dörtayak halay</i>	1	" "	E. D. Z. O. Salih, Ali Bıyık
		<i>Endim gürgen dibine</i>		" "	E. D. Z. " " "
		<i>Aşurma</i>		" "	E. D. Z. " " "
		<i>Davarı suya endirme</i>		" "	E. Kaval Ömer Canaz
		<i>Gelin</i>		" "	E. Kaval " "
		<i>Yeni simsim</i>		" "	E. Kaval " "
	1143	<i>Karlı dağ üstünde</i>	1	" "	E. Kaval " "
28	1143	<i>Paçalı</i>		" "	E. Z. Samsun Ömer Canaz

Tablo 30. “Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler” başlıklı klasörde bulunan liste

Sıra No ²⁴	Pl. No:	Parçanın adı	Saz	Çalan veya söyleyen
-----------------------	---------	--------------	-----	---------------------

²² Refakat

²³ E: Enstrümental, D: Davul, Z: Zurna

²⁴ Sıra No hanesi elle ve kurşun kalemle doldurulmuş; diğerleri daktilo ile yazılmıştır.

	1139	a1	<i>Elagözlerine</i>	R	Saz	Bekir Bülbül
		a2	<i>Dolambaç</i>	R	Saz	" "
		b1	<i>Esmâ ile Zeycan</i>	R	Saz	Ali İpek
		b2	<i>Sinsin</i>	E.	D.Z.	Sadık Şahin, Bekir Bülbül
	1140	a1	<i>Bülbül</i>	R	Saz	Ali İpek
380		a2	<i>Havza için</i>	R	Saz	" "
		a3	<i>Sarı kız</i>	E.	Kaval	Ömer Canaz
		b1	<i>Yüzün Gördüm</i>	R	Saz	Sadık Kurt
		b2	<i>Kızıl Irmak</i>	R	Kaval	Mustafa Canaz, Kaval Canaz
	1141	a1	<i>Ağırlama Ve yeldirme</i>	R		Mehmet Dural, Salih Çimen
		a2	<i>Gelin Ağlatma</i>	E	D.Z.	Sadık Şahin, Bekir Bülbül
		a3	<i>Boz Gedik Havası</i>	E	D.Z.	Osman Şahin, Ali Bıyık
		b1				
		b2	<i>Pehlivan Havası</i>	E	D.Z.	Sadık Şahin, Bekir Bülbül
		b3	<i>Das Ova havası</i>	E	Kaval	Ömer Canaz
390	1142	a1	<i>Dört ayak Halay</i>	E	D.Z.	Osman Şahin, Ali Bıyık
		a2	<i>Endim gürgen dibine</i>	E	D.Z.	" " " "
		a3	<i>Aşurma</i>	E	D.Z.	" " " "
		b1	<i>Davarı suya indirme</i>	E	Kaval	Ömer canaz
		b2	<i>Gelin</i>	E	Kaval	" "
		b3	<i>Yeni Sımsım</i>	E	Kaval	" "
	1143	a1	<i>Karlı dağ üstünde</i>	E	Zurna	" "
		a2	<i>Paçalı</i>	E	Zurna	" "

Tablo 31. Derleme fişleriyle listeler arasında eser ve kaynak kişi isimlerinde gözlenen farklılıklar

Derleme Fişinde	El yazısıyla yazılmış demirbaş defterinde	Daktilo edilmiş demirbaş klasöründe
<i>Ela gözlerini</i>	<i>Ela gözlerine</i>	<i>Elagözlerine</i>
<i>Esmâ ile Zeycan</i>	<i>Esmâ ile Zeycan</i>	<i>Esmâ ile Zeycan</i>
<i>Sımsım</i>	<i>Sımsım</i>	<i>Sinsin</i>
<i>Kızılırmak</i>	<i>Kızılırmak</i>	<i>Kızıl Irmak</i>
<i>Davarı Suyu</i>	<i>Davarı suya endirme</i>	<i>Davarı suya indirme</i>
<i>Daşova havası</i>	<i>Daşova havası</i>	<i>Das Ova havası</i>
<i>Sarı kız</i>	<i>Sarı kız</i>	<i>Sarı kız</i>
<i>Karlıdağ üstünde</i>	<i>Karlı dağ üstünde</i>	<i>Karlı dağ üstünde</i>
<i>Gelini ata bindirme</i>	-	-
<i>Yol Havası</i>	-	-
<i>Karşılama</i>	-	-
<i>Pehlivan havası ağırlaması ve şiplemesi (Yeldirmesi)</i>	<i>Pehlivan havası</i>	<i>Pehlivan Havası</i>
<i>Dört ayak halay</i>	<i>Dört ayak halay</i>	<i>Dört ayak halay</i>
<i>Sadık Kurt</i>	<i>Sadık Kurt</i>	<i>Sadık Kurt</i>

Memet Turhan

Mehmet Dural

Mehmet Dural

5. SONUÇ

HÜADK Folklor Arşivi'nde yapılan çalışma sonucunda, 1943 yılında Samsun'un Havza ilçesinde gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin 11 adet derleme fişinin bulunduğu saptanmış, söz konusu fişlerde toplam 25 esere ait derleme bilgisine rastlanmıştır. Fişlerdeki bilgilere göre, bütün eserlerin Havza'da derlendiği ve kayıt altına alınan eserleri çalan veya söyleyen bütün kaynak kişilerin Havzalı olduğu anlaşılmıştır.

Eserlerin 8'inin, kaynak kişiler tarafından "eskiden, eskilerden, büyüklerden" öğrenildiği belirtilmiş; 7 enstrümental eserin "Hasan Onbaşı'dan" öğrenildiği yazılmış; 1 eser için kaynak kişinin eseri "Kızıoğlu'nda²⁵, Bayburt'lu Dursun'dan", 1 diğer eser için ise "babasından" öğrendiği bilgisi yazılmıştır. *Havza için* adlı esere "sözler kendininmiş" ifadesi not edilmiş, 6 eserde yer ve zaman bilgisi boş bırakılmıştır.

Derleme fişlerinde aktarılan bilgilere göre kaynak kişilerin yaşları, meslekleri ve kaç esere kaynaklık ettikleri, Tablo 23'te topluca gösterilmektedir.

Tablo 32. Kaynak kişiler, yaşları, meslekleri ve bu kişilerden derlenen eser sayısı

Ad Soyadı	Yaş	Meslek	Söylediği/Çaldığı Eser Sayısı
Bekir Bülbül	41	Mehter	8
Ali İpek	52	Rençber	3
Sadık Kurt	52	Rençber	1
Mustafa Canaz	29	Rençber	1
Ömer Canaz	37	Rençber Eğitimci	8
Sadık Şahin	35	Mehter	6
Osman Şahin	51	Mehter	4
Ali Bıyık	32	Mehter	4
Memet Turhan	17	Rençber	1
Salih Çimen	17	Rençber	1

Kayıt altına alınan eserlerin profesyonel müzisyenlerden, Mehter takımında görevli olan kişilerden derlendiği dikkat çekmektedir. Bunun dışında derlemelere kaynaklık eden kişiler rençber olarak görev yapmaktadırlar.

Derleme fişlerinde yer alan 25 eserin yalnız 8 tanesi sözlü eserdir. Bu eserlere ait derleme fişlerinde eser sözlerinin genellikle duyulduğu şekilde yazılmış olduğu görülmekte ve bu

²⁵ Köy bugün Amasya iline bağlıdır.

duruma bağlı olarak bazı eser sözlerinin “anlaşılamadığı için” eksik yazıldığı, bazı eser sözlerinin yazımında ise hatalar bulunduğu saptanmaktadır. Ayrıca, söz yazımında özellikle yerel söyleyiş tarzının kâğıda yansıtılmasına gayret edilmiş olduğu dikkat çekmektedir. Eser sözlerinin yazımında yerel söyleyiş biçimlerinin korunmasına bağlı olarak, derleme fişleri ile diğer listeler arasında bazı küçük yazım farklılıklarının ortaya çıktığı da görülmektedir. Sözlü eserlere genellikle saz ile “refakat” edilmiştir.

Derlenen eserlerin 17 tanesi çalgısal olup derleme fişlerinde bu eserlerin davul, zurna ve kaval ile icra edilmiş olduğu belirtilmektedir.

Samsun dosyası özelinde fişlerin Arşiv’deki sıra numaraları yeri tamamen boş bırakılmıştır. 3.8. *Davarı suya* ve 3.15. *Gelini ata bindirme* fişlerinin “Fotoğraf yeri” kısmında kurşun kalemle “7” ve “6” sayıları yer almakla birlikte Arşiv'deki fotoğraf dosyalarında bu sayılara karşılık gelebilecek ve/veya bu klasörde bilgileri bulunan kaynak kişilerin isimlerinin yazılı olduğu bir fotoğrafa rastlanmamıştır.

Derleme fişleriyle listeler arasında eser başlıklarının yazımında bazı sözcüklerin ayrı/bitişik yazılması dışında önemli bir yazım, adlandırma farkı bulunmadığı görülmüştür. Bununla birlikte fişlerde yer alan üç eserin listelerde bulunmadığı bir kaynak kişinin ad ve soyadının ise farklı yazıldığı saptanmıştır.

KAYNAKÇA

HÜADK Folklor Arşivi. “*Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No / [Dosya No] 53*”.

HÜADK Folklor Arşivi. “*F. Arşiv'inin derlediği plaklar No: 3 983-1450*”.

HÜADK Folklor Arşivi. “*Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler*”.

HÜADK FOLKLOR ARŞİVİ

DERLEME FİŞLERİ: SAMSUN-LADİK 1943

Başvuru Tarihi: 25.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Ahu KÖKSAL¹

ÖZ

Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken ve Rıza Yetişen'den oluşan bir heyet tarafından 1943 yılında Samsun-Ladik yöresinden çeşitli türküler derlenmiştir. Bu çalışmada, söz konusu derleme gezisine ilişkin HÜADK (Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı) Folklor Arşivi'nde bulunan özgün el yazması derleme fişleri ve ilgili diğer yazılı arşiv belgeleri incelenmektedir. Söz konusu Arşiv'de, 1943 Samsun-Ladik derlemeleriyle ilgili 30 derleme fişinin mevcut olduğu tespit edilmiş; bu fişlerde, Samsun-Ladik derleme gezisi sırasında kayda alınan 33'ü sözlü 2'si çalgısal olmak üzere toplam 35 adet eser hakkında ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır. İncelemeler sonucunda, kaynak kişilerin çoğunun rençber ve enstitü öğrencisi olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Samsun-Ladik derlemeleri, Folklor arşivi, Ladik halk müziği

HUADK FOLKLORE ARCHIVE

COMPILATION FORMS: SAMSUN-LADİK 1943

ABSTRACT

In 1937, a committee consisting of Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken and Rıza Yetişen recorded various folk songs in the Samsun-Ladik region. This study examines the authentic manuscripts and other relevant written documents in the HUADK (Hacettepe University Ankara State Conservatory) Folklore Archive related to this field trip. In the archive, it was found that there are 30 compilation forms containing detailed information about 35 folk songs (33 vocal and 2 instrumental) recorded during this field trip. It was understood that most of these informants were plowmen and students.

Keywords: Samsun-Ladik field trip, Folklore archive, Ladik folk music

¹ Öğr. Gör. Dr., Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı Müzik Bilimleri Bölümü Müzikoloji Anabilim Dalı,
E-posta: koksalahu@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5813-0877

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, 10-18 Temmuz 1943 tarihleri arasında Samsun'da gerçekleştirilmiş olan derleme gezilerinden 13 Temmuz 1943 tarihli Ladik derlemelerine ilişkin HÜADK Folklor Arşivi'nde² bulunan derleme fişlerinin incelenerek ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkartılması, söz konusu geziye dair Arşiv'de yer alan diğer dokümanlarla derleme fişlerindeki eser bilgilerinin karşılaştırılması ve 10 Temmuz 1943 tarihli Ladik derlemelerine dair genel bir değerlendirme yapılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda, Arşiv'de muhafaza edilen yazılı belgeler arasında Samsun-Ladik derlemeleriyle ilgili olanlar tespit edilmiş ve söz konusu belgelerin orijinal nüshaları titizlikle incelenmiştir. Çalışmada mercek altına alınan söz konusu belgeler şunlardır:

- “*Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No*³ / [Dosya No] 53⁴” başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş, derlemelerin yer aldığı plak numaralarını gösteren yarım sayfalık liste⁵
- “*Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No / [Dosya No] 53*” başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş 30 adet derleme fişi⁶
- “*F. Arşiv'inin derlediği plaklar No: 3 983-1450*” başlıklı demirbaş defterinin 29, 30 ve 31. sayfalarında bulunan liste⁷
- “*Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler*” başlıklı klasörde bulunan liste⁸.

2. YÖNTEM

13 Temmuz 1943 tarihinde Samsun'un Ladik ilçesinde derlenen eserlerin listesi; okuyucuların çalışma içeriğine ulaşımını kolaylaştırmak amacıyla araştırmadaki sıra numarası, derleme fişi sıra numarası, eser başlıkları, eserlere ilişkin ses kayıtlarının Arşiv'deki yerini belirten plak

² Çalışmanın geri kalanında Arşiv olarak anılacaktır.

³ Samsun Dosyasında *Band No* karşısı boş bırakılmıştır.

⁴ 53 rakamının önünde bir açıklama bulunmamaktadır ancak diğer dosyalarla karşılaştırıldığında bunun Arşiv'deki sırayı gösteren dosya numarası olduğu anlaşılmaktadır.

⁵ HÜADK Folklor Arşivi. “*Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No / [Dosya No] 53*”.

⁶ a.g.e.

⁷ HÜADK Folklor Arşivi. “*F. Arşiv'inin derlediği plaklar No: 3 983-1450*”.

⁸ HÜADK Folklor Arşivi. “*Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler*”.

numaraları ve eserlerin plaktaki yerleri ile birlikte, tek bir tablo içinde üçüncü bölümün başında sunulmuştur.

Derleme fişlerinde yer alan kaynak kişi bilgileri, eser sözleri ve derleme yorumlarına ilişkin bilgiler de yine üçüncü bölümde ele alınmıştır. Fişlerde yer alan her bir eser kendi adını taşıyan başlık altında tek tek incelenmiş ve bu inceleme, fişlerin dosyadaki sırası gözetilerek yapılmıştır.

Derleme fişlerinin düzeni ve derleyenler tarafından nasıl doldurulduğu Görsel 1'deki örnekte görülebilir:

T. C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
Devlet Konservatuarı Folklor Arşivi

Sayı: _____

DERLEME FİŞİ

Söyleyenin adı ve yaşı: Salih Çağlar 1925

Mesleği: Fençiler

Memleketi: vilâyeti Samsun kazası Ladik köyü Genekse

Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: Eskiden, çakilerden, köyde

Çalanın adı ve yaşı: _____

Mesleği: _____

Memleketi: vilâyeti _____ kazası _____ köyü _____

Kimden, ne zaman, nerede öğrendiği: _____

Parçanın adı: Kırmızı buğday

Alındığı yer ve tarih: 13-7-1943 Ladik

Plak numarası: 1148

Plakdaki yeri: P.3

(arktan Ekin havası)
Kızlar

Parçanın kimler tarafından alındığı:
H.B.Y. M.S.S. R.y.

PARÇANIN METNİ	DÜŞÜNCELER
<p>Kırmızı buğday deneler yar bahçede öneler yapraksız gülerarsan Kaynandaki memeler Hoppoda memeler memeler memeler baş kaldırır gülsünür deyimeler</p> <p>Altından daraklıyım Gümüşten oraklıyım Bakışından bilsene Ben sana meraklıyım x x x</p> <p>Sarı çiçek diyeceğim Sevdiğim gül bifece İnatlak garusurak Bu gelecek güzece</p>	<p>Dejeme</p> <p>Dejeme</p>

Görsel 1. Kırmızı Buğday adlı esere ilişkin derleme fişi

Görsel 1. 'de görülebileceği üzere derleme fişlerinde;

- fişin Arşiv'deki sıra numarası,
- söyleyen ve çalan kaynak kişilerin fotoğraflarıyla birlikte isim, yaş, meslek, memleket bilgileri ve söyledikleri ve/veya çaldıkları eseri nerede/kimden öğrendiklerine dair bilgiler,
- eserin adı, derlendiği yer ve tarih, kaydedildiği plak ve derleyenlere ait bilgiler,
- eser sözlü ise metni ve esere dair derleyenlerin düşünceleri yer almaktadır.

Zaman zaman derleme fişinin arka yüzü de notalar veya sözler için kullanılabilir.

Derleme fişlerinde yer alan kaynak kişi ve/veya kişilere ilişkin bilgiler, "Kaynak Kişi Künyesi" başlıklı tablolarda sunulmuştur:

Tablo 1. Örnek: Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyad	
Yaş/Doğum Yılı	
Meslek	
Memleketi	
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	

Tabloya Ad Soyad yazılırken derleme fişindeki bilgiler doğrultusunda *söyleyen* hanesine yazılı isimler için (S), *çalan* hanesine yazılı isimler için (Ç) kısaltmaları kullanılmıştır. Birden fazla kaynak kişinin yer aldığı derleme fişlerinde, bilgiler arasına "," konulmuştur. Kaynak kişilerin yaşlarına dair bilgiler yaş, Miladi takvime göre doğum tarihi, Rumi takvime göre doğum tarihi olarak yazılabilmektedir. Bu durumlarda derleme fişindeki gösterim aynen korunmuştur. Sonuç kısmında kaynak kişilerin yaşları hesaplanırken Türk Tarih Kurumu'nun *Tarih Çevirme Kılavuzu* internet sitesinden⁹ yararlanılmıştır.

Derleme fişlerine sonradan kurşun kalemle yazılmış olan plak numaraları, *Derleme Fişlerinde Yer Alan Bilgiler* bölümünün girişindeki toplu tabloda verilmiştir.

Fişlerde yer alan tüm sözler ve notlar, herhangi bir düzeltme veya değişiklik yapılmadan kaydedildiği şekliyle aktarılmıştır.

⁹ <https://www.ttk.gov.tr/tarih-cevirme-kilavuzu/>

3. DERLEME FİŞLERİNDE YER ALAN BİLGİLER

Arşiv’de 53 dosya numarasıyla kayıtlı olan *Samsun-1943* klasöründe 87 adet derleme fişi bulunmakta ve bu fişlerden 30 tanesinde, Samsun'un Ladik ilçesinde derlenen 35 esere ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Söz konusu eserlerin listesi; araştırmadaki sıra numarası, derleme fişi sıra numarası, eser başlıkları, eserlere ilişkin ses kayıtlarının Arşiv’deki yerini belirten plak numaraları ve eserlerin plaktaki yerleri ile birlikte Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 2. Derleme fişlerinde yer alan eserler ve plak/bant numaraları

Eser Nr ¹⁰	DF ¹¹	Eserin Başlığı	Plak No
1	29	<i>Keşiş Kızı</i>	1147/a4
2	30	<i>Bir Mektip yazayım</i>	1148/a1
3	31	<i>Alim Gitme (Civan Alim)</i>	1148/b1
4	32	<i>Kürt Bayramı</i>	1148/b2
5	33	<i>Kırmızı buğday</i>	1148/b3
6	34	<i>Çeçen kızı</i>	1149/a1
7	35	<i>Cenkeme</i>	1149/a2
8	36	<i>Nesimi Hası</i>	1149/a3
9	37	<i>Ha Leyli</i>	1149/b1
10	38	<i>Gelin üzerine</i>	1149/b2
11	39	<i>Esen yel</i>	1149/b3
12	40	<i>Nenni nenni</i>	1150/a1
13	41	<i>Koyun</i>	1150/a2
14	42	<i>Oğlan gider oduna</i>	1150/a3
15	43	<i>Keklik</i>	1150/b1
16	44	<i>Ezgü (Halis Ezgü)</i>	1150/b2
17	45	<i>Arpa biçdim</i>	1150/b3
18	46	<i>Çatalçam</i>	1151/a1

¹⁰ Samsun dosyası içinde yer alan bazı derleme fişleri birden fazla esere ait bilgi barındırmaktadır. Doğal olarak Derleme Fişi numarası ile eser sayısı eşit değildir. Derleme fişlerinde yer almayan bu sayılar, ilgili dosyada kaç eser bulunduğunun kolay görülebilmesi için eklenmiştir.

¹¹ DF: Derleme Fişi. Derleyenler tarafından numara verilmemekle birlikte çalışmada derleme fişleri dosyada buldukları sıraya göre numaralandırılmış ve incelenmiştir. Samsun klasöründe Ladik derlemeleri öncesinde Havza'dan derlenen eserlerin yer aldığı 11 ve Vezirköprü derlemelerinin yer aldığı 17 fiş bulunmaktadır. Bu nedenle Ladik derlemeleri 29 numaralı fişten başlamaktadır. Aynı derleme fişinde yer alan eserlerin DF numaraları aynıdır.

19	47	<i>Uzun hava (Bağlantı)</i>	1151/a2
20	48	<i>Hüsnü çavuş</i>	1151/b1
21	49	<i>Şöyle Medheyleyim</i>	1151/b2
22	50	<i>Muammanın Çözeneği</i>	1152/a1
23	51	<i>Beni bir dost yareledi</i>	1152/a2
24	52	<i>Amasyalı-Zileli</i>	1151/a3
25	53	<i>Nenni</i>	1152/b1
26	53	<i>Çıh Çıh Boru</i>	1145/a3
27	54	<i>Harman yeri yaş yeri</i>	1152/b2
28	54	<i>Yağmur</i>	1152/a3
29	54	<i>Leylek</i>	1146/a3
30	54	<i>Yağmur Düası</i>	1145/a4
31	55	<i>Bugün günlerde</i>	1152/b3
32	56	<i>Nar nar nazlı yar</i>	1152/b4
33	57	<i>Endikpunar dereleri</i>	1153/a4
34	58	<i>Çertürküsu Dillikaval</i>	1153/b2
35	58	<i>Alaçam halayı</i>	1153/b3

Samsun 1943 derleme gezisi Muzaffer Sarısözen, Halil Bedi Yönetken ve Rıza Yetişen tarafından gerçekleştirilmiş olup bu isimler derleme fişlerinde genellikle M. S., H. B. Y. ve R. Y. Şeklinde kısaltılarak gösterilmiştir.

3.1. Keşiş Kızı

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 3'de sergilenmektedir:

Tablo 3. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmed Ermisket (S/Ç)
Yaş	1342

Meslek	Enstitüde ¹² Ta.
Memleketi	Amasya/ G. Hacıköy / Karakaya
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Köyde/ - / -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

hey
Istañbuldan çıhdım derya yüzüne yüzüne
ıRastladım bir keşişin kızına kızına ey
yemesem, içmesem baksam yüzüne yüzüne
İmana gel de keşiş gızı imana -ey.

hey
Istanbuldan çıkıp doğru gelmişim gelmişim
Aklımı yitirip yolda kalmışım kalmışım
Varget yiğit varget deli olmuşum olmuşum
Haydı oğlan haydi gelmen imana

Eserle ilgili “*Düşünceler*” başlığının altında “(tam mı?)” sorusu yer almaktadır.

3.2. Bir Mektip yazayım

13 Temmuz 1943’te Ladik’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 4’te sergilenmektedir:

Tablo 4. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S), Sadık Güvendi (S), Salih Çağlar (S)
Yaş	1308, 1323, 1325
Meslek	-
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse ¹³
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ <i>Eskilerden, küçükken</i> / -, <i>evelki</i>

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Bir mektip yazayım Güllizara Efendim sultanım

¹² Bir açıklama yazılmamakla beraber, 1940 yılında kurulmuş olan ve 1946 yılına dek faaliyetini sürdüren Akpınar-Ladik Köy Enstitüsü’nün kastedildiği düşünülmektedir.

¹³ Köyün asıl adı o zaman için Gevekise, bugün Budakdere’dir.

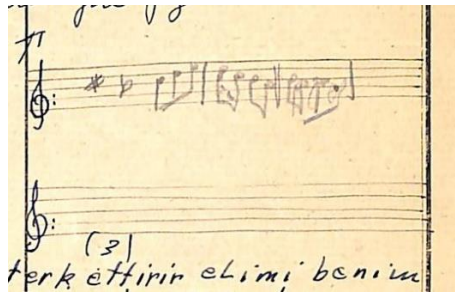
Gelsin arz eylesin halimi benim efendim gül yüzlümē
Derdine düşeli de oldum divane “.”
Ölürsem yar yusuñ da ölümü benim

Bellerin çeyikduğugarın elinden “ “
Güllerin çekdüğü harın elinden
Başım alıp gidem yarın elinden
:Ahire terk ettün ė limi benim :II

(3)

Ahırı terk ettirir elimi benim
Eğrim eğrim olmuş gaşların yayı
Yâri medketmeyim engel var deyi
Meğirim keselder dilimi benim
Irahîpnan yohdur benim bazarım¹⁴
Yarimiñ gettiği yolu sezerim
Haçan yollarını deñer gezerim
Ecel çevirmeden yolumu benim

Derleme fişinde, “Düşünceler” başlığının altında kurşun kalemle yazılmış notalar bulunmaktadır:

Görsel 2. Bir mektip yazayım adlı esere ilişkin nota

3.3. Alim gitme (Civan Alim)

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 5'te sergilenmektedir:

¹⁴ Bu sözcüğün üzerine “ya beni, yalemin” sözcükleri yazılmıştır.

Tablo 5. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S), Sadık Güvendi (S), Salih Çağlar (S)
Yaş	1308, 1323, 1325
Meslek	-
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Eskilerden, küçükken / -, evelki

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Alim getme pazara¹⁵

Uğradırlar nazara

Alim ölmüş diyenler

Gendi girsin mezara

oy civan alim ey

yar kaygun yârim ey

Alimin abası var

Goynunda lirası var

Alim bek güzel emme

Ne çirkin babası var

oy civan

.....

Çayaşşığı önerim

Yar eşgına dönerim

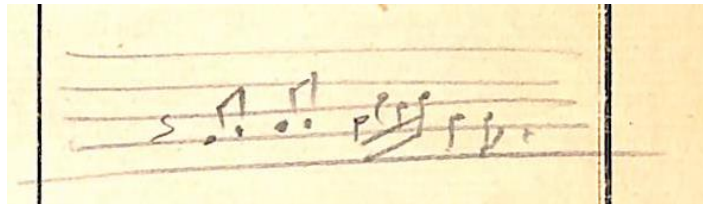
Ben Alimin eşgından

Kerem gibi yanarım

oy civan

.....

Derleme fişinde, “*Düşünceler*” başlığının altında kurşun kalemle yazılmış notalar bulunmaktadır:

¹⁵ “p” harfinin üzerine “b” harfi yazılmıştır.

Görsel 3. Alim Gıtme adlı esere ilişkin nota

3.4. Kürt Bayramı

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 6'da sergilenmektedir:

Tablo 6. Kaynak Kişi Künyesi

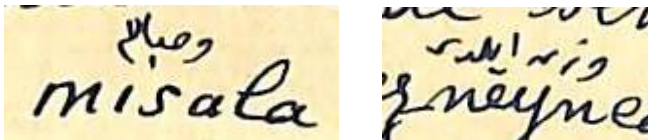
Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S)
Yaş	1308
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Gel gönül sarbeyle çile dolmamış
Erersin misala bir zaman olur aman
Her kim sarbeyledi kardaş masudun buldu
Helbet bir gün olur şaduman olur da gel efendim*

*Tevekkül babında ara ehseni
Namerde sevdüğüm açma nifani hayvay
Gönül vezneyncek gardaş kühne cihanî
Görmedim bir kimse merdefzan olur*

Derleme fişinde, “*misala*” ve “*vezneyncek*” sözcüklerinin üzerinde eski harflerle yazılmış açıklamalar bulunmaktadır:

Görsel 4-5. Kürt Bayramı adlı esere ilişkin eski harfli notlar

3.5. Kırmızı Buğday

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 7'de sergilenmektedir:

Tablo 7. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S)
Yaş	1325
Meslek	Rençber
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	köyde/ Eskiden, eskilerden/ -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Kırmızı buğday deneler

Yar bahçede döneler

Yapraksız gül ararsan

Koynundaki memeler

II: :II

Hoppala memeler memeler

Memeler baş galdırmış

Gavuş muyor düğmeler ¹⁶

Altından daraklıyım

Gümüşden oraklıyım

Bahışından bilsene

Ben sana meraklıyım

Sarı çiçek dizece

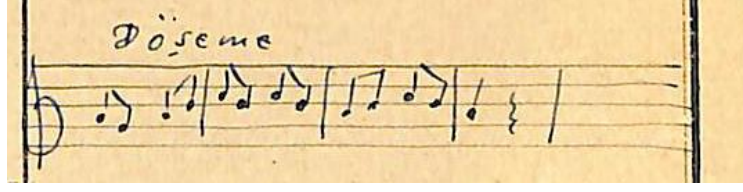
Sevdüğüm gel bizece

İnşallah gavuşuruh

Bu gelecek güzece

Derleme fişinde, “*Düşünceler*” başlığının altında “*Döşeme*” kısmının notaları kaleme alınmıştır:

¹⁶ Bu üç satır birleştirilerek yanına “*Döşeme*” yazılmıştır. Bu bölümün notaları da “*Düşünceler*” kısmında yer almaktadır.

Görsel 6. Kırmızı Buğday adlı esere ilişkin nota

“Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığı altında, H.B.Y., M.S. ve R.Y. kısaltmaları yazılmış; eser adının yan kısmındaki boşluğa parantez içinde ~~orak hav~~ yazılarak üstü çizilmiş ve hemen altına “Ekin havası Kızlar” yazılmıştır.

3.6. Çeçen Kızı

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 8'de sergilenmektedir:

Tablo 8. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Sadık Güvendi (S)
Yaş	1323
Meslek	Rençber
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Eskiden/ -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Evlerinin önü çöplük

Çöplükden toplarlar iplik

Anası gızından keklik

Oyna malım çeçen gızı

Çeçen gızı, çeçen gızı

Sen allar gey ben gırmızı¹⁷

Gidelim has bağcalara

Sen gül topla ben nergizi

Evlerinin önü nane

Ben kül oldum yane yane

Eşim sarhoş ben divana

¹⁷ Son üç satır sol taraftan parantez içinde birleştirilmiştir.

oyna malım

3.7. Cenkleme

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 9'da sergilenmektedir:

Tablo 9. Kaynak Kişi Knyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S)
Yaş	1308
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Eskilerden/ -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Hah teala Cerbaile buyurdu
İmi Hüseyniñ yası var deyi
Cerbail de ol Habibe duyurdu
Mazlum Hüseynin yası var deyi

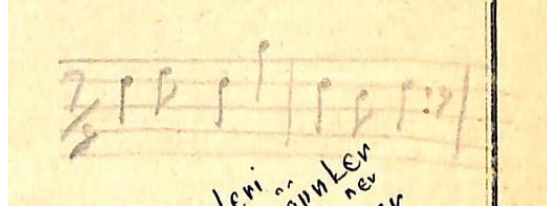
Cerbail Habibe vahi getirdi
Getirdi de ol Habibe yetirdi
Hatica Fadime müsaareye oturdu
İmami Hüseyniñ yası var deyi

Hah Emreyledi iki gundak geldi
Biri saru biri gırmızı oldu
Ol zaman Fatma na bağrını deldi
İmami Hüseyniñ yası var deyi

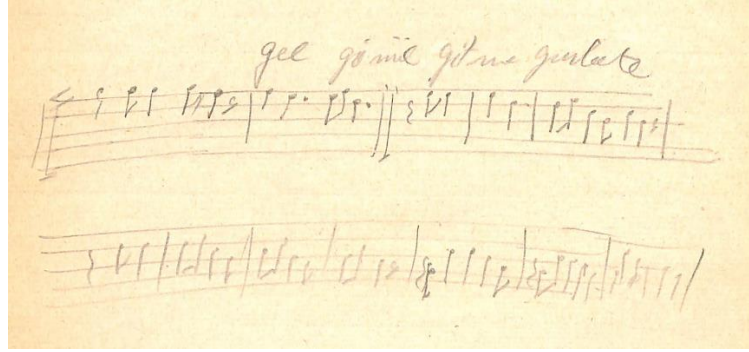
Velim eydur Kelbela günleri bugünler¹⁸
Yüreğimde vardır türlü düğümler
İdrisiñ gavil gurduğu günler
İmami Hüseynin yası var deyi

¹⁸ “ler” hecesinin altına “ner” yazılmıştır.

“Düşünceler” kısmında “Farklı” ifadesi yer almaktadır. Ayrıca bir de nota bulunmaktadır. Derleme fişinin arka sayfasında “Gel gönül gitme gurbete” başlığıyla iki dizelik bir nota bulunmaktadır:

Görsel 7. Cenk adlı esere ilişkin nota

Görsel 8. Gel gönül gitme gurbete adlı esere ilişkin nota (derleme fişinin arka yüzü)

3.8. Nesimi hası

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 10'da sergilenmektedir:

Tablo 10. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S)
Yaş	1308
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ -/ -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Cınârı var atâsı yoh

Bir veled candan hariç

*İsmi mevcüt, cismi mevcüt
Varı varından hariç*

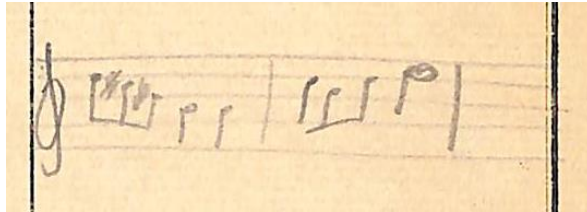
*Hekmetine de mana veren
Giyame izhar etsin
Anası bekâre gızdur
Şehfeti benden hariç*

*Ol gız sultan handur
Ahdi Nikâh görmedi
Yedi kerre ere vardı
Buluğuna ermedi*

*70000 yaşına değdi
Şeriate girmede
Agıbet ferit olupdur
Manası benden hariç*

*Altı günde bir aneden dört veled oldu hasıl
Biri mahbubu cihandur, biri keşfati nasır
Birbirine nikâh giydular olmadı orda hasıl
İsmine mevcüt derler şehveti benden hariç*

Derleme fişinde, “Açanah” yazılıp altı çizilerek, altına “muammanın halli” yazılmış; “Düşünceler” başlığının altına nota eklenmiştir:

Görsel 9. Nesimi Hası adlı esere ilişkin eski harfli notlar

3.9. *Ha Leyli*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 11'de sergilenmektedir:

Tablo 11. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S), Sadık Güvendi (S), Salih Çağlar (S)
Yaş	1308, 1323, 1325
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Bir mahbübün sevdası var serimde
Arz ettiğim yerde gel canım canım
Alemi medhetsen sana benzemez
Şu garip gönlümü sar canım canım *of dost*

Yâr bana mecnundur yâre ben Leyla *ho leyli leyli*
Hasiretlik cana galur mu böyle
Şu galem gaşlardan bir ehzen eyle
Gözlerin garesi al canım canım

Derleme fişinde başka bir açıklama bulunmamaktadır.

3.10. *Gelin üzerine*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 12'de sergilenmektedir:

Tablo 12. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S)
Yaş	1325
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse

Eseri	Öğrendiği	Sözlerini de makamında kendisi yapmış. Makamdan yapma imiş. /
Yer/Kişi/Zaman		evelki

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Terki diyar etdiñ gine vatani of
Vatan bize burca burca gül oldu canım gül oldu
Ezelki sevdiğüne aman aman şimdi söylemez
Besbelliki o yar bize el oldu eman el oldu*

*Eşim dostum soramadı halimi
Melmekete çevirdiler yolumu
Arabaya¹⁹ yüklüyorlar salımı
Geçlikte ateşe yandığım geldi, yönümü sülaya döndüğüm geldi*

Derleme fişinin “Düşünceler” başlığı altında şu açıklama yer almaktadır: “Bir şüphe üzerine 18-20 çağlarında bir gelini kocası öldürmüş”.

3.11. Esen Yel

13 Temmuz 1943’te Ladik’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 13’te sergilenmektedir:

Tablo 13. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S)
Yaş	1325
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / Eskiden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir²⁰:

*Garşıda gördüm seni (esen yel)
Gülüken derdim seni (yar yar)
Bakmıya giymaz iken (Esen yel)*

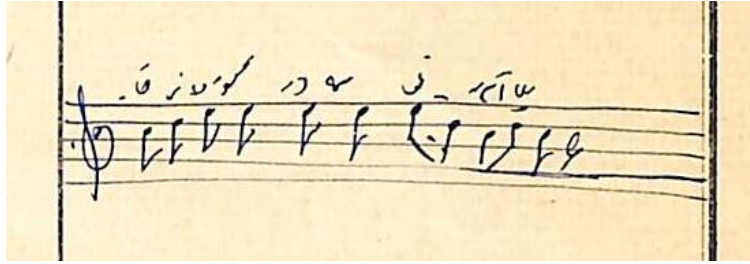
¹⁹ İlk “a” harfinin üzerine “i” yazılmıştır.

²⁰ Parantez içindeki sözler farklı bir kalemle yazılmıştır.

Ellere verdim seni (yar yar)

~~Sarı~~ *Gadifeniñ oyası (“)*
Yar sevemedim doyası (“)
Yâri elimden aldı (“)
Hey allahdan bulası (“)

Derleme fişinin “*Düşünceler*” başlığı altına “*Mükerrer*” yazılmış ve üzerine eski harflerle açıklamalar yapılarak nota eklenmiştir:

Görsel 10. *Esen Yel* adlı esere ilişkin nota ve eski harfli notlar

3.12. *Nenni nenni (Sırmalı dilber Ağrlama)*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 14'te sergilenmektedir:

Tablo 14. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S), Hasan Güvendi (S))
Yaş	1325, 1308
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Köyde / - / -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Bana rasat geldi bir (he he he) bir mahbubu âlem

Dedim yolun paçını vermeli dilber

Gözlerin mestane gaşların galem (nenni nenni)

Gaşlar galem saçlar sırmalı dilber

Dedi yol ver geçem dedim ne sebep

*Aşğından bu sinam olmuştur kebab
Dedim ben seninin sende benimsin
Velakin ahbine durmalı dilber*

Derleme fişinde, plak yerinin yanındaki boşluğa “(aşık yusu) ” yazılmıştır.

3.13. Koyun

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 15'te sergilenmektedir:

Tablo 15. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S)
Yaş	1325
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / Eskiden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*(II:) Goyun yayıldığıñ köse-dağ olsun (:II) (aman aman aman aman)
Göksün üstü mor sümbüllü bağ olsun
Guzun öldü ise başın sağ olsun
Gel anam meleme vazgeç guzuñdan (aman aman aman aman)

Goyun yazıldığıñ (da) yazılar mola
Dör-Dolup memelerin sızılar mola (aman aman aman)
Goyun guzusunu arzular mola
Gel anam “ “ “ “ (aman aman)*

Derleme fişinde “parçanın adı” yanındaki boşluğa “(Vezir köprüde kavalıdan alınan melodi)” notu yazılmıştır.

3.14. Oğlan gider oduna

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 16'da sergilenmektedir:

Tablo 16. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S)
Yaş	1325
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / Eskiden

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Oğlan gider oduna (..y)

Ali derler adına

Ben Aliyi severim

Köylünün inadına

Alinin başlığı

Gürcü başlığı

Yüksek ~~orla~~ gonaklardan

Gelür hareliği

Yürekli baltaya verdim gençliği

Uyan Alim uyan uyanamadın

Yürekli baltaya dayanamadın

3.15. Keklik

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 17'de sergilenmektedir:

Tablo 17. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	S. Ç. (S)
Yaş	1325
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>Eskiden köyde eşitmiş (Sözüm ona Elekçilerden)</i>

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Keklik gumda yayılır

Zilifleri sayılır

(II:) Çıhma güzel gapuya (:II)

Seni gören bayılır

(Ey ev

ay benim duman

(seni de nerelerde bekliyorum)

Keklik cüce çıkarır

Bilmem nice çıkarır

Bizi böyleden mevla

Helbet (bir) uca çıkarır

Keklik vurdum gahmıyor

Gan içine akıyor

Yedi yıldır sevdiğim

Bıyıl bana bahmıyor.

3.16. Ezgü (Halis Ezgü)

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 18'de sergilenmektedir:

Tablo 18. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S)
Yaş	1308
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / Eskiden, Evvelki

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Niçün güzel beni zar incidirsin

Verdiğüm ıkrardan dönen değülüm

Senden gayri yada meyil vermedim

Uçup daldan dala gonan değülüm

Yar garşımda durma saña söz gelür

Aşıhdan maşuğa cilve naz gelir

Gırh bin yıl yüzüne bahsam az gelir

“ “ “ *daha bahsam ganan degülüm*

Yar benim yüzüme şad olıyı gülseñ
Gal-gendimi, sinamı gırh pare bölsen
Dünya cihan dolu düyna yar olsa
Senden gayrisine sunan degülüm (..)

Derleme fişinin “*Düşünceler*” başlığı altına “*Sözleri değişdi*” notu yazılmıştır.

3.17. *Arpa biçdim*

13 Temmuz 1943’te Ladik’te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 19’da sergilenmektedir:

Tablo 19. Kaynak Kişi Künyesi

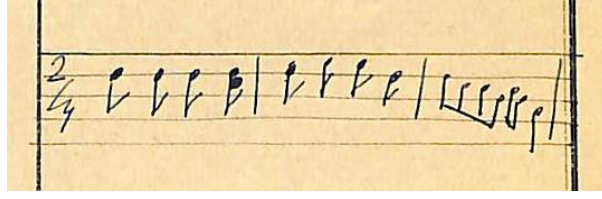
Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S/Ç)
Yaş	1325
Meslek	Rençber
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>Köyde / - / eskiden</i>

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Arpa biçdim süd iken (de)
İçinde saru tiken
Gel yârim sarılalım
Sen bekâr ben gız iken (dinle gözelim dinle)

Arpa biçdim destem var (dinle gözelim dinle)
Döşşek serin hastam var
Yanıkürek şenlendi
Hasta değil dostum var

Derleme fişinde parçanın adının yanına “*(Tarla türkülerinden)*” yazılmış ve altındaki boşluğa “*Kızlar söyledim*” notu eklenmiştir. “*Düşünceler*” başlığı altında ise şu notaya yer verilmiştir:

Görsel 11. *Arpa biçdim* adlı esere ilişkin nota

3.18. Çatalçam

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 20'de sergilenmektedir:

Tablo 20. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Sadık Güvendi (S), H. Güvendi (S), S. Çağlar (S)
Yaş	1323, 1308, 1325
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / Eskiden, eskiden kendi ... ²¹

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Çatalçama (da) gurşun attım geçmedi

İrahi da verdim, gonyah da verdim içmedi (aman amman yayla güzeli)

Benim yârim buralardan geçmedi

Al kirezi daldan

Üzümü de bağdan

Kömür gözlü yardan (aman aman)

Ayrıldım Yaylâlı gelin²²

Zabahınan gahdım yârim uyurdu

Gaymah dodakları beni doyurdu

Çok cevreyledim amma felek ayyırdı

Al kirezi daldan

... ..

²¹ Okunamayan birkaç harf bulunmaktadır.

²² Benim yârimden buraya kadar soldan paranteze alınmış sonra vazgeçip benim yârimin altını da çizerek al kirazıdan aşağısını bölmüş, öyle birleştirmek daha mantıklı

.
.

3.19. Uzun Hava (Bağlantı)

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 21'de sergilenmektedir:

Tablo 21. Kaynak Kişi Künyesi

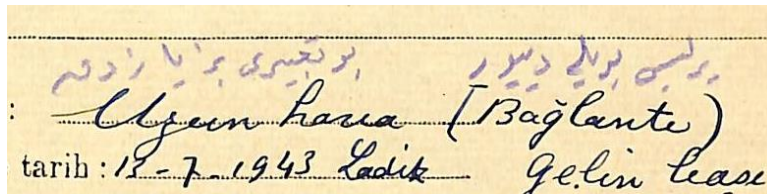
Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S)
Yaş	1308
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

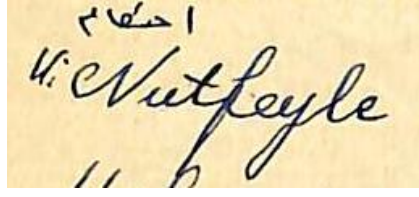
*Can hasretlik çeker ey badı zabah
Ekkamın var mudur cananan elinden (elinden hey yar hey)
(II:) Nutfeyle nutga gel sen söyle bana (:II)
Habardar olayım (da) yaran ėlinden (Efendim Sultan yar Ey)*

*Mihnetiñ derdine tehammül olmaz
Söylesem derdimi galeme gelmez
Gurbetin derdine çere bulunmaz
Dermanım getir Lohman elinden*

Parçanın adının yanındaki boşluğa yapılan “(Bağlantı)” açıklamasının altına “Gelin başı bağlarken” notu düşülmüştür. Parça adı ve sözlerin üçüncü dizesinin üzerinde eski harflerle yazılmış açıklamalar yer almaktadır:

Görsel 12. Uzun Hava adlı esere ilişkin eski harfli notlar (a)

Görsel 13. *Uzun Hava* adlı esere ilişkin eski harfli notlar (b)

3.20. *Hüsnü çavuş*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 22'de sergilenmektedir:

Tablo 22. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S)
Yaş	1325
Meslek	Rençber
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Ladikte/ Eskiden/ -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Hüsnü çavuş nerede

Su doldurur derede

II: Hüsnü Çavuş vurulmuş da aman aman

Döndü gelin nerede :II

Sepet dolu narım var

Bugün bir (çok) efkarım var

Güneş tepe ardında

Hüsnü çavuş yârim var

Garanfil ezenim yoh

Ezip de süzenim yoh

:II Galdım eşkıya elinde anam anam

Haliñ ne deyenim yoh :II

3.21. Şöyle medheyleyim

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 23'te sergilenmektedir:

Tablo 23. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S/Ç)
Yaş	1308
Meslek	Rençber
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ Büyük Aşıklardan / -, 80 yaşında Usta bir saz çalan Yusuf varmış. ondan öğrenmiş.

Derleme fişinde, "Parçanın Metni" başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Şöyle medheyleyim eysafi yari

Bir ismin manası cihana sığmaz

II: Hututun vechinden bir nokta bari :II

Söylesem ve lâkin nifaña sığmaz yuz...

İnsan katip olsa Derya mürekep

Neyazar ismini ne yeter hesap

Bir ismi şerh olmaz yazsam bin (1000) kitap

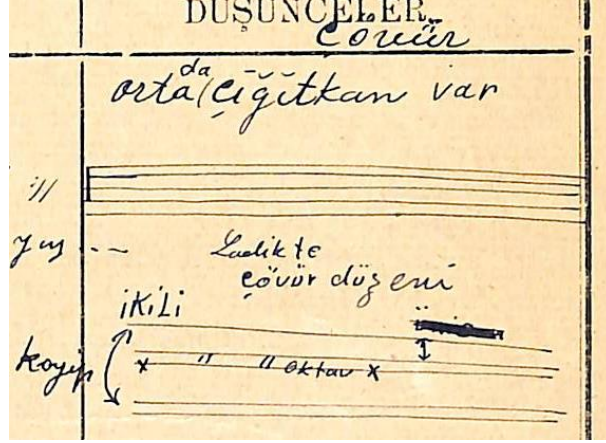
Bir bâki Bismillah Gur,ane sığmaz.

Parçanın ilk satırındaki "eysafi" sözcüğü eski harflerle de yazılmıştır:

Görsel 14. Şöyle medheyleyim adlı esere ilişkin eski harfli notlar

“Parçanın kimler tarafından alındığı” başlığının yanındaki boşluğa “(İbtidaki makam değil)” yazılmıştır. “Düşünceler” kısmına ise “Çövrü ortada çığitkan var” var yazılmış ve “Ladikte çövrü düzeni” dizek üzerinde şöyle gösterilmiştir:

Görsel 15. Şöyle medheyleyim adlı esere ilişkin notlar

3.22. Muammanî Çözeneği

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 24'te sergilenmektedir:

Tablo 24. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Güvendi (S/Ç)
Yaş	1308
Meslek	R.
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

(aman yin dost)

Mülküne şeriken yohdur

Ey Gufuvallahi Ahad (dost medet Haydar hey canım canım Hay)

Kimse zatın tesafür etmez

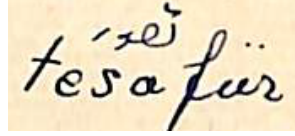
Huvallahü semet (dost medet Haydar hey canım canım Hay)

(aman medet) (dodagın şilvesi kal canım canım)

Kimseden sen doğmadın

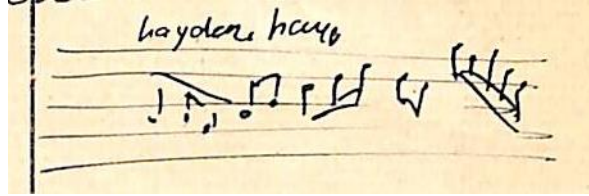
Kimse doğurmadı seni (dost)
Oñun içun nazıl olduñ Lemyelid
Lem Yelit Velem Yüled

Metinde “tesafür” sözcüğü eski harflerle de yazılmıştır:

Görsel 16. Muammanın çözeneği adlı esere ilişkin eski harfli notlar

Ayrıca “Düşünceler” başlığı altında “haydar hay” notuyla nota yazılmıştır:

Görsel 17. Muammanın çözeneği adlı esere ilişkin nota

3.23. Beni bir dost yareledi

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 25'te sergilenmektedir:

Tablo 25. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Salih Çağlar (S/Ç)
Yaş	1325
Meslek	Rençber
Memleketi	Samsun/ Ladik / Gevekse
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ -/ Küçükken, Aşık Hıdırdan

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Beni bir dost yareledi hey Beyler (hey)
Çekerim yareyi ölmezsem eger (canım canım canım)
El vurmuş hançeri siname deler (hey)

Sevdakâr olurum görmezsem eger (canım canım canım canım)

Eksik olmaz garip başın dumanı (hey)

Terk etdim kufürü buldum imanı (canım ...²³)

Dost güldürüyüm derken ağlatdın beñi (hey)

Gözümden gan ahar silmezsem eger

Velim eydir bu dert bizi almaz mı?

Bu hasretlik giyamete galmaz mı?

Bu yareyi çeken bir gün ölmez mi?

Gendü merhem edüp sarmazsa eger

“Düşünceler” başlığının üzeri birkaç kez çizilmiş; altına “Sözler ve melodi farklıdır. Bu itibarla tekrar kaydedildi” notu yazılmıştır.

3.24. Amasyalı-Zileli

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 26'da sergilenmektedir:

Tablo 26. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Arif Çevik (S)
Yaş	1926
Meslek	Enstitü T.
Memleketi	Amasya/ G. Hacıköy / Gümüş nahiyesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Köyde/ -/ -

Derleme fişinde, “Parçanın Metni” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

(II:) Amasyalı, Zileli (:II)

Pınarları lüleli (yar yar yar yar yar)

Pınara bir kız gelmiş

Eli, kolu kınalı (da yar yar yar yar yar)

(Hey ...)

(II:) Karatavuk kaçıyor (:II)

Kanadını açıyor (da yar yar yar yar yar)

²³ Bu canım sözcüğünün yanına *éécim* yazılmıştır.

Bıldırki sevdiğim yar
Bıyıl benden kaçıyor (da yar yar yar yar yar)
(Hey ...)

3.25. Nenni

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 27'de sergilenmektedir:

Tablo 27. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Yılmaz (S)
Yaş	1928
Meslek	Enstitü
Memleketi	Amasya/ Merzifon / Bahçecik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ -/ -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Deveyi deviye (de) çattım
Yılanı koynuna (da) atdım
Şimdi bir beliya çattım
Nenni de nenni (de nenni de nenni)
“ “ “
“ “ “

Çocuğın bakır
Yuvarlandı takır takır
İçindeki (de) molla (da) Bekir
Nenni de nenni
“ “ “
“ “ “

Haydin k(g)ızlar (da) çaydan (da) geçek
Su bulanuh nerden içek
Çocuh ölmüş (de) kefin biçek
Nenni de nenni
“ “ “
“ “ “

Parçanın adı kısmının yanındaki boşluğa “*Düdük çıkarırken*” yazılmıştır. “*Düşünceler*” başlığı altında ise 1145/a3 numaralı eserin sözleri yer almaktadır.

3.26. *Çih çih boru*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 28'de sergilenmektedir:

Tablo 28. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Hasan Yılmaz (S)
Yaş	1928
Meslek	Enstitü
Memleketi	Amasya/ Merzifon / Bahçecik
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	-/ -/ -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Çih çih boru
Sana değil bana değil
Hacı babıya
Hacı babanın orasında
Burasında
Bir kuş tuttum yuvasında
Şipi şap gel elime gon

3.27. *Harman yeri yaş yeri*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 29'da sergilenmektedir:

Tablo 29. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Dursun Yıldırım (S)
Yaş	1340
Meslek	Enstitüde talebe
Memleketi	Tokat/ - / Pazar nahyesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>nahiyede</i> / -/ -

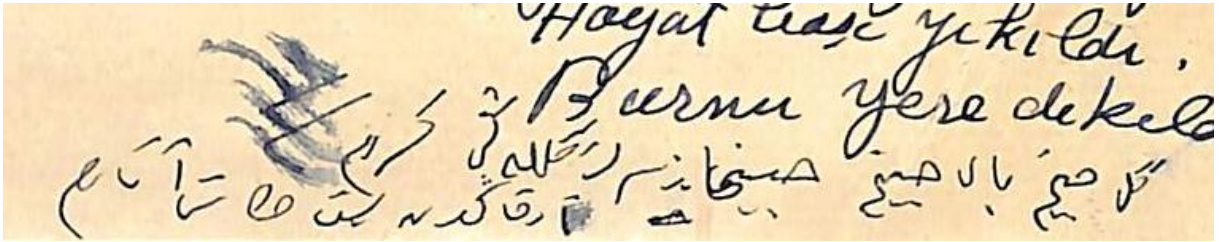
Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Harman yeri yaş yeri
Yavaş yeri; hoş yeri
Gerdanında yara var
Yara değil diş yeri

(II:)Al oğlan bu da sana (:II)
İçdiğim su da sana
Oğlan darılma bana
Beyaz gerdanım sana²⁴

Harman yeri yarılır
Babam duyar darılır
Darılırsa darılsın
El oğludur sarılır

Derleme fişinin düşünceler kısmına *Yağmur* ve *Leylek*'in sözleri yazılmış; *Leylek* sözlerinin altına eski harflerle not düşülmüştür:

Görsel 18. *Harman yeri yaş yeri* adlı esere ilişkin eski harfli notlar

Ayrıca fişin arka sayfasında Yunus Acara'dan derlenen *Yağmur düası* bulunmaktadır.

3.28. *Yağmur*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 30'da sergilenmektedir:

Tablo 30. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Dursun Yıldırım (S)
Yaş	1340

²⁴ Bu dördlük bir parantezle birleştirilmiş ve parçanın sonuna da aynı parantez konulmuştur.

Meslek	Enstitüde talebe
Memleketi	Tokat/ - / Pazar nahyesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>nahiyede/ -/ -</i>

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Ben anamın ilkiyim
Derelerde dilkiyim
Tarlaçamur istiyor
Tekne hamur istiyor
Ver allah ver bir
Suluca yağmur*

3.29. *Leylek*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 31'de sergilenmektedir:

Tablo 31. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Dursun Yıldırım (S)
Yaş	1340
Meslek	Enstitüde talebe
Memleketi	Tokat/ - / Pazar nahyesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>nahiyede/ -/ -</i>

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Leylek, leylek havada
Yumurtası tavada
Gelmiş bizim hayada
Hayat başı yıkıldı.
Burnu yere dikildi*

3.30. *Yağmur Düası*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 32'de sergilenmektedir:

Tablo 32. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Yunus Acara (S)
Yaş	1927
Meslek	-
Memleketi	- / - / -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	- / - / -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Gökden gökden gövdüren
Gökden yağmur indiren
Yer yarılmış yaş ister
 ufacıklar aş ister
Tekneden hamur ister
Fırınlara somun ister
Ver allahım ver, sellice, süllüce yağmur ver.*

3.31. *Bugün günlerde*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 33'te sergilenmektedir:

Tablo 33. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Sefer Aydoğdu (S)
Yaş	1926
Meslek	Enstitü
Memleketi	T. / - / Pazar nahyesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>nahiyede</i> / - / -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

*Bu gün günlerde (II:) cumadır cuma (cuma :II)
Yarım hamama gidersen yüzünü yuma
Ben seni severim (II:) kimseye deme (:II)
Gara kömür yareledi (benim) yârimi
Suna boylu yârim dökdü kanımı²⁵

Bugün günlerde pazardır Pazar*

²⁵ Son iki satır parantezle birleştirilmiştir.

Yârim hamama gidersen yâreler azar
Kader böyleymiş tedbiri (tebdiri) bozar
Gara kömür “ “ “
“ “ “ “

“Düşünceler” kısmına “*plakda var*” notu düşülmüştür.

3.32. *Nar nar nazlı yar*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 34'te sergilenmektedir:

Tablo 34. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Osman Öztürk (S)
Yaş	1927
Meslek	Enstitü Ta ²⁶ .
Memleketi	Tokat/Reşadiye / Bereketli Nahiyesi
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>Köyde/ -/ -</i>

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Hamam yaptım taşı yok (u)

Nar, Nar nazlı (da) yar

(II:) *Yanı var, oortası yok*

Vay gülüm Ayşem bize gel (:II)

Kırma güzel gönüümü

Nar “ “ “ “

(II:) *Yapacak ustası yok*

Hergün, hergün bize gel (:II)

Terekde sekiz elma

nar nar nazlı da yar

Dördün al dördün alma

nar “ “ “

Ben onu yâre koydum

vay “ “ “

Canım al, onu alma

nar “ “ “

Hergün hergün “ “ “

²⁶ "Talebe" sözcüğünün kısaltması olduğu düşünülmektedir.

3.33. Endikpunar dereleri

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 35'te sergilenmektedir:

Tablo 35. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Ahmet Demir (S)
Yaş	1329
Meslek	Enstitüde Eğitimci
Memleketi	Tokat/Niksar / Pöhsenkli
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	Niksarda eşitmiş/ -/ -

Derleme fişinde, “*Parçanın Metni*” başlığı altında eser için şu sözler kaydedilmiştir:

Endikpunar dereleri

Gözlüyorum gelenleri

II: Gözlerime duman (da) çökmüş, babacığım

Seçemedim doostlarımı :II

Uzun sako boy istiyor

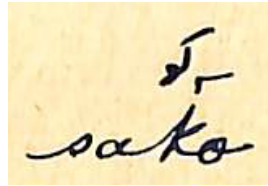
Sallamaya gol istiyor

Vurma Memet Ağam da vurma

Hafize kız yar istiyor

“*Düşünceler*”: “*Erbaanın bir köyünde öldürülen Memet için söylenilmiş*”.

"Sako" sözcüğü üzerine de eski harflerle not alınmıştır:

Görsel 19. *Endikpunar dereleri* adlı esere ilişkin eski harfli notlar

3.34. *Certürküsü Dillikaval*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 36'da sergilenmektedir:

Tablo 36. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Halil Özkan (Ç) (Kaval)
Yaş	1341
Meslek	Enstitü Ta.
Memleketi	T./Niksar / geyran (goyran)
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>Köyde/ -/ -</i>

3.35. *Alaçam Halay*

13 Temmuz 1943'te Ladik'te derlendiği belirtilen eserin kaynak kişi bilgileri Tablo 37'de sergilenmektedir:

Tablo 37. Kaynak Kişi Künyesi

Ad Soyadı (S/Ç)	Fikri Kurt (Ç) (Düdük)
Yaş	-
Meslek	-
Memleketi	- / - / -
Eseri Öğrendiği Yer/Kişi/Zaman	<i>Niksarın geyran köyünde/ -/ -</i>

Derleme fişinde eserin nereden öğrenildiği, kaynak kişi ad ve soyadı ile eser adının üzerine “*Düdük (2)*” notu yazılmıştır.

4. KLASÖRÜN İLK SAYFASINDA VE DEMİRBAŞ DEFTERLERİNDE YER ALAN BİLGİLERİN İNCELENMESİ

Arşiv'deki yazılı belgeler arasında, 1943 yılında Samsun'da derlenmiş eserlere ilişkin ses kayıtlarının yer aldığı plak numaralarını belirten, ikisi el yazısıyla birisi daktiloyle yazılmış üç adet liste bulunmaktadır.

Bu listelerden ilki, Samsun derleme gezilerine ait fişlerin bulunduğu klasörün ilk sayfasıdır. Dikey bir şekilde ikiye kesilmiş yarım sayfa üzerine el yazısıyla yazılmış bu listede eser adlarına ve/veya başka bir bilgiye yer verilmeden derlemelerin yer aldığı plak numaraları yazılmıştır:

Tablo 38. "Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No / [Dosya No] 53" başlıklı dosyada bulunan, el yazısıyla doldurulmuş, derlemelerin yer aldığı plak numaralarını gösteren yarım sayfalık liste

1161	a3		1154	b3		1148	b1
1161	a1		1153	b2 ²⁷		"	a1
1159	b2		1153	a4		"	a2
1160	b2		1152	b4		1147	b3
1160	b1		"	b3		"	b1
1160	a2		"	b2		1146	b3
1160	a1		1152	a3		"	b2
1159	a2		1147	a4		"	b1
1159 ²⁸	a1		1152	b1		"	a2
1158	b2		1151	a3		"	a1
1159	b1		1152	a2		1145	b2
1158	b1		"	a1		"	b1
1143	b1		1151	b2		"	a2
1158	a3		"	b1		"	a1
1158	a2		"	a2		1144	b5
"	a3		"	a1		"	b3
"	a2		1150	b3		"	a5
"	a1		"	b2		"	a4
1157	b3		"	b1		"	a123
"	b2		"	a3		1142	b1
"	b1		1150	a2		1123	a2
"	a3		"	a1		1141	a3
"	a2		1149	b3		"	a1
"	a1		"	b2		1140	b2
1156	a3		"	b1		"	b1
"	b2		"	a3		"	a2
"	b1		"	a2		"	a1
"	a1		"	a1		1139	b1
1155	a2		1148	b3		"	a2
"	a1		"	b2		"	a1

Listedeki beyaz kutucuklar Ladik'ten derlenen eserlerin plak numaralarını göstermektedir. Derleme fişlerinde adları ve plak numaraları geçen *Çih çih boru (1145/a3)*, *Leylek (1146/a3)*, *Yağmur Düası (1145/a4)* ve *Alaçam Halay (1153/b3)* adlı eserlerin plak numaralarının bu listede yer almadığı saptanmıştır.

²⁷ Burada "(Numarasız 16.7.1943 Bafra fotoğraf yeri No 14)" notu bulunmaktadır.

²⁸ 1158 b2 ile birlikte parantez içine alınmıştır.

Bu listenin hemen altına “*Tarihsel 1943*” başlığı yazılarak Samsun ili derleme tarihleri alt alta listelenmiştir: 10.7.1943 / 11. " / 13. " / 16. " / 17. " / 18. " ."

Derleme fişleri incelendiğinde bu tarihlerin sırasıyla Havza (10 Temmuz), Vezirköprü (11 Temmuz), Ladik (13 Temmuz), Bafra (16 Temmuz), Samsun (17 Temmuz) ve Çarşamba'da (18 Temmuz) yapılan derlemelerin tarihleri olduğu görülmektedir.

Demirbaş defteri ve klasöründeki listeler Tablo 38 ve Tablo 39'da sergilenmektedir:

Tablo 39. “F. Arşiv’inin derlediği plaklar No: 3 983-1450” başlıklı demirbaş defterinin 29, 30 ve 31. sayfalarında bulunan liste²⁹

Demirbaş Defteri Sayfa No	Sıra No.	Eşyanın		Ne suretle geldiği	İzahat
		Adı ve Vasıfları	Miktarı		
(29)	1148	Gelin ağlatma	1	" "	E. D. Z. Şahin Duram, M. Gezer
		Bir mektup yazayım		" "	R. saz Hasan, Sadık, Salih
		Ali'm gitme		" "	R. saz " " "
		Kürd bayramı		" "	R. saz Hasan Güvendi
		Kırmızı Buğday		" "	R. saz Salih Çağlar
	1149	Çeçen kızı	1	" "	R. saz Sadık Güvendi
		Cenkleme		" "	R. Saz Hasan "
		Nesimi hası		" "	R. saz Salih Çağlar
		Halevli		" "	R. saz Sadık Güvendi
30	1149	Gelin üzerine		" "	R. saz Samsun Salih Çağlar
		Esen yel			R. saz "
	1150	Nenni nenni			R. saz Salih Çağlar
		Koyun			R. saz " "
		Oğlan gider oduna			R. saz " "
		Keklik			R. saz " "
		Ezgü			R. saz Hasan Güvendi
		Arpa biçtim			R. saz Salih Çağlar
	1151	Çatal Çam			R. saz Sadık Güvendi, Hasan, Salih
		Uzun hava			R. saz Hasan Güvendi
		Amasya'lı			Arif Çevik
		Hüsnü Çavuş			R. saz Salih Çağlar
	1152	Muammanın çözeneği			R. saz Hasan Güvendi
		Beni bir dost yareledi			R. saz " "
		Yağmur duası			R. saz Salih Çağlar
		Nenni			√ Dursun Yıldırım

²⁹ Boş bırakılan satırlar orijinal belgelerde de boş bırakılmıştır.

		Harman yeri yaş yeri			√ Hasan Yılmaz
		Bugün günler de			Dur. Yıldırım
		Nar nar nazlı yar			√ Sefer Aydoğdu ³⁰
	1153	Sarı kız	1	arşivce derleme	√ Osman Öztürk
		Dik horan			E. D. Z. İb. ³¹ Dağıdelen, Haşim, Yusuf
		Atlama			E. D. Z. " " " "
31	1153	Endik pınar dereleri	1		√ Samsun Ahmet Demir
		Cigos			E. D. Z. İ. Dağıdelen, Haşim, Yusuf
		Cer türküsü			E. Kaval Halil Özkan
		Alaçam halayı			E. Kaval Fikri Kurt

Tablo 40. “Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler” başlıklı klasörde bulunan liste

Sıra No ³²	Pl. No:	Parçanın adı	Saz	Çalan veya söyleyen
(420)	(1147)	a4 Keşiş kızı	V	Ahmet Ermisket
		b1 Çorabın ağzı melez	V	Hasan cavaş
		b2 Eminem	V	" "
430		b3 Dik horon	E. D. Z.	" " Mehmet Kalender
		b4 Köçek Havası	E. D. Z.	" " " "
	1148	a1 Gelin ağlatma	E. D. Z.	Salim Duran, Mehmet Gezer
		a2 Bir mektip yazayım	R. Saz	Hasan, Sadık, Salih
		b1 Alim Gitme	R. Saz	" " "
		b2 Kürt Bayramı	R. Saz	Hasan Güvendi
		b3 Kırmızı Buğday	R. Saz	Salih Çağlar
	1149	a1 Çeçen kızı	R. Saz	Sadık Güvendi
		a2 Cenkleme	R. Saz	Hasan Güvendi
		a3 Nesimi Hası	R. Saz	" "
		b1 Halevi	R. Saz	Salih, Hasan, Sadık
		b2 Gelin Üzerine	R. Saz	Salih Çağlar
		b3 Esen Yel	R. Saz	" "
	1150	a1 Neni neni	R. Saz	Salih Çağlar
		a2 Koyun	R. Saz	" "
		a3 Oğlan gider oduna	R. Saz	" "
		b1 Keklik	R. Saz	" "
		b2 Ezgü	R. Saz	Hasan Güvendi

³⁰ *Nar nar nazlı yar* başlıklı eserin kaynak kişisi ilgili derleme fişinde Osman Öztürk olarak görülmektedir. Burada ismin bir alt satıra, Bafra'dan derlenen eserlerden birine kaydırılmış olduğu düşünülmektedir. Tablo 39'daki bilgiler de derleme fişiyle uyumludur.

³¹ İbrahim

³² Sıra No hanesi elle ve kurşun kalemle doldurulmuş; diğerleri daktilo ile yazılmıştır.

		b3	Arpa Biçtim	R.	Saz	Salih Çağlar
	1151	a1	Çatalçam	R.	Saz	Sadık Güvendi, Hasan, Salih
450		a2	Uzun hava	R.	Saz	Hasan Güvendi
		a3 ³³	Amasyalı	V.	Saz	Arif Cevik
		b1	Hüsnü Çavuş	R.	Saz	Salih Çağlar
		b2	Şöyle Methleyeyim	R.	Saz	Hasan Güvendi
	1152	a1	Muammanın çözeneği	R.	Saz	" "
		a2	Beni bir Dost yareledi	R.	Saz	Salih Çağlar
		a3	Yamur Duası	V.		Dursun Yıldırım
		b1	Nenni	V.		Hasan yelmaz
		b2	Harman Yeri Yaş yeri	V.		Dursun yıldırım
		b3	Bugün günlerde	V.		Sefer aydoğdu
		b4	Nar nar nazlı yar	V.		Osman Öztürk
460	1153	a1	Sarı kız	E.	D. Z.	İbrahim Dağdelen, Haşim, Yusuf
		a2	Dik Horon	E.	D. Z.	" " " "
		a3	Atlama	E.	D. Z.	" " " "
		a4	Endikpunar dereleri	V.		Ahmet Demir
		b1	Cigos	E.	D. Z.	İbrahim Dağdelen, Haşim, Yusuf
		b2	Cer Türküsü	E.	Kaval	Halil Özkan
		b3	Alaçam Halayı	E.	Kaval	Fikri Kurt

Tablo 39 ve 40'da listelenen eserlerden 1147 b1, b2, b3, b4 ve 1148 a1 Vezirköprü'de; 1153 a1, a2, a3 ve b1 ise Bafra'da derlenmiş eserlerdir. Tabloda koyu zemin üzerinde gösterilen bu eserler bizlere; derleme gezilerinde aynı plakların farklı il/ilçelerde kullanılmış olduğunu göstermektedir.

Tablo 41. Derleme fişleriyle listeler arasında eser ve kaynak kişi isimlerinde gözlenen farklılıklar

Derleme Fişinde	El yazısıyla yazılmış demirbaş defterinde	Daktilo edilmiş demirbaş klasöründe
<i>Bir mektup yazayım</i>	<i>Bir mektup yazayım</i>	<i>Bir mektup yazayım</i>
<i>Alim gitme</i>	<i>Ali'm gitme</i>	<i>Alim gitme</i>
<i>Kürt bayramı</i>	<i>Kürd bayramı</i>	<i>Kürt bayramı</i>
<i>Ha Leyli</i>	<i>Halevli</i>	<i>Halevi</i>
<i>Nenni nenni</i>	<i>Nenni nenni</i>	<i>Neni neni</i>
<i>Ezgü (Halis Ezgü)</i>	<i>Ezgü</i>	<i>Ezgü</i>
<i>Arpa biçdim</i>	<i>Arpa biçtim</i>	<i>Arpa Biçtim</i>
<i>Çatalçam</i>	<i>Çatal Çam</i>	<i>Çatalçam</i>
<i>Şöyle Medheyleyim</i>	-	<i>Şöyle Methleyeyim</i>
<i>Amasyalı-Zileli</i>	<i>Amasya'lı</i>	<i>Amasyalı</i>
<i>Çıh Çıh Boru</i>	-	-
<i>Yağmur</i>	-	-

³³ a3 ve b1 aynı satıra üst üste yazılmıştır

<i>Leylek</i>	-	-
<i>Bugün günlerde</i>	<i>Bugün günler de</i>	<i>Bugün günlerde</i>
<i>Endikpunar dereleri</i>	<i>Endik pınar dereleri</i>	<i>Endikpunar dereleri</i>
<i>Çertürküsi Dillikaval</i>	<i>Cer türküsü</i>	<i>Cer türküsü</i>

5. SONUÇ

HÜADK Folklor Arşiv’inde yapılan çalışma sonucunda, 1943 yılında Samsun’un Ladik ilçesinde gerçekleştirilmiş olan derleme gezisine ilişkin 30 adet derleme fişinin bulunduğu saptanmış, söz konusu fişlerde toplam 35 esere ait derleme bilgisine rastlanmıştır. Fişlerdeki bilgilere göre, bütün eserlerin Ladik’te derlendiği ancak bölgede bulunan enstitüdeki³⁴ öğrenciler ve bir eğitmenin de kaynak kişi olarak yer almasından ötürü kayıt altına alınan eserleri çalan veya söyleyen kaynak kişilerin sadece Ladik’ten olmadığı anlaşılmıştır. 13 kaynak kişiden yalnız 3’ü Ladik’in Gevekise Köyü’ndendir. Bu üç kaynak kişiden toplam 22 eser derlenmiştir. Ladik’te derlenen diğer eserlerin 2’si Amasya Gümüşhacıköylü; 1’i Merzifon’lu³⁵; 5’i Tokat’lı³⁶ kaynak kişilerden derlenmiştir. Kendisinden bir eser derlenen Yunus Acara’nın ise yaşı dışında bir bilgi bulunmamaktadır.

Eserlerin genellikle kaynak kişiler tarafından *eskiden, eskilerden, büyüklerden, küçükken, köyde* öğrenildiği belirtilmiş; iki eserde öğrenilen kişi ismi olarak *usta saz çalan Yusuf* ve *Aşık Hıdır* isimleri yazılmış; 1 eser için “*Eskiden köyde eşitmiş (Sözüm ona elekçilerden)*” ifadesi not edilmiş; Salih Çağlar’dan derlenen *Gelin üzerine* eserinin ise kaynak kişiye ait olduğu ifade edilmiştir. 8 eserde ise yer ve zaman bilgisi boş bırakılmıştır.

Derleme fişlerinde aktarılan bilgilere göre kaynak kişilerin yaşları, meslekleri ve kaç esere kaynaklık ettikleri, Tablo 32’de topluca gösterilmektedir.

³⁴ Akpınar Köy Enstitüsü olduğu düşünülmektedir.

³⁵ O yıllarda Merzifon Amasya’ya bağlıdır.

³⁶ Memleketi Tokat olan kaynak kişilerin üçü Niksarlıdır. Kaynak kişilerden Fikri Kurt’un memleketi belirtilmemiş ama eseri öğrendiği yer olarak Niksar yazıldığı için bu bölgenin kaynak kişileri arasında sayılmıştır. Biri ise Reşadiyelidir.

Tablo 32. Kaynak kişiler, yaşları, meslekleri ve bu kişilerden derlenen eser sayısı

Ad Soyadı	Yaş	Meslek	Söylediği/Çaldığı Eser Sayısı
Ahmet Ermisket	17	Enstitüde Talebe	1
Hasan Güvendi	51	Rençber	11
Sadık Güvendi	36	Rençber	5
Salih Çağlar	34	Rençber	12
Arif Çevik	17	Enstitüde Talebe	1
Hasan Yılmaz	15	Enstitüde Talebe	2
Dursun Yıldırım	19	Enstitüde Talebe	4
Yunus Acara	16	-	1
Osman Öztürk	16	Enstitüde Talebe	1
Ahmet Demir	30	Enstitüde Öğretmen	1
Halil Özkan	18	Enstitüde Talebe	1
Sefer Aydoğdu	17	Enstitüde Talebe	1
Fikri Kurt	-	-	1

Kayıt altına alınan eserlerin çoğunluğunun memleketleri Ladik Gevekise köyü olan üç *rençberden*; geri kalan eserlerin ise civar illerden gelen *enstitü talebeleri* ve bir enstitü eğitmeninden derlendiği görülmektedir.

Derleme fişlerinde yer alan 35 eserin yalnız 2 tanesi çalgısal eserdir. Sözlü eserlere ait derleme fişlerinde eser sözlerinin genellikle duyulduğu şekilde yazılmış olduğu görülmekte ve bu duruma bağlı olarak bazı eser sözlerinin “*anlaşılamadığı için*” eksik yazıldığı, bazı eser sözlerinin yazımında ise hatalar bulunduğu saptanmaktadır. Ayrıca, söz yazımında özellikle yerel söyleyiş tarzının kâğıda yansıtılmasına gayret edilmiş olduğu dikkat çekmektedir. Eser sözlerinin yazımında yerel söyleyiş biçimlerinin korunmasına bağlı olarak, derleme fişleri ile diğer listeler arasında bazı küçük yazım farklılıklarının ortaya çıktığı da görülmektedir.

Sözlü eserlere genellikle saz ile *refakat* edilmiştir. Tokat Niksar yöresine ait iki çalgısal eserin ise *kaval* ile icra edilmiş olduğu belirtilmektedir.

Samsun dosyası özelinde fişlerin Arşiv’deki sıra numaraları yeri tamamen boş bırakılmıştır.

3.34 *Certürküsi Dillikaval* ve 3.55. *Alaçam halayı* fişlerinin *Fotoğraf yeri* kısmında kurşun kalemle 2 sayısı yer almakla birlikte Arşiv’deki fotoğraf dosyalarında bu sayılara karşılık gelebilecek ve/veya bu klasörde bilgileri bulunan kaynak kişilerin isimlerinin yazılı olduğu bir fotoğrafa rastlanmamıştır.

Samsun'un Ladik ilçesinde derlenen 35 eserden yalnız 22 tanesi yöreye aittir ve yöre eserlerinin tamamı memleketi Gevekise olan kaynak kişilerden derlenmiştir. Kapsamı 1943 Samsun-Ladik derlemeleriyle sınırlı bu çalışma göstermektedir ki, HUADK Folklor Arşiv'inde yapılacak diğer çalışmalarla Samsun-Ladik yöresi müziğine ilişkin doküman sayısı değişiklik gösterebilir. Bu sonuç Arşiv kapsamında derleme yapılan tüm yöreler için geçerlidir.

KAYNAKÇA

HÜADK Folklor Arşivi. “*Samsun / 1943 / Plak No. 1139-1161 / Band No/ [Dosya No] 53*”

HÜADK Folklor Arşivi. “*F. Arşiv'inin derlediği plaklar No: 3 983-1450*”.

HÜADK Folklor Arşivi. “*Arşiv Derleme Plâkları Kataloğu: Şehirlerde ve Arşivde Derlenenler.*”

BARTÓK'UN *GECE*NİN MÜZİĞİ ADLI ESERİNDE PASTORAL TEMALARIN PİYANODA NASIL YANSITILDIĞINA DAİR BİR İNCELEME¹

Başvuru Tarihi: 25.11.2022 / Kabul Tarihi: 19.01.2023 / Özgün Makale

Bora ATEŞYAKAN²

ÖZ

'Gece müziği', Macar besteci, piyanist ve etnomüzikolog Béla Bartók'un olgunluk döneminde piyano, oda müziği ve orkestra kompozisyonlarının çoğunlukla yavaş tempodaki bölümleriyle ilişkilendirilen bir müzik stilidir. Adını, bestecinin 1926 yılında bestelediği "Açık Havada"³ [Out (of) Doors] adlı piyano süitinin dördüncü parçasına verdiği "Gecenin Müziği" (The Night's Music) başlığından alan bu stil, genel itibarıyla bu karanlık ve gizemli zaman diliminin içerdiği doğa seslerini ve pastoral hayatın müzikal tasvirlerini yansıtmaktadır. 19.yüzyılın romantik Noktürn⁴ anlayışı ile amaç bakımından benzeş görünmekle birlikte, altyapı katmanlarında yer alan ürkütücü uyumsuzlar ile karakterize edilen bu stilin modernist-izlenimci bir yaklaşım içerdiği açıktır.

Bu çalışmada, Bartók'un doğaya olan tutkusu ve hayranlığından doğan 'gece müziği' stili açıklanmış ve "Gecenin Müziği" başlıklı eser özelinde pastoral temaların yenilikçi müzik anlayışıyla ne şekilde ve ne ölçüde yansıtıldığı mercek altına alınmıştır. Eserdeki tematik motiflerin belirlendiği ve ifade ettikleri sembolik doğa tasvirlerinin açıklandığı bu çalışmanın amacı, genel çözümleme yapılarak müziğin düşünsel derinliğine inmek ve eseri çalışmak isteyenlere fikir verecek bir kaynak oluşturmaktır.

Anahtar kelimeler: Béla Bartók, Out (of) Doors, Gecenin Müziği.

¹ Bu makale, *Açık Havada* piyano süiti kapsamındaki Sanatta Yeterlik Tez çalışmalarından oluşturulmuştur.

² Öğr. Gör. Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuarı Piyano Anasanat Dalı.
E-mail: boraatesyakan@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2759-1093

³ Bu makalede, Bartók'un "Dış Mekanda", "Kapılar Ardında" ya da "Açık Havada" şeklinde Türkçeye çevrilebilecek Sz.81, BB 89 numaralı "Im Freien (Szabadban / Out Doors / En Plein Air)" başlıklı eseri, "Açık Havada" adı ile kullanılacaktır.

⁴ Noktürn (*Fr. Nocturne, İt. Notturmo*): Geceyi betimleyen, genellikle sakin ve meditatif bir karaktere sahip olan piyano parçaları için kullanılan başlık (Sadie, 1988, s. 524).

BÉLA BARTÓK – *THE NIGHT'S MUSIC*
REFLECTION OF PASTORAL THEME IN PIANO MUSIC

ABSTRACT

'Night music' is a musical style, associated with Hungarian composer, pianist, and ethnomusicologist Béla Bartók concerning his mature oeuvre, mostly in slow movements of piano, chamber music and orchestral works. This style, derived from the title "The Night's Music", given to the fourth piece of his piano suite "Out (of) Doors" by Bartók from 1926, generally reflects the sounds of nature and the musical depictions of idyllic life contained in this dark and mysterious period. Although similar in purpose to the romantic conception of "Nocturn" in the 19th century, it clearly contains a modernist-impressionist approach, characterized by eerie dissonances in its layers.

In this study, the style of 'night music', emerged from Bartók's passion and admiration for nature, is explained and examined, how pastoral themes are reflected through his innovative musical understanding in the piece "Music of the Night". By determining the thematic motifs in the work and explaining their symbolic nature depictions, it is aimed to dive into the intellectual depth of the music and to create an inspirational resource for the pianists.

Keywords: *Béla Bartók, Out (of) Doors, The Night's Music.*

1. GİRİŞ

İnsanın kendini ifade ediş biçimlerinden biri olan müzik yoluyla anlatım, yaşadığı evreni anlamlandırma arayışının bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzikle ifadenin yüksek gücünü keşfeden insan, doğayı, gerçek veya gerçek dışı olayları, duyguları ve duygu evrelerini, resimleri, hikâye, masal ve efsaneleri, tarih ve coğrafyanın konularını müziksel anlatımın unsurları olarak kullanmıştır. Nesnel dünyada ve evrende akla gelebilecek her öge doğal olarak müziksel anlatımın bir parçasıdır, dolayısıyla tabiatın ve pastoral hayatın sesleri de her zaman bestecilerin malzemesi olmuştur. Besteciler müziğin görece soyutluğuna karşıt bir somutlama olarak; doğa olaylarını, hayvanları ve diğer yaşam formlarını müzikle stilize ederek veya imitasyon yoluyla eserlerinde yansıtmışlardır⁵. Program müziği olarak da adlandırılan bu tip sembolik anlatımlar, ‘öz’ün yerini almasalar da oluşturdukları suretler, insanın hayal gücü ile birleşerek ‘öz’ü yeniden biçimlendirebilirler.

Macar besteci, piyanist ve etnomüzikolog Béla Bartók, Sz.81, BB 89 numaralı *Açık Havada* [*Out (of) Doors*] başlıklı piyano süitinin dördüncü parçası olan *Gecenin Müziği* (*The Night's Music*) adlı eserinde pastoral hayatın renklerini ve gecenin atmosferi ve tınılarını, piyano müziği aracılığı ile büyük bir ustalıkla yansıtmıştır.

Süitin bölümleri şu şekilde sıralanmaktadır:

1. *Davullar ve Borularla* (*With Drums and Pipes*)
2. *Barkarol* (*Barcarolla*)
3. *Müzetler* (*Musettes*)
4. *Gecenin Müziği* (*The Night's Music*)
5. *Kovalamaca* (*The Chase*)

Her müzik enstrümanı gibi piyanonun da hem kendine özgü bazı teknik avantajları, hem de doğasından kaynaklanan bazı güçlükleri bulunmaktadır. Doğal yaşamda duyulabilecek kayan (*glissando*⁶) bir sesin, eş-yedirilmiş akort sistemiyle düzenlenmiş bir piyanoda hiçbir kesiklik olmadan birebir taklit edilmesinin imkansızlığı, bu güçlükler için bir örnektir. Ancak Bartók, keskin duyusu, piyanodaki üstün hakimiyeti ve geliştirdiği yenilikçi yazı üslubu ile *Gecenin Müziği*'nde bu tip zorlukların üstesinden gelerek mesajını dinleyiciye açık bir şekilde

⁵ Bu tip eserlere örnek olarak: Couperin'in "*Les Abeilles*" (*Arılar*) ve "*Le Moucheron*" (*Sivrisinek*), L. van Beethoven'ın 6. *Senfonisi* (*Pastoral Senfoni*), A.Vivaldi'nin *Dört Mevsim*'i, O. Messiaen'in "*Catalogue d'oiseaux*" (*Kuş Kataloğu*), M. Ravel'in *Miroirs*'dan "*Noctuelles*" (*Güveler*)'i verilebilir.

⁶ Glissando (İt. *glis'sando*): Bir perdeden diğerine kayarak geçiş. Fransızca *glisser* (kaymak) kelimesinden türetilen "İtalyanlaştırılmış" bir müzik terimidir.

ulaştırmayı başarabilmektedir. Eseri görece kısa bir sürede bestelemiş olması da onun bu konudaki hakimiyetinin bir göstergesidir.

1.1. 1926 Yılı

Piyano eserleri özelinde en verimli dönemi olan ve modern literatür için büyük önem taşıyan birçok eserini yarattığı 1926 yılının yalnızca Haziran ayında, aşağıdaki eserleri eşzamanlı olarak bestelemiştir (Somfai, 1996, s. 176):

- *Piyano Sonatı* – 1. Bölüm, ilk taslak
- *Açık Havada – Davullar ve Borularla ve Barkarol*, ilk taslak
- *Piyano Sonatı* – 3. Bölüm ve 2. Bölüm, ilk taslak
- *Açık Havada – Gecenin Müziği ve Kovalamaca*, ilk taslak
- Yukarıdaki eserlerin ikinci taslakları

Neredeyse hayatının her döneminde piyano müziği yazmış olsa da 1926 yılı, müzikologlar tarafından Bartók'un “Piyano Yılı” (Somfai, 1996, s. 47) olarak adlandırılır. Bu yıl, *Dokuz Küçük Piyano Parçası*, *Piyano Sonatı*, *Açık Havada*, *Mikrokosmos*'un bazı parçaları ve ilk *Piyano Konçertosu*'nun birinci bölümünü bestelemiştir.

Aynı yıl 8 Aralık günü Budapeşte Liszt Müzik Akademisinde verdiği resitalde ilk kez seslendirdiği⁷ *Gecenin Müziği*, dinleyenlerde büyük bir beğeni oluşturmuş, ardından sıklıkla icra edilmiş ve popülerlik kazanmıştır. Macaristan'ın o dönemdeki en önemli müzik yazarı sayılan Aladár Tóth'un “Macar doğa-şiirselliğinin en harika başyapıtlarından biri” olarak tanımladığı eser, ilerleyen dönemde Bartók'un “müzikal modernizm diline eşsiz bir katkısı” olarak, klasik bir referans (*locus classicus*) haline gelecektir (Schneider, 2006, s. 81, 84).

1.2. Bartók - Doğa İlişkisi ve *Gecenin Müziği*'nin Esin Kaynağı

Bartók'un doğaya karşı duyduğu özel ilgisinin kökleri, bir tarım okulu müdürü ve botanikçi olan babasına dayanmaktadır (Chung, 2017, s. 138). Babasını sadece yedi yaşındayken kaybetmesine rağmen, hayatında ve müziği üzerinde büyük bir etkisi olmuştur. Erken yaşlarından itibaren doğayla ve pastoral yaşamla yakın ilişki içinde olan besteci,

⁷ World première Location: Budapest (HU) Date: 08.12.1926 <https://www.universaledition.com/bela-bartok-38/works/im-freien-2835>

mevsimlerin, günün ve yaşam formlarının devinimini, doğa manzaralarının sayısız tonlarını son derece duyarlı şekilde eserlerinde yansıtmıştır.

Büyük oğlu Béla Bartók Jr., bestecinin bu özelliğini şu sözlerle açıklamaktadır:

Bartók geleneksel olarak dindar olmasa da bir doğa aşığıydı: Doğanın mucizevi düzeninden her zaman büyük bir saygıyla söz ederdi. Doğa, aynı zamanda Bartók'un hobisiydi. Doğadan örnekler toplardı: Bitkiler, mineraller ve özellikle böcekler. Hayatının ilerleyen dönemlerinde de hayat felsefesini, doğanın çizdiği sade bir görüntü olarak ifade etmiştir: *“Bu kurumuş gübre yağmında hayat var. Bu ölü yağmından beslenen bir hayat var. Solucanların ve böceklerin nasıl yoğun bir şekilde çalıştıklarını ve ihtiyaç duydukları her şeye nasıl yardım ettiklerini, küçük tüneller ve geçitler yaptıklarını, sonra toprağın karıştığını, beraberinde başıboş tohumlar getirdiğini görüyorsun. Yakında soluk ot sürgünleri ortaya çıkacak ve yaşam bu ölüm yağınının içinde dolup taşan döngüsünü tamamlayacak”* (Hughes, 2001).

Dönemin önemli keman virtüözlerinden Stefi Geyer'e gönderdiği bir mektupta yazdığı “Çalışabilmek için, insanın yaşama sevincine, yani yaşayan evrene karşı yoğun bir ilgiye sahip olması gerekir. Doğa, Sanat ve Bilim Üçlemesi için coşkuyla dolu olmalıdır.” (Bartók, 1971, s. 82) cümleleri de bestecinin bu yanını açıkça yansıtmaktadır. Bartók'un doğaya olan özel ilgisinin oluşmasında, altı binden fazla halk ezgisini kaydedip belgeleyerek derlediği köy müziği alan araştırmalarının da şüphesiz önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu seyahatlerden edindiği deneyimler, bestecinin kırsal yaşamla bağını daha da kuvvetlendirmiş ve eserlerinin fikirsel yapı taşlarını oluşturmuşlardır.

‘Gece müziği’, Bartók'un özellikle olgunluk döneminde yazdığı eserlerin çoğunlukla yavaş tempodaki bölümlerinde tercih ettiği bir stili ifade etmektedir.

Tablo 1: Kronolojik Sırayla Bela Bartók'un 'Gece Müziği' Tarzındaki Eserlerinin Listesi

Sıra	Eser Adı	Bölüm-Başlık	Ölçüler	Yıl
1	Ondört Bagatel (Fourteen Bagatelles)	Op.6 No.12	*	1908
2	Macar Halk Şarkıları Üzerine 8 Doğaçlama (8 Improvisations on Hungarian Peasant Songs)	Op.20 No.3	*	1920
3	Açık Havada (Out of Doors) No.4	Gecenin Müziği (The Night's Music)	*	1926
4	Mikrocosmos	Vol.VI No.144	*	1926-1937
5	Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (String Quartet) No.3	1. Bölüm	No.4'ten No.5'e	1927
6	Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (String Quartet) No.4	3. Bölüm	34-41, 47-54, 64-71	1928
7	Piyano Konçerto No.2	2. Bölüm	23-29, 39-53, 62-63, 85-120, 209-217	1930-31
8	Yaylı Çalgılar Dörtlüsü (String Quartet) No.5	2. Bölüm / 4. Bölüm	1-9, 26-35, 50-56 / 1-22, 90-101	1934
9	Yaylılar, Perküsyon ve Çelesta için Müzik (Music for Strings, Percussion and Celesta)	3. Bölüm	1-13, 20-30, 75-82	1936
10	İki Piyano ve Perküsyon için Sonat (Sonata for Two Pianos and Percussion)	2. Bölüm	28-47	1937
11	Orkestra için Konçerto (Concerto for Orchestra)	3. Bölüm "Elegia"	10-18, 106-111, 118-128	1943
12	Piyano Konçerto No.3	2. Bölüm	58-88	1945
13	Viyola Konçertosu	2. Bölüm	30-39	1945

19. yüzyılda ilk kez İrlandalı besteci John Field tarafından ortaya konan ve başta Frédéric Chopin olmak üzere Romantik Dönem'in birçok önemli bestecisi tarafından tercih edilen *Noktürn* anlayışından doğduğu söylenebilir; ancak bu stil, öznel ve duygular yerine tamamıyla nesnel ve duyular üzerinde konumlanmaktadır. Gecenin tını dünyasını oluşturan doğa olayları ve hayvan seslerinin yanı sıra, kır hayatının bir parçası olan insanların hayatını da yansıtan 'gece müziği', en dikkat çekici özelliği olan "doğanın seslerine ve kimsesiz melodilere arka plan yaratan ürkütücü uyumsuzlar" (Schneider, 2006, s. 84) üzerinden modernist-izlenimci bir yaklaşımı vurgulamaktadır.

*Tahtadan Prenses*⁸ balesinin uvertüründe Székely bölgesindeki ormanın ya da *Mikrocosmos* albümündeki *Nokturno* başlıklı parçada rüzgar sesinin tezahürleri, bestecinin eserlerini hiç dinlememiş veya yazılarını hiç okumamış kişiler için bile anlaşılır olabilmektedir. Ancak, *Gecenin Müziği* adlı eserin, kırsal yaşamın ve doğa seslerinin sembolik anlatımını Bartók'un diğer eserlerinden çok daha saf ve çarpıcı bir şekilde sunduğunu belirtmek gerekir. Bestecinin küçük oğlu Péter Bartók, babasının kız kardeşi Elza'yı sıklıkla ziyaret ettiği Szöllőspuszta bölgesindeki yaz gecelerini şu şekilde belirtmektedir:

Uzaklarda havlayan köpekler, cırcır böcekleri, benzeri sevimli sesler ve kurbağalar dışında evin önünde sessizlikle çevriliydik. 'Kurbağaları unutma!... Dördüncü parçada... Bütünü bir

⁸ Béla Bartók, *Tahtadan Prenses* (*The Wooden Prince*, *Hungarian: A fából faragott királyfi*), Op. 13, *Sz.* 60, bir perdelik Pantomim Balesi, 1914–1916 (orkestrasyon 1916–1917) senaryo Béla Balázs. İlk temsil Budapeşte Operası 12 Mayıs 1917 şef Egisto Tango.

atmosfer yaratan Szöllös'ün kurbağalarının farkına burada vardım. Hatta ara sıra suya atılıyorlardı ve uzaklardan çok zayıf bir müzik duyuluyordu, insan yapımı türden, belki de yakındaki köyden geliyordu' (Bartók, 2022 s.161,164).

Metinde, *Gecenin Müziği*'nin ilham kaynağının nereden geldiği ve müziğine nasıl yansıdığı açıkça anlaşılmaktadır. Bartók'un yakın aile üyeleri de "*Gecenin Müziği*'nin ilhamının, Bartók'un 1921'den itibaren kız kardeşi Elza'yı ziyaret ettiği Szöllöspusztadaki yaz gecelerinden geldiği konusunda hemfikirdir" (Somfai, 1984, s.6).

2. ÇÖZÜMLEME

Gecenin Müziği, sol elde tekrar eden ve dinleyicide zaman-mekân hissini uyandıran, sıkıca paketlenmiş *pp* nüansta ton kümeleri (*cluster*) ve bu kümelere eklenen katmanlar yoluyla, gecenin farklı tınlarını sunmaktadır. Eser boyunca varlığını sürdüren ve gecenin karanlığında uzak arka plan gürültüsü olarak tuhaf bir alan duygusu yaratan bu ton kümeleri üzerinde, ilk olarak ani ve düzensiz bir şekilde beliren hayvan sesleri (A) duyulmaktadır. Bu sesleri, önce ağıtı andıran koral tarzında bir halk ezgisi (B), ardından da Macar çoban kavalından dökülen melodik bir hat (C) takip etmektedir. Pastoral köy yaşantısına ait olan bu insan yapımı müzikler ile çeşitlenen atmosfer, her üç fikrin birleşimiyle olağanüstü bir zenginliğe erişmektedir.

Tablo 2: Eserin Form Yapısı

Temel Yapı	I.	II.	III. / /
Ölçüler (71)	1-16 - (16 ölçü)	17-33 (17 ölçü)	34-57 / 58-66 ---- / 67-71 (24 ölçü) (9 ölçü) / (5 ölçü)
	A (Doğa Sesleri)	B (Halk Şarkısı - Ağıt)	A / / (Doğa Sesleri) B / / (Halk Şarkısı - Ağıt) C / / (Macar Çoban Kavalı)
Yığın (<i>Cluster</i>)	fa-fa#-sol-sol#-la / /		
Ton Ekseni	sol do sol/do# / /		
Nüans	pp - p		
Tempo	Lento, ♩=76-66 / /		

Bartók, *Gecenin Müziği*'nde ağır ama esnek bir tempo akışı (*Lento*) seçmiş ve nabzı, eserin farklı kesitlerini de gözeterek *Dörtlük = 66-79* çerçevesinde kullanmıştır. Parçanın başlangıcı

ve genelinde ölçü 3/2’lidir; ancak temel yapının ikinci segmentinde (II.) 5/4, 4/4, 3/4 ve 2/2’lik, üçüncü segmentinde ise (III.) 8/16, 5/16, 6/16, 7/16 ve 3/8’lik karmaşık ölçü değişiklikleri görülmektedir. Tüm bu değişimlerin ana belirleyicileri, A, B ve C’deki tematik unsurların melodik-ritmik yapıları ve rastlantısallıklarıdır. Ölçü yapısı, özellikle ikinci ve üçüncü segmentlerde (3/8’lik ölçüde yazılmış olan Macar Çoban Kavalı kısmı hariç) kuvvetli zaman hissinden çok, melodi kesitleri tarafından belirlenmektedir.

Kompozisyonun formu, sade bir kurguya sahiptir; şarkı (*Lied*) formunun ilkelerine göre değil, üç segmentli bir sıralama şeklinde oluşturulmuştur. Her bir segment, çarpıcı, açık ve bağımsız bir düşünce sunmaktadır ve art arda sergilenen yeni unsurlar aracılığıyla zihinsel-yapısal bir farkındalık yaratılmaktadır. Birinci segmentin başat fikri diğer segmentlerde de arka planda yaşamakta ve bir anlamda zamanda durgunluk hissini iletmektedir, üçüncü ve son segmentte ise tüm fikirlerin üst üste biriktiği görülmektedir. Eser genelinde tonal-armonik veya tematik gelişmelerin tercih edilmeyişi, bu belirgin ama pek benzeri olmayan üçlü yapıyı ilave organizasyonlardan arı kıldığı için, müzikal akış herhangi bir sonuca vararak çözümlenmemektedir. Ancak bu durumun bestecinin planının önemli bir parçası olduğu rahatlıkla düşünülebilir; çünkü bu yaklaşım sayesinde, farklı anların yarattığı atmosferlerin dinleyiciye çok daha net bir şekilde ulaştığı açıktır.

Eserin başlangıcında ve büyük bölümünde, statik bir arka planda tekrar ederek tempoyu da belirleyen, beş bitişik yarım tondan oluşan, uyumsuz ama yumuşak bir ton kümesi (*Mi#*, *Fa#*, *Sol*, *Sol#*, *La*) (i) bulunmaktadır.

(a)

Lento, ♩ = 72 - 69

(i) (ii)

m.s. ppp

Görsel 1: 1-2. Ölçüler

İkinci ölçüde sağ elde duyulan *Fa#* (a), korodaki bir kurbağanın kontrolsüz çıkışı ya da yürüyüşe çıkan kişinin (ki burada bizzat bestecinin kendisi olduğu varsayılabilir) yakınlardan

ayırt ettiği bir kurbağanın sesi misali sivrilmektedir. Küme akorunun belirgin bir şekilde işitilen ve sürekli değişkenlik gösteren (*Sol, Lab, Fa#, Lab, Sol, La*) aksanlı sesleri (**ii**), dingin bir tempo akışı ve belli belirsiz bir melodi örüntüsü oluşturmaktadır. Sol elde art arda tekrar eden bu uyumsuz ama yumuşak arka plan, dinleyicide geceyi saran bir zaman-mekân hissi uyandırmaktadır. Bu arka planın gece gökyüzü ve yıldızların sembolik anlatımı olabileceği de düşünülebilir ancak, kurbağa korosunun uzaktan duyulan sesleri ile eşleşir. Bu koroyu oluşturan canlılar da Macar ovaları ile Orta Avrupa genelinde yaşayan Macar Unka kurbağalarıdır (*Bombina bombina*)⁹.

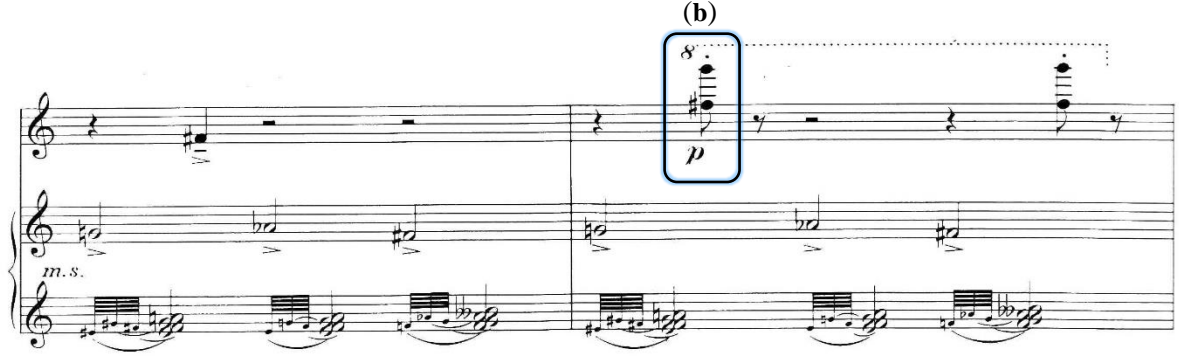

Görsel 2: Unka Kurbağası (*Bombina bombina*)¹⁰

4. ölçüdeki motifte (**b**) küçük bir canlı, bir su damlası ya da suya düşen bir nesnenin sesi işitilir.

⁹ Bu kurbağa türünün ses örnekleri aşağıdaki linklerde bulunabilir:
<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/38/Кумка.webm>
<https://www.youtube.com/watch?v=xs3R0pglTcw>
<https://www.youtube.com/watch?v=cQwCOBBLXEI>

¹⁰ [https://en.wikipedia.org/wiki/Night_music_\(Bart%C3%B3k\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Night_music_(Bart%C3%B3k))

Görşel 3: 3-4. Ölçüler

5. ölçüdeki motif ise (c) bir baykuş ya da guguk kuşunun sesinin tasviri gibidir.

Görşel 4: 5-6. Ölçüler

7. ve 9. ölçülerde bulunan motif (d), Ağustos böceklerinin düzensiz ötüşleridir.

(d)

m.s.

(d)

m.s.

Görsel 5: 7-9. Ölçüler

Görsel 6: Ağustos Böceği (*Neotibicen linnei*)

11. ölçüde kalın ses bölgesinde görülen hareketlenme (e), 13. ölçüde de tiz ses bölgesinde bulunan devinim (f) ile bir anlamda karşılık bulmaktadır. Bu kısa diyalog, kesintisiz bir şekilde Ağustos böceğinin sesine bağlanmaktadır.

Görsel 7: 11.ve13. ölçüler

17. ölçüde ise kurbağa korosunun (i) arka planda eşlik ettiği, koral tarzında bir ağıt başlamaktadır. Sanki uzaktaki köyde kaybedilen kişinin ardından yakılan bir ağıt misali duyulur. Bu ağıtın eserdeki varlığı, Bartók açısından insan yapımı seslerin de doğanın ayrılmaz bir parçası olduğunu göstermektedir. Köylü sanatını “doğanın bir fenomeni” (Ujfalussy, 1972, s. 228) olarak nitelendiren besteci için köylü müziği de doğanın ayrılmaz parçalarından biridir. Kendi açıklamasıyla;

... köylü müziği, işleyişi bilinçsiz olan doğal bir gücün yarattığı değişikliklerin sonucudur; hiç eğitim almamış bir insan topluluğu tarafından dürtüsel olarak yaratılır; hayvan ve bitkisel yaşamın çeşitli biçimleri kadar doğal bir üründür. Bu nedenle, bireylerin oluşturduğu tek melodiler yüksek sanatsal mükemmelliğin pek çok örnekleridir. Küçük halleriyle, müzik sanatının en büyük başarıları kadar mükemmeldirler. Aslında bunlar, bir müzik fikrinin, tüm tazeligi ve düzgünlüğüyle - kısacası mümkün olan en iyi şekilde ve en kısa biçimde ve en basit araçlarla ifade edilebileceği klasik modellerdir (Bartók, 1981, s.III).

Görsel 9: 17-21. Ölçüler

37. ölçüde tekrar eden Sol# notalarıyla yavaş yavaş beliren çoban kavalının, 38. ölçü itibarıyla başat karakter haline geldiği görülmektedir. Kavalın melodisi Do# Dorian modundadır; ancak

sol eldeki akorlar (iii), kendi modunu ısrarla sürdüren bir enstrüman edasıyla *bimodal*¹¹ bir karşılık verir. Neşeli bir karaktere sahip olan ve sanki uzaktaki bir köy düğününde çalınan bu melodi, 39. 41. ve 44. ölçülerde aralara giren ve kurbağaların suya atlama seslerini andıran kuvvetli akorlarla (iv) sürekli kesilmektedir.

Çoban Kavalı

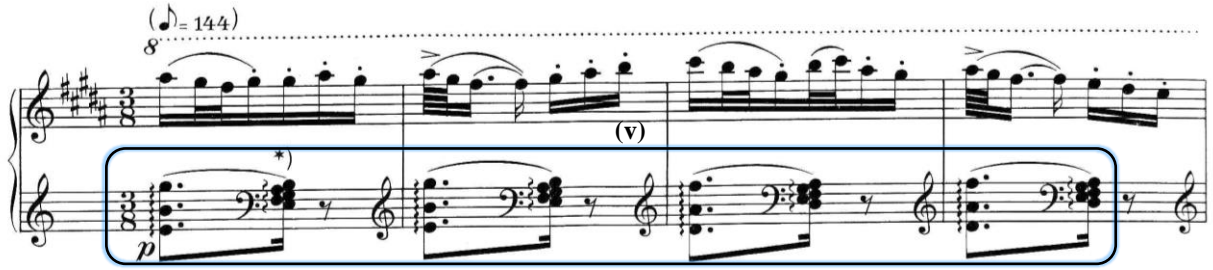
Görsel 11: 37-38. Ölçüler

Çoban Kavalı

Görsel 12: 39-43. Ölçüler

49. ölçüde sol eldeki *bimodal* eşliğin çeşitlenmesiyle (v) kuvvetli zaman hissi anlaşılır hale gelmekte ve iki zamanlı dans müziklerini anımsatan ritim iyice belirginleşmektedir.

¹¹ Bimodalite: Aynı anda iki farklı aralık diziminin (modun) kullanımı (Bimodality. Erişim: 23.11.2022, <https://en.wikipedia.org/wiki/Bimodality>).

Görsel 13: 49-52. Ölçüler

58. ölçüde tekrar duyulmaya başlanan ağıta 60. ölçüde doğa sesleri, 61. ölçüde de çoban kaval müziği eklenmektedir. Üç farklı temanın bu şekilde üst üste binişi sayesinde dinleyici, bu farklı mekân ve katmanları aynı anda deneyimleyerek algılayabilmektedir.

Görsel 14: 57-63. Ölçüler

Tüm bu ton kümelerinin, uyumsuzların, hüzünlü bir ağıtın ve neşeli bir düğün müziğini andıran melodinin aynı anda duyulması korkunç bir karmaşaya yol açacak gibi görünse de Bartók, bu katmanların hem piyano tekniği açısından birleştirilmesi güçlüğünü hem de duyuluştaki netlik ve anlaşılabilirliklerini üstün bir beceriyle sağlamaktadır.

3. SONUÇ

Açık Havada adlı piyano süitinin dördüncü parçası olan *Gecenin Müziği*, Béla Bartók'un bestecilik anlayışında son derece özel bir yere sahiptir. Bu kısa ama oldukça etkileyici eserin adından türetilen 'gece müziği' stili, bestecinin olgunluk döneminde yazdığı birçok eserde önemli bir rol oynamakta ve 20. yüzyılın özellikle ilk yarısındaki modern müzik anlayışına eşsiz bir katkı sağlamaktadır. Eserlerinin çoğunlukla ağır bölümlerinde yer yer bir bütün olarak, yer yer de kesitler halinde ortaya çıkan bu stili, diğer birçok eş değeri gibi çok kesin ve net tanımlamak pek de mümkün değildir. Ancak, Romantik Dönem'den miras kalan ve genellikle piyano için yazılmış karakter parçası olarak kabul gören *Nokturn* kavramını bambaşka bir eksene oturttuğu, öznellikten nesnellığe ve duygulardan duyulara varan müthiş bir dönüşüm gerçekleştirdiği rahatlıkla söylenebilir.

Bartók'un doğaya olan özel ilgisi ve sevgisinin bir tezahürü olarak karşımıza çıkan 'gece müziği' stili, adını aldığı *Gecenin Müziği* başlıklı eserde belki en yoğun, dolaysız ve çarpıcı şekilde ortaya çıkmaktadır. Eserin başlangıcında doğa olaylarının ve hayvansal/bitkisel seslerin oluşturduğu bir atmosfer hakimdir, ancak ilerleyen süreçte pastoral yaşantının bir parçası olan insan yapısı sesler de müziğe dahil olmaktadır. Buradaki en ilginç nokta, cenaze ve düğün gibi birbirine taban tabana zıt iki atmosferi yansıtan müzikal karakterlerin önce art arda, sonra da bir arada duyulmaları, ancak herhangi bir karmaşa yaratmak yerine müthiş bir zenginlik oluşturmalarıdır. Bu durum, kanımca hem köylü sanatını doğanın bir fenomeni olarak görmesinin 'doğal' bir sonucu, hem de bestecinin büyük ustalığının nadide bir örneğidir.

Bartók, 20. yüzyıl piyano literatürü ve eserleri içinde çok önemli bir yer tutan *Açık Havada* piyano süiti özelinde *Gecenin Müziği* adlı eseri ile yenilikçi bir bakış açısı getirerek dönemine ve günümüze kadar etkisi süren janrını yaratmıştır. Pastoral temaların 20. yüzyıl piyano müziğindeki değişim-dönüşümüne dair önemli bir örnek teşkil eden eserin araştırıldığı bu çalışmanın, onun gece müziği stilini anlamaya ve eserin fikirsel derinliğini kavramaya yardımcı olacağı düşünülmektedir. Makalenin Türkçe bir kaynak olarak özellikle piyanistlere ve ilgilenele fayda sağlaması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Bartók, B. (1926). *Im Freien (Szabadban /Out Doors / En Plein Air)*. Wien: Universal Edition, Nr. 8892 8893.
- Bartók, B. (1971). *Letters*. János Demény (Ed.). London: Faber & Faber. ISBN 10: 0571096387, ISBN 13: 9780571096381.
- Bartók, B. (1981). *The Hungarian Folk Song*. New York: State University of New York Press. ISBN-10: 0873954106, ISBN-13: 9780873954105.
- Bartók Jnr., B. (2021). *Chronicles of Béla Bartók 's Life* (M. Rubin, Çev.). Budapest: Magyarságkutató Intézet. ISBN 978-615-6117-26-7.
- Chung, G.E. (2017). *Principle of Expansion and Contraction in Bartók 's "Out of Doors": From Nature and Folk Sources to Modernistic Abstraction*. International Journal of Musicology, New Series, Vol. 3, s.137-168.
- Hughes, P. (2001). Béla Bartók. *Dictionary of Unitarian and Universalist Biography*. Erişim: 24.11.2022, <https://uudb.org/articles/belabartok.html>.
- Bartók, P. (2002). *My Father*. Homosassa, Florida: Bartók Records. ISBN 10: 0964196123, ISBN 13: 9780964196124.
- Sadie, S. (Ed.) (1998). *The Norton/Grove Concise Encyclopedia of Music*. New York, London: W.W. Norton & Company. ISBN: 0-393-02620-5.
- Schneider, D. (2006) *Bartók, Hungary, and the Renewal of Tradition: Case Studies in the Intersection of Modernity and Nationality*. Berkeley and Los Angeles: University of California Prss. ISBN-13: 978-0-520-24503-7, ISBN-10: 0-520-24503-2.
- Somfai, L. (1984). Analytical Notes on Bartók's Piano Year of 1926. *Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae, T. 26, Fasc. 1/4, s. 5-58*.
- Somfai, L. (1996). *Béla Bartók: Composition, Concepts, and Autograph Sources*. (Berkeley and Los Angeles, California: University of California Press, 1996. ISBN 0-520-08485-3.
- Ujfalussy, J. (1972). *Béla Bartók* (R. Pataki, Çev.). Boston: Crescendo Publishing Company. ISBN: 87597-077-X.